วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
Journal of Nakhonratchasima College (Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2564 **ISSN 2697-5092 (Online)**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ ตลอดจนบทความปริทัศน์ที่มีคุณภาพของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณชน

กำหนดออกวารสาร ทุก 4 เดือน (ปีละ 3 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน
ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของวารสาร

วิทยาลัยนครราชสีมา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ บุญเจริญ

รวบรวม ตรวจทาน จัดทำรูปเล่ม

จิฏติภักษ์ ศรีสุรธีกูล สุดารัตน์ แสงโชติ

ออกแบบปก

จิฏติภักษ์ ศรีสุรธีกูล

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสาร (สำนักงานวิจัยและพัฒนา)
วิทยาลัยนครราชสีมา ที่อยู่ 290 หมู่ที่ 2 ถ.มิตรภาพ ต.บ้านใหม่ อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

เว็บไซต์วารสาร

https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsjournalnmc

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญ

ข้อความที่ปรากฏในบทความของวารสารนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวิทยาลัยนครราชสีมาแต่อย่างใด และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตรวจประเมินบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารของวิทยาลัยนครราชสีมา

วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) เป็นวารสารวิชาการที่จัดอยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่ม 2 พ.ศ.2563 – 2567

รายนามที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร.ชนากานต์ ยืนยง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง
รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส ทองสุทธิ์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ศาสตราจารย์ ดร.ทินพันธุ์ นาคะตะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาครวิเชตร	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ธนาธารชูโชติ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
รองศาสตราจารย์บัญชา วิทยอนันต์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเขว้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ เบียดนอก	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุนีย์ เติมสินสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ มีมาก	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรณิชชา ทศตา	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตใส คล่องพยาบาล	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ภิญญดา รื่นสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร.ปรียาณัฐ เอี๊ยบศิริเมธี	วิทยาลัยนครราชสีมา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ฯ
รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร	วิทยาลัยนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร.จรัสพงศ์ คลังกรณ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนากร ธนาธารชูโชติ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธ์สรรค์ สุทธิไขยเมธี	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชาญ สาคุณ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์บัญชา วิทยอนันต์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ขันทอง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติรัตน์ มีมาก	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์พงษ์ จันทชโลบล	มหาวิทยาลัยรังสิต
พอ.(พิเศษ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินัย วิถีสวัสดิ์	สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณณี ตรองพาณิชย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ บุญเจริญ	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเขว้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายยนต์ ชาวอุบล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ปรียาณัฐ เอี๊ยบศิริเมธี	วิทยาลัยนครราชสีมา
อาจารย์ ดร.ภิญญดา รื่นสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
อาจารย์ ดร.สุวรรณ เดชน้อย	วิทยาลัยนครราชสีมา

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 15 ประจำเดือนมกราคม – เมษายน ของปี พ.ศ.2564 ในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 25 เรื่อง และบทความวิชาการ 4 เรื่อง สำหรับบทความวิจัยในฉบับนี้ จะประกอบด้วยบทความวิจัยสาขาการจัดการและบริหารธุรกิจการตลาด สาขาสังคมศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และกฎหมาย ในส่วนบทความวิชาการนั้น อยู่ในด้านกฎหมาย ด้านปรัชญาและศาสนา นอกจากนี้ในฉบับนี้ยังมีบทความวิจารณ์หนังสือด้านปรัชญาและศาสนา โดยภาพรวมแล้วคาดหวังว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้จากบทความวิชาการ และได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากสิ่งที่ค้นพบในบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ ในวารสารฉบับนี้

ในนามของวิทยาลัยนครราชสีมา ขอขอบคุณอาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่าน ที่ให้ความสนใจต่อวารสารวิชาการของวิทยาลัยนครราชสีมา โดยส่งบทความวิจัยและบทความวิชาการมาตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับสังคมและประเทศชาติ สิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัย สามารถนำไปประยุกต์ได้ตามความเหมาะสมของบริบทปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เผชิญหน้า

สุดท้ายขอขอบคุณผู้รับใบอนุญาตวิทยาลัยนครราชสีมา (อาจารย์ ดร.ชนากานต์ ยืนยง) และอธิการบดีวิทยาลัยนครราชสีมา (รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาส ทองสุทธิ์) ที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประสบความสำเร็จมาจนถึงทุกวันนี้ สำหรับท่านที่สนใจจะนำบทความวิจัยและบทความวิชาการมาตีพิมพ์เผยแพร่ให้ติดต่อกับกองบรรณาธิการตามที่อยู่ในเล่มวารสาร ขอบคุณครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ บุญเจริญ
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย **หน้า**

- ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง 1
  อรณิชชา ทศตา, อัศวิน เสนีชัย, วีระสิทธิ์ ปิติเจริญพร

- ภาพลักษณ์บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี 11
  เดชาวัจน์ รดีฉัตรภิรมย์, กรัณย์พัฒน์ อิ่มประเสริฐ

- ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 23
  พรนภา ธนโพธิวิรัตน์, วัฒนา ทนงค์แผง และคณะ

- การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี 38
  ประทินร์ ขันทอง

- การวิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร 52
  มณีรัตน์ สุขเกษม

- คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด 67
  ปฐม มีเดช, ชาคริต ศรีทอง

- คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี 82
  ชูตระกูล ไชยเสนา

หน้า

- รูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา 97
  ผิน ปานขาว, ลัคนา ถูระบุตร, ปราโมทย์ อินทกูล

- กลไกการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขัน 108
  ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช, อัจฉรา เมฆสุวรรณ, อนุรักษ์ อาทิตย์กวิน, สมชาย เมืองมูล

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษากองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 119
  ภานุมาส อ่อนอุ่น, ยุทธนาท บุณยะชัย

- คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 131
  เสถียรณภัส ศรีวะรมย์, สุวรรณ เดชน้อย, บุญมา อิ่มวิเศษ, วิศาล ภุชฌงค์

- บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 144
  เทวกร แก้วเพ็ญศรี, ผิน ปานขาว

- บริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา 159
  วิภาส ทองสุทธิ์, ศศิมาพร สร้อยกระโทก, จีระวัฒน์ เรืองรอง

- การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 170
  ปิ่นปริณัฐ ปลั่งกลาง, พรทิพย์ รอดพ้น

หน้า

- การศึกษาความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ 182
  พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์, พิรานันท์ ยิ้มแฟน

- ความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง 195
  ประภากร อุ่นอินทร์, จตุรวิทย์ ศศิธรานนท์, กิตติยา ปริญญาสุรเดช

- กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทย: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ 209
  นัชพณ ฤทธิ์คำรพ, วิชา มหาคุณ

- มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการควบคุมเซลล์ต้นกำเนิด ในประเทศไทย 224
  พีรพล สิมมา, สมพร สุรีมิตร

- ความผูกพันในองค์การของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู 231
  อดิศักดิ์ พรหมหลง, พิชัยรัฐ หมื่นด้วง

- สถานภาพการวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย 241
  ธีรภัทร คำทิ้ง, กาญจนา วิชญาปกรณ์

- การเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิตโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์ 256
  อดิศร บาลโสง

- ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสินเชื่อนโยบายรัฐบาลภายใต้ โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบ จากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี 273
  สุภัคตรา อินปลัด, ฐานิตา ฆ้องฤกษ์

หน้า

บทความวิชาการ

- เครือข่ายการค้ายาเสพติดกับการคงอยู่ในประเทศไทย 285
  พลกฤต สงวนศักดิ์, ไชยวัตร์ ศิริศักธิ์ดา, พิเชษฐ โขลนกระโทก

- การเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัลในช่วงเวลาแห่งการแพร่ระบาด และความไม่แน่นอน 298
  พัชร พิลึก, พสุ ชัยเวฬุ

- พันธุมบุรี : พระพุทธศาสนาในสุพรรณบุรี 309
  พระครูสิทธิปัญญากร (ธนปญฺโญ/ศิริพฤกษ์)

- พัฒนาการของวัดในสังคมไทย 319
  พระครูชยพัฒนาทร (สุนฺทโร/น้ำแก้ว)

บทความวิจารณ์หนังสือ

- พระเทวทัต ต้นตำรับฆ่าตัดตอน 334
  พระครูสิทธิปัญญากร (ธนปญฺโญ/ศิริพฤกษ์)

- ศาสนาและสงคราม 348
  พระครูชยพัฒนาทร (สุนฺทโร/น้ำแก้ว)

คำแนะนำในการเขียนและส่งต้นฉบับ

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์

Received: *1 มิถุนายน 2563*
Revised: *25 ตุลาคม 2563*
Accepted: *20 มกราคม 2564*

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

Marketing MIX Factors That Influence the Motivation to Rent A Pocket Wi-Fi of a Private Company

อรณิชชา ทศตา[1] อัศวิน เสนีชัย[2] วีระสิทธิ์ ปิติเจริญพร[3]
Onnitcha Thodsata[1] Asawin Sanichai[2] Weerasit Piticharoenporn[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพฤติกรรมการให้บริการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ใช้บริการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัท Smile Wi-Fi ทำการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) จึงกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างจำนวน 450 คน และใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 300 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 164 คน มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 80 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 16,000-30,000 บาท มีจำนวน 134 คน ภูมิภาคที่อยู่ของผู้ใช้งานภาคกลาง มีจำนวน 353 คน มีแหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 256 คน โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิผลต่อการตัดสินใจเช่า Pocket Wi-Fi คือ Product (β = .375), Price (β = 261), Promotion (β = .167) และ Place (β = .113) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, แรงจูงใจในการเช่า, Pocket Wi-Fi

[1] (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.) คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา E-Mail: onnitcha@nmc.ac.th
(Asst.Prof. Dr.) Faculty of Education and Liberal Arts, Nakhonratchasima College.

[2] นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
Research Methodology and Cognitive Science, College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University.

[3] วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University.

Abstract

The objective of this study was to study and analyze the data in order to understand the factors that influence the motivation to rent a Pocket Wi-Fi of a private company. In order to be aware of suggestions for improving service behavior, the sample group used in this research was the users of the Smile Wi-Fi Pocket Wi-Fi rental service, simple random sampling, therefore, a sample of 450 people and using questionnaires created by the researchers as a tool for data collection. Then, analyze the data from the questionnaire descriptive statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation and inferential statistics such as Multiple Linear Regression Analysis

The result study, found that the most of the respondents were 300 females. 164 of the respondents are aged between 31-40 years old. There were 80 private company employees with average monthly income between 16,000-30,000-baht, 134 people. The region of the central region was the 353 people. There are sources of information. 256 social media networks. The marketing mix factors that influence the decision to rent a Pocket Wi-Fi were the (β = .375), Price (β = 261), Promotion (β = .167) และ Place (β = .113), respectively.

Keywords : Marketing Mix Factors, The motivation to rent, Pocket Wi-Fi

บทนำ

อดีตอินเทอร์เน็ตที่เล่นผ่านโทรศัพท์นั้นเป็นเพียงเครือข่ายไร้สาย ที่ไม่ค่อยตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันเมื่อประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีคลื่นความถี่ 4G-5G เข้ามาใช้งาน ทำให้ความเร็วของอินเทอร์เน็ตที่ใช้งานในโทรศัพท์มือถือมีความรวดเร็ว ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลต่างๆ ที่ส่งติดต่อสื่อสารกันก็มีขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้น อินเทอร์เน็ตก็ควรที่จะต้องมีความสามารถที่เร็วขึ้นตาม จึงทำให้ผู้ใช้งานจำนวนมากมีการสมัครใช้งานแพ็คเกจอินเทอร์เน็ตตามที่ค่ายเครือข่ายโทรศัพท์ได้มีการจัดออกมาให้ลูกค้าได้เลือกใช้บริการ โทรศัพท์จึงเป็นอุปกรณ์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่มากพอควร และมีการแชร์อินเทอร์เน็ตแบ่งให้กันใช้ในกลุ่มคนรู้จักได้ แต่ถ้าหากผู้ใช้งานคนใดที่ไม่ต้องการใช้โทรศัพท์ในการแชร์อินเทอร์เน็ต Pocket Wi-Fi เป็นอุปกรณ์ชิ้นหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาตรงข้อนี้ได้ เพราะ Pocket Wi-Fi คือ อุปกรณ์ที่เปลี่ยนสัญญาณ 4G เป็นสัญญาณ Wi-Fi เพื่อให้อุปกรณ์ชิ้นอื่นๆ เช่น แท็ปเล็ต คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค โทรศัพท์สมาร์ทโฟน สามารถใช้อินเทอร์เน็ตไปพร้อมๆ กันได้(กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร,

2558) ประมาณ 5-10 เครื่อง Pocket Wi-Fi เหมาะสำหรับการใช้งานนอกสถานที่ ที่ไม่มีบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย เพราะผู้ใช้งานเพียงแค่นำซิมการ์ดระบบ 4G มาใส่ในตัวเครื่อง และเครื่อง Pocket Wi-Fi ก็จะทำการแปลงสัญญาณ 4G มาเป็นสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ทุกคนได้ใช้งานกัน และขนาดของตัวเครื่องก็มีขนาดไม่ใหญ่เกินไป จึงสะดวกต่อการพกพาไปยังสถานที่ต่างๆ ปัจจุบันร้านค้าต่างๆ เช่น ร้านกาแฟ อาจมีบริการอินเทอร์เน็ตในรูปแบบลักษณะนี้กัน แต่คุณภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ตจะเร็วหรือแรงตรงตามความต้องการหรือไม่นั้น จะขึ้นอยู่กับ พื้นที่การใช้งาน จำนวนผู้ใช้งานพร้อมกันในพื้นที่นั้นๆ เป็นต้น ผู้คนหันมาเลือกใช้ Pocket Wi-Fi อาจมาจากปัจจัยในด้านของด้านผลิตภัณฑ์ หรือ Pocket Wi-Fi นั้น ขนาดเล็กพกพาง่าย ราคาเช่าต่อวันที่ไม่แพง จุดรับสินค้าหรือช่องทางในการจัดจำหน่ายหาง่ายเพราะอยู่ในบริเวณสนามบิน และการส่งเสริมการตลาด ที่ทำให้ Pocket Wi-Fi เป็นที่รู้จักมากขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการเช่า Pocket Wi-Fi ของลูกค้าชาวไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ และบริการสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการให้บริการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และ ด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการให้บริการเช่า Pocket Wi-Fi

ขอบเขตของปัญหา

1. ขอบเขตด้านประชากร โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัท Smile Wi-Fi จำนวน 450 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่าทุกๆ หน่วยหรือทุกๆ สมาชิกในประชากร มีโอกาสจะถูกเลือกเท่าๆ กัน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัท Smile Wi-Fi

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ.2562 ถึงเดือน ธันวาคม 2562 รวมเป็นเวลา 3 เดือน

4. ขอบเขตด้านสถานที่ ในการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 สถานที่ คือ เก็บข้อมูล ณ สนามบินสุวรรณภูมิ และสนามบินดอนเมือง ที่เคาน์เตอร์ของบริษัท Smile Wi-Fi ที่ให้บริการ ณ จุดนั้นเพื่อแจกแบบสอบถามให้กับผู้ที่มาเช่าบริการ หรือมารับเครื่อง Pocket Wi-Fi

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้นำทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (Promotion) (Kotler, 1997)

กรอบแนวความคิดการวิจัย

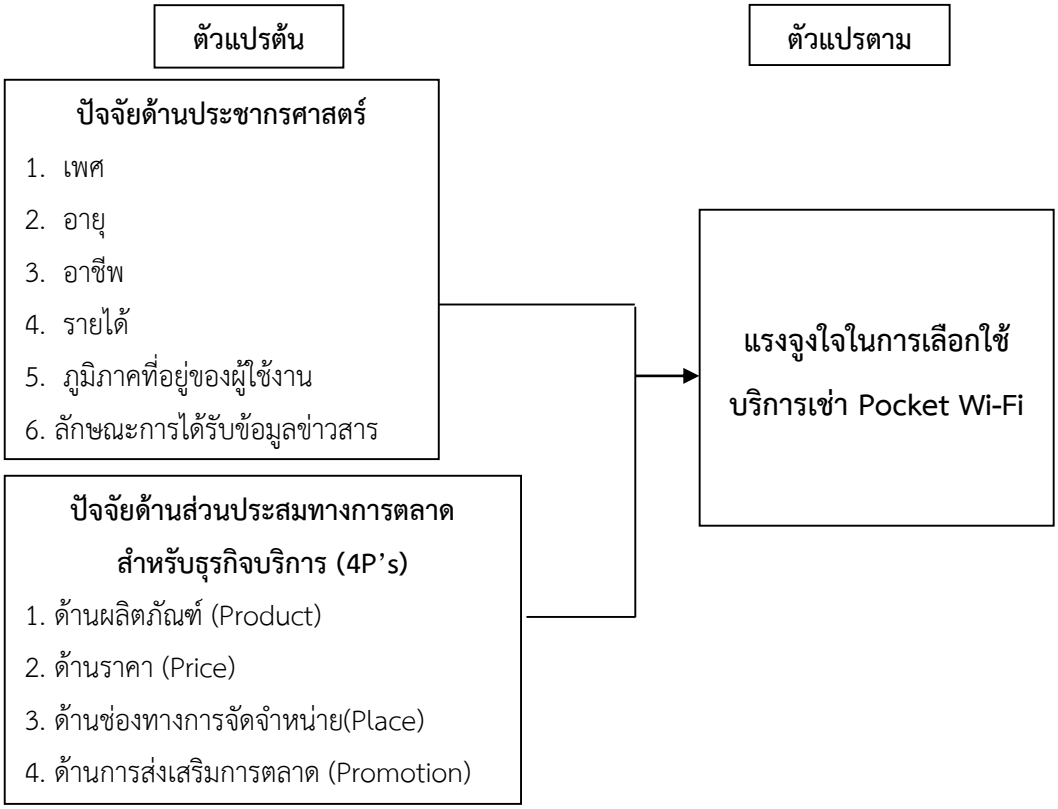

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง โดยจะอ้างอิงจากจำนวนผู้ใช้บริการ และจากจำนวนเครื่อง Pocket Wi-Fi ที่มีใช้บริการทั้งหมดของปี 2562 โดยมีจำนวนผู้ใช้งาน จำนวน 28,885 ราย และจำนวนเครื่อง Pocket Wi-Fi ที่มี

การใช้บริการทั้งหมด 33,728 เครื่อง โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้มีการคำนวณหาขนาดตัวอย่างแบบง่าย ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของยามาเน่ (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคาดเคลื่อน 0.05 ขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างเท่ากับ 395 คน แต่เพื่อให้ได้กลุ่มประชากรตัวอย่างที่เพียงพอและเหมาะสมที่จะใช้ทดสอบ รวมถึงเพื่อป้องกันหากมีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างอีก 13.9 %

ดังนั้นจึงได้กลุ่มประชากรตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 450 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Enter โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีจำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 และมีเพศชายจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีจำนวนรวม 164 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 อายุระหว่าง 21-30 ปี มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 อายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน26 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 อายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 5.80 อายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 อาชีพอิสระ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 15.10 อาชีพค้าขาย มีจำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 อาชีพธุรกิจส่วนตัวมีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 12.70 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 อาชีพข้าราชการ จำนวน 42 คน ติดเป็นร้อยละ 9.30อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 รับจ้าง/ลูกจ้างทั่วไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70เกษียณ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 แม่บ้าน/พ่อบ้าน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 ว่างงาน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 อาชีพอื่นๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 16,000-30,000 บาท มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 29.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 31,000-45,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 46,000-60,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 61,000-75,000 บาท จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 76,000-90,000 มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 105,000 บาท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 91,000-105,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 ภูมิภาคที่อยู่ของผู้ใช้งานภาคกลาง มีจำนวน 353 คน คิดเป็น

ร้อยละ 78.40 ภาคเหนือ มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 ภูมิภาคตะวันตก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 ภาคใต้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.70 ภาคตะวันออก 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 มีแหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 56.90 รับรู้จากญาติ/เพื่อน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 สื่ออื่นๆ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 7.30 สื่อโทรทัศน์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 นิตยสาร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 สื่อวิทยุ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.90 และแผ่นพับ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อการให้บริการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และกิจกรรมส่งเสริมการตลาด (Promotion) สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของด้านผลิตภัณฑ์ โดยระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อของปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, SD = 0.58)

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของด้านราคา โดยระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อของปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.24, SD = 0.64)

2.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของด้านช่องทางจัดจำหน่าย โดยระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อของปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, SD = 0.63) เนื่องจากบริษัทได้มีการเปิดเคาน์เตอร์ให้บริการที่สนามบินหลัก คือ สุวรรณภูมิ ดอนเมือง และภูเก็ต ทำให้ผู้ใช้งานสามารถรับ และคืนเครื่องได้ที่สนามบินได้เลย

2.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของด้านส่งเสริมการตลาด โดยระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อของปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, SD = 0.69) การให้ส่วนลดสำหรับลูกค้าทัวร์ ให้สิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าเก่า การโปรโมท แจ้งข่าวสารหรือโปรโมชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้ลูกค้าหลายท่านทราบข่าวสารและเข้าถึงสิทธิพิเศษได้มากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า pocket Wi-Fi ของ บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการให้บริการ ด้านส่งเสริมการตลาด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.30	0.58	มาก
2. ด้านราคา	4.24	0.64	มาก
3. ด้านนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	4.27	0.63	มาก
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	4.13	0.69	มาก
รวม	**4.24**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีระดับแรงจูงใจต่อการเช่า Pocket Wi-Fi พบว่าแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.24, SD = 0.64) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.30, SD = 0.58) รองลงมา ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ =4.27, SD = 0.63) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.24, SD = 0.64) และด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.13, SD = 0.69) ตามลำดับ

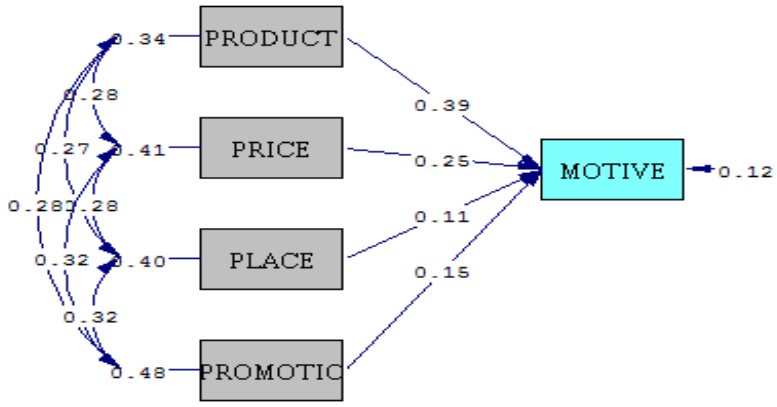

Chi = square = 0.00 , df = 0 , p-value = 1.00000, RMSEA = 0.000

R = .826 , R^2 = .682 Adj R^2 =. 679 S.E =.34282 F =238.504 p-value =.000*
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 1 โมเดลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธี Enter ผลการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้บริการเช่า Pocket Wi-Fi ของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งได้ค่าปัจจัยที่มีอิทธิพล R^2 เท่ากับ .682 หรือ R^2 68.2% กล่าวได้ว่า ความเป็นไปได้ของการตั้งสมมติฐานว่าส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi ได้ร้อยละ 68.2 ส่วนที่เหลือ 31.8 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ตัว มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทุกตัว (r >0.70) และมีทิศทางเดียวกัน โดยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi มากที่สุดคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.39$) ปัจจัยด้านราคา ($\beta = 0.25$) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.15$) และปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่าย ($\beta = 0.11$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากลูกค้ามีความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการ Pocket Wi-Fi เพราะตอบโจทย์ในการใช้บริการ ทั้งนี้เป็นเพราะ Pocket Wi-Fi มีขนาดเล็กพกพาสะดวก ใช้งานได้ง่าย สัญญาณครอบคลุมทุกพื้นที่ และสามารถใช้งานพร้อมกันได้หลายอุปกรณ์ พร้อมกันสามารถติดต่อสื่อสาร หรือ update ข่าวสาร ใน social Media ได้ตลอดการเดินทาง หรือจะใช้งาน Google Map เพื่อใช้ในการนำทางที่เป็นประโยชน์กับทางลูกค้า และจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการเช่า Pocket Wi-Fi พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) มีอิทธิพลต่อการเช่า Pocket Wi-Fi มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดาพร ราชวัตร (2560) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความตระหนักรู้ ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และการรับรู้ถึงคุณภาพการใช้งานที่ส่งผลความตั้งใจซื้อ pocket Wi-Fi ของพนักงานในระดับปฏิบัติการในอาคารบางนาทาวเวอร์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ Pocket Wi-Fi ทั้งนี้ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีระดับแรงจูงใจต่อการเช่า Pocket Wi-Fi พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เจตริน ศรีโสมะสัจจะกุล (2559) ที่สรุปผลการวิจัยว่า ปัจจัยด้านกายภาพ รูปลักษณ์ รูปแบบ คุณลักษณะ คุณสมบัติ รวมถึงความสามารถของตัว Pocket WiFi ปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภค วัตถุประสงค์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ความจำเป็นในการใช้อินเทอร์เน็ตในต่างประเทศ ปัจจัยด้านผู้ให้บริการ ขีดความสามารถของผู้ให้บริการ การบริการก่อน ระหว่าง และหลังการขาย ความพร้อมในการให้บริการ โปรโมชั่น รายการส่งเสริมการขายต่างๆ มีอิทธิพลต่อลูกค้า ดังนั้นบริษัทผู้ให้บริการเช่า Pocket WiFi จำเป็นจะต้องดูแลและใส่ใจความต้องการของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอต้องมีการสำรวจและวิจัยเพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถในการให้บริการที่บริษัทเราสามารถทำได้และบริษัทคู่แข่งขันสามารถทำได้ รวมถึงการพัฒนาตัว Pocket WiFi ให้ทันสมัย รองรับเทคโนโลยีใหม่ได้ในอนาคต มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เป็นผู้นำในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

บริษัทเอกชน ผู้ให้บริการเช่า Pocket WiFi ควรมีการให้ส่วนลดสำหรับลูกค้าทัวร์ ให้สิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าเก่า การโปรโมท แจ้งข่าวสารหรือโปรโมชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้ลูกค้าหลายท่านทราบข่าวสารและเข้าถึงสิทธิพิเศษได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นด้านที่มีอิทธิพลต่อการเช่า Pocket Wi-Fi น้อยที่สุด อาจจะต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบถึงปัญหา และสามารถนำมาขยายผลเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ปัญหา

บรรณานุกรม

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). **สถานการณการใชงานอินเทอรเน็ตของประชาชนชาวไทย**. สืบคนจาก http://www.mict.go.th/.

เจตริน ศรีโสมะสัจจะกุล. (2559). **การศึกษาความพึงพอใจในการเช่า Pocket Wi-Fi ไปใช้ในประเทศญี่ปุ่น ของนักท่องเที่ยวชาวไทย**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ธงชัย สันติวงษ์ (2540). **พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด.** สำนักวิทยบริการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยตะวันออกเฉียงเหนือ

ธิดาพร ราชวัตร. (2560). **อิทธิพลของความตระหนักรู้ ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และการรับรู้ถึงคุณภาพการใช้งานที่ส่งผลความตั้งใจซื้อ pocket Wi-Fi ของพนักงานในระดับปฏิบัติการในอาคารบางนาทาวเวอร์ จังหวัดสมุทรปราการ**. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, องอาจ ปทะวานิช และปริญ ลักษิตานนท์. (2546). **การบริหารการตลาดยุค ใหม่**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธีระฟิลม์ และไซเท็กซ์จำกัด.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด**. กรุงเทพมหานคร:ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

อดุลย์ จาตุรงคกุล. (2543). **กลยุทธ์การตลาด**. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

Arens, F. W. (2002). **Contemporary advertising**. (8th ed.). New York: McGraw-Hill.

Armstrong, G., & Kotler, P. (2003). **Marketing and Introduction**. (6th ed.). New Jersey: Pearson Education Inc.

Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**, 16 (3), 297-334. New York: Harper.

Domjan, M. (1996). **The Principles of Learning and Behavior Belmont**. California: Thomson Wadsworth.

En Wang ; Yongjian Yang; Jie Wu; Wenbin Liu (2016). Phone-to-Phone Communication Utilizing WiFi Hotspot in Energy-Constrained Pocket Switched Networks. **IEEE** Transactions on Vehicular Technology.

Etzel, Walker and Stanton. (2001). **Marketing**. 12th ed. New York: McGraw-Hill Companies, inc.

George and Belch. (2001). **Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communication Perspective**. 5th ed. New York: McGraw-Hill.

Kidd, J. R. (1973). **How Adults Learn**. New York: Association Press.

Kotler, Philip. (2000). **Marketing Management (The Millennium edition)**. Upper Saddle River, NJ: PersonPrentiec Hall.

Kotler, P. (1997). **Marketing management: analysis, planning implementation and control**. (9 th ed). New Jersey: Asimmon & Schuster.

Lovell, R. B. (1980). **Adult Learning**. New York: Halsted Press Wiley & Son

Pan Hui, Augustin Chaintreu, James Scott, Richard Gass (2005) **Pocket switched networks and human mobility in conference environments**. New York, New York, United States of America

Yamane, T. (1967). **Statistics: An introductory analysis**. (2nd ed.). New York: Harper & Row.

Received: *9 มกราคม 2564*
Revised: *4 เมษายน 2564*
Accepted: *20 เมษายน 2564*

ภาพลักษณ์บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี

The Brand Image of TOYOTA Aeknimit Thai among the consumers' opinion of TOYOTA car users in Nonthaburi Province

เดชาวัจน์ รดีฉัตรภิรมย์[1] กรัณย์พัฒน์ อิ่มประเสริฐ[2]
Decharwath Radeechartphirom[1] Karanpat Imprasert[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่ใช้รถยนต์โตโยต้าในจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับภาพลักษณ์ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาพลักษณ์ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถาม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือ ลูกค้าที่ใช้รถยนต์โตโยต้า จากบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัดในเขต อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์เชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้การเปรียบเทียบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน และใช้รถยนต์โตโยต้า รุ่น Yaris ในด้านระดับภาพลักษณ์ขององค์กรพบว่า ด้านบริการมีระดับภาพลักษณ์อยู่ในระดับดีมากเป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า และด้านองค์กร ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และรุ่นของรถยนต์ที่แตกต่างกัน มีมุมมองต่อภาพลักษณ์ด้านองค์กร ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า ด้านบริการ ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์ด้านองค์กร, ภาพลักษณ์ด้านสถาบัน, ภาพลักษณ์ด้านตราสินค้า, ภาพลักษณ์ด้านบริการ

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ E-mail: min-minitruck@hotmail.com
[2] (ผศ.ดร.) อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ E-mail: kaimpr@rpu.ac.th

Abstract

This study aimed to 1) study the personal factors of TOYOTA car users, 2) study image level of Toyota Eknimit Thai Company Limited from the opinion of consumers using Toyota cars in Nonthaburi Province, 3) compare the image level among Toyota Eknimit Thai Company Limited in consumers' opinion by personal factors. There were classified by personal factors. The tool for data collecting was used questionnaire. The 400 sample was customers who that used the cars from Toyota Eknimit Thai Company Limited in Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province. The statistics used in the descriptive analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis test was performed using a t-test comparison and One-way ANOVA analysis and Pair Comparison by Least Significant Difference (LSD).

The results of the study showed that most of the consumers were male, with the age range between 21-30 years old, there were employed in private companies, earning a salary 20,001 - 30,000 baht per month. Moreover, the most sample were used a Toyota Yaris. In the brand image, the service aspect was at the best level, followed by the branding institutions and institute aspects, respectively. For the hypothesis testing, it was found that the different of sex, age, occupation, income and model of the car were difference opinion of the image of corporate image, institutional aspect, branding and service aspect of Toyota Eknimit Thai Company Limited at the statistical significance 0.5

Keywords: Corporate image, Institutional image, Brand image, Service image

บทนำ

ปัจจุบันรถยนต์กลายเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้บริษัทผู้ผลิตรถยนต์เกิดการแข่งขันรุนแรงมากขึ้น(ธนาคารกรุงศรีอยุธยา,2563) รถยนต์เป็นยานพาหนะใช้เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเดินทาง และใช้ประโยชน์จากรถยนต์ในการขนส่งเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ รถยนต์ ยังสามารถสร้างความประทับใจให้กับผู้ใช้และผู้พบเห็น ทั้งรูปลักษณ์ คุณภาพ ประสิทธิภาพและตราสินค้าล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ของผู้บริโภค เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เห็นได้จากอุตสาหกรรมรถยนต์ในปี 2562 ยังมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2561 และมีการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.0% (บริษัทโตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย, 2562) โดยเป็นการผลิตรถยนต์นั่ง 1.06 ล้านคัน (+7.1% YoY) รถปิกอัพขนาด 1 ตัน 1.07 ล้าน คัน

(+11.3%YoY) และรถยนต์เพื่อการพาณิชย์อื่นๆ 0.04 ล้านคัน (-0.4% YoY) การเพิ่มขึ้นของการผลิตรถยนต์โดยรวมได้แรงหนุนจากตลาดรถยนต์ในประเทศที่มีสถิติยอดขายสูงสุด โดยไม่มีมาตรการกระตุ้นตลาดจากภาครัฐ (วรรณา ยงพิศาลภพ, 2562) ซึ่งจากสถิติยอดขายรถยนต์ ในปี 2562 นั้น จะเห็นได้ว่าการแข่งขันในตลาดรถยนต์ยังมีการแข่งขันกันสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้บริษัทผู้ผลิตรถยนต์จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือสื่อสารการตลาดต่างๆ มาช่วยในการสร้างภาพลักษณ์องค์กรของตนเองให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่ง เข้าสู่ในใจของผู้บริโภค แทนที่จะใช้การส่งเสริมการขายในด้านการลดราคาเพียงอย่างเดียว เนื่องจากภาพลักษณ์องค์กรเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งหากผู้บริโภคมีการรับรู้ในภาพลักษณ์ขององค์กร และมีความรู้สึกว่าตรงกับความต้องการของตน ผู้บริโภคก็จะมีแนวโน้มที่จะตัดใจซื้อสินค้านั้นหรือใช้บริการนั้น ถึงแม้ราคาจะสูงกว่าคู่แข่งขันก็ตาม

บริษัท โตโยต้าเอกนิมิตไทย จำกัด เป็นผู้แทนจำหน่ายรถยนต์ของโตโยต้า ในเขตจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีนโยบายที่มุ่งเน้นด้านการบริการลูกค้าที่เป็นเลิศ โดยกำหนดเป้าหมายในการทำงานเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้าและบริการลูกค้าได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ บริษัทตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการบริการเป็นสำคัญ ตั้งแต่การต้อนรับลูกค้า ให้คำแนะนำและข้อมูลตามที่ลูกค้าต้องการ เพื่อให้ลูกค้ามีข้อมูลในการตัดสินใจ บริษัท มีศูนย์บริการแบบครบวงจร มีทั้งโชว์รูมจำหน่ายรถยนต์ ศูนย์บริการ ศูนย์ซ่อมตัวถังและสี ดังนั้น บริษัทจึงมุ่งมั่น และคัดสรรสิ่งที่ดีที่สุดในด้านบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจ และมอบสิทธิประโยชน์สูงสุดให้กับลูกค้า(บริษัทโตโยต้ามอเตอร์ ประเทศไทย,2562) ทั้งนี้ข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้าที่เป็นผลลัพธ์ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับภาพลักษณ์ของบริษัท ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้เป็นอย่างดี ถ้าหากองค์กรใดละเลยในการรับรู้และตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า (ธเนศ ศิริกิจ,2557)อาจทำให้เสียลูกค้าให้กับคู่แข่ง และประสบปัญหาด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาพลักษณ์ของ บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคว่าเป็นอย่างไร และภาพลักษณ์ที่ผู้บริโภคได้รับการตอบสนองความต้องการจากการเลือกใช้รถยนต์โตโยต้าได้มากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลที่ได้รับจากการวิจัยไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์สำหรับสถานประกอบการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในเขต อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี ที่ใช้บริการบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด

2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของ ภาพลักษณ์ด้านองค์กร ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า ด้านบริการ ในแง่มุมของผู้ใช้บริการบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด

3. เพื่อเปรียบเทียบมุมมองของผู้ใช้บริการต่อภาพลักษณ์ด้านองค์กร ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า ด้านบริการ ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีมุมมองต่อภาพลักษณ์ ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ

กรอบแนวคิดการวิจัย

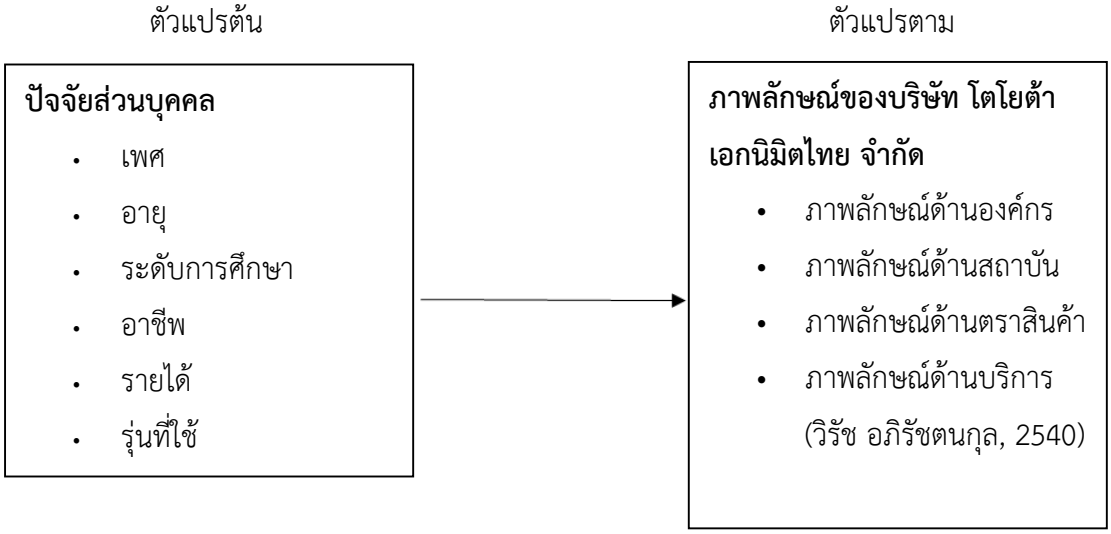

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ผู้บริโภคในเขต อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี ที่ใช้บริการ บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด และเพื่อศึกษาภาพลักษณ์และเปรียบเทียบด้านองค์กร ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า ด้านบริการ ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในเขต อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในเขต อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยคำนวณจากสูตรทราบขนาดประชากรที่แน่นอนของ ทาโร ย่ามาเน่ (Yamane,1973,) ในระดับความเชื่อมั่น 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคในที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ รุ่นรถยนต์ที่ใช้ จำนวนข้อคำถาม 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านภาพลักษณ์บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคในที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า ด้านบริการ โดยมีข้อคำถามด้านละจำนวน 4 ข้อ รวม 16 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open – ended Question) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์บริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคในที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบเบื้องต้นตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา เมื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้องแล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามของการวิจัย (IOC: Item Objective Congruence Index)

ผลการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม สรุปได้ว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถืออยู่ที่ 0.92

3. สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้ที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในเขต อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลในแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามมาแปลข้อมูลที่ได้เป็นรหัสพร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2563

5. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 400 ชุด โดยมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และมีความสมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายลักษณะของตัวแปร ซึ่งในที่นี่ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สำหรับวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และความคิดเห็นที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD)

วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการนำข้อมูลในแบบสอบถามมาทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ดังนี้

1 ใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และมีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

2 ใช้สถิติ One-Way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป

3 ใช้ LSD (Least Significant difference test) เมื่อพบว่าแตกต่างจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่ใช้รถยนต์โตโยต้า ในเขตอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยหาค่าความถี่และร้อยละ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ และรุ่นของรถยนต์โตโยต้าที่ใช้ในปัจจุบัน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 และเป็นเพศหญิง จำนวน 144 คน (ร้อยละ 36.0) โดยมีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด จำนวน 225 คน (ร้อยละ 56.3) รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 31 – 40 ปี และ ช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 59 คน (ร้อยละ14.8) และ ช่วงอายุ 18 – 20 ปี จำนวน 40 คน (ร้อยละ 10.0) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 224 คน (ร้อยละ 56.0) รองลงมา ได้แก่ ระดับปริญญาโท จำนวน 95 คน (ร้อยละ 24.0) และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 16.3) ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมากที่สุด จำนวน 124 คน (ร้อยละ 31.0) รองลงมา ได้แก่ นักเรียนและนักศึกษา จำนวน 62 คน (ร้อยละ 25.5) และอาชีพอิสระ จำนวน 67 คน (ร้อยละ 16.8) มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด จำนวน 196 คน (ร้อยละ 49.0) รองลงมา ได้แก่ 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 88 คน (ร้อยละ 22.0) และ 30,001 – 40,000 บาทต่อเดือน จำนวน 44 คน (ร้อยละ 11.0) และในปัจจุบันใช้รถยนต์โตโยต้า รุ่น Yaris มากที่สุด จำนวน 89 คน (ร้อยละ 22.3) รองลงมา ได้แก่ รุ่น Vios จำนวน 60 คน (ร้อยละ 15.0) และ รุ่น Fortuner จำนวน 51 คน (ร้อยละ 12.8)

2. ระดับภาพลักษณ์ของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวมของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.59 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริการมีระดับภาพลักษณ์ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.72 คะแนน รองลงมา ได้แก่ ด้านสถาบัน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66 คะแนน ด้านตราสินค้า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.51 คะแนน และด้านองค์กร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.46 คะแนน

ตารางที่ 1 ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวมของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี

ภาพรวม	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านองค์กร	3.46	0.44	ปานกลาง	4
2. ด้านสถาบัน	3.66	0.35	ดีมาก	2
3. ด้านตราสินค้า	3.51	0.43	ดีมาก	3
4. ด้านบริการ	3.72	0.37	ดีมาก	1
รวม	3.59	0.20	ดีมาก	

ระดับภาพลักษณ์ในด้านองค์กรของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.46 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคมีระดับภาพลักษณ์เกี่ยวกับบริษัทให้บริการที่มีคุณภาพมีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.68 คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับภาพลักษณ์ในด้านองค์กร ของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี

ด้านองค์กร	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. บริษัทให้บริการที่มีคุณภาพ มีมาตราฐานและมีความน่าเชื่อถือ	3.68	0.49	ดีมาก	1
2. บริษัทมีความทันสมัยและมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการรับบริการอย่างครบครัน	3.55	0.56	ดีมาก	2
3. บริษัทมีการปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.32	0.66	ปานกลาง	3
4. บริษัทมีนโยบายที่มุ่งเน้นด้านการบริการลูกค้าที่เป็นเลิศ	3.28	0.66	ปานกลาง	4
รวม	3.46	0.44	ปานกลาง	

ระดับภาพลักษณ์ในด้านสถาบันของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.66 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคมีระดับภาพลักษณ์เกี่ยวกับการมีความมั่นคงและอยู่กับสังคมไทยมานานมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 คะแนน

ตารางที่ 3 ระดับภาพลักษณ์ในด้านสถาบันของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี

ด้านสถาบัน	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ผู้บริหารมีจริยธรรมในการบริหาร	3.37	0.49	ปานกลาง	4
2. บุคลากรยึดความพึงพอใจลูกค้าเป็นหลัก	3.39	0.54	ปานกลาง	3
3. มีความมั่นคงและอยู่กับสังคมไทยมานาน	4.06	0.57	ดีมาก	1
4. ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทย	3.84	0.56	ดีมาก	2
รวม	3.66	0.35	ดีมาก	

ระดับภาพลักษณ์ในด้านตราสินค้าของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.51 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริโภคมีระดับภาพลักษณ์เกี่ยวกับเกี่ยวกับโตโยต้าเป็นแบรนด์ที่มีเอกลักษณ์ โดดเด่น และจดจำง่ายมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.84 คะแนน ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับภาพลักษณ์ในด้านตราสินค้าของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี

ด้านตราสินค้า	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. โตโยต้าเป็นแบรนด์ที่มีเอกลักษณ์ โดดเด่น และจดจำง่าย	3.84	0.62	ดีมาก	1
2. โตโยต้า เป็นแบรนด์ที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย	3.44	0.61	ปานกลาง	2
3. โตโยต้า ใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	3.36	0.58	ปานกลาง	3
4. โตโยต้า มีชื่อเสียงในการผลิตที่โดดเด่น รวดเร็ว ด้วยวิถีแห่งโตโยต้า Kei zen	3.39	0.57	ปานกลาง	4
รวม	3.51	0.43	ดีมาก	

ระดับภาพลักษณ์ในด้านบริการของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.72 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับภาพลักษณ์เกี่ยวกับความตรงต่อเวลาในการนัดหมายวันกับลูกค้าที่มาใช้บริการของบริษัทมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.08 คะแนน ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับภาพลักษณ์ในด้านบริการของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทย จำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า จังหวัดนนทบุรี

ด้านบริการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ระดับ
1. มีความตรงต่อเวลาในการนัดหมายวันกับลูกค้าที่มาใช้บริการของบริษัท	4.08	0.51	ดีมาก	1
2. พนักงานมีอัธยาศัยดี มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	3.77	0.52	ดีมาก	3
3. พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาด้านรถยนต์	3.79	0.44	ดีมาก	2
4. พนักงานมีความเอาใจใส่ในบริการหลังการขาย	3.52	0.58	ดีมาก	4
รวม	3.72	0.37	ดีมาก	

3.การทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคล กับระดับภาพลักษณ์ด้านองค์กร ด้านสถาบัน ด้านตราสินค้า ด้านบริการ ของบริษัท โตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ดังนี้

3.1 จำแนกตามเพศ

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวมของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า มีความแตกต่างกันซึ่งเพศชายมีระดับภาพลักษณ์ที่ดีกว่าเพศหญิง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 จำแนกตามอายุ

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมมีความแตกต่างกันที่ส่งผลต่อระดับภาพลักษณ์ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านองค์กรและด้านบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวม ของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด โดยพบว่า ค่าเฉลี่ยรวมไม่มีความแตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 จำแนกตามอาชีพ

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวม ของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทยจำกัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ โดยพบว่า อาชีพที่ต่างกันทำให้มุมมองต่อระดับภาพลักษณ์แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.5 จำแนกตามรายได้

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวม ของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันทำให้มุมมองต่อระดับภาพลักษณ์ต่างกันในการใช้รถยนต์โตโยต้า และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.6 จำแนกตามรุ่นของรถยนต์โตโยต้าที่ใช้ในปัจจุบัน

ระดับภาพลักษณ์ในภาพรวม ของบริษัทโตโยต้า เอกนิมิตไทยจำกัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรุ่นของรถยนต์โตโยต้าที่ใช้ในปัจจุบัน พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมมีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาระดับภาพลักษณ์ด้านองค์กรของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทยจำกัด ในมุมมองของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า มีภาพลักษณ์อยู่ในระดับดี มีทิศทางเดียวกันในด้านระบบบริหารจัดการ บุคลากร ผู้บริหารและพนักงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม และการทำประโยชน์แก่สาธารณะ(Kotler & Philip,2000) ระดับภาพลักษณ์ด้านสถาบันของบริษัทโตโยต้าเอกนิมิตไทยจากัด ของผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์โตโยต้า ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ระดับภาพลักษณ์อยู่ในระดับดี โดยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของจริยาวดี ฮัยวงษ์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ (ประเทศไทย) จากัด ในมุมมองของ ผู้ใช้รถยนต์ ในเขตกรุงเทพมหานครฯ พบว่า ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทให้ความสำคัญในระดับภาพลักษณ์มากที่สุด ในด้านตราสินค้ามีผลการศึกษาระดับภาพลักษณ์อยู่ในระดับดีขณะที่การศึกษาของศิวบูรณ์ ธนานุกูลชัย (2554) เรื่อง ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองค่ายญี่ปุ่นของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ในระดับมากในด้านคุณสมบัติและ คุณค่า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ ด้านบริการพบว่าความตรงต่อเวลาในการนัดหมายวันกับลูกค้าที่มาใช้บริการของบริษัทมากที่สุด โดยมีความสอดคล้องกับการศึกษาของจริยาวดี ฮัยวงษ์ (2552) ซึ่งพบว่าความกับด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ ด้านการบริการมีความสำคัญในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1. ด้านบริการ ควรเพิ่มความเอาใจใส่ ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจในด้านคุณภาพการบริการให้เหนือกว่าคู่แข่งขัน ทั้งขณะทำการขายและหลังการขาย

2. ด้านสถาบัน ควรสร้างสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าและมีระบบบริหารและจัดการด้วยประสิทธิภาพและยึดหลักความพึงพอใจของลูกค้า

3. ด้านตราสินค้า ควรมีความล้ำสมัยทางเทคโนโลยี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การออกแบบทันสมัย มีประโยชน์ต่อการใช้สอยอย่างคุ้มค่า เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

4. ด้านองค์กร ควรมีการสร้างความประทับใจต่อการให้บริการลูกค้า เช่น การให้บริการที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการรับบริการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีด้านองค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรที่มีภาพลักษณ์ที่ดีต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์โตโต้ เพิ่มเติมในด้านภาพลักษณ์อื่นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการ เช่น ภาพลักษณ์สินค้า ภาพลักษณ์ด้านการสื่อสารการตลาด เป็นต้น

2.ควรศึกษากระบวนการพัฒนาการเป็นองค์กรที่มีภาพลักษณ์ที่ดีในสาขาส่วนภูมิภาค เพื่อทำการเปรียบเทียบและพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

จริยาวดี ฮัยวงษ์. (2552). **ภาพลักษณ์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ในมุมมองของผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์บริการธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2563). **แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย ปี 2564-2566.** (ออนไลน์). สืบค้นจาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/Industry-Horizon/industry-summary-outlook-2021-2023 เมื่อ 26 ธันวาคม 2563.

ธเนศ ศิริกิจ. (2557). **การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก https://www.dla.go.th

บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จากัด. (2562). **“โตโยต้า” คว้า 8 รางวัล รถยอดเยี่ยม CAR OF THE YEAR 2019.** (ออนไลน์). สืบค้นจาก http://www.4x4specialmag.com

บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด. (2562). **โตโยต้า รับ 10 รางวัล “ธุรกิจยานยนต์ยอดนิยมแห่งปี 2561”**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก https://www.toyota.co.th/news/8jl88Zjz

พรทิพย์ พิมลสินธุ์. (2540). **ภาพพจน์นั้นสำคัญยิ่ง : การประชาสัมพันธ์กับภาพพจน์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ประกายพรึก.

วรรณา ยงพิศาลภพ. (2562). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2563-65 อุตสาหกรรมรถยนต์. (ออนไลน์). สืบค้นจาก http://interbrand-toyota.blogspot.com/ เมื่อ 12 สิงหาคม 2563

วิรัช อภิรัตนกุล. (2540). **การประชาสัมพันธ์ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่).** สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

ศรัณยพงศ์ เที่ยงธรรม. (2552). **ปัจจัยประเมินคุณภาพการบริการ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ศิวบูรณ์ ธนานุกูลชัย. (2554). **ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองค่ายญี่ปุ่นของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Kotler, Philip. (2013). **Marketing Management** (The Millennium edition). NewYork: Prentice Hall.

Kotler, Philip. (2000). **Marketing Management**, 10th edition. New Jersey: Prentice-Hall Inc

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications

Received: *19 กุมภาพันธ์ 2564*
Revised: *31 มีนาคม 2564*
Accepted: *11 เมษายน 2564*

ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวคนไทย ในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19

Marketing Factors affecting the selection of Thai Tourist during the recession of COVID-19 protocol

พรนภา ธนโพธิวิรัตน์[1] วัฒนา ทนงค์แผง[2] บุระพล โปร่งฟ้า[3]
ณัฏฐนิช แซ่หยาง[3] รัตนาวดี เอี่ยมปลัด[3] ยลธิตา คล้ายอ้อย[3] พีรดนย์ ลิ้มรสสุคนธ์[3]
Pornnapa Thanapotivirat[1] Wattana Tanongphaeng[2] Burapon Prongfa[3]
Nattanich Saeyang[3] Rattanawadee Iampalat[3] Yonthita Khayoil[3] Peeradon Limrossukon[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกที่พักของคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการ 2) และศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พัก โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวและใช้บริการที่พักในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2563 การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย T-test และ F=Test (One Way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาและมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท พฤติกรรมการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่มีเหตุผลที่เลือกใช้บริการที่พักระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เพราะมีมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัย มีระยะเวลาในการเข้าพักเฉลี่ยอยู่ที่ 1 – 2 คืน มีผู้ร่วมเดินทางเข้าพักส่วนใหญ่เป็นครอบครัว/ญาติ เลือกใช้บริการที่พักประเภทรีสอร์ทเป็นส่วนใหญ่ และมี

[1] (อาจารย์) สาขาวิชาการจัดการการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
E-Mail: pornnapa_t@rmutt.ac.th
Hotel Management Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
[2] (อาจารย์) สาขาวิชาการจัดการการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
E-Mail: wattana_t@rmutt.ac.th
Hotel Management Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi
[3] (นักศึกษาระดับปริญญาตรี) สาขาวิชาการจัดการการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Hotel Management Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

ลักษณะการจองที่พักผ่านเว็ปไซต์ Agoda.com ส่วนมากจะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อใช้บริการที่พักในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และมีค่าใช้จ่ายการเข้าพักต่อคือ 1,001 – 2,000 บาท ปัจจัยทางการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ปัจจัยในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจาก ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน นั้น พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน ยกเว้น 1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ไม่ส่งผลต่อปัจจัยทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านกระบวนการ 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านสถานภาพ ไม่ส่งผลต่อปัจจัยทางการตลาดด้านกระบวนการ 3) ปัจจัยด้านการศึกษา ไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา 4) ปัจจัยด้านอาชีพ ไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการ 5) ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ย ไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และ ด้านลักษณะทางกายภาพ

คำสำคัญ ปัจจัยทางการตลาด, นักท่องเที่ยว, โควิด-19

Abstract

The purpose s of this research were: 1) to study tourist behaviors in accommodation selection during the recession of COVID-19 protocol 2) to study marketing mix factors influencing the accommodation selection of Thai tourists during the recession of COVID-19 protocol. The samples used in this research were people who traveled during the recession of COVID-19 protocol from July – December 2020. The research instrument used in this research was a questionnaire with 400 sets. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, standard deviation (S.D.), and hypothesis testing used T-test, and F=Test (One Way ANOVA). The research results revealed that most of the participants were females, the average age was 21-30 years, most of the samples were undergraduate degree and average monthly income were lower than 10,000 baths per month. Due to the recession of COVID-19 protocol, samples selected accommodation with hygiene and safety standard, and 1-2 days stay. Most samples traveled with their family and chose a resort as the accommodation. In addition, samples made a booking via agoda.com and stayed on the weekend

(Saturday – Sunday), and their expenditure for the room was 1,001 – 2,000 per night. The marketing factors of Thai tourists overall were at a high level. When considering each aspect of the factor, it indicated that the process, physical evidence, price, product, place, and promotion were at a high level respectively.

According to the hypothesis, it is found that personal factors, including gender, age, education, status, occupation, and monthly income were significant in marketing factors, whereas other factors were not significant. For instance, age was not significant in marketing factors while place and process came in the first place. Second, marital status was statistically insignificant in the process factor. Third, educational background, compared to product and price, was not mandatory in marketing factors. Fourth, occupation was irrelevant to marketing factors, which in turn contrasted to the findings from product, people, and process. Lastly, unlike product, place, promotion, and physical evidence, monthly income was not significant in marketing factors.

Keyword: Marketing Factors, Tourists, COVID-19

บทนำ

ธุรกิจการบริการของไทยเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้อย่างมากให้กับประชาชนภายในประเทศ โดยมีจำนวนรวมของรายได้ที่เข้าประเทศไทยจากการท่องเที่ยวของชาวต่างชาติในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนมวลรวมทั้งสิ้น 1,911,807.95 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) อุตสาหกรรมการบริการของประเทศไทยนั้นมีจุดเด่น คือ การตอบสนองความหลากหลายของการท่องเที่ยวและการตอบสนองกับประสบการณ์สำคัญของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ธุรกิจที่พักซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญอย่างมากซึ่งลักษณะของการบริการที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยที่ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีการจองที่พักในเส้นทางที่เป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว แต่เมื่อเดือนธันวาคม 2562 จนถึงเดือนมิถุนายน 2563 มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า (COVID-19) ทำให้มีผลกระทบในวงกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการยกเลิกการเดินทางและยกเลิกที่พักจนกระทั่งมีการประกาศ Lockdown ประเทศ จากผลกระทบของการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรน่า (COVID-19) UNWTO คาดการณ์ว่าปี 2563 ทั่วโลกจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง 60-80% โดยนับตั้งแต่ต้นปีเป็นต้นมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกลดลงไปแล้วกว่า 67% และสูญเสียรายได้ทางการท่องเที่ยวมากกว่า 80,000 ล้านเหรียญสหรัฐ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศจะสามารถฟื้นตัวได้ภายในปี 2563 แต่เมื่อเทียบกับปี 2562 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยจากทุกภูมิภาคลดลง

60% ไม่ว่าจะเป็น เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ สหรัฐอเมริกา อินเดีย และรัสเซีย นอกจากนั้นยอดจองล่วงหน้าในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคมก็ลดลงราว 82-90% (ประชาชาติธุรกิจ, 2563) ซึ่งมีผลกระทบต่อธุรกิจโรงแรมเป็นอย่างมาก ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้

เมื่อมีการผ่อนปรนมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค (Lockdown) ประชาชนเริ่มออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายความเครียดหลังวิกฤตโควิด-19 คลี่คลายเมื่อเดือนมิถุนายน 2563 ที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ระดับบนโดยมีสัดส่วนตลาดอยู่ที่ 12% มีกำลังในการใช้จ่ายและนิยมเดินทางเป็นกลุ่มเล็กๆ เนื่องจากยังกังวลต่อการติดเชื้อโควิด-19 การเดินทางท่องเที่ยวจึงเดินทางในพื้นที่ระยะใกล้หรือท่องเที่ยวภายในจังหวัดโดยใช้เวลาท่องเที่ยวประมาณ 2 – 3 วัน หรือแบบ One Day Trip ซึ่งภาครัฐได้มีมาตรการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ผ่าน 2 แพ็คเกจ เช่น โครงการเราเที่ยวด้วยกัน ที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม 2563 ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้คนออกเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากนี้ในภาคธุรกิจบริการที่พัก ได้มีการร่วมทำแพคเกจรองรับโครงการเราเที่ยวด้วยกัน ซึ่งนโยบายที่ให้ความช่วยเหลือสถานประกอบการประเภทโรงแรมและที่พักมีการตอบรับจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้ใช้บริการจากโครงการเราเที่ยวด้วยกัน โดยช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้นเป็นการบริการที่เกิดขึ้นหลังมาตรการควบคุม (Lockdown) โดยก่อนหน้านี้สถานประกอบการโรงแรมและที่พักบางแห่งต้องปิดกิจการเป็นการชั่วคราว ทำให้การบริการยังไม่สามารถทำได้เต็มรูปแบบมากนัก เนื่องด้วยเงื่อนไขของการควบคุมโรคระบาดและข้อกำหนดจากโครงการยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (Amazing Thailand Safety & Health Administration: SHA) ที่ธุรกิจที่พักประเภทต่างๆ ได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว และมีฐานข้อมูลเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ พร้อมทั้งยังได้รับการรับรองการประเมินสถานประกอบการและได้รับอนุมัติให้ใช้สัญลักษณ์ SHA จากหน่วยงานรับรอง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกที่พักของคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักประเภท

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกที่พักของคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19

2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พัก

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลไว้ทั้งหมด 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ภูเก็ต กระบี่ ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นจังหวัดจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวของชาวไทย

2. ขอบเขตของข้อมูล ได้กำหนดข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19

3. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ได้เดินทางท่องเที่ยวและใช้บริการที่พักในพื้นที่วิจัยในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

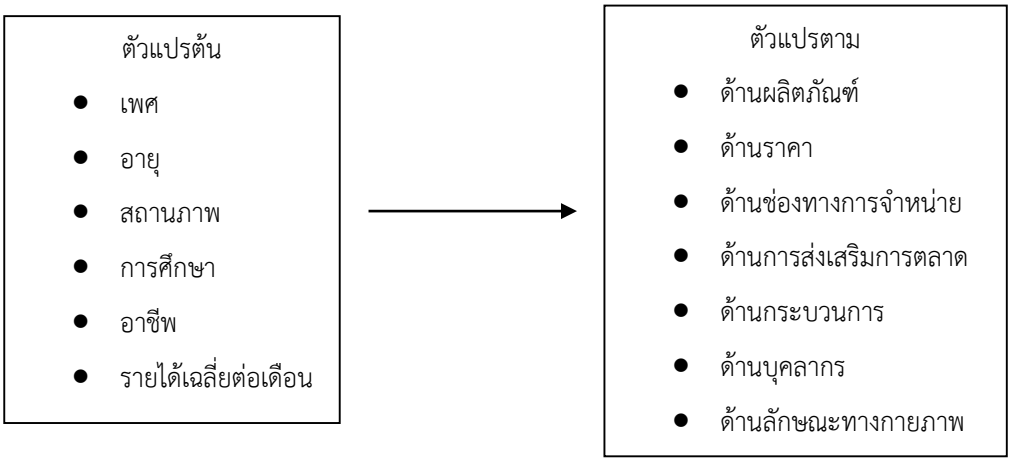

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดส่วนประสมการตลาดธุรกิจบริการ

การให้บริการธุรกิจที่พักแรมเป็นธุรกิจบริการการบริหารจัดการธุรกิจที่พักแรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องกำหนดส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสม ซึ่งส่วน

ประสมทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจที่พักแรมซึ่งเป็นธุรกิจให้บริการในด้านต่างๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ราคา สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด พนักงานให้บริการ กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพ จัดเป็นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจให้บริการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, ศุภร เสรีรัตน์ และองอาจ ปทะวานิช, 2546: 337) ซึ่งประกอบด้วย

1. ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ยึดหลักคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่ดีและสร้างภาพลักษณ์ในตราสินค้าต้องมีการพัฒนาด้านคุณภาพ ความเชื่อถือ ความประหยัด และตราสินค้าเพื่อให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของลูกค้าเนื่องจากสินค้ามีการแข่งขันมาก จึงต้องเน้นการขายความภักดี

2. ราคา การพิจารณาด้านราคาจะต้องรวมถึงระดับราคา ส่วนลด เงินช่วยเหลือค่านายหน้าและเงื่อนไขการชำระเงิน เนื่องจากราคามีส่วนในการทำให้บริการต่างๆ มีความแตกต่างกันและมีผลต่อผู้บริโภคในการรับรู้ถึงคุณค่าที่รับบริการ โดยเทียบระหว่างราคาและคุณภาพบริการ ราคาเป็นสิ่งที่ใช้แสดงภาพลักษณ์ของบริษัท การกำหนดราคาควรกำหนดราคาให้มีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการและสอดคล้องกบสภาวการณ์ของตลาดบริการประเภทต่างๆ ในขณะนั้น

3. สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย ที่ตั้งของผู้ให้บริการและความยากง่ายในการเข้าถึงเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญของการตลาดบริการ ทั้งนี้ความยากง่ายในการเข้าถึงบริการนั้นมิใช่เฉพาะการเน้นทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นสถานที่/ประเภทของช่องทางการจัดจำหน่าย จะต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความสะดวกให้กับผู้บริโภคจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าถึงบริการอีกด้วยซึ่งจะพิจารณาถึง

4. การส่งเสริมการตลาด เน้นการขายโดยพนักงานขายเป็นหลัก อาจมาจากการโฆษณาผ่านสื่อเฉพาะกลุ่มเป้าหมายหรือใช้จดหมายตรง จะต้องทำการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายอย่างไรเพื่อให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายสามารถทราบและต้องการซื้อสินค้าและบริการที่จัดขึ้น โดยจะต้องพิจารณาถึงข้อมูล สื่อโฆษณาและเอกสารเผยแพร่ต่างๆ จะต้องสอดคล้องกบลักษณะของการบริการที่นำเสนอและลักษณะของลูกค้า

5. บุคลากรหรือพนักงาน ธุรกิจให้บริการที่พักแรมจำเป็นต้องอาศัยพนักงานให้บริการที่ต้องผ่านการคัดเลือก การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งขัน ต้องมีการแต่งกายที่เหมาะสม บุคลิกภาพดีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาสุภาพอ่อนน้อม พนักงานต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองต่อลูกค้า มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ปัญหาและสามารถให้บริการแก่ลูกค้าเพื่อให้เกิดความ ประทับใจและมีความเชื่อมันในบริการที่จะได้รับจากพนักงาน

6. ลักษณะทางกายภาพ ต้องมีการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม เช่น บริษัทต้องพัฒนาลักษณะทางกายภาพและรูปแบบการให้บริการแก่ลูกค้า เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าไม่ว่าจะเป็นด้านความสะอาด ความรวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่นเป็นต้น

7. กระบวนการให้บริการ เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้ารวดเร็วและประทับใจ กระบวนการให้บริการต้องมีกระบวนการการให้บริการที่คล่องตัว สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้ถึงความสะดวกสบายที่ได้รับ

วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2545) ได้สรุปกลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการไว้ว่าธุรกิจที่ให้บริการจะใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการหรือ 4P's เช่นเดียวกับสินค้าซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์/สินค้า ราคา สถานที่ ทำเลที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด และนอกจากนั้นแล้วยังต้องอาศัยเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติม ประกอบด้วยบุคคลหรือพนักงานที่ต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจเพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง พนักงานต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองลูกค้า มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถสร้างค่านิยมให้กับบริษัท ต้องมีการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ โดยพยามสร้างคุณภาพโดยรวม เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าไม่ว่าเป็นด้านความสะอาดความรวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่นๆ มีกระบวนการ เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็วและประทับใจลูกค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาตามแนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ในช่วงเวลาตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2563 โดยที่จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่แน่ชัด จึงได้กำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่ .05 จึงกำหนดให้สัดส่วนประชากรที่ต้องการเท่ากับค่าที่สูงสุดจะมีได้คือ 0.5 และให้ระดับความเชื่อมั่นเป็น 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนเป็น 5% หรือเท่ากับ 0.05 เมื่อแทนค่าจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน (ละเอียด ศิลาน้อย, 2560 : 57) และสำรองการเก็บข้อมูลอีก 5% จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะข้อคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ได้แก่ เหตุผลที่ท่านเลือกใช้บริการที่พักระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว

ตามสถานที่ต่างๆ ระยะเวลาในการเข้าพัก ผู้ร่วมทางเข้าพัก ท่านเลือกใช้บริการที่พักประเภทใด ท่านจองที่พักผ่านทางช่องทางใด ช่วงเวลาที่เดินทางเพื่อใช้บริการที่พัก ค่าใช้จ่ายในการเข้าพักต่อคืน ลักษณะข้อคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการที่พักในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด ให้แสดงความคิดเห็น

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และผลการตรวจสอบเชิงเนื้อหามีค่า IOC สูงกว่า 0.70

ขั้นที่ 2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.902

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. นำแบบชุดแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนการหาค่าความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว สร้างเป็นแบบสอบถามแบบ online เพื่อเลี่ยงการสัมผัส โดยใช้ Google Foam

2. นำ link ที่ได้จากการสร้างชุดแบบสอบถามสร้างเป็น QR Code เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม สแกน QR Code เพื่อเข้าไปตอบแบบสอบถาม

3. ให้ผู้เก็บข้อมูลที่อยู่พื้นที่เป้าหมายทั้ง 6 จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่ ภูเก็ต กระบี่ ชลบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยกำหนดเป็นโควตา จังหวัดละ 67 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยกำหนดสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ได้แก่ เหตุผลที่ท่านเลือกใช้บริการที่พักระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ระยะเวลาในการเข้าพัก ผู้ร่วมทางเข้าพัก ท่านเลือกใช้บริการที่พักประเภทใด ท่านจองที่พักผ่านทางช่องทางใด ช่วงเวลาที่เดินทางเพื่อใช้บริการที่พัก ค่าใช้จ่ายในการเข้าพักต่อคืน ใช้สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ

ตอนที่ 3 ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการที่พักในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ใช้สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช่ค่าสถิติ เป็นการทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากร 2 กลุ่ม ใช้สถิติทดสอบ t-test กำหนดระดับนัยสำคัญ (α) เท่ากับ 0.05 และการทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากรตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป จะใช้สถิติทดสอบ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance หรือ One-Way ANOVA) กำหนดระดับนัยสำคัญ (α) เท่ากับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีสถานภาพโสด จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 77.3 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 เป็นนักศึกษา จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47 และมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43

2. พฤติกรรมการเลือกที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 พบว่าส่วนใหญ่มีเหตุผลที่เลือกใช้บริการที่พักระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เพราะมีมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 มีระยะเวลาในการเข้าพักเฉลี่ยอยู่ที่ 1 – 2 คืน จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 85 มีผู้ร่วมเดินทางเข้าพักส่วนใหญ่เป็นครอบครัว/ญาติ จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 เลือกใช้บริการที่พักประเภทรีสอร์ทเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42 มีลักษณะการจองที่พักผ่านเว็ปไซต์ Agoda.com จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 ส่วนมากจะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อใช้บริการที่พักในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 และมีค่าใช้จ่ายการเข้าพักต่อคือ 1,001 – 2,000 บาท จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8

3. ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการที่พักในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการควบคุมโรคโควิด-19 พบว่า ปัจจัยในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.42 รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 4.40) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.39) ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.26) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.24) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.23) และ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 4.14) ตามลำดับ โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านบุคลากร พบว่า พนักงานมีความสุภาพในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.46 รองลงมาคือ พนักงานมีความรู้และความชำนาญในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 4.44 พนักงานสามารถจัดห้องพักได้ตรงตามที่ต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ4.43 และ พนักงานให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ตามลำดับ

ด้านกระบวนการ พบว่า ระยะเวลาในการจองมีความสะดวกรวดเร็ว และกระบวนการให้บริการมีความสะดวกสบาย น่าประทับใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาคือ ขั้นตอนการชำระเงินมีความสะดวกปลอดภัยและน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ตามลำดับ

ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่าภายในโรงแรมมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รองลงมาคือ บรรยากาศภายในโรงแรมมีการตกแต่งที่สวยงามและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42

ด้านราคา พบว่า ห้องพักมีความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 รองลงมาคือ ราคาห้องพักเหมาะสมกับระดับโรงแรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 มีรูปแบบการชำระเงินที่หลากหลายวิธี เช่น พร้อมเพย์ บัตรเครดิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และ ราคาห้องพักมีให้เลือกหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ตามลำดับ

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ห้องพักมีความสะอาด และความปลอดภัยตามมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 รองลงมาคือ ห้องพักมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ครบครัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ห้องพักมีการตกแต่งที่สวยงาม มีสไตล์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และ ห้องพักมีขนาดเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ตามลำดับ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า ทำเลที่ตั้งของโรงแรมมีความสะดวกสบายสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และมีส่วนลดพิเศษที่น่าสนใจให้กับลูกค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า มีส่วนลดพิเศษที่น่าสนใจให้กับลูกค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รองลงมาคือ มีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และ มีการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง และมีการส่งเสริมการตลาดร่วมกับบัตรเครดิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ทั้ง 2 ข้อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

4.1 เพศที่แตกต่างกันมีปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน ในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 อายุที่แตกต่างกันมีปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านกระบวนการ

4.3 สถานภาพที่แตกต่างกันมีปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านกระบวนการ

4.4 การศึกษาที่แตกต่างกันมีปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านผลิตภัณฑ์และด้านราคา

4.5 อาชีพที่แตกต่างกันมีปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการ

4.6 รายได้ที่แตกต่างกันมีปัจจัยทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการที่พักที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านลักษณะทางกายภาพ

ตารางที่ 1 ผลสรุปการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ปัจจัยทางการตลาด						
	ด้านผลิตภัณฑ์	ด้านราคา	ด้านช่องทางการจัดหน่าย	ด้านการส่งเสริมการตลาด	ด้านบุตลากร	ด้านกระบวนการ	ด้านลักษณะทางกายภาพ
เพศ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
อายุ	✓	✓		✓	✓		✓
สถานภาพ	✓	✓	✓	✓	✓		✓
การศึกษา			✓	✓	✓	✓	✓
อาชีพ		✓	✓	✓			✓
รายได้เฉลี่ย		✓			✓	✓	

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผล พบว่าพฤติกรรมการเลือกที่พักของคนไทยในช่วงของการผ่อนปรนมาตาการควบคุมโรคโควิด-19 พบว่ามีความสอดคล้องกับ มณฑิรา ชุนลิ้ม (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกที่พักโรงแรมระดับห้าดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ส่วนปัจจัยทางการตลาดจะให้ความสำคัญกับด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคลากร ด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดตามลำดับ และยังได้สอดคล้องกับ ชุลีวรรณ ปราณีธรรม, ณิษา จารุสิริชัย, และเอกราช เหมาะประมาณ (2562) ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมการเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษานั้นพบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อน มีจำนวนวันเข้าพัก 2 คืน ผู้ร่วมเดินทางมาพักเป็นรอบครัวและมีการจองที่พักล่วงหน้าผ่านทางโทรศัพท์

ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยทางการตลาดของผู้ตอบแบบสอบถามนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อันเนื่องมาจากกลยุทธ์ที่ธุรกิจได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2545) ที่ได้สรุปว่ากลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการไว้ว่าธุรกิจที่ให้บริการจะใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการหรือ 4P’s ที่ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์/สินค้า ราคา สถานที่ ทำเลที่ตั้ง การส่งเสริมการตลาด และเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติม ประกอบ ด้วยบุคคลหรือพนักงาน ที่ต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจเพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง พนักงานต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองลูกค้า มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถสร้างค่านิยมให้กับบริษัท ต้องมีการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพโดยสร้างคุณภาพโดยรวม เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าไม่ว่าเป็นด้านความสะอาดความรวดเร็วหรือผลประโยชน์อื่นๆ มีกระบวนการ เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็วและประทับใจลูกค้า

ด้านลักษณะทางกายภาพ พบว่ามีความสอดคล้องกับอภินัทธ์ จูฬะติดตะ และ มัลลิกา จงศิริ (2563) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางกายภาพและผู้เข้าพักอาศัยโฮสเทลในกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ย่านถนนข้าวสาร พบว่าองค์ประกอบทางภายภาพของโฮสเทลมีความสัมพันธ์กับลักษณะพื้นที่และตอบรับกับลักษณะ พฤติกรรมของผู้เข้าพักโฮสเทลส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าพักของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจัยด้านกายภาพเป็นส่วนหนึ่งของการตลาดที่มีส่วนช่วยในการทำธุรกิจที่พักแรมประเภทโฮสเทล นอกจากนี้ ยังได้ตรงกับผลการวิจัยของ วีรวัลย์ ปิ่นชุมพลแสง และ กอบกูล จันทรโคลิกา (2561) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมและรีสอร์ทของประเทศไทยตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตะวันตก พบว่า มาตรฐานโรงแรมในทัศนะผู้เข้าพัก คือ โรงแรมต้องอยู่ในระดับดาวที่มีมาตรฐานดาวตามแนวคิดของผู้เข้าพักเมื่อพิจารณาร่วมกับมาตรฐานโรงแรมตามแนวคิดของสถาบันมูลนิธิมาตรฐานโรงแรม คือ สะอาด สะดวก เทียบเท่าระดับสากล มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและระบบความปลอดภัยที่ดีตามความเหมาะสมของมาตรฐานดาว

ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการ พบว่า มีความสอดคล้องกับชุลีวรรณ ปราณีธรรม, ณิษา จารุสิริชัย และเอกราช เหมาะประมาณ (2562) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผู้ประกอบการจะต้องมีแนวทางการกำหนดราคาที่ชัดเจนและควรมีการรวมกลุ่มกันกำหนดราคา ที่พักเพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกัน

ควรมีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องเดินทางเข้าหรือออกที่พัก โดยผ่านเว็บไซต์ ที่พักหรือแผ่นพับให้กับบริษัททัวร์ควรจัดโปรโมชั่นการจองที่พักแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้น การพัฒนาพนักงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งในห้องพักและบริเวณที่พักแรมแบบครบครัน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังได้สอบคล้องกับ วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2545) ที่กล่าวไว้ว่า กลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการไว้ว่าธุรกิจที่ให้บริการจะใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการหรือ 4P’s ยังต้องอาศัยเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติม ประกอบด้วยบุคคลหรือพนักงานที่ต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจเพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง พนักงานต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่ดีสามารถตอบสนองลูกค้ามีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถสร้างค่านิยมให้กับบริษัท ต้องมีการสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพโดยพยามสร้างคุณภาพโดยรวม เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าไม่ว่าเป็นด้านความสะอาดความรวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่นๆ มีกระบวนการ เพื่อส่งมอบคุณภาพในการให้บริการกับลูกค้าได้รวดเร็วและประทับใจลูกค้า

นอกจากนี้ในภาพรวมนั้นจะพบว่ามีความสอดคล้องกับธนัชพร ราตรีโชติ และกนกพร ชัยประสิทธิ์ (2561) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอพพลิเคชั่นในการจองโรงแรมที่พักของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าสิ่งที่ช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้แอพพลิเคชั่นในการจองโรงแรมที่พักมากที่สุด คือ ราคา การให้ส่วนลดและความสะดวก และผู้บริโภคส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะใช้แอพพลิเคชั่นในการจองโรงแรมที่พักครั้งต่อไปแน่นอน สรุปได้ว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์และปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้แอพพลิเคชั่นในการจองโรงแรมที่พัก และสอดคล้องกับพุทธินันท์ ปัญญาพุฒินันท์ (2560) ที่ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่พักในเขาหลัก จังหวัดพังงาของนักท่องเที่ยวชาวไทย พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P’s) ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการที่พัก ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านลักษณะทางกายภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า สิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องการในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการคือที่พักต้องมีมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัย และกระบวนการให้บริการที่สะดวกรวดเร็วผ่านแอปพลิเคชั้น เพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการศึกษาพบว่าควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติมที่จะมีผลต่ออิทธิพลต่อความพึงพอใจในการบริการในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการ เช่น ปัจจัยทางด้านทัศนคติ เพื่อให้มีความชัดเจนขึ้น

2.2 สรุปปัญหาและอุปสรรคของการบริการในช่วงของการผ่อนปรนมาตรการ

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2561). Tourism receipts from international tourist arrivals. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=615 2563, 25 ธันวาคม).

ชุลีวรรณ ปราณีธรรม, ณิษา จารุสิริชัย และ เอกราช เหมาะประมาณ. (2562). พฤติกรรมการเลือกที่พักแรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**. 8(1), 91-106.

ธนัชพร ราตรีโชติ และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้แอพพลิเคชั่นในการจองโรงแรมที่พักของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย**. 8(1), 297-304.

ประชาชาติธุรกิจ. (2563). **TAT accelerates the game! Revive the tourism industry after COVID**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก https://www.prachachat.net/tourism/news-486760 (2563, 15 ธันวาคม).

พุทธินันท์ ปัญญาพุฒินันท์. (2560). **ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่พักในเขาหลัก จังหวัดพังงาของนักท่องเที่ยวชาวไทย**. การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

มณฑิรา ชุนลิ้ม. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกที่พักโรงแรมระดับห้าดาวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**, 9(2), 89 – 101.

ละเอียด ศิลาน้อย. (2560). การใช้สูตรสถิติ (ที่ถูกต้อง) ในการกำ หนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณในทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. **วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 12(2), 50 – 61.

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2545). **คุณภาพในงานบริการ**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น)

วีรวัลย์ ปิ่นชุมพลแสง และ กอบกูล จันทรโคลิกา. (2561). การศึกษาปัจจัยการตัดสินใจเลือกเข้าพักโรงแรมและรีสอร์ทของประเทศไทยตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตะวันตก. **RMUTT Global Business and Economics Review**. 13(2), 35-50.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีย์รัตน์, องอาจ ปทะวานิช และปริญ ลักษิตานนท์. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: ธีระฟิลม์ และไซเท็กซ์.

อภินัทธ์ จูฬะติดตะ และ มัลลิกา จงศิริ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางกายภาพและผู้เข้าพักอาศัยโฮสเทลในกรุงเทพมหานคร. **วารสาระศาสตร์**. 3, 614-624.

Received: *2 ธันวาคม 2563*
Revised: *8 มกราคม 2564*
Accepted: *16 เมษายน 2564*

การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว จังหวัดปทุมธานี

Integrated Marketing Communications Influencing Decision Making to Visit Pathum Thani Province

ประทินร์ ขันทอง[1]
Prathin Khunthong[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี (2) ศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี (3) ศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,119,148 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก เป็นเพศชาย อายุต่ำกว่า 25 ปี สถานภาพโสด การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา รายได้ 10,001- 20,000 บาท วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน การเดินทางพร้อมครอบครัว ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวมากกว่า 5 คน และระยะเวลาพักค้างคืนพัก 1-2 วัน (2) การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี อันดับแรก คือ การโฆษณาทางรถไฟ รถประจำทาง อันดับสองคือ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสารธารณะ (วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์) อันดับสาม คือ การขายโดยพนักงานขายจากบุคลากรทางภาครัฐบาลและจากพนักงานภาคเอกชน อันดับสี่ คือ การส่งเสริมการขายจากการลดแลก แจก แถม กับธุรกิจ และอันดับสุดท้าย คือ การตลาดทางตรงผ่านทางอินเตอร์เน็ต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (3) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัด

[1] อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Lecturer, Faculty of Business Administration, Pathumthani University

ปทุมธานี อันดับแรก คือ มีป้ายประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ก่อนเข้าเมืองจำนวนจำกัด อันดับสอง คือ ควรเพิ่มป้ายบอกทิศทางสถานที่ท่องเที่ยวในเมือง และควรเพิ่มป้ายตามถนนรอบเมืองไม่เพียงพอ และอันดับสุดท้าย คือ ควรเพิ่มป้ายภาษาต่างประเทศและขาดการประชาสัมพันธ์ในจังหวัดต่างๆ

คำสำคัญ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ การตัดสินใจท่องเที่ยว จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study personal factors of the tourists visiting Pathum Thani Province, (2) to study integrated marketing communications influencing decision making to visit Pathum Thani Province, and (3) to study the recommendations and suggestions of integrated marketing communications on tourism in Pathum Thani Province.

The research was a survey research. The population used in the research was tourists who visited Pathum Thani Province 2,119,148 peoples. The sample size was 400 peoples calculated by Taro Yamane formula. The sampling method was Simple random sampling. The research tool was a questionnaire with 0.96 reliability. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

The research findings were as follows: (1) the personal characteristics of the most tourists were male, and aged lower than 25, Single, a bachelor's degree, students, and having an income more than 10,001- 20,000 baht permonth. The aims of visiting were: for travelling or relaxation, travelling with a family, came in a group of more than five persons, and stayed overnight for one to two days, (2) the integrated marketing communications influencing decision to travel in Pathum Thani Province included: firstly, advertisement on trains and buses; secondly, public relationship through public media (radios, newspapers and television); thirdly, sale by staffs of government and tourism authority; fourthly, sale promotion by discount, special gift vouchers and special offers; and lastly, direct marketing through the internet with statistically significance at .01 level; and (3) the recommendations and suggestions of integrated marketing communications on tourism in Pathum Thani Province were: firstly the limited number of large billboards outside the city; secondly, there should be more

signs directing tourist attractions in the city and along the bypass; and lastly, more signs with foreign languages, and more public relations should be made in other provinces.

Keywords : Integrated marketing communication, Decision to travel, Pathum Thani Province.

บทนำ

ประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบเช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และอีกมากมายโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แบ่งประเภทรูปแบบการท่องเที่ยวมิติใหม่ของไทยไว้ทั้งสิ้น 12 รูปแบบตามความสำคัญและสภาพแวดล้อม การท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับธรรมชาติและการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติให้มีความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย เพื่อซึมซับวิถีชีวิตประเพณีที่ดีงามและผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน ก่อให้เกิดรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจนันทนาการ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจขายของที่ระลึก เติบโตขึ้นเป็นจำนวนมาก ถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญอีกหนึ่งช่องทางของประเทศไทย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวสูงมีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคนอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่งรวมไปถึงการค้าและการลงทุนเมื่อประเทศประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ และสามารถช่วยให้เศรษฐกิจฟื้นตัวได้ในเวลาที่รวดเร็วกว่าภาคผลิตและบริการอื่นๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555) การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งในเชิงพาณิชย์การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินที่ได้รับความพอใจจากความสวยงามของภูมิทัศน์ที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเป็นส่วนประกอบสำคัญทางการค้าในลักษณะของตลาดผู้ค้า และสรรพสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าซึ่งมีหลากหลายรูปแบบด้วยท้องถิ่นเป็นบ่อเกิดทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมและวิถีประชาของผู้คนในถิ่นนั้นๆ (ศรัญญา วรากุลวิทย์, 2546: 2) สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และเป็นที่รู้จักของนานาประเทศ โดยในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยต่างมีศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่นเป็นของตนเองที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์สังคม วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ของตนไว้อย่าง ชัดเจน หากจะกล่าวถึงกลุ่มจังหวัดปริมณฑลที่มีอาณาเขตติดกับกรุงเทพฯ นั้นมีอยู่ด้วยกันหลาย จังหวัด และหนึ่งในนั้นคือ จังหวัด “ปทุมธานี” ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของเมือง

หลวง เพราะ เป็นเขตเมืองที่มีประชากรอยู่หนาแน่นรอง จากกรุงเทพฯ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2556: online) ทั้งยังมีอาณาเขตที่ติดกับกรุงเทพฯ อยู่หลายเขตมีระยะทางการเดินทางที่ไม่ไกล การเดินทาง สะดวก สามารถเลือกเดินทางได้หลายช่องทาง อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณและการท่องเที่ยวยังทำให้เกิดความสบายใจเป็นการท่องเที่ยวในระยะเวลาอันสั้น ไม่ลึกซึ้งเน้นถึงความสบายใจการแก้ไขปัญหาความไม่สบายใจ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความรื่นเริงบันเทิง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นจุดขายที่นำรายได้มาสู่ประเทศ การท่องเที่ยวจึงได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทางธรรมชาติได้รับการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่เป็นที่น่าเสียดายเนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในประเทศภาคเหนือ ภาคอีสาน หรือภาคใต้ จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้บางช่วงฤดูกาลเท่านั้น การท่องเที่ยวสถานที่ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวด้านศิลปะและวัฒนธรรม ที่จะเป็นจุดขายที่สำคัญในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้เรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลป์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งแหล่งสำคัญของโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ วัดวาอารามต่างๆ ตลอดจน พระราชวัง ดังนั้นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการศึกษาความรู้จากสถานที่ท่องเที่ยว ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และต้องการใช้ชีวิตในสิ่งที่แปลกใหม่หรือใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับบรรยากาศและสภาพของท้องถิ่นซึ่งมีความเรียบง่ายเพื่อเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตที่วุ่นวายในเมือง สู่ความเรียบง่ายและความสงบสุข (สุวรรณี สันต์ธนะวาณิช, 2548: 8-9)

จังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญของประเทศไทยจากหลักฐานที่ค้นพบไม่ว่าจะเป็น วัด เตา โอ่งอ่าง ตุ่มสามโคก หม้อข้าวแช่ อิฐมอญ และเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งยังมีกิจกรรมของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมอญ ชาวมอญได้อพยพ จากประเทศพม่าเข้ามาพึ่งบารมีของกษัตริย์ไทยและได้ดำเนินชีวิตจากอดีตจนถึงปัจจุบันโดยได้รับอนุญาตให้ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดปทุมธานีจึงทำให้จังหวัดปทุมธานีมีกิจกรรมที่ดำเนินเกี่ยวกับมอญ เช่น การทำข้าวแช่การกวนข้าวทิพย์นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานียังมีศาสนสถานและวัดวาอาราม แสดงร่องรอยของมรดกวัฒนธรรม ท้องถิ่นสะท้อนถึงประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของคนมอญ (วีรวัฒน์ วงศ์ศุปไทย, 2555) นอกจากนี้การเดินทางท่องเที่ยวมายังจังหวัดปทุมธานียังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่นักท่องเที่ยวได้นำความรู้และประสบการณ์จากการเดินทางมาปรับใช้ในการพัฒนาชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น (ฉันทัช วรรณถนอม, 2552: 101)

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษากลยุทธ์การสื่อการการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวหรือไม่ เนื่องจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าจังหวัดปทุมธานี มีการสื่อสารการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย จึงส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแหล่ง

ท่องเที่ยวเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆ เนื่องจากขาดการสื่อสารให้แก่นักท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้พบว่าเมื่อมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน ทำการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว หรืองานเทศกาลต่างๆ จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งที่สถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีการให้บริการการท่องเที่ยวอยู่ตลอดเวลาแต่จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉพาะในช่วงที่มีการสื่อสารการตลาดซึ่งก็มีจำนวนไม่ต่อเนื่องจากปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัย จึงได้ทำการศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเพื่อที่จะได้ทำการเข้าใจปัญหาการสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและจะได้นำข้อมูลที่ค้นพบนำมาสร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวให้แก่จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ ต่อการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี จำนวน 2,119,148 คนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของYamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 5 % ซึ่งจะได้จำนวนตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยสุ่มเก็บตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

2. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหามุ่งเน้นศึกษาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยเรื่องการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในเขตจังหวัดปทุมธานีโดยมีการกำหนดเป็นตัวแปรดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่เพศ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีได้แก่ วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวจำนวนผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว (รวมตัวท่านเองด้วย) และระยะเวลาพักค้างคืนในการท่องเที่ยวปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ประกอบด้วยการโฆษณา การขายโดยพนักงานขาย การส่งเสริมการขายการประชาสัมพันธ์และการตลาดทางตรง

ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ การตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยคือ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2562 ถึง กันยายน พ.ศ. 2563 โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ระหว่างวันที่ 1-31 เมษายน พ.ศ.2563

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.96 ความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษา

1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีทั้งหมดจำนวน 400 คน

เป็นเพศชายจำนวน 215 คน (ร้อยละ 53.75) และเพศหญิงจำนวน 185 คน (ร้อยละ 46.25) ตามลำดับ

มีอายุ ต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 164 คน (ร้อยละ 41.00) รองลงมาเป็นอายุ 25-34 ปี จำนวน 143 คน (ร้อยละ 35.75) อายุ 35-44 ปี จำนวน 58 คน (ร้อยละ 14.50) อายุ 45-54 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 5.75) อายุ 55 ปี ขึ้นไป จำนวน 12 คน (ร้อยละ 3.00)ตามลำดับ

มีสถานภาพโสดจำนวน 263 คน (ร้อยละ 65.75) รองลงมามีสถานภาพสมรส จำนวน 122 คน (ร้อยละ 30.50) มีสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 15 คน (ร้อยละ 3.75) ตามลำดับ

มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 204 คน (ร้อยละ 51.00) รองลงมามีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 171 คน (ร้อยละ 42.75) มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 25 คน (ร้อยละ 6.25) ตามลำดับ

มีรายได้ 10,001- 20,000 บาท จำนวน 204 คน (ร้อยละ 51.00) รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 113 คน (ร้อยละ 28.25) มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 41 คน (ร้อยละ 10.25) มีรายได้ 30,001 – 40,000 บาท จำนวน 24 คน (ร้อยละ 6.00) มีรายได้ สูงกว่า 40,000 บาท จำนวน 18 คน(ร้อยละ 4.50) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์มากเป็นอันดับแรก เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน จำนวน 273 คน (ร้อยละ 68.25) รองลงมา คือ เพื่อทัศนศึกษา จำนวน 48 คน (ร้อยละ 12.00) เพื่อธุรกิจ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 8.50) เพื่อปฏิบัติราชการ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 4.50) เพื่ออื่นๆ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 4.25) เพื่อประชุม/สัมมนา จำนวน 13 คน (ร้อยละ 3.25) ตามลำดับ

รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว อันดับแรก เดินทางพร้อมครอบครัว จำนวน 212 คน (ร้อยละ 53.00) รองลงมา คือ เดินทางเป็นกรุ๊ปทัวร์ จำนวน 77 คน (ร้อยละ 19.25) เดินทางคนเดียว จำนวน 67 คน (ร้อยละ16.75) ลำดับสุดท้าย คือ อื่นๆ จำนวน 44 คน (ร้อยละ 11.00) ตามลำดับ

จำนวนผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว (รวมตัวท่านเองด้วย) อันดับแรก เดินทางมากกว่า 5 คน จำนวน 124 คน (ร้อยละ 31.00) รองลงมา คือ เดินทางจำนวน 4 คน จำนวน 77 คน (ร้อยละ 19.25) ลำดับถัดมา คือ เดินทาง 1 คนจำนวน 67 คน (ร้อยละ 16.75) ลำดับถัดมา คือ เดินทาง 5 คน จำนวน 62 คน (ร้อยละ 15.50) ลำดับถัดมาคือ เดินทาง 3 คน จำนวน 40 คน (ร้อยละ 10.00) และลำดับสุดท้าย คือ เดินทาง 2 คน จำนวน 30 คน (ร้อยละ 7.50) ตามลำดับ

ระยะเวลาพักค้างคืนในการท่องเที่ยว อันดับแรก พักค้างคืน1-2 วัน จำนวน 142 คน (ร้อยละ 35.50) รองลงมา คือ ไปเช้าเย็นกลับ จำนวน 121 คน (ร้อยละ 30.25) พักค้างคืน 3-4 วัน จำนวน 101 คน (ร้อยละ 25.25) พักค้างคืน 5-6 วัน จำนวน 19 คน (ร้อยละ 4.75) และลำดับสุดท้าย คือ พักค้างคืนมากกว่า 6 วัน จำนวน 17 (ร้อยละ 4.25) ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ พบว่า

ด้านการโฆษณาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ การโฆษณาทางสื่อเคลื่อนที่ (รถไฟ รถประจำทาง เป็นต้น) ($\bar{X}$ = 3.61) การโฆษณาทางโทรทัศน์ ($\bar{X}$ = 3.56) และการโฆษณาทางอินเตอร์เน็ต ($\bar{X}$ = 3.55)

ด้านการประชาสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสารสาธารณะ (วิทยุหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น) ($\bar{X}$ = 3.42) การประชาสัมพันธ์จากทางหน่วยงาน

ราชการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น) ($\bar{X}$ = 3.36) และการประชาสัมพันธ์จากทางภาคเอกชน (สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม แหล่งบันเทิง) ($\bar{X}$ = 3.33)

ด้านการขายโดยพนักงานขายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับพบว่ามีค่าน้ำหนักเท่ากัน ทั้ง 2 ข้อ คือ การนำเสนอการขายหรือแนะนำการท่องเที่ยว จากพนักงานภาคเอกชน (บริษัททัวร์ โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น) และการนำเสนอการขายหรือแนะนำการท่องเที่ยว จากพนักบุคลากรทางภาครัฐบาล การท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น) ($\bar{X}$ = 3.42)

ด้านการส่งเสริมการขายในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ การส่งเสริมการขาย (ลด แลก แจก แถม กับธุรกิจการท่องเที่ยว) ($\bar{X}$ = 3.50) การจัดกิจกรรมทางการตลาด เพื่อให้ส่วนลดพิเศษแก่ลูกค้าด้านการท่องเที่ยวของภาคเอกชน/รัฐบาล ($\bar{X}$ = 3.43) และการลดราคา สำหรับแพ็คเก็จท่องเที่ยว ($\bar{X}$ = 3.42)

ด้านการตลาดทางตรงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ การนำเสนอขายการท่องเที่ยวผ่านทางอินเตอร์เน็ต ($\bar{X}$ = 3.77)การนำเสนอขายการท่องเที่ยว ผ่านทางโทรศัพท์ ($\bar{X}$ = 3.42) และการนำเสนอขายการท่องเที่ยว ผ่านทางจดหมายแคตาล็อค ($\bar{X}$ = 3.15)

3) การวิเคราะห์การตัดสินใจท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีพบว่า ผู้การตัดสินใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3ลำดับแรกคือ ความมีชื่อเสียงด้าน ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา ($\bar{X}$ =3.67) ความมีชื่อเสียงสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ($\bar{X}$ =3.64) และรูปแบบ บรรยากาศ ของการค้าชายแดน กับบริษัทนำเที่ยวและตัวแทนการจำหน่าย มีค่าน้ำหนักเท่ากัน ($\bar{X}$ =3.59)

4) การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุเมื่อให้ปัจจัยการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีพบว่า ตัวแปรด้านการโฆษณา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการขายโดยพนักงานขาย ด้านการส่งเสริมการขาย และด้านการตลาดทางตรง มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ด้านการตลาดทางตรง (Beta = .40) ด้านการขายโดยพนักงานขาย (Beta = . 28) ด้านการประชาสัมพันธ์ (Beta = .22) ด้านการโฆษณา (Beta = .18) และด้านการส่งเสริมการขาย (Beta =.17) ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวกับการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันในเชิงเส้นตรงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (F = 109.97, p = .00) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .72 (R = .72) แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีชุดนี้ร่วมกันพยากรณ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 52 (R^2_{adj} = . 52) มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานใน

การพยากรณ์เท่ากับ .58 เมื่อนำตัวแปรทั้ง 5 ตัวที่สามารถพยากรณ์ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี มาเขียนสมการสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

สมการสัมประสิทธิ์ความถดถอยเชิงส่วน

$\hat{y}$ (การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี)

$= 0.12 + 0.17(X_1) + 0.21(X_2) + 0.27(X_1) + 0.16(X_4) + 0.39 (X_5)$

โดยที่ a = 0.12 ซึ่งเป็นค่าคงที่เมื่อ $X_1 = X_2 = X_3 = X_4 = X_5$

ด้านการโฆษณาที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้น 0.17 หน่วย

ด้านการประชาสัมพันธ์ ที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้น 0.21 หน่วย

ด้านการขายโดยพนักงานขายที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจซื้อท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้น 0.27 หน่วย

ด้านการส่งเสริมการขายที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจซื้อท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้น 0.16 หน่วย

ด้านการตลาดทางตรงที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้น 0.39 หน่วย

การตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัย

การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้านการโฆษณา ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการขายโดยพนักงานขาย ด้านการส่งเสริมการขาย และด้านการตลาดทางตรง มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จึงเป็นการตอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ตัวแปรพยากรณ์เพียง 5 ตัวประกอบด้วย (1)ด้านการโฆษณา (2)ด้านการประชาสัมพันธ์ (3)ด้านการขายโดยพนักงานขาย (4)ด้านการส่งเสริมการขาย และ(5)ด้านการตลาดทางตรงสามารถร่วมกันทำนายการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 52

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยที่ได้รับแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีส่วนมากนักท่องเที่ยวเป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับ พิมุกต์ สมชอบ (2553) ทำการศึกษาเรื่อง โมเดลกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ การศึกษาระดับปริญญาและสอดคล้องกับสาโรช

สมชอบ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมาก มีอายุ ต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 41.50) การศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี (ร้อยละ 51.00) อาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 35.00)

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการโฆษณา ด้านการตลาดทางตรง ด้านการขายโดยพนักงานขาย ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการส่งเสริมการขาย สามารถอธิบายได้ตามลำดับดังนี้

1. ด้านการโฆษณา เมื่อเรียงลำดับข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 ลำดับแรกคือ การโฆษณาทางสื่อเคลื่อนที่ (รถไฟ รถประจำทาง เป็นต้น) การโฆษณาทางโทรทัศน์ และการโฆษณาทางอินเตอร์เน็ตซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ โถวสกุล (2550) ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าการโฆษณา การใช้เครือข่ายการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ มีผลต่อการสร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและสอดคล้องกับ ศิริพร สุพรรณทอง (2551) ทำการศึกษาเรื่อง ส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการตัดสินใจใช้บริการการท่องเที่ยว ที่จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การส่งเสริมการตลาดได้แก่ มีการโฆษณาผ่านทางอินเทอร์เน็ต ด้านบุคลากรเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและสอดคล้องกับ สุจริต พลเรือง (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน มีผลต่อการใช้บริการ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติพบว่า การตลาดแบบผสมผสาน ได้แก่ การใช้ยานพาหนะเคลื่อนที่ส่งผลต่อการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวและสอดคล้องกับ สุพิศ พุทธมี (2548) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกลงโฆษณาในสื่อสิ่งพิมพ์แจกฟรีเพื่อการท่องเที่ยวของลูกค้าในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า สื่อโฆษณาได้ผลดีสำหรับการลงโฆษณาการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับ ไตรภพ โคตรวงษา (2549), พิมุกต์ สมชอบ (2553),Hanagriff et al. (2006) และ Li and Petrick (2008) ซึ่งให้ความสำคัญการใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดในการสร้างการดึงดูดนักท่องเที่ยว

2. ด้านการตลาดทางตรง เมื่อเรียงลำดับข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3ลำดับแรก คือ การนำเสนอขายการท่องเที่ยว ผ่านทาง อินเตอร์เน็ต การนำเสนอขายการท่องเที่ยวผ่านทางโทรศัพท์ และการนำเสนอขายการท่องเที่ยว ผ่านทางจดหมายแคตาล็อคซึ่งสอดคล้องกับ Nusair, Hua, and Li (2010) ทำการวิจัยเรื่อง A conceptualframework of relationship commitment: e-travel agencies พบว่า ารสร้างความสัมพันธภาพทางการท่องเที่ยวโดยใช้ระบบออนไลน์ ส่งผลต่อการท่องเที่ยวอย่างระยะยาวและสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ โถวสกุล (2550) ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในตลาดน้ำอัมพวา จังหวัด

สมุทรสงคราม พบว่า การโฆษณา การใช้เครือข่ายการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ มีผลต่อการสร้างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและสอดคล้องกับ สุจริต พลเรือง (2550) ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน มีผลต่อการใช้บริการ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ พบว่า การตลาดแบบผสมผสาน ได้แก่ การตลาดทางตรง ส่งผลต่อการรับรู้แหล่งท่องเที่ยว

3. ด้านการขายโดยพนักงานขาย เมื่อเรียงลำดับข้อคำถามพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากันทั้ง 2 ข้อ คือ การนำเสนอการขายหรือแนะนำการท่องเที่ยว จากพนักงานภาคเอกชน (บริษัททัวร์โรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น) และการนำเสนอการขายหรือแนะนำการท่องเที่ยว จากพนักบุคลากรทางภาครัฐบาล การท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น)ซึ่งสอดคล้องกับ ไตรภพ โคตรวงษา (2549) ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดบริการที่มีต่อนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษในการเลือกใช้บริการโรงแรมเครือข่ายในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคคลมีความสัมพันธ์กับการจองห้องพักผ่านเครือข่ายโรงแรมได้ทั่วโลกและการจองห้องพักและชำระค่าบริการผ่านระบบอินเตอร์เน็ต และการส่งเสริมการขายและสอดคล้องกับสาโรช สมชอบ (2554) ทำการศึกษาเรื่อง การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี อันดับแรก คือ การโฆษณาทางรถไฟ รถประจำทาง อันดับสองคือ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสารธารณะ (วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์) อันดับสาม คือ การขายโดยพนักงานขายจากบุคลากรทางภาครัฐบาลและจากพนักงานภาคเอกชน

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ เมื่อเรียงลำดับข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 ลำดับ แรก คือ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสารธารณะ (วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น) การประชาสัมพันธ์จากทางหน่วยงานราชการ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเป็นต้น) และการประชาสัมพันธ์จากทางภาคเอกชน (สถานที่ท่องเที่ยว โรงแรม แหล่งบันเทิง)ซึ่งสอดคล้องกับ อินทุกานต์ ดอกนารี (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยในการพักรีสอร์ทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อปัจจัยทางการตลาดในการเลือกพักรีสอร์ทและสอดคล้องกับ สุจริต พลเรือง (2550) ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน (IMC) มีผลต่อการใช้บริการ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน (IMC) ได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ มีผลต่อการมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตรแห่งชาติและสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ โถวสกุล (2550) ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า การส่งเสริมการตลาดทั้งหมด มีอิทธิพลต่อการรับรู้ และการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

5. ด้านการส่งเสริมการขาย เมื่อเรียงลำดับข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมการขาย (ลด แลก แจก แถม กับธุรกิจการท่องเที่ยว) การจัดกิจกรรมทางตลาด เพื่อให้ส่วนลดพิเศษแก่ลูกค้าด้านการท่องเที่ยว ของภาคเอกชน/รัฐบาล และการลดราคาสำหรับแพ็คเก็จท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับ สุจริต พลเรือง (2550) ทำการวิจัยเรื่องการรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน (IMC) มีผลต่อการใช้บริการ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน (IMC) ได้แก่ การโฆษณา การส่งเสริมการขาย มีผลต่อการมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติและสอดคล้องกับ อินทุกานต์ ดอกนารี (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยในการพักรีสอร์ทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายกพบว่า การส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อปัจจัยด้านต้นทุนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

การตัดสินใจท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 ลำดับแรก คือการสื่อสารทางการตลาดเกี่ยวกับความมีชื่อเสียงด้าน ประวัติศาสตร์โบราณสถาน ศาสนา (โบราณสถาน อุทธยาน ประวัติศาสตร์ เป็นต้น)การสื่อสารทางการตลาด เกี่ยวกับความมีชื่อเสียงของสถานที่มนุษย์สร้างขึ้น (ศูนย์การค้า ศูนย์บันเทิง โรงแรม กีฬา) และการสื่อสารทางการตลาดของตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวหรือบริษัททัวร์มีค่าน้ำหนักเท่ากัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้งาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐบาล และเอกชนในจังหวัดปทุมธานี ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ เกี่ยวกับความมีชื่อเสียงด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา อาทิ โบราณสถาน อุทธยาน ประวัติศาสตร์ เป็นต้น รวมถึงศูนย์การค้า ศูนย์บันเทิง โรงแรม กีฬา และรูปแบบ บรรยากาศ ของการค้าชายแดน ตลอดจนการทำการตลาดของตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยวหรือบริษัททัวร์ เพราะมีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการทำการวิจัยข้อมูลการท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์เพิ่มเติมเนื่องจากจะได้ข้อมูลที่จะได้นำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการวางแผนดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานีเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561).**สำนักงานปทุมธานีรายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินแผนการตลาดปี 2561 ปทุมธานี.** การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กมลรัตน์ โถวสกุล. (2550).**การรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวในตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ฉันทัช วรรณถนอม. (2552). **การวางแผนและการจัดนำเที่ยว.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

ไตรภพ โคตรรวงษา. (2549).**อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดบริการที่มีต่อนักท่องเที่ยวชาวอังกฤษในการเลือกใช้บริการโรงแรมเครือข่ายในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พิมุกต์ สมชอบ. (2553). **โมเดลกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. ปริญญาดุษฎีนิพนธ์บัณฑิต, สาขาการตลาด, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2556). ปทุมธานี. (ออนไลน์). สืบค้นจาก http://th.wikipedia.org/wiki/. เมื่อ 15 เมษายน 2563.

วีรวัฒน์ วงศ์ศุปไทย. (2555). **ปทุมรามัญญธานีเทิดไท้องค์ราชันย์ ไทยรามัญย้อนรำลึกชนชาติมอญ.** ปทุมธานี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี.

ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2546). **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: เฟื่องฟ้าพริ้นติ้ง.

ศิริพร สุพรรณทอง. (2551). **ส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการตัดสินใจใช้บริการท่องเที่ยวที่จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวรรณี สันต์ธนะวาณิช. (2548). **เอกสารประกอบการสอน วิชาศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น รหัส 2012105.**กรุงเทพฯ: โปรมแกรมศิลปกรรม คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สุจริต พลเรือง. (2550).**การรับรู้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน (IMC) มีผลต่อการใช้บริการ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สุพิศ พุทธมี. (2548).**ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกลงโฆษณาในสื่อสิ่งพิมพ์แจกฟรีเพื่อการท่องเที่ยวของลูกค้าในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาโรช สมชอบ. (2554).**การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี.**วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,สาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อินทุกานต์ ดอกนารี. (2550).**ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยในการพักรีสอร์ทในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัยม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Hanagriff, R., Lau, M., Kelley, S., and Beverly, M. (2006). **Assessment of a State Sponsored Marketing Program to Promote Rural Tourism:** A Case Study using the 2004 to 2005Texas Yes!, Hometown STARS Program, (6), p. 123

Kotler, P. & Kevin, L. K. (2006). **Marketing Management**. New Jersey: Pearson Education.

_____. (2012). **Marketing Management**. 14th .edPearsonPrentice Hall.

Li, X. and Petrick, J. (2008). Tourism marketing in an era of paradigm shift. **Journal of Travel Research**, 46(3), pp. 235-244.

Nusair, K., Hua, N. and Li, X. (2010). A conceptual framework of relationship commitment: etravelagencies. **Journal of Hospitality and Tourism Technology**, (1), p. 106.

Received: *24 ธันวาคม 2563*
Revised: *4 กุมภาพันธ์ 2564*
Accepted: *8 มีนาคม 2564*

การวิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร
FACTOR AND BEHAVIOR ANALYSIS TOWARDS HALAL TOURISM OF FOREIGNER'S TOURISTS IN BANGKOK

มณีรัตน์ สุขเกษม[1]
Maneerut Suhkkasam[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงฮาลาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Rotation)

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21 – 30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพพนักงานบริษัท รายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร่วมเดินทางมากับเพื่อนและเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 4 - 6 วัน ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว คือ วันเสาร์และวันอาทิตย์ โดยมีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว 2 – 3 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 20,000 - 30,000 บาท แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวมาจากบุคคลรอบข้าง ประเภทของที่พักเป็นโรงแรม ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และแนวโน้มที่เดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านมาตรฐานการบริการ 2) ด้านธุรกิจท่องเที่ยวบริการที่เป็นมิตรกับมุสลิม 3) ด้านราคาสินค้าและบริการ 4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยวมุสลิม 5) ด้านสถานที่จัดจำหน่าย 6) ด้านบัญญัติมุสลิมและสภาพแวดล้อม และ 7) ด้านสวัสดิภาพและการบริการข้อมูล

[1] อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี Email: maneerat.s@bsa.kmutnb.ac.th
Department of Business Administration in Tourism and Hospitality, Faculty of Business Administration and Service Industry, KING MONGKUT'S UNIVERSITY OF TECHNOLOGY NORTH BANGKOK.

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การท่องเที่ยวเชิงฮาลาล

Abstract

The objectives of this research were to study behavior of Halal Tourism of foreigner's tourists in Bangkok and to analyze the factors influencing towards Halal Tourism of foreigner's tourists in Bangkok. This was quantitative research. The data was collected by using questionnaire. The samples consisted of 400 Foreigner tourists who traveled to Halal Tourism in Bangkok. The data was statistical analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The finding factors was used the Exploratory Factor Analysis by using Principle Component Analysis Method and Orthogonal Rotation by Varimax Method.

The results indicated that most respondents were female, age between 21-24 years old, level of education were bachelor's degree or equivalent, employee's career and monthly income 20,001 – 30,000 baht. Behavior of foreigner tourists towards Halal Tourism in Bangkok were mostly purpose for leisure, traveled with friends and self-travel, duration of travel 4-6 days, time of travel was Saturday and Sunday, frequency of travel was 2 – 3 time per year, travel expenses were 20,000 - 30,000, source of information from friend and relatives, types of accommodation was hotel, interested in natural tourist attraction and revisit. For the findings factors influencing towards Halal Tourism of foreigner tourists in Bangkok were 7 factors, comprised 1) service standard factor, 2) friendly tourism business and services factor, 3) product price and services factor, 4) Halal tourism marketing factor, 5) channel distribution factor, 6) knowledge and environment factor, and 7) welfare and Halal Regulation factor.

Keywords: Tourists Behavior, Exploratory Factor Analysis, Halal Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงฮาลาล (Halal Tourism) ถือว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่เน้นการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวมุสลิม โดยตลาดการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลนับว่าเป็นตลาดที่มีศักยภาพและมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากประชากรชาวมุสลิมมีอัตราเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วที่สุดในโลกสูงขึ้นเท่ากับ 26% ของประชากรทั่วโลก ในปี พ.ศ.2579 โดยสามารถสร้างเงินรายได้จำนวนมหาศาลแก่หลายๆ ประเทศทั่วโลก นักท่องเที่ยวชาวมุสลิมจึงกลายเป็นตลาดเป้าหมายที่หลายประเทศให้ความสนใจ เนื่องจากมีการใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวสูง ซึ่งจากการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมุสลิมที่เดินทางท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2559 มีอัตราสูงถึง 121 ล้านคน สร้างเงินรายได้สูงถึง 1.55 แสนล้านเหรียญสหรัฐและคาดว่าในปี พ.ศ.2563

จะเพิ่มสูงเป็น 156 ล้านคน สร้างรายได้ถึง 2.2 แสนล้านเหรียญสหรัฐ และคาดว่าจะมีรายได้ถึง 3 แสนล้านเหรียญสหรัฐในปี พ.ศ.2569 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) โดยมีการขยายตัวของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวมุสลิม ทำให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อตอบรับการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล ดังนั้นการเดินทางท่องเที่ยวของชาวมุสลิมจึงค่อนข้างง่ายและสะดวกสบายมากกว่าเดิม โดยมีการออกแบบสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม ซึ่งพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมมักมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น อาหารฮาลาล อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ สปาเพื่อสุขภาพ เสื้อผ้าแฟชั่นมุสลิม สินค้าในกลุ่มเครื่องสำอางหรือผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดในการอาบน้ำวุฎูอหรือการอาบน้ำละหมาดเพื่อชำระร่างกาย สเปรย์ฉีดหนังศีรษะที่มีการออกแบบพิเศษเพื่อให้ความเย็นเหมาะกับการใส่เสื้อผ้าแบบอิสลามหรือฮิญาบ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้นนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลามนิยมท่องเที่ยวในแถบภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่ กระบี่ ภูเก็ต สงขลา เป็นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นับถือศาสนาอิสลามนิยมท่องเที่ยวในหลากหลายจังหวัด โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครจะเป็นจุดหมายปลายทางหลักที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางความเจริญด้านต่างๆ อาทิ เทคโนโลยี การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สาธารณสุข การสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นเมืองหลวงที่ร่ำรวยด้วยศิลปวัฒนธรรม มีแหล่งนันทนาการและอาหารที่หลากหลาย (สถาบันฮาลาล, 2560) นอกจากนี้ จากผลการสำรวจดัชนีการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลทั่วโลกประจำปี พ.ศ.2560 ให้น้ำหนักกับ 4 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) การเดินทางเข้าประเทศ (Access) ได้แก่ การเดินทางทางเครื่องบิน และการขอวีซ่า 2) การเข้าถึงและการสื่อสาร (Communication) ได้แก่ การสร้างการรับรู้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อมุสลิม และความสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสาร 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเดินทาง (Environment) ได้แก่ เป็นจุดหมายปลายทางที่เป็นมิตรต่อชาวมุสลิม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยต่อชาวมุสลิม และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวชาวมุสลิม และ 4) การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก (Services) ได้แก่ ความสะดวกในการซื้ออาหารฮาลาล มีห้องละหมาด สิ่งอำนวยความสะดวกในท่าอากาศยาน และที่พักตามหลักฮาลาล (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยสังคม, 2561)

กรุงเทพมหานครตั้งอยู่บนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและแบ่งเมืองออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี โดยกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด 1,568.737 ตารางกิโลเมตรมีประชากรตามทะเบียนราษฎรกว่าห้าล้านคน การแบ่งเขตการปกครองมีทั้งหมด 50 เขต กรุงเทพมหานครมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติกว่า 10 ล้านคนในแต่ละปี ปัจจุบันกรุงเทพมหานครเป็นหัวใจของการทำให้ประเทศสยามทันสมัยและเป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้านของประเทศตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20 และปัจจุบันมีผลกระทบสำคัญต่อการเมืองเศรษฐกิจ การศึกษา สื่อและสังคมสมัยใหม่ของไทย ในช่วงที่การลงทุนในเอเชียรุ่งเรือง ทำให้บริษัทข้ามชาติจำนวนมากเข้ามาตั้งสำนักงานใหญ่ภูมิภาคในกรุงเทพมหานคร ทำให้กรุงเทพมหานครเป็นกำลังหลักทางการเงินและธุรกิจในภูมิภาค (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรม

และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล และยังเป็นแนวทางแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงการผลิตสินค้าและการให้บริการต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงฮาลาลในเขตกรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยของลักษณะทางประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของปัญหา

การท่องเที่ยวฮาลาล (Halal Tourism) เป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวมุสลิมตามหลักมาตรฐานฮาลาลที่เริ่มตั้งแต่การให้บริการจากประเทศต้นทางจนถึงประเทศปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ที่พักแรม ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว การขนส่งคมนาคม การจัดเตรียมสถานที่ห้องละหมาดเพื่อปฏิบัติภารกิจทางศาสนา รวมทั้งการบริการจัดนำเที่ยวที่ต้องมีมัคคุเทศก์และพนักงานบริการที่ต้องคำนึงถึงหลักการ ข้อกำหนด ข้อห้าม ระเบียบ เงื่อนไขต่างๆ ที่ระบุไว้ ซึ่งต้องให้ความเคารพและรักษาระเบียบวินัยตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัดตลอดการเดินทาง (สถาบันฮาลาล, 2561) ทั้งนี้พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีบทบัญญัติทางศาสนาที่เคร่งครัดในทางปฏิบัติ เช่น การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มแบบฮาลาลที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ของชาวมุสลิมจำเป็นต้องทำกิจวัตรในการละหมาด 5 เวลา สามารถปฏิบัติได้ทุกที่แต่สถานที่แห่งนั้นจะต้องมีความสะอาดจึงจะถือปฏิบัติได้ ดังนั้นก่อนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมุสลิมจะให้ความสำคัญต่อสิ่งความสะดวกและบริการในด้านต่างๆ เหล่านี้ ทั้งนี้คำว่า “ฮาลาล” นั้นมาจากภาษาอาหรับ มีความหมายทั่วไป คือ สิ่งที่ศาสนาอนุมัติ เช่น อนุมัติให้กิน อนุมัติให้ดื่ม อนุมัติให้ทำ อนุมัติให้ใช้สอย เป็นต้น ฮาลาลในศาสนาอิสลามจึงไม่ได้หมายความเพียงแค่การรับประทานอาหารฮาลาล หากรวมไปจนถึงวิถีการดำเนินชีวิตทั้งหมดที่ต้องปฏิบัติตามหลักของศาสนาอิสลาม ดังนั้นการบริหารจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงฮาลาลเพื่อรองรับความต้องการ สร้างความพึงพอใจ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวมุสลิมจนอยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหรือเกิดการบอกต่อได้ ผู้บริหารนักการตลาด และผู้ประกอบการภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบริบทของหลักศาสนาอิสลามที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมแบบมุสลิมและวิถีการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยวมุสลิมอย่างเคร่งครัด โดยต้องปรับตัวและเตรียมความพร้อมต่อการพัฒนาศักยภาพและยกระดับมาตรฐานการให้บริการตามมาตรฐานการท่องเที่ยวฮาลาลและสามารถนำสู่การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลได้ในระดับสากล

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการศึกษาการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นับถือศาสนาอิสลามและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ดำเนินการเก็บข้อมูล ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และสัญชาติ ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเดินทาง ผู้ร่วมเดินทางมา วิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว ระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว ประเภทของที่พัก ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ และแนวโน้มที่จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยว โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 11 ข้อ และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร มีข้อคำถามจำนวน 33 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 7 หัวข้อหลัก ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านการสร้างและการนำเสนอทางกายภาพ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของวิธีการให้คะแนนแบบลิเคิร์ท (Likert’s Scale)

ขั้นตอนการดำเนินวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย หนังสือ วารสาร และบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นและนำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

2. ร่างแบบสอบถามและตรวจสอบให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว

เชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาถึงความถูกต้องและความสมบูรณ์

3. นำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้แบบสอบถาม หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อของแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามแต่ละข้อ (IOC: Index of Item Objective Congruence) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 – 1.0 ตามเกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton (1977) ซึ่งเมื่อทำการทดสอบแล้วพบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) = 0.67

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการวัด ซึ่งผู้วิจัยเลือกนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นับถือศาสนาอิสลามที่มาท่องเที่ยวในเขตคลองเตย และเขตราชเทวี จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของคอนบาค (Coefficient Alpha of Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.874 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงสูง (Cronbach, 1951; Nunnally, 1978)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผลที่ได้ทำให้ลดจำนวนตัวแปรแล้วสร้างตัวแปรใหม่ในรูปขององค์ประกอบร่วม และทดสอบด้วยค่า Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO ที่มีค่าเข้าใกล้ 1 จากนั้นสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Principle Component Analysis) เพื่อพิจารณาองค์ประกอบด้วยค่าไอเกน (Eigen Values) และหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวแปรที่มีองค์ประกอบสัมพันธ์กันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2555)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.25) มีอายุระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 48.75) ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 42.50) อาชีพพนักงานบริษัท (ร้อยละ 32.00) รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 52.00)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละ 38.25) ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว คือ เพื่อน (ร้อยละ 48.50) เดินทางมาท่องเที่ยวเอง

(ร้อยละ 62.50) ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 4 - 6 วัน (ร้อยละ 44.25) ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว วันเสาร์ – อาทิตย์ (ร้อยละ 37.50) ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยว 2 - 3 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 37.25) ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว 20,000 - 30,000 บาท (ร้อยละ 46.25) แหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวมาจากบุคคลรอบข้าง (ร้อยละ 39.25) ประเภทของที่พัก คือโรงแรม (ร้อยละ 46.75) ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (ร้อยละ 47.25) และแนวโน้มที่จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยว คือ กลับมา (ร้อยละ 83.25)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ซึ่งผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

1.1 ผลการทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่ทำการศึกษา โดยการวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy : KMO พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.808 ซึ่งมากว่า 0.80 แสดงว่าตัวแปรชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมาก ตามเกณฑ์ของ Kim and Mueller (อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538) และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่า ตัวแปรต่างๆ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวัดค่า KMO และการทดสอบ Bartlett’s test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0.808
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	10960.789
	df	528
	Sig.	0.000

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยวิธีหมุนแกนองค์ประกอบตั้งฉากด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax) เพื่อสกัดหาองค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

รายการ	องค์ประกอบ						
	1	2	3	4	5	6	7
1. สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับชาวมุสลิม เช่น ห้องน้ำที่มีสายฉีดชำระ ห้องอาบน้ำ	0.079	0.760	0.136	-0.105	0.011	-0.098	-0.136
2. สถานที่พักมีการจัดเตรียมสำหรับชาวมุสลิม เช่น ห้องละหมาดที่จัดทำ	0.222	0.827	0.247	0.109	-0.047	0.008	-0.039

รายการ	องค์ประกอบ						
	1	2	3	4	5	6	7
อย่างถูกต้อง มีเครื่องหมายกิบลัตในห้องพัก เป็นต้น							
3. ร้านอาหารมีบริการอาหารฮาลาลให้เลือกหลากหลาย	0.065	0.768	0.054	0.108	-0.076	0.207	-0.003
4. สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง	0.125	0.629	0.187	-0.125	-0.025	0.305	0.127
5. การจัดทำรายการนำเที่ยวเฉพาะของมุสลิม	-0.133	0.700	0.045	0.013	-0.180	0.184	0.399
6. แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัยและไม่ขัดต่อหลัก	0.356	0.010	0.366	0.091	-0.409	0.008	0.541
7. มีป้ายแสดงราคาค่าสินค้าบริการอย่างชัดเจน	0.080	0.257	0.807	0.020	-0.003	-0.012	0.248
8. ราคาค่าที่พักมีความเหมาะสม	-0.080	0.072	0.724	0.084	0.012	0.261	-0.038
9. ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม	0.280	0.309	0.530	0.084	0.116	0.041	-0.367
10. ราคาบัตรเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับภาพรวมทางการท่องเที่ยว	0.339	0.317	0.714	0.068	0.131	0.070	-0.012
11. ราคารายการนำเที่ยวคุ้มค่ากับประสบการณ์ที่ได้รับ	0.383	0.213	0.512	0.307	0.411	-0.066	0.036
12. สถานที่พักตั้งอยู่ใกล้มัสยิด หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	-0.063	0.439	0.312	0.414	0.362	-0.170	-0.025
13. ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การหยุดพักละหมาดระหว่างทาง มีร้านอาหารฮาลาลระหว่างทาง	0.107	0.431	0.251	0.213	0.457	0.268	0.249
14. ความหลากหลายของการชำระเงินค่าสินค้าและบริการ เช่น เงินสด บัตรเครดิต	0.135	-0.061	0.116	-0.102	0.799	0.053	0.148
15. ความสามารถการรองรับปริมาณผู้มาใช้บริการทางการท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ	0.164	-0.204	0.324	0.338	0.402	0.382	-0.109

รายการ	องค์ประกอบ						
	1	2	3	4	5	6	7
16. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายสำหรับการท่องเที่ยวมุสลิม เช่น มหกรรมฮาลาล เป็นต้น	0.057	-0.237	0.118	0.800	0.014	-0.196	0.131
17.การโฆษณารายการนำเที่ยวของมุสลิมผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร อินเตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์	-0.021	0.013	0.152	0.855	0.085	-0.004	-0.027
18. การลดราคาที่พักและแหล่งท่องเที่ยวแก่ชาวมุสลิม	0.002	0.191	-0.121	0.619	-0.229	0.435	0.074
19. การลดราคาแหล่งท่องเที่ยวแก่ชาวมุสลิม	0.297	0.311	-0.169	0.526	-0.268	0.283	-0.002
20. พนักงานมีความรู้ และทักษะการให้บริการตามระเบียบ และบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม	0.177	0.279	0.250	0.035	-0.552	0.451	0.163
21. พนักงานแต่งกายถูกต้องตามหลักศาสนา	0.520	0.444	0.382	0.206	-0.278	0.069	-0.124
22. พนักงานมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	0.769	0.238	0.097	0.040	-0.043	0.197	0.012
23. พนักงานมีมารยาทสุภาพอ่อนน้อม และเป็นมิตร	0.841	0.022	0.019	0.046	-0.089	0.059	0.067
24. พนักงานมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการ	0.808	-0.084	0.244	-0.065	0.156	0.000	0.129
25. พนักงานมีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ	0.369	0.467	0.381	-0.017	0.215	0.100	0.336
26. กระบวนการบริการถูกต้องตามหลักศาสนา	0.436	0.558	0.146	-0.068	0.232	-0.110	0.003
27. ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ	0.537	0.084	0.410	-0.120	-0.032	0.246	0.105
28. ระยะเวลาในการรอรับบริการแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม	0.588	0.242	0.230	0.103	0.039	0.300	-0.108
29. การบริการตามลำดับก่อน-หลัง	0.521	0.215	-0.067	0.044	0.318	0.298	0.015

รายการ	องค์ประกอบ						
	1	2	3	4	5	6	7
30. การให้รายละเอียดและบริการสำหรับชาวมุสลิมอย่างชัดเจน เช่น เครื่องหมายฮาลาล ภาษาอาหรับ	0.103	0.051	0.022	0.043	0.172	0.083	0.770
31. การตกแต่งสถานที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวฮาลาล เช่น สัญลักษณ์ดาวเดือน	0.594	0.017	-0.196	0.229	0.090	-0.137	0.417
32. ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว	0.440	0.093	0.063	-0.013	0.173	0.535	0.052
33. สภาพแวดล้อมเป็นไปตามระเบียบ บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม	0.225	0.134	0.377	-0.062	-0.042	0.591	0.066
Eigen value	4.820	4.673	3.693	2.687	2.369	1.989	1.781
Percentage variance explained	14.607	14.160	11.192	8.142	7.178	6.027	5.396
Cumulative percentage	14.607	28.767	39.959	48.101	55.279	61.306	66.702

ผลจากการจัดตัวแปรเข้าองค์ประกอบและการตั้งชื่อองค์ประกอบ จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์มีทั้งหมด 33 ตัวแปร สามารถจัดองค์ประกอบ (Component) ได้จำนวน 7 องค์ประกอบ มีค่าไอแกน (Eigen value) เกิน 1.00 ซึ่งแสดงว่าแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรได้ทั้ง 33 ตัวแปร ซึ่งทั้ง 7 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมของตัวแปรทั้งหมดได้ร้อยละ 66.702 โดยองค์ประกอบที่ 1 อธิบายได้ร้อยละ 14.607 องค์ประกอบที่ 2 อธิบายได้ร้อยละ 14.160 องค์ประกอบที่ 3 อธิบายได้ร้อยละ 11.192 องค์ประกอบที่ 4 อธิบายได้ร้อยละ 8.142 องค์ประกอบที่ 5 อธิบายได้ร้อยละ 7.178 องค์ประกอบที่ 6 อธิบายได้ร้อยละ 6.027 และองค์ประกอบที่ 7 อธิบายได้ร้อยละ 5.396 โดยเมื่อจัดองค์ประกอบได้ 7 องค์ประกอบจึงทำการกำหนดชื่อองค์ประกอบเพื่อสื่อความหมายที่สอดคล้องกับตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบเพื่อที่มีความเหมาะสมในกับการนำไปใช้ต่อไป แสดงดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การกำหนดกลุ่มขององค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ตัวแปร
1. ด้านมาตรฐานการบริการ	1.1 พนักงานแต่งกายถูกต้องตามหลักศาสนา
	1.2 พนักงานมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
	1.3 พนักงานมีมารยาทสุภาพ อ่อนน้อม และเป็นมิตร
	1.4 พนักงานมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการ
	1.5 ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ

องค์ประกอบ	ตัวแปร
	1.6 ระยะเวลาในการรอรับบริการแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม
	1.7 การบริการตามลำดับก่อน-หลัง
	1.8 การตกแต่งสถานที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวฮาลาล เช่น สัญลักษณ์ดาวเดือน
2. ด้านธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรกับมุสลิม	2.1 สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับชาวมุสลิม เช่น ห้องน้ำที่มีสายฉีดชำระ ห้องอาบน้ำ
	2.2 สถานที่พักมีการจัดเตรียมสำหรับชาวมุสลิม เช่น ห้องละหมาดที่จัดทำอย่างถูกต้อง มีเครื่องหมายกิบลัตในห้องพัก เป็นต้น
	2.3 ร้านอาหารมีบริการอาหารฮาลาลให้เลือกหลากหลาย
	2.4 สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง
	2.5 การจัดทำรายการนำเที่ยวเฉพาะของมุสลิม
	2.6 สถานที่พักตั้งอยู่ใกล้มัสยิด หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา
	2.7 พนักงานมีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ
	2.8 กระบวนการบริการถูกต้องตามหลักศาสนา
3. ด้านราคาสินค้าและบริการ	3.1 มีป้ายแสดงราคาค่าสินค้าบริการอย่างชัดเจน
	3.2 ราคาค่าที่พักมีความเหมาะสม
	3.3 ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม
	3.4 ราคาบัตรเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับภาพรวมทางการท่องเที่ยว
	3.5 ราคารายการนำเที่ยวคุ้มค่ากับประสบการณ์ที่ได้รับ
4. ด้านการตลาดท่องเที่ยวมุสลิม	4.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายสำหรับการท่องเที่ยวมุสลิม เช่น มหกรรมหรือเทศกาลฮาลาลประจำปี เป็นต้น
	4.2 การโฆษณารายการนำเที่ยวของมุสลิมผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร อินเตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์
	4.3 การลดราคาที่พักและแหล่งท่องเที่ยวแก่ชาวมุสลิม
	4.4 การลดราคาแหล่งท่องเที่ยวแก่ชาวมุสลิม
5. ด้านสถานที่จัดจำหน่าย	5.1 ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การหยุดพักละหมาดระหว่างทาง มีร้านอาหารฮาลาลระหว่างทาง
	5.2 ความหลากหลายของการชำระเงินค่าสินค้าและบริการ เช่น เงินสด บัตรเครดิต
	5.3 ความสามารถการรองรับปริมาณผู้มาใช้บริการทางการท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ
6. ด้านบัญญัติมุสลิมและสภาพแวดล้อม	6.1 พนักงานมีความรู้และทักษะการให้บริการตามระเบียบ และบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
	6.2 ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว

องค์ประกอบ	ตัวแปร
	6.3 สภาพแวดล้อมเป็นไปตามระเบียบ บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม
7. ด้านสวัสดิภาพและการบริการข้อมูล	7.1 แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย และไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม
	7.2 การให้รายละเอียดและบริการสำหรับชาวมุสลิมอย่างชัดเจน เช่น เครื่องหมายฮาลาล ภาษาอาหรับ เป็นต้น

ผลจากการจัดกลุ่มองค์ประกอบ จากตารางที่ 4 จะได้องค์ประกอบจำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านมาตรฐานการบริการ ภายในกลุ่มประกอบด้วย 8 ตัวแปร 2) ด้านธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรกับมุสลิม ภายในกลุ่มประกอบด้วย 8 ตัวแปร 3) ด้านราคาสินค้าและบริการ ภายในกลุ่มประกอบด้วย 5 ตัวแปร 4) ด้านการตลาดการท่องเที่ยวมุสลิม ภายในกลุ่มประกอบด้วย 4 ตัวแปร 5) ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ภายในกลุ่มประกอบด้วย 3 ตัวแปร 6) ด้านบัญญัติมุสลิมและสภาพแวดล้อม ภายในกลุ่มประกอบด้วย 3 ตัวแปร และ 7) ด้านสวัสดิภาพและการบริการข้อมูล ภายในกลุ่มประกอบด้วย 2 ตัวแปร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 4 - 6 วัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยสังคม (2561) ที่กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมุสลิมมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนและหาโอกาสพัฒนาตนเอง และมักใช้เวลาโดยเฉลี่ย 4 – 6 วันต่อการเดินทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ricky and Jasman (2018) ที่กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวเชิง ฮาลาล คือ เพื่อพักผ่อน

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ได้องค์ประกอบ 7 ด้าน และมีตัวบ่งชี้ จำนวน 33 ตัวบ่งชี้ โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ คือ

องค์ประกอบที่ 1 ด้านมาตรฐานการบริการ มีตัวแปรที่สำคัญ 8 ตัวแปร ได้แก่ พนักงานแต่งกายถูกต้องตามหลักศาสนา พนักงานมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า พนักงานมีมารยาทสุภาพอ่อนน้อมและเป็นมิตร พนักงานมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการ ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการระยะเวลาในการรอรับบริการแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม การบริการตามลำดับก่อน-หลัง และการตกแต่งสถานที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวฮาลาล เช่น สัญลักษณ์ดาวเดือน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Lovelock and Wright (2002) ได้กล่าวว่า บุคลากรที่ให้บริการมีความสำคัญมากต่อมาตรฐานของงานบริการ ความสุภาพอ่อนโยน การช่วยแก้ไขปัญหาแก่ลูกค้า การอำนวยความสะดวก และการดูแลเอาใจใส่ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญต่อประสบการณ์ที่ดีของลูกค้า และ

สอดคล้องกับ แนวคิดของ Hudson (2008) ที่กล่าวว่า ความรวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการบริการที่มีประสิทธิภาพแก่นักท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรกับมุสลิม มีตัวแปรที่สำคัญ 8 ตัวแปร ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับชาวมุสลิม เช่น ห้องน้ำที่มีสายฉีดชำระ ห้องอาบน้ำสถานที่พักมีการจัดเตรียมสำหรับชาวมุสลิม เช่น ห้องละหมาดที่จัดทำอย่างถูกต้อง มีเครื่องหมายกิบลัตในห้องพัก เป็นต้น ร้านอาหารมีบริการอาหารฮาลาลให้เลือกหลากหลาย สถานที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง การจัดทำรายการนำเที่ยวเฉพาะของมุสลิม สถานที่พักตั้งอยู่ใกล้มัสยิด หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พนักงานมีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับและกระบวนการบริการถูกต้องตามหลักศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยสังคม (2561) ที่กล่าวไว้ว่า ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวมุสลิม ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 3 ด้านราคาสินค้าและบริการ มีตัวแปรที่สำคัญ 5 ตัวแปร ได้แก่ มีป้ายแสดงราคาค่าสินค้าบริการอย่างชัดเจน ราคาค่าที่พักมีความเหมาะสม ราคาอาหารและเครื่องดื่มมีความเหมาะสม ราคาบัตรเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวมีความเหมาะสมกับภาพรวมทางการท่องเที่ยว และราคารายการนำเที่ยวคุ้มค่ากับประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler et al (2014) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยด้านราคาสินค้าและบริการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการตลาดท่องเที่ยวมุสลิม มีตัวแปรที่สำคัญ 4 ตัวแปร ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายสำหรับการท่องเที่ยวมุสลิม เช่น มหกรรมหรือเทศกาลฮาลาลประจำปี เป็นต้น การโฆษณารายการนำเที่ยวของมุสลิมผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร อินเตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ การลดราคาที่พักและแหล่งท่องเที่ยวแก่ชาวมุสลิม และการลดราคาแหล่งท่องเที่ยวแก่ชาวมุสลิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ricky and Jasman (2018) ที่กล่าวไว้ว่า ความน่าสนใจของการจัดงานเทศกาลต่างๆ รายการนำเที่ยวที่หลากหลาย ที่พักแรมและสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและราคาพิเศษ และสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ที่กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเป็นการอำนวยข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 5 สถานที่จัดจำหน่าย มีตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การหยุดพักละหมาดระหว่างทาง มีร้านอาหารฮาลาลระหว่างทาง ความหลากหลายของการชำระเงินค่าสินค้าและบริการ เช่น เงินสด บัตรเครดิต และความสามารถการรองรับปริมาณผู้มาใช้บริการทางการท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Battour (2010) ที่กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวมุสลิม คือ อาหารฮาลาล ห้องละหมาด สถานที่จัดจำหน่าย และขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวมุสลิม

องค์ประกอบที่ 6 ด้านบัญญัติมุสลิมและสภาพแวดล้อม มีตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่ พนักงานมีความรู้และทักษะการให้บริการตามระเบียบ และบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมเป็นไปตามระเบียบ บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยสังคม (2561) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวมุสลิมควรให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านบุคลากรทางการท่องเที่ยว ด้านแหล่งท่องเที่ยว และธุรกิจท่องเที่ยวที่ยึดหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม

องค์ประกอบที่ 7 ด้านสวัสดิภาพและบริการข้อมูล มีตัวแปรที่สำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย และไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม และการให้รายละเอียดและบริการสำหรับชาวมุสลิมอย่างชัดเจน เช่น เครื่องหมายฮาลาล ภาษาอาหรับ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ricky and Jasman (2018) ที่กล่าวไว้ว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพควรคำนึงถึงด้านความปลอดภัย หลักปฏิบัติด้านศาสนาและประเพณีมุสลิม และการให้บริการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมท่องเที่ยวฮาลาลไทย สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย สถาบันมาตรฐานฮาลาลไทย และผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวฮาลาล เป็นต้น ควรตระหนักถึงความสำคัญในการวางแผนยุทธศาสตร์และการกำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลให้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านมาตรฐานการให้บริการ ด้านธุรกิจท่องเที่ยวและบริการที่เป็นมิตรกับมุสลิม ด้านการจัดการราคาสินค้าและบริการ ด้านการตลาดการท่องเที่ยวมุสลิม ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านบัญญัติมุสลิมและสภาพแวดล้อม และด้านสวัสดิภาพและการบริการข้อมูลให้มีมาตรฐานสากลตามหลักศาสนาอิสลาม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ สร้างความพึงพอใจและประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวมุสลิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพเชิงรุกและพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลได้ในระดับสากล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพด้านพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลในบริบทที่แตกต่างเชิงพื้นที่วิจัยอื่นๆ ที่เป็นจุดหมายปลายทางหลักของกลุ่มนักท่องเที่ยวมุสลิม ปัจจัยหรือตัวแปรอื่นๆ นอกจากนี้ควรใช้กลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างอาจจำแนกตามสัญชาติหรือเชื้อชาติที่นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย จะทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วนและลุ่มลึก อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงฮาลาลของประเทศไทยในหลายๆ มิติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2555). **สถิติสำหรับงานวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). **สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวมุสลิม.** กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS.** กรุงเทพฯ: บิสซิเนส อาร์ แอนด์ ดี.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สถาบันวิจัยสังคม. (2561). **คู่มือการท่องเที่ยวฮาลาล.** เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สถาบันฮาลาล. (2561). **คู่มือการท่องเที่ยวเชิงฮาลาล.** สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Battour, M. (2010). **Toward a halal tourism market. Tourism Analysis.** 15(4), 461-470.

Corbin, J. and Strauss. (2008). **Basics of qualitative research.** London, England: Sage

Cronbach, L.J., Gleser, G.C., Nanda, H., and Rajaratnam, N. (1972). **The dependability of behavioral measurements.** New York: Wiley.

Hudson, S. (2008). **Tourism and hospitality marketing: a global perspective.** Los Angeles: Sage.

Lovelock, C. and Wright, L. (2002). **Principles of service marketing and management.** Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Kotler, P., Bowen, J.T. and Makens, J. (2014). **Marketing for hospitality and tourism.** Boston: Pearson.

Nunnally, J.C. (1978**). Psychometric theory.** New York: McGraw-Hill.

Ricky, A. and Jasman, J.M. (2018). Halal tourism: an empirical examination of tourist motivation in Aceh. **Journal of Tourism, Hospitality and Environmental Management.** 3(10), 21-38.

Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion referenced test item validity. **Dutch Journal of Educational Research.** 2, 49-60.

Saunders, M., Lewis, P., and Thornhill, A. (2007). **Research methods for business students.** Harlow: Financial Times Prentice Hall.

Received: *6 สิงหาคม 2563*
Revised: *4 ธันวาคม 2563*
Accepted: *30 มกราคม 2564*

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

Quality of Working Life that Affected Corporate Commitment of Hitech Interplas Company Limited Employees

ปฐม มีเดช[1] ชาคริต ศรีทอง[2]
Pathorm Medech[1] Charcrit Sritong[2]

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด ประชากรคือ เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร และพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด จำนวน 439 คน กลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 7 คน และ กลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 210 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้สูตรทาโรยามาเน การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิธีวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาสภาพทั่วไปของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัดพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านสิทธิของพนักงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นตามลำดับ และ 2) ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่าพนักงานให้ระดับความผูกพัน

[1] บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยากรจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์
Faculty of Management Sciences, Valaya Alongkorn RajabhatUniversity.
[2] (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.) คณะวิทยากรจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์
(Assistant Professor Dr.) Faculty of Management Sciences, Valaya Alongkorn RajabhatUniversity.

ด้านบรรทัดฐานทางอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความรู้สึก ตามลำดับ

2. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด มีสามด้านที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน และ 3) ด้านคุณภาพชีวิตด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันงาน สำหรับด้านที่เหลือไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ความผูกพันต่อองค์กร, บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

Abstract

The research objectives were: 1) to study of the current status of quality of working life that affected corporate commitment of Hitech Interplas Company Limited employees; and 2) to study of the factors of quality of working life that affected corporate commitment of Hitech Interplas Company Limited employees. The target population was the 439 owner, managers, and employee of Hitech Interplas Company Limited; the sample of qualitative research was 7 personnel, and the sample of quantitative research was 210 personnel; the sample size determined by the Taro Yamane formula, and selected by the multi- stage random sampling method. The qualitative research instrument was the interview form, and the quantitative research instrument was the 5-level estimate rating scale questionnaire. The data analysis statistics were the frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis method.

The research findings were:

1. The study of the current status of quality of working life that affected corporate commitment of Hitech Interplas Company Limited employees found 1) the analysis results of quality of working life, overview was at the moderate level.When each aspect consideration found the moderate level aspect of quality of working life, sorted in order as followed: the working conditions were safe and healthy promotion aspect, the progress and security of jobs aspect, the benefit to society aspect, the employee rights aspect, the social integration or collaboration aspect, the opportunities for the development of individual competencies aspect, the receiving adequate and fair compensation aspect, and the balance between work life and other

life, respectively; and 2) the analysis results of corporate commitment, overview was at the high level. When the mean consideration of each aspect found the employees provided a high level of normality engagement, followed by the continuous aspect, and the lest mean was the senses aspect, respectively.

2. The results of hypothesis testing found the quality of working life that affected corporate commitment of Hitech Interplas Company Limited employees had the three aspects that affected corporate commitment were statistically significant at the .05 level included 1) the working conditions were safe and healthy promotion aspect, 2) the progress and security of jobs aspect, and 3) the social integration or collaboration aspect; for the rest did not affect the organization's commitment.

Keywords: Quality of working life, Corporate commitment, Hitech Interplas Company Limited

บทนำ

องค์การทุกองค์การจะประสบความสำเร็จและบรรลุตามมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในบรรดาทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์การ ประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่และเทคโนโลยีนั้นทรัพยากรมนุษย์ คนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญระดับแนวหน้าที่นำ ความสำเร็จมาสู่องค์การ เพราะคน คือ กุญแจแห่งความสำเร็จ การประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับคนและการบริหารคน หากองค์การได้คน ที่มีความรู้ความสามารถ รู้จักให้ความสำคัญ กับคน ให้โอกาส พัฒนา และสร้างแรงจูงใจให้ อยู่กับองค์การ องค์การนั้นก็จะประสบความ สำเร็จในการดำเนินงาน (ศุภณัฐ ชูชินปราการ, 2548) โดยคุณภาพชีวิตการทำงานถือเป็น ส่วนสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นลักษณะ การทำงานที่ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึก เป็นสุขจากสภาพที่ตนเองได้รับขณะปฏิบัติงาน การปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานจึงถือเป็น วิธีการหนึ่งในการพัฒนาองค์การเพราะส่ง ผลกระทบโดยตรงต่อตัวบุคลที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในองค์การ การมีคุณภาพชีวิตการทำงานดีขึ้น จะทำให้บุคลากรมีความสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และเพิ่มผลผลิตให้กับองค์การ ทั้งยังช่วยเพิ่ม ขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานตลอดจนเป็น แรงจูงใจแก่พนักงานในการทำงาน คุณภาพชีวิตการทำงานจะช่วยปรับปรุงศักยภาพและเพิ่ม ความผูกพันต่อองค์การของผู้ปฏิบัติติงานอีกด้วย (Huse & Cumming, 1995) ความผูกพันของบุคลากรเป็นสิ่งที่ จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งความ ผูกพันของบุคลากรจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่ กับว่าผู้บริหารจะสามารถทำให้บุคลากรมี ความเชื่อมั่นและการรับรู้ถึงเป้าหมายของ องค์การที่มีร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด โดย ผู้บริหารจำเป็นต้องสร้างความผูกพันของบุคลากรให้เกิดขึ้นในองค์การ เพื่อให้บุคลากร มีความสุขในการทำงานต้องให้ความสำคัญ และใส่ใจเพื่อให้บุคลากรเกิดความรู้สึกว่า ผู้บริหารไม่ได้ทอดทิ้งเมื่อเกิดปัญหาในองค์การ เพื่อให้ที่ทำงานเป็น

สถานที่ ที่บุคลากรรู้สึก ผูกพันและทำงานอย่างมีความสุข (Lim, Mathis, & John, 2010) ดังนั้น การสร้างบรรยากาศของ ความพอใจเพื่อให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเป็นส่วนหนึ่งของ องค์กร รวมถึงการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน เพราะเชื่อว่า บุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีย่อมมีประสิทธิภาพของงาน (วินยุทธ นุชคง, 2562)

ปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไป ซึ่งประเทศไทยเริ่มให้ความสนใจการพัฒนาและส่งเสริม คุณภาพชีวิตการทำงานให้กับพนักงาน เนื่องจากเห็นความสำคัญของทรัพยากร มนุษย์และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ธุรกิจไม่สามารถ สร้างกำไรได้จากการเร่งเร้าให้แรงงานปฏิบัติงานเพียงด้านเดียว แรงงานสมควรที่จะมีชีวีติที่นอกเหนือจากงาน ตลอดจนตระหนักถึงประโยชน์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคคล ในองค์กร สำหรับบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด เป็นองค์กรใหญ่องค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการลาออกของพนักงาน โดยทางบริษัททำแบบสำรวจสอบถามพนักงานที่ลาออกว่าสาเหตุการลาออก มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้พนักงานคิดที่จะลาออกจากการเป็นพนักงานของบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด เช่น การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง นอกจากนี้ผู้บริหารยังส่งเสริมให้พนักงานมีกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างหัวหน้างาน เพื่อนพนักงานและผู้บริหาร แต่อัตราการลาออกของพนักงานเพิ่มขึ้นทุกปี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนพนักงานบริษัท ไฮเทค อินเตอร์พลาส จำกัด ที่ลาออกจากการเป็นพนักงาน

พ.ศ.	จำนวนลาออกเฉลี่ยต่อเดือน	จำนวนพนักงานเฉลี่ยต่อเดือน	ร้อยละการลาออก
2561	27.25 คน	398.50 คน	6.81%
2562	38.40 คน	451.60 คน	8.50%

ที่มา: ฝ่ายบุคคล บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2563

จากตารางที่ 1 พบว่า อัตราการลาออกของพนักงานในปี พ.ศ.2561 ร้อยละ 6.81 และในปี พ.ศ.2562 ร้อยละ 8.50 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีเฉลี่ยร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 2 ตามลำดับ ซึ่งทำให้บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรับพนักงานใหม่และเสียงบประมาณที่ใช้ในการฝึกอบรมสูงตามไปด้วย

ดังนั้น บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด จึงมีนโยบายเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีเพื่อแก้ปัญหาการลาออกของพนักงาน โดยทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นสุข มีความพึงพอใจในการทำงานและมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี จึงส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กรทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานเกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อให้เกิดความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร

ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่จะสามารถเสริมสร้างระดับคุณภาพชีวิตการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร ให้มีความยึดมั่นและพึงพอใจที่จะร่วมงานกับองค์การต่อไป รวมถึงสามารถที่จะนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

2. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด จะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

ขอบเขตของปัญหา

ขอบเขตด้านประชากร สำหรับการศึกษาใช้การวิจัยแบบผสมสองวิธี คือ (1) การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์จากบุคลากรของ บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของบุคลากรของ บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด และ (2) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเลือกประชากรจากบุคลากรของบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด โดยใช้วิธีการสำรวจ

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น คือ คุณภาพชีวิตในการทำงาน แบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่ (1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (3) เปิดโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ (4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน (5) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (6) สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน (7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยรวม และ (8) งานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม 2) ตัวแปรตาม คือ ความผูกพันต่อองค์กร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก (2) ความผูกพันต่อองค์กร ด้านความต่อเนื่อง และ (3) ความผูกพันต่อองค์กร ด้านบรรทัดฐานทางสังคม

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะพื้นที่ของ บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

ขอบเขตด้านระยะเวลา ศึกษาตั้งแต่เดือน มกราคม 2562 ถึง มกราคม 2563

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร และพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด จำนวน 439 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ (1) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ

จำนวน 7 คน ประกอบด้วย เจ้าของกิจการโรงงาน 1 คน ผู้จัดการฝ่าย 1 คน ผู้จัดการฝ่ายบุคคล 1 คน พนักงาน 4 คน จำนวน 7 คน กลุ่มนี้ศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด และ (2) กลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย พนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด ที่ผ่านการทดลองงานแล้วจำนวน 210 คน กลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดโดยใช้สูตร Yamane การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยแบ่งเป็น ขั้นแรกเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) คือ มีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรออกเป็นส่วนๆ แบบไม่ซ้ำกัน ต่อจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยใช้วิธีการจับสลากจากบัญชีรายชื่อพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัยเชิงคุณภาพ การสร้างแบ่งออกเป็นสี่ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์บริบทของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัดโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่ม และผู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาแบบสัมภาษณ์จากกรอบแนวความคิด นิยามศัพท์ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพให้มีความถูกต้องและชัดเจน ขั้นตอนที่ 4 สร้างสัมภาษณ์แบบเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรซึ่งจะนำไปจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรซึ่งจะนำไปจัดทำเครื่องมือแบบสอบถามตามองค์ประกอบของโครงสร้างตัวแปรสังเกตได้

2. แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน และระดับเงินเดือน ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับที่ประกอบด้วย 8 ข้อคำถามคือ (1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (3) เปิดโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ (4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน (5) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (6) สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน (7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยรวม (8) งานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันของพนักงานบริษัทไฮเทค อินเตอร์พลาสจำกัดเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท 5 ระดับ ประกอบด้วย 3 ข้อคำถามคือ (1) ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก (2) ความผูกพันต่อองค์กร ด้านความต่อเนื่อง และ (3) ความผูกพันต่อองค์กร ด้านบรรทัดฐานทางสังคม

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน และนำมาสร้างเป็นร่าง

แบบสอบถาม ขั้นที่ 2 นำร่างแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของเนื้อหาสาระสำคัญ ขั้นที่ 3 เป็นปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 4 เป็นการหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหา โดยหาค่าดัชนี IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ขั้นที่ 5 เป็นการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) แล้วไปทดสอบใช้ (Try Out) กับพนักงานไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย แล้วนำข้อมูลมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93 ขั้นที่ 6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงเดือนเมษายน 2563 - พฤษภาคม 2563

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยค่าสถิติต่างๆ ดังนี้ (1) สถิติที่หาคุณภาพของแบบสอบถาม ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (2) สถิติเชิงสถิติทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และผู้วิจัยได้ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อการสร้างตัวแบบทางคณิตศาสตร์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรพึ่งพิงหรือตัวแปรตาม Y และ ตัวแปรไม่พึ่งพิงหรือตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ X ที่มีหลายตัว เพื่อสร้างแบบจำลอง

$$Y_i = b_0 + b_1X_{i1} + b_2X_{i2} + \cdots + b_kX_{ik}$$

เมื่อ Y_i คือ ค่าสังเกตที่ i ของตัวแปรตาม Y (i = 1,2,...,n) X_{ij} คือ ค่าสังเกตที่ i ของตัวแปรอิสระ j (j = 1,2, 3..., n) b_0 คือระยะตัดแกน Y และ b_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่ j

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด พบว่า 1) คุณภาพชีวิตในการทำงาน ประกอบด้วย (1) ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมมีมาตรฐานและเพียงพอ (2) ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (3) ด้านเปิดโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ (4) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน (5) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (6) สิทธิส่วนบุคคลในสถานที่ทำงาน (7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยรวม (8) งานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับสังคม และ 2) ความผูกพันต่อองค์กร ประกอบด้วย (1) ด้านความรู้สึกคือบริษัทต้องทำให้พนักงานมีความรู้สึกว่าเขาเป็นเจ้าของกิจการและที่ทำงานเหมือนเป็นบ้านของตนเองมีส่วนร่วมกับการทำงานมีความรู้สึกภูมิใจที่ได้ร่วมงานกับองค์กรแห่งนี้

(2) ด้านความต่อเนื่อง คือ บริษัทควรทำให้พนักงานมีความรู้สึกที่ทำงานในองค์กรแห่งนี้ให้สิ่งที่ต้องการอย่างเพียงพอ มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าองค์กรอื่นเพราะให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่าองค์กรอื่น ทำให้มีความเชื่อมั่นว่าองค์กรมีความมั่นคงในปัจจุบันจนถึงในอนาคต (3) ด้านบรรทัดฐานทางสังคม คือ บริษัทจะต้องสร้างความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากค่านิยมหรือบรรทัดฐานของสังคม เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเพื่อตอบแทนบุญคุณพร้อมที่จะทำทุกอย่างให้องค์กรก้าวหน้าประสบความสำเร็จถึงแม้แต่มีข้อ เสนอที่เป็นประโยชน์ต่อตัวพนักงานถ้าพนักงานจะออกจากองค์กรพนักงานมีความรู้สึกว่าผิดในขณะที่องค์กรกำลังมีปัญหา

2. ผลการวิเคราะห์ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 66 มีอายุระหว่าง 28 – 37 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 40 มีสถานภาพ สมรส จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 67 มีระดับการศึกษาอนุปริญญา (ปวส.) จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีเงินเดือนระหว่าง17,001 – 21,000 บาทคิดจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 37 และมีอายุงานระหว่าง 6 - 10 ปี จำนวน 56 คนคิดเป็นร้อยละ 27

3. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด จำนวน 8 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด

อันดับที่	คุณภาพชีวิตในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.72	.616	มาก
2	ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	3.45	.587	มาก
3	ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	2.98	.622	ปานกลาง
4	สิทธิของพนักงาน	2.89	.504	ปานกลาง
5	การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	2.83	.576	ปานกลาง
6	โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล	2.75	.493	ปานกลาง
7	การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	2.75	.614	ปานกลาง
8	ความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น	2.45	.539	น้อย
	ภาพรวม	2.98	.321	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า พนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านอยู่ในระดับมาก สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน และอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไฮเทค อินเตอร์พลาส จำกัด จำนวน 3 ด้าน พบว่า พนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด มีระดับความผูกพันต่อองค์การ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.80) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐานทางสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.18) รองลงมาคือ ด้านความต่อเนื่อง ($\bar{X}$ =3.63) และด้านความรู้สึก ($\bar{X}$ =3.58) ตามลำดับ

5. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การในภาพรวม อยู่ในระดับต่ำ (r_{xy}=.407) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านจากมากไปหาน้อยทุกด้านดังนี้ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (r_{xy} =.685)สิทธิของพนักงาน (r_{xy} =.550) การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (r_{xy} =.531) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (r_{xy} =.528) ความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น (r_{xy} =.461) ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม (r_{xy}=.222) สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (r_{xy} =.163) โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล (r_{xy}=.112) ซึ่งผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไฮเทค อินเตอร์พลาส จำกัด

ตัวแปร / คุณภาพชีวิตในการทำงาน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
ค่าคงตัว	-.590	.169		-3.494	.001
1. การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	.038	.035	.041	1.080	.282
2. สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	.321	.024	.348	13.290	.000*
3. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	.828	.025	.855	32.582	.000*
4. โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล	-.025	.051	-.021	-.491	.624
5. การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	-.182	.041	-.185	-4.468	.000*
6. สิทธิของพนักงาน	.079	.052	.070	1.525	.129
7. ความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น	.057	.037	.54	1.546	.124
8. ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	.060	.042	.066	1.427	.155
R = .953, R^2 = .909, R^2_{adj} = .905, df_{reg} = 8 df_{res} = 209, F = 250, sig = .000*					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์การ มีตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัว ดังนี้ 1) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 2) สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันและ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรพยากรณ์เหล่านี้สามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 90.9 (R^2 = .909) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (F =250 , Sig = .000*) ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (β = .855)ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (β = .348) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (β = .185) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การถัดลงมาตามลำดับ ส่วนคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น ด้านสิทธิของพนักงาน ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม และด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไฮเทค อินเตอร์พลาส จำกัด

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด โดยตัวแปรที่มีผลความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท ไฮเทค อินเตอร์พลาส จำกัด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (β = .855) สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (β = .348) และด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน (β = .185)

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิเคราะห์ คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัดมีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณภาพชีวิตด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 2) การทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 3) คุณภาพชีวิตด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกันงาน ส่วนคุณภาพชีวิตด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านคุณภาพชีวิตด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของ ตนเอง ด้านคุณภาพชีวิตด้านสิทธิของพนักงาน ด้านคุณภาพชีวิตด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่นและด้าน คุณภาพชีวิตด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด ที่พบว่า พนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัด มีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อนำความสำคัญมาและเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน พบว่า ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริม

สุขภาพ มีระดับความสำคัญมาก กล่าวคือ พนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัดปัจจัยด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ให้ความสำคัญ มากที่สุด และระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานบริษัท ไฮเทค อินเตอร์พลาส จำกัด คิดว่า ปัจจัยด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีส่วนช่วยให้พนักงานบริษัท ไฮเทคอินเตอร์พลาส จำกัดมีความผูกพันมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ ธีราภัทร ขัติยะหล้า (2555) ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อมีเพียง 3 ข้อย่อยที่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย คือ ค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอต่อรายจ่ายประจำวันที่ทำงานมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพการออกกำลังอย่างสม่ำเสมอและในระหว่างวันบุคลากรมีเวลาออกกำลังกายอย่างเพียงพอ แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์การพบว่า ต้องการให้หน่วยงานจัดสวัสดิการเพิ่มขึ้นและพิจารณาขั้นเงินเดือนอย่างยุติธรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมกรรมออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความสามัคคีของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับ วิลาสินี เจนวณิชสถาพร และ ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร (2555) ได้ศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการกลุ่มบริษัท โทเรในประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การพบว่า โดยรวมคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ บรรเทิง ศรีอาจ (2558) พบว่า ตัวแปรที่มีผลความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทเอสเคโพลีเมอร์จำกัด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล (β= .22) ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม (β= .20) ด้านสิทธิของพนักงาน (β= .18) และด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (β= .16) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ณฐพรรณ ชาญธัญกรรม (2560) ได้ศึกษาพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของกรมชลประทาน (สามเสน) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรกคือด้านสัมพันธภาพ รองลงมาคือด้านความสำเร็จและการยอมรับนับถือ ด้านความ รับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านนโยบายและการบริหารของหน่วยงาน ด้านความมั่นคง และโอกาสเรียนรู้ความก้าวหน้าในงาน และอันดับสุดท้ายคือด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานและรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนบุคลากรที่มีสถานภาพและตำแหน่งงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกันอย่างไม่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับ ธันวนี ประกอบของ (2560) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นภาพรวมต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ภาพรวมเกี่ยวกับเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความต้องการ ที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป และความคิดเห็นโดยรวม

เกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านพฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากร โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับ พิศโสภา ทีฆาวงค์ (2560) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ลักษณะงาน การรับรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน และการรับรู้ต่อระบบบริหารสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของ พนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ได้ร้อยละ 55.1 ผลการวิจัยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทของงาน ซึ่งประกอบด้วยลักษณะงานโดย ภาพรวมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ ประพันธ์ ชัยกจิอุราใจ (2560)ได้ศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัวและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมมีผลต่อความผูกพันต่อองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลการบูรณาการด้านสังคม ความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัวและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์การด้านการคงอยู่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ กาญจนสุดา เพ็งภู่ และพิชิต รัชตพิบุลภพ (2562) พบว่า (1) บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส ประเภท ตำแหน่งงาน และอายุราชการ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอัตราเงินเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานด้าน สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ปัจจัยการทำงานด้านความรับผิดชอบในงาน การสื่อสารภายในองค์กร และความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร และ (3) ตัวแปรที่มีอำนาจในการ พยากรณ์คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร คือ ความรับผิดชอบในงานและความผูกพันต่อ องค์กร โดยตัวแปรความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลสูงที่สุดและเป็นไปในทิศทางเชิงบวกสอดคล้องกับ ศิลาพร กันทาและชมภูนุช หุ่นนาค (2562) พบว่า 1) บุคลากรมีระดับคุณภาพภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง 2) บุคลากรมีระดับความผูกพันต่อองค์การในระดับปานกลาง 3) บุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงาน จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส อายุราชการ อัตราเงินเดือน และระดับตำแหน่งแตกต่างกัน 4) บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การจำแนกตามเพศ อายุ อายุราชการ อัตราเงินเดือนระดับตำแหน่งแตกต่างกัน 5) คุณภาพชีวิตการทำงานสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร และ 6) แนวทางการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยการจัดสวัสดิการ จัดฝึกอบรม และจัดกิจกรรม จิตอาสาสอดคล้องกับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในด้านเวลาของพนักงานให้ สามารถบริหารเวลาส่วนตัวให้กับครอบครัวและการทำงานได้อย่างเหมาะสม ในหน่วยงานมีการกำหนดเวลาการทำงานที่เหมาะสมในแต่ละวัน ในตำแหน่งงานที่รับผิดชอบมีปริมาณงานที่เหมาะสม และควรให้ความสำคัญเวลาพักผ่อนที่เพียงพอรวมทั้งการดูแลสุขภาพตนเอง

2) ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ควรให้ความสำคัญต่อสวัสดิการต่างๆ ในหน่วยงานให้เพียงพอต่อความต้องการ ควรมีการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับปริมาณงานที่รับผิดชอบค่าตอบแทนที่ได้รับในแต่ละเดือนให้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายตามอัตภาพของพนักงานและครอบครัวสภาพความเป็นอยู่ของพนักงานเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานให้เพิ่มมากขึ้นด้วย

3) ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของบุคคล ผู้บริหารควรเปิดโอกาสในการพิจารณาให้พนักงานในหน่วยงานสามารถลาเพื่อศึกษาต่อได้ ควรเปิดโอกาสให้พนักงานตัดสินใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และมีการจัดส่งบุคลากรไปอบรม เพื่อพัฒนาการทำงานในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้พนักงานมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นเมื่อร่วมกันทำงาน และภายในหน่วยงานควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อประสบปัญหาในการทำงาน เพื่อนร่วมงานต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานอย่างจริงใจ

5) ด้านสิทธิของพนักงาน ผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระในการทำงาน เพื่อให้เพื่อนร่วมงานให้ความเคารพสิทธิส่วนบุคคลซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรร้องทุกข์ได้เมื่อไม่ได้รับความยุติธรรม

6) ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้บริหาร ควรจะเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม กับหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือสังคมในด้านต่างๆ เพื่อให้พนักงานมีความภูมิใจในหน่วยงานของตนเองเมื่อได้บำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคม และให้การสนับสนุนโครงการเพื่อสังคมของหน่วยงาน

7) ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสในการพิจารณาให้พนักงานได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นตามเกณฑ์มาตรฐานให้เหมาะสมตามคุณวุฒิและความรู้ความสามารถในหน่วยงานต้องมีเกณฑ์มาตรฐานในการเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่งงานต้องเป็นไปด้วยความเหมาะสม และทำให้พนักงานคิดว่าสามารถเติบโตในสายงานที่ท่านทำอยู่

8) ด้านสภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหาร ควรกำหนดกฎระเบียบในการทำงานเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุอย่างเคร่งครัด และมีการจัดตรวจสุขภาพ

ประจำปีกับพนักงานทุกคน จัดสถานที่ทำงานของท่านให้มีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันในองค์การเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากการใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเอง และมีโอกาสในการเสนอแนะทางที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานได้อย่างเต็มที่ หรืออาจจะให้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการทำงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2. ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลเพิ่มเติม หรือแตกต่างออกไปจากการวิจัยครั้งนี้ เช่น บรรยากาศในองค์กรส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมหรือบรรยากาศในองค์การส่งผลต่อการเรียนรู้ของพนักงาน เป็นต้น

3. ควรขยายผลการวิจัยไปยังองค์การอื่น ทั้งหน่วยงานในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อช่วยกันส่งเสริมการแข่งขันการพัฒนาศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ ความรู้ และการเพิ่มคุณค่าขององค์การ หรือศึกษาองค์การอื่นที่มีกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อจะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค เพื่อพัฒนาความรู้ในองค์การต่อไป

บรรณานุกรม

กาญจนสุดา เพ็งภู่ และพิชิต รัชตพิบุลภพ. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร สังกัดกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.** กรุงเทพฯ: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ณฐพรรณ ชาญธัญกรรม. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรกรมชลประทาน (สามเสน).** ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกริก.

ตรีภพ ชินบูรณ์. (2560). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยนครพนม. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. 7(3), 1-9.

ธีราภัทร ขัติยะหล้า. (2555). **คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน.** เชียงใหม่ : การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

ธันวนี ประกอบของ. (2560). **คุณภาพชีวิตในการทำงานความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยอ จังหวัดเชียงใหม่.** ค้นคว้า

อิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรเทิง ศรีอาจ. (2558). **คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรพนักงานบริษัท เอสเคโพลีเมอร์เทค จำกัด.** ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

ประพันธ์ ชัยกจิอุราใจ. (2560**). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การและประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงานในกลุ่มอตุสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

พิศโสภา ทีฆาวงค์. (2560). **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ลลิตา จันทร์งาม. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผกูพันต่อองค์การของพนักงาน ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ กลุ่มลูกค้าบุคคล.** ค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วินยุทธ นุชคง. ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการตำรวจจังหวัดสิงห์บุรี. **วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม –ธันวาคม 2562).

วิลาสินี เจนวณิชสถาพร และ ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานระดับปฏิบัติการ กลุ่มบริษัท โทเรในประเทศไทย.** ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิลาพร กันทา และชมภูนุช หุ่นนาค. (2562, มกราคม-เมษายน). คุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)** ปีที่9 ฉบับที่ 1.

Hues & Cummings. (1985). **Organization development and change.** New York: West Publishing Company.

Lim, Mathis, & John. (2010). **Human resource management: an Asia edition**. Singapore: Cengage Learning.

คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

New Leader Features with Professional Management Performance of Local Government Officials in Sing Buri Province

ชูตระกูล ไชยเสนา[1]

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี 2) ระดับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี และ 3) คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ พนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 310 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ 1.แบบสอบถาม และ 2.แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการมีจิตสำนึกต่อสังคม ด้านการมีคุณธรรม ด้านการใส่ใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ และ ด้านเป็นต้นแบบที่ดี 2) ระดับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ การผลักดันการเปลี่ยนแปลง และ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 3) คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถพยากรณ์ความสำเร็จได้ ร้อยละ 75.20 4) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ ด้านการใส่ใจ

[1] รป.ด. (รัฐประศาสนสาสตรดุษฎีบัณฑิต) รป.ม.(รัฐประศาสนสาสตร์) ศศ.บ.(รัฐประศาสนสาสตร์)
ที่ปรึกษานายกองค์การบริหารส่วนตำบล-+ท่าข้าม อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี E-mail:Chutrakul69@hotmail.com

ปราถนาดีต่อผู้อื่น ด้านการมีคุณธรรม ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ด้านการมีจิตสำนึกต่อสังคม ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ และ ด้านเป็นต้นแบบที่ดี มีอิทธิพลกับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำ, สมรรถนะการบริหารงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the level of New Leader Features. 2) the effectiveness level of the Municipalities. 3) New Leader Features with Professional management performance of local government officials in Sing Buri Province. The Sample Used in quantitative research is Employees who perform duties in the local government organization in Sing Buri Province in the amount of 310 people, The sample group Used in qualitative research, including High-level executives of local government organizations in Sing Buri Province, totaling 33 people. The research instruments used in this research were 2 types: 1. the questionnaire, and 2. In-dept interview. Data were then analyzed by means of percentage, mean, standard deviation, and Enter multiple regression analysis.

The results were as follows:

1) Overall New Leader Features was at a high level. Individually, it can be ranked from to high low as follows: Rule of Law; Social consciousness, Morality, In regard to caring, good wishes for others, with a sense of responsibility for duty, in strategic thinking ability, In terms of openness, accepting various things, and Good model, respectively. 2) Overall effectiveness of the Municipalities was also at a high level. Individually, it can be ranked from high to low as follows: Communication, Analytical thinking, Personnel development potential, Vision, Achievement management, Pushing change, And Solving immediate problems. 3) New Leader Features with Professional management performance of local government officials in Sing Buri Province could predict the success by 75.20%. 4) Hypothesis testing found that management based on Rule of Law; Social consciousness, Morality, In regard to caring, good wishes for others, with a sense of responsibility for duty, in strategic thinking ability, In terms of openness, accepting various things, and Good model good

governance The rule of law Moral principles Transparency Principles of participation The main aspects of liability and liability The main value Influencing the effectiveness of the local government officials in Sing Buri Province With statistical significance at the level of .05

Keywords : Management, Good Governance, Effectiveness

บทนำ

จากรายงานผลการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ปรีชา สุวรรณภูมิ, 2554) พบว่า ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง (ระดับต่ำ ร้อยละ 50.82 และ ระดับปานกลาง ร้อยละ 49.18) โดยสภาพปัญหาที่จะต้องทำการแก้ไขโดยด่วน ได้แก่ 1)ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากองค์การบริหารส่วนที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำมีมากถึงร้อยละ 94.09 ในขณะที่มีองค์การบริหารส่วนที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูงร้อยละ 5.91เท่านั้น 2) ปัญหาเกี่ยวกับผลงาน ทั้งนี้เนื่องจากองค์การบริหารส่วนที่มีผลงานอยู่ในระดับต่ำร้อยละ 80.07แต่มีองค์การบริหารส่วนที่มีผลงานอยู่ใน ระดับปานกลาง ถึง ระดับสูงเพียงร้อยละ 19.93 นอกจากนั้นมีสภาพปัญหาเกิดขึ้นบ้าง ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการประกาศนโยบายของคณะผู้บริหารให้สภา บุคลากร และประชาชนทราบ ปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลัง ที่ประสบปัญหาอัตรากำลังมากเกินโครงสร้าง ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ/รายได้ ปัญหาเกี่ยวกับระบบข้อมูล เพื่อการพัฒนา และปัญหาเกี่ยวกับระบบการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตั้งคณะทำงาน (core Team) ในการตรวจนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการขององค์กรท้องถิ่นที่ผ่านมา เพื่อพิจารณาคัดเลือกองค์กรส่วนท้องถิ่นรับเงินอุดหนุนสำหรับเป็นรางวัลจูงใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ ก็พบว่าองค์การบริหารส่วนส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง (โกวิทย์ พวงงาม, 2550 : 15) และองค์การบริหารส่วนในประเทศไทยมีปัญหาด้านขั้นตอนการทำงานไม่ชัดเจนความรู้ ความเข้าใจในการทำงานของ อบต.ไม่สมบูรณ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนและความร่วมมือของหน่วยราชการต่างๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร (ณรงค์ เหลืองบุตรนาค และ โชติชัย เจริญงาม, 2550)

ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้นำหรือผู้บริหารองค์การยังต้องเป็นผู้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง และสามารถแสดงพฤติกรรมผู้นำในการบริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลที่จะบริหารองค์การของตน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย นั่นย่อมหมายถึง ผู้บริหารจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำ หรือแสดงพฤติกรรมในการบริหารเป็น

ผู้นำด้วยการจูงใจให้บุคลากรในองค์การร่วมมือกันทำงานอย่างมีความสุข ผู้บริหารจะต้องแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้นำให้เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นธรรม ในการบริหารงาน อันจะส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ผู้นำต้องสร้างความผูกพันรักใคร่ ให้แก่บุคลากรในองค์การเพื่อให้เกิดความรัก และความศรัทธาในตัวผู้นำ พร้อมที่จะร่วมมือกันทำงานให้หน่วยงาน หรือองค์การของตนประสบผลสำเร็จ การแสดงพฤติกรรมผู้นำด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมมีผลกระทบต่อการบริหารงานในหน่วยงาน และจะส่งผลถึงบรรยากาศขององค์การได้ และประสิทธิภาพในการทำงานผู้นำ หรือผู้บริหารองค์การที่มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์การ จะทำให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน และส่งผลถึงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ดังนั้นผู้นำจะต้องมีบทบาทในการจูงใจ ที่จะทำให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข มีเป้าหมายร่วมกัน สมาชิกในองค์การมีความรักใคร่ผูกพันกัน การจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในองค์การ และการที่จะทำให้สมาชิกในองค์การมีความพอใจ ในการที่จะทำงานได้นั้น ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติงานจะต้องร่วมมือกันในการสร้างบรรยากาศ อันพึงประสงค์ในองค์การ ดังนั้นการบริหารองค์การ หรือหน่วยงานใดก็ตาม ผู้บริหารจำเป็น ต้องแสดงบทบาทสำคัญให้เกิดความสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์การ และสิ่งแวดล้อมในองค์การนั้นเป็นอย่างดี การแสดงบทบาทการเป็นผู้นำที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับแก่สมาชิกในองค์การ จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่แสดงออกด้านใดด้านหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อการบริหารงานในหน่วยงานที่จะส่งผลให้การบริหารงานในองค์การล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จได้ (พิชญ์ณิฐา พรรณศิลป์, 2559)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

สมมุติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านการใส่ใจปรารถนาดีต่อผู้อื่นส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี
2. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านการมีคุณธรรมส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

3. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

4. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านการมีจิตสำนึกต่อสังคมส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

5. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

6. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

7. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านเป็นต้นแบบที่ดีส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ 1 (ตัวแปรอิสระ) สอบถามถึงคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใส่ใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) ด้านการมีคุณธรรม 3) ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ 4) ด้านการมีจิตสำนึกต่อสังคม 5) ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ 6) ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ และ 7) ด้านเป็นต้นแบบที่ดี และส่วนที่ 2 (ตัวแปรตาม) คือ สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. ความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล 3. การผลักดันการเปลี่ยนแปลง 4. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 5) การทำงานเป็นทีม 6) การคิดวิเคราะห์ 7) การสื่อสาร และ 8) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรีในจังหวัดสิงห์บุรี รวมทั้งสิ้น 310 ฉบับ ได้รับกลับคืนมา 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้การ วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบคัดเลือกเข้า (Enter Selection Regression Analysis) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพได้ศึกษาจากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล และศึกษาจากเอกสารทางด้านวิชาการ หนังสือ วารสาร บทความ เอกสาร ดุษฎีนิพนธ์ รายงาน การวิจัย ข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการวิจัยสนาม (Field Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์ เป็นการใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ตามแบบสอบถามเป็นการสัมภาษณ์แบบมีแนวคำถามที่จะสัมภาษณ์ และมีการบันทึกเสียง จะใช้การบันทึกเสียงตลอดระยะเวลาการสัมภาษณ์ ตลอดจนการจัดบันทึกคำพูดที่สำ(Key Word) โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบ

เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งการ วิจัยในครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 33 แห่ง ซึ่งมี จำนวนรวม 33 คน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี และสามารถ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 73.60 อายุ 46 - 55 ปี ร้อยละ 31.0 การศึกษาระดับ อนุปริญญา ร้อยละ 33.9 ตำแหน่งงานเป็นสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 65.1 สังกัดฝ่ายนิติบัญญัติ (อบต.) ร้อยละ 76.7 ระยะเวลาที่ทำงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (รวมก่อนที่จะมาทำงาน อบต.) ไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 35.2

2. คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

2.1 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการใส่ใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ปรับทัศนคติพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ 2) อยู่ร่วมกันด้วยน้ำใจห่วงใยกัน เช่น ร่วมทำงานให้บริการด้วย 3) ใส่ใจและปรารถนาดีจากการยอมรับในฐานะที่เพื่อนร่วมงานที่มีชีวิตจิตใจ มีศักดิ์ศรีเช่นกัน และน้อยที่สุดได้แก่ ใส่ใจที่จะปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม ยอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัว

2.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการมีคุณธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) ภารกิจและหน้าที่การมีคุณธรรมบางโอกาสก็ไม่ได้ ดำเนินการได้เพราะขาดอัตรากำลังและงบประมาณ 2) กล้ารับผิดชอบข้อผิดพลาดการทำงานของตน 3) คำวิจารณ์การปฏิบัติงานต้องมีเหตุผล และน้อยที่สุดได้แก่ สามารถปฏิบัติงานตามที่มอบหมายสำเร็จ โดยผู้บังคับบัญชาไม่ต้องกังวล

2.3 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) ได้รับรู้ผลการกระทำของตนจากผู้อื่น เช่น การFeedback เพื่อให้สามารถปรับปรุงพฤติกรรม 2) รู้จังหวะเวลา กาลเทศะ รู้ว่าเรื่องไหนด่วนเรื่องไหนรอได้ รู้จักทำในสิ่งที่เหมาะสมกับเวลา 3) สามารถจัดสรรเวลาได้ อย่างเหมาะสมมี

เวลาคิด และวางแผนล่วงหน้าจัดการเชิงรุกมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และน้อยที่สุด ได้แก่ ให้ความสำคัญต่อเป้าหมายมุ่งผลสัมฤทธิ์ รู้และกำหนดทิศทางได้ชัดเจน

2.4 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการมีจิตสำนึกต่อสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) เข้าใจตนเองและผู้อื่น ทำให้ยอมรับตนเอง และรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เกิดจิตสานึกที่จะไม่กระทำการใดที่มีผลกระทบให้ผู้อื่นได้รับผลเสียหาย 2) รับรู้เข้าใจ ความรุนแรงในภาวะที่สังคมกาลังเผชิญ และเห็นถึงความสำคัญของผู้นำ 3) การมีมุมมองที่กว้างไกลไปถึงการกระทำเพื่อสังคมอยู่ดีมีสุข และน้อยที่สุดได้แก่ ไม่มุ่งเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว

2.5 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) การทำงานด้วยความไว้วางใจกัน เปิดเผยต่อกัน มีความสนิทสนม และนับถือกันแบบพี่น้อง 2) ยอมรับสภาพและกล้าเผชิญความจริง อดทนต่อความคับข้องใจที่อาจเกิดจากการเสียหน้า 3) ตั้งใจฟังผู้อื่นไม่มีการโต้แย้ง ไม่ด่วนสรุปไม่ตัดสินหรือประเมินค่า ยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และน้อยที่สุดได้แก่ เปิดใจรับรู้ความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น

2.6 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านจิตสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) มีความรับผิดชอบในการทำงาน มุ่งหวังให้ผู้อื่นไว้วางใจตน ศรัทธาและยอมรับ 2) การกระทำการใด ๆทั้งในระดับบุคคลและองค์การ พร้อมที่จะเปิดเผย หรือแสดงให้ผู้อื่นคาดเดาและเข้าใจได้ 3) มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย อดทน มุมานะ ทาให้ผู้ร่วมงานศรัทธาในความพยายามของตน และน้อยที่สุด ได้แก่ รู้ข้อบกพร่องของตนเอง ป้องกันพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้มีความผิดพลาดน้อยที่สุด

2.7 คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ 1) การวางตนให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ให้คนอื่นเคารพศรัทธา เคารพนับถือ 2) มีความรู้ ความชำนาญในงานทำให้บรรลุเป้าหมาย รักษาไว้ซึ่งมาตรฐานของงาน 3) การเรียนรู้สั่งสมและพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง และน้อยที่สุดได้แก่ รู้ เป้าหมายแห่งตน นำไปสู่มีพฤติกรรมที่มีลักษณะควรค่าแก่การเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่น

2.8 ภาพรวม คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ ด้านการมีจิต สำนึกต่อสังคม ด้านการมีคุณธรรม ด้านการใส่ใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น

และ ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ ด้านเป็นต้นแบบที่ดี

3. สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

3.1 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีความรู้ความสามารถในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยยึดเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) มีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้มีการนำผลการปฏิบัติงานของบุคลากรมาปรับปรุงและพัฒนา 3) นำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนางานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการวางแผนการปฏิบัติงานแต่ละภารกิจให้บรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติ

3.2 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการบริการที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) จัดให้มีการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ให้แก่ประชาชน 2) สร้างความพอใจในการทำงานให้กับผู้มาติดต่องานทุกคน 3) สร้างความประทับใจในการบริการให้กับทุกคนด้วยความจริงใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีความตั้งใจ เต็มใจ และกระตือรือร้นในการให้บริการเสียสละเวลาให้แก่ประชาชนได้รับความพอใจ

3.3 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการพัฒนาตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สนใจ ติดตามความรู้ใหม่ๆ ในสาขาอาชีพของตนอยู่เสมอ 2) มีความสามารถในการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง 3) พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอยู่เสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ รวบรวม ประมวล สรุป ความรู้จัดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

3.4 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เต็มใจให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน 2) สนับสนุนให้เกียรติผู้อื่นในโอกาสที่เหมาะสม 3) ความสามารถในการวางแผนงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ร่วมมือกับทีมงานในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

3.5 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการคิดวิเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีหลักเกณฑ์ 2) มีความสามารถในการกำหนดแนวทางที่ดีที่สุดภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ 3) มีการ

พิจารณาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการคิดเชิงประยุกต์โดยการนำเอาสิ่งที่มีอยู่เดิมไปปรับใช้ประโยชน์ใหม่ได้อย่างเหมาะสม

3.6 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการติดต่อสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร 2) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3) วิเคราะห์และสรุปความจากการฟังและการอ่านได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วและ ได้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง

3.7 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) นิเทศและติดตามงานอย่างเป็นระบบ 2) ส่งเสริม สนับสนุนและให้โอกาสเพื่อนร่วมงานได้พัฒนาในรูปแบบต่างๆ 3) ให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยแก้ปัญหา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและสร้างเครือข่ายการพัฒนาบุคลากร

3.8 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือทิศทางการพัฒนาองค์กร 2) ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เทคนิควิธีการเมื่อสถานการณ์แวดล้อมเปลี่ยนไป 3) กำหนดวิสัยทัศน์การปฏิบัติงานให้ทันสมัย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

4. สมการเชิงเส้นของคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมได้ร้อยละ 75.20 (Ad R^2= .752) มีความสัมพันธ์เท่ากับ .894 (R= .894) และมีค่าสถิติทดสอบเอฟเท่ากับ 94.315 (F= 94.315)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

1.1 คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อภิญญา หรูสกุล, สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล และ สุชาดา กรเพชรปาณี (2557) ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อความเข้มแข็งของชุมชน” เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ภาคตะวันออก 4 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี และระยอง ผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติเชิงบวกคือ ความหวัง มองโลกในแง่ดี และความยืดหยุ่น

1.2 คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐชานันท์ พวงภู่ (2561) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสิงห์บุรี ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสิงห์บุรี 2) ศึกษาระดับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสิงห์บุรี และ 3) ศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ การวิจัยเชิงปริมาณ คือ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และพนักงานส่วนตำบล จำนวน 310 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 คน และสำหรับการสนทนากลุ่มได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงในจังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสำหรับ การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพคือแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่ของผู้บริหาร พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ความมีคุณธรรม การสร้างเครือข่าย ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ การเจรจาต่อรอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเฉลียวฉลาด การชอบสังคม คุณธรรมจริยธรรม ความฉลาดทางอารมณ์ ความตระหนักในผลประโยชน์สาธารณะ ด้านทักษะการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้งและการจัดการความสัมพันธ์

1.3 คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านเป็นต้นแบบที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ บุญเลี้ยง (2555) ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำที่ดีสำหรับ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บข้อมูลด้วย แบบสอบถามจำนวน 348 ชุด จากผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทำการสนทนากลุ่ม ด้วยการ เชิญผู้บริหารในองค์กรปกครองสวน

ท้องถิ่นจำนวน 15 คน มารวมอภิปราย ถึงลักษณะภาวะผู้นำที่ดีจากการศึกษาพบว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่ดีจะต้อง ประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์2) ผู้บริหารต้องมีบุคลิกภาพที่ดี 3) ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการทำงานและอดทน 4) ผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรม 5) ผู้บริหารต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 6) ผู้บริหารต้อง มีมุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี7) ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง 8) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสาร 9) ผู้บริหารต้อง ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา10) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ และ 11) ผู้บริหารต้องรู้จักใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากภาวะผู้นำแล้ว ผู้นำต้องบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลซึ่งประกอบ ไปด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

2. สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี

2.1 การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิสุทธิณี ธานีรัตน์ (2561) สมรรถนะของผู้นำเทศบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะรูปแบบสมรรถนะของผู้นำเทศบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับ การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของเทศบาลที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 - 2559 จำนวน 19 คน และการสนทนากลุ่ม (focus group) จำนวน 30 คน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (analytic induction) ในการ วิเคราะห์ข้อมูล และใช้การวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้นำเทศบาลที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนประกอบด้วย สมรรถนะผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ สมรรถนะผู้นำเชิงจริยธรรมและสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าควรมีการสร้างหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้ผู้นำเทศบาลมีคุณลักษณะต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ และควรมีการกำหนดมาตรการในการ ลงโทษที่จริงจังสำหรับผู้นำที่กระทำความผิดโดยเฉพาะประเด็นทางด้านการขาดจริยธรรม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่ผู้นำควรจะต้องมี

2.2 การผลักดันการเปลี่ยนแปลง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ รมิดา ชาธิรัตน์ (2560) สมรรถนะหลักการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะหลักการปฏิบัติงานของพนักงานเปรียบเทียบสมรรถนะหลักการ ปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์จำแนกตาม เพศ ประเภทตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และเทศบาลตำบลที่สังกัด และข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะหลักการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 201 คน ที่เป็นพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องมือที่ใช้เก็บ รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ได้ค่าเชื่อมั่น .958

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ใช้การทดสอบค่า t-test และ F-test (One way ANOVA) และ แจกแจงความถี่ (Frequency) และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสมรรถนะหลักของพนักงานเทศบาลตำบลเกี่ยวกับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานพนักงานเทศบาลตำบลในเขต อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับสมรรถนะหลักของพนักงานเทศบาลเกี่ยวกับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ความเข้าใจองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ การทำงานเป็นทีม การมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ และการยึดมั่นในความถูกต้องและระบบงาน 2. เปรียบเทียบสมรรถนะหลักการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล จำแนกตามเพศ ประเภทตำแหน่ง ระยะเวลาในการ ปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน พบว่า สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงาน โดยรวม ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามเทศบาล ตำบลที่สังกัดแตกต่างกัน พบว่า สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะ การทำงานควรมีการกำหนดแผน ระยะเวลาในการทำงานที่ชัดเจนและการทำงานเป็นทีม ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตามบทบาทหน้าที่ ในระดับสายงานไม่เลือกปฏิบัติ อำนวยความสะดวก และบริการด้วยความสุภาพ แก่ประชาชน ให้ความ ร่วมมือ และช่วยเหลืองานภายในองค์กรด้วยความสมัครสมานสามัคคี

2.3 การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับภควดี วรโรจน์ศิริกุล (2560) ปัจจัยโครงสร้างและสมรรถนะของบุคลากรกับประสิทธิผลของการให้บริการสาธารณะของเทศบาลนคร รายงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของ โครงสร้างการบริหารทรัพยากรมนุษย์และสมรรถนะของบุคลากรในงานบริการสาธารณะของแต่ละเทศบาลนคร ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโครงสร้างการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และสมรรถนะบุคลากรของเทศบาลนครที่มีระดับความพึงพอใจของประชาชนในงานบริการสาธารณะที่สูงกับ เทศบาลนครทั่วไป และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางและรูปแบบโครงสร้างและสมรรถนะของบุคลากรของเทศบาลนครที่ก่อให้เกิดมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ดี (Best Practice) ส่งผลให้เกิดระบบการปฏิบัติงานที่มีสมรรถนะสูง (HPWS) ในการท างานด้านบริการสาธารณะให้มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยการศึกษาในครั้ง นี้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสานวิธี ผลการศึกษาปรากฏว่า โครงสร้างการบริหารบุคลากรที่เป็นทางการ อาทิ กฎระเบียบที่กำหนดโดยส่วนกลางเอื้อให้เกิดประสิทธิผลน้อยที่สุด ในส่วนของวัฒนธรรมองค์การ พบว่า ภาวะ ผู้นำส่งผลอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลในการทำงาน ส่วนด้านสมรรถนะที่มีความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนา ประสิทธิผล คือ การทำงานเป็นทีมทั้งภายในและภายนอกองค์การ ส่วนประโยชน์ของการวิจัย ได้แก่ สามารถ พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่

3. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า การทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณลักษณะผู้นำยุคใหม่ด้านการใส่ใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้านการมีคุณธรรม ด้านความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ด้านการมีจิตสำนึกต่อสังคม ด้านการเปิดกว้างยอมรับสิ่งต่างๆ ด้านมีจิตสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่ด้านเป็นต้นแบบที่ดี มีอิทธิพลกับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยวุฒิ วรพินธุ์ (2557). คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบผสานวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 535 คน ตาม ตารางของเครซีมอร์แกน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี จำนวน 60 คน และพนักงาน เทศบาลในเขตจังหวัดภาคกลาง 19 จังหวัด จำนวน 475 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 ราย โดยเลือก แบบเจาะจง จากผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า1). สมรรถนะการ บริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคุณลักษณะสูงสุด คือ ด้านการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า รองลงมา ได้แก่ ด้านการผลักดันการเปลี่ยนแปลง ด้านความมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และด้านการบริหารแบบ มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามลำดับ 2).ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะภาวะผู้นำด้าน ความรับผิดชอบความฉลาดทางอารมณ์ การสร้างเครือข่าย การจัดการความสัมพันธ์และทักษะการสื่อสารมีความ สัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย สามารถอธิบายสมรรถนะการบริหารงานโดยรวม ได้ร้อยละ 56.10 3).พบว่าความคิดเห็นของนายกเทศมนตรีโดย รวมอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และพนักงานเทศบาลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 ตามลำดับ จึงไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ผู้นำยุคใหม่ของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านเป็นต้นแบบที่ดี ซึ่งข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรีควรวางตนให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ให้คนอื่นเคารพศรัทธา มีความรู้ความชำนาญในงานทำให้บรรลุเป้าหมาย รักษาไว้ซึ่งมาตรฐานของงาน ความมั่นคง ยึดมั่น ตั้งตนอยู่ความถูกต้องชอบธรรมของสังคม ปราศจากอคติ และไม่เลือกปฏิบัติ มีความสามารถในการตอบสนองความคาดหวังของผู้อื่น

1.2 สมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ดังนั้นข้าราชการควรมีความสามารถในการหาสาเหตุของปัญหาในการทำงานได้ สามารถกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ตัวปัญหาที่แท้จริงก่อนหาสาเหตุเสมอ การใช้สามัญสำนึกในการเจรจาแก้ไขปัญหาการชุมนุม ประท้วงเป็นประจำ มีคนมาปรึกษาให้ช่วยแก้ปัญหาเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสิงห์บุรี จากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่นประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป เช่น นครสวรรค์ ลพบุรี เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. (2550). **มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น:วิสัยทัศน์กระจายอำนาจ และ การบริหารงานท้องถิ่น** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:วิญญูชน

ชัยวุฒิ วรพินธุ์. (2557). **คุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงาน แบบมืออาชีพของปลัดเทศบาลในภาคกลาง**. วารสารสมาคมนักวิจัย ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2557.

ณรงค์ เหลืองบุตรนาค และโชติชัย เจริญงาม. (2550). “การปรับปรุงการวางแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของ อบต.: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย,” **วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(3) (กรกฎาคม-กันยายน)**

ณัฐชานันท์ พวงภู่. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำยุคใหม่กับสมรรถนะการบริหารงานแบบมืออาชีพของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสิงห์บุรี. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

ปรีชา สุวรรณภูมิ. (2554). **รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลขององค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างกลุ่มที่ 1 ประเทศไทย**. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาองค์การ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา.

พิชญ์ณิฐา พรรณศิลป์. (2559). บทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21**. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร** ปีที่ : 3 ฉบับที่ : 2 หน้า : 146-161

ภควดี วรโรจน์ศิริกุล. (2560). **ปัจจัยโครงสร้างและสมรรถนะของบุคลากรกับประสิทธิผลของการให้บริการ สาธารณะของเทศบาลนคร**

รมิดา ชาธิรัตน์. (2560). **สมรรถนะหลักการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์**. มหาสารคาม: มหาวทิยาลัยมหาสารคาม.

วิสุทธิณี ธานีรัตน์. (2561). **สมรรถนะของผู้นำเทศบาลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**. คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.

สมบัติ บุญเลี้ยง. (2555). **ลักษณะภาวะของผู้นำที่ดีในการบริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น**. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

อภิญญา หรูสกุล, สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล และ สุชาดา กรเพชรปาณี. (2557). **อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและคุณลักษณะทางจิตวิทยาเชิงบวกของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อความเข้มแข็งของชุมชน.**

Received: *8 ตุลาคม 2563*
Revised: *4 ธันวาคม 2563*
Accepted: *20 มกราคม 2564*

รูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

Patterns for Building Citizens Participation in Local Elections Case study in NakhonRatchasima

ผิน ปานขาว[1] ลัคนา ถูระบุตร[2] ปราโมทย์ อินทกูล[3]
Phin Pankhaw[1] Luckana Thurabutr[2] Pramote Inthakul[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1)เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และ2)เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคลที่มีผลต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น ประชากรที่ศึกษาคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนเครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบt-test แบบ Independent samples และ F-test (one way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนมีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาตามช่วงเวลา พบว่า ช่วงในวันเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ช่วงก่อนวันเลือกตั้ง และช่วงหลังวันเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายช่วงเวลาไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งในช่วงเวลาก่อนวันเลือกตั้งต้องมีการประชาสัมพันธ์และร่วมรณรงค์ในการเลือกตั้ง พูดคุยและติดตาม

[1] อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา
Lecturer of the Master of Public Administration Program, Nakhonratchasima College
[2] อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา E-mail: mawnoy08032533@gmail.com
Lecturer of the Master of Public Administration Program, Nakhonratchasima College
[3] อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา
Lecturer of the Bachelor of Laws Program, Nakhonratchasima College

ข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัคร ในช่วงเวลาในวันเลือกตั้งประชาชนทุกคนต้องไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียง เพื่อไม่ให้เป็นผู้นอนหลับทับสิทธิ ในช่วงเวลาหลังวันเลือกตั้งประชาชนมีสิทธิในการติดตามผลการเลือกตั้งและตรวจสอบผลการดำเนินงานของผู้ได้รับการเลือกตั้ง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การเลือกตั้งท้องถิ่น

Abstract

Subject education Model for Citizen Participation in Local Election Case study in NakhonRatchasima Have a purpose 1) To study patterns for building participation of people in local elections. Case study in NakhonRatchasima 2) To compare individual factors affecting the model of participation of people in local elections. The study population is people living in NakhonRatchasima Set sample size A sample of 400 subjects was calculated using Taro Yamane's formula. The tool used to collect data in this study was a questionnaire. Estimate scale The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, Independent samples and F-test (one way ANOVA).

The study found that;

1. People get involved in the formation of participation of the people in local elections. Case study in NakhonRatchasima Overall, it was at a high level ($\bar{x}$ = 3.98) When considering the time period, it was found that the election day Very level Before Election Day And after the election day Very level

2. Citizens of different genders, ages, education and occupations contribute to the model of building public participation in local elections Case study in NakhonRatchasima Overall and each period were no different.

The results of the research lead to the development of a model for public participation in elections. In the time before the election, publicity and campaigning in the election must be conducted. Discuss and follow news about applicants. During the time of Election Day, all citizens have to exercise their right to vote in order not to be a slumber. In time after Election Day, citizens have the right to monitor election results and verify the performance of their elected officials.

Keywords: participation, local elections

บทนำ

ประเทศไทย เป็นประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ซึ่งการปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปไม่ได้ที่ประชาชนทุกคน จะทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองตนเองโดยตรง จึงต้องใช้ระบบตัวแทน โดยให้ประชาชนเลือกตั้ง เลือกผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขในระยะเวลาคราวละสี่ปี

การเลือกตั้งเป็นกลไกที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งประชาชนจะเป็นผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าไปเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเอง อีกทั้งการปกครองท้องถิ่นก็ยังมีส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เพราะการบริหารการปกครองท้องถิ่นจะส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของท้องถิ่นนั้นเอง ดังนั้น ผลของการใช้สิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งให้สามารถได้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถไปออกข้อบัญญัติท้องถิ่นก็ดี หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มีทักษะในเชิงของการกำหนดนโยบายและการบริหารก็จะทำให้การเลือกตั้งมีประสิทธิภาพ อันเป็นการแสดงให้เป็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่างแท้จริง อย่างไรก็ดีเท่าที่ผ่านมายังมีประเด็นปัญหาที่ควรแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นหลายประการ ที่สำคัญๆ มีดังนี้

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเช่นใด

2. ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น

3. การที่คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามมาตรา 236 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จะมีแนวทางอย่างไรบ้างที่จะพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วยการให้ความหมายคำจำกัดความ การมีส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ

มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงานในแง่มุมประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันในแง่ของการพัฒนา “การมีส่วนร่วม” หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิและองค์กรอาสาสมัคร เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายๆ เรื่องแล้วแต่กรณี (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2527)

กระมล ทองธรรมชาติ (2511: 61) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมีได้ 4 แนวทาง ได้แก่

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2. การสังเกตการณ์ สอดส่องดูแลการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม

3. การช่วยเหลือปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง อาทิ การเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

4. การช่วยสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดสมควรได้รับการสนับสนุนเลือกเข้าไปทำหน้าที่ จึงเข้าช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียง การชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเลือกผู้สมัครผู้นั้น โดยไม่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson อ้างถึงใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด 2545: 9) ได้ให้คำนิยามของการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนโดยส่วนรวมที่บุคคลมุ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐบาล

ประจิตร มหาหิง (อ้างถึงใน พรอัมรินทร์ พรหมเกิด 2545: 40) เห็นว่าการมี ส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมในลักษณะต่างๆ ที่ประชาชนพลเมืองกระทาหรือจัดให้มีขึ้นโดยมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม จะโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม จะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม หรืออาจเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีอิทธิพลหรือเสริมสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การกาหนดนโยบายและการปฏิบัติภารกิจของรัฐบาล หรือฝ่ายบริหารทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

เจมส์ เครย์ตัน (โดย วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ 2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า “เป็นกระบวนการซึ่งนาเอาความห่วงกังวลของสาธารณชน ความต้องการและความเชื่อหรือค่านิยมของประชาชนเข้ามาประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทาง โดยมีเป้าหมายสาคัญคือ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีที่สาธารณชนให้การสนับสนุน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2551) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่น้อยที่สุด คือ การได้รับทราบข้อมูลข่าวสารว่ารัฐทาอะไรหลังจากตัดสินใจเรียบร้อยแล้วแจ้งให้ประชาชนทราบ ถัดขึ้นไปคือการที่รัฐรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหลังจากให้ข้อมูลไปแล้วก่อนการตัดสินใจ หรือที่รู้จักกันว่า ประชาพิจารณ์ สูงขึ้นมาอีก คือ ประชาชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องหรือโครงการนั้นๆ เพื่อให้เกิดข้อยุติโดยฉันทามติ หรือสูงสุด คือการสามารถลงมติแต่ละคนว่า “รับหรือไม่รับ” ในกระบวนการประชามติ

ในบริบทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมิได้มีเฉพาะแต่การเลือกตั้งตามที่คนทั่วๆ ไปเข้าใจเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมยังเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็คือ “การปกครองโดยผู้ถูกปกครอง” ซึ่งหมายถึงประชาชนทุกๆ คนในประเทศนั่นเอง ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชนก็มิได้หมายถึงเพียงการไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังมีกิจกรรมทางการเมืองอื่นในกระบวนการเลือกตั้งที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมากมาย อาทิ การเข้าร่วมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเข้าช่วยเหลือปฏิบัติงานในการจัดการเลือกตั้ง เช่น การเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การเข้าร่วมในการสังเกตการณ์การเลือกตั้งเพื่อไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง ฯลฯ เป็นต้น การชักชวนเพื่อนบ้านออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ชื่นชอบก็สามารถกระทาได้

จากการที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งแล้ว จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเลือกตั้งท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย โดยการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น นับว่าเป็นแรงผลักดันให้กระบวนการทางการเมืองมีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง และยังช่วยยกระดับการเมืองภาคประชาชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองของประเทศได้ เพราะหากปล่อยให้กระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองทั้งหมดตกอยู่ในมือของนักการเมืองแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยขาดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ก็จะทำให้การเมืองของประเทศอ่อนแอ ซึ่งจากประสบการณ์ทางการเมืองของไทยนับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาจนถึงการรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 แล้วจะเห็นได้ว่านักการเมืองที่ขาดและไร้จริยธรรมประชาชนขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองของประเทศ

การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นนั้น นอกเหนือจากจะทำให้ได้นักการเมืองที่มีคุณภาพเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้ว ยังจะทำให้การเลือกตั้งเป็นโดยประชาชนส่งผลให้การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นมีความสุจริตและเที่ยงธรรมตามไปด้วย

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงต้องการทราบว่าประชาชนในเขตพื้นที่การปกครองจังหวัดนครราชสีมา มีรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งท้องถิ่นเช่นไร โดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นปัจจัยช่วยให้การเลือกตั้งมีความสุจริต ปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียงได้ในอนาคต ด้วยการจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคลที่มีผลต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ต่างกัน

2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ต่างกัน

3. ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีผลต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ต่างกัน

กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

1) **ตัวแปรอิสระ** สามารถสรุปตัวชี้วัดได้ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย 1.1 เพศ 1.2 อายุ 1.3 ระดับการศึกษา 1.4 อาชีพ

(2) รูปแบบการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

<u>ก่อนการเลือกตั้ง</u>

1. การสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่น
2. การติดตามข่าวการเลือกตั้งท้องถิ่น
3. การพูดคุยสนทนาเกี่ยวกับการเมืองการเลือกตั้งท้องถิ่น
4. การร่วมรณรงค์และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง
5. การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน
6. การแสดงออกซึ่งการสนับสนุนผู้สมัคร
7. การตรวจความพร้อมก่อนวันเลือกตั้ง

<u>ในวันเลือกตั้ง</u>

1. การไปใช้สิทธิลงคะแนน
2. การเข้าร่วมกิจกรรมของ กกต.หรือ กกต.ท้องถิ่น

<u>หลังวันเลือกตั้ง</u>

1. การติดตามผลการเลือกตั้ง
2. การติดตามตรวจสอบการทางานของผู้ได้รับการเลือกตั้ง

2) **ตัวแปรตาม** สามารถสรุปตัวชี้วัดได้ดังนี้

- รูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,856,704 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ กรกฎาคม ถึง ตุลาคม 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดัดแปลงจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลในส่วนดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมาย และสมมติฐานการศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนดเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาแก้ไขภาษา เนื้อหา ความครบถ้วน ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาและเพื่อให้เกิดความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำเพิ่มเติม

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try–Out) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง

ข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of Item Objective congruence)

2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรที่ศึกษาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ t-test และ F-test (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.50 อายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.50 ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 43.00 อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 30.25

2. ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.98) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายช่วงเวลา พบว่า ช่วงเวลาในวันเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.99) ช่วงเวลาก่อนวันเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.98) และช่วงเวลาหลังวันเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.98) ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นช่วงเวลาเป็นดังนี้

1) ช่วงเวลาก่อนวันเลือกตั้ง ในภาพรวมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.98) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ การชักจูงผู้อื่นให้เลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน ($\bar{x}$ = 4.14) รองลงมา การแสดงออกซึ่งการสนับสนุนผู้สมัคร ($\bar{x}$ = 4.13) และการร่วมรณรงค์และประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง ($\bar{x}$ = 3.99)

2) ช่วงเวลาในวันเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$ = 3.99) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การเข้าร่วมกิจกรรมของ กกต.หรือ กกต.ท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 4.03) รองลงมา การไปใช้สิทธิลงคะแนน ($\bar{x}$ = 3.95)

3) ช่วงเวลาหลังวันเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.98) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การติดตามตรวจสอบการทางานของผู้ได้รับการเลือกตั้ง ($\bar{x}$ = 4.01) รองลงมา การติดตามผลการเลือกตั้ง ($\bar{x}$ = 3.96)

3. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มี

ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลจากการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1) ช่วงเวลาก่อนวันเลือกตั้ง การสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลื่องตั้งท้องถิ่น โดยให้ประชาชนเกิดความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น เข้ามาร่วมรณรงค์และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การพูดคุยเกี่ยวกับผู้สมัครหรือพระการเมืองต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เจจิรา พระบาง (2547) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่จะรับรู้ข้อมูลข้าวสารการเลือกตั้งจากป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ รถประชาสัมพันธ์ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และการพบปะ พูดคุยกันของประชาชน การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุกระจายเสียง แผ่นพับ โทร?ศ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น และซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิทย์ รุ่งวิลัย (2541) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ปัจจัยระบบอุปถัมภ์ คือความผู้พันกับพรรคการเมืองหรือผู้สมัครกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนพรรคการเมืองหรือผู้สมัคร การชักจูงจากผู้อื่น เป็นต้น

2) ช่วงเวลาในวันเลือกตั้ง การสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลื่องตั้งท้องถิ่น โดยประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วารุณี ล้อมลิ้ม (2548: ค) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายหลังการปฏิรูปการเมือง พ.ศ.2540 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องบทบาทหน้าที่และกระบวนการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

3) ช่วงเวลาหลังวันเลือกตั้ง การสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลื่องตั้งท้องถิ่น โดยประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบ ติดตาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของผู้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรเลิศ สุทธิลักษณ์ และสิทธิกร ศักดิ์แสง (2551: 124-126) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน กรณีศึกษาเปรียบเทียบการให้สิทธิประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับ 2550” พบว่า ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการออกเสียง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การออกเสียงแสดงประชามติต่างๆ รวมไปถึงการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งด้วย

2. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมต่อรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะ เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน แต่มีรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งไม่แตดต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

1. ควรมีการพัฒนาเกี่ยวกับวิธีการและรูปแบบการนำเสนอสื่อประชาสัมพันธ์การเลือกคั้งที่เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

2. กกต. และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจะร่วมกันดำเนินการเพื่อยกระดับการรับรู้ข้อมูลข้าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในแง่ของพฤติกรรมการเลือกตั้ง หรือวัฒนธรรมทางการเมือง

2. ควรมีการศึกษาในด้านแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527. **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: โสภาการพิมพ์. 6-21.

กระมล ทองธรรมชาติ. 2511. **คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2511) เรียงตามมาตราและคำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไปโดยย่อ**. พระนครศรีอยุธยา : บารุงสาส์น.

เจนจิรา พระบาง. (2547). **พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารสวนตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เจมส์ แอล. เครย์ตัน. 2551. “คู่มือการมีส่วนร่วมของประชำชนในกำรตัดสินใจของชุมชน” จาก **A guide book for involving citizens in community decision making** แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

พรเลิศ สุทธิลักษณ์ และสิทธิกร ศักดิ์แสง (2551) **การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน กรณีศึกษาเปรียบเทียบการให้สิทธิประชาชนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับ 2550**. ค้นจาก http://law.tapee.ac.th/work_of_teacher2.html (วันที่ 3 มิถุนายน 2563).

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. 2545. **สังคมวิทยาการเมือง**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

บุญชม ศรีสะอาด. 2543. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีรยาสาส์น.

วารุณี ล้อมลิ้ม 2548. “**ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนภายหลังการปฏิรูปการเมือง พ.ศ. 2540 : ศึกษาเฉพาะพื้นที่เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร**” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวิทย์ รุ่งวิสัย. 2541. **ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Received: 9 มกราคม 2564
Revised: 4 เมษายน 2564
Accepted: 20 เมษายน 2564

กลไกการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ เพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขัน

The Mechanism Management of The Volcanic Soil Salty Egg Community Enterprises to Competitiveness

ขจรศักดิ์ วงศ์วิราช[1] อัจฉรา เมฆสุวรรณ[2] อนุรักษ์ อาทิตย์กวิน[3]
สมชาย เมืองมูล[4]
Khachonsak Wongvirat[1] Atchara Meksuwan[2] Anurak Athidkwin[3]
Somchay Mueangmun[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอรูปแบบการจัดการกลุ่มผู้ประกอบการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มผู้ประกอบการ 2) เชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวเนื่องอันนำไปสู่พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ เป็นการการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง จำนวน 20 คน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม พัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟที่เหมาะสมกับการดำเนินการและบริหารจัดการภายในภายใต้การปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อสร้างความสามารถในการบริหารจัดการ การกำหนดแนวปฏิบัติและแผนการผลิต การตลาดเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงาน

2. การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างเครือข่ายไปยังผู้ประกอบการในโซ่อุปทานทั้งในส่วนของผู้ผลิตไข่เป็ดไปจนถึงแหล่งจำหน่ายเพื่อกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคและตลาดต่างๆ รวมทั้งการใช้โอกาสของกลุ่มในการเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการขยายฐานการผลิตหรือเครือข่ายผู้ผลิตเพื่อนำเสนอสินค้าในพื้นที่ต่างๆ ด้วย

[1] (ผู้ช่วยศาสตราจารย์) สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง E-mail : Aj.koorpai@gmail.com
[2] อาจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
[3] (ผู้ช่วยศาสตราจารย์) สาขาวิชาการจัดการธุรกิจค้าปลีก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
[4] (ผู้ช่วยศาสตราจารย์) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คำสำคัญ : กลไกการจัดการ, วิสาหกิจชุมชน, การแข่งขัน

Abstract

The purpose of this research was to present a model for the management of The Volcanic Soil Salty Egg Community Enterprises. To link the network of related entrepreneurs, leading to the development of the potential manufacturers of hatching eggs, volcanic soil. And to create a database for network management and operators to produce hatchery eggs. Using qualitative research to gather and analyze data. Including participatory action research. Specifically, the case study is the results showed that:

1. The management of the hatchery group, which consists of internal management, has improved its organizational structure to create management capabilities. Set up guidelines. To be clear in the work.

2. External management has created a supply chain link between duck egg producers and distribution channels to distribute products to consumers and markets. The opportunity to be a source of knowledge, sufficiency economy philosophy to expand the production base or the network of manufacturers to present products in different areas.

Keywords : Mechanism Management, Community Enterprises, Competitiveness

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจฐานรากเป็นประเด็นที่ถูกให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องทั้งในมิติของการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น การพัฒนาฐานความรู้ในการประกอบอาชีพของประชาชน รวมไปถึงการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยกำหนดในนโยบายของการพัฒนาที่มุ่งเน้นไปที่เศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นแนวคิดตามนิยามของการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาส รายได้ และการพึ่งตนเองภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2562, ออนไลน์) ซึ่งในการส่งเสริมและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจชุมชนนั่น กลไกหนึ่งที่มีส่วนขับเคลื่อนและให้ความสำคัญคือการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มเกษตรกร หรือกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นหน่วยธุรกิจขนาดเล็กแต่มีการกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างความยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดจากการพิจารณารากฐานของเกษตรกรรมและเศรษฐกิจชุมชนที่นำทุนทางสังคมและฐานทรัพยากรของชุมชนและท้องถิ่นมาใช้

ในการดำเนินการสร้างสรรค์รูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านรูปแบบหรือหน่วยธุรกิจภายในชุมชนของตนเอง (ทศพร แก้วขวัญไกร, 2562, หน้า 80-82) ซึ่งรูปแบบหรือหน่วยธุรกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องคือการประกอบการในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises : CEs) ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) ที่มีการประกอบการในหลากหลายรูปแบบและมีความสำคัญต่อระบบการผลิตและการบริโภค เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเปรียบเสมือนผู้ประกอบการต้นน้ำที่นำปัจจัยในการผลิตเข้าสู่กระบวนการในหลายอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่งเป็นผู้แปรรูปสินค้าทางการเกษตรที่ส่งมอบไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย และยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาการว่างงานภายในชุมชนหรือแม้กระทั่งการสร้างรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว ซึ่งจากฐานข้อมูลการจดทะเบียบเพื่อประกอบการวิสาหกิจชุมชนในพ.ศ.2562 พบว่ามีจำนวนรวมทั้งสิ้น 79,984 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 1,350,820 คน โดยประกอบการในรูปแบบการผลิตพืช การผลิตปศุสัตว์ และการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารมากที่สุด (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2562, ออนไลน์)

ภายใต้ฐานการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นฐานในการประกอบการ ทั้งในส่วนของทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรในการลงทุนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการ เช่นเดียวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะบ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่มีการนำทรัพยากรภายในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อนำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ และได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่งภายใต้การส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชนจากการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งนี้จากการจัดเวทีเสวนาและการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มในเวทีพัฒนาโจทย์วิจัยและวิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่ในชุมชนบ้านสบป้าดชี้ให้เห็นถึงประเด็นและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของการบริหารจัดการภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการผลิต การตลาดของเพื่อนำไปสู่การสร้างศักยภาพในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการดำเนินการในลักษณะของการเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ศักยภาพของเครือข่าย รวมทั้งการดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนที่นำไปสู่การสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะบ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ยังไม่มีการดำเนินการในการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถสร้างศักยภาพในการดำเนินงานของตนเอง

ดังนั้นจากประเด็นสำคัญและเหตุผลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลไกการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะบ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง เพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อนำเสนอกลไกการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ

2. เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายที่เกี่ยวเนื่องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นการศึกษาในประเด็นกลไกการจัดการและการเชื่อมโยงเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ศึกษากับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วย รากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง และเครือข่ายในโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟในพื้นที่จังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

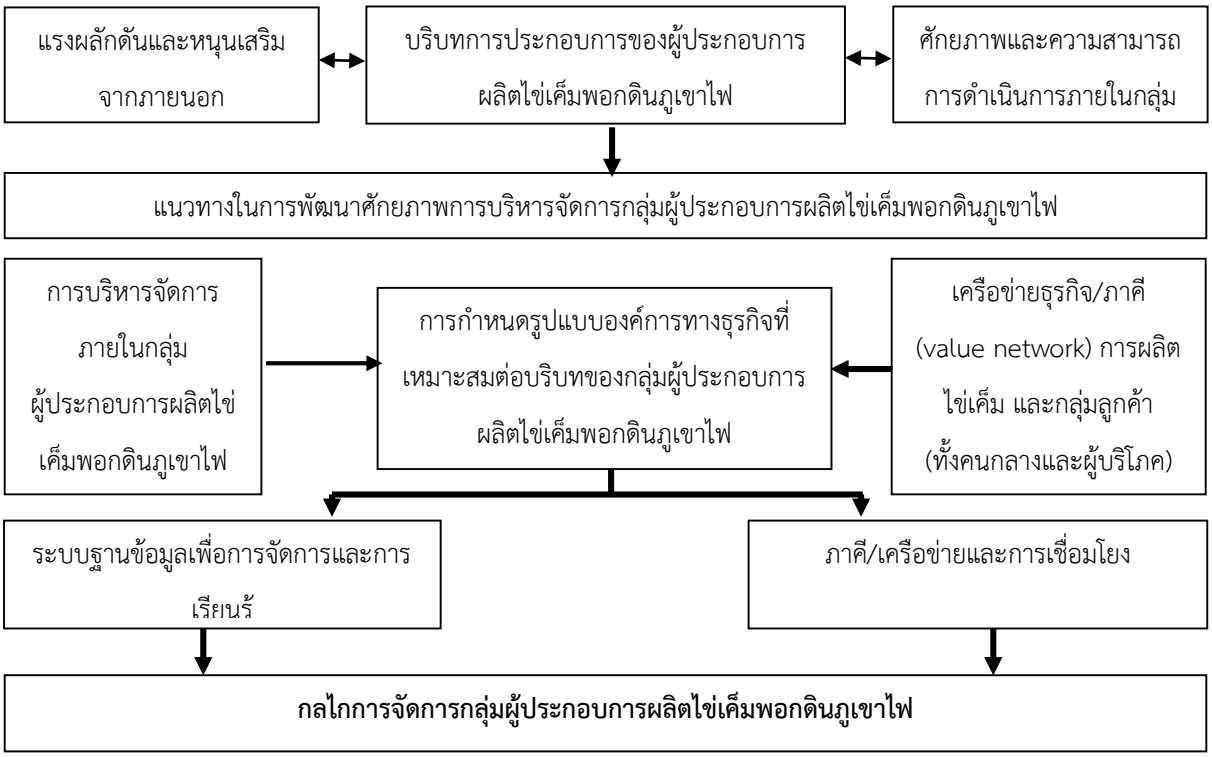

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ลักษณะของการรวบรวมข้อมูลด้วยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง โดยสรุปเป็นวิธีการดำเนินวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

คณะผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกด้วยวิธีการเจาะจงไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการดำเนินการมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีในพื้นที่เป้าหมายคือ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง และเป็นวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการในการผลิตสินค้าโดยใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ได้ ดังนั้นจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมตัวเข้าพบผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

เพื่อตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นตามที่วางแผนไว้ในการตอบคำถามการวิจัยโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ เครือข่าย และโซ่อุปทาน จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่วางแผนไว้ โดยดำเนินการจัดทำโครงร่างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเตรียมเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการตรวจคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจความเที่ยงตรงของเครื่องมือด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามและดำเนินการปรับแก้ตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนะ จากนั้นติดต่อกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยการแนะนำทีมคณะผู้วิจัย แผนการปฏิบัติการวิจัย และแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างทีมนักวิจัย และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตลอดระยะเวลาในการดำเนินโครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การเข้าศึกษากับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

หลังจากผู้วิจัยได้ชี้แจงความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและได้รับการอนุญาตให้ทำการวิจัยแล้วผู้วิจัยจึงขอเข้าศึกษาข้อมูลและดำเนินการจัดเก็บข้อมูลกับประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในสนามการวิจัย ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล สถานที่ และเวลา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ประกอบด้วยประธานกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

ผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ในพื้นที่อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง เกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดในพื้นที่ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ

2.แหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่ ประกอบด้วย สถานที่ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ร้านค้าสหกรณ์ กฟผ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ร้านอาหารในพื้นที่ อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ในประเด็นการบริหารจัดการของกลุ่ม ทั้งในส่วนของกระบวนการดำเนินงาน การจัดการด้านการเงิน การจัดการด้านงานบุคคล การจัดการด้านการผลิต และการดำเนินการด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมะ

2. การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพและสถานการณ์ในการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง โดยมีสมาชิกและผู้บริหารกลุ่ม รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาทิ เทศบาลตำบลแม่เมาะ สำนักงานเกษตรอำเภอแม่เมาะ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่เมาะ เป็นต้น รวมทั้งการวิเคราะห์เครือข่ายในโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง สามารถสร้างเครือข่ายและความร่วมมือสำหรับการใช้ศักยภาพของเครือข่ายเพื่อสร้างความสามารถในการดำเนินงานของกลุ่ม

3. การจัดประชุมกลุ่มย่อยของผู้ประกอบการในเครือข่ายโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ ในประเด็นของการเชื่อมโยงเครือข่ายและการสร้างความร่วมมือเพื่อการหนุนเสริมศักยภาพในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ บ้านห้วยรากไม้ ต.สบป้าด อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การตรวจสอบความตรง (validity) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความตรงของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า จากการพิจารณาความสอดคล้องกันของข้อมูลทั้งในด้านมุมมองเชิงของแนวคิดทฤษฎี การยืนยันข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ถูกสัมภาษณ์ การตรวจสอบตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือโดยนักวิจัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และจัดเก็บข้อมูลด้วยการประชุมกลุ่มย่อยโดยจัดกลุ่มของข้อมูลตามประเด็นที่จะนำเสนอเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 7 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การนำเสนอในรูปแบบการบรรยายและนำเสนอเชิงเนื้อหาที่เชื่อมโยงผลการวิจัยกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อนำเสนอกลไกการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ โดยเชื่อมโยงการวิเคราะห์ตามหลักการจัดการสามารถนำเสนอศักยภาพและจุดแข็งจุดอ่อนของกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะพบว่า สมาชิกในกลุ่มสามารถเข้าใจในเป้าหมายของการรวมกลุ่มเพื่อประกอบการวิสาหกิจชุมชน มีการจัดทำแผนการทำงานเพื่อการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการจัดทำแผนการต่างๆ เพื่อรองรับตามสถานการณ์หากมีกิจกรรมต่างของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนจัดกิจกรรมต่างๆ และให้มีการออกร้านแสดงนิทรรศการหรือจำหน่ายในงานต่างๆ มีการจัดทำโครงสร้างองค์กร ผู้นำมีจิตอาสา สมาชิกมีความเชื่อมั่นและนับถือในตัวผู้นำสูง มีการติดตามการดำเนินงานอย่างไม่เป็นทางการของผู้นำกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ข้อจำกัดของการประกอบการของกลุ่มพบว่า ยังไม่มีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ขาดการวางแผนทั้งระยะระยะยาวสำหรับการดำเนินงาน ขาดการสร้างความเป็นรูปธรรมในการบริหารจัดการภายใต้โครงสร้างองค์การ การดำเนินงานยังไม่เป็นระบบที่เอื้อต่อการสร้างความยั่งยืนในการดำเนินงาน ระเบียบและข้อบังคับของกลุ่มยังไม่มีการปรับปรุงหรือพัฒนาที่สามารถเป็นเครื่องมือในการจัดการ ขาดระบบเอกสารที่เป็นทางการเพื่อการควบคุมทางการเงิน เช่น ระบบบันทึกข้อมูลทางการเงินและบัญชี

ทั้งนี้ในระหว่างดำเนินการวิจัยเมื่อมีการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มแล้วสมาชิกกลุ่มได้มีการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ มีการพัฒนาระบบการทำงานใหม่ มีการกำหนดร่างข้อบังคับและกฎระเบียบเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนอย่างชัดเจน มีแนวคิดในการส่งเสริมการรับรู้เพื่อนำเสนอจุดเด่นของผลิตภัณฑ์และตราสินค้า มีแนวคิดในการพัฒนาวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิต (ดินผงพร้อมพอก) มีการจัดโครงสร้างองค์กรและความรับผิดชอบที่เอื้อต่อการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ เรียนรู้กระบวนการในการวางแผนการผลิต เกิดการพัฒนาระบบการผลิตที่ตอบสนองต่อตลาดและความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น สามารถขยายฐานผู้ผลิตที่รองรับตลาดเพิ่มเติมได้ วิเคราะห์ตลาดและจำแนกกลุ่มเป้าหมายของกลุ่ม นำเสนอและคัดเลือกการร่วมกิจกรรมเพื่อลดต้นทุนทางด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายได้ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและบทเรียนจากการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นักวิชาการ และบุคลากรภาครัฐในพื้นที่ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยกระบวนการวิจัย ประกอบกับข้อค้นพบที่เป็นปัจจัยเอื้อต่อความสำเร็จของการจัดการกลุ่มวิสาหกิจ

ชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ ที่สำคัญคือ ภาวะความเป็นผู้นำของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ไม่มีเฉพาะในตัวประธานเท่านั้นแต่มีอยู่ในสมาชิกกลุ่มด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2. เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายที่เกี่ยวเนื่องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะอันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ การดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ และการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการที่มีความเชื่อมโยงโดยตรงและใกล้เคียงกับวิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ สามารถนำเสนอเป็น 3 ส่วนดังนี้ ส่วนต้นน้ำ ประกอบด้วย เกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดไข่ โรงสี(สำหรับทำแกลบดำ) ร้านขายของชำในพื้นที่สำหรับจำหน่ายเกลือและบรรจุภัณฑ์ ส่วนกลางน้ำ ประกอบด้วย กลุ่มผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลสบป้าด และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาสัก อ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องการผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟจากวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ ส่วนปลายน้ำ ประกอบด้วย สหกรณ์ร้านค้า กฟผ. แม่เมาะ สมาคมผู้ประกอบการร้านอาหารจังหวัดลำปาง และร้านค้าชุมชน ตลาดสดในชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งรับซื้อไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟของวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ นอกจากนี้ยังไม่ภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ ในด้านต่างๆ อาทิ ด้านการสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการประกอบการ คือ เทศบาลตำบลแม่เมาะ กองทุนรอบโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ที่ให้ดำเนินการเสนอโครงการเพื่อรับการสนับสนุนกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอแม่เมาะ ในการประสานงานสำหรับการดำเนินการ การบริหารจัดการกลุ่มในฐานะหน่วยสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่เมาะ และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำปาง ในบทบาทการสนับสนุนการออกร้านและการจัดแสดงผลิตภัณฑ์ในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของผู้ประกอบการในโซ่อุปทานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้างต้นนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ โดยการเชื่อมโยงเครือข่ายต้นน้ำด้วยการจัดทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะกับเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดไข่ โดยกลุ่มเข้าไปรับซื้อไข่เป็ดจากเกษตรกรแทนการรับซื้อจากร้านจำหน่ายที่จัดส่งมาจากฟาร์มโดยตรงทำให้วิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะสามารถคัดเลือกไข่เป็นที่มีคุณภาพเหมาะกับการนำไปแปรรูปได้ทำให้ลดอัตราการเสียของไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ รวมทั้งการให้กลุ่มผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้การผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟเป็นผู้รับผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟตามคำสั่งซื้อของวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ ในกรณีที่มีความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น ส่วนการเชื่อมโยงเครือข่ายปลายน้ำหรือตลาดนั้น วิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะได้มีการ

เชื่อมโยงกับตลาดเป้าหมายใหม่เพิ่มจากกลุ่มลูกค้าเดิมที่เป็นสหกรณ์ร้านค้า และร้านค้าชุมชน คือ สมาคมผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดลำปาง เพื่อส่งผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟไปเป็นวัตถุดิบในการทำอาหารของร้านอาหารในจังหวัดลำปาง ซึ่งจากผลการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการที่เกี่ยวเนื่องกับผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะทำให้เกิดแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งโดยใช้โอกาสของการเชื่อมโยงเครือข่ายในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะได้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์การดำเนินงานและกลไกการจัดการของกลุ่มรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟ ชี้ให้เห็นว่าการสร้างศักยภาพและความสามารถในการจัดการกลุ่มนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการจัดการทั้งในส่วนของหลักการจัดการ (POLC) และห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) เป็นกลไกในการจัดการกลุ่มเพื่อเกิดการเรียนรู้และวิเคราะห์ตนเองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไปแม่เมาะ จ.ลำปาง สอดคล้องกับ สมชาย น้อยฉ่ำ วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ และสุภา แสงจินดาวงษ์ (2561, หน้า 137-138) ได้นำเสนอถึงการดำเนินการของวิสาหกิจชมุชนที่สามารถสร้างความต่อเนื่องได้นั้นปัจจัยหนึ่งคือการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีการกำหนดแผนงาน กฎระเบียบ และระบบการทำงานที่ชัดเจน เช่นเดียวกับ ปิยะดา พิศาลบุตร (2561, หน้า 112) ได้นำเสนอถึงปัจจัยความสำเร็จของการจัดการวิสาหกิจชมุชนในจังหวัดปราจีนบุรีส่วนสำคัญมาจากด้านการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการสินค้า การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และการดำเนินงาน นอกจากนี้ในส่วนของข้อมูลภายในที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทั้งทางด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านการผลิต และการตลาดของกลุ่ม เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ณัฐเศรษฐ์ น้ำคำ และสุรชัย บุญเจริญ (2561, หน้า 44-46) ที่นำเสนอถึงจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนมาจากการพัฒนาและเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานได้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันได้

2. ภายใต้ผลการศึกษาการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายภายใต้แนวคิดโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จ.ลำปาง ทั้งในช่วงต้นน้ำที่เหมาะสมและเอื้อต่อกลไกการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านวัตถุดิบหรือปัจจัยในการผลิต ซึ่งผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพชุมชนในการเป็นผู้ผลิตปัจจัยในการผลิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งไข่เป็ดเองโดยใช้เครือข่ายสมาชิกในชุมชน ส่วนช่วงกลางน้ำ อาศัยศักยภาพของปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มที่สามารถสร้างเครือข่ายผู้ผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟจากการเป็นวิทยากรอบรมการ

ผลิตไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟและสามารถเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายผู้ผลิต ไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟได้โดยใช้สูตรดั้งเดิมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนช่วงปลายน้ำ คือ ช่วงของการนำสินค้าไปสู่ผู้บริโภคโดยจะเกี่ยวข้องกับผู้ซื้อทั้งที่เป็นผู้บริโภค และกลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารที่นำไปเป็นวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตหรือแปรรูปอาหารต่อ โดยปัจจุบันไข่เค็มที่ผลิตแล้วจะถูกส่งไปยังร้านค้าภายในชุมชน ร้านค้าที่เข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการร้านค้าประชารัฐ/ตลาดประชารัฐทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ การจำหน่ายไปยังร้านอาหารที่นำไปแปรรูป และนำไปจำหน่ายภายในงานและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชุมชนและนอกชุมชน ผลการเชื่อมโยงเครือข่ายดังกล่าวภายใต้แนวคิดโซ่อุปทานนำไปสู่การสร้างความสามารถของกลุ่มโดยใช้เครือข่ายโซ่อุปทานและเครือข่ายธุรกิจ ซึ่งปณิตา แจ้ดนาลาว และธรินี มณีศรี (2563, หน้า 140-142) ได้นำเสนอถึงความสำคัญองการจัดการโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืนที่นำไปสู่การจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนมาจากปัจจัยด้านการจัดการโซ่อุปทานที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการจัดการได้ เช่นเดียวกับ สุจิตราภรณ์ จุสปาโล (2560, หน้า 166-173) ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานของวิสาหกิจชุมชนที่สำคัญแนวทางหนึ่งคือการสร้างพันธมิตรทางการตลาดเพื่อเป็นศูนย์กระจายสินค้าและกำหนดราคากลางร่วมกันของเครือข่ายธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันสามารถนำเอารูปแบบและกลไกการจัดการที่นำเสนอไปปรับ และประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเอง

1.2 การสร้างเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนที่เชื่อมโยงไปยังโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถพัฒนาศักยภาพทั้งภายในและภายนอกของการปดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มพอกดินภูเขาไฟแม่เมาะ จ.ลำปางเท่านั้น ดังนั้นหากมีการศึกษาในประเด็นเดิมอาจมีการขยายผลของกลุ่มเป้าหมายการวิจัยที่กว้างขึ้นหรือมากขึ้น รวมทั้งการขยายขอบเขตของรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่สามารถขยายไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรูปแบบอื่นๆ เช่น วิสาหกิจชุมชนด้านการบริการ เป็นต้น

2.2 การวิจัยครั้งนี้ได้ผลการวิจัยภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งได้นำเสนอผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าเครือข่ายมีผลต่อการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งเครือข่ายที่สำคัญควรเป็นเครือข่ายในโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปสามารถทดสอบเชิงยืนยัน

ของการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณหรือการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพิ่มเติม

บรรณานุกรม

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2562). **ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก http://smce.doae.go.th/index.php. (2562, 21 สิงหาคม).

ณัฐเศรษฐ์ น้ำคำ และสุรชัย บุญเจริญ. (2561). การจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา. **วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 10(1), 40-49.

ทศพร แก้วขวัญไกร. (2562). เศรษฐกิจชุมชน: การสะสมทุนชุมชนเพื่อความอยู่รอดในสถานการณ์ปัจจุบัน. **วารสารหาดใหญ่วิชาการ**. 17(1), 69-83.

ปณิตา แจ้ดนาลาว และธรินี มณีศรี. (2563). รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืน. **วารสารชุมชนวิจัย**. 14(1), 133-145.

ปิยะดา พิศาลบุตร. (2561).กลยุทธ์การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปราจีนบุรี. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม**. 8(1), 105-120.

สมชาย น้อยฉ่ำ, วรินทร์ธร ธรสารสมบัติ และสุภา แสงจินดาวงษ์. (2561). การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน อาเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารเกษมบัณฑิต**. 19(พิเศษ), 130-139.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2562). **รายงานเศรษฐกิจ**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก http://www.fpo.go.th/main/Economic-report.aspx. (2562, 21 สิงหาคม)

สุจิตราภรณ์ จุสปาโล. (2560), แนวทางในการจัดการห่วงโซ่อุปทานผักปลอดสารพิษของวิสาหกิจชุมชนท่าสะอ้านอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**. 5(1), 166-173.

Received: *20 มกราคม 2564*
Revised: *16 มีนาคม 2564*
Accepted: *2 เมษายน 2564*

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษากองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

The relationship between of stress factors and stress management of personnel in the Ministry of Public Health, Case study: Health Administration Division Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health

ภานุมาส อ่อนอุ่น[1] ยุทธนาท บุณยะชัย[2]
Panumas on-oun[1] Yootanat Boonyachai[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของบุคลากรของกองบริหารการสาธารณสุข 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากรกองบริหารการสาธารณสุข และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากรกองบริหารการสาธารณสุข โดยจำแนกตามคุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแบบสอบถามซึ่งมีความเที่ยงตรง 0.84 และความเชื่อมั่น 0.86 กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรในกองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 211 คน สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์เชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้การเปรียบเทียบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) มีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงานในภาพรวมมีความเครียดระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีระดับความเป็นจริงมากที่สุดในการก่อให้เกิดความเครียด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร และปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพตามลำดับ การบริหารความเครียดในการทำงานพบว่า วิธีการผ่อนคลายความเครียดมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด พบว่า บทบาทหน้าที่ในองค์กรมีความสัมพันธ์สูงสุด

[1] นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ นนทบุรี 11130
Master degree of Business Administration school, Major of Business Administration, Rajapruk University. Nonthaburi 11130 E-Mail: panumas.on.oun@gmail.com

[2] (อาจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ นนทบุรี 11130
(Doctor) Business Administration school, Major of Business Administration, Rajapruk University. Nonthaburi 11130 E-Mail: Yoboon@rpu.ac.th

คำสำคัญ : ความเครียด การบริหารความเครียด กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

Abstract

This research aimed to 1) study the stress factor of the personnel of the Health Administration Division 2) study the stress management method of personnel of the Health Administration Division and 3) study the relationship between stressors and stress management methods of personnel of the Health Administration Division by demographic characteristic. The research tool used in this study was a questionnaire, there were the validity and reliability in 0.84 and 0.86 in respectively. The sample were 211 personnel in the Health Administration Division, Office of the Permanent Secretary of Public Health. The statistics used in the descriptive analysis consisted of frequency, percentage, mean and standard deviation. Addition test the hypothesis used to compare the t-test, ANOVA (One-way ANOVA) and LSD (Least Significant Difference) applied to test the difference in pairs.

The results showed that factors that overall work stress causes has a high level of stress. While, interpersonal factors have the highest level of reality in causing stress. Moreover, the job factor, organizational factor, role factor in organization, and career development factor respectively. Occupational stress management found that stress relaxation methods had the highest level of opinion. Finally, the analysis of the relationship between factors causing stress was found that the role in the organization has the highest relationship.

Keywords: Stress, Stress management, Health Administration Division Office of the Permanent Secretary

บทนำ

ปัญหาความเครียดมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านตัวบุคคล ด้านสังคม หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ด้านสถานภาพทางการเงิน ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและชุมชน ด้านสุขภาพทางร่างกาย ด้านสุขภาพทางจิตใจ ซึ่งหากบุคคลเกิดความเครียดหรือต้องเผชิญกับความเครียดแล้ว ไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากเรื่องส่วนตัว เรื่องการทำงาน หรือภาวะกดดันใดๆ ก็ตามย่อมที่จะส่งผลกระทบต่อตนเอง บุคคลรอบข้าง ตลอดจนองค์กร และยังสามารถ

เชื่อมโยงไปถึงสภาพโดยรวมของเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศด้วย (วัชรัตน์ หลิมรัตน์, 2557) โดยจำแนกปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน คือ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน สถานที่ทำงานและการจัดการ ค่าจ้าง ลักษณะของงานที่ทำ การนิเทศงาน ลักษณะทางสังคม การติดต่อสื่อสาร สภาพการทำงาน สิ่งตอบแทนหรือผลประโยชน์ต่างๆ (Gilmer; et al., 1966) กรมสุขภาพจิตเผยคนไทยมีแนวโน้มเครียดกันมากขึ้น ผลการให้บริการสายด่วนสุขภาพจิต 1323 ในปี 2561 พบประชาชนโทรปรึกษาเรื่องปัญหาเครียด วิตกกังวลมากเป็นอันดับ 1 เกือบ 30,000 สาย เพิ่มขึ้นเกือบ 2 เท่าตัวเมื่อเทียบกับปี 2560 เป็นวัยทำงานมากที่สุด จะเห็นได้ว่าความเครียดมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและจิตใจ

ปัจจุบันกองบริหารการสาธารณสุขได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นเป็นอย่างมากโดยจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้ง ด้านอัตรากำลังคนของกองบริหารการสาธารณสุขที่มีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง มีการโอนย้ายของบุคลากรตามระยะเวลารอบการโอนย้าย (กองบริหารการสาธารณสุข, 2563) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานซึ่งการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ถ้าได้รับการแก้ไขอย่างไม่ถูกวิธี จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรในงานต่างๆ ไม่เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามที่หน่วยงานต้องการ และยังก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อันจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสำเร็จของหน่วยงานและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาหน่วยงานและทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพตามที่หน่วยงานได้กำหนดเป้าหมาย เพื่อผลงานที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ปัจจัยสำหรับการดำเนินงานที่สำคัญที่สุด คือ บุคลากรในหน่วยงาน จึงมีความสนใจศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข เพื่อทราบถึงวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากร และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดและวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดมีความสัมพันธ์กับวิธีการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ขอบเขตการศึกษา

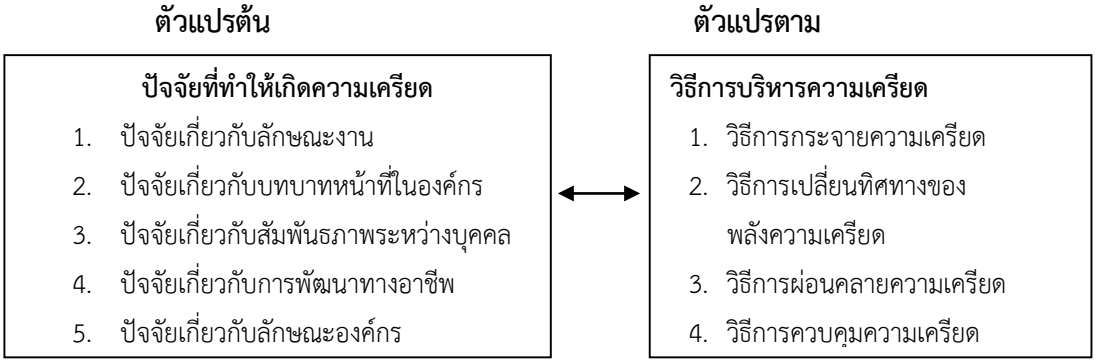

ภาพที่ 1 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในกองบริหารการสาธารณสุข แบ่งเป็นข้าราชการ จำนวน 116 คน พนักงานราชการ จำนวน 50 คน และลูกจ้างประจำ จำนวน 20 คน จ้างเหมาบริการ จำนวน 25 รวมทั้งสิ้น 211 คน

กลุ่มตัวอย่าง บุคลากรของกองบริหารการสาธารณสุข 211 คน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ข้าราชการ	116	76
ลูกจ้างประจำ	20	13
บุคลากรราชการ	50	33
จ้างเหมาบริการ	25	16
รวม	211	138

ที่มา กองบริหารการสาธารณสุข กลุ่มงานภารกิจอำนวยการ งานการเจ้าหน้าที่ (ข้อมูล ณ วันที่ 23 สิงหาคม 2563)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.84 และความเชื่อมั่น 0.86 โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของบุคลากรกองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการทำงานในองค์การ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ และปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารความเครียดในการทำงาน ได้แก่ วิธีการกระจายความเครียด วิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียด วิธีการผ่อนคลายความเครียด วิธีการควบคุมความเครียด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรกองบริหารการสาธารณสุข

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน ธันวาคม 2562 – พฤษภาคม 2563 โดยให้เจ้าหน้าที่ภายในกองบริหารการสาธารณสุขดำเนินการตอบคำถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายลักษณะของตัวแปร ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สำหรับวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรกองบริหารการสาธารณสุข

การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานการวิจัย เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรตันและตัวแปรตาม โดยสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้แก่ สถิติ t-test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรโดยมีตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม 2 กลุ่มย่อย และมีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA (F -test) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยทำการทดสอบหาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ Fisher LSD เพื่อหาว่าคู่ใดมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 211 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 75.4 โดยมีช่วงอายุระหว่าง 40 - 49 ปี มากที่สุด ร้อยละ 32.2 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 20 - 29 ปี ร้อยละ 30.8 และ ช่วงอายุ 30 - 39 ปี ร้อยละ 29.9 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด ร้อยละ 66.4 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.5 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานเป็นข้าราชการ ร้อยละ 55.0 มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท โดยส่วนใหญ่มีอายุงาน 1 - 7 ปี

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน

จากการศึกษา2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน มีระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.80, SD = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีระดับความเป็นจริงมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร และปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงาน

ภาพรวม	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน	3.86	0.64	มาก	2
2. ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร	3.68	0.62	มาก	4
3. ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	4.13	0.55	มาก	1
4. ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ	3.61	0.68	มาก	5
5. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร	3.71	0.67	มาก	3
รวม	**3.80**	**0.51**	**มาก**	

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารความเครียดในการทำงาน

1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารความเครียดในการทำงานภาพรวมมีระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.08, SD = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิธีการผ่อนคลายความเครียดมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียด วิธีการกระจายความเครียด และวิธีการควบคุมความเครียด ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารความเครียดในการทำงาน

การบริหารความเครียดในการทำงาน	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. วิธีการกระจายความเครียด	2.53	0.93	ปานกลาง	3
2. วิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียด	3.63	0.70	มาก	2
3. วิธีการผ่อนคลายความเครียด	3.93	0.63	มาก	1
4. วิธีการควบคุมความเครียด	2.34	0.86	น้อย	4
รวม	**3.08**	**0.60**	**ปานกลาง**	

1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการกระจายความเครียดมีระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.53, SD = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ออกกำลังกายด้วยการเดินเร็วมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ออกกำลังกายด้วยการวิ่ง ออกกำลังกายด้วยการเต้นแอโรบิค ออกกำลังกายด้วยการว่ายน้ำและออกกำลังกายด้วยการเล่นโยคะ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ของระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการกระจายความเครียด

การบริหารความเครียดในการทำงาน	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ออกกำลังกายด้วยการเต้นแอโรบิค	2.51	1.26	ปานกลาง	3
2. ออกกำลังกายด้วยการว่ายน้ำ	2.33	1.35	น้อย	4
3. ออกกำลังกายด้วยการวิ่ง	2.69	1.29	ปานกลาง	2
4. ออกกำลังกายด้วยการเดินเร็ว	3.03	1.15	ปานกลาง	1
5. ออกกำลังกายด้วยการเล่นโยคะ	2.10	1.21	น้อย	5
รวม	**2.53**	**0.93**	**ปานกลาง**	

3) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียดมีระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.63, SD = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มองโลกในแง่ดีมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคม สังสรรค์พูดคุยกับเพื่อนๆที่มีความคิดคล้ายกัน จัดตารางเวลาการทำงานของตนเองไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยน กิจกรรมที่ทำประจำทุกวันไปทำกิจกรรมอื่น ตามลำดับ ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียด

วิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียด	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. จัดตารางเวลาการทำงานของตนเองไว้ล่วงหน้า	3.44	1.15	ปานกลาง	4
2. สังสรรค์พูดคุยกับเพื่อนๆที่มีความคิดคล้ายกัน	3.70	0.89	มาก	3
3. การเปลี่ยน กิจกรรมที่ทำประจำทุกวันไปทำกิจกรรมอื่น	3.32	1.12	ปานกลาง	5
4. การทำประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคม	3.74	0.93	มาก	2
5. มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มองโลกในแง่ดี	3.95	0.89	มาก	1
รวม	3.63	0.70	มาก	

2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการผ่อนคลายความเครียดมีระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนอนหลับ พักผ่อนอยู่ในท่าที่สบายมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การคิดว่าจะพักผ่อนท่องเที่ยวในวันหยุด ดูหนังในวันหยุด หยุดพักหลับตาเพื่อผ่อนคลายแล้วลืมตา และหาความสบายใจโดยพึ่งศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการผ่อนคลายความเครียด

วิธีการผ่อนคลายความเครียด	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1.หาความสบายใจโดยพึ่งศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์	3.50	0.99	ปานกลาง	5
2. หยุดพักหลับตาเพื่อผ่อนคลายแล้วลืมตา	3.54	1.05	มาก	4
3. คิดว่าจะพักผ่อนท่องเที่ยวในวันหยุด	4.06	0.95	มาก	2
4. นอนหลับ พักผ่อนอยู่ในท่าที่สบาย	4.26	0.72	มาก	1
5. ดูหนังในวันหยุด	3.77	1.11	มาก	3
รวม	3.93	0.63	มาก	

5) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการควบคุมความเครียดมีระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.34, SD = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ร้องไห้เพื่อให้ระบายออกมา เขียนระบายเรื่องราวที่ไม่ชอบ ปิดห้องตะโกนสุดเสียง และกินยาช่วยระงับประสาทหรือยาคลายเครียด ตามลำดับ ดังในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ระดับความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการควบคุมความเครียด

วิธีการควบคุมความเครียด	$\bar{x}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เขียนระบายเรื่องราวที่ไม่ชอบ	2.27	1.23	น้อย	3
2. ปิดห้องตะโกนสุดเสียง	1.94	1.30	น้อย	4
3. ร้องไห้เพื่อให้ระบายออกมา	2.28	1.36	น้อย	2
4. หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจ	3.67	1.11	มาก	1
5. กินยาช่วยระงับประสาทหรือยาคลายเครียด	1.54	1.03	น้อย	5
รวม	2.34	0.86	น้อย	

วัตถุประสงค์ที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรในกองบริหารการสาธารณสุข

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดรายด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดรายด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากรในกระทรวงสาธารณสุข

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด	การบริหารความเครียด		
	r	Sig	ระดับความสัมพันธ์
1. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน	0.348*	0.000	ต่ำ
2. ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร	0.443*	0.000	ปานกลาง
3. ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	0.291*	0.000	ต่ำ
4. ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ	0.263*	0.000	ต่ำ
5. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร	0.327*	0.000	ต่ำ
รวม	0.413*	0.000	ปานกลาง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการทำงานในภาพรวม มีระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.80, SD = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีระดับความเป็นจริงมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.13, SD=0.55) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร และปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ ตามลำดับ ในด้านการบริหารความเครียดในการทำงานภาพรวม พบว่า มีระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.08, SD = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วิธีการผ่อนคลายความเครียดมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ วิธีการเปลี่ยนทิศทางของพลังความเครียด วิธีการกระจายความเครียด และวิธีการควบคุมความเครียด ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของบุคลากรกองบริหารการสาธารณสุข พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดรายด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดรายด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดกับการบริหารความเครียดของบุคลากร ในกระทรวงสาธารณสุข กรณีศึกษา กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน จากการศึกษา พบว่า ลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางสอดคล้องกับ วัชรี ไชยจันดี (2561) ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความเครียดในการสอนภาคปฏิบัติได้แก่ บรรยากาศในการสอนภาคปฏิบัติ ความพึงพอใจในงาน ในด้านปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ ธารารัตน์ ชิ้นทอง (2554) ทำการศึกษาปัญหาความเครียดในการปฏิบัติงานและกลวิธีเผชิญความเครียดของพนักงานระดับหัวหน้างาน พบว่า พนักงานระดับหัวหน้าที่มีความเครียดในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ด้านปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล จากการศึกษานี้พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีระดับความเครียดมากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณรงค์กร ชัยวงศ์ (2561) พบว่า สัมพันธภาพเป็นสาเหตุของความเครียดในระดับปานกลาง และ

สอดคล้องกับ สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ และคณะ (2561) ปัจจัยสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสอดคล้องกับ ปาณิภา เสียงเพราะ ทัศนีย์ รวิวรกุล ที่พบว่า การอบรมเฉพาะทางทำให้การเกิดความเครียดจากการทำงานของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการบริหารความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยมาใช้

เพื่อให้ลักษณะของการจัดการความเครียดของบุคคลากรของกองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข นำไปใช้ในการวางแผนดำเนินการบริหารงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงานควรจัดตำแหน่งงานของบุคลากรให้เหมาะสมกับความสามารถในงานที่ทำและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ตรงกับความต้องการขององค์กร

1.2 ปัจจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในองค์กร ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน ไม่ทับซ้อน ให้อำนาจในการตัดสินใจตามอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งงาน และการพิจารณาผลการปฏิบัติงานมีความยุติธรรม

1.3 ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทางอาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการปฏิบัติงานมากขึ้นโดยการส่งอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้มีประสิทธิภาพในองค์กร และเปิดโอกาสให้ก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น

1.4 ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะองค์กร ควรมีการจัดบรรยากาศให้องค์กรน่าอยู่ เอื้อต่อการทำงานจะทำให้เกิดความเครียดลดลง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากระบวนการพัฒนาการจัดการความเครียดของกองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

2.2 ควรศึกษาทัศนคติและลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่อาจส่งผลต่อความเครียด ของกองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

บรรณานุกรม

กองบริหารการสาธารณสุข. (2563). **ข้อมูลงานการเจ้าหน้าที่:ทะเบียนบุคลากร 2563.** สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

ณรงค์กร ชัยวงศ์. (2561). ***การศึกษาความเครียด สาเหตุความเครียด* ของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์**. (วิทยานิพนธ์). บุรีรัมย์. มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

ธารารัตน์ ชิ้นทอง. (2554). **การศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงานและกลวิธีในการเผชิญความเครียดของพนักงานระดับ หัวหน้างานธนาคารไทยธนาคารจำกัดมหาชน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ ประสานมิตร.

ปาณิภา เสียงเพราะ, ทัศนีย์ รวิวรกุล และอรวรรณ แก้วบุญชู. (2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานของพยาบาล ในโรงพยาบาลเฉพาะทางโรคมะเร็งเขตภาคกลาง.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

วัชรัตน์ หลิมรัตน์. (2557). **ความเครียด.** ศูนย์แพทย์ศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10(1), หน้า 41-46.

วัชรี ไชยจันดี. (2561). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการสอนภาคปฏิบัติของอาจารย์นิเทศวิทยาลัยพยาบาล สังกัดพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ ประสานมิตร.

สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ***วารสาร มฉก.วิชาการ,*** 21(42): 93 -106.

อรุณี จิระกรานนท์. (2555). **ปัจจัยจากการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความเครียดกับพยาบาล : กรณีศึกษาศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิล สาขาจิตวิทยาคลินิก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

Gilmer. Van Haller B.; et al. (1966). **Industrial Psychology**. New York: McGraw – Hill Book co.

Received: *4 ธันวาคม 2563*
Revised: *25 กุมภาพันธ์ 2564*
Accepted: *2 มีนาคม 2564*

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

Service Quality of Civil Market Talard Subdistrict District Municipality Muang District Nakhonratchasima Province

เสถียรณภัส ศรีวะรมย์[1] สุวรรณ เดชน้อย[2] บุญมา อิ่มวิเศษ[1]
วิศาล ภุชฌงค์[1]
Sathiannaphat Sriwarom[1] Suwan Detnoi[2] Boonma Imwised[1]
Wisan Phuchong[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐ เทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้ใช้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยการสุ่มแบบเจาะจงไม่ทราบจำนวนที่แน่นนอนจำนวน 385 คน การวิเคราะห์จะใช้สถิติ การคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวน T-Test และ One Way ANOVA ตามลักษณะของตัวแปรในการแสดงผล

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี มีอาชีพเกษตรกร ค้าขาย รับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักความสอดคล้องกับความต้องการของประชากรระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.11 รองลงมา คือ หลักความสม่ำเสมอระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 ความมีอัธยาศัยระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 หลักความเสมอภาคระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.97 และหลักความสะดวกระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.97 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ พบว่า ประชากร

[1] อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนครราชสีมา
Lecturer, Faculty of Business Administration, Nakhonratchasima College
[2] อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนครราชสีมา E-Mail: dsuwand836@gmail.com
Lecturer, Faculty of Business Administration, Nakhonratchasima College

ที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชากรที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชากรที่มีรายได้แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณภาพ, การบริการ, ตลาดประชารัฐ

Abstract

The purpose of this study are 1) to study the quality of service of Pracharat market, Talat Sub-district Municipality, Muang District, Nakhon Ratchasima Province, 2) to compare the service quality level of Pracharat market. Talat Sub-district Municipality, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province Sample group Including users of Pracharat market, Talat Municipality, Muang District, Nakhon Ratchasima Province By randomly, the exact number of 385 persons was unknown. Calculation of percentage, mean, standard deviation and analysis of variance T-Test and F-Test One Way ANOVA according to the nature of the display variables.

The results of the study : the most of the respondents were women under 30 years of age. Occupation farmers trade and general contractors, monthly income less than 20,000 baht per month. The overall quality of service level for Pracharat market at high level (mean 4.02). When considering of each aspect found that the principle of consistency with the needs of the population were the highest level (mean 4.11). The followed by consistency were high level (mean 4.06). The hospitableness were high level (mean 4.02).The equality digits were medium level (mean 3.97) and the convenience were medium level (mean 3.97)

The results of comparative analysis of service quality of Pracharat market, Talat Municipality, Muang District, Nakhon Ratchasima Province, classified by sex, age, occupation and income. The people with different sexes were affecting the service quality of the Pracharat municipality market were not affected with statistical significance at the .05 level. The people with different ages were affecting the service quality of the Pracharat municipality market were not affected with statistical

significance at the .05 level. The people with different occupation were affecting the service quality of the Pracharat municipality market were not affected with statistical significance at the .05 level. The people with different income were affecting the service quality of the Pracharat municipality market were not affected with statistical significance at the .05 level.

Keywords : Quality, Service, Civil market

บทนำ

ตลาดประชารัฐ เป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม สร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงทรัพยากร แหล่งทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจและ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และเป็นการวางรากฐาน ไทยแลนด์ 4.0 เพื่อดูแลคนไทยทุกคนให้ก้าวไปพร้อมกัน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ประกอบกับนายกรัฐมนตรี มีข้อสั่งการ ในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2560 ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมตลาดชุมชนเพื่อให้เกษตรกร ผู้มีรายได้น้อยชุมชน รวมทั้งผู้ประกอบการ ที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย มีพื้นที่ในการค้าขายรวมทั้งเป็นการยกระดับการค้าขายในชุมชน คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2560 เห็นชอบในหลักการให้ดำเนินโครงการตลาดประชารัฐ ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัท ประชารัฐรักสามัคคีวิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัท ประชารัฐรักสามัคคีจังหวัด (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด โดยบูรณาการตลาดประชารัฐ ทั้ง 9 ประเภท ได้แก่ ภายใต้โครงการตลาดประชารัฐ และให้ดำเนินการพร้อมกันตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2560 โดยโครงการตลาดประชารัฐบูรณาการ โครงการที่ดำเนินการเกี่ยวกับตลาดที่อยู่ในความรับผิดชอบ มุ่งเน้น การขยายพื้นที่ตลาดที่มีอยู่เดิมและพัฒนาตลาดใหม่ เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการตลาด ให้ผู้ประกอบการ แต่ละกลุ่มประเภทสินค้าในแต่ละระดับมีที่ค้าขายให้แก่เกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการที่เดือดร้อน จากการไม่มีสถานที่ค้าขาย ลงทะเบียนเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ จัดสรรลงพื้นที่ตลาดที่เข้าร่วมโครงการ อันจะนำมาซึ่งรายได้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป (กระทรวงมหาดไทย, พ.ศ. 2560)

ตำบลตลาด เดิมเป็นชุมชนเก่าแก่ประมาณ 250 ปีที่ผ่านมา สภาพภูมิประเทศมีลำบริบูรณ์หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของชุมชน ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ลำบริบูรณ์ไหลผ่านทางทิศใต้ของหมู่บ้าน การค้าขายกับชุมชนต่างๆ จำเป็นต้องเดินทางข้ามลำบริบูรณ์ไปยังฝั่งตรงข้าม ดังนั้นชาวบ้านจึงนิยมเรียกท่าข้ามลำบริบูรณ์ว่า "ท่าตลาด" และพร้อมใจกันตั้งชื่อตำบลว่า "ตำบลตลาด" มี 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านบุ หมู่ 2 บ้านบุ หมู่ 3 บ้านตลาด หมู่ 4 บ้านโพธิ์ หมู่ 5 บ้านกระฉอด หมู่ 6 บ้านราษฎร์ประสงค์ หมู่ 7 บ้านหนองตะคลอง และหมู่ 8 บ้านบุพัฒนา ประชากร ทั้งหมด 6,606 คน ที่ตั้ง สำนักงานเทศบาลตำบลตลาด ตั้งอยู่เลขที่ 44 หมู่ 5 บ้านกระฉอด ตำบลตลาด อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ห่างจากอำเภอเมืองนครราชสีมาประมาณ 12 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 22.2 ตารางกิโลเมตร หรือ 13,756 ไร่ ทิศเหนือ จดตำบลจอหอ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ทิศใต้ จดตำบลมะเริง และเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันออก จดตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ทิศตะวันตก จดตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่ผ่านมาเทศบาลตำบลตลาด ได้มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการใช้บริการของตลาดประชารัฐทุกด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการ อำนวยความสะดวกของจราจร พื้นที่ตลาดให้เหมาะสม สินค้าที่มีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้ประชาชนต่างพื้นที่นำสินค้ามาขายให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสูงสุด

จากความสำคัญของคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐของผู้มาใช้บริการ จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจในการศึกษาคุณภาพการให้บริการของผู้มาใช้บริการ ที่มีต่อตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างของประชากรที่มาใช้บริการตลาดประชารัฐ ผลที่ได้จาการศึกษาจะนำมาปรับปรุงการให้บริการของตลาดประชารัฐให้เป็นแหล่งเศรษฐกิจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวยิ่งขึ้นต่อไป รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง **จังหวัดนครราชสีมา**

2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐ เทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

ผู้ใช้บริการตลาดประชารัฐ เทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่มี เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีระดับ คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด แตกต่างกัน

ขอบเขตการศึกษา

1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือผู้มาใช้บริการจับจ่ายซื้อขายในตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2 ขอบเขตด้านเวลา ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา ตั้งแต่เดือน ต.ค. 2562 ถึง มี.ค. 2563 รวมเป็นระยะเวลา 6 เดือน

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรต้น ตัวแปรตาม

คุณลักษณะประชากรศาสตร์
1.เพศ
2. อายุ
3. อาชีพ
4. รายได้

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได่แก่
1.หลักความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
2. หลักความสม่ำเสมอ
3. หลักความเสมอภาค
4. หลักความสะดวก
5. ความอัธยาศัยของเจ้าหน้าที่

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ที่มา: กรุงธน พงศธร 2558, หน้า 303

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

1. คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) หมายถึง การประมวลผลของผู้รับบริการ จากการได้รับบริการจึงแล้วนำมาการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่รับรู้จริงจากการ ให้บริการ

2. ตลาดประชารัฐ หมายถึง โครงการตลาดประชารัฐเป็นการบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในรูปแบบประชารัฐ เพื่อพัฒนาตลาดใหม่และขยายพื้นที่ตลาดที่มีอยู่เดิม ให้แก่ผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มประเภทสินค้าในแต่ละระดับทั้งเกษตรกร ผู้มีรายได้น้อย ผู้ประกอบการหาบเร่ แผงลอย รวมทั้งผู้ประกอบการที่เดือดร้อนจากการไม่มีสถานที่ค้าขาย แหล่งรวมสินค้าของแม่ค้า แผงลอย ชาวเกษตรกร สินค้า OTOP เพื่อเสริมสร้างผู้มีรายได้น้อย และเพิ่มเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้นๆ

3. ความสะดวก หมายถึง เจ้าหน้าที่บริการจัดสถานที่แบ่งเขตการตั้งแผงที่ชัดเจน การต่อไฟฟ้าให้กับพ่อค้าแม่ค้า ที่มาใช้สถานที่ตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาดและอำนวยความสะดวกด้านจราจรให้กับผู้มาใช้บริการประชารัฐ

4. ผู้มาใช้บริการ หมายถึง ประชาชนทั่วไปในเขตเทศบาลตำบลตลาด หรือบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่คนในพื้นที่

5. ความเสมอภาค หมายถึง ความเสมอภาค หรือความเท่าเทียมกันในสิ่งที่มนุษย์จะมีความเท่าเทียมกันได้เป็นความเสมอภาคที่สร้างความยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่ายมากที่สุด โดยที่เชื้อชาติ สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมครอบครัว ระดับการศึกษา ไม่สามารถกีดขวางต่อความเสมอภาคของบุคคลได้ความเสมอภาค

6. ความอัธยาศัยของเจ้าหน้าที่ หมายถึง เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่เลือกการให้บริการกับผู้มาใช้บริการ

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ Survey research เพื่อศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวม ข้อมูล

ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้มาใช้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด ที่มาใช้บริการทุกวันอังคารกับวันศุกร์ ระหว่างเดือน ตุลาคม 2562 ถึงเดือน มีนาคม 2563 โดยการสุ่มแบบเจาะจงไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจำนวนประชากร 385 คน ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % และระดับความเชื่อมั่น 95%

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ ร้อยละ (Percentage : %) สำหรับวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ย (Average : $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)สำหรับ วิเคราะห์ระดับการให้บริการ การทดสอบสมมติฐาน เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ T-Test และระหว่างตัวแปรมาก 2 กลุ่มโดยใช้สถิติ F-Test One Way ANOVA

ผลการวิจัย

1. ผู้ทำการศึกษาได้ศึกษาคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกลักษณะทางคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ออกตามเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ทำการวิเคราะห์ด้วยความถี่ร้อยละ นำเสนอผลของการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 55.32 และเป็นชาย จำนวน 172 คิดเป็นร้อยละ 44.68

1.2 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 101คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 เป็นผู้ที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี รองลงมาเป็นผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อย

ละ 27.7 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 63 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0

1.3 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 ประกอบอาชีพเป็นเกษตร ค้าขาย หรือรับจ้างทั่วไป ลองลงมาประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ลูกจ้างหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 137คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และกลุ่มตัวอย่างนักเรียน นักศึกษา นิสิต มีจำนวนน้อยสุดที่ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4

1.4 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน โดยมีจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 รองลงมาเป็นผู้ที่มีรายได้ 20,001-50,000 บาทต่อเดือน จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 ผู้มีรายได้ 50,001-100,000 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และเป็นผู้ที่มีรายได้ 100,001 บาทขึ้นไปต่อเดือนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยแบ่งคำถามเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพการให้บริการ
1. หลักความสอดคล้องความต้องการของประชาชน	4.11	.65	มาก
2. หลักความสม่ำเสมอ	4.06	.66	มาก
3. หลักความเสมอภาค	3.97	.74	ปานกลาง
4. หลักความสะดวก	3.97	.76	ปานกลาง
5. ความอัธยาศัย	4.02	.73	มาก
คุณภาพการให้บริการโดยรวม	**4.02**	**.53**	**มาก**

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 รองลงมา คือ หลักความสม่ำเสมอระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 ส่วนเบี่ยงเบน 7มาตรฐาน 0.66 ความอัธยาศัยระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73

หลักความเสมอภาคระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 และหลักความสะดวกระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 ตามลำดับ

3. การศึกษาครั้งนี้มีสมมติฐานในการศึกษา คือ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพการให้บริการของตลาดประชารัฐองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดต่างกัน ซึ่งแสดงผลการทดสอบสมมติฐาน ในตารางต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับคุณภาพการให้บริการของตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ พบว่าประชากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอายุ พบว่าประชากรที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 เปรียบเทียบคุณภาพการใช้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามอาชีพ พบว่า ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามรายได้ พบว่า ประชากรที่มีรายได้แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง มีจำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 55.32 และเป็นชาย จำนวน 172 คิดเป็นร้อยละ 44.68 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 101คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 รองลงมาอายุ 31-40 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 63 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 อาชีพเกษตรกร ส่วนใหญ่จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 ค้าขาย หรือรับจ้างทั่วไป ลองลงมาประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ลูกจ้างหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 137คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และกลุ่มตัวอย่างนักเรียน นักศึกษา นิสิต มีจำนวนน้อยสุดที่ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่เป็นจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 รองลงมาเป็นผู้ที่มีรายได้ 20,001-50,000 บาทต่อเดือน จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อย

ละ 32.9 ผู้มีรายได้ 50,001-100,000 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1และเป็นผู้ที่มีรายได้ 100,001 บาทขึ้นไปต่อเดือนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.9

ผลการศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐโดยรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักความสอดคล้องกับความต้องการของประชากรมาก ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.65 รองลงมา คือ หลักความสม่ำเสมอ ค่าเฉลี่ย 4.06 ส่วนเบี่ยงเบน7มาตรฐาน 0.66 หลักความเสมอภาค ค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 หลักความสะดวก ค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 ความอัธยาศัย ค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 ตามลำดับ และเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดของแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐด้านหลักความสอดคล้องกับความต้องการของประชากร พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ในเรื่องสินค้ามีความหลากหลาย ค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.83 รองลงมา คือจัดวันที่มีตลาดประชารัฐที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 ทำเลที่ตั้งของตลาดประชารัฐ ค่าเฉลี่ย 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 และราคาสินค้าเป็นที่น่าพึงพอใจ ค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.87

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐด้านหลักความสม่ำเสมอพบว่าระดับคุณภาพการให้บริการ อยู่ที่ระดับที่ มาก ในเรื่องมีเจ้าหน้าที่ควบคุมราคาสินค้าให้เป็นราคาทางการตลาด ค่าเฉลี่ย 4.17 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.77 รองลงมาคือค่าธรรมเนียมตลาดประชารัฐที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08 มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาด้านความปลอดภัย ค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 และที่น้อยสุด คือเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐด้านหลักความเสมอภาค พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ที่ระดับ มาก ในเรื่องบริการด้วยความเป็นธรรมเหมือนกันทุกรายโดยไม่เลือกปฏิบัติที่มาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.86 รองลงมา คือให้ข้อมูลสนับสนุนและให้ความรู้ด้านบริการตลาดประชารัฐ มีค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 ควบคุมดูแลราคาสินค้าที่จัดจำหน่ายที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 และที่น้อยสุด คือเปิดโอกาสให้ผู้มาใช้บริการมีส่วนร่วมในการจัดตลาดประชารัฐมีค่าเฉลี่ย 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐด้านหลักความสะดวก พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการ อยู่ที่ระดับ มาก โดยรวมค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 ในเรื่องเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกจราจรมีค่าเฉลี่ย 4.00 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.88 รองลงมา คือแบ่งโซนประเภทสินค้าที่ชัดเจนมีค่าเฉลี่ย 3.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 มีเจ้าหน้าที่บริการจัดเก็บ

ค่าธรรมเนียมตลาด ค่าเฉลี่ย 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 และที่น้อยสุด คือมีการประชาสัมพันธ์ตลาดประชารัฐมีค่าเฉลี่ย 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86

คุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐด้านความอัธยาศัย พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบน 0.73 คุณภาพการให้บริการและความประทับใจของผู้รับบริการโดยรวม ค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84 เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น เอาใจใส่มีค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.82 รองลงมา คือ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี มีการให้คำปรึกษา แนะนำผู้มารับบริการมีค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.86 และน้อยที่สุดมีความสุภาพ อัธยาศัย วาจาอ่อนน้อมเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ และรายได้

ด้านเพศ พบว่า ประชากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านอายุ พบว่า ประชากรที่มีอายุแตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านอาชีพ พบว่า ประชากรที่มีอาชีพแตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านรายได้ พบว่า ประชากรที่มีรายได้แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพการให้บริการตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

คุณภาพการให้บริการของตลาดประชารัฐเทศบาลตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รายด้าน ดังนี้

1. ด้านเพศ พบว่าเพศที่แตกต่างกัน มีต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่แตกต่าง สอดคล้องตามแนวคิดของ บัซเซลและเกลล์ (Buzzell and Gale, 1987) คุณภาพการให้บริการเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจและมีการให้ความสำคัญอย่างมากดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น มีผลงานวิจัยที่ค้นคว้าพฤติกรรมของผู้บริโภคและผลของความคาดหวังของผู้บริโภคซึ่งพบว่า คุณภาพการให้บริการเป็นเรื่องที่ซับซ้อนขึ้นอยู่กับการมองหรือทัศนะของผู้บริโภคที่เราเรียกกันทั่วไปว่า “ลูกค้า”

2. ด้านอายุ อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่ต่างกัน กล่าวคือ ประชากรที่มีช่วงอายุที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการไม่ต่างกัน

3. ด้านอาชีพ อาชีพที่แตกต่างกัน มีต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พนิดา เพชรรัตน์ (2556) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชากรที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีผลต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิด ชเมนเนอร์ (Schmenner, 1995) ได้กล่าวถึงคุณภาพการให้บริการไว้ว่า คุณภาพการให้บริการได้มาจากการรับรู้ที่ได้รับจริงลบด้วยความคาดหวังที่คาดว่าจะได้รับจากบริการนั้น หากการรับรู้ในบริการที่ได้รับมีน้อยกว่าความคาดหวัง ก็จะทำให้ผู้รับบริการมองคุณภาพการให้บริการนั้นติดลบ หรือรับรู้ว่าการบริการนั้นไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ตรงกันข้าม หากผู้รับบริการรับรู้ว่าบริการที่ได้รับจริงนั้นมากกว่าสิ่งที่เขาคาดหวัง คุณภาพการให้บริการ ก็จะเป็นบวก หรือมีคุณภาพในการบริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการพัฒนางานด้านการบริการ โดยเฉพาะการให้บริการทั้ง5 ด้านอย่างครบถ้วน โดยเน้นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ได้รับโอกาสด้านการศึกษา การฝึกอบรม การสัมมนา สร้างแรงจูงใจในการให้บริการ

3. ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการให้บริการ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถพัฒนาการให้บริการได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้ผู้ให้บริการเกิดค่านิยมในการทำงานที่ดี

4. เพื่อนำเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานด้านบริการให้ตรงตามความต้องการประชาชนที่มาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์และสามารถขยายต่อไปในทัศนะ ที่กว้างขึ้น ผู้ศึกษาควรศึกษาถึงปัจจัยของตัวแปรอิสระอื่นๆ หลายตัวแปรที่มีความสัมพันธ์หรือมี อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต้น

2. เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่มี ประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่และ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการให้บริการทั้งภายในองค์กร และนอกสถานที่

3. ควรศึกษาแนวทางที่สำคัญเพื่อปรับปรุงการบริการด้านความถูกต้องครบถ้วนของงานบริการ ด้านความน่าเชื่อถือของผู้ให้บริการ และสามารถรักษามาตรฐานของการทำงานที่ทำไว้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงมหาดไทย (2560). “โครงการตลาดประชารัฐ” **หนังสือคู่มือดำเนินการตลาดประชารัฐ.**

กรุงธน พงศธร. (2558). **ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 303-304.

กองวิชาการและแผนงาน กลุ่มงานวิจัยและประเมินผล เทศบาลนครเชียงใหม่. **หลักการให้บริการ**. (ข้อมูลเพิ่มเติม)

พนิดา เพชรรัตน์. (2556). **คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีอากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่นครราชสีมา 2**. งานนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วรรธนะ เสถียร.(2559). **คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการประปาส่วนภูมิภาค สาขา พนัสนิค**ม. งานนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สุวรรณา เพียรมานะ. (2560). **ความพึงพอใจ ความไว้ใจ และคุณภาพการบริการที่มีผลต่อการบอกต่อของลูกค้าร้าน JSK**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Buzzell, R. D. & Bradley, T. G. (1987). **The PIMS Principles**. New York: The Free Press.

Gundlach, James, and Nelson P. Reid. (1983). “A Scale for Measurement of Consumer Satisfaction with Social Service.” **Journal of Social Service Research**, 7 (Fall).

Hutchins, D. (1985). **Achieve Total Quality**. UK : Fitzwilliam Publishing.

Johnson, R. and D. Lyth. (1991). **Implementing the Integration of Customer Expectations and Operational capability**. Massachusetts : Lexington book.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1988) “SERVQUAL : A Multi-item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality.” **Journal of Retailing**, 64 (1) : 12-40.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1991). “Refinement and Reassessment of the SERVQUAL Scale.” **Journal of Retailing**, 67: 420-450

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1994). “Reassessment of Expectation of Comparison Standard in Measuring Service Quality : Implication for Further Research.” **Journal of Marketing**, 58 (January), pp. 111-124.

Schmenner, R. W. (1995, January - February). Escaping the black holes of cost accounting. **Business Horizons**, pp. 66 - 72.

Zeithaml, V. A., Parasuraman, and L. L., Berry.(1990). **Delivering Quality Service : Balancing Customer Perceptions**. New York : The Free Press.

Zineldin, M. (1996). "Bank Strategy Portioning and Some Determinants of Bank Selection." **International Journal of Bank Marketing**, 14 (6), pp. 12-22.

Received: *21 ตุลาคม 2563*
Revised: *28 กุมภาพันธ์ 2564*
Accepted: *20 มีนาคม 2564*

บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

Development Locality roles of Nong Kham Subdistrict Administration Organization Kaeng khro District, Chaiyaphum Province

เทวกร แก้วเพ็ญศรี[1] ผิน ปานขาว[2]
Thawakorn Kaewpensri[1] Phin Pankhaw[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติหาค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การทดสอบ t-test และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า

1) บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 3.84) ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 3.61) ด้านสังคม ($\bar{X}$ = 3.53) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.50) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}$ = 3.12) ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : บทบาทการพัฒนาท้องถิ่น, องค์การบริหารส่วนตำบล

[1] นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา, E-mail: gunhalila@gmail.com
Master's degree student, Master of Public Administration program, Nakhonratchasima College
[2] (รองศาสตราจารย์), สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
(Associate Professor), Department of Public Administration Nakhonratchasima College

Abstract

The education this time have the objective of the education is 1) For study development locality of Nong Kham subdistrict administration organization kaeng khro district, Chaiyaphum province, 2) Chaiyaphums for compare with development locality of Nong Kham subdistrict administration organization kaeng khro district, Chaiyaphum province, separate follow personal factor, The sample that use in the education this time is people in organization border administrates kaeng khro district, Chaiyaphum province, fix sample amount 379 persons size, a tool that use in the education is, questionnaire, analyse the data by use program readymade way statistics computer seeks percentage value, The part deviates the standard, use the test, t-test, and, F-test,

The education meets that,

1) Development locality roles of Nong Kham subdistrict administration organization kaeng khro district, Chaiyaphum province, by the overall image is in many level, ($\bar{X}$ = 3.61), arrange the average too much froms seek a little, as follows, infrastructure side, ($\bar{X}$ = 3.84), education side, a religion and the culture, ($\bar{X}$ = 3.61), The social, ($\bar{X}$ = 3.53), natural resources side and the environment, ($\bar{X}$ = 3.50), and economic, ($\bar{X}$ = 3.12), respectively,

2) Role development locality comparison of an organizations administrate Nong Kham subdistrict administration organization kaeng khro district, Chaiyaphum province, separate follow the gender, age, education level, and an occupation, by the overall image and lay a side, not different prevent every a side,

Keywords : Development locality roles**,** Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นของไทย ได้วิวัฒนาการขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ.2475 ในอดีตการบริหารงานภาครัฐ อำนาจการบริหารงานมาจากส่วนกลาง คือ การกำหนดนโยบาย ทิศทาง แผนงาน โครงการต่างๆ เริ่มที่ส่วนกลาง จึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ภาครัฐจึงมีการปรับเปลี่ยนการบริหารงานจากภาครัฐเป็นศูนย์กลางเปลี่ยนแปลงไปสู่ “การดำเนินการโดยประชาชน” เป็นการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนอย่างแท้จริง (กนิษฐา สุทธิเจริญ. 2555 : 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 ได้กำหนดการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น และพัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการรวมถึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น เพื่อให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (พัชมณฑ์ ฤทธิชัย. 2558 : 1)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้มีแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย มีกระบวนการที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนภายในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้งบประมาณและทรัพยากรในการบริหารงานและพัฒนาประเทศลงไปสู่ระดับท้องถิ่นมากขึ้น การผลักดันเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นอันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง แนวความคิดในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะระดับท้องถิ่น ถือเป็นการผสมผสานกันระหว่างการใช้อำนาจรัฐและอำนาจประชาชน เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบของการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ซึ่งแต่เดิมที่ผ่านมาการจัดทำแผนงานและโครงการต่างๆ จะถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (Top-down) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมิได้กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ทำให้การพัฒนาที่ผ่านมาไม่สอดคล้อง หรือตรงกับปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเท่าที่ควร ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการของหน่วยงาน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงเป็นพื้นฐานการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่จะทำให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองของตน เช่น การเข้าร่วมประชาคมเพื่อเสนอแนะความคิดเห็น เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเข้าร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 6 พ.ศ.2552 โดยยกฐานะจากสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท โดยองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและ

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละสามคน (ฐิติมา อิ่มรัตน์. 2558 : 1)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นหนึ่งในองค์กรปกครองท้องของประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งหมด 49 ตารางกิโลเมตร/หรือประมาณ 30,625 ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นที่ราบ และที่ราบสูง ด้านทิศตะวันตกติดเทือกเขาภูแลนคา เนื่องจากมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นภูเขา มีลำห้วยไหลผ่าน 4 สาย คือ ลำห้วยยาง ลำห้วยยางน้อย ลำห้วยป่าเสียว และลำห้วยหนองงูเหลือม พื้นที่ส่วนใหญ่ ราษฎรใช้ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ มีจำนวนประชากรตามข้อมูลตามทะเบียนราษฎร์ ประชากรทั้งสิ้น 7,358 คน แยกเป็นชาย 3,696 คน แยกเป็นหญิง 3,662 คน จำนวนครัวเรือน 2,224 ครัวเรือน มีพื้นที่หมู่บ้านในเขตรับผิดชอบ 13 หมู่บ้าน (แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561 – 2565) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม, 2561 : 1-4) มีภารกิจมากมายในการบริหารงานเพื่อดูแลและให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งพัฒนาคน สังคมให้มีคุณภาพ แก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ พัฒนาเศรษฐกิจชุมนการค้า และการลงทุน พัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาการท่องเที่ยว และระบบบริหารจัดการที่ดี จากสภาพพื้นที่กว้างขวาง เขตรับผิดชอบจำนวนมาก ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความต้องการที่จะได้รับประโยชน์ในด้านโครงสร้างพื้นฐานเช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ด้านเศรษฐกิจ กินดีอยู่ดี ด้านสังคมอยู่กันอย่างสงบสุข และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ให้อยู่ในสภาพที่ดี ใช้การได้ ซึ่งบางครั้งการบริหารงานอาจไม่ถั่วถึง เพราะมีบุคลากร ในการนำนโยบายของผู้บริหารไปปฏิบัติอยู่ประมาณ 68 ราย ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนพื้นที่และประชาชนที่ต้องดูแล ดังนั้นคณะผู้บริหาร บุคลากร จึงไม่สามารถรับรู้ความต้องการของประชาชนได้ว่าขาดตกบกพร่องในเรื่องใด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน ทั้งนี้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ย่อมมีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นที่สุด

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บริหารและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อยากทราบความคิดเห็นของประชาชน ต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการศึกษา

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาท

บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Role เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใดก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ตรง และเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบนั้นมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาท หรือ Role ไว้ดังนี้

พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561 : 10) บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ หรือพฤติกรรมการแสดงออกตามสถานภาพของแต่ละบุคคลที่กำหนดไว้ในตำแหน่งทางสังคม ทางหน้าที่การงาน ตามสภาพแวดล้อม ของแต่ละบุคคลในสภาพนั้นๆ และบทบาทจะเปลี่ยนไปตามตำแหน่งหน้าที่ ที่เปลี่ยนไป

กชพรรณ โรจนวิทิตพงศ์ (2559 : 6) บทบาท หมายถึง อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำ หรือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสภาพต่างๆ ว่า ต้องปฏิบัติอย่างไร เช่น เป็นครูมีหน้าที่ต้องสอนหนังสือ เป็นทหารต้องเป็นรั้วของชาติ เป็นบุตรมีหน้าที่ต้องเชื่อฟังบิดา มารดา เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ (2559) บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่ของสถานภาพที่สังคมกำหนดหรือคาดหวังไว้ โดยได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมทางขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละสังคม โดยบทบาทของบุคคลในสังคมจะแสดงออกมาในรูปแบบใดก็จะขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคลนั้นๆ ตามที่บรรทัดฐานของสังคมได้กำหนดไว้

สงวนศรี วิรัชชัย (2547 : 27) ได้อธิบายไว้ว่า “ถ้าพิจารณาลักษณะของบทบาทที่ปรากฏอยู่ในสังคมให้ลึกซึ้งแล้ว จะพบว่าบาทมีอยู่หลายลักษณะ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Role) หมายถึง บทบาทที่สังคม หรือกลุ่ม หรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ เช่น ข้อกำหนดที่ว่าข้าราชการต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่สั่งการ เป็นต้น

2. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Role) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังว่าผู้ที่อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติตามบทบาทที่ผู้รับความคาดหวังนี้มักจะสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด ในบางครั้งบทบาทที่ผู้เกี่ยวข้องคาดหวังอาจจะไม่ตรงกับบทบาทที่กำหนดไว้ก็ได้ เพราะคนบางคนอาจมีความคาดหวังมากกว่าหรือน้อยกว่าข้อกำหนดที่ตนได้รับทราบ

3. บทบาทตามความคิดเห็นของผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Role) หมายถึง รูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด และเชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ เช่นผู้บังคับบัญชาคิดว่าตนเองมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ไม่ต้องสอดคล้องกับบทบาทใส่ใจกับปัญหาส่วนตัวของผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น บทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่งอาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่กำหนด และอาจจะตรงหรือไม่ตรงกับบทบาทที่ถูกคาดหวังก็ได้

4. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Role) หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตามความคิดของตัวผู้อยู่ในตำแหน่ง แต่ก็อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมการคาดหวังต่อผู้อื่น ทั้งๆ ที่บทบาทนั้นไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของตนได้

5. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Role) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งโดยธรรมชาติการรับรู้นั้นคนเราเลือกที่จะรับรู้และอาจมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วย อิทธิพลจากประสบการณ์และสถานการณ์หลายๆ อย่าง ดังนั้น เมื่อผู้นั้นอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติบทบาท โดยแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ผู้ที่ได้พบเห็นอาจรับรู้พฤติกรรมหรือบทบาทนั้นในทางที่แตกต่างกัน และอาจแตกต่างไปจากบทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่งด้วย”

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา (2546 : 459) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ “บทบาท” หมายถึง การทำท่าตามบทการรำ ตามบท โดยปริยาย หมายความว่า การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

สรุปได้ว่าบทบาท เป็นตำแหน่งทางสังคม ซึ่งทุกคนดำรงอยู่ทั้งในด้านการปฏิบัติงานหรือในระบบสังคมทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท ซึ่งบทบาทของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไป และบทบาทสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

2. ประเภทของบทบาท

ฑิตยา สุวรรณะชฎ (2547: 45) กล่าวสรุปฐานะตำแหน่ง และบทบาททางสังคมไว้ดังนี้

1. สถานภาพ (Status) มีอยู่จริงในทุกสังคม และมีอยู่ก่อนที่ตัวคนจะเข้าไปครองสถานภาพนั้น

2. บทบาทที่ควรจะเป็น (Ought to be role) มีประจำอยู่ในแต่ละตำแหน่งบทบาท

3. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในสังคมนั้นๆ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งสำคัญในการกำหนดฐานะตำแหน่ง และบทบาทที่ควรจะเป็น

4. การที่คนเราจะทราบถึงฐานะตำแหน่ง และบทบาทนี้ ได้มาจากการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Socialization) ในสังคมนั้นๆ

5. บทบาทที่ควรจะเป็นนั้นไม่แน่นอนเสมอว่าจะเหมือนกับพฤติกรรมจริงของคนที่ครองฐานะตำแหน่งคนอื่นๆ เพราะพฤติกรรมจริงๆ นั้นเป็นผลของปฏิกิริยาของคนที่ครองฐานะตำแหน่งที่มีต่อบทบาทที่ควรจะเป็นบุคลิกภาพของตนเองและบุคลิกภาพของผู้อื่นที่เข้ามาร่วมในพฤติกรรม และเครื่องกระตุ้น (Stimulas) ที่มีอยู่ในเวลา และสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

ศิรินทรา บุญรอด (2559 : 28) การพัฒนาท้องถิ่น เป็นการดำเนินการแก้ไขกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นท้องถิ่นทีมีความเจริญเติบโตและยั่งยืน เปลี่ยนคุณภาพชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและที่สำคัญที่สุด คือ ภาคประชาชน

สันติ ห้วงน้ำ (2555 : 28) การพัฒนาท้องถิ่น คือ การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่นที่มุ่งส่งเสริมในการสร้างความมั่นคงให้กับท้องถิ่น ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือของแต่ละฝ่ายทั้งทางภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน

อรอนงค์ แก้วสง่า (2555 : 18-19) ได้รวบรวมนิยามของการพัฒนาท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1) การพัฒนาท้องถิ่น เป็นกรมวิธีที่มุ่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นโดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชนในท้องถิ่น และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเองด้วย แต่ถ้าประชาชนในท้องถิ่นไม่รู้จักริเริ่ม ก็ให้ใช้เทคนิคในการกระตุ้นเตือนให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพื่อให้วิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง ซึ่งวิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนในท้องถิ่นด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง ซึ่งโดยวิธีดังกล่าวนี้องค์การสหประชาชาติได้ยึดถือเป็นแนวทางมาตรฐาน

2) การพัฒนาท้องถิ่น เป็นขบวนการซึ่งดำเนินไปด้วยการรวมกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ ให้เจริญยิ่งขึ้นและผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิต และเพื่อทำให้ราษฎรมีความสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศได้อย่างเต็มที่

3) การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง เทคนิคและวิธีงานโดยจัดทำเป็นโครงการอันหนึ่งอันเดียวกันในการที่จะส่งเสริมปรับปรุงชุมชนท้องถิ่น โดยพยายามที่จะรวมเอาความช่วยเหลือจาก

ภายนอกมารวมผสมผสานกับความมานะพยายามของชาวบ้าน ในท้องถิ่นเองและพยายามกระตุ้นความคิดริเริ่ม จากท้องถิ่นและลักษณะของผู้นำไปด้วยในตัว และถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยางในการนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านนี้ องค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง กระบวนการซึ่งรวมเอาความมานะพยายามของประชาชนกับฝ่ายรัฐบาลเข้าด้วยกัน ในการส่งเสริมของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนเหล่านั้นได้มีบทบาทเข้ามาร่วมในชีวิตอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศชาติ และเพื่อให้มีส่วนร่วมสนับสนุนความเจริญของสหประชาชาติด้วย กรรมวิธีจึงมีสาระสำคัญคือ ความร่วมมือของประชาชนด้วยศรัทธาที่จะสร้างเสริมระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นโดยอาศัยความริเริ่มของตนเองเป็นสำคัญ การกำหนดให้มีหน่วยองค์การรัฐบาลเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิคและวิชาการ เพื่อช่วยให้ความคิดริเริ่มการช่วยตนเอง และความช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการแห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้นๆ ร่วมกันจัดวางและลงมือกระทำการเอง กำหนดว่ากลุ่มของตนและแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไร และปัญหาร่วมกันมีอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ แต่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นๆ ให้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะของท้องถิ่น หมายถึง การรวมกำลังดำเนินงานปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ชุมชนนั้นมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นในขั้นแรก จะต้องอาศัยความร่วมกำลังกันของราษฎรในชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ในการช่วยตัวเองและความร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วย จากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่นๆ การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการซึ่งให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถยื่นมือออกมารับเอาบริการต่างๆ ของรัฐบาลซึ่งมีอยู่แล้วไปใช้ประโยชน์

6) การพัฒนาท้องถิ่น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น เป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนและแตกต่างออกไป ซึ่งประกอบด้วย การพึ่งพาตนเอง การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และ การพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่นๆ ของชุมชนนั้นๆ เป็นส่วนร่วม

7) การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง ขบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อการกระตุ้นยั่วยุและส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความริเริ่มขึ้นและเข้ามาร่วมมือในการดำเนินงานปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง และส่งเสริมสร้างท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

8) การพัฒนาท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่มุ่งจะชักจูงและส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้สึกกระตือรือร้นและสนใจที่จะเข้าร่วมมือในการดำเนินการปรับปรุงการทำมาหากินเพื่อสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

9) การพัฒนาท้องถิ่นย่อย มีผลต่อการมีส่วนร่วมเพราะการที่บุคคลมีความเห็นแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา หรือการที่ต้องนำตนเองเข้าไปพัวพันกับงานของส่วนรวม ย่อมมีผลให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป

สรุปได้ว่า องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาของท้องถิ่นร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนาพิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดของข่ายและรายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อประกาศใช้ต่อไป และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงานและจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน เพื่อเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นดำเนินการต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนขนาดของประชากร (proportion to size) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน โดยวิธีการใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของทาโร่ ยามาเน่ (Tora Yamane อ้างใน สุรพล พรมกุล. 2554 : 77)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ (Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test แบบ Independent samples) และ F-test (one way ANOVA)

ผลการศึกษา

สรุปผลการวิเคราะห์บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.61) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (ค่าเฉลี่ย= 3.84) ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย= 3.61) ด้านสังคม (ค่าเฉลี่ย = 3.53) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย= 3.50) และด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย= 3.12) ตามลำดับ

สรุปผลการเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการศึกษาบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผู้ศึกษาอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.52) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ประชาชนต่างมองเห็นถึงบทบาทหน้าที่ที่ทำอย่างครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน การดูแลระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ รวมถึงด้านด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบ่งเป็นรายด้านในการอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.84) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ผังเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล บทบาทหน้าที่ในการก่อสร้าง การบำรุงรักษา จึงต้องทำเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนรับรู้และมองเห็นถึงการทำงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร มุลตะกร (2560 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ทรรศนะของประชาชนต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ทรรศนะของประชาชนต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 3.66) อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.12) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนโดยตรง ดูแลในเรื่องของการสร้างงาน มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพและเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง แต่การทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามยังสนับสนุนได้ไม่มากพออยู่ในระดับปานกลางเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุภกันต์ สุขุมาโล (พรมดี) (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}$ = 2.71) อยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านสังคม พบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.53) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดูแลประชาชนให้มีสภาพสังคม มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์มีความสุข ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อยู่กันอย่างสงบสุข กำจัดแหล่งอบายมุขของท้องถิ่น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องดำเนินการโดยตรง จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเห็นบทบาทการ

ทำงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00) อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.50) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะต้องดำเนินการ ได้มีการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม ได้มีการจัดถังขยะรองรับขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ และมีการจัดเก็บขนขยะมูลฝอย ส่งเข้าทำลายด้วยระบบฝังกลบได้ดี ไม่มีขยะตกค้าง ได้มีการจัดการและควบคุมการเกิดมลพิษ สิ่งเหล่านี้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ดำเนินการเป็นประจำ ทำให้ประชาชนมองเห็นถึงผลการทำงานว่ามีบทบาทในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 3.95) อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนการศึกษา จัดให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสรับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกับโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชนทั่วไป เป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนประเพณีของท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม จึงทำให้ประชาชนมองเห็นการทำงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X}$ = 3.94) อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่มีเพศต่างกัน บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง หรือเพศชาย ต่างได้รับการบริการ และรับรู้ได้จากผลของการทำงาน การพัฒนาท้องถิ่น ที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นถึงบทบาทการทำงานในด้านต่างๆ ที่พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม เหมือนกันจึงมีความคิดที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง) (2561 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่มีอายุต่างกัน บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ว่าจะมีอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือ 20 – 55 ปี หรือสูงกว่า 55 ปีขึ้นไป ทุกคนต่างได้รับการบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามเหมือนกัน ทำให้เห็นถึงบทบาทการทำงานในด้าน ต่างๆ ที่พัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม เหมือนกัน จึงมีความคิดที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศตวรรษ ชินวโร (อุดมศรี) (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรีจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มี อายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นบทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

2.3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน บางคนจบการศึกษาปริญญาตรี บางคนจบต่ำกว่า หรือสูงกว่าระดับปริญญาตรี เมื่อทุกคนได้รับบริการต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ดำเนินงานพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับผิดชอบทุกคนจึงมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน มองว่าบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามอยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศตวรรษ ชินวโร (อุดมศรี) (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรีจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มี การศึกษา แตกต่าง

กัน มีความคิดเห็นบทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่มีอาชีพต่างกัน บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไม่ว่าประชาชนจะมีอาชีพอะไร ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ รับจ้างหรืออาชีพอิสระ หรือเกษตรกรรม ทุกอาชีพเมื่อทุกคนได้รับบริการต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม ดำเนินงานพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบทุกคนจึงมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน มองว่าบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขามอยู่ในระดับมากเหมือนกันทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงษ์ สัมฤทธิ์เดชขจร (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี : ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง” ผลการวิจัยพบว่าผลทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล อาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านโครงสร้างส่งเสริมสุขภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนและการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรดำเนินการในเรื่องของการจัดระบบผังเมือง จัดเขตการใช้ที่ดินที่พักอาศัย พานิชกรรม เกษตรกรรมให้มีความชัดเจน ออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ประชาชนในท้องถิ่นใช้ร่วมกันเพื่อป้องกันการทะเลาะ มีปัญหาในเรื่องการวางระบบผังเมืองต่างๆ เพราะเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นตลอดไป

1.2 ด้านเศรษฐกิจ ควรพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ และบุคลากรดำเนินการในเรื่องของการให้ความรู้ และการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเพื่อผลิตสินค้าไว้จำหน่ายในหมู่บ้าน ดูผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน สนับสนุนจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านให้เกิดขึ้นในชุมชน ให้เกิดขึ้นต่อไปให้ได้

1.3 ด้านสังคม ควรพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุน บุคลากรเพิ่มมากขึ้น ดำเนินการในเรื่องของการให้ความรู้กับกลุ่มเป้าหมาย (เด็กและเยาวชน) ที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด พร้อมทั้งจัดกระบวนการประชาคมหมู่บ้านเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด และประชาชนทุกคนก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสังคมของตน เป็นหูเป็นตาสอดส่องดูแลบุตรหลานให้ห่างไกลยาเสพร่วมกันกับท้องถิ่น

1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรดำเนินการในเรื่องของการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ใช้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด ร่วมถึงสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนทุกคนในท้องถิ่น รักษ์และหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนร่วมกัน

1.5 ด้านการศึกษา ควรพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงบุคลากรดำเนินการในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันพระ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา ร่วมกับประชาชนและวัดในท้องถิ่นของตนเองเพิ่มมากขึ้น ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ของไทยเราให้คงอยู่สืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

2.2 ควรศึกษานโยบายที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

บรรณานุกรม

กชพรรณ โรจนวิทิตพงศ์. (2559). **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขนมไทยเพชรบุรี ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม.** การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

กนิษฐา สุทธิเจริญ. (2555). **ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังสรรพรส อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฐิติมา อิ่มรัตน์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโขมง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี**. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ฑิตยา สุวรรณะชฎ. (2547). **ความคาดหวังบทบาทพัฒนากรและคณะกรรมการหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ระดับตำบล.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

ณัฐพงษ์ สัมฤทธิ์เดชขจร. (2557). **การจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี : ศึกษาเฉพาะเขตอำเภอเมือง.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเนชั่น.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม. (2561). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561 – 2565)**. สำนักปลัด: ชัยภูมิ.

พระมหาสุภกันต์ สุขุมาโล (พรมดี). (2557). **บทบาทการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโพนสูง อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศตวรรษ ชินวโร. (อุดมศรี). (2558). **บทบาทการพัฒนาชุมชนของคณะกรรมการชุมชนเทศบาลเมืองวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุภาพ สุภาโว. (บัวบรรจง) (2561). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิปูน จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ. (2559). **บทบาทของผู้สู.อายุในการพัฒนาชุมชน**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

พัชมณฑ์ ฤทธิชัย. (2558). **ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการของเทศบาลในเขตอำเภอมะขามจังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วิเชียร มุลตะกร. (2560). **ทรรศนะของประชาชนต่อบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสารคาม.

ศิรินทรา บุญรอด. (2559). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.

สงวนศรี วิรัชชัย. (2547). **จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ศึกษาพรการพิมพ์.

สันติ ห้วงน้ำ. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลแหลมงอบ อำเภอแหลมงอบ จังหวัดตราด**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรอนงค์ แก้วสง่า. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแสลง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี**. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา

Received: *28 พฤศจิกายน 2563*
Revised: *25 มีนาคม 2564*
Accepted: *20 เมษายน 2564*

บริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

Social Context Influencing Public Policy
Case study in Nakhon Ratchasima.

วิภาส ทองสุทธิ์[1] ศศิมาพร สร้อยกระโทก[2] จีระวัฒน์ เรืองรอง[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง บริบททางสังคมที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมามีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อเปรียบเทียบบริบททางสังคมที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมากำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบt-test แบบ Independent samples และ F-test (one way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. บริบททางสังคมที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.07) เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุด ด้านสาธารณุปโภค และด้านการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนที่มีเพศและ ระดับการศึกษา ต่างกันมีระดับคุณภาพต่อบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมและรายช่วงเวลาไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยนำไปสู่แนวทางการพัฒนาบริบททางสังคมที่เป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น และประชาชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม

[1] (รองศาสตราจารย์ ดร.) อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา
(Assoc. Prof. Dr.) Lecturer of the Master of Public Administration Program, Nakhonratchasima College

[2] อาจารย์ประจำ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา E-mail: mawnoy08032533@gmail.com
Lecturer of the Master of Public Administration Program, Nakhonratchasima College

[3] อาจารย์ประจำ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา
Lecturer of the Bachelor of Laws Program

สุขภาพทั้งในระดับครอบครัวและชุมชนอย่างไร ภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรมและการกำหนดนโยบายของชุมชน

คำสำคัญ: บริบท, นโยบายสาธารณะ

Abstract

Subject education Social context affecting public policy formulation Case study in Nakhon Ratchasima Objective 1. To study the social context affecting public policy formulation. Case study of Nakhon Ratchasima Province 2. To compare the social context affecting the formulation of public policy. Case study in Nakhon Ratchasima Set sample size A sample of 400 subjects was calculated using Taro Yamane's formula. The tool used to collect data in this study was a questionnaire. Estimate scale The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, Independent samples and F-test (one way ANOVA).

The study found that;

1. The social context affecting the formulation of public policy. Case study in Nakhon Ratchasima Overall, it was at the high level (= 4.07) When considering the individual aspects, it was found that the culture was at the highest level. Environment Public side Utilities And education at a high level

2. People with gender and education level There were different levels of quality, social context, and public policy formulation. Case study in Nakhon Ratchasima Overall and each period were no different.

The findings lead to the development of the social context that determines participation in health promotion, including government, private sector, local organizations. And how does the public participate in promoting health at the family and community level? Within the social, cultural and community policy setting

Keywords: Context, Public Policy

บทนำ

“สังคม” มีความหมายทั้งในลักษณะแคบหรือเฉพาะเจาะจงและความหมายในลักษณะกว้างในความหมายอย่างแคบนั้น สังคมหมายถึงการรวมตัวของคนในสังคมที่มาอยู่ร่วมกัน มีกฎระเบียบ

แบบแผนในการอยู่ร่วมกันเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีการจัดตั้งสถาบันหลักเพื่อเป็นศูนย์กลางใน การดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสังคมเช่น ใน Dictionary of Modern Sociology (Hoult, 1969 อ้างใน จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ, 2540: 29-30) ได้คำนิยามไว้ 2 ประการ คือ (1) สังคม หมายถึงคนโดยทั่วไปที่ถือได้ว่าเป็นกลุ่มๆหนึ่ง และหมายความถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มคนเหล่านั้น (2) สังคม หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่เป็นอิสระ (relative independent) จากคนกลุ่มอื่นและสามารถดำรงอยู่อย่างสามารถยาวนานด้วยตนเอง (self-perpetuating) โดยมีขอบเขตถิ่นฐานเป็นของตน มีสมาชิกประกอบด้วยคนทุกเพศ ทุกวัยและมีแบบแผนการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นแบบของตนเอง และ Talcott Parsons (Parson, The Social System,1951: 19 อ้างใน จำนง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ2540: 30) ได้ให้ความหมาย“สังคม” เป็นระบบสังคมสามารถเลี้ยงตนเองได้(self-subsistent) ดำรงอยู่ได้ยาวนานกว่าอายุบุคคล มีการสร้างสมาชิกใหม่ของสังคม มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีบรรทัดฐาน (norms) และสถานภาพ (status) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น“สังคม” ยังหมายรวมถึงคุณภาพชีวิตของคนในสังคม สวัสดิการสังคม คุณภาพของคนและสุขภาพอนามัยของกลุ่มคนในสังคมอีกด้วย ดังนั้น บริบททางสังคมจึงครอบคลุมถึงความมั่นคงของสถาบันทางสังคม ชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคม ความยากจน สุขภาพอนามัยการศึกษาอาจรวมไปถึงสภาวะแวดล้อมด้านอื่น ๆ ของสังคมอีกด้วย

ปัจจุบัน บริบททางสังคมมีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาของประเทศและทั่วโลกเป็นอย่างมากเพราะเรื่องของสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ ประกอบกับในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมากโดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการคมนาคมสื่อสาร ทำให้สังคมดังเดิมของไทยต้องมีการปรับปรุงตนเองหรือเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยทำให้ความมั่นคงทางสังคมเริ่มถูกกระทบกระเทือนทั้งในลักษณะของสถาบันหลักในสังคมระดับชาติและระดับชุมชน วิถีชีวิตความเป็นอยู่และความเป็นอยู่ของคนในสังคมจากแบบดั้งเดิม ถูกกระแสโลกาภิวัตน์จากสังคมตะวันตกแผ่ขยายเข้ามา ทำให้สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาระบบสังคม ความเชื่อและวัฒนธรรมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากในส่วนที่มีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงไม่ทันก็เกิดปัญหาในทางสังคมติดตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น ปัญหายาเสพติดฯลฯเป็นต้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาสังคมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ยังจำเป็นต้องอนุรักษ์และดำรงรักษาไว้สิ่งที่ดีงามและมรดกทางสังคมในส่วนที่แสดงความเป็นชาติและความเป็นไทยไว้อีกด้วย

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อการแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานาน โดยการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นอยู่ที่สมบูรณ์ อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้

ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น

ดังนั้น ภายใต้ข้อจำกัดปัจจัยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ท่ามกลางแนวโน้มโลกที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และประเทศต่างๆ กำลังเร่งพัฒนานวัตกรรมและนำมาใช้ในการเพิ่มพูนมูลค่าผลผลิตและผลิตภาพการผลิตเพื่อเป็นอาวุธสำคัญในการต่อสู้ในสนามแข่งขันของโลกและการใช้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่จะต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ให้เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์ที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาทุนมนุษย์ และการปฏิรูปให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงด้านกฎระเบียบและ ระบบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อส่งผลให้การพัฒนาในช่วง 5 ปี ต่อไปจากนี้ไปจะเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้านของการพัฒนา การพัฒนามีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม สังคมไทยมีคุณภาพและมีความเป็นธรรมโดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคมและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหน้า และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0)

ประเทศไทยก่อนการเปลี่ยนการปกครองในปี พ.ศ. 2475 อยู่ภายใต้การปกครองที่เรียกว่า อัตตาธิปไตย (Autocratic) ซึ่งเป็นการรวมศูนย์กลางอำนาจอย่างเด็ดขาดไว้ที่บุคคลคนเดียว ซึ่งเรียกว่า ระบบสมบูรณาญาสิทธราชย์ (Absolute Monarchy) ก่อให้เกิดระบบโครงสร้างแห่งอำนาจและการกำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศในลักษณะการสั่งการจากบนลงล่าง ภาพรวมของการอยู่ภายใต้ระบบการปกครองแบบนี้ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในทิศทางของการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มาเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบประชาธิปไตย (Democracy) โดยระบอบการปกครองนี้ มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินจำต้องมีคณะบุคคลขึ้นมารับผิดชอบ มีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่หัวหน้าคณะผู้บริหาร ที่พร้อมจะถูกควบคุม ตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจทางการบริหารจากรัฐสภา ตามแนวคิดซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศเป็นของปวงชน

นโยบายของรัฐมิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เองโดยธรรมชาติ หากแต่เป็นผลผลิตของรัฐเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ซึ่งผลิตผลนี้ขึ้นอยู่กับระบบการปกครอง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจของสังคมนั้นๆ และสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามแต่กาลเวลา การกำหนดนโยบาย (Policy Making) ของรัฐซึ่งถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีพ ในด้านการกินดีอยู่ดีของประชาชนในแต่ละประเทศได้ ดังนั้น ผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบาย (Policy Maker) จึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะนำมาใช้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการกำหนดนโยบาย เพื่อให้นโยบายนั้นสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา เพื่อที่จะอธิบายบริบท ปัจจัย เงื่อนไข และสภาพแวดล้อมโดยรวมของสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะภายใต้ลักษณะเงื่อนไขตัวกำหนดหรือบริบททางสังคมหรือวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนต่อการกำหนดนโยบายอย่างไร มีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และบริบททางสังคมจะก่อให้เกิดผลอย่างไรต่อครอบครัวและชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาอย่างไร การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของจังหวัดถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของจนเกิดการรวมตัวเป็นพลังในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจังหวัดอันจะนำไปสู่การทำให้จังหวัดนั้นมีพลัง กลายเป็นจังหวัดที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตาม การสร้างบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบาย ในจังหวัดนครราชสีมานั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะจากภาครัฐในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในจังหวัด โดยการเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนพร้อมกับสร้างกลไกหรือช่องทางที่เอื้ออำนวย ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง อันเป็นรากฐานของการพัฒนาจังหวัดและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบบริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

สมมุติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันส่งผลต่อบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

2. ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันส่งผลต่อบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวความคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ สามารถสรุปตัวชี้วัดได้ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไปของประชาชนเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ

(2) บริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ

1. ด้านสาธารณะสุข
2. ด้านสาธารณูปโภค
3. ด้านการศึกษา
4. ด้านวัฒนธรรม
5. ด้านสิ่งแวดล้อม

2)ตัวแปรตาม คือ บริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรคือ ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน2,646,401 คนกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย(บุญชมศรีสะอาด,2543)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ กรกฎาคม ถึง ตุลาคม 2563

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและดัดแปลงจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลในส่วนดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมตามหลักการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับความมุ่งหมาย และสมมติฐานการศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่กำหนดเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาแก้ไขภาษา เนื้อหา ความครบถ้วน ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาและเพื่อให้เกิดความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำเพิ่มเติม

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try–Out) กับประชาชนในจังหวัดนครราชสีมาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

5. นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of Item Objective congruence)

2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชากรที่ศึกษาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้ t-test และ F-test (One way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 38.20 อายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ระหว่า 40–60 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.77 ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 37.44 อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพราชการ คิดเป็นร้อยละ 13.44

2. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อบริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะกรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.07)เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{x}$= 4.53)ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก $\bar{x}$= 4.14)ด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.92)ด้านการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.88)และด้านสาธารณูปโภคอยู่ในระดับ ($\bar{x}$= 3.88)ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเป็นดังนี้

1) ด้านสาธารณสุขในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.92)โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ จังหวัด ส่งเสริมด้านการพัฒนาสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน($\bar{x}$= 4.10)จังหวัดมีการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพและการสนับสนุนด้านสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{x}$= 4.00)จังหวัดส่งเสริมด้านการให้บริการและผลประโยชน์ต่อประชาชนในรูปแบบเอื้อประโยชน์ต่อคนจน ($\bar{x}$= 3.87)จังหวัดจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนด้านการรักษาพยาบาลสำหรับผู้มีรายได้น้อย ($\bar{x}$= 3.86)และจังหวัดมีการพัฒนาระบบประกันสุขภาพเพิ่มประสิทธิภาพของระบบประกันสุขภาพ($\bar{x}$= 3.78)

2) ด้านสาธารณูปโภคในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$= 3.88)โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ จังหวัดมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและการบริหารจัดการระบบขนส่งสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ ($\bar{x}$= 3.97)จังหวัดมีการพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นสำคัญ ($\bar{x}$= 3.95)จังหวัด มีการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ โดยคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ($\bar{x}$= 3.93)จังหวัดมีการให้บริการจัดการน้ำอย่างบูรณาการและมีการขยายเขตพื้นที่ชลประทานอย่างทั่วถึง($\bar{x}$= 3.75)และจังหวัดมีการพัฒนาระบบการจัดการด้านการผลิตพลังงานทดแทนอย่างยั่งยืน ($\bar{x}$= 3.73)

3) ด้านการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$= 3.88)โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ จังหวัดมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและครูให้มีความรู้ความสามารถ ($\bar{x}$= 3.96)จังหวัดมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ ($\bar{x}$= 3.96)จังหวัดมีการส่งเสริมทางด้านการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากไร้($\bar{x}$= 3.86)จังหวัดเร่งพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม($\bar{x}$= 3.84)และจังหวัดมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ($\bar{x}$= 3.76)

4) ด้านวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{x}$= 4.53)โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้จังหวัดมีการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศาสนาศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{x}$= 4.69)จังหวัดมีการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่กับประชาชน ($\bar{x}$= 4.55)จังหวัดให้ความสำคัญในเรื่องค่านิยมศาสนาและความเชื่อของแต่ละบุคคลในการแสดงความคิดเห็นต่างๆอย่างเสมอภาค($\bar{x}$= 4.55)จังหวัดมีการส่งเสริมให้มีการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม($\bar{x}$= 4.43)และจังหวัดให้ความสำคัญในเรื่อง

ค่านิยมศาสนาและความเชื่อของแต่ละบุคคลในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างเสมอภาค($\bar{x}$= 4.43)

5) ด้านสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{x}$= 4.14)โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยได้ ดังนี้ จังหวัดมีการจัดงบประมาณในการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดและสามารถช่วยเหลือแก้ปัญหาได้ทันท้วงที ($\bar{x}$= 4.54)จังหวัดจัดให้มีถังขยะอย่างเพียงพอเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกลักษณะ ($\bar{x}$= 4.12)จังหวัดดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเร่งรัดการควบคุมมลพิษ ($\bar{x}$= 4.11) จังหวัดมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ($\bar{x}$= 4.02)และจังหวัดสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ($\bar{x}$= 3.93)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลจากการศึกษาดังต่อไปนี้

1. บริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะกรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า

ด้านสาธารณสุข จังหวัดได้มีการส่งเสริมด้านการพัฒนาสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมไปถึงการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพ การสนับสนุนด้านสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และจังหวัดได้มีการส่งเสริมด้านการให้บริการและผลประโยชน์ต่อประชาชนในรูปแบบเอื้อประโยชน์ต่อคนจน

ด้านสาธารณูปโภค จังหวัดมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการขนส่งและการบริหารจัดการระบบขนส่งสินค้าและบริการให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงมีการพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศ โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นสำคัญ และจังหวัด มีการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานของประเทศโดยคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ

ด้านการศึกษา จังหวัดมีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร สื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัย และครูให้มีความรู้ความสามารถ รวมไปถึงมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ มีการส่งเสริมทางด้านการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากไร้ และจังหวัดเร่งพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ด้านวัฒนธรรม จังหวัดมีการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม มีการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมในคงอยู่กับประชาชน และยังให้ความสำคัญในเรื่องค่านิยมศาสนา และความเชื่อของแต่ละบุคคล ในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ อย่างเสมอภาค

ด้านสิ่งแวดล้อม จังได้มีการจัดงบประมาณในการจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัด และสามารถช่วยเหลือแก้ปัญหาได้ทันท้วงที รวมไปถึงการจัดให้มีถังขยะอย่างเพียงพอ เพื่อกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกลักษณะ และจังหวัดได้ดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม และเร่งรัดการควบคุมมลพิษ

บริบททางสังคมที่มีต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเชฎฐชัย ศรีชุชาติ (2541) นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนา หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้มีบทบาทสูงในการกำหนดนโยบายสาธารณะ หรือในการแก้ไขปัญหาความเดือนร้อนของประชาชน เพราะมีทั้งบุคลากร ทรัพยากรต่าง ๆ งบประมาณจำนวนมาก และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูงกว่าประชาชนทั่วไป จึงทำให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย โดยเป็นผู้คิด ริเริ่มโครงการ ๆ และสร้างแบบแผนของการพัฒนา ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายน้อย และเป็นเพียงสิ่งรองรับการพัฒนา หรือเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามนโยบายเท่านั้น ซึ่งผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะเป็นไปตามความมุ่งหวังที่หน่วยงานของรัฐต้องการมากกว่าความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดการพัฒนาที่ผิดพลาดครั้งแล้วครั้งเล่า ดังเห็นได้จากการพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่เกิดการพัฒนาศักยภาพของการพึ่งตนเอง แต่เป็นลักษณะการพึ่งพิงหน่วยงานของรัฐ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องและต่อรองกับหน่วยงานของรัฐที่จะปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และเฝ้ารอให้ทางราชการเป็นผู้เข้ามาช่วยเหลือในการเปลี่ยนแปลงชีวิต

2. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันส่งผลต่อบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันส่งผลต่อบริบททางสังคมต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรพิจารณากลไกการประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน ได้เข้าใจถึงนโยบายของรัฐที่สามารถตรวจสอบได้ และไม่การทุจริตคอรัปชั่นเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาบริบททางสังคมของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้การกำหนดนโยบายสาธารณะสามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชน

บรรณานุกรม

จำนงอดิวัฒนสิทธิ์และคณะ. 2540. **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร.

บุญชมศรีสะอาด. 2543. **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีรยาสาส์น.

เชฏฐชัย ศรีชุชาติ. 2541. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษา การจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ให้แก่ชาวชุมชนแออัดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ร.ม.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Received: 9 ธันวาคม 2563
Revised: 21 มีนาคม 2564
Accepted: 21 เมษายน 2564

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

A Comparison of Organizational Citizenship Behavior of Supporting staff, Rajamangala University of Technology Isan

ปิ่นปริณัฐ ปลั่งกลาง[1] พรทิพย์ รอดพ้น[2]
PinParinath Plangklang[1] Pornthip Rodphon[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจด้วย แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จำนวน 377 คน คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Kreicie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาด กลุ่มตัวอย่าง 252 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F-test การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1.บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มี เพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรดีไม่แตกต่างกัน 2.บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3.บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีระดับ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น แตกต่างกัน และด้านพฤติกรรมการให้ความร่วมมือแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี, บุคลากรสายสนับสนุน, มหาวิทยาลัย

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
Master of Business Administration degree students, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Isan

[2] อาจารย์ สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
Lecturer of Business Administration, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Isan

Abstract

This research aimed to comparison organizational citizenship behavior of supportive staff at Rajamangala University of Technology Isan, which includes gender, age, duration of operation. Questionnaire was used as a data collection tool with 377 supportive staff at Rajamangala University of Technology Isan. Using Kreicie and Morgan for measuring the sample size. Confidence level at 95 percent. a sample of 252 people. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test standard deviations, F-tests, multiple regression analysis.

The research result found that sample 1) Higher Education Institute personnel of Rajamangala University of Technology Isan who had different genders, organizational citizenship behavior is no different. 2) The higher education institute personnel of Rajamangala University of Technology Isan of different ages have organizational citizenship behavior. The behavior of tolerance varies statistically significantly at the 0. 05 3) Higher Education Institute personnel of Rajamangala University of Technology Isan with different levels of operational time have organizational citizenship behavior. Different behaviors, different considerations, and different cooperative behaviors. statistically significant at the level of 0.01.

Keywords: Organizational Citizenship Behavior, Supporting staff, University

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงในด้านทรัพยากรมนุษย์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การปรับตัวให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสมของบุคลากรและองค์กรเป็นสิ่งสำคัญ การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้การดำเนินชีวิต พฤติกรรมของคนในองค์กรอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและทำให้ประสิทธิภาพในปฏิบัติงานเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้องค์กรก้าวหน้าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีศักยภาพ จะต้องมีระบบในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ซึ่งจะรวมถึงการมีบุคลากรที่ดีในองค์การเป็นตัวขับเคลื่อนให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (พิชชา ศุภเสถียร, 2555) ซึ่งปัจจุบันในองค์การต่างๆ จึงเริ่มให้ความสำคัญด้านทรัพยากรมนุษย์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการทำให้นโยบายต่างๆ ขององค์กรประสบผลสำเร็จ (สุนันทา เลาหนันทน์, 2556) นอกจากนี้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการตัดสินใจและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกระดับในหน่วยงาน เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพสูงสุดและส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายองค์กร กระบวนการต่างๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวางแผน

ทรัพยากรมนุษย์ การจ่ายค่าตอบแทน สวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูล พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เป็นต้น และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Organization Citizenship Behavior: OCB) หมายถึงพฤติกรรมที่บุคลากรมีให้แก่องค์กรนอกเหนือจากหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบซึ่งองค์กรไม่ได้กำหนดไว้ และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม ความร่วมมือภายในองค์กร (Greenberg, 2002) และจากสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัว ทั้งในด้านโครงสร้างองค์การ การบริหารจัดการภายในและภายนอกองค์กร การจัดการทรัพยากรต่างๆ กฎระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อาจส่งผลกระทบโดยตรงกับบุคลากรในองค์กร ที่จะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม แต่ใช้ว่าการยอมรับและการปฏิบัติตาม จากการบริหารที่ถูกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดนี้ จะเกิดผลดีต่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเสมอไป โดยอาจส่งผลในด้านลบ และเกิดการแสดงพฤติกรรมในด้านลบของแต่ละบุคคล โดยการแสดงออกหรือกระทำในด้านลบนั้น ย่อมส่งผลต่อองค์กรเป็นอย่างมาก โดยความหลากหลายของบุคคล แบ่งออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่ มิติระดับปฐมภูมิ (Primary Dimensions) ประกอบด้วย อายุ เพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางกายภาพ และมิติระดับทุติยภูมิ (Secondary Dimensions) ประกอบด้วย ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ วิธีการเรียนรู้ และความหลากหลายดังกล่าวส่งผลทำให้แต่ละคนมีกระบวนการคิดและการแสดงออกทางพฤติกรรมแตกต่างกัน ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาระดับองค์กรและระดับประเทศได้ (พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว, 2554)

มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เน้นการสร้างคนสู่งาน เชี่ยวชาญเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่มุ่งเน้นการปฏิบัติ ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีพื้นที่การจัดการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา และ 4 วิทยาเขต คือวิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสกลนคร และวิทยาเขตร้อยเอ็ด ณ ทุ่งกุลาร้องไห้ ผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ ที่มีพลังนวัตกรรม เพื่อพัฒนาสังคม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับในเรื่องของการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการ ของสถานประกอบการทั่วไป และยังสามารถแข่งขันกับสถานศึกษาในระดับเดียวกัน พร้อมทั้งพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้นอยู่ตลอด โดยผู้บริหารต้องหาวิธีการบริหารจัดการกับทรัพยากรที่มีภายในองค์กรทุกอย่าง โดยทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ ทรัพยากรบุคคล เมื่อคนจำนวนมากที่มาปฏิบัติงานร่วมกัน พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในองค์กร จึงมีความสำคัญต่อองค์กร ในการพัฒนาตนเองของพนักงานในองค์กรนั้นต้องมีปัจจัยด้านต่างๆ หลายประการสนับสนุนส่งเสริม หรือเอื้อต่อการพัฒนาตนเองของพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมองค์กร หากองค์กรใดไม่มีวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนส่งเสริม หรือเอื้อต่อการพัฒนาตนเองของพนักงานแล้ว องค์กรนั้นๆ ย่อมไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ตลอดจนองค์กรไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (อัมพิกา

ไกรฤทธิ์, 2552) จากสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัว ทั้งในด้านโครงสร้างองค์การ การบริหารจัดการภายในและภายนอกองค์กร การจัดการทรัพยากรต่างๆ กฎระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง อาจส่งผลกระทบโดยตรงกับบุคลากรในองค์กร ที่จะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม แต่ใช้ว่าการยอมรับและการปฏิบัติตาม จากการบริหารที่ถูกเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดนี้ จะเกิดผลดีต่อบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเสมอไป โดยอาจส่งผลในด้านลบ และเกิดการแสดงพฤติกรรมในด้านลบของแต่ละบุคคล โดยการแสดงออกหรือกระทำในด้านลบนั้น ย่อมส่งผลต่อองค์กรเป็นอย่างมาก

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ซึ่งผลการศึกษานอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานขององค์กรที่มีกลุ่มบุคลากรสายสนับสนุนในองค์กรแล้ว และยังเป็นประโยชน์อีกทางต่อผู้บริหารสามารถนำไปวางแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมให้กับองค์กรเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและความเจริญก้าวหน้าขององค์กรได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ในการแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี

สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ที่มีเพศ อายุ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ดังนี้ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) พฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ (2) พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ (3) พฤติกรรมการอดทนอดกลั้น (4) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น (5) พฤติกรรมให้ความร่วมมือ

ขอบเขตประชากร คือ บุคลากรสายสนับสนุน พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 4 วิทยาเขต ได้แก่ ศูนย์กลางจังหวัดนครราชสีมา วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสกลนคร และวิทยาเขตร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุน พนักงานในสถาบันอุดมศึกษาที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ประกอบด้วย ศูนย์กลาง คือ จังหวัดนครราชสีมา และ 4 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสกลนคร และวิทยาเขตร้อยเอ็ด ณ ทุ่งกุลาร้องไห้ จำนวนทั้งหมด 377 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 252 คน โดยใช้สูตรการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของ Kreicie and Morgan (1970) ณ ระดับความเชื่อมัน 95% และเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิเป็นสัดส่วน (Probability Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ใช้วิธีการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์

2. สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมขอบเขตที่กำหนดตามกรอบแนวคิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ได้ประยุกต์มาจากแนวคิดของ Organ (1991) เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบหาความถูกต้อง ความตรงทางเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อคำถาม ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษาและรูปแบบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดรวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถาม

4. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจตรงกันและตอบแบบสอบถามได้ตามความจริงได้ทุกข้อ วิธีการทดสอบ (Pretest) จะจัดทำโดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อทดสอบว่าคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม

หลังจากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ความเชื่อมั่นของเครื่องมือค่ามาตรฐานตั้งแต่ 0.7 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา	จำนวนข้อคำถาม
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี	0.79	25
1. ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ	0.74	5
2. ด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่	0.77	5
3. ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น	0.79	5
4. ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น	0.79	5
5. ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ	0.91	5

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จาก คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทายลียเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยัง มหาวิทาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน ศูนย์กลาง และ 4 วิทยาเขต คือวิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสกลนคร และวิทยาเขตร้อยเอ็ด ณ ทุ่งกุลาร้องไห้ จำนวนทั้งหมด 252 ชุด โดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 246 ชุดมาตรวจความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อนำไปสรุปปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

2. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน โดยใช้ค่า t-test, F-test ในรูปของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่าง ใช้ t-test ในกรณีที่มีประชากรหรือตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ เพศ และ F-test ในกรณีที่มีประชากรหรือตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป คือ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน กรณีพบค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายกลุ่ม จะวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่มเป็นรายคู่อีกครั้งโดยใช้วิธีการ Fisher’s Least-Significant Different (LSD)

ผลการวิจัย

1. ผลการสรุปข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 208 คน (ร้อยละ 84.60) มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 134 คน (ร้อยละ 54.50) และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน 11-15 ปี จำนวน 106 คน (ร้อยละ 43.10)

2. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.53) ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X}$ = 4.49) ด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ ($\bar{X}$ = 4.41) ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น ($\bar{X}$ = 4.41) และด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.33) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรู้สึกยินดีให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) รองลงมาคือ การให้คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานที่เข้ามาทำงานใหม่ ($\bar{X}$ = 4.54) และการช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่กำลังประสบปัญหาในการทำงาน ($\bar{X}$ = 4.51) ตามลำดับ

2.2 ด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) รองลงมาคือ การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลาแม้ว่าหัวหน้าจะตรวจสอบหรือไม่ก็ตาม ($\bar{X}$ = 4.44) และการเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มงานเสมอ ($\bar{X}$ =4.40) ตามลำดับ

2.3 ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การคิดว่าท่านพยามทำงานเต็มที่ แม้ว่างานจะหนักหรือเครียดก็ตาม มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52) การคิดว่าท่านรับฟังทุกความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานที่มีต่อผลงานของท่าน รองลงมาคือ ($\bar{X}$ = 4.52) การคิดว่าท่านรับฟังทุกความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานที่มีต่อผลงานของท่าน ($\bar{X}$ = 4.52) และการไม่เคยเรียกร้องผลตอบแทนจากการปฏิบัติงานต่อผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ = 4.44) ตามลำดับ

2.4 ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) พบว่า การให้ความเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) รองลงมาคือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กรและหน่วยงานเสมอ ($\bar{X}$ = 4.59) และการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเมื่อไม่สามารถมาทำงานได้ ($\bar{X}$ = 4.51) ตามลำดับ

2.5 ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรู้สึกว่าพร้อมที่จะปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) รองลงมาคือ การรู้สึกยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของ

องค์กรด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = 4.45) และการถือว่าเป็นหน้าที่ ที่ต้องรักษาภาพลักษณ์ขององค์กรทั้งๆ ที่ไม่ได้รับการร้องขอให้ปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.37) ตามลำดับ

3. บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มี เพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีไม่แตกต่างกัน

4. บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) จากการศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีเพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีไม่แตกต่างกัน จึงอภิปรายได้ว่า ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสรีระ ความถนัด สภาวะทางจิตใจอารมณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และ ทัศนคติทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมได้กำหนดบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ และ กิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้แตกต่างกัน แต่บุคลากรสายสนับสนุน ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีไม่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา อ่อนแก้ว (2554) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณี ศึกษา ข้าราชการสำนักงาน คณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ชุติมา คุณนะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานแรงจูงใจในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ธีรวีร์ รุจพงษ์จันทร์ และ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน บรรยากาศองค์การ และ ความผูกพันต่อองค์การ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรในบริษัท เมืองโบราณ จำกัด ธันวนี ประกอบของ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ เบญจพร กลิ่นสีงาม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภิญญดา รื่นสุข (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร:

กรณีศึกษาบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยทั้งหมดพบว่า เพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

2) บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถึงแม้ว่าบุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ในด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น ด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับ ชุติมา คุณนะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานแรงจูงใจในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี แต่บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้นแตกต่างกัน อธิบายได้ว่า อายุ (Age) เป็นปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งต่อพฤติกรรมการอดทนอดกลั้นของมนุษย์ เนื่องจากอายุจะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นสิ่งที่บ่งบอกเกี่ยวกับความมีประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ของบุคคลนั้นๆ หากคนมีประสบการณ์สูงขึ้น อายุมากขึ้นก็ย่อมมีความอดทนอดกลั้นมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีอายุที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ในด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้นแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิศา อจละนันท์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ กรณีศึกษา บริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในภาคตะวันออก ธันวนี ประกอบของ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์ วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า อายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรแตกต่างกัน

3) บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีระดับระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่นแตกต่างกัน และด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือแตกต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีระดับระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีแตกต่างกัน แต่บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีระดับระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ในด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ ด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ธีรวีร์ รุจพงษ์จันทร และ ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน บรรยากาศองค์การ และ ความผูกพันต่อ

องค์การ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรในบริษัท เมืองโบราณ จำกัด ชุติมา คุณนะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ธันวนี ประกอบของ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์ วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ เบญจพร กลิ่นสีงาม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภิญญดา รื่นสุข (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร: กรณีศึกษาบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร แต่บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่มีระดับระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น แตกต่างกัน และด้านพฤติกรรมการให้ความร่วมมือแตกต่างกัน จึงอธิบายได้ว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ย่อมหมายถึง ประสบการณ์ ของแต่ละบุคคลที่สั่งสมมาและทำให้คนๆ นั้น มีมุมมองความคิด ทัศนคติ และการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ตลอดจน ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ย่างกว้างขวางลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ส่วนผู้ที่เพิ่งเริ่มทำงานหรือยังไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ก็ย่อมจะมีมุมมอง ความคิด ทัศนคติและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แตกต่างกันออกไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่อง ของสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานที่ขาดงาน หรือไม่สามารถ มาทำงานได้เป็นปกติ และเพื่อนร่วมงานที่มีภาระงานมาก

1.2 ด้านพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่าย/แผนกสามารถวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน ในหน้าที่ได้อย่างเปิดเผย

1.3 ด้านพฤติกรรมการอดทนอดกลั้น ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถอดทนต่อสภาวะความตึงเครียด และความผิดหวังในการทำงาน และความไม่สะดวกสบายที่อาจเกิดขึ้นในการทำงานและสถานที่ทำงานได้

1.4 ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีความตรงต่อเวลาในการทำงานและสามารถทำงาน เกินกว่า เวลาทำงานปกติด้วยความเต็มใจ

1.5 ด้านพฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ ควรดำเนินการพัฒนา และปรับปรุงในเรื่องของการสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ขององค์กรและการมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.6 องค์กรควรสนับสนุนให้บุคลากรมีพฤติกรรมให้ความร่วมมือ สำหรับบุคลากรที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไป โดยการชักจูงให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในองค์กร และสนับสนุนให้มีการเสนอแนะความคิดเห็นในที่ประชุมเมื่อมีโอกาส รวมไปถึงการปลูกฝังให้บุคลากรรักษาภาพลักษณ์ขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่ตั้งอยู่ในเขต และจังหวัดอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารองค์การในกลุ่มมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่สามารถวัดผลออกมาได้อย่างชัดเจน เช่น ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานบรรยากาศองค์การ การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นต้น เพื่อศึกษาว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไรและนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาองค์การต่อไป

บรรณานุกรม

ชุติมา คุณนะ. (2557, กรกฎาคม – ธันวาคม). การศึกษาและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมในการประเมินผลการปฏิบัติงานแรงจูงใจในการทำงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. **วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 7(2), 11-13.

ธันวนี ประกอบของ. (2560). **คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแยลส์ วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 3.

ธีรวีร์ รุจพงษ์จันทร์ และประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ. (2558, มกราคม – เมษายน). ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตการทำงานบรรยากาศองค์การ และความผูกพันต่อองค์การ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของบุคลากร บริษัท เมืองโบราณ จำกัด. **วารสารวิทยาบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 27(1). 30-38.

เบญจพร กลิ่นสีงาม. (2561,กันยายน-ธันวาคม). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. **วารสารวิทยาบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.** 29(3). 117-131.

พิชชา ศุภเสถียร. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในองค์การ: กรณีศึกษา บริษัท ไฟร์เทรดเอ็นจิเนียริ่งจำกัด และกลุ่มบริษัทในเครือ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม. 1.

พิมพ์พิศา อจละนันท์. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ กรณีศึกษา บริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในภาคตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม. 38.

พิมลพรรณ เชื้อบางแก้ว. (2554, มกราคม-มิถุนายน). การบริหารความหลากหลายของบุคลากรในองค์การ. **วารสารนักบริหาร (Executive Journal)**, 31(1). 153-159.

ภิญญดา รื่นสุข. (2561, มกราคม-เมษายน). การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร: กรณีศึกษาบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. **Journal of Nakhon Ratchasima College**, 12(1).157-168.

วัฒนา อ่อนแก้ว. (2554). **พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ: กรณีศึกษา ข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.กรุงเทพฯ. 48-53.

สุนันทา เลาหนันทน์. (2556). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ธนการพิมพ์.

อัมพิกา ไกรฤทธิ์. (2552). **มนุษยสัมพันธ์ในโรงงาน**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Greenberg, J. (2002). **Managing behavior in organizations**. (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Received: 5 มีนาคม 2564
Revised: 2 เมษายน 2564
Accepted: 20 เมษายน 2564

การศึกษาความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

The Affection Study of Architectural Feature of The Government Officer House in Case Study of Local Government Organization in The Area of Phetchabun City District of Phetchabun Province

พัฒน สุวรรณสัมฤทธิ์[1] พิรานันท์ ยิ้มแฟน[2]
Pattana Suwansumrit[1] Piranan Yimfan[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักของข้าราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักของข้าราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่ไม่มีบ้านพักเป็นของตนเอง จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ Chi-Square ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61 ระดับตำแหน่งงาน อยู่ในระดับปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 49

2. ความคิดเห็นต่อความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมในภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความชื่นชอบรูปแบบสไตล์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับอาคารภายนอก พบว่า บ้านเดี่ยว 2 ชั้น สไตล์โมเดิร์น มีผู้ชื่นชอบอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบอาคารภายใน พบว่ารูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักภายในห้องโถง สไตล์โมเดิร์น มีผู้ที่ชื่นชอบอยู่ใน ระดับมาก

[1] อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี E-Mail : pattana_s@rmutt.ac.th
Professor, Faculty of Architecture Rajamangala University of Technology Thanyaburi
E-Mail : pattana_s@rmutt.ac.th

[2] นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย E-mail : pirananyi@dla.go.th
Local Administrative Extension Office, Professional Level. Provincial Office for Local Administration Phetchabun Province, Department of Local Administration, Ministry of Interior.

3. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ข้อมูลพื้นฐานที่ต่างกัน มีผลต่อความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : รูปแบบสถาปัตยกรรม, ที่พัก, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The research has objectives for 1) For affection analysis of architectural feature of local government officer house of local government organization in Phetchabun city district area, Phetchabun province and 2) For comparative individual basic information with architectural feature affection of local government officer house. The example of research is a local government officer that not have an own house amount 110 persons. The research tool for data collection is questionnaire. The basic statistic for analysis is frequencies, percentage, mean, standard deviation and Chi-Square statistic test the hypothesis.

The research result find

1) 56% of sample groups are women. 37% of all women have 31-40 years. 61% of all women have bachelor degree. 49% of all women working take action in operating level.

2) Overall opinions of architectural style affection get the questionnaire answer has affection in naturalism style is high level by exterior feature find 2 stories modern style house has highest level affection and interior feature find modern architecture hall has high level affection.

3) The basic data comparison of questionnaire answers with architectural style affection of Department of Local Administration find difference basic data has affect to difference architectural affection significantly in statistic level 0.05 according to the hypothesis.

Keywords : Architectural Feature, Officer House, Local Government Organization

บทนำ

ราชการส่วนท้องถิ่นหมายถึง รูปแบบการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2553 ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) คือ รัฐบาลกลางได้กระจาย

อำนาจทางการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ เพื่อดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ราชการส่วนท้องถิ่นใน ประเทศไทย มี 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ (1) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วประเทศทุกจังหวัด มี 3 ประเภทได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และ (2) การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีการบริหารจัดการไม่เหมือนกับรูปแบบทั่วไป จะมีขึ้นเป็นกรณีๆ ไป ส่วนใหญ่จะเป็นเขตเมืองใหญ่ เช่น เมืองหลวงหรือเมืองท่องเที่ยว ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้รูปแบบทั่วไปมาใช้ในการปกครอง ปัจจุบันมีกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยาที่เป็นประเภทนี้ (ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์, 2561) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ วันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2563 มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 7,850 แห่ง แยกประเภทได้ดังนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาล 2,472 แห่ง เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 195 แห่ง เทศบาลตำบล 2,247 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,300 แห่ง องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา (กองการเลือกตั้งท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงครอบคลุมทั่วทั้งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ ทุกพื้นที่ของประเทศไทย จะอยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นไม่ว่ารูปใดก็รูปหนึ่ง โดยจำนวนบุคลากรส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสิ้นจำนวน 162,316 คน โดยแยกเป็นข้าราชการ/พนักงานสามัญ จำนวน 73,108 คน ข้าราชการ/พนักงานครู จำนวน 27,100 คน ลูกจ้างจำนวน 62,108 คน (http://www.local.moi.go.th/local_sub5.htm) และจากฐานข้อมูลแผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2566 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จำนวน 18 แห่ง มีอัตรากำลังข้าราชการ/พนักงาน จำนวนทั้งสิ้น 499 คน โดยวิเคราะห์ได้ว่า สิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่างๆ ยังเป็นประโยชน์เกื้อกูลที่ส่งผลให้มีผู้เข้ารับราชการไม่ว่าจะ ก.พ. ภาค ก และสอบท้องถิ่นโดยมุ่งหวังที่จะได้เป็นข้าราชการ อาชีพที่เชื่อมั่นว่ามีความมั่นคง เมื่อสามารถสอบผ่านและได้รับการบรรจุแต่งตั้งและปฏิบัติหน้าที่ราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนอกจากอัตราเงินเดือนที่จะได้รับตามตำแหน่งหรือสายงานที่สอบเข้ามาแล้ว ข้าราชการส่วนท้องถิ่นยังได้รับสวัสดิการหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นเช่นเดียวกันกับข้าราชการพลเรือน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ โดยให้เป็นไปตามที่มีกฎหมายกำหนด ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล การศึกษาบุตร ค่าเช่าบ้าน เงินทำขวัญ เงินรางวัล เงินบำเหน็จบำนาญ ตลอดจนการจัดให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าพักอาศัยในที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่จากข้อมูลพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินการจัดข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าพักอาศัยในที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากยังไม่มีการดำเนินการสร้างที่พักเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับข้าราชการ เนื่องจากจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงเลือกที่จะให้ข้าราชการเบิกค่าเช่าบ้านแทนการจัดที่พักอาศัยให้ แต่เมื่อคำนวณการใช้งบประมาณเพื่อเป็นสวัสดิการค่าเช่าที่พักในแต่ละปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้งบประมาณในแต่ละปีเป็นเงินจำนวนมาก

ดังนั้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการก่อสร้างที่พักเพื่อให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าพักอาศัย จะทำให้สามารถประหยัดงบประมาณที่ต้องจ่ายเป็นค่าเช่าที่พักได้เป็น

จำนวนมาก และหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการจัดหาที่พักเพื่อให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นเข้าพักอาศัย คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักของข้าราชการส่วนท้องถิ่น ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่ามีความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักแบบใด และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักดังกล่าวที่ออกแบบจะสามารถนำเป็นแนวทางในการใช้เป็นรูปแบบในการจัดหาหรือก่อสร้างเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับข้าราชการส่วนท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักของข้าราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

สมมุติฐานในการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีระดับความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

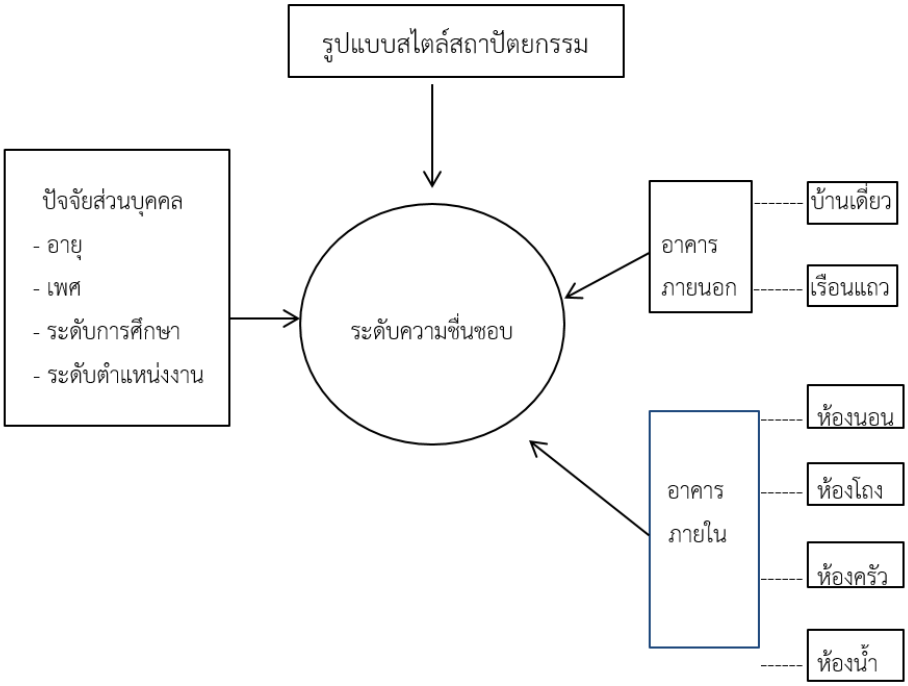

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้พักอาศัยที่สำคัญคือข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ โดยตรง รองลงไปคือคนในครอบครัว ผู้พักอาศัยเหล่านี้ อาจมีความต้องการและชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมแตกต่างกันไป ตามปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ปฏิบัติงาน อาทิ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งงาน

ทั้งนี้ การที่จะทำให้ทราบว่าข้าราชการส่วนท้องถิ่นผู้มีสิทธิ์เข้าพักอาศัยในที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมในที่พักนั้น ต้องพิจารณาจากองค์ประกอบส่วนต่างๆ ในที่พัก ในแง่มุมต่างๆ ด้วย อาทิเช่น รูปแบบอาคารภายนอก ได้แก่ บ้านเดี่ยว เรือนแถว และรูปแบบอาคารภายใน ได้แก่ ห้องโถง ห้องครัว ห้องนอน และห้องน้ำ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความชื่นชอบในรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของนายอำเภอเมืองเพชรบูรณ์และท้องถิ่นอำเภอ จำนวน 18 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลตำบล จำนวน 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 แห่ง ซึ่งมีข้าราชการส่วนท้องถิ่นจำนวนทั้งสิ้น 499 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ซึ่งไม่มีบ้านพักเป็นของตนเอง สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งงาน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีระดับความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมที่พัก มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีระดับความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พัก โดยมีรูปภาพประกอบการพิจารณาความคิดเห็น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ เป็นเป็น 2 ตอน ดังนี้

(1) รูปแบบสถาปัตยกรรมที่พัก ที่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักภายนอก มีภาพเพื่อประกอบความคิดเห็น ได้แก่ ภาพบ้านเดี่ยวสองชั้น 4 รูปแบบ และเรือนแถวสองชั้น 4 รูปแบบ (2) รูปแบบสถาปัตยกรรมที่พัก ที่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักภายใน มีภาพเพื่อประกอบความคิดเห็น ได้แก่ ภาพภายในห้องนอน 4 รูปแบบ ภาพภายในห้องโถง 4 รูปแบบ ภาพภายในห้องครัว 4 รูปแบบ และภายภายในห้องน้ำ 4 รูปแบบ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) การคัดกรองรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมที่เหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม จำนวน 5 ท่าน มาระดมให้ความเห็นร่วมกัน (descriptive) ถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นไปได้ในการนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบที่พักอาศัยของหน่วยงานราชการ จำนวนไม่เกิน 4 รูปแบบ

2) นำข้อสรุปจากการคัดกรองรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมที่เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญในส่วนที่ 1 มาเขียนเป็นรูปประกอบแบบสอบถาม โดยการเขียนสร้างรูปโดยใช้โปรแกรม Google Sketchup ในการสร้างภาพจำลองรูปแบบสถาปัตยกรรม ส่วนใช้สอยที่สำคัญของที่พักอาศัย ได้แก่

- รูปแบบอาคารภายนอก แบ่งตามชนิดอาคารพักอาศัย 2 ชนิด ได้แก่บ้านเดี่ยว เรือนแถว
- รูปแบบอาคารภายใน แบ่งตามห้องใช้สอยที่สำคัญ ได้แก่ ห้องนอน ห้องโถง ห้องครัว และห้องน้ำ

3) การทำรูปภาพจำลองรูปแบบสถาปัตยกรรมทั้งภายนอกและภายในอาคารที่แบ่งเป็นส่วนต่างๆ แต่ละข้อจะทำเป็นรูปภาพแสดงการเปรียบเทียบให้ดู อย่างละ 4 รูปแบบสถาปัตยกรรม ตามข้อสรุปที่ผู้เชี่ยวชาญระบุไว้ในขั้นตอนแรก

4) เมื่อสร้างรูปภาพจำลองรูปแบบสถาปัตยกรรมครบถ้วนแล้ว ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขให้เป็นมาตรฐานเดียวกันมีความสวยงามทางสุนทรียภาพทัดเทียมกัน และสามารถเปรียบเทียบกันได้ในเชิงรูปแบบสถาปัตยกรรม ก่อนนำไปจัดเอกสารประกอบการสร้างแบบสอบถามในขั้นตอนต่อไป

5) การสร้างเครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยตัวแปรในความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรม อาทิ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งงาน 2) การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมรูปแบบต่างๆ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่มีระดับความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พัก โดยมีรูปภาพประกอบการพิจารณาความคิดเห็นจากรูปภาพรูปแบบอาคารภายนอก และรูปแบบอาคารภายใน โดยประเมินเป็น 5 ระดับคะแนน ตามแบบ Likert scale (1932)

6) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้กับข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

7) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งงาน วิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมที่พัก 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบโมเดิร์น รูปแบบธรรมชาติ รูปแบบไทย และรูปแบบยุโรป โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักส่วนใช้สอยที่สำคัญของที่พักอาศัย ได้แก่

- รูปแบบอาคารภายนอก แบ่งตามชนิดอาคารพักอาศัย 2 ชนิด ได้แก่บ้านเดี่ยว เรือนแถว
- รูปแบบอาคารภายใน แบ่งตามห้องใช้สอยที่สำคัญ ได้แก่ ห้องนอน ห้องโถง ห้องครัว และห้องน้ำ

โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best, 1986 : 182)

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายความว่า มีความรู้สึกชื่นชอบในระดับมากที่สุด

4) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นความรู้สึกชื่นชอบที่มีต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักกับข้อมูลพื้นฐานของส่วนบุคคล โดยใช้สถิติ Chi-Square

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Cronbach's alpha coefficient)
2. หาค่าร้อยละ (Percentage)
3. การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
5. การทดสอบสมมติฐาน (Chi-Square)

ภาพที่ 2 รูปแบบอาคารภายนอกบ้านเดี่ยว 2 ชั้น สไตล์สถาปัตยกรรม 4 สไตล์

ภาพที่ 3 รูปแบบอาคารภายนอกเรือนแถว 2 ชั้น สไตล์สถาปัตยกรรม 4 สไตล์

ภาพที่ 4 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องนอน

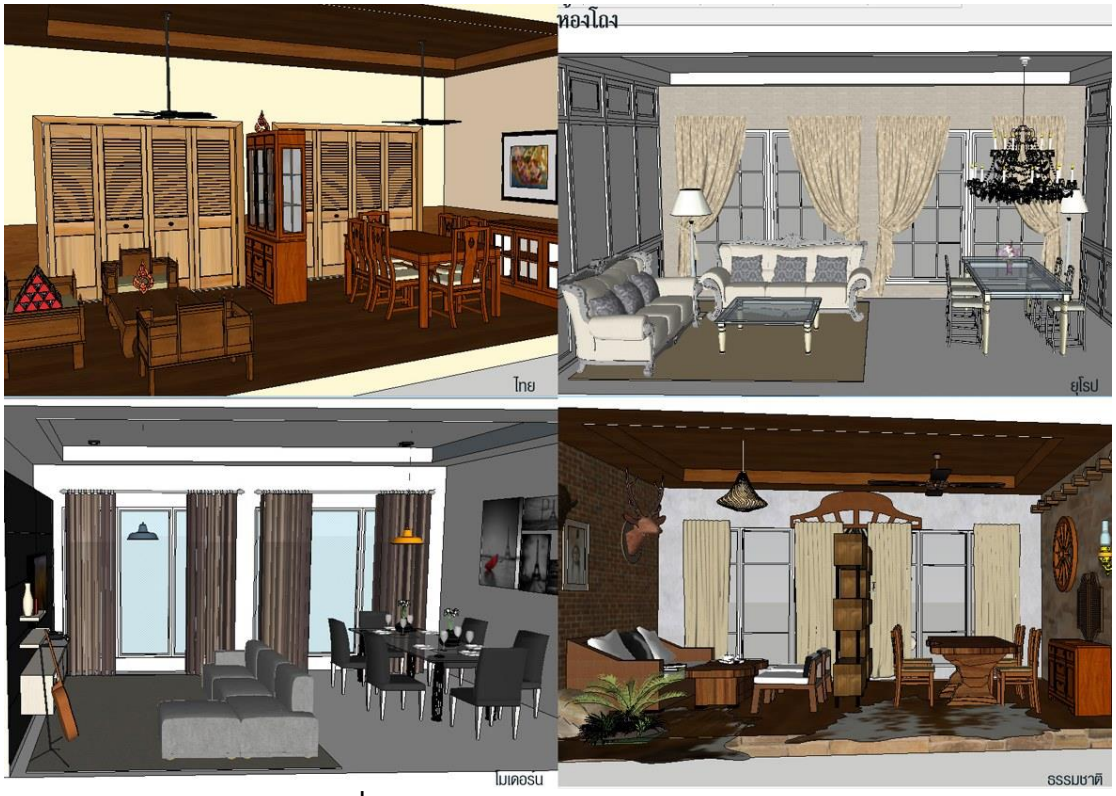

ภาพที่ 5 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องโถง

ภาพที่ 6 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องครัว

ภาพที่ 7 รูปแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องน้ำ

ผลการวิจัย

1. จากการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม จำนวน 5 ท่าน มาระดมให้ความเห็นร่วมกัน (descriptive) ถึงรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการออกแบบที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนไม่เกิน 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบไทย รูปแบบยุโรป รูปแบบโมเดิร์น และรูปแบบธรรมชาติ ซึ่งทั้ง 4 รูปแบบนี้ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในปัจจุบัน มีการนำไปใช้ในการก่อสร้างโครงการประเภทต่างๆ กระจายไปทั่วทั้งประเทศไทย

2. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานอยู่ในระดับปฏิบัติการ คิดเป็น ร้อยละ 49

3. ความคิดเห็นความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรมในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความชื่นชอบรูปแบบสไตล์ธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.44

4. ความคิดเห็นความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พัก สำหรับอาคารภายนอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความชื่นชอบรูปแบบบ้านเดี่ยว 2 ชั้น สไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54 และรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักภายใน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักภายในห้องโถง สไตล์โมเดิร์น อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.34

5. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามกับความคิดเห็นต่อความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งงานที่มีความแตกต่างกัน มีความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาความคิดเห็นความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากข้าราชการส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักรูปแบบธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิจักษณ์ หิญชีระนันทน์ และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการกรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความชอบรูปแบบโมเดิร์นมากที่สุด

2. การศึกษาความคิดเห็นความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับอาคารภายนอก และรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับอาคารภายใน พบว่า ผู้ตอบสอบถามส่วนใหญ่มีความชื่นชอบ รูปแบบสถาปัตยกรรม รูปแบบสไตล์โมเดิร์น มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิจักษณ์ หิญชีระนันทน์ และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการกรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

มีความชอบรูปแบบโมเดิร์นมากที่สุด ทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมภายนอก และรูปแบบสถาปัตยกรรมภายใน

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามกับความคิดเห็นต่อความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งงานที่มีความแตกต่างกัน มีความชื่นชอบรูปแบบสถาปัตยกรรมที่พักแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแย้งกับผลการศึกษาของ พิจักษณ์ หิญชีระนันทน์ และคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการกรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบกับความคิดเห็นต่อรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรม ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความคิดเห็นต่อรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรม ซึ่งรูปแบบสถาปัตยกรรมโมเดิร์นได้รับคะแนนสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 รูปแบบสถาปัตยกรรมที่ผู้ศึกษาได้ออกแบบ เพื่อประกอบการแสดงความคิดเห็นต่อความชื่นชอบรูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรม ช่วยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามได้ผลที่แท้จริง ทั้งนี้ รูปแบบสไตล์สถาปัตยกรรม ทั้ง 4 แบบ ไม่มีภาพประกอบการแสดงความคิดเห็นควร ทำให้ผลการศึกษาเกิดความคลาดเคลื่อนได้

1.2 การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มตัวอย่างจากข้าราชการส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ซึ่งข้าราชการส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีที่พักเป็นของตนเอง เนื่องจากเป็นคนในพื้นที่ ทำให้กลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษามีจำนวนน้อย ทำให้ได้ข้อมูลไม่เพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจากข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีที่พักที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดที่พักให้ โดยหากให้มีความเชื่อมั่นที่มากขึ้น ควรทำการศึกษาให้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน เพื่อเปรียบเทียบหน่วยงานอื่น และใช้กลุ่มตัวอย่างให้เป็นไปตามการคำนวณตามหลักวิชาสถิติ จะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลอย่างแท้จริง

2.2 ควรศึกษาความชื่นชอบรูปแบบสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง การจัดพื้นที่สีเขียว การจัดสภาพแวดล้อม ที่จะทำให้เอื้ออำนวยให้ผู้พักอาศัยได้มีคุณภาพชีวิตที่พร้อมสำหรับการทำงานเพื่อส่วนรวมต่อไป รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสวัสดิการให้กับข้าราชการอีกด้วย

บรรณานุกรม

กองการเลือกตั้งท้องถิ่น. (2563). **ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). **โครงการศึกษาปรับปรุงภูมิสถาปัตยกรรม (Land-scape) พื้นที่กรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** นนทบุรี : กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ประทุม แยมสูงเนิน ร.น. (2558). **ความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยประเภทอาคารที่พัก อาศัยส่วนกลาง ข้าราชการกองทัพเรือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร THE SATISFACTION IN CENTRALHOUSING WELFARE PROVISION OF THE NAVAL PERSONNEL IN BANGKOK.** วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปัณณธร เธียรชัยพฤกษ์. (2561). **ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต.** วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิจักษณ์ หิญชีระนันท์ และคณะ. (2562). **รูปแบบสถาปัตยกรรมสำหรับที่อยู่อาศัยของข้าราชการ กรณีศึกษากรมชลประทาน ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์ คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 8) พ.ศ.2553.** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : https://www.krisdika.go.th/web/guest/law.

สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. (2563). **จำนวนบุคลากรท้องถิ่น**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : www.local.moi.go.th/local_sub5.htm. (2563, 20 ตุลาคม).

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์. (2563). **ขอความเห็นชอบการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2566.**

Cronbach, L.J. (1951). **Coefficient alpha and the internal structure of tests.** Psychomeetrika. 16 (3), 297-334

Jencks, Charles and Kropf, Karl. (2006). **Theories and manifestoes of contemporary architecture**. Chichester : Wiley-Academy.

Likert, R. (1932). **A technique for the Measurement of Attitudes**. New York : New York University.

Received: *9 ธันวาคม 2563*
Revised: *22 เมษายน 2564*
Accepted: *26 เมษายน 2564*

ความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

Demand for Using the Global Positioning System for Transportation of Entrepreneurs in the Lat Krabang Industrial Estate

ประภากร อุ่นอินทร์[1] จตุรวิทย์ ศศิธรานนท์[2] กิตติยา ปริญญาสุรเดช[3]
Prapakorn Ounin[1] Chaturavit Sasithranon[2] Kittiya Parinyasudeh[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความต้องการใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง และ 2) ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามมีค่าความน่าเชื่อถือเท่ากับ 0.82 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 256 บริษัท สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe Analysis ผลการศึกษาพบว่า

ระดับความต้องการใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง โดยภาพรวมมีความต้องการใช้บริการอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ปัจจัยด้านบริหารและจัดการยานพาหนะ ปัจจัยด้านระบบ GPS สามารถสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้า และปัจจัยการลดต้นทุนค่าน้ำมันและค่าซ่อมแซม มีความสำคัญต่อการตัดสินใจ

[1] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยนครราชสีมา, email : p.prapakron1.o@gmail.com
Lecturer of Faculty of Business Administration and Information Technology, Nakhonratchasima College
[2] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, email : sambea@gmail.com
Lecturer of Faculty of Business Administration and Information Technology, Nakhonratchasima College
[3] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ, email : dog422r@hotmail.com
Lecturer of Faculty of Business Administration and Information Technology, Nakhonratchasima College

เลือกใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ระดับทุนจดทะเบียน และกิจกรรมหลักขององค์กร พบว่า บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกไม่แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 บริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน และบริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีกิจกรรมหลักในองค์กรที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการบอกตำแหน่งบนพื้นโลกของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมและตามกิจกรรมหลักขององค์กรพบว่าไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามระดับทุนจดทะเบียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก, การขนส่ง, ความต้องการ

Abstract

This research was aimed to study 1) The level of demand for the services of global positioning system the transportation of entrepreneurs in the Lat Krabang Industrial Estate and 2) The level of importance of factors influencing the decision to the global positioning system of entrepreneurs in the Lat Krabang Industrial Estate. The research instrument was the questionnaire has a reliability value of 0.82.The sample consisted of 256 compony .The statistics used in this study were percentage, mean, standard deviation, one way analysis of variance and post hoc comparison by Scheffe' Analysis. According to the results,

The level of demand for the services of global positioning system the transportation of entrepreneurs in the Lat Krabang Industrial Estate is a high level.While vehicle management and management factors, GPS system factors make confidence

among customers and factors for reducing fuel costs and repair costs Is important to deciding on the service global positioning system of entrepreneurs in the Lat Krabang Industrial Estate.

A comparative analysis of the different demand of the global positioning system classified by industry group registered capital level and the main activities of the organization were found, that the companies in different industry groups there was no significant difference in demand for the global positioning system at 0.05 level, company with a registered capital level and companies with core activities in different organizations there was a statistically significant difference in demand for the global positioning system at the 0.05 level.

A comparative analysis of the Key Factors in the decision to Use of global positioning system service providers of entrepreneurs in Lat Krabang Industrial Estate classified by industry group and according to the main activities of the organization showed no differences. When classified by the registered capital level, there was a statistically significant difference at the 0.05 level.

Keywords: Global Positioning System, Transportation, Demand

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ระบบโทรคมนาคม และเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต (Internet) มีการเติบโตอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายให้แก่มนุษย์ในการใช้ชีวิตรวมถึงการบริหารจัดการองค์กร ดังเช่นระบบบุตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System: GPS) ซึ่งเป็นระบบที่สามารถระบุแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ได้ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ หรือยานพาหนะ โดยตำแหน่งที่ระบุได้นั้นมาจากการคำนวณพิกัดของดาวเทียมระบุพิกัดที่ลอยอยู่ในอวกาศ (อุไรวรรณ คีรีทอง, 2556 อ้างอิงใน กุลปริยา นกดี, 2557) และจากยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสนใจในการพัฒนาความสามารถของระบบโลจิสติกส์เป็นอย่างมาก และระบบระบบบุตำแหน่งบนพื้นโลกเป็นส่วนหนึ่งในระบบโลจิสติกส์และผู้ให้บริการที่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการระบบบุตำแหน่งบนพื้นโลกนั้นก็มีอยู่มาก ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องการใช้ระบบโลจิสติกส์นั้นสามารถมุ่งเน้นในการพัฒนาธุรกิจของตนเอง เพื่อแข่งขันกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้

จากสภาวะที่น้ำมันมีการปรับตัวสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลาการลดต้นทุนทางด้านขนส่งจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ โดยปัจจุบันบทบาทการให้บริการระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลกได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินการ ดังนั้นระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลกเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่หลายองค์กรหรือหน่วยงานหลาย ๆ แห่งได้ให้ความสนใจที่จะใช้บริการเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากทุกองค์กรหรือหน่วยงานมีการแข่งขันกันมากขึ้นและเพื่อให้อยู่รอดได้ในระยะยาว องค์กรจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดหาผู้ให้บริการระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลกที่มีความชำนาญที่จะมีความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นจากการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมในประเทศ ทำให้แนวโน้มการจัดการด้านการขนส่งที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ต่างมีวัตถุประสงค์ของการจัดการลดต้นทุนเพื่อก่อให้เกิดผลกำไรมากที่สุดจึงทำให้เกิดช่องว่างของความต้องการใช้บริการของผู้ประกอบการ และความสามารถในการให้บริการของผู้ให้บริการระบบระบุตำแหน่งบนพื้น โลกโดยทางผู้ให้บริการระบบระบุตำแหน่งบนพื้นโลก นั้นพยายามที่จะดำเนินกิจการโดยให้ต้นทุนต่ำที่สุด ทำให้สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ไม่เพียงพอ สถานประกอบการขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ได้ใช้ระบบ GPS Tracking ในการจัดการกระบวนการขนส่งสินค้าและ โลจิสติกส์มาช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว และพบว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่ให้การยอมรับเทคโนโลยีนี้เป็นอย่างดี (พณณกร ทองหลิ้ม 2555, ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์, และจักรกฤษณ์ ดวงพัสตร, 2554 อ้างอิงใน รุ้งลาวัลย์ การอง และคณะ, 2561)

ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการอุตสาหกรรมการขนส่งของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก ในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก ในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

สมมติฐานการวิจัย

1. การจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ระดับทุนจดทะเบียน และกิจกรรมหลักขององค์กรที่แตกต่างกันมีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกแตกต่างกันจำแนกมีผลต่อการเลือกใช้ระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกที่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มบริษัทที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Simple Size) ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 ได้จำนวน 256 บริษัท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอรายงานในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การสร้างแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check-List) มีจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับระดับความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกของกลุ่มตัวอย่าง การสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะของคำถามต้องการให้ผู้ตอบประเมินข้อคำถามเป็นระดับมาตราส่วนตามความสำคัญหรือตามความคิดเห็น โดยมีคำตอบแบ่งเป็นระดับมาตราส่วน 5 ระดับ เรียงสำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการระดับความสำคัญของปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก การสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ลักษณะของคำถามต้องการให้ผู้ตอบประเมินข้อคำถามเป็นระดับมาตราส่วนตามความสำคัญหรือตามความคิดเห็น โดยมีคำตอบแบ่งเป็นระดับมาตราส่วน 5 ระดับ เรียงสำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 การหาความเที่ยง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2.2 การหาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) ผู้จัดทำบัญชีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดในแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach’s Coefficient Alpha ได้ค่าความเชื่อถือได้ของตัวแปรอยู่ 0.82

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามแหล่งที่มาได้ 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแนะนำหรืออ้างถึงหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่สามารถสนับสนุนงานวิจัย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับให้บริการของผู้ให้บริการระบบการบอกตำแหน่งบนพื้นโลก

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ (Survey Method) โดยออกแบบสอบถาม (Questionnaire) และส่งแบบสอบถามจำนวน 384 ฉบับไปยังกลุ่มตัวอย่างจากและได้รับกับมาจำนวน 256 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 66.66 นั้นจึงนำผลจากการสำรวจมาวิเคราะห์ผลข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) สรุปค่ามาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความต้องการใช้บริการระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance, ANOVA) หรือ F-test

ผลการวิจัย

จากการจัดส่งแบบสอบถามไปยังบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง จำนวน 384 บริษัท โดยได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 256 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 66.66 ของประชากรทั้งหมด จากการดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน คิดเป็นร้อยละ 32.1 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่มเบเกอรี่ และกลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 12.8 นอกจากนั้น ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมพลาสติกและยาง กลุ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ ร้อยละ 6.4 กลุ่มอุตสาหกรรมคลังสินค้า กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ร้อยละ 3.8 กลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้าง และกลุ่มอุตสาหกรรม Consumer Product ร้อยละ 2.6

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานในองค์กร 51-100 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 รองลงมาได้แก่ จำนวน 101-500 คน ร้อยละ 25.6 จำนวน 501-1,000 คน ร้อยละ 14.1 จำนวนมากกว่า 1,000 คน ร้อยละ 12.8 และจำนวน 1-50 คน ร้อยละ 10.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียน 1-4.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.6 รองลงมาได้แก่ ทุนจดทะเบียน 100-499.9 ล้านบาท ร้อยละ 24.4 ทุนจดทะเบียน 10-49.9 ล้านบาท ร้อยละ 19.2 ทุนจดทะเบียน 50-99.9 ล้านบาท ร้อยละ 17.9 และทุนจดทะเบียน 500 ล้านบาทขึ้นไป ร้อยละ 3.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิต คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาได้แก่ ผู้จัดส่งสินค้า, วัตถุดิบ ร้อยละ 20.5 ผู้กระจายสินค้า ร้อยละ 15.4 บริหารจัดการคลังสินค้า ร้อยละ 3.8 และเป็นทั้งผู้ผลิตและจัดส่ง ร้อยละ 2.6 และ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกแต่ไม่เคยใช้ คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมากลุ่มตัวอย่างมีการใช้งานระบบการบอกตำแหน่งบนพื้นโลกอยู่ ร้อยละ 62.8 และไม่รู้จักระบบการบอกตำแหน่งร้อยละ 0.3

2. ระดับความต้องการใช้บริการระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกในการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการใช้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 3.94) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยสามลำดับแรกพบว่าความทันสมัยในด้านเทคโนโลยีของระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก ($\bar{x}$=3.85) รองลงมาคือ ระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าในเรื่องการจัดส่งสินค้า ($\bar{x}$=3.09) และระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจะทำให้บริษัทมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ($\bar{x}$=2.97) ตามลำดับ

3. ความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยภาพรวมปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกมีความสำคัญระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.26) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยสามลำดับแรกพบว่า ปัจจัยด้านบริหารและจัดการยานพาหนะ เช่น กำหนดเวลา และจุดเป้าหมายให้พนักงานได้ ($\bar{x}$=3.59) รองลงมาคือ ระบบ GPS จะสามารถสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้ามากขึ้น ($\bar{x}$=3.51) และปัจจัยการลดต้นทุนค่าน้ำมันและค่าซ่อมแซม เช่น รถถูกใช้งานตามระยะทางและสภาพความเป็นจริง ($\bar{x}$=3.24) ตามลำดับ

4. การเปรียบเทียบการจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ระดับทุนจดทะเบียน และกิจกรรมหลักขององค์กรที่แตกต่างกันมีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกที่แตกต่างกันผลการวิเคราะห์พบว่า

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.568 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 แสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจำแนกตามระดับทุนจดทะเบียน พบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.003 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทุนจดทะเบียนที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มระดับทุนจดทะเบียน พบว่า บริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน 500 ล้านบาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.40 ซึ่งมีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลกมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน 10-49.9 ล้านบาท ทุนจดทะเบียน 1-4.9 ล้านบาท ทุนจดทะเบียน 100-499.9 ล้านบาท และทุนจดทะเบียน 50-99.9 ล้านบาท ค่าเฉลี่ย 3.33, 3.03, 2.80 และ 2.23 ตามลำดับ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่ง บนพื้นโลก จำแนกตามกิจกรรมหลักในองค์กร พบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.002 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีกิจกรรมหลักในองค์กรที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มกิจกรรมหลัก พบว่า บริษัทที่เป็นผู้กระจายสินค้า มีค่าเฉลี่ย 3.87 ซึ่งมีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่เป็นผู้ผลิต บริษัทที่เป็นทั้งผู้ผลิตและจัดส่ง บริษัทที่เป็นผู้จัดส่งสินค้า, วัตถุดิบ และบริษัทบริหารจัดการคลังสินค้า ค่าเฉลี่ย 2.94, 2.60, 2.51 และ 1.80 ตามลำดับ

5. การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกันจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ระดับทุนจดทะเบียน และกิจกรรมหลักขององค์กรมีผลต่อการเลือกใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.720 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 แสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน

จะให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกไม่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจำแนกตามระดับทุนจดทะเบียน พบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.003 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทุนจดทะเบียนที่แตกต่างกันจะให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกัน โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มระดับทุนจดทะเบียน พบว่า บริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน 500 ล้านบาทขึ้นไป มีค่าเฉลี่ย 3.83 ซึ่งให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน 10 - 49.9 ล้านบาท ทุนจดทะเบียน 1 - 4.9 ล้านบาท ทุนจดทะเบียน 100 - 499.9 ล้านบาท และทุนจดทะเบียน 50 - 99.9 ล้านบาท ค่าเฉลี่ย 3.64, 3.50, 3.20 และ 2.33 ตามลำดับ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจำแนกตามกิจกรรมหลักในองค์กร พบว่า มีค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด 0.05 แสดงว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีกิจกรรมหลักในองค์กรที่แตกต่างกันจะให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก

แตกต่างกัน โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มกิจกรรมหลัก พบว่า บริษัทที่เป็นผู้กระจายสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.20 ซึ่งให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด รองลงมาคือ บริษัทที่เป็นผู้ผลิต บริษัทที่เป็นทั้งผู้ผลิตและจัดส่ง บริษัทบริหารจัดการคลังสินค้า และบริษัทที่เป็นผู้จัดส่งสินค้า, วัตถุดิบ ค่าเฉลี่ย 3.33, 3.17, 3.00 และ 2.43 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของทั้ง 256 บริษัท พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน คิดเป็นร้อยละ 32.1 บริษัทของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานในองค์กร 51 - 100 คน คิดเป็นร้อยละ 37.2 มีทุนจดทะเบียน 1 - 4.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34.6 กิจกรรมหลักในองค์กร ส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิต คิดเป็นร้อยละ 57.7 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแต่ไม่เคยใช้ คิดเป็นร้อยละ 62.8

การวิเคราะห์ความต้องการใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกของกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความทันสมัยในด้านเทคโนโลยีของระบบการบอกตำแหน่งมากที่สุดจะสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าในเรื่องการจัดส่งสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวิชย์ กัมมารังกูร (online) ที่ศึกษาความพึงพอใจต่อระบบติดตามรถ (GPS Tracking) ของผู้ประกอบการด้านโลจิสตกส์ พบว่า ผู้ประกอบการโลจิสติกส์มีความพึงพอใจต่อระบบ GPS Tracking ในด้านประสิทธิภา ด้านการแสดงผล และด้านการใช้งาน

การวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกในให้ความสำคัญกับการบริหารและจัดการยานพาหนะ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกจะสามารถสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้ามากขึ้น การสามารถลดต้นทุนค่าน้ำมันและค่าซ่อมแซม ป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น การทำงานของระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกร่วมกันกับระบบสารสนเทศที่ใช้งานอยู่ และความเหมาะสมของอัตราค่าบริการ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา กรโกษา (2557) ศึกษาการนำเทคโนโลยี GPS มาประยุกต์ใช้ของผู้ประกอบการขนส่งชิ้นส่วนรถยนต์สำหรับธุรกิจการขนส่งสินค้าระบบ Milk Run

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ระดับทุนจดทะเบียน และกิจกรรมหลักขององค์กร พบว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกไม่แตกต่างกัน บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทุนจดทะเบียนที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกัน โดยบริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน 500 ล้านบาทขึ้นไป มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด และบริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีกิจกรรม

หลักในองค์กรที่แตกต่างกัน มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกัน โดยบริษัทที่เป็นผู้กระจายสินค้า มีความต้องการใช้ระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลก จำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม ระดับทุนจดทะเบียน และกิจกรรมหลักขององค์กร พบว่า บริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน จะให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกไม่แตกต่างกัน ส่วนบริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับทุนจดทะเบียนที่แตกต่างกัน จะให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกัน โดยบริษัทที่มีระดับทุนจดทะเบียน 500 ล้านบาทขึ้นไป ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด และบริษัทของกลุ่มตัวอย่างที่มี

กิจกรรมหลักในองค์กรที่แตกต่างกัน จะให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกแตกต่างกัน โดยบริษัทที่เป็นผู้กระจายสินค้า ให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการบริหารและจัดการยานพาหนะ ทั้งนี้เนื่องจากหากกิจการมีการบริหารจัดการยานพาหนะที่ใช้ในการดำเนินงานของกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดต้นทุนค่าน้ำมันและค่าซ่อมแซม ป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น

1.2 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการนำระบบการระบุตำแหน่งบนพื้นโลกมาใช้ในการขนส่งเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้ามากขึ้น จะส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมหรือผู้ให้บริการขนส่งที่ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบังเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่แท้จริงมากขึ้นควรมีการขยายขอบเขตไปยังเขตนิคมอุตสาหกรรมอื่น ๆ

2.2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบการบอกตำแหน่งในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยเพียง 6 ข้อ ซึ่งยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการระบบการบอกตำแหน่งอีกมาก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยภายในบริษัท ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจัยทางด้านการตลาด (Marketing Mix : 4Ps) ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด เป็นต้น

2.3 ควรศึกษารายละเอียดคุณสมบัติของระบบการบอกตำแหน่งที่แต่ละบริษัทต้องการ เพื่อเป็นแนวทางให้บริษัทผู้ผลิตพัฒนาระบบให้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

บรรณานุกรม

กุลปริยา นกดี.(2557).การยอมรับเทคโนโลยี GPS Tracking ของบริษัท พี.ที. ทรานส์ เอ็กซ์เพรส จำกัด.สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for windows (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา

ฐิตารีย์ ขำทับทิม (2550).การศึกษาความต้องการและปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์บุคลที่สาม กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร.

จรรยา กรโกษา.(2557). ศึกษาการนำเทคโนโลยี GPS มาประยุกต์ใช้ของผู้ประกอบการขนส่งชิ้นส่วนรถยนต์สำหรับธุรกิจการขนส่งสินค้าระบบ Milk Run.ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2548). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ : บริษัท วี อินเตอร์ พริ้นท์ จำกัด.

บุญทรัพย์ พานิชการและคณะ (2549). ผู้นำในการจัดการโลจิสติกส์. Inter transport Logistics, กรุงเทพฯ,หน้า 103-106

วัชรา วัชรเถียร (2539). ธุรกิจบริการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วรพล ปัญจศรีประการ. (2553). ปัจจัยการยอมรับการนาเอาระบบติดตามรถยนต์ GPS มาใช้ร่วมกับบริษัทประกันภัย (การศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://digi.library.tu.ac.th/ thesis/it/0919/title-biography.pdf

รุ้งลาวัลย์ การอง และ วศิณ ชูประยูร.(2561).การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์พหุกลุ่มเพื่อพัฒนาตัวแบบอิทธิพลการยอมรับและใช้เทคโนโลยีระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (จีพีเอส) ในกระบวนการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในราชอาณาจักรไทย. รังสิตสารสนเทศ ปีที่24 ฉบับที่1 มกราคม – มิถุนายน 2561 หน้า 94-112

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2534). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : บ้าเสรีรัตน์

อภิวิชย์ กัมมารังกูร .(online).ศึกษาความพึงพอใจต่อระบบติดตามรถ (GPS Tracking) ของผู้ประกอบการด้านโลจิสตกส์. สืบค้นจาก

http://www.mbainnovationram.com/pdf/5814980023.pdf

Received: *9 กุมภาพันธ์ 2564*
Revised: *10 เมษายน 2564*
Accepted: *26 เมษายน 2564*

กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทย: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

Mechanism of the Impeachment of Persons Holding Political Positions under the Thai Constitution: Comparative Case Studies with Foreign

นัชพณ ฤทธิ์คำรพ[1] วิชา มหาคุณ[2]
Nattcharphon Richkamroph[1] Vicha Mahakun[2]

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากลไกการถอดถอนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 และ 2550 เปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลไกการพิจารณาถอดถอน ตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้ กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทยโดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อปรับปรุงแก้ไขกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทยให้มีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น เพื่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการและสัมภาษณ์เจาะลึกนักการเมืองและนักวิชาการ นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เชิงตรรกวิทยา ทางนิติวิธี เพื่อปรียบเทียบกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประเทศไทยกับต่างประเทศ

ผลการศึกษา พบว่ากลไกการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมืองไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งต่างประเทศจะใช้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยอาศัยกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลและคานอำนาจ ส่วนของประเทศไทยยังขาดประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผล จากการลงมติในวุฒิสภาไม่สามารถที่จะถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้จริง ดังนั้น ดุษฎีนิพนธ์นี้จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ 2560 เพื่อให้ประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอเรื่องถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยกำหนดให้วุฒิสภาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ดำเนินการไต่สวน แล้วให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาพิจารณาถอดถอนตามแนวทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งนี้หากกลไกการถอดถอนใช้ไม่ได้ผลก็จะต้องใช้กลไกการกำหนดโทษทางอาญาและการดำเนินการทางศาลแทนวิธีการถอดถอน

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
degree of doctor of laws graduate school rangsit university
[2] (วิชา มหาคุณ) สาขานิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ศาสตราจารย์พิเศษ
(Vicha Mahakun) degree of doctor of laws graduate school rangsit university, Speccial Professor

คำสำคัญ: การถอดถอน, ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, รัฐธรรมนูญไทย, การดำเนินการทางศาลแทนวิธีการถอดถอน

Abstract

This dissertation aims to study the impeachment mechanism under the constitution of Thailand, B.E. 2540 and B.E.2550 comparing with the constitution of Thailand, B.E.2560 and related law. The problems of their enforcement in Thai constitutions comparing with those in the constitutions of foreign countries in order to improve and develop the impeachment mechanism of persons holding political positions under the Thai constitution to be more efficient and effective in the king as head of state. The study is a qualitative research by the collection of academic data documents and the in-depth interview of politicians and academicians. All data collected were analyzed by the content analysis, and juristic analysis to compare the impeachment mechanism of persons holding political positions in Thailand with foreign countries.

The study results found that the impeachment mechanism of persons holding political positions applied the check and balance inspection of the exercise of state power that is more effective than the impeachment mechanism by the senate in Thailand that can not effectively impeach any politicians. The dissertation recommends therefore to amend the dispositions of the constitution of Thailand, B.E.2560 that the people and members of the house of representatives shall propose the impeachment of persons the holding political positions for the joint inquiry of the senate and the house of representatives before submit the case to the supreme court for criminal proceedings against persons holdings political persons for effective impeachment. If the impeachment mechanism can not be implemented rather than impeachment mechanism.

Keywords: Impeachment, Persons Holding Political Position, Thai Constitution, Juridical Proceeding rather Than Impeachment Mechanism

บทนำ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยประชาชนจะใช้สิทธิของตนผ่านกระบวนการทางการเมืองเพื่อมอบอำนาจของตนให้แก่บุคคลเข้าไปดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในการบริหารปกครองประเทศ การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญอย่างหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ได้มา ซึ่งตัวแทนของประชาชนอย่างเป็นทางการ โดยการยอมรับในเสียงส่วนใหญ่ที่ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งมาใช้สิทธิอย่างถูกต้องตามกฎหมายหมาย(โกวิท พวงงาม, 2546, หน้า 1)

การถอดถอนออกจากตำแหน่งเป็นวิธีการควบคุมฝ่ายบริหารวิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการควบคุมตัวบุคคลผู้มีตำแหน่งทางการเมืองไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกระทำผิดร้ายแรงก็จะต้องถูกดำเนินการให้พ้นไปจากตำแหน่งนั้น การถอดถอนจากตำแหน่งจึงเป็นกลไกสำคัญอีกกลไกหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารโดยเปิดโอกาสให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งกระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงในขณะดำรงตำแหน่งหน้าที่ให้พ้นจากตำแหน่งก่อนเวลาอันสมควร เนื่องจากหากปล่อยให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวต่อไป จะก่อให้เกิดความเสียหายหรืออันตรายต่อประเทศชาติและประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจถูกร้องขอให้วุฒิสภาถอดถอนจากตำแหน่งได้คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มูลเหตุที่จะถอดถอนมีอยู่ 5 เหตุ ได้แก่ 1)มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติหมายความว่าการมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากผิดปกติหรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติหรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ 2)ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่าปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น 3)ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ 4)ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม 5)ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย, 2557)

รัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งมีฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในการพิจารณาการออกกฎหมายและการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร เนื่องจากฝ่ายบริหารมีหน้าที่ในการบริหารราชแผ่นดินให้เป็นไปโดยความชอบธรรม มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง รัฐสภาจึงสามารถควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายบริหารให้เป็นไปตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อรัฐสภา ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารเป็นการตรวจสอบและถ่วงดุล(Checks and Balances) การใช้อำนาจของทั้งสองสถาบันการเมืองให้มีความเหมาะสมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติสำหรับการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารไม่

เกิดความสมดุล ฝ่ายบริหารมักจะมีอำนาจเหนือกว่าฝ่ายอื่น ประกอบกับการบริหารงานของฝ่ายบริหารนำมาสู่การกระทำนอกเหนือขอบเขตอำนาจที่กฎหมายกำหนดเกิดการทุจริต(Corruption) จึงจำเป็นที่จะต้องควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ซึ่งมีวิธีการต่างๆ กล่าวคือ การตั้งกระทู้ถาม การเสนอขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินและการถอดถอนตำแหน่ง การพิจารณาลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่ง (Impeachment) เป็นคำที่ยังไม่ชัดเจนเพราะจะคล้ายกับการลงประชามติถอดถอน(Recall) ซึ่งก็เป็นการถอดถอนเช่นกัน ดังนั้น ถ้าจะเรียกให้แตกต่างกัน จึงควรเรียก Impeachment ว่าการพิจารณาลงโทษถอดถอนออกจากตำแหน่ง ส่วน Recall ควรเรียกว่าการลงประชามติถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นกระบวนการกล่าวหาบุคคลที่ใช้อำนาจไปในทางทุจริตประพฤติมิชอบหรือกระทำการขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยเป็นการตรวจสอบบุคคลผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองในการใช้อำนาจที่มีอยู่ ซึ่งเป็นอำนาจที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง หากบุคคลผู้มีตำแหน่งทางการเมืองใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้องหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ (Abuse of Powers) ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือกระทำผิดร้ายแรง ก็สามารถที่จะถูกถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ การถอดถอนตำแหน่งมีต้นกำเนิดในระบบรัฐธรรมนูญอังกฤษในยุคกลาง (Middle Age) ซึ่งเป็นการปกครองในระบบรัฐสภาและถูกนำไปพัฒนาและนำไปปฏิบัติใช้ในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ปกครองโดยระบบประธานาธิบดี (Presidential System) อย่างสหรัฐอเมริกา โดยกฎหมายได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (The House of Representative) มีอำนาจที่จะฟ้องถอดถอนออกจากตำแหน่งและกระบวนการสอบสวนและตัดสิน เป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (Senate) ในปี ค.ศ.1974 การพิจารณาถอดถอนประธานาธิบดี ริกชาร์ด นิกสัน (Richard Nixon) จนกลายเป็นการกดดันให้ลาออกจากตำแหน่ง และล่าสุดใน ค.ศ. 2019 สภาผู้แทนฯ ที่มีสมาชิกฝ่ายข้างมากมาจากพรรคเดโมแครต ก็ได้เสนอเรื่องการถอดถอน ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ต่อสภาผู้แทนราษฎร สหรัสฯ ซึ่งสมาชิกฝ่ายข้างมากมาจาก ส.ส.รีพับลิกัน เช่น เดียวกับทรัมป์ ได้มีมติให้พ้นข้อกล่าวหาไป (Steven, Koven & Julie Kunselman, 2003)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของต่างประเทศ ประกอบด้วยประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลเพื่อจรรโลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความมั่นคงวัฒนาถาวรอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือตามรัฐธรรมนูญไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

2. เพื่อศึกษาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 เปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลไกการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกลไก การพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

5. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทย ให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น เพื่อจรรโลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความมั่นคงยั่งยืน

สมมติฐานของการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหมวดแห่งการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ใช้ในปัจจุบันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันไม่ได้บัญญัติหมวดแห่งการถอดถอนไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งอาจส่งผลทำให้การตรวจสอบการใช้อำนาจของนักการเมืองนั้นขาดความไม่สมบูรณ์บกพร่องได้วิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งค้นหารูปแบบทางกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะแก้ไขปรับปรุงกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ขอบเขตของการวิจัย

ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นทำการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทยกับต่างประเทศ เป็นการศึกษาบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพุทธศักราช 2561 รวมถึงบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 และกฎหมายของต่างประเทศ เปรียบเทียบกับกฎหมายรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่มีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากนั้น ยังเสนอแนวทางในการแก้ไขหรือเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเกี่ยวกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนา (descriptive) โดยเลือกใช้วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) ทั้งจากเอกสารวิชาการ เอกสารราชการ ได้แก่ 1)เอกสารชั้นต้น (primary documents) 2)วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ตามกระบวนการขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 3)การวิเคราะห์ข้อมูลจากการประมวลเอกสารและการสัมภาษณ์ที่นำไปสู่สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2550 และ 2560 รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของต่างประเทศ คำวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและต่างประเทศ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์สารนิพนธ์ ตำรากฎหมาย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องตลอดจนเอกสารข้อมูลและรายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

2) การสัมภาษณ์เจาะลึก(In-depth Interview) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากประชากรเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกตามเกณฑ์วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยมีการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ได้แก่ 1)การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่มตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ 2)นำข้อมูลปฐมภูมิ(Primary Data) ที่ได้มาใช้วิเคราะห์ 3)ข้อมูลเอกสาร(Documentary Data) ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดเกี่ยวกับการบังคับใช้กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทยมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลเพื่อจรรโลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความมั่นคงวัฒนาถาวรอย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ดำเนินการประมวลและเก็บรวบรวมข้อมูลในข้อ 1. ครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลแบบไม่น้อยกว่าสามเส้า ตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงตรรกวิทยา(Logical analysis) วิเคราะห์ข้อมูลทางนิติวิธี (Juristic method) และวิเคราะห์เปรียบเทียบ(Comparative analysis) เกี่ยวกับกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลไกการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมือง (Impeachment) ในประเทศไทยและต่างประเทศนั้น มีหลักการทั่วไปคล้ายคลึงกัน ถึงแม้จะมีรูปแบบและกระบวนการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน แต่ก็มีลักษณะพิเศษที่เหมือนกัน คือ เป็นระบบการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารเป็นหลัก จึงถือเป็นการควบคุมฝ่ายบริหารในด้านตัวบุคคลโดยการถอดถอนออกจากตำแหน่ง อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงขณะดำรงตำแหน่ง และเป็นกระบวนการควบคุมทางการเมืองแยกออกจากกระบวนการควบคุมทางศาลยุติธรรม อีกทั้งยังมีองค์การที่ทำหน้าที่ควบคุมมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน โดยเป็นระบบที่มีบทบัญญัติกำหนดกลไกและวิธีการพิจารณาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้มีการดำเนินงานถอดถอนที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ถูกต้องรัดกุมและมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานถอดถอนดังกล่าว

1. กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เปรียบเทียบกับฉบับพุทธศักราช 2540 และ 2550

จากการศึกษากลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทย: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้วิเคราะห์ถึงกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่า กระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 234, 235, 236 ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) เป็นผู้มีหน้าที่ในการไต่สวนตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วส่งส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 235 ได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงไม่ได้บัญญัติให้อำนาจแก่สภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในพิจารณาไต่สวนในการไต่สวนเพื่อส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 235 แต่กลับไปให้อำนาจกับคณะกรรมการ ปปช. เนื่องจากรัฐธรรมนูญ กำหนดให้คณะกรรมการ

ป.ป.ช.เป็นองค์การอิสระเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งที่มีอายุมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ภายใต้หลักการความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร แต่มาถึงเวลานี้การพยายามของ ป.ป.ช. ยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าไหร่นัก ภายหลังปัจจุบันมีคดีเกี่ยวกับความไม่โปร่งใส่ของรัฐบาล ว่าลักษณะของกลไกรับผิดรับชอบในปัจจุบันทำให้ ป.ป.ช. มีการรับผิดรับชอบต่อประชาชนน้อยเกินไป เพราะประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบหรือลงโทษ ป.ป.ช. ได้ค่อนข้างยาก โดยจะเห็นได้จากที่มาของ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญปี 50 และ 60 ซึ่งมาจากการสรรหาและคณะกรรมการสรรหานั้นส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวแทนจากศาล ซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งการได้มาไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน จึงไม่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เมื่อได้ศึกษาเปรียบเทียบกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับรัฐธรรมแห่งราชอาณาจักรไทย 2540 และ 2550 แล้ว พบว่า กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความแตกต่างกัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้นไม่มีบทบัญญัติเรื่องของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง หากแต่เป็นการดำเนินการที่มีผลทำให้นักการเมืองต้องออกจากตำแหน่งโดยมีเรื่องการทุจริตต่อหน้าที่เป็นหลัก เนื่องจากหลักคิดที่แตกต่างกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่มีเรื่องของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยวุฒิสภา เนื่องจากความแตกต่างในการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 นั้น มีวุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีวุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด สมาชิกวุฒิสภาจึงมีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ แต่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นั้น วุฒิสมาชิกส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อีกส่วนหนึ่งมาจากการเลือกกันเองของบรรดาผู้สมัคร ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม ดังนั้น การจะกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจถอดถอนจึงไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ดี กลไกการถอดถอนโดยวุฒิสมาชิกเท่าที่มีมาภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 นั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอและไม่สามารถใช้ได้ผลจริงในทางปฏิบัติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้ใช้กลไกอื่นเข้ามาแทนที่ โดยให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ดำเนินการไต่สวนแล้วจึงฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินการติดสินการถอดถอนต่อไป ว่าลักษณะของกลไกรับผิดรับชอบในปัจจุบันทำให้ ป.ป.ช. มีการรับผิดรับชอบต่อประชาชนน้อยเกินไป เพราะประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบหรือลงโทษ ป.ป.ช. ได้ค่อนข้างยาก โดยจะเห็นได้จากที่มาของ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญปี 50 และ 60 ซึ่ง มาจากการ

สรรหา และคณะกรรมการสรรหานั้นส่วนใหญ่ประกอบด้วยตัวแทนจากศาล ซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน

2. กลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ 4 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐเกาหลี จึงต้องวิเคราะห์ดูพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยในประเทศนั้นๆ ว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบใด เช่น ระบบประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ระบบกึ่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ระบบรัฐสภาของสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งสรุปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศไทยได้ ดังนี้

1. ในสหรัฐอเมริกา สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีความผิดฐานทรยศต่อประเทศชาติ ความผิดฐานรับสินบน และความผิดอาญาชั้นสูง แล้วยื่นสำนวนส่งให้วุฒิสภาเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง กรณีผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในความผิดฐานทรยศต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง และความผิดฐานละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ประธานาธิบดี ส่วนรัฐมนตรีนั้น ให้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาของรัฐมนตรีร้องทุกข์กล่าวโทษต่อคณะกรรมการพิจารณาคำฟ้อง เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้อัยการประจำศาลฎีกาเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐซึ่งทำหน้าที่พิจารณาถอดถอน

3. ในสหราชอาณาจักร สภาสามัญ (House of Common) เป็นผู้ทำหน้าที่ไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีความผิดอาญาฐานเปิดเผยความลับทางราชการ ฐานทรยศต่อชาติ ฐานรับสินบน และความผิดอาญาชั้นสูง แล้วส่งสำนวนให้สภาขุนนาง (House of Lords) เป็นผู้พิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่งต่อไป

4. ในสาธารณรัฐเกาหลี สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภายื่นญัตติฟ้องร้องถอดถอนประธานาธิบดี และไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภา ยื่นญัตติฟ้องร้องให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นๆ ลงมติด้วยเสียงข้างมากของสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภา ส่งเรื่องให้คณะกรรมาธิการด้านกฎหมายและการยุติธรรมทำหน้าที่สอบสวนดำเนินการไต่สวนแล้วส่งให้ที่ประชุมใหญ่ของรัฐสภาพิจารณาส่งสำนวนให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

5. ในประเทศไทย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.)ทำหน้าที่ดำเนินการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทำความผิดฐานมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง แล้วให้ อสส.ยื่นฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดำเนินการตัดสินการถอดถอนออกจากตำแหน่งต่อไป

3. วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กลไกกระการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

จากการวิเคราะห์การบังคับใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับกรณีศึกษาการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว พบว่า มีปัญหาการบังคับใช้ สรุปได้ดังนี้ 1) ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560นั้น ไม่มีกลไกที่เรียกว่าการถอดถอน (Impeachment) หากแต่มีกลไกในการดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่ทุจริตประพฤติมิชอบ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือขัดต่อมาตรฐานจริยธรรมอย่างร้ายแรงต้องออกจากตำแหน่ง โดยจะต้องพิจารณากฎหมายสามฉบับเป็นอย่างน้อยร่วมกัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพิจารณาคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 2) สภาพปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย คือ การขาดประสิทธิภาพ และไม่เกิดสัมฤทธิผลในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกลไกการถอดถอนปกติซึ่งมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เพราะรัฐบาลคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาได้ ยกเว้นแต่ในช่วงที่มีการปฏิวัติ-รัฐประหารที่มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) การถอดถอนนั้นไม่สามารถที่จะทำได้ในความเป็นจริง เนื่องจากการลงมติในวุฒิสภา ไม่สามารถที่จะถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้จริง ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับต่างประเทศ บรรดาประเทศทั้งหลายที่ใช้ได้ผลจริง ก็จะต้องสามารถลงมติให้มีการถอดถอนได้จริงจากวุฒิสภา 3) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น ถือเป็นการลงโทษที่รุนแรงสำหรับความผิดฐานทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมหรือให้โอกาสได้ชี้แจงต่อสู้ ทั้งนี้ การไม่ให้อำนาจการถอดถอนออกจากตำแหน่งกับสมาชิกวุฒิสภาเป็นเพราะที่ผ่านมามีปัญหาไม่เคยประสบความสำเร็จในการถอดถอน เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาส่วนใหญ่มาจากฐานเสียงเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงทำให้มีความเชื่อมโยงกันจึงทำให้ขาดความเป็นอิสระในการพิจารณาถอดถอน ดังนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จึงมีแนวคิดที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่จะพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทำให้มีนักการเมือง นักวิชาการแสดงความคิดเห็นถึงข้อดี ข้อเสีย ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวความคิดของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่จะให้การถอดถอนออกจากตำแหน่งเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญแทน เพื่อที่สมาชิกวุฒิสภาจะได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลางมากขึ้น ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายใดและมีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมายเป็นเรื่องหลักแต่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าหากการลงโทษขั้นสูงสุดอยู่กับองค์กรใดองค์การหนึ่งก็ควรพิจารณาถึงความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วย และไม่ว่าจะใช้องค์กรใดในการทำหน้าที่ถอดถอนหากผู้ทำหน้าที่ตัดสินมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง มีจริยธรรมสูง ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่ายใด ตัดสินโดยใช้จริยธรรมที่เที่ยงตรงรอบคอบปราศจากอคติก็จะสามารถทำหน้าที่ถอดถอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เกี่ยวกับการ

ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเป็นการประกันความชอบธรรมและความชอบด้วยกฎหมายของการดำเนินการภายใต้ขอบเขตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบโดยทุจริตเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เช่นนี้ การควบคุมการใช้อำนาจรัฐ โดยการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ย่อมเป็นมาตรการที่มุ่งหมายถึงการควบคุมและตรวจสอบบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอันเป็นกระบวนการตรวจสอบทางการเมืองที่แยกออกจากกระบวนการตรวจสอบ โดยฝ่ายตุลาการหรือองค์กรศาล การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในกระบวนการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พุทธศักราช 2561 ก่อให้เกิดประเด็นในกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งหลายประการ อันได้แก่ 1) ปัญหาประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขาดการมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทาง 2) ปัญหากระบวนการถอดถอนควรให้อำนาจวุฒิสภาเป็นองค์กรถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 3) ปัญหากระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขาดการถ่วงดุลการใช้อำนาจอธิปไตย และ 4) ปัญหาการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยการตัดสิทธิผู้ดำรงตำแหน่งทาการเมืองตลอดชีพ

รัฐธรรมนูญ 2560 นั้น ไม่มีเรื่องของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง หากแต่เป็นการดำเนินการที่มีผลทำให้ต้องออกจากตำแหน่ง โดยมีเรื่องการทุจริตต่อหน้าที่เป็นหลัก เนื่องจากหลักคิดที่แตกต่างกับรัฐธรรมนูญ 2540 และรัฐธรรมนูญ 2550 ที่มีเรื่องของการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยวุฒิสภา เนื่องจากความแตกต่างในการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิก ที่รัฐธรรมนูญ 2540 และ 2550 นั้นมีวุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ 2540 ที่มีวุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งทำให้การมีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจจะเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ เมื่อเปรียบเทียบที่มากับอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา แต่ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 นั้น วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกกันเองของบรรดาผู้สมัคร ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม ดังนั้นการจะกำหนดให้มีอำนาจถอดถอนอาจจะยังไม่เหมาะสมนัก แต่ประเด็นที่สำคัญไปกว่านั้น คือ กลไกการถอดถอนโดยวุฒิสมาชิกเท่าที่มีมาภายใต้รัฐธรรมนูญ 2540 และ 2550 นั้น ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และดูจะไม่สามารถใช้ได้ผลจริงในทางปฏิบัติ รัฐธรรมนูญ 2560 จึงได้ใช้กลไกอื่นเข้ามาแทนที่ โดยมี ปปช. เป็นหลัก สำหรับการดำเนินการกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และกรรมการองค์กรอิสระโดยทั่วไป แต่เมื่อเป็นเรื่องของ ปปช. วุฒิสภาจะมีการตั้งผู้ไต่ส่วนอิสระให้เป็นผู้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับที่ ปปช. เป็นผู้ดำเนินการกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือกรรมการองค์กรอิสระอื่นการจะเปรียบเทียบได้นั้น จะต้องยกตัวอย่างประเทศที่จะเปรียบเทียบ จึงจะสามารถเปรียบเทียบได้ หากยกการเปรียบเทียบขึ้นมาโดยรวมจะไม่สามารถเปรียบเทียบได้ เช่น ยกตัวอย่างประเทศที่จะเปรียบเทียบอย่าง ฝรั่งเศส เยอรมัน สหรัฐอเมริกา ซึ่งก็จะต้องไปดูพื้นฐาน

ของระบอบประชาธิปไตยในประเทศนั้น ๆ ว่าเป็นระบบใด เช่น ระบบประธานาธิบดี กึ่งประธานาธิบดี หรือรัฐสภา ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ประเทศต่าง ๆ มักจะใช้การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยอาศัยกลไกการตรวจสอบ ถ่วงดุล และคานอำนาจกันระหว่างอำนาจอธิปไตยสามฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ โดยในกรณีของประเทศไทยนั้นมีกลไกที่เข้ามาร่วมดำเนินการ คือ องค์กรอิสระ ได้แก่การมี ปปช. เข้ามาร่วมดำเนินการ ซึ่งหลาย ๆ ประเทศ อาจจะใช้เพียงอำนาจสามฝ่าย คือ สภา รัฐบาล ศาล เป็นกลไกดำเนินการภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 นั้น ไม่มีกลไกที่เรียกว่าการถอดถอน หากแต่มีกลไกในการดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่ทุจริต ประพฤติมิชอบ หรือขัดจริยธรรม ต้องออกจากตำแหน่ง โดยจะต้องพิจารณากฎหมายสามฉบับเป็นอย่างน้อยร่วมกัน คือ รัฐธรรมนูญ 2560 พรป. ปปช. และ พรป.การพิจารณาคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในส่วนของประเทศไทย คือ การขาดประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผล เนื่องจากยกเว้นแต่ในช่วงที่มีการปฏิวัติ-รัฐประหาร ที่มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) การถอดถอนนั้นไม่สามารถที่จะทำได้ในความเป็นจริง เนื่องจากการลงมติในวุฒิสภา ไม่สามารถทีจะถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งได้จริง ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับต่างประเทศ บรรดาประเทศทั้งหลายที่ใช้ได้ผลจริง ก็จะต้องสามารถลงมติให้มีการถอดถอนได้จริงจากวุฒิสภาหากกลไกการถอดถอนใช้ไม่ได้ผล ก็จะต้องใช้กลไกอื่น เช่น การกำหนดโทษทางอาญา และการดำเนินการทางศาล แทนที่จะใช้วิธีการถอดถอน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ 2560 ดังนี้คือ 1) เพื่อกำหนดให้ประชาชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเข้าชื่อเสนอเรื่องได้แก่ 1) ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 2) กำหนดให้วุฒิสภาร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ดำเนินการไต่สวนกรณีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 3) แล้วให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายตุลาการ 2) เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมให้มีบทบัญญัติกำหนดให้การตัดสิทธิทางการเมืองที่ไม่กระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของนักการเมืองที่อาจจะนำมาใช้กลั่นแกล้งทางการเมืองได้ เพื่อให้การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจตรวจสอบร่วมกับรัฐสภาในการลงมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง 4) ฝ่ายรัฐควรจะต้องเร่งทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจระบบกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบ เพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และให้นักการเมืองต้องมีทัศนคติที่สร้างสรรค์ต่อกลไกการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า เป็นกระบวนการตามแนวทางของ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เช่นเดียวกันกับนานาอารยประเทศในสังคมประชาธิปไตย

การลงคะแนนเสียงถอดถอน เป็นวิธีการตรวจสอบควบคุมการทุจริตของนักการเมือง โดยประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจตรวจสอบ ซึ่งการตรวจสอบเพื่อถอดถอนจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง กฎหมายที่ใช้ต้องมีประสิทธิภาพและ รัฐต้องเร่งทำประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจระบบการลงคะแนนเสียงถอดถอนของประชาชนโดยการเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนให้ถูกต้องระหว่างคำว่า “ตรวจสอบ” กับ “ถอดถอน” รวมถึงนักการเมืองให้มีทัศนคติที่เป็นบวกต่อคำว่าตรวจสอบและถอดถอนว่าเป็นกระบวนการตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้ตรวจสอบและผู้ถูกตรวจสอบนั้น มีความมั่นใจในความถูกต้องของกระบวนการตามกฎหมาย

1.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทำให้รู้ถึงปัญหาในการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยอาศัยกระบวนการทางการเมือง ที่ไม่อาจอำนวยความยุติธรรมให้กับทุกฝ่ายได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากกระบวนการทางการเมืองไม่มีความแน่นอนในการพิจารณา สามารถถูกแทรกแซงโดยฝ่ายการเมืองต่างๆ ได้ง่าย และไม่มีบรรทัดฐานในการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเท่าที่ควร โดยกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวเป็นเพียงกลไกทางการเมืองที่เปรียบเสมือนกระบวนการในการซักฟอกผู้กระทำผิดให้เป็นผู้บริสุทธิ์เท่านั้น เพราะไม่อาจจะหาหลักฐานที่ชัดเจนในการกระทำผิดได้ ประกอบกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้าสู่การพิจารณาถอดถอนดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นผู้ที่กุมอำนาจทางการเมืองไว้ จึงเป็นการยากที่จะถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งได้โดยกระบวนการทางการเมือง ซึ่งที่ผ่านมา กลไกการตรวจสอบโดยกระบวนการทางการเมืองดังกล่าวไม่อาจสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติได้ โดยอาจมาจากการแทรกแซงของฝ่ายการเมืองในขั้นตอนต่างๆ เช่นขั้นตอนในการพิจารณาไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือแม้กระทั่งในชั้นการพิจารณาและลงมติของวุฒิสภาเองที่มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน อีกทั้ง หากกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวมีผลในการตัดสินที่ขัดแย้งกับผลการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมต่อกรณีดังกล่าว อาจเป็นเหตุให้มีการเปรียบเทียบกระบวนการทั้งสอง ซึ่งมีการดำเนินกระบวนพิจารณาโดยองค์กรที่แตกต่างกัน โดยแม้จะมีการแก้ไขปัญหาโดยการบัญญัติแยกกระบวนการทั้งสองออกจากกันแล้ว แต่ประชาชนโดยทั่วไปอาจไม่เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง ซึ่งผลของการพิจารณาที่แตกต่างกันอาจนำไปสู่ข้อขัดแย้งต่างๆ ตามมาได้ จากที่ได้กล่าวมานี้ จึงเห็นได้ว่าองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้นควรเป็นองค์กรที่มีศักยภาพ มีความรู้ความเข้าใจลักษณะการทุจริตในรูปแบบต่างๆ และที่สำคัญต้องมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่ชัดเจนแน่นอน ตั้งอยู่บนฐานแห่งหลักการทางกฎหมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการปฏิรูปกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทย โดยการจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นมาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ โดยมีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใช้บังคับกับการพิจารณาตัดสินของศาลดังกล่าว และให้ศาลดังกล่าวมีอำนาจที่จะพิจารณาและตัดสินถอนถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ นอกจากนี้ หากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะลงโทษทางอาญาต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็สามารถพิจารณาตัดสินลงโทษบุคคลดังกล่าวทางอาญาได้ โดยถือเป็นการผสมผสานระหว่างอำนาจในการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของวุฒิสภาและอำนาจในการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไว้ด้วยกัน

2. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

เนื่องจากพฤติกรรมหรือการกระทำการทุจริตโดยอาศัยอำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นำมาสู่ความเสียหายต่อส่วนรวมอย่างร้ายแรง ประชาชนทุกคนจึงเป็นผู้เสียหายร่วมกัน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความเห็นว่า ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยกระบวนการถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่ง ภาครัฐควรสร้างค่านิยมและทัศนคติให้ประชาชนและสังคมตระหนักถึงความร้ายแรงของการประพฤติหรือกระทำการทุจริตโดยอาศัยอำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อร่วมป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระบบการเมือง รวมทั้ง ส่งเสริมกระบวนการที่จะสร้างบทบาทของประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดในกระบวนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของส่วนรวมร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น เพื่อจรรโลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความมั่นคงยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

คณะกรรมาธิการวิสามัญบันทึกเจตนารมณ์ จดหมายเหตุ และตรวจรายงานการประชุม สภาร่างรัฐธรรมนูญ. 2550. **เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ชัชพนธ์ โชตคสุชาติ. **การสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้น.** เว็บ.http://bestritted.com/?p=174. 11 สิงหาคม 2554.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2518. **กลไกรัฐสภา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิฆเณศ.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2544). **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) หมวดการตรวจสอบเรื่องที่ 5 ถอดถอนจากตำแหน่ง**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2548. **คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ค.ศ.1958**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

โภคิน พลกุล. 2529. **ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญไทย.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์ พลชัย.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2548. **กฎหมายรัฐธรรมนูญ หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมยศ เชื้อไทย. 2535. **หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรณิช รุ่งธิปานนท์. 2553. **รัฐสภาสหราชอาณาจักร : สภาสามัญ สภาขุนนาง หน่วยงานสนับสนุน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Received: *16 กันยายน 2563*
Revised: *5 มีนาคม 2564*
Accepted: *27 เมษายน 2564*

ปัญหาการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าพนักงานตำรวจ

Problems of measuring alcohol content for motorists Of the police officers

พีรพล สิมมา[1] ศลทร คงหวาน[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีผู้ขับขี่ยานพาหนะไม่ให้ความร่วมมือ ส่งผลให้เจ้าพนักงานสามารถแจ้งข้อหาความผิดแก่ผู้ขับขี่ฐานไม่ให้ความร่วมมือ จึงเห็นว่าควรที่จะมีการหาทางปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการวิจัยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าพนักงานตำรวจ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อหามาตรทางกฎหมายในการการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าพนักงานตำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า การตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเจ้าพนักงานตำรวจจะมีกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 กำหนดให้มีการวัดทางลมหายใจ ตรวจวัดจากเลือด หรือจากปัสสาวะ ทั้ง 3 วิธีนี้ วิธีการตรวจวัดทางลมหายใจ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสั่งให้ตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีผู้ขับขี่ยานพาหนะบางรายที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจโดยอ้างว่าวิธีการเป่า หรือใช้ปากอมที่เครื่องมือตรวจสอบนั้นเครื่องมือตรวจวัดอาจไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ถูกสุขอนามัยอาจติดเชื้อโรคจากผู้ที่ถูกตรวจสอบรายก่อนๆ ได้ จึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการที่เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะจะต้องมีวิศวกรที่มีความชำนาญการเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รับรองและสามารถ

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โทร 088-5426399
E-mail : johnny53450303@hotmail.com

[2] ดร. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น โทร 097-9736357

ชี้แจงแก่ผู้ที่จะถูกตรวจวัดในขณะนั้นได้ และจะต้องมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีความชำนาญการเกี่ยวกับการควบคุมโรคติดต่อดูแลสุขอนามัยก่อนที่จะนำเครื่องตรวจวัดไปใช้ตรวจแก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะ

คำสำคัญ: เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ตรวจวัด, เจ้าพนักงาน

Abstract

The aim of this study is to protect the crime on the sexual profit from the children and the youth by means of the Computer or Internet. This is harmful to body and mind of those who are abused both traditionally and ethically of the nation. So, it is necessary to solve the problems and legal amendment which are enforcing at present.

This is the qualitative study by means of documentary concerned theory, and law of Thailand and foreign countries. All result of the study would be analysed for finding legal solution to protect the profit making by means of Pornography on the Computer Crime or Internet..

The result of the study : in the solution of prohibition pornography via internet, it is not effective, even though the afore mentioned Act B.E.2554 article 25 : whoever owns the internet sexual information about the children and the youth shall be imprisoned not over six years or fined not over twenty thousands baht or both. But this law does not mention the fixed ages of children clearly. This is the problem and obstacle in controlling the media on the pornography via Internet in Thailand.

The researcher would suggest to amend and add to the present Act B.E.2550 by adding the legal definition in the article 3 “Children” means the young person aged not over 15 years old or at the ages of 15 years, and the “Youth” means the person over 15 years old but not yet at the age of 18 years.

Keyword; Children and Youth, the Sexualy Abused, the Computer Crime.

บทนำ

จากการที่การคมนาคมขนส่งในด้านต่างๆขยายตัวมากขึ้น จำนวนยานพาหนะจึงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยและจะมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน และถือได้ว่าเป็นสาเหตุ

หลักของการเสียชีวิต บาดเจ็บ พิการ หรือทำให้สูญเสียทรัพย์สินซึ่งสาเหตุในการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนนั้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนคือผู้ที่เมาแล้วฝืนขับ ทางภาครัฐจึงต้องหาวิธีการป้องกันผู้ที่เมาแล้วขับโดยการมอบหมายให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งถ้าสามารถลดอุบัติเหตุจากผู้ที่เมาแล้วขับลงได้จะทำให้ลดการเสียชีวิต การบาดเจ็บ และการสูญเสียทางเศรษฐกิจได้มาก (ไพบูลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล. 2546: 45)

ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อได้รับมอบหมายจากรัฐบาลก็จะนำมาตรการทางกฎหมาย ประกาศ กำหนด มาบังคับใช้ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2542 มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจเรียกคนขับรถตรวจวัดแอลกอฮอล์ได้ เพื่อมุ่งให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของคนขับรถ และประชาชนบนท้องถนน จึงได้ดำเนินการตั้งจุดตรวจ โดยมีอุปกรณ์ในการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ที่เมาแล้วขับ โดยกำหนดปริมาณการดื่มสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนดอยู่ที่ 15 มิลลิกรัม ถ้าตรวจวัดแล้วพบว่าผู้ขับขี่ รายใดมีปริมาณการดื่มเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ถือว่าเมาแล้วขับ จะต้องได้รับโทษ มีอัตราโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับตั้งแต่ 5,000 - 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ (พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2542)

ปัญหาในการตรวจวัดแอลกอฮอล์จะพบว่าคนขับมักจะหลักเลี่ยง ไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจวัดแอลกอฮอล์อ้างว่าเครื่องตรวจวัดแอลกอฮอล์ไม่สะอาด ไม่ได้มาตรฐาน หรือกล่าวหาว่าเจ้าพนักงานตำรวจเลือกปฏิบัติหรืออ้างว่าตนเองไม่ได้เมาสุรา หรือการตั้งจุดตรวจปฏิบัติไม่ถูกต้องตามระเบียบหลักการตั้งจุดตรวจ การซุ่มตรวจ ไม่มีป้ายสัญญาณไฟ ตำรวจแต่งกายไม่สุภาพ ขณะตรวจใส่ชุดครึ่งท่อน หรือไม่สวมหมวก ไม่ใส่เสื้อสะท้อนแสงให้ถูกต้องเรียบร้อย หรือเครื่องตรวจวัดแอลกอฮอล์ไม่ได้มาตรฐาน ผู้ตรวจวัดไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ ขาดความรู้ ความเข้าใจในการตรวจวัด เครื่องตรวจวัดขาดอายุการใช้งาน

ผู้ที่มีอำนาจในการตรวจวัดแอลกอฮอล์ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 กำหนดให้ผู้ที่มีอำนาจในการตรวจวัดประกอบไปด้วย เจ้าพนักงานจราจร ผู้ตรวจการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับเจ้าพนักงานจราจรในแต่ละจังหวัดมีเพียงผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ผู้ตรวจการก็มีเพียงขนส่งจังหวัด พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ให้อำนาจไว้ (พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2542)

ลักษณะวิธีการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เจ้าพนักงานตำรวจจะมีเครื่องมือในการเป่า วิธีการเป่าวิธีแรกจะเป็นทดสอบเบื้องต้นโดยการเป่าออกจากลมหายใจ ก่อนเป่าให้ผู้ถูกตรวจสอบหายใจเข้ามากๆ แล้วเป่าออกมาแรงๆ อีกวิธีหนึ่งคือเจ้าพนักงานตำรวจจะมีเครื่องเป่าชนิด

ต้องใช้ปากอมเข้าไปที่อุปกรณ์การเป่าโดยหายใจเข้ามากๆแล้วเป่าลมออกมาแรงๆ ซึ่งทั้งสองวิธีนี้ผู้ที่ถูกทดสอบทั้งสองวิธีมีความเห็นว่าการหายใจเข้ามากๆ แล้วเป่าลมออกมา หรือต้องใช้ปากอมแล้วเป่า ผู้ถูกตรวจสอบไม่แน่ใจว่าอุปกรณ์ที่เจ้าพนักงานนำมาตรวจสอบนั้นมีความสะอาดไม่เพียงพอหรือไม่ อาจติดเชื้อโรคจากผู้ที่ทำการเป่ามาก่อนหน้านั้น ผู้ขับขี่จึงไม่ให้ความร่วมมือ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะ นอกจากจะต้องประกอบด้วย เจ้าพนักงานจราจร ผู้ตรวจการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ ควรจะต้องประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในด้านอุปกรณ์การตรวจเป็นผู้ทดสอบมาตรฐานของอุปกรณ์การตรวจ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้ควบคุมดูแลด้านความสะอาดของอุปกรณ์และสุขภาพอนามัยของผู้ถูกตรวจสอบด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาความเป็นมา สภาพปัญหาการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะ ของเจ้าพนักงานตำรวจ

2.เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าพนักงานตำรวจ

3.เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของไทย และต่างประเทศปัญหาการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะของเจ้าพนักงานตำรวจ

4.เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะ ของเจ้าพนักงานตำรวจ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยปัญหาการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะ ของเจ้าพนักงานตำรวจ เป็นการวิจัยโดยอาศัยข้อมูลจากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 43 (2) มาตรา 142 วรรค 2, 3, มาตรา 154 (3), วรรคท้าย, มาตรา 160 ตรี, มาตรา 161 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2535 กฎกระทรวงฉบับที่ 16 ประกาศหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจราจรทางบก ตลอดจนคำพิพากษา รัฐธรรมนูญ เอกสารของทางราชการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการค้นคว้าจาก ตำรา หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ วารสาร

ทฤษฎี หลักกฎหมาย แนวคำพิพากษาของศาลฎีกา กฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ รวมตลอดถึงข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า การตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเจ้าพนักงานตำรวจจะมีกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 กำหนดให้มีการวัดทางลมหายใจ ตรวจวัดจากเลือด หรือจากปัสสาวะ ทั้ง 3 วิธีนี้ วิธีการตรวจวัดทางลมหายใจ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสั่งให้ตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีผู้ขับขี่ยานพาหนะบางรายที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจโดยอ้างว่าวิธีการเป่า หรือใช้ปากอมที่เครื่องมือตรวจสอบนั้นเครื่องมือตรวจวัดอาจไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ถูกสุขอนามัยอาจติดเชื้อโรคจากผู้ที่ถูกตรวจสอบรายก่อนๆได้

อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องจากในปัจจุบันการเกิดอุบัติเหตุเนื่องจากการดื่มสุราแล้วขับรถมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิต สูญเสียทรัพย์สิน จำนวนมาก ทั้งๆ ที่มีการรณรงค์เมาไม่ขับ มีการตั้งด่านตรวจแอลกอฮอล์ มีการทำสถิติการสูญเสียที่เกิดจากการเมาแล้วขับ มีตัวอย่างให้เห็นทางสื่อต่างๆ แต่ก็ยังมีผู้ที่เสียชีวิตหรือบาดเจ็บจากการดื่มแล้วขับ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ที่มีเนื้อหาควบคุมการจำหน่ายและการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติลงโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานขับขี่ยานพาหนะในขณะมึนเมา จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับ 5,000–20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใบอนุญาตขับขี่เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่และให้คุมความประพฤติและทำงานบริการสังคมตามศาลสั่ง

หลักการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเจ้าพนักงานตำรวจจะมีกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 กำหนดให้มีการวัดทางลมหายใจ ตรวจวัดจากเลือด หรือจากปัสสาวะ ทั้ง 3 วิธีนี้ วิธีการตรวจวัดทางลมหายใจ เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากทำได้สะดวกรวดเร็ว และสามารถ ทราบผลได้ทันที โดยจะมีเครื่องตรวจวิเคราะห์แอลกอฮอล์จากลมหายใจโดยการสูดลมหายใจเข้ามากๆ แล้วเป่าไปที่เครื่องแรงๆ หรือโดยการใช้ปากอมไปที่เครื่องตรวจแล้วเป่าลมหายใจออกมาแรงๆ เมื่อเครื่องมือได้รับแอลกอฮอล์จากลมหายใจก็จะมีการแปรสภาพของสารเคมี เป็นกระแสไฟฟ้าให้รายงานออกมาที่หน้าปัดของเครื่องในรูปของค่าระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ทั้งนี้โดยอาศัยการคำนวณจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างแอลกอฮอล์ในเลือดกับลมหายใจ

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสั่งให้ตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีผู้ขับขี่ยานพาหนะบางรายที่ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจโดยอ้างว่าวิธีการเป่า หรือใช้ปากอมที่เครื่องมือตรวจสอบนั้นเครื่องมือตรวจวัดอาจไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ถูกสุขอนามัยอาจติดเชื้อโรคจากผู้ที่ถูกตรวจสอบรายก่อนๆได้ ซึ่งในกรณีนี้ เจ้าพนักงานจราจรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เห็นว่าผู้ขับขี่หรือบุคคลใดในรถนั้นได้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้เจ้าพนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกักตัวผู้นั้นไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็น ในกรณีที่มีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หากผู้นั้นยังไม่ยอมให้ทดสอบโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการที่ได้ทำการสรุปผล อภิปรายผลการวิจัยจะเห็นว่า หลักการตรวจวัดปริมาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ.2537) กำหนดให้มีการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะทางลมหายใจ โดยโดยการสูดลมหายใจเข้ามากๆ แล้วเป่าไปที่เครื่องตรวจวัดแรงๆ หรือโดยการใช้ปากอมไปที่เครื่องตรวจแล้วเป่าลมหายใจออกมาแรงๆ ถึงแม้จะเป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็ว และสามารถ ทราบผลได้ทันทีเมื่อเสร็จสิ้นการตรวจสอบ แต่ผู้ขับขี่ยานพาหนะบางรายไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจโดยอ้างว่าวิธีการเป่าจากลมหายใจหรือใช้ปากอมที่เครื่องมือตรวจสอบ เครื่องมือตรวจวัดอาจไม่ได้มาตรฐาน หรือไม่ถูกสุขอนามัย อาจติดเชื้อโรคจากผู้ที่ถูกตรวจสอบรายก่อนๆได้

ในการไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานดังกล่าวนี้ เจ้าพนักงานจะทำการกักตัวไว้ดำเนินการทดสอบได้ภายในระยะเวลาเท่าที่จำเป็น และถ้ามีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าผู้ขับขี่ขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หากผู้นั้นยังไม่ยอมให้ทดสอบโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงาน ซึ่งจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา มาตรา 368 ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจ ที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หมายถึงผู้ขับขี่รายที่ไม่ให้ความร่วมมือด้วยสาเหตุดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานตามกฎหมาย

จึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในการที่เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะจะต้องมีวิศวกรที่มีความชำนาญการเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ตรวจวัดปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รับรองและสามารถชี้แจงแก่ผู้ที่จะถูกตรวจวัดในขณะนั้นได้ และจะต้องมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีความชำนาญการเกี่ยวกับการควบคุมโรคติดต่อดูแลสุขอนามัยก่อนที่จะนำเครื่องตรวจวัดไปใช้ตรวจแก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะ

บรรณานุกรม

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2531). **คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกียรติคุณ ไกรพิบูลย์. **โรคระบบทางเดินอาหาร.** [ออนไลน์]. www.http://en.wikipedia.org/wiki/Digestive_disease [2012,Dec23].

กฎกระทรวง (ฉบับที่ 16) ลงวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2537.

คณิต ณ นคร. (2537). **หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

จิตติมา เทพอารักษ์กุล. (2543). **มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายจราจร.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณรงค์ พรหมประสิทธิ์. (2546). **การนำนโยบายการป้องกันอุบัติเหตุจราจรไปปฏิบัติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการเมาไม่ขับในเขตกรุงเทพมหานครของกองบังคับการตำรวจจราจร**. วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทัศน์พล บู้หลง. (2544). **การใช้ดุลยพินิจของตำรวจจราจรในการจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมายจราจร : ศึกษาเฉพาะกรณีกองบังคับการตำรวจนครบาลฯ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. 2547. **การทบทวนองค์ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์**.

Received: *27 มกราคม 2564*
Revised: *1 กุมภาพันธ์ 2564*
Accepted: *25 กุมภาพันธ์ 2564*

ความผูกพันในองค์การของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู
Organizational commitment of Nongbualamphu Provincial Education Office

อดิศักดิ์ พรหมหลง[1] พิชัยรัฐ หมื่นด้วง[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเปรียบเทียบระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู และเพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างของความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านความคาดหวังต่อองค์การ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมขององค์การ และด้านความภาคภูมิใจและการยอมรับในองค์การ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือบุคลากร จำนวน 35 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ย 3.74 มีระดับความผูกพันต่อองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.52 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ โดยใช้สถิติเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) และการทดสอบความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (F-test One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้ง 5 ด้าน และโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ สถานภาพสมรส และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระดับวิทยฐานะ, ประเภทบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน

[1] นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัญฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัญฑิต,
Email: adisak2017@nongkhai2.go.th

[2] (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัญฑิต

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ปรากฏว่าด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ปรากฏว่า ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ การบริหารโดยใช้หลักธรรมมาภิบาล ให้คำแนะนำการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยไม่หวงความรู้ และพูดคุยเป็นกันเองกับลูกน้อง ร้อยละ 60.00 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ การให้ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้กว้างขวางขึ้นกว่าเดิมเพื่อการรองรับการบริการผู้ที่มาติดต่อราชการ ร้อยละ 20.00 และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมขององค์การ คือ ให้มีการจัดกิจกรรมให้กับบุคลากรในองค์การ เพื่อสร้างความรักความสามัคคี เน้นการทำงานเป็นทีมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ร้อยละ 20.00

คำสำคัญ: ความผูกพันในองค์การ

Abstract

This reseach aimed to study the level of Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office in 5 aspects, to compare the factors affecting the level of Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office, and to study the way to strengthen the Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office in all 5 aspects which are the working environment, the personnel's relationship with colleagues and supervisors, the expectation towards organization, the participation of personnel in organizing activities, and the organizational pride and acceptance. The sample of consisted of 35 personnel. Data collected by questionnaire had the average at 3.74, the high level of Organizational commitment in overall, the standard deviation at 0.52, and the reliability factor at 0.95. The data was analyzed by statistical computer program using the descriptive statistic (percentages, means, and standard deviations), T-Test for Independent Samples, and F-Test One Way Analysis of Variance.

The result showed that;

1. The level of Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office in 5 aspects and in overall were in a high level.

2. The factors affecting level of Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office in 5 aspects were marital status and job duration. The factors non-affecting level of Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office were gender, age, educational level,

academic degree, type of operating personnel, and monthly-income.

3. The most suggested way to strengthen level of Organizational commitment of personnel in Nongbualamphu Provincial Education Office among 5 aspects was about the personnel's relationship with colleagues and supervisors, at 60%, which suggested the supervisor's management according to good governance principle, the willingness to share knowledge and give advice about job, and the friendly communications with their subordinates. 20% of the suggestion was for the working environment, which suggested renovating buildings and widening space for visitors. The other 20% was for the participation of personnel in organizing activities which suggested to regularly and continuously organizing activities to encourage love, teamwork, and unity in the organization.

Keyword: Organizational commitment

บทนำ

ตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน องค์การต่างๆ ทั่วโลกได้พยายามค้นหาแนวทางและวิธีการบริหารงานใหม่ๆ ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ เพิ่มระดับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสามารถในการแข่งขัน เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จและดำรงอยู่ได้ จนตระหนักได้ว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้ดำเนินการและเกี่ยวข้องกับการบริหารงานทุกด้านขององค์การ องค์การต่างๆ จึงหันมาให้ความสำคัญกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ปฏิบัติงานและขับเคลื่อนองค์การไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ด้วยการสร้างความพึงพอใจ (Satisfaction) แล้วจึงสร้างแรงจูงใจ (Motivation) และความผูกพัน (Commitment) ในยุคสมัยต่อมา จนกลายเป็นการสร้างความผูกพันในองค์การ (Employee Engagement: EE) ให้กับบุคลากรในองค์การ ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการและการพัฒนาองค์การที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน (อนันต์ มณีรัตน์, 2554: 1)

ความผูกพันต่อองค์การ (Organizational Commitment) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะองค์การใดถ้าสมาชิกมีความผูกพันต่อองค์การสูง องค์การนั้นก็จะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น ความผูกพันต่อองค์การจึงเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพขององค์การ ผู้ปฏิบัติงานที่มีความผูกพันต่อองค์การสูงจะปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์การต่ำ (ดวงพร พรวิทยา, 2540: 1)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์การภาครัฐ ทั้งปัจจัยด้านการบริหารองค์การ ลักษณะงาน การพัฒนาอาชีพ และแผนพัฒนารายบุคคล

โดยมีกรณีศึกษาจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อความผูกพันในองค์การของบุคลากรภาครัฐในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู รวมทั้งแนวทางในการเสริมสร้างความผูกพันในองค์การภาครัฐทั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภูและองค์การภาครัฐอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างของความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
2. บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
3. บุคลากรที่มีสถานภาพการสมรสต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
4. บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
5. บุคลากรที่มีระดับวิทยฐานะต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
6. บุคลากรที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
7. ประเภทบุคลากรที่ปฏิบัติงานต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
8. บุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีระดับความผูกพันในองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

ขอบเขตของปัญหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ใน 5 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ด้านความคาดหวังต่อองค์การ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมขององค์การ และด้านความภาคภูมิใจและการยอมรับในองค์การ ตามทฤษฎีสองปัจจัยของ (บรรยงค์ โตจินดา, 2543 : 254 - 255) ทฤษฎีการจูงใจ (ธงชัย สันติวงษ์, 2546 : 390) และ (ภัทริกา ศิริเพชร, 2541 : 9 - 10)

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ยมนา ไพศาลพัฒนสกุล และคณะ (2557) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร กรณีศึกษา วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา จำนวน 97 คน ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีความผูกพันโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ คือ ความพึงพอใจในงาน ลักษณะงาน และความพยายามในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

วรนาท สามารถ (2557) ทำการศึกษาเรื่อง บุพปัจจัยและความแตกต่างของความเชื่อถือไว้วางใจทีมและความผูกพันต่อองค์การระหว่างพนักงานในทีมดั้งเดิมและทีมเสมือนจริง กรณีศึกษาอุตสาหกรรมการนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิก จำนวน 300 คน ใน 5 สายการบิน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานในทีมดั้งเดิมและทีมเสมือนจริงมีความผูกพันต่อองค์การโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งทีมเสมือนจริงมีระดับความผูกพันต่อองค์การโดยรวมสูงกว่าทีมดั้งเดิม เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พนักงานในทีมดั้งเดิมและทีมเสมือนจริงมีความผูกพันต่อองค์การด้านความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกองค์การ และด้านการใช้อย่างเต็มความสามารถแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามสำหรับการวิจัย หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขสำนวนและภาษา ที่ใช้เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค

(Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ประเมิน แล้วจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภูทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความคาดหวังต่อองค์การ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมขององค์การ และด้านความภาคภูมิใจและการยอมรับในองค์การ ระดับความผูกพันมาก ส่วนด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ระดับความผูกพันปานกลาง สำหรับระดับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวม ทั้ง 5 ด้าน ระดับความผูกพันมาก เช่นเดียวกัน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ สถานภาพสมรส และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระดับวิทยฐานะ, ประเภทบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ปรากฏว่าด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ปรากฏว่า ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ การบริหารโดยใช้หลักธรรมมาภิบาล ให้คำแนะนำการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยไม่หวงความรู้ และพูดคุยเป็นกันเองกับลูกน้อง ร้อยละ 60.00 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน คือ การให้ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้กว้างขวางขึ้นกว่าเดิมเพื่อการรองรับการบริการผู้ที่มาติดต่อราชการ ร้อยละ 20.00 และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมขององค์การ คือ ให้มีการจัดกิจกรรมให้กับบุคลากรในองค์การ เพื่อสร้างความรักความสามัคคี เน้นการทำงานเป็นทีมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ร้อยละ 20.00

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. บุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู มีระดับความผูกพันต่อองค์การทั้ง 5 ด้าน และโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษาที่ออกมาเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ถึงแม้จะมีความผูกพันต่อองค์การในระดับมากกับการที่มีวัสดุสำนักงาน มียานพาหนะให้บริการอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ มีความพอใจกับการที่องค์การมีการจัดกิจกรรมต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการมีความยอมรับ

ในองค์การว่าเป็นองค์การที่นำทำงานมากที่สุด และพยายามปกป้องชื่อเสียงและผลประโยชน์ขององค์การอย่างเต็มที่ แต่มีบางประเด็นจากการศึกษาที่พบว่า บุคลากรมีความผูกพันระดับปานกลาง ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา คือในที่ทำงานยังมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสาเหตุเหล่านี้ทำให้บุคลากรรู้สึกมีความผูกพันต่อองค์การในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ (นันทนา ผ่องเภสัช, 2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การ : ศึกษากรณีข้าราชการวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ พบว่าข้าราชการวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ มีความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ประกอบกับองค์การมีระเบียบปฏิบัติและวัฒนธรรมองค์การของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับที่ (ภรณี มหานนท์, 2542 : 17) กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกผูกพันจะนำไปสู่ผลที่สัมพันธ์กับความมีประสิทธิผลต่อองค์การ คือ การที่บุคลากรที่มีความรู้สึกผูกพันอย่างแท้จริงต่อเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การอยู่ในระดับสูง บุคลากรซึ่งมีความรู้สึกผูกพันอย่างสูง มักมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงอยู่กับองค์การต่อไปเพื่อทำงานขององค์การให้บรรลุเป้าหมาย และเมื่อบุคคลมีความผูกพันต่อองค์การและเลื่อมใสศรัทธาในเป้าหมายขององค์การ บุคคลจะสามารถทำประโยชน์ให้กับองค์การให้บรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ สถานภาพสมรส และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ระดับวิทยฐานะ, ประเภทบุคลากรที่ปฏิบัติงาน และรายได้ต่อเดือน สมมติฐานที่ 1 เพศต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.86 เพศชาย 37.14 สิทธิความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความเสมอภาคกัน จึงส่งผลให้เพศชายและเพศหญิงมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (อธิทธิ์ ประกอบสุข, 2549 :83) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์การ : ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท สยามนิสสัน ออโตโมบิล จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะบุคคลกับความผูกพันต่อองค์การ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรสฯ ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความผูกพันต่อองค์การ สมมติฐานที่ 2 อายุต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ประชากรกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู มีอายุระหว่าง 31-40 ปี บุคคลที่มีอายุมากมีระยะเวลาในการทำงานนาน จะมีแนวโน้มต่อความผูกพัน ต่อองค์การในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ยิ่งลักษณ์ เกิดแจ้ง, 2549:61) เรื่องปัจจัย ที่ส่งเสริมให้เกิดความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชน: กรณีศึกษา ครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟ จ.สกลนคร ผลการศึกษาพบว่าครูที่สมรสแล้วย่อมต้องการความมั่นคงในการทำงาน ไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนสถานที่ทำงานบ่อยๆ เนื่องจากมีภาระที่

ต้องรับผิดชอบในครอบครัว เมื่อครูทำงานที่โรงเรียนเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์การเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สมมติฐานที่ 3 สถานภาพสมรสต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าแตกต่างกันเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ส่วนใหญ่สถานภาพสมรส จำนวน 18 คน สถานภาพโสด จำนวน 14 คน เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างระหว่างสถานะภาพมีจำนวนใกล้เคียงกันจึงมีความผูกพันไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (วีรววณ ศรีทันดร และสมฤดี ไชยนต์, 2554 : 20) ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของบุคลากรที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์การ กรณีศึกษาโรงพยาบาลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์การ คือ สถานภาพการสมรสและระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษาต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างบุคลากรส่วนใหญ่ปริญญาโทจำนวน 19 คน ปริญญาตรี จำนวน 14 คน เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างระหว่างระดับการศึกษามีจำนวนใกล้เคียงกันจึงมีความผูกพันไม่แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 5 ระดับวิทยฐานะต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ระดับวิทยฐานะปฏิบัติการ จำนวน 11 คน ระดับวิทยฐานะชำนาญการพิเศษจำนวน 10 คน และไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 9 คน เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างระหว่างระดับวิทยฐานมีจำนวนใกล้เคียงกันจึงมีความผูกพันไม่แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 6 ระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าแตกต่างกันเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จำนวนประชากร ระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยกว่า 1 ปี รองลงมาคือ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี และระยะเวลาการปฏิบัติงาน 10 ปี ขึ้นไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ยิ่งลักษณ์ เกิดแจ้ง, 2549:61) เรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียน เอกชน: กรณีศึกษา ครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟ จ.สกลนคร พบว่า ครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานกับโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อโรงเรียนแตกต่างกัน เพราะครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนนานเท่าใดก็จะมีความเข้าใจโรงเรียนในทางที่ดี เข้าใจวัฒนธรรมและค่านิยมของโรงเรียน ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์การมากขึ้นด้วย สมมติฐานที่ 7 ประเภทบุคลากรที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จำนวนประชากรส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ จำนวน 28 คน และเป็นลูกจ้างจำนวน 7 คน ทั้งนี้เนื่องจากในปี พ.ศ. 2563 เกิดโรคโควิด 19 ซึ่งเป็นโรคติดต่อที่เกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ทำให้บุคลากรต้องทำงานจากที่บ้าน (WORK FORM HOME) เป็นเวลานานส่งผลให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์การไม่แตกต่างกัน และสมมติฐานที่ 8 รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ จำนวนประชากรส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือน 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 14 คน รองลงมาคือ รายได้ต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 9 คน รายได้ต่อเดือน

10,001 - 20,000 บาท จำนวน 8 คน และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 4 คน ทั้งนี้เนื่องจากโรคโควิด 19 สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจโลกในปีนี้มีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะถดถอย (recession) ทำให้บุคลากรตระหนักถึงความรัก ความหวงแหนต่อองค์การ เพราะองค์การให้ผลตอบแทนนั่นก็คือเงินเดือนที่จะมาเลี้ยงชีวิตในวิกฤติครั้งนี้

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ปรากฏว่าด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาข้อเสนอแนะจากการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภายสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดแก่บุคลากรให้อยู่กับองค์การและเกิดความภักดีกับองค์การ ตลอดจนการนำไปใช้เพื่อการวิจัย ผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้ 1) ในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา ประเด็นในที่ทำงานมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันทำให้มีระดับความผูกพันต่อองค์การปานกลาง จึงเห็นควรจัดให้มีการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ ในหน่วยงานทั้งในและนอกสถานที่ เช่น การจัดการความรู้ในองค์การ (Knowledge Management) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรในการทำงานลดความขัดแย้งทางความคิดของกลุ่มข้าราชการ พร้อมกับการจัดกิจกรรมให้กับบุคลากรในองค์การ เช่น กีฬาสัมพันธ์ ชมรมหรือกลุ่มกิจกรรมตามความเหมาะสม เพื่อสร้างความรักความสามัคคี ตลอดจนการเน้นการทำงานเป็นทีมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานบุคลากรเสนอให้ปรับปรุงอาคารสถานที่ให้กว้างขวางกว่าเดิมหรือขอจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างสำนักงานแห่งใหม่เนื่องจากสถานที่ทำงานเดิมคับแคบ ดังนั้น เพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การให้มากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้กว้างขวางเพื่อรองรับการบริการผู้มาติดต่อราชการให้ได้รับความสะดวก ควรจัดสภาพแวดล้อมสถานที่ทำงานในองค์การให้มีแสงสว่าง อากาศและเสียงมีความเหมาะสม ความเป็นระเบียบ สวยงาม มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอทันสมัยทำงานให้ตรงตามความต้องการของบุคลากร เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความรู้สึกความผูกพันต่อองค์การมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภายสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดแก่บุคลากรให้อยู่กับองค์การและเกิดความภักดีกับองค์การ ตลอดจนการนำไปใช้เพื่อการวิจัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความผูกพันต่อองค์การ ในองค์การอื่นของจังหวัดหนองบัวลำภูหรือจังหวัดอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในองค์การจังหวัดหนองบัวลำภู หรือองค์การอื่นในลักษณะเดียวกัน

บรรณานุกรม

ดวงพร พรวิทยา. (2540). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อสถาบันของอาจารย์พยาบาลสังกัดวิทยาลัยพยาบาล สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธงชัย สันติวงษ์. (2546). **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

นันทนา ผ่องเภสัช. (2544). **ความผูกพันต่อองค์การ : ศึกษากรณีข้าราชการวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

บรรยงค์ โตจินดา. (2543). **การบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

ภัทริกา ศิริเพชร. (2541). **ความผูกพันต่อองค์การ : ศึกษากรณี บริษัทธนากรผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช จำกัด จังหวัดสมุทรปราการ.** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภรณี มหานนท์. (2542). **การประเมินประสิทธิผลขององค์การ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ยมนา ไพศาลพัฒนสกุล. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคคล กรณีศึกษาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา** มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้น กุมภาพันธ์ 15, 2562, จาก http://dspace.li.mahidol.ac.th/handle/ 123456789/7878

ยิ่งลักษณ์ เกิดแจ้ง. (2549). **ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน กรณีศึกษา ครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟ จ.สกลนคร.** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วรนาท สามารถ. (2557). **บุพปัจจัยและความแตกต่างของความเชื่อถือไวว้างใจในทีมและความผูกพัน ต่อองค์การระหว่างพนักงานในทีมดั่งเดิมและทีมเสมือนจริง กรณีศึกษาอุตสาหกรรมสายการบิน.** (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วีรววณ ศรีทันดร, และ สมฤดี ไชยนต์. (2554). **คุณภาพชีวิตของบุคลากรที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร กรณีศึกษา โรงพยาบาลหัวหิน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อนันต์ มณีรัตน์. (2554). **ความผูกพันในองค์การ ศึกษากรณี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อธิทธิ์ ประกอบสุข. (2549). **ความผูกพันต่อองค์กร : ศึกษาลพระกรณีบริษัท สยามนิสสัน ออโตโมบิล จำกัด.** สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Received: *14 ตุลาคม 2563*
Revised: *19 มกราคม 2564*
Accepted: *5 กุมภาพันธ์ 2564*

สถานภาพการวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย
The Status of Research on Grammaticalization in Thai

ธีรภัทร คำทิ้ง[1] กาญจนา วิชญาปกรณ์[2]

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพการวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยในประเด็นลักษณะการวิจัย ประเด็นการวิจัย ทฤษฎีการวิจัย ข้อมูลการวิจัย และวิธีการศึกษาข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสารที่เผยแพร่ในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2563 จำนวน 33 เรื่อง วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะการเขียนเชิงบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า (1) ลักษณะการวิจัยสามารถจำแนกลักษณะการวิจัยได้ 2 กลุ่มตามเกณฑ์การจำแนก ได้แก่ ใช้แกนเวลาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ การศึกษาภาษาเฉพาะสมัยและการศึกษาภาษาข้ามสมัย ใช้แนวการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการจำแนกพบ 3 ลักษณะ ได้แก่ งานวิจัยที่มีจุดเริ่มต้นในการศึกษาจากคำหรือกลุ่มคำต้นแหล่ง งานวิจัยที่มีจุดเริ่มต้นในการศึกษาจากคำหรือกลุ่มคำที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาแล้ว และงานวิจัยที่มีการกำหนดคำเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาและกำหนดคำเป็นจุดสิ้นสุดในการศึกษา (2) ประเด็นการวิจัย พบการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำและการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (3) ทฤษฎีการวิจัย พบทฤษฎีการจำแนกหมวดคำ ได้แก่ ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างของวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) และทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณ์ภาษาของกีฟอน (Givón, 2001) และทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของฮอปเปอร์และทรอกอต (Hopper, & Traugott, 2003) และไฮเนอและคูเทวา (Heine, & Kuteva, 2007) (4) ข้อมูลการวิจัยพบการศึกษาคำและหมวดคำจากเอกสารและฐานข้อมูลออนไลน์ (5) วิธีการศึกษาข้อมูล พบการศึกษาข้อมูลเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อความ 100 หน้าแรกเท่านั้น

คำสำคัญ: สถานภาพการวิจัย, การกลายเป็นคำไวยากรณ์, ไวยากรณ์โครงสร้าง, ไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณ์ภาษา

[1] ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
E-Mail: theerapat_khumting@hotmail.com
[2] ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

This research aims to study status research of grammaticalization in Thai language in term of research characteristics, research issues, research theories, research data and data compilation methods through documents published in electronics database between 1994 and 2020 totaling 33 titles. The descriptive analysis is applied. The findings reveal that: 1) Research characteristics into 2 groups according to the classification criteria are (1) Using time as a criterion: synchronic study and diachronic study (2) Using the research guideline classified: research that has begun to study from word or phase origin, study from word and grammaticalization, and research that are defined words with starting and ending 2) Research issues: studies on grammatical functions, semantic aspects and grammaticalization 3) Research theories find theories on word classes including structure grammar theory of Wijin Panupong (1977), functional-typological grammar of Givón (2001) and grammaticalization theory of Hopper, & Traugott (2003) and Heine, & Kuteva (2007) 4) Research data find word and word categories from documents and online database and 5) The way to study found the first 100 pages of study specific information.

Keywords: The Status of Research, Grammaticalization, Structure Grammar, Functional - typological Grammar

บทนำ

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) บัญญัติขึ้นครั้งแรกใน ค.ศ. 1912 โดยอันตวน เมยเลท (Antoinne Meillet, อ้างถึงใน กิ่งกาญจน์ เทพกาญนา, 2559) ว่าเป็นกระบวนการที่คำเคยเป็นคำอิสระและมีความหมายเชิงเนื้อหาได้เปลี่ยนแปลงกลายเป็นคำที่มีคุณสมบัติทางไวยากรณ์ ซึ่งต่อมามีนักภาษาศาสตร์หันมาสนใจศึกษาเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์มากขึ้นและได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้เป็นไปในทางเดียวกัน เช่น ไฮเนอและเรห์ (Heine, & Reh, 1984) ให้ความหมายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ว่าเป็นวิวัฒนาการที่หน่วยภาษาได้สูญเสียลักษณะความหลากหลายทางความหมาย ความโดดเด่นทางการใช้ภาษาและอิสรภาพทางวากยสัมพันธ์ไป นอกจากนี้ฮอปเปอร์และทรอกอต (Hopper, & Traugott, 2003) ให้ความหมายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ว่า เป็นกระบวนการที่คำเนื้อความและหน่วยสร้างแสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์ในบางบริบทของภาษาและได้พัฒนาต่อมาจนกลายมามีหน้าที่ทางไวยากรณ์ไป ซึ่ง

การศึกษาเรื่องการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้รับความสนใจและความนิยมมาตลอดตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 19

ในประเทศไทยพบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยจำนวนหนึ่ง ทั้งระดับดุษฎีบัณฑิตและระดับมหาบัณฑิต เช่น “กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย” ของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “การศึกษาคำบุพบทที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย” ของราตรี แจ่มนิยม (2546) วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร “พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย” ของสุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “การศึกษาเชิงประวัติหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า อัน” ของวิยะดา มีศรี (2562) วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งปัจจุบันยังมีนักวิจัยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ถือว่างานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยได้รับความสนใจจากนักภาษาและภาษาศาสตร์เป็นอย่างดี

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า ยังไม่พบผู้ใดรวบรวมสถานภาพการวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย พบเพียงแต่งานวิจัยที่รวบรวมสถานภาพการวิจัยเกี่ยวกับภาษาและภาษาศาสตร์ ได้แก่ งานของสมทรง บุรุษพัฒน์ (2537) ที่ศึกษา “สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย” งานของศุภชัย ต๊ะวิชัย (2561) ที่ศึกษา “สถานภาพงานวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย” งานของขนิษฐา ใจมโน (2562) ที่ศึกษา “การสังเคราะห์และแนวโน้มการทำงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์สังคม” งานของจินดา วรรณรัตน์ (2563) ที่ศึกษา “สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาภาษาในงานวิทยานิพนธ์ไทยช่วงทศวรรษ พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2560” งานของธีรภัทร คำทิ้ง (2563ก) ที่ศึกษา “สถานภาพการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้ภาษาไทย” ดังกล่าวมีเพียงงานวิจัยของสมทรง บุรุษพัฒน์ (2537) และจินดา วรรณรัตน์ (2563) ที่กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย หากไม่ได้เป็นการศึกษาประเด็นดังกล่าวอย่างละเอียด เนื่องจากเน้นศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาษาและภาษาศาสตร์ในภาพรวม ไม่ได้เน้นศึกษาเฉพาะการวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจรวบรวมข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ โดยมุ่งศึกษางานวิจัยจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อให้เห็นภาพรวมของการทำวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะการวิจัย ประเด็นการวิจัย ทฤษฎีการวิจัย ข้อมูลการวิจัย และวิธีการศึกษาข้อมูล อันจะทำให้ผู้วิจัยเห็นสภาพการวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เพื่อทราบประเด็นที่มีการศึกษาไปแล้ว ประเด็นที่นักวิจัยให้ความสนใจ และแนวโน้มการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย นิสิต นักศึกษาที่มีความสนใจในการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสถานภาพการวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยในประเด็นลักษณะการวิจัย ประเด็นการวิจัย ทฤษฎีการวิจัย ข้อมูลการวิจัย และวิธีการศึกษาข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

เอกสารที่เผยแพร่ในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2563 ประกอบด้วยวิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยที่ปรากฏในฐานข้อมูลงานวิจัย ThaiLIS (Thai Library Intergrated System) และบทความวิชาการที่เผยแพร่ทางวารสารวิชาการในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) รวมจำนวน 33 เรื่อง

2. วิธีการเก็บข้อมูล

รวบรวมข้อมูลเอกสารที่เผยแพร่ในฐานข้อมูลในฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 - พ.ศ. 2563 แบบการค้นหาเบื้องต้น (Basic Search) โดยกำหนดคำศัพท์เพื่อสืบค้น จำนวน 2 คำ ได้แก่ “การกลายเป็นคำไวยากรณ์” และ “grammaticalization” วิธีการคัดเลือกข้อมูลจะมุ่งศึกษาจากงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เป็นหลัก หากไม่พบฉบับสมบูรณ์ผู้วิจัยจึงศึกษาจากบทความวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากวิทยานิพนธ์และรายงานวิจัยที่ปรากฏในฐานข้อมูลงานวิจัย ThaiLIS (Thai Library Intergrated System) จำนวน 24 เรื่อง และบทความวิชาการที่เผยแพร่ทางวารสารวิชาการในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) จำนวน 9 เรื่อง รวมจำนวนทั้งสิ้น 33 เรื่อง

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในลักษณะการเขียนเชิงบรรยาย (descriptive) ที่ได้จากการศึกษางานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย โดยการจำแนกออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะการวิจัย ประเด็นการวิจัย ทฤษฎีการวิจัย ข้อมูลการวิจัย และวิธีการศึกษาข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย จำนวน 33 เรื่อง โดยศึกษาทั้งสิ้น 5 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ทฤษฎีการวิจัย ข้อมูลการวิจัย และวิธีการศึกษาข้อมูล ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ผู้วิจัยจำแนกลักษณะการวิจัยได้ 2 กลุ่มตามเกณฑ์การจำแนก ได้แก่ การใช้แกนเวลาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก และการใช้แนวการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการจำแนก รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การใช้แกนเวลาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก เป็นการจำแนกงานวิจัยโดยใช้ช่วงระยะเวลาหรือสมัยของข้อมูลที่ศึกษาในการจำแนก จากการจำแนกลักษณะการวิจัยโดยใช้แกนเวลา ผู้วิจัยจำแนกลักษณะการวิจัยได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาเฉพาะสมัย (synchronic study) และการศึกษาข้ามสมัย (diachronic study) (กิ่งกาญจน์ เทพกาญนา, 2559) รายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) การศึกษาเฉพาะสมัย เป็นการศึกษาคำรูปหนึ่งในฐานะคำหลายความหมายหรือคำหลายหน้าที่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง พบงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยกลุ่มที่ศึกษาภาษาเฉพาะสมัย จำนวน 17 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของโสภาวรรณ แสงไชย (2537) ศึกษา “กริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย” ชัชวดี ศรลัมพ์ (2538) ศึกษา “การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า เข้า” จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ศึกษา “กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย” นันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) ศึกษา “คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา” กาจบัณฑิต วงศ์ศรี (2547) ศึกษา “เครือข่ายความหมายของคำว่า ออก ในภาษาไทย” รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร (2549) ศึกษา “การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย” จิรัชย์ หิรัญรัศ (2550) ศึกษา “การศึกษาความหมายของคำว่า เอา ในภาษาไทย” มนต์ชัย เดชะพิพัฒน์สกุล (2552) ศึกษา “การศึกษาคำว่า ได้ ในภาษาไทย” สุวดี นาสวัสดิ์ (2552) ศึกษา “ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำขึ้นต้น คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย” กนกวรรณ วารีเขตต์ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์” นพวรรณ เมืองแก้ว (2556) ศึกษา “คำแสดงการขอร้องในภาษาไทย : การศึกษาตามแนวทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์” วรลักษณ์ วีระยุทธ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ไป ในภาษาไทย” ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2557) ศึกษา “มโนทัศน์พื้นที่ในภาษาไทย : กรณีศึกษาคำว่า หลัง ที่ปรากฏในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม” ชาฎินี มณีนาวาชัย (2559) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ไป เป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะ” สุทธิรักษ์ บูรพาศิริวัฒน์ (2560) ศึกษา “กระบวนการขยายความหมายของคำว่า เสือก ในภาษาไทย” กรชนก นันทกนก (2562) ศึกษา “หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ค่อย ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทย” ธีรภัทร คำทิ้ง (2563ข) ศึกษา “หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า ขี้ ที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบัน”

จากงานวิจัยข้างต้น แม้ว่าจะเป็นการศึกษาภาษาเฉพาะสมัยเหมือนกัน แต่งานวิจัยดังกล่าวมีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด กล่าวคือ พบงานวิจัยที่เป็นการศึกษาภาษาโบราณจำนวน 1 เรื่อง คืองานวิจัยของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) ศึกษา “คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา” ส่วนงานที่เหลือจำนวน 16 เรื่อง ล้วนเป็นการศึกษาภาษาสมัยปัจจุบันทั้งสิ้น

(2) การศึกษาข้ามสมัยหรือการศึกษาเชิงประวัติ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเก็บจากแหล่งข้อมูลต่างสมัยหรือต่างเวลากัน โดยย้อนศึกษาในอดีตเท่าที่มีเอกสารเป็นหลักฐานปรากฏอยู่ ซึ่ง

นักวิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละสมัย แล้วนำผลจากการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกันเพื่อดูพัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงของข้อมูลในแต่ละสมัย พบงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยกลุ่มที่ศึกษาข้ามสมัย จำนวน 16 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของไพทยา มีสัตย์ (2540) ศึกษา “คำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย” มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2546) ศึกษา “เชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว” ราตรี แจ่มนิยม (2546) ศึกษา “คำบุพบทที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย” ปิ่นกาญจน์ วัชรปาณ (2548) ศึกษา “อยาก : การศึกษาเชิงประวัติ” อิศเรศ ดลเพ็ญ (2550) ศึกษา “เปรียบเทียบคำว่า เอา ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยปัจจุบัน” สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2551) ศึกษา “ยัง : การศึกษาเชิงประวัติ” เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา (2555) ศึกษา “การขยายหน้าที่และความหมายของคำว่า ตัว ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึง พ.ศ.2551” กรองกานต์ รอดพันธ์ (2555) ศึกษา “ถึง : การศึกษาเชิงประวัติ” สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) ศึกษา “พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย” นพรัฐ เสน่ห์ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ ด้วย” นิดา จำปาทิพย์ (2557) ศึกษา “พัฒนาการของคำบอกปฏิเสธ บ่ มิ ไป่ ไม่” สัณห์ธวัช ธัญวงษ์ (2557) ศึกษา “กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้” สิรีมาศ มาศพงศ์ (2557) ศึกษา “ย้อนพินิจชีวิตคำบริภาษ : จาก พี่อ้าย สู่ ไอ้พี่บ้า” อันธิกา ธรรมเนียม (2558) ศึกษา “เชิงประวัติของคำ ไหน” ภคภต เทียมทัน (2561) ศึกษา “พัฒนาการของคำว่า บน ในภาษาไทย” ทัดดาว รักมาก (2562) ศึกษา “วิวัฒนาการการใช้คำว่า แก่ ในภาษาไทย” วิยะดา มีศรี (2562) ศึกษา “เชิงประวัติหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า อัน”

งานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ศึกษาข้ามสมัย มีการแบ่งสมัยของข้อมูลภาษาพิจารณาจากตัวภาษาเป็นเกณฑ์ ไม่ได้กำหนดสมัยของภาษาโดยถือสมัยทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการแบ่งสมัยจะเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของคำหรือหมวดคำนั้น ๆ ในงานวิจัยแต่ละเรื่องจึงมีการแบ่งสมัยข้อมูลที่ศึกษาแตกต่างกัน เช่น กรองกานต์ รอดพันธ์ (2556) แบ่งข้อมูลที่ศึกษาออกเป็น 6 สมัย ได้แก่ (1) สมัยสุโขทัย (2) สมัยอยุธยา (3) สมัยรัชกาลที่ 1-3 (4) สมัยรัชกาลที่ 4-5 (5) สมัยรัชกาลที่ 6-8 (6) สมัยรัชกาลที่ 9 นิดา จำปาทิพย์ (2557) แบ่งข้อมูลที่ศึกษาออกเป็น 7 สมัย ได้แก่ (1) สมัยสุโขทัย (2) สมัยอยุธยาตอนต้น (3) สมัยอยุธยาตอนกลาง (4) สมัยอยุธยาตอนปลายและธนบุรี (5) สมัยรัชกาลที่ 1-3 (6) สมัยรัชกาลที่ 4-6 (7) สมัยรัชกาลที่ 7-9

2) การใช้แนวการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการจำแนก เป็นการจำแนกงานวิจัยโดยพิจารณาจากแนวการวิจัยจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของการศึกษาข้อมูล จากการจำแนกลักษณะการวิจัยโดยใช้แนวการวิจัย ผู้วิจัยจำแนกลักษณะการวิจัยได้ 3 กลุ่ม รายละเอียด ดังต่อไปนี้

(1) งานวิจัยที่มีจุดเริ่มต้นในการศึกษาจากคำหรือกลุ่มคำต้นแหล่ง เพื่อศึกษาว่าคำหรือกลุ่มคำต้นแหล่งนั้นกลายไปเป็นคำไวยากรณ์ที่มีหน้าที่ใด งานวิจัยลักษณะนี้พบ 26 เรื่อง เช่น งานของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2539) ศึกษา “คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา” ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีจุดเริ่มต้นในการศึกษาจากกลุ่มคำต้นแหล่ง ส่วน

เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา (2555) ศึกษา “การขยายหน้าที่และความหมายของคำว่า ตัว ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึง พ.ศ.2551” เป็นงานวิจัยที่มีจุดเริ่มต้นในการศึกษาจากคำต้นแหล่ง

(2) งานวิจัยที่มีจุดเริ่มต้นในการศึกษาจากคำหรือกลุ่มคำที่มีการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาแล้ว เพื่อศึกษาว่าคำหรือกลุ่มคำนั้นกลายมาจากคำใดและผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างไร งานวิจัยลักษณะนี้พบ 6 เรื่อง เช่น งานของสุวดี นาสวัสดิ์ (2552) ศึกษา “ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำขึ้นต้น คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย” กนกวรรณ วารีเขตต์ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์”

(3) งานวิจัยที่มีการกำหนดคำเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษาและกำหนดคำเป็นจุดสิ้นสุดในการศึกษา หรือเป็นงานวิจัยที่มีการกำหนดคำที่เฉพาะเจาะจงทั้งต้นทางและปลายทางของการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างการกลายจากคำต้นแหล่งและคำเป้าหมาย งานวิจัยลักษณะนี้พบเพียง 1 เรื่อง ได้แก่ งานของสิรีมาศ มาศพงศ์ (2557) ศึกษา “ย้อนพินิจชีวิตคำบริภาษ : จาก พี่อ้าย สู่ ไอ้พี่บ้า”

2. ประเด็นการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบประเด็นการวิจัยที่นักวิจัยได้ศึกษาในงานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ และการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำ จากงานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยพบว่า งานวิจัยทั้ง 33 เรื่อง มีการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำที่ศึกษาทุกงาน เนื่องจากการที่จะศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต้องใช้ข้อมูลการจำแนกหมวดคำซึ่งต้องศึกษาจากหน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำนั้น ๆ

2) การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ จากงานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยพบประเด็นที่นักวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นแรก ศึกษา “กระบวนการ” ของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษากระบวนการเปลี่ยน 2 ด้าน ได้แก่ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์และกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางอรรถศาสตร์ พบงานวิจัยเพียง 2 เรื่องที่ศึกษาเฉพาะกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางอรรถศาสตร์อย่างเดียว ได้แก่ งานของไพทยา มีสัตย์ (2540) และงานของปิ่นกาญจน์ วัชรปาณ (2548)

ประเด็นที่สอง ศึกษา “ปัจจัย” ที่ทำให้คำหลักกลายเป็นคำไวยากรณ์ พบงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นดังกล่าว 3 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของนันทริยา ลำเจียกเทศ (2559) และรุ่งอรุณ

ทีฆชุณหเถียร (2545) นพรัฐ เสน่ห์ (2556) ซึ่งงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องนี้ศึกษาประเด็น “ปัจจัย” ควบคู่ไปกับเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ประเด็นสุดท้าย ศึกษา “เส้นทาง” การกลายเป็นคำไวยากรณ์ พบงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นดังกล่าว 5 เรื่อง ซึ่งศึกษาควบคู่ไปกับเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่ สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2551) สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) นพรัฐ เสน่ห์ (2556) สัณห์ธวัช ธัญวงษ์ (2557) วิยะดา มีศรี (2562)

จากประเด็นการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ พบประเด็นกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นประเด็นหลักที่มีการศึกษาในวิจัยทุกเรื่อง นอกจากนี้มีงานวิจัยบางเรื่องข้างต้น ได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้คำหลักกลายเป็นคำไวยากรณ์และศึกษาเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ควบคู่ไปกับเรื่องกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

3. ทฤษฎีการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกได้ 2 ทฤษฎีหลักตามประเด็นที่นักวิจัยได้ศึกษา ได้แก่ ทฤษฎีการจำแนกหมวดคำ และทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการจำแนกหมวดคำ ในงานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ นักวิจัยได้จำแนกหมวดคำเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ จากการศึกษาพบว่า นักวิจัยได้ใช้ทฤษฎีในการจำแนกหมวดคำด้วยเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ ผู้วิจัยพบทฤษฎีในการจำแนกหมวดคำในงานวิจัย 2 ทฤษฎีหลัก ได้แก่ (1) ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างตามเกณฑ์ของวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) ที่จำแนกหมวดคำตามตำแหน่งของคำที่ปรากฏโดยใช้กรอบประโยคทดสอบที่ปรากฏในหนังสือโครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์ (2) ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณ์ภาษาของกีฟอน (Givón, 2001) ซึ่งเห็นว่าหมวดคำแต่ละหมวดไม่ได้จำแนกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่สมาชิกทั้งหมดในหมวดคำ มีลักษณะตามหมวดคำนั้น ๆ ไม่เท่ากัน การจำแนกหมวดคำจึงไม่ใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ ใช้จำแนกคำตามชนิดความหมาย เกณฑ์ทางหน่วยคำ ใช้จำแนกคำไม่อิสระ ตามแนวโน้มการไปปรากฏเป็นหน่วยคำเติมกับคำในหมวดหมู่ต่าง ๆ เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ ใช้จำแนกตามตำแหน่งโดยทั่วไปของคำในประโยค

จากการจำแนกหมวดคำในงานวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ สามารถจำแนกงานวิจัยตามการใช้ทฤษฎีไวยากรณ์เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มแรก งานวิจัยกลุ่มที่ใช้ทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงหนึ่งทฤษฎี เช่น งานวิจัยของสุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2551) ศึกษา “ยัง : การศึกษาเชิงประวัติ” นพรัฐ เสน่ห์ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ ด้วย”

กลุ่มที่สอง งานวิจัยกลุ่มที่ใช้ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณ์ภาษาในการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงหนึ่งทฤษฎี เช่น วิยะดา มีศรี (2562) ศึกษา “การศึกษาเชิงประวัติหน้าที่ไวยากรณ์และ

ความหมายของคำว่า อัน” ธีรภัทร คำทิ้ง (2563ข) ศึกษา “หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า ขี้ ที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบัน”

กลุ่มที่สาม งานวิจัยกลุ่มที่ใช้ทั้งทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างและทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณ์ภาษาในการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากนักวิจัยกลุ่มนี้เห็นว่าการใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งไม่สามารถจำแนกหมวดคำนั้น ๆ ได้ โดยจะมีการใช้ทั้งทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้างในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเบื้องต้น หากกรอบประโยคไม่สามารถจำแนกหมวดคำได้ จึงมีการใช้ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่นิยมแบบลักษณ์ภาษาในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น งานของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ศึกษา “กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย” สัณห์ธวัช ธัญวงษ์ (2557) “กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้”

2) ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ในการวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ นักวิจัยทุกคนได้ใช้ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของฮอปเปอร์และทรอกอต (Hopper, & Traugott, 2003) ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการทำให้มีความหมายใหม่ การสูญคุณสมบัติของหมวดคำเดิม การเลือกเจาะจง การแยกตัว การนำมาใช้ใหม่ มีเพียงงานวิจัยของสุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) ศึกษา “พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย” เพียงงานเดียวที่ใช้ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของไฮเนอและคูเทวา (Heine, & Kuteva, 2007) ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการขยายบริบทการปรากฏ การที่ความหมายจางลง การสูญคุณสมบัติของหมวดคำเดิม การกร่อนเสียง ซึ่งนักวิจัยเห็นว่าทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของของไฮเนอและคูเทวา (Heine, & Kuteva, 2007) เป็นทฤษฎีที่ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงภาษาในทุกระดับและเป็นลำดับขั้นมากกว่าทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของฮอปเปอร์และทรอกอต (Hopper, & Traugott, 2003)

4. ข้อมูลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย จำนวน 33 เรื่อง ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลที่นักวิจัยใช้ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การศึกษาคำเดียวและการศึกษากลุ่มหรือหมวดคำ รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาคำเดียว พบวิจัยจำนวน 22 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของทัดดาว รักมาก (2562) ศึกษา “วิวัฒนาการการใช้คำว่า แก่ ในภาษาไทย” จิรัชย์ หิรัญรัศ (2550) ศึกษา “ความหมายของคำว่า เอา ในภาษาไทย” นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาคำว่า “เข้า” “ออก” “เอา” “ได้” “ไป” “หลัง” “เสือก” “ค่อย” “ขี้” “อยาก” “ยัง” “ตัว” “ถึง” “เป็น” “ด้วย” “ไว้” “พี่อ้าย” “ไหน” “อัน”

2) การศึกษากลุ่มหรือหมวดคำ พบวิจัยจำนวน 11 เรื่อง เช่น มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์ (2546) ศึกษา “เชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว” กนกวรรณ วารีเขตต์ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์” นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มหรือหมวดคำ ได้แก่ “กลุ่มคำกริยารอง ขึ้น ลง” “กลุ่มคำกริยาที่กลายเป็นคำ

บุพบท” “กลุ่มคำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช” “กลุ่มคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตา” “กลุ่มคำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย” “กลุ่มคำแสดงการขอร้อง” “กลุ่มคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยา” “กลุ่มคำบุพบทที่กลายมาจากคำกริยา” “กลุ่มคำบอกปฏิเสธ บ่ มิ ไป่ ไม่”

จากการศึกษาข้อมูลการวิจัยทั้งสองกลุ่มพบทั้งลักษณะการศึกษาเฉพาะสมัยและการศึกษาข้ามสมัย โดยปรากฏแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 2 แหล่งข้อมูลหลัก ได้แก่ เอกสาร ฐานข้อมูลออนไลน์ที่รวบรวมเอกสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

5. วิธีการศึกษาข้อมูล

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบวิธีการศึกษาข้อมูลในงานวิจัย โดยที่นักวิจัยศึกษางานเขียนที่เป็นร้อยแก้วเท่านั้น เนื่องจากงานเขียนประเภทร้อยกรองมีหลักเกณฑ์ในการแต่งตามฉันทลักษณ์ ซึ่งนักวิจัย เช่น สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) วิยะดา มีศรี (2562) เห็นว่าลักษณะภาษาที่ใช้บางครั้งมีการดัดแปลงให้ถูกต้องตาม ฉันทลักษณ์ที่บังคับ โดยอาจเป็นลักษณะภาษาที่ไม่ปรากฏใช้จริงในการสื่อสารก็ได้ และนักวิจัยมีการกำหนดจำนวนหน้าของเอกสารที่ใช้ในการศึกษา คือ หากเอกสารมีไม่ถึง 100 หน้า นักวิจัยจะทำการศึกษาเอกสารทั้งหมด ในกรณีที่เอกสารนั้นมีจำนวนหน้าตั้งแต่ 100 หน้าขึ้นไป จะเก็บข้อมูลเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อความ 100 หน้าแรกเท่านั้น เนื่องจากจำนวนหน้าดังกล่าวสามารถเป็นตัวแทนการใช้ภาษาได้ ซึ่งโดยภาพรวมของงานวิจัยทุกเล่มเมื่อเก็บข้อมูลตามเกณฑ์แล้วจะได้ข้อมูลเอกสารจำนวนประมาณ 1,000 หน้า ต่อช่วงสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย พบงานวิจัยที่มีการเผยแพร่จำนวน 33 เรื่อง โดยพบว่ามีการเผยแพร่วิจัยครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2537 คืองานวิจัยของโสภาวรรณ แสงไชย ศึกษา “กริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย” ซึ่งมีนักวิจัยศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งการศึกษาเฉพาะสมัยและการศึกษาข้ามสมัย เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษารูปคำโดดซึ่งมีบทบาทสูงในปรากฏการการกลายเป็นคำไวยากรณ์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ประการแรก ในช่วงแรกงานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยเป็นงานวิจัยของระดับดุษฎีบัณฑิต ซึ่งต่อมาได้มีการศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยเป็นวงกว้างมากขึ้นทั้งระดับมหาบัณฑิตและบทความที่ไม่ได้วิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสำเร็จการศึกษา โดยมีนักวิจัยในหลายสถาบันอุดมศึกษาที่มีการผลิตผลงานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แสดงให้เห็นแนวโน้มของการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากพบการทำวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์

ถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความสนใจของนักวิจัยที่ให้ความสนใจในการทำวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์เพิ่มขึ้น

ประการที่สอง แม้ว่างานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยพบทั้งระดับดุษฎีบัณฑิต และระดับมหาบัณฑิต แต่รายละเอียดและความเข้มข้นของวิจัยทั้งสองระดับมีความแตกต่างกัน จากการสังเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยของระดับดุษฎีบัณฑิต มุ่งศึกษาคำหรือหมวดคำข้ามสมัยและเป็นคำที่มีความเป็นไวยากรณ์สูง เช่น สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ (2555) ศึกษา “พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย” แม้เป็นการศึกษาคำเดียว แต่เป็นการศึกษาข้ามสมัยและศึกษาคำที่มีความเป็นไวยากรณ์สูง นิดา จำปาทิพย์ (2557) ศึกษา “พัฒนาการของคำบอกปฏิเสธ บ่ มิ ไป่ ไม่” ซึ่งเป็นการศึกษาหมวดคำแบบข้ามสมัย แตกต่างกับงานวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทยของระดับมหาบัณฑิตที่มุ่งศึกษาคำข้ามสมัย แต่เป็นคำที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อย หากเป็นการศึกษาหมวดคำก็เป็นการศึกษาเฉพาะสมัยเท่านั้น เช่น งานวิจัยของสัณห์ธวัช ธัญวงษ์ (2557) “กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำไว้” ถึงจะเป็นการศึกษาข้ามสมัย แต่เป็นการศึกษาคำที่มีความเป็นไวยากรณ์น้อย กนกวรรณ วารีเขตต์ (2556) ศึกษา “การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์” ที่เป็นงานวิจัยที่ศึกษาหมวดคำ แต่ศึกษาเฉพาะสมัยเท่านั้น

ผลการศึกษาดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสะท้อนให้เห็นสภาพการวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ในประเด็นที่มีการศึกษาไปแล้ว และประเด็นที่นักวิจัยให้ความสนใจ และแนวโน้มของการทำวิจัยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัย นิสิต นักศึกษาที่มีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรนำผลการวิจัยในประเด็นลักษณะการวิจัย ประเด็นการวิจัย ทฤษฎีการวิจัย ข้อมูลการวิจัย และวิธีการศึกษาข้อมูลไปใช้อย่างละเอียดและลุ่มลึก อันจะทำให้เห็นสภาพการวิจัยเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แนวทางในศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในประเด็นที่ศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในภาษาถิ่นยังมีน้อย ควรมีการศึกษาประเด็นดังกล่าว ซึ่งนักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจกับการศึกษาภาษาถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบันภาษาถิ่นเกิดสภาวะวิกฤตทางภาษา (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2556) หากมีการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

กนกวรรณ วารีเขตต์. (2556). **การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กรชนก นันทกนก. (2562). การศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ค่อย ที่ปรากฏใช้ในภาษาไทย. **วารสารมังรายสาร,** 7(1), 1-12.

กรองกานต์ รอดพันธ์. (2555). **ถึง : การศึกษาเชิงประวัติ.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กาจบัณฑิต วงศ์ศรี. (2547). **เครือข่ายความหมายของคำว่า ออก ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กิ่งกาญจน์ เทพกาญนา. (2559). **กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์ Grammaticalization .** กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ขนิษฐา ใจมโน. (2562). การสังเคราะห์และแนวโน้มการทำงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์สังคม. **วารสารมังรายสาร,** 7(1), 67-85.

จรัสดาว อินทรทัศน์. (2539). **กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

จิรัชย์ หิรัญรัศ. (2550). **การศึกษาความหมายของคำว่า เอา ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

จินดา วรรณรัตน์. (2563). สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาภาษาในงานวิทยานิพนธ์ไทยช่วงทศวรรษ พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2560. **รายงานการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9** ที่จัดขึ้นในวันที่ 20-21 กรกฎาคม 2561 ณ จังหวัดสงขลา.

ชัชวดี ศรลัมพ์. (2538). **การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า เข้า.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ชาฎินี มณีนาวาชัย. (2559). **การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำกริยา ไป เป็นคำบ่งชี้ทัศนภาวะ.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ทัดดาว รักมาก. (2562). วิวัฒนาการการใช้คำว่า แก่ ในภาษาไทย. **วารสารวรรณวิทัศน์,** 19(2), 142-177.

ธีรภัทร คำทิ้ง. (2563ก). สถานภาพการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้ภาษาไทย. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี,** 16(1), 71-97.

_____. (2563ข). หน้าที่ทางไวยากรณ์และความหมายของคำว่า ขี้ ที่ปรากฏในภาษาไทยปัจจุบัน. **วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม,** 9(1), 57-75.

นพรัฐ เสน่ห์. (2556). **การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ ด้วย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นพวรรณ เมืองแก้ว. (2556). **คำแสดงการขอร้องในภาษาไทย : การศึกษาตามแนวทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นันทริยา ลำเจียกเทศ. (2539). **คำไวยากรณ์ที่กลายมาจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในภาษาไทยล้านนา.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นิดา จำปาทิพย์. (2557). **พัฒนาการของคำบอกปฏิเสธ บ่ มิ ไป่ ไม่.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ปิ่นกาญจน์ วัชรปาณ. (2548). **อยาก : การศึกษาเชิงประวัติ.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ไพทยา มีสัตย์. (2540). **การศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภคภต เทียมทัน. (2561). **พัฒนาการของคำว่า บน ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มนต์ชัย เดชะพิพัฒน์สกุล. (2552). **การศึกษาคำว่า ได้ ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

มิ่งมิตร ศรีประสิทธิ์. (2546). **การศึกษาเชิงประวัติของคำว่า แล้ว อยู่ อยู่แล้ว.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา. (2555). **การขยายหน้าที่และความหมายของคำว่า *ตัว* ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึง พ.ศ.2551.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ราตรี แจ่มนิยม. (2546). **การศึกษาคำบุพบทที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

รุ่งทิพย์ รัตนภานุศร. (2549). **การขยายความหมายของคำกริยาแสดงการรับรู้ด้วยตาในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

รุ่งอรุณ ทีฆชุณหเถียร. (2545). **อนิยมสรรพนามและปฤจฉาสรรพนาม : การศึกษาเชิงประวัติ.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วรลักษณ์ วีระยุทธ. (2556). **การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ไป ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์. (2520). **โครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิยะดา มีศรี. (2562). **การศึกษาเชิงประวัติหน้าที่ไวยากรณ์และความหมายของคำว่า อัน.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, กรุงเทพฯ.

ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2557). มโนทัศน์พื้นที่ในภาษาไทย : กรณีศึกษาคำว่า ‘หลัง’ ที่ปรากฏในเว็บไซต์พันทิปดอทคอม. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,** 6(1), 131-148.

_____. (2561). สถานภาพงานวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,** 40(2), 202-254.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (2537). **สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สัณห์ธวัช ธัญวงษ์. (2557). **กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำ ไว้.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สิรีมาศ มาศพงศ์. (2557). **ย้อนพินิจชีวิตคำบริภาษ : จาก พี่อ้าย สู่ ไอ้พี่บ้า.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธิรักษ์ บูรพาศิริวัฒน์. (2560). กระบวนการขยายความหมายของคำว่า เสือก ในภาษาไทย. **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์,** 36(1), 124-145.

สุรีเนตร จรัสจรุงเกียรติ. (2551). **ยัง : การศึกษาเชิงประวัติ.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

_____. (2555). **พัฒนาการของคำว่า เป็น ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุวดี นาสวัสดิ์. (2552). **ระบบการให้เกียรติที่สะท้อนจากคำขึ้นต้น คำสรรพนามบุรุษที่ 1 และ 2 คำลงท้าย และคำรับในราชาศัพท์ไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2556). ภาษาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการพัฒนา: ฟื้นคน ฟื้นภาษาในภาวะวิกฤต. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม,** 32(2), 4-18.

โสภาวรรณ แสงไชย. (2537). **กริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อันธิกา ธรรมเนียม. (2558). การศึกษาเชิงประวัติของคำ ไหน. **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,** 15(2), 130-139.

อิศเรศ ดลเพ็ญ. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบคำว่า เอา ในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยปัจจุบัน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,** 24(3), 1-12.

Givón, T. (2001). **Syntax: vol 1-2.** Amsterdam: Philadelphia: John Benjamis.

Heine, B., & Reh, M. (1984). **Grammaticalization and Reanalysis in African Languages**. USA: University of Virginia.

Heine, B. & Kuteva, T. (2007). **the genesis of grammar: a reconstruction**. Oxford: Oxford University Press.

Hopper, P. J., & Traugott, E.C. (2003). **Grammaticalization** (2nd Edition). Cambridge Textbooks in Linguistics. USA: Cambridge University Press.

Received: *20 ตุลาคม 2563*
Revised: *21 กุมภาพันธ์ 2564*
Accepted: *5 เมษายน 2564*

การเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิตโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์
The Executive Functions Enhancing by using the AFTER Model Lesson Plan for The Early Childhood Pupils in Buriram Province's Private School

อดิศร บาลโสง[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับการเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) ในเด็กปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ 85/85 2) เปรียบเทียบทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) ก่อนและหลังจากการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย โดยศึกษากลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 มีคุณภาพระดับมาก ใช้เวลา 15 สัปดาห์ๆ ละ 2 วันๆ ละ 2 ชั่วโมง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินทักษะบริหารจัดการชีวิต (EFS) ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.90-1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค = .77 2) วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดประสบการณ์ 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention) 2) ขั้นคาดการณ์ล่วงหน้า (Forethought) 3) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ (Tactic planning) 4) ขั้นปฏิบัติให้สำเร็จ (Execution) และ 5) ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection)

2. แผนการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนี้

2.1 มีค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 89.52/95.19

2.2 ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ค่าเท่ากับ 0.7680

[1] อาจารย์ประจำ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนสอน
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
E-mail dr.adisorn@nmc.ac.th

2.3 สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) ทั้ง 3 ทักษะหลัก ได้แก่ 1) ทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) 2) ทักษะการกำกับตนเอง (Self-regulation Skills) และ 3) ทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ (Executive Skills) ให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

คำสำคัญ: แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model, ทักษะบริหารจัดการชีวิต, ทักษะพื้นฐาน, ทักษะการกำกับตนเอง, ทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ

Abstract

This quasi-experimental research was aimed to: 1) develop the AFTER Model to enhance Executive Functions (EF) for early childhood pupils, which efficiency by the E1/E2 formula was set at 85/85 criterion and also to find its effectiveness index (EI), 2) to compare pupils' Executive Functions (EF) gained before and after using the AFTER Model. A one-group pretest-posttest Design was conducted on 26 pupils of kindergarten 3, the lesson plan of AFTER Model with IOC = 0.80-1.00 and high level quality was used to learning 2 hours a day, 2 days a week for 15 weeks. The Executive Functions Scales (EFS) with IOC = 0.90-1.00, Cronbach's Alpha Coefficient = .77 were utilized as instruments for data collecting. Percentage, mean, standard deviation and t-test were used as data analysis. The findings were as follows:

1. The AFTER Model to enhance Executive Functions (EF) for early childhood is consists of 5 main components: 1) Attention 2) Forethought 3) Tactic Planning 4) Execution and 5) Reflection.

2. The AFTER Model had efficiency and effectiveness index (EI.) as follows

2.1) It has an efficiency factor of E1 / E2 = 89.52 / 95.19.

2.2) Effectiveness Index (EI.) value = 0.7680

2.3 The enhancing of Executive Functions (EF) which consists of 3 main components: 1) Basic Skills 2) Self-regulation skills, and 3) Executive Skills, found that mean scores post-test were increasing, and higher than the mean scores pre-test at .01 level of significance.

Keywords: AFTER Model, Executive Functions, Basic skills, Self-Regulation skills, Execution skills

บทนำ

ภูมิปัญญาของมนุษย์มีความโดดเด่นก้าวล้ำไปมากกว่าสรรพชีวิตอื่นๆ ในโลกนี้อย่างมากมาย เนื่องจากมีความสามารถและทักษะในการคิด (Thinking) ที่ลึกซึ้งยิ่งกว่าด้วยอวัยวะสำคัญมี

ประสิทธิภาพสูง คือ สมอง (Brain) สมองมนุษย์แบ่งเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ (MacLean, 1990) ได้แก่ 1) ส่วนสมองสัตว์เลื้อยคลาน (Reptilian Brain, Reptilian complex) ซึ่งจะควบคุมการทำงานของอวัยวะส่วนร่างกาย สัญชาตญาณเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดได้ ส่วนที่ 2) สมองส่วนลิมบิก (Limbic Brain, limbic system) ควบคุมเกี่ยวกับความทรงจำ และด้านอารมณ์ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน และส่วนที่ 3) สมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex, Neo-mammalian complex) เป็นส่วนที่แตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่นๆ เพราะเป็นส่วนที่ก่อให้มนุษย์เกิดการรับรู้ด้านความสนใจ ความตั้งใจ การใช้เหตุผลเชื่อมโยง การคาดการณ์ล่วงหน้าและวางแผนการเพื่อควบคุมตนเองให้ไปสู่ความสำเร็จ (Kral & MacLean, 1973)

วิวัฒนาการของสมองส่วนหน้าเริ่มเมื่อแรกเกิดไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ มีพัฒนาการด้านทักษะการคิด และด้านเชาว์ปัญญา ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมเรียกว่าทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) หรือทักษะสมอง EF ซึ่งเป็นทักษะที่พัฒนาขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของมวลประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างพัฒนาการตามวัย (Piaget,1963 cited in Mandana et al., 2017) ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์ ความต้องการ สามารถยับยั้งชั่งใจ และควบคุมกำกับตนเองให้มุ่งมั่นจดจ่อไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ และพัฒนาเป็นบุคลิกภาพเมื่อเด็กเติบโตสู่วัยรุ่น ทักษะสมอง EF ยังคงมีอธิพลต่อความสำเร็จทางการเรียน และความรับผิดชอบต่อตัวเองมากขึ้น ขณะที่มีสิ่งมาล่อตาล่อใจมากมาย วัยรุ่นจึงต้องใช้ทักษะบริหารจัดการชีวิต เผชิญกับทุกเรื่องให้ได้จึงจะประสบความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2562)

ทักษะบริหารจัดการชีวิต ประกอบด้วย ทักษะการยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) ทักษะความจำใช้งาน (Working Memory) และทักษะการยืดหยุ่นความคิด (Shift/Cognitive Flexibility) ซึ่งเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (Diamond, A. & Daphne, S. L., 2016) ทักษะสมอง EF สามารถเสริมสร้างและพัฒนาได้ด้วยกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ครอบคลุม 3 กลุ่มทักษะ ต่อไปนี้ได้แก่ 1) กลุ่มทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) 2) กลุ่มทักษะการกำกับตนเอง (Self-Regulation) และ 3) กลุ่มทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ (Execution) (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2559)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model พัฒนาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Theory) และแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต (Strategic Life Planning) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention) 2) ขั้นคาดการณ์ล่วงหน้า (Forethought) 3) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ (Tactic planning) 4) ขั้นปฏิบัติให้สำเร็จ (Execution) 5) ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเอง (Self-Regulation)และทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) (อดิศร บาลโสง, 2563)

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหารูปแบบการเรียนการสอนแบบที่มีประสิทธิผลเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย ที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถใช้ชีวิตสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อการเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ 85/85

2. เปรียบเทียบทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) ก่อนและหลังจากการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเกณฑ์ 85/85

2. เด็กปฐมวัยมีทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาด้วยวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดสองครั้งก่อนและหลังทดลอง (A one-group pretest-posttest Design) ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 37 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model จำนวน 15 แผน 2) แบบประเมินทักษะบริหารจัดการชีวิตตามการรับรู้ของครูผู้สอน (EFS)

3. ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions)

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาและประยุกต์การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นหลักการและแนวทางของการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ AFTER Model

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบ AFTER Model พัฒนาจากความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Theory) ร่วมกับแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต (Strategic Life Planning) เพื่อใช้เสริมสร้างการกำกับตนเอง (Self-Regulation) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention Phase) 2) ขั้นคาดการณ์ล่วงหน้า (Forethought Phase) 3) ขั้นวางแผน

ยุทธศาสตร์ (Tactic planning Phase) 4) ขั้นปฏิบัติให้สำเร็จ (Execution Phase) และ 5) ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection Phase) (อดิศร บาลโสง วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และอัมพร ม้าคนอง, 2557) ต่อมาเมื่อปี 2562 ได้ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ AFTER Model เพื่อการเสริมสร้างทักษะการกำกับตนเองและทักษะบริหารจัดการชีวิตของเด็กปฐมวัยในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้ประยุกต์ AFTER Model ให้เป็นแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย วันละ 3 ชั่วโมง ระยะเวลา 20 สัปดาห์ พบว่า 1) ความสามารถในการกำกับตนเองของกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการสูงขึ้น ร้อยละ 16.21 และสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในทักษะการบริหารจัดการชีวิตของกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการสูงขึ้น ร้อยละ 18.23 สูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัยได้ (อดิศร บาลโสง, 2563)

2. ทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions)

ทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) หรือทักษะสมอง EF เป็นกลุ่มความสามารถที่มีความสำคัญต่อการจัดการข้อมูลเพื่อการวางแผน การแก้ไขปัญหาไปสู่ความสำเร็จเป็นไปอย่างราบรื่น (Blair & Ursache, 2011 cited in Willough & Blair, 2016) ซึ่งหมายถึงความสามารถของสมองที่ใช้ในการควบคุมความคิด (Cognitive) อารมณ์ (Emotion) การกระทำ (Action) และพฤติกรรม (Behavior) ที่มีทิศทาง (Direction) นำไปสู่ความสำเร็จ (Successes) ตามจุดมุ่งหมาย (Aim) เป้าหมาย (Goal) (ปนัดดา ธนเศรษฐกร อ้างถึงใน ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2561: 14) ทักษะสมอง EF ประกอบด้วย 3 กลุ่มทักษะหลัก แต่ละกลุ่มทักษะหลักประกอบด้วย 3 ทักษะรอง (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2559; อภิรักษ์ ตาแม่ก๋ง, 2562; Barkley, 2011) ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มทักษะพื้นฐาน (Basic Skills) ประกอบด้วย 3 ทักษะรอง ดังนี้

1.1) ความจำใช้งาน (Working Memory)

1.2) ความยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)

1.3) ความคิดยืดหยุ่น (Shift and Cognitive Flexibility)

2) กลุ่มทักษะการกำกับตนเอง (Self-Regulation) ประกอบด้วย 3 ทักษะรอง ดังนี้

2.1) ความจดจ่อตั้งใจ (Focus and Attention)

2.2) การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)

2.3) การประเมินตนเอง (Self-Monitoring)

3) กลุ่มทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ (Execution) ประกอบด้วย 3 ทักษะรอง ดังนี้

3.1) การจัดการวางแผน (Planning and Organizing)

3.2) การริเริ่มลงมือ (Initiating)

3.3) ความเพียรสู่เป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)

ทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สามารถพัฒนาดียิ่งขึ้นเมื่อเด็กๆ เผชิญกับสถานการณ์ท้าทายและการวางแผนที่ซับซ้อน (Challenge situation & complex planning) หรือต้องใช้การคิดวิเคราะห์ (Cognitive challenge) (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2561: 40) ทักษะ

สมอง EF สามารถเสริมสร้างด้วยการออกแบบสถานการณ์ให้เด็กๆ ได้คิดวิเคราะห์อย่างยืดหยุ่นเป็นธรรมชาติ มีเป้าหมายและตอบโจทย์การใช้ชีวิตของตนเองตามความเป็นจริง

สรุปได้ว่าทักษะบริหารจัดการชีวิต สามารถพัฒนาและเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้ในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยทารกจนถึงก่อนวัยเรียนด้วยระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ประเมินพัฒนาการได้จากการสังเกตพฤติกรรมโดยใช้ดุลยพินิจของผู้ปกครองและครู ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะบริหารจัดการชีวิตจึงควรได้รับการส่งเสริมให้เริ่มใช้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยเป็นต้นไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

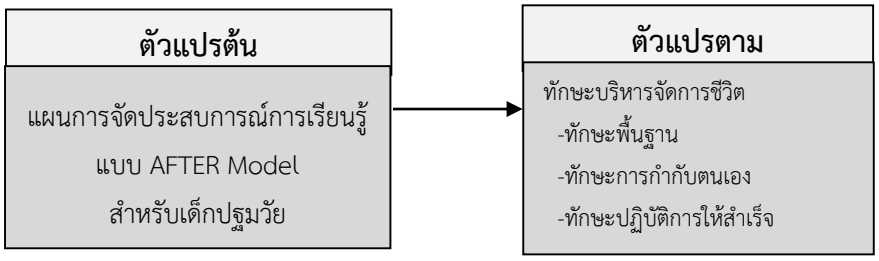

วิธีดำเนินการวิจัย

การทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model ด้วยวิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อนและหลังทดลอง (A one-group pretest-Posttest Design) (Kerlinger & Lee, 2000; วรรณี แกมเกตุ, 2551: 141-145) ดังแผนภาพต่อไปนี้

$$E = O1 \times O2$$

กำหนดให้

O1 แทน การวัดตัวแปรก่อนการทดลอง

O2 แทน การวัดตัวแปรหลังการทดลอง

X แทน ตัวแปรต้น: แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้ตัวแปรต้น คือแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับกลุ่มตัวอย่าง สัปดาห์ละ 2 วันๆ ละ 2 ชั่วโมง ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 37 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ห้องสีน้ำเงิน โรงเรียนศรทิพย์วิจิตปัญญา อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 26 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ มีทั้งหมด 2 รายการ ดังนี้

1) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย ตรวจสอบและประเมินคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนการสอน สาขาปฐมวัย จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 คุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับดี แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 สีชมพู ในโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งมิใช่กลุ่มตัวอย่าง นำประเด็นที่พบปัญหาอุปสรรคไปปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการนำไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2) แบบประเมินทักษะบริหารจัดการชีวิตตามการรับรู้ของครูผู้สอน (Executive Functions Scales: EFS) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยการประเมิน 3 กลุ่มทักษะหลัก 9 ทักษะรอง (Willough & Blair, 2016) ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics score) ที่มีค่าคะแนนตั้งแต่ 0-4 คะแนน (Gredler & Garavalia, 2000) ตรวจสอบและประเมินคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.90-1.00 นำไปให้ครูผู้สอนปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลศรทิพย์ อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 5 คน ทดลองนำไปใช้ และพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .77

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธี 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 2) ตรวจสอบประสิทธิภาพ (Effective) แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model $E_1 : E_2$ (85:85) และการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) และ 3) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่า t (t-test for dependent samples (Paired t-test))

ผลการวิจัย

การเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำข้อมูลจากมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยสถิติที่กล่าวแล้วข้างต้น สามารถรายงานผลได้ดังต่อไปนี้

1. การใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะดังต่อไปนี้

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดจนคือเพื่อการเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) (อดิศร บาลโสง, 2563) เมื่อครูผู้สอนระดับปฐมวัยได้ตรวจสอบแล้วว่าวัตถุประสงค์ของรูปแบบมี

ความสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ให้ศึกษารายละเอียดขั้นตอนของการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1) ขั้นเตรียมการ ครูผู้สอนเด็กปฐมวัย ศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร แล้วออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการดำเนินการดังนี้

1.1) ครูผู้สอนศึกษารายละเอียด วิเคราะห์เนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร เพื่อให้ได้ขอบข่ายและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ประสบการณ์ที่สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาประสบการณ์การเรียนรู้กับต้นแบบ หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนด เพื่อให้เด็กๆ รู้จักคุ้นเคย และให้ความสนใจ โดยปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.2) ครูผู้สอนออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กปฐมวัย สรุปเป็นความคิดรวบยอด เน้นการเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่เด็กๆ จะได้รับจากการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งนี้ และนำเสนอให้เด็กเห็นผลกระทบและผลเสียต่อชีวิตที่จะเกิดขึ้นกับเด็กๆหากไม่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ เพื่อให้เด็กตั้งใจเรียนและให้ความร่วมมือในการเรียนรู้ครั้งนี้

1.3) ครูผู้สอนกำหนดจุดเน้นที่เป็นต้นแบบของประสบการณ์ครั้งนี้ให้ชัดเจน น่าสนใจ นำร่องให้เด็กๆ รับรู้ถึงกิจกรรม ทิศทางการเรียนรู้ ให้ความสำคัญ และกระตุ้นให้คิดคาดการณ์ล่วงหน้าให้ได้

1.4) ครูผู้สอนจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ประสบการณ์ มีความน่าตื่นเต้น เป็นกันเอง และผ่อนคลาย กระตุ้นให้เด็กๆ ทุกคนมีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ครูผู้สอนแสดงบทบาทผู้อำนวยความสะดวก ให้การช่วยเหลือ และคำปรึกษาตลอดการเรียนรู้ประสบการณ์ในครั้งนี้

2) ขั้นลงมือสอน ครูผู้สอนดำเนินการตามขั้นต่างๆ ต่อไปนี้

2.1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention Phase : A) เป็นขั้นที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ประสบการณ์เนื่องจากเป็นขั้นแรกช่วยกระตุ้นเด็กๆ โดยเน้นการสร้างแรงจูงใจ (Motivate) ให้เด็กเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งนี้ ครูผู้สอนจะแบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ดังนี้

2.1.1) ครูผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ประสบการณ์ โดยการเสนอความคิดรวบยอดว่าเด็กๆ จะได้รับประโยชน์อะไรจากกิจกรรม ขั้นตอนนี้ช่วยส่งเสริมให้เด็กๆ ได้คิดเชื่อมโยงชีวิตตนเองกับบริบทแวดล้อม และความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยจะกระตุ้นและสร้างความสนใจในเนื้อหาสาระของประสบการณ์ที่จะได้เรียนรู้ให้มากที่สุด

2.1.2) ครูผู้สอนจัดเด็กๆ ให้ช่วยกันนำเสนอต้นแบบที่ทุกคนรู้จัก ชื่นชอบ ประทับใจและสังคมให้การยอมรับ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทเรียนการเรียนรู้ประสบการณ์ ให้เหตุผลประกอบการศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคลดังกล่าวโดยสังเขป แล้วให้เด็กๆ แสดงความคิดเห็นเพื่อช่วยทบทวนความจำและกระตุ้นความสนใจ โดยสร้างเชื่อมโยงจากข้อมูลความรู้หรือประสบการณ์ที่เด็กๆ มีอยู่เดิมกับข้อความรู้ ชุดประสบการณ์ใหม่ที่จะได้เรียนรู้ต่อไป

2.2) ขั้นคาดการณ์ล่วงหน้า (Forethought Phase : F) ครูผู้สอนกระตุ้นให้เด็กๆ คิดและคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้น จากกิจกรรมและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในครั้งนี้ โดยผู้สอนดำเนินตามขั้นตอน 3 ขั้น ต่อไปนี้

2.2.1) ครูบอกให้เด็กๆ รู้เป้าหมายการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งนี้ บอกถึงความสำคัญความจำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันของเด็กๆ เน้นที่ความจำเป็นสำหรับเด็กๆ ว่าจะต้องมีทักษะนี้ จากนั้นครูจึงถามเด็กๆ ว่ามีทักษะเหล่านี้หรือยังและให้เด็กๆ ฝึกคิดไปว่าหากจะต้องมีทักษะดังกล่าวนี้เด็กๆ จะต้องทำอย่างไร จัดให้เด็กๆ จดจำสิ่งที่พวกเขาคาดการณ์ไว้ในใจ และดำเนินไปสู่ขั้นต่อไป

2.2.2) ครูผู้สอนให้เด็กๆ นำภาพที่จดจำที่ได้จากข้อที่ 2.2.1) ฝึกปฏิบัติการประเมินตนเอง โดยการตั้งคำถามๆ เด็กแต่ละคนว่าตอนนี้เด็กๆ มีทักษะความสามารถ ที่จำเป็นนี้หรือไม่ ถ้ามีแล้วอยู่ในระดับใด โดยครูกำหนดระดับเป็น 0 - 4 เมื่อเด็กๆ ระบุระดับความสามารถของตนเองได้แล้ว ครูผู้สอนจะแนะนำวิธีคิด จากนั้นให้ดำเนินไปสู่ขั้นต่อไป

2.2.3) การกำหนดวิสัยทัศน์ หรือภาพความสำเร็จของการเรียนรู้ครั้งนี้ เด็กๆ กำหนดเป้าหมายของตนเอง โดยยึดหลักการใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลและความเป็นไปได้ มีหลักฐานและความเป็นจริงสนับสนุน มีความท้าทาย ยกระดับให้สูงขึ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สามารถไปถึงได้และต้องใช้ความพยายามโดยมีต้นแบบก็ได้ จากนั้นครูหรือผู้สอนจัดให้เด็กๆ วาดหรือเขียนภาพของสิ่งที่คาดการณ์ลงในสมุดหรือใบงานที่จัดเตรียมไว้

2.3) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ (Tactic planning Phase : T) ขั้นนี้ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ (analytical thinking skills) ครูผู้สอนจัดเด็กๆ ฝึกการคิดอย่างละเอียดรอบคอบโดยใช้เป้าหมายการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งนี้ เป็นตัวตั้งสำหรับตัดสินใจ ประกอบด้วยขั้นย่อย 3 ขั้นดังนี้

2.3.1) การวิเคราะห์ตนเอง (Self-SWOT Analysis) ครูผู้สอนจัดให้เด็กวิเคราะห์ตนเองอย่างรวดเร็ว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณลักษณะของตนเอง หรืออาจเรียกว่าปัจจัยภายใน (Internal factors) ประกอบด้วย 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง (Strengths) ครูผู้สอนให้เด็กๆ สำรวจตนเองว่าในขณะนี้ตัวเด็กๆ เองมีความเก่ง มีความสามารถอะไรที่เป็นสิ่งช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เรียนรู้ประสบการณ์สำเร็จได้ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นระดับสติปัญญา ความแข็งแรงของสุขภาพร่างกาย ความอดทน ส่วนสูง น้ำหนัก นิสัยพฤติกรรม หรือความสามารถพิเศษเฉพาะตัว เป็นต้น

2) จุดอ่อน (Weakness) ครูผู้สอนให้เด็กๆ สำรวจตัวเองว่ามีสิ่งใดบ้างที่ขัดขวางมิให้เด็กๆบรรลุเป้าหมายในครั้งนี้บ้าง ยกตัวอย่าง เช่น ไม่มีความรู้พียงพอ ระดับสติปัญญา สุขภาพ เป็นต้น

หลังจากนั้นให้เด็กๆ คิดว่าผลกระทบจากปัจจัยภายนอก (External factors) ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่

1) โอกาส (Opportunity) ครูผู้สอนจัดให้เด็กๆ สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว แล้วหาว่ามีใคร สิ่งใด สถานการณ์ใด ที่จะมาช่วยให้เด็กๆ สามารถเรียนประสบการณ์ในครั้งนี้ได้อย่างรวดเร็ว ยกตัวอย่างเช่น มีครูเก่งใจดี มีเพื่อนๆ มาช่วยกัน หรือพ่อ แม่ ครูอาจารย์สนับสนุน เป็นต้น

2) อุปสรรค (Threats) ครูผู้สอนให้เด็กๆ สำรวจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กๆ มีสิ่งใดที่ขัดขวาง ทำให้เด็กๆ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ในครั้งนี้ ยกตัวอย่างเช่น ครูหรือผู้ปกครองไม่อนุญาต ฝนตก น้ำท่วม เป็นต้น

2.3.2) การกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์การเรียนรู้ ครูผู้สอนให้เด็กๆ นำผลจากข้อ 2.3.1 มากำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้สำเร็จเป้าหมายการเรียนที่คาดการณ์ไว้ โดยวิธีการนั้นลักษณะดังนี้คือ 1) ส่งเสริมจุดแข็งหรือความเก่งของเด็ก 2) โดยใช้โอกาสที่มีอยู่ 3) พัฒนาหรือปรับปรุงจุดอ่อน และ 4) หลีกเลี่ยงการเผชิญอุปสรรค วิธีการนี้เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ (strategy) หรือ กลยุทธ์ (tactic)” เด็กๆ นำยุทธศาสตร์ที่ได้นี้ไปหาวิธีการที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้ เราเรียกว่า “แผนปฏิบัติการการ (operation plan)”

2.3.3) การกำหนดแผนหรือวิธีการเรียนรู้ ครูผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวกจะให้คำแนะนำแก่เด็ก เพื่อให้สามารถสร้างชิ้นงานของตนเองได้อย่างราบรื่น 1) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ 2) กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์ ในรูปของการตอบคำถามครู หรือเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

2.4) ขั้นปฏิบัติการให้สำเร็จ (Execution Phase) ครูผู้สอนให้เด็กๆ นำแผนปฏิบัติการหรือวิธีดำเนินการจริง โดยจัดกิจกรรมตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.4.1) การประกาศเจตจำนง ครูผู้สอนให้เด็กนำเสนอแนวทางการดำเนินงานสู่ความสำเร็จ โดยจัดบรรยากาศให้มีความพิเศษ เด็กๆ ประกาศให้เพื่อนๆ ทุกคนทราบเป้าหมาย ทิศทางและวิธีการของตนเองในการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งนี้ โดยอาจทำข้อตกลงร่วมหรือสัญญาเล็กๆ ระหว่างเด็กๆ กับครูผู้สอน เพื่อให้พวกเขาได้ตระหนัก รับรู้ความสามารถตนเอง ให้ความสำคัญกับเป้าหมาย และกลยุทธ์การเรียนรู้ของตนเองในครั้งนี้

2.4.2) การลงมือปฏิบัติ เด็กๆลงมือทำตามแผนการที่กำหนดไว้ตามเนื้อหาสาระการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างอิสระตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการที่เด็กๆ ประกาศในข้อ 2.4.1) ครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาของการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งนี้ เน้นดูแลความปลอดภัยและการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ที่ตื่นเต้น ท้าทายและสนุกสนาน

2.5) ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection Phase) เป็นขั้นสุดท้ายของแผนการจัดประสบการณ์มีขั้นย่อยดังนี้

2.5.1) การติดตามประเมินผล และพิจารณาผลงานที่ปฏิบัติสืบเนื่องมาจากข้อ 2.4.2) โดยครูผู้สอนให้เด็กๆ ดำเนินการดังนี้ 1) สังเกต ติดตามกำกับการดำเนินการตามแผนของตนเองที่ประกาศไว้ ครูผู้สอนจัดใบงานตามแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กๆ ทำหรือบันทึกเพื่อให้สามารถสะท้อนและตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนย้อนหลัง 2) นำใบงานจากการบันทึกไปประเมินการดำเนินการตามแผนตามที่เด็กๆ และครูผู้สอนกำหนดร่วมกัน เด็กๆนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้ประสบการณ์กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของตนเองและแผนการจัดประสบการณ์ของครู 3) นำผลวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ปัญหา อุปสรรคแล้วนำมาอภิปรายในชั้นเรียนอย่างทั่วถึง เน้นให้เด็กๆทุกคนได้พูดถึงประเด็นของตนเอง เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันต่อไป

2.5.2) การทบทวนปรับปรุงแผน ครูผู้สอนและเด็กๆ นำข้อสรุปที่ได้จากขั้นตอนในข้อ 2.5.1) มาวิเคราะห์แบบ SWOT analysis อีกครั้ง ดังนี้ 1) หากเป็นข้อดี ถือว่าพบจุดแข็งเพิ่มเติมให้คงไว้และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในการเรียนรู้ระสบการณ์ครั้งต่อไป 2) แต่หากเป็นข้อเสียให้ปรับปรุงและหาวิธีการใหม่ที่เหมาะสม 3) แสวงหาและคิดค้นช่องทางและโอกาสเพื่อสร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งต่อไป และ 4) เฝ้าระวัง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาอุปสรรคและภาวะคุกคามต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ประสบการณ์ครั้งต่อๆ ไปมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1) ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินทักษะบริหารจัดการชีวิต ตามการรับรู้ของครูผู้สอน (EFS) ในช่วงประมาณสัปดาห์ที่ 1 ภาคเรียน 1 สัปดาห์ก่อนการทดลองและภายหลังการทดลอง ครูผู้สอนประเมินกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในรายละเอียดทั้ง 9 ทักษะรอง รวมผลการประเมินเป็น 3 ทักษะหลัก พบว่าทักษะบริหารจัดการชีวิต ก่อนการทดลอง มีคะแนนรวม 742 ค่าเฉลี่ย 28.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 2.83 และหลังการทดลอง มีคะแนนรวม 891 ค่าเฉลี่ย 34.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 1.25 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนรวมและค่าเฉลี่ยทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบ AFTER Model (n=26)

ทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions)	ก่อนการเรียนรู้			หลังการเรียนรู้		
	รวม	$\bar{X}$	S.D.	รวม	$\bar{X}$	S.D.
1.กลุ่มทักษะพื้นฐาน(Basic skills) ประกอบด้วย						
1.1) ความจำใช้งาน (Working Memory)	86	3.30	0.54	104	4.00	0.00
1.2) ความยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)	79	3.04	0.66	102	3.92	0.27
1.3) ความคิดยืดหยุ่น (Shift and Cognitive Flexibility)	87	3.35	0.49	97	3.73	0.45
รวมกลุ่มทักษะพื้นฐาน	252	9.69	1.26	303	11.65	0.49
2.กลุ่มทักษะการกำกับตนเอง (Self-Regulation) ประกอบด้วย						
2.1) ความจดจ่อตั้งใจ (Focus and Attention)	84	3.23	0.59	96	3.69	0.47
2.2) การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)	85	3.27	0.53	103	3.96	0.19
2.3) การประเมินตนเอง (Self-Monitoring)	84	3.23	0.59	98	3.77	0.43
รวมกลุ่มทักษะการกำกับตนเอง	253	9.50	1.12	297	11.42	0.76
3.กลุ่มทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ(Execution) ประกอบด้วย						
3.1) การจัดการวางแผน (Planning and Organizing)	82	3.15	0.46	96	3.69	0.47
3.2) การริเริ่มลงมือ (Initiating)	83	3.19	0.49	94	3.62	0.49
3.3) ความเพียรสู่เป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)	72	2.77	0.43	101	3.88	0.33
รวมกลุ่มทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ	237	9.00	0.99	291	11.19	0.69
รวมทักษะบริหารจัดการชีวิต	**742**	**28.53**	**2.83**	**891**	**34.27**	**1.25**

ข้อมูลดังตารางที่ 1 พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะบริหารจัดการชีวิตภายหลังการเรียนรู้สูงขึ้น โดยมีผลรวมคะแนนทักษะบริหารจัดการชีวิตระหว่างเรียน 1,676 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.52 คะแนนหลังเรียน 891 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.19 เมื่อนำไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 89.52/95.19 มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.768 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 แสดงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต สำหรับเด็กปฐมวัย

จำนวนนักเรียน (n)	ผลรวมคะแนนการประเมินทักษะบริหารจัดการชีวิต(Executive Functions) ของนักเรียนทั้งหมด				E_1/E_2
	ระหว่างเรียน (คะแนนเต็ม 1,872 คะแนน)	ร้อยละ	หลังเรียน (คะแนนเต็ม 936 คะแนน)	ร้อยละ	
26	1,676	89.52	891	95.19	89.52/95.19

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต สำหรับเด็กปฐมวัย

จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนทักษะของนักเรียนทั้งหมด		ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน	
26	936	742	891	0.7680

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดตัวแปรตาม ด้วยแบบประเมินทักษะการกำกับตนเองและทักษะบริหารจัดการชีวิต ตามการรับรู้ของครูผู้สอน (EFS) นำมาเปรียบเทียบเพื่อสังเกตการเพิ่มขึ้นของทักษะบริหารจัดการชีวิต พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ย 1) กลุ่มทักษะพื้นฐานก่อนเรียน หลังเรียน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 9.69, 11.65, 1.26 0.49 ตามลำดับ และค่า t = 7.146 และค่า P = .000 2) กลุ่มทักษะการกำกับตนเอง ก่อนเรียน หลังเรียน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 9.50, 11.42, 1.12 0.76 ตามลำดับ และค่า t = 7.939 และค่า P = .000 และ 3) กลุ่มทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ ก่อนเรียน หลังเรียน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 9.00, 11.19, 0.99, 0.69 ตามลำดับ และค่า t = 7.820 และค่า P = .000 เมื่อพิจารณาโดยค่าเฉลี่ยภาพรวมของทักษะบริหารจัดการชีวิต ก่อนเรียน หลังเรียน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 28.53, 34.27, 2.83, 1.25 ตามลำดับ และค่า t = 8.683 และค่า P = .000 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบ AFTER Model (n=26)

ทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions)	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.กลุ่มทักษะพื้นฐาน(Basic skills)	9.69	1.26	11.65	0.49	7.146**	.000
2.กลุ่มทักษะการกำกับตนเอง (Self-Regulation)	9.50	1.12	11.42	0.76	7.939**	.000
3.กลุ่มทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ(Execution)	9.00	0.99	11.19	0.69	7.820**	.000
รวมทักษะบริหารจัดการชีวิต	**28.53**	**2.83**	**34.27**	**1.25**	**8.683****	**.000**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่กล่าวแล้วข้างต้น สามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นผลงานที่ครูผู้สอนได้วางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กปฐมวัย ตามกรอบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention) 2) ขั้นคาดการณ์ล่วงหน้า (Forethought) 3) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ (Tactic planning) 4) ขั้นปฏิบัติการให้สำเร็จ (Execution) และ 5) ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection) ในทุกขั้นตอนครูผู้สอนจะปรับความยากง่ายของชิ้นงานให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ และความคิดของเด็กปฐมวัย โดยให้มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด ปรับช่วงระยะเวลาการทำงานให้เหมาะสมกับระยะเวลาความสนใจของเด็กปฐมวัย ปรับรายละเอียดของชิ้นงานให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก ในขั้นสุดท้ายของการจัดประสบการณ์แบบ AFTER Model ได้แก่ ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection) ครูผู้สอนจะกระตุ้นให้เด็กๆ ส่วนใหญ่หรือทุกคนได้กล่าวถึงผลงานของตนเอง โดยให้ประเมินความสำเร็จ แล้วสรุปเป็นแนวทางในการเรียนรู้ประสบการณ์ในครั้งต่อไป ครูผู้สอนจะใช้โอกาสนี้ในการสรุปประเด็นซึ่งเด็กๆ ต้องได้รับจากการจัดประสบการณ์ครั้งนี้ และประเมินผลตามแผนการจัดประสบการณ์ในช่วงสุดท้ายก่อนปิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

2. การทดลองใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ๆ ละ 2 วันๆ ละ 2 ชั่วโมง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินทักษะการกำกับตนเองและทักษะบริหารจัดการชีวิต ตามการรับรู้ของครูผู้สอน (EFS) ในช่วง 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

2.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อการเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) = 89.52 และมีค่าประสิทธิภาพ (E_2) = 95.19 ดังนั้นจึงมีค่าประสิทธิภาพ 89.52/95.19 ดังตารางที่ 4

2.2 ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อการเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) มีค่าเท่ากับ 0.7680 ดังตารางที่ 4

2.3 เด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างที่เรียนรู้ด้วยแผนการจัดระสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model มีทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) หรือทักษะสมอง EF หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยกึ่งทดลอง แบบหนึ่งกลุ่มวัดผลสองครั้งก่อนและหลังการทดลอง (A one-group pretest-posttest designs) ซึ่งเหมาะสมกับการศึกษาและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากสามารถลดอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อนได้ในระดับหนึ่ง ดังจะพบในผลการวิจัยซึ่งปรากฏตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การศึกษาครั้งนี้พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบ AFTER Model ที่ได้รับการประยุกต์และปรับให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ที่เน้นการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน และยังคงรักษารูปแบบของการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นของ AFTER Model ซึ่งได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention) 2) ขั้นคาดการณ์ล่วงหน้า (Forethought) 3) ขั้นวางแผนยุทธศาสตร์ (Tactic planning) 4) ขั้นปฏิบัติให้สำเร็จ (Execution) และ 5) ขั้นสะท้อนผลงาน (Reflection) คล้ายคลึงกับการเรียนรู้แบบสังเกตของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Theory) ในขั้นการสร้างความสนใจ และขั้นคิดคาดการณ์ล่วงหน้า (Bandura, 1989) ส่วนขั้นการวางแผนยุทธศาสตร์ และขั้นปฏิบัติให้สำเร็จจะสอดคล้องกับการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิต (Strategic Life Planning)

2. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพต่อการเสริมสร้างทักษะทักษะบริหารจัดการชีวิต สำหรับเด็กปฐมวัย เท่ากับ 89.52/95.19 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) เท่ากับ 0.7680 แสดงว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 คล้ายคลึงกับผลการศึกษาของ พนิดา ยอดราช (2561) ซึ่งพัฒนารูปแบบการสอน BHC ที่ประกอบด้วย 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นระดมสมอง (Brain=B) 2) ขั้นการประดิษฐ์ผลงาน (Handmade=H) และ 3) ขั้นการสรุปและจัดแสดง (Conclusion=H) เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในระยะเวลา 10 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆละ 40 นาที พบว่ารูปแบบมีระสิทธิภาพ 81.86/84.25 และสามารถส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทำนองเดียวกันแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model ก็สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) สำหรับกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของอดิศร บาลโสง (2563) เมื่อพิจารณาจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะบริหารจัดการชีวิต ก่อนกับหลังการทดลอง จะพบผลน่าสนใจดังนี้

2.1 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต 3 ทักษะหลัก ตั้งแต่ 1) ทักษะพื้นฐาน 2) ทักษะการกำกับตนเอง และ 3) ทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากเป็นแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง และเมื่อดำเนินการซ้ำหลายรอบเด็กจึงได้ฝึกฝนการคิดคาดการณ์ล่วงหน้า การวางแผน และการประเมินตนเอง (Self-Monitoring หรือ Self-Evaluation) คล้ายกับผลการศึกษาของอดิศร บาลโสง วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และอัมพร ม้า

คนอง (2557) ที่พบว่าทักษะการกำกับตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังการเรียนรู้ด้วยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ AFTER Model สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิตของเด็กปฐมวัยได้ พิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะบริการจัดการชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คาดว่าเป็นผลที่เกิดจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model ซ้ำหลายๆ ครั้งช่วยเสริมสร้างการกำกับตนเองในเด็กปฐมวัยได้ (อดิศร บาลโสง, 2563) ผลดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Stef Esterhuizen & Mary Grosser ที่ใช้แบบประเมินความสามารถของเด็กในการแก้ปัญหาที่ต้องใช้ความคิดเชิงอนุมาน (The Children's Inferential Thinking Modifiability: CITM-test) แล้วพบว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบใช้นิทานเป็นฐาน (a novel curriculum-based teaching approach) สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิตสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนได้จริง (Esterhuizen, & Grosser, 2014) สอดคล้องกับการศึกษาของอภิรักษ์ ตาแม่ก๋ง (2562) เรื่อง ผลของโปรแกรม I AM TAP ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ซึ่งพบว่าเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีทักษะการคิดเชิงบริหารสูงขึ้นภายหลังเข้าร่วมโปรแกรม I AM TAP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โปรแกรม I AM TAP เป็นโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสำหรับบูรณาการกับแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมทักษะพื้นฐานของทักษะสมอง EF ได้รับการพัฒนาขึ้นตามแนวทาง EF Guideline เขาจัดให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในโปรแกรม จำนวน 18 ครั้ง ครั้งละ 20–30 นาที 2 ครั้งต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ ซึ่งคล้ายคลึงกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model ที่จัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ จึงส่งผลให้ทักษะบริหารจัดการชีวิตของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นได้อย่างชัดเจน

จากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบว่า 1) ทักษะพื้นฐาน 2) ทักษะการกำกับตนเอง และ 3) ทักษะปฏิบัติการให้สำเร็จ ของเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสรุปได้ว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สามารถเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิต (Executive Functions) หรือทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัยได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ในการนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model ไปใช้

1.1 ควรศึกษาขั้นตอนและรายละเอียดในการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพิ่มเติม จะช่วยให้การเตรียมแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดำเนินไปได้ด้วยดี

1.2 ควรใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้ทักษะบริหารจัดการชีวิตได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความคงทน

1.3 ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ให้มีความผ่อนคลาย อำนวยความสะดวก และส่งเสริมให้เด็กๆ มีอิสระและได้เรียนรู้ตามยุทธศาสตร์ที่ตนเองกำหนดให้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

2.1 ศึกษาผลของการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ AFTER Model เพื่อเสริมสร้างทักษะบริหารจัดการชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการพิเศษด้านการเรียนรู้

2.2 ปัจจัยจำแนกระดับพัฒนาการทักษะบริหารจัดการชีวิตในเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2562). **การพัฒนาสมองด้านการคิดในเด็กปฐมวัย**. ในคู่มือพัฒนาทักษะสมอง EF : Executive Functions. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เอกพิมพ์ไท.หน้า 17-27

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2559). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก.

_____. (2561). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF:**เสริมสร้าง EF และทักษะศตวรรษที่ 21 ให้ลูกน้อยด้วยวิธีการง่ายๆที่ได้ผล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก.

พนิดา ยอดราช. (2561). **การพัฒนารูปแบบการสอน BHC เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ: ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2561. หน้า 51-60.

วรรณี แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิศร บาลโสง วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และอัมพร ม้าคนอง. (2557). **การพัฒนารูปแบบการการเรียนการตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาและแนวคิดการวางแผนยุทธศาสตร์ชีวิตเพื่อเสริมสร้างการกำกับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสุขศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิศร บาลโสง. (2563). **ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนแบบ AFTER Model เพื่อการเสริมสร้างทักษะการกำกับตนเองและทักษะบริหารจัดการชีวิตของเด็กปฐมวัยในจังหวัดบุรีรัมย์**. การประชุมวิชาการ และเผยแพร่ผลงานวิจัยคัดสรร สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ระดับชาติ หัวข้อ การศึกษายุค “Digital Disruption in Education” คณะอนุกรรมการสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.). หน้า 382-397.

อภิรักษ์ ตาแม่ก๋ง. (2562). **ผลของโปรแกรม I AM TAP ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย**. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2562. หน้า 182-196.

Bandura, A. (1989). **Social cognitive theory.In R. Vasta (Ed.)**, Annals of child development. Vol. 6. Six theories of child development (pp. 1-60). Greenwich, CT: JAI Press.

Barkley, R. A. (2011). **Executive Function: What They Are, How They Work and Why They Involved**. New York: Guilford Press.

Diamond, A. & Daphne, S. L., (2016). **Conclusions about interventions, programs, and approaches for improving executive functions that appear justified and those that, despite much hype, do not**. Program in Developmental Cognitive Neuroscience, Department of Psychiatry, UBC, 2255 Wesbrook Mall, Vancouver, BC, Canada. Retrieved from http://www.elsevier.com on 03/09/2019 at 10.42 a.m.

Esterhuizen, S. & Grosser, M., (2014). **Improving some cognitive functions, specifically executive functions in grade R learners**. South African Journal of Childhood Education. Vol.4 (1): 111-138. University of Johannesburg.

Gredler, M. E., & Garavalia, L. S. (2000). **Students' Perceptions of Their Self-Regulatory and Other-Directed Study Strategies: A Factor Analysis**. Psychological Reports: Volume 86, Issue, pp. 102-108

Kerlinger, F. & Lee, H. (2000). **Foundations of Behavioral Research**. Orlando, FL: Harcourt College Publishers.

Kral, V. A., MacLean, Paul D. (1973). **A Triune concept of the brain and behaviour, by Paul D. MacLean**. Including Psychology of memory, Sleep and dreaming; papers presented at Queen's University, Kingston, Ontario, February 1969 Published for the Ontario Mental Health Foundation by Univ. of Toronto Press.

MacLean, P. D. (1990). **The triune brain in evolution: role in paleocerebral functions**. New York: Plenum Press.

Mandana K. Mohtasham, Allyson B. Patterson, Katherine C. Vennergrund,Eileen Chen & Robert Pasnak, (2017). **Emotional competence, behavioural patterning, and Executive Functions**, Early Child Development and Care. (Online) Journal homepage http://www.tandfonline.com

Willough, M.T., Blair, C.B. (2016). **Measuring Executive Function in Early Childhood: A Case for Formative Measurement**. Psychological Assessment. American Psychological Association. Vol. 28, No. 3, 319–330

Received: 30 มกราคม 2564
Revised: 20 เมษายน 2564
Accepted: 24 เมษายน 2564

ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสินเชื่อนโยบายรัฐบาลภายใต้ โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบ จากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี

Customer Satisfaction towards Loan Service Provided for Freelancers and Individual Affected by COVID-19 Incident by Government Saving Bank, Talad Baan Amphur Branch in Chonburi

สุภัคตรา อินปลัด[1] ฐานิตา ฆ้องฤกษ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี และแก้ไขปัญหาเรื่องการบริการที่ล่าช้า การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์สินเชื่อ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า โดยการทำแบบสำรวจความพึงพอใจผ่านกูลเกิ้ลฟอร์ม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามาจากผู้ใช้บริการสินเชื่อของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จำนวน 492 คน ตั้งแต่วันที่ 14 กันยายน 2563 ถึงวันที่ 18 กันยายน 2563 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี นั้นได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ทุกการบริการที่ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอาชีพอิสระ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง ธนาคารออมสินสาขาตลาดบ้านอำเภอจึงควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์รวมถึงการบริการที่เข้าถึงประชาชนให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การให้บริการด้านสินเชื่อ,ความพึงพอใจ,โควิด 19

[1] บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
Email: Spaktrai@gsb.or.th
[2] (ผศ.ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Abstract

This research study was conducted a customer satisfaction survey to examine the customer satisfaction of the loan service for the freelancers and individual who have affected by COVID-19 pandemic of Government Saving Bank's customer, Talad Baan Amphur Branch in Chonburi. This was to address problems of the delayed service as well as to find the solutions for the best service improvement to meet the customer needs and requirements. The study was carried out by using Google Form to survey and analyze the satisfactory level of the customers. The sample of the survey is 492 from the Bank's customers who received the loan service from 14 September 2020 to 18 September 2020 at the aforementioned branch.

The survey provided results that; most of the customers who received the loan service are the employees with bachelor's degree and working in business sector. For the customers who are Freelancers, due to the mobility of their freelance work, they have rather limited access to information relating/concerning to the financial products, services and promotion of the Bank. It was thus recommended that the Bank to improve and launch an advertise/campaign related to the Bank's products and services with more accessible to all the customers.

Keywords: loan service, satisfaction, satisfactory level, COVID-19

บทนำ

จากสถานการณ์สถานการณ์ปัจจุบัน มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ทำให้ผู้คนเกิดความวิตกกังวลไปทั่วโลก มีการปิดเมือง ปิดประเทศ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค สนามบินเงียบเหงา สถานที่ท่องเที่ยวแทบร้างผู้คน หลายธุรกิจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม จนต้องลดพนักงาน เลิกจ้าง หรือปิดตัวเองลง ผู้คนไม่จำเป็นก็ไม่ออกนอกบ้าน ไม่กล้าอยู่ในที่คนพลุกพล่าน และคอยติดตามข่าวสารเพื่ออัพเดทการแพร่ระบาดของไวรัสตัวนี้ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับนั้นก็มีทั้งจริงและปลอมปะปนกัน หรือบางข้อมูลที่เราเคยยึดถือเป็นแนวทางในการป้องกันการติดเชื้อ ก็อาจต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ขึ้น เช่นการใช้ช้อนกลางตักอาหารก็มีโอกาสเสี่ยงติดเชื้อจากการสัมผัสช้อนร่วมกันได้ ต้องเปลี่ยนมากินร้อน ช้อนใครช้อนมัน และหมั่นล้างมือให้สะอาดอยู่เสมอ

ในช่วงการระบาดของไวรัส ภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่สามารถรักษายอดขายและกำไรไว้ได้ บางบริษัทอาจมีกำไรลดลงและเงินทุนลดลง อย่างไรก็ตาม บริษัทที่มีสภาพคล่องสูงจะผ่านพ้นสถานการณ์ที่ยากลำบากไปได้ วิจัยกรุงศรีจึงใช้อัตราส่วนสภาพคล่อง (สินทรัพย์หมุนเวียนเปรียบเทียบกับหนี้สินหมุนเวียน) ในปัจจุบันมาประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทในระยะสั้น หากบริษัทมี

สินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนจะสะท้อนว่า บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้ในปัจจุบัน ในขณะที่บริษัทที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนต่ำกว่าหนี้สินหมุนเวียนอาจจะมีปัญหาสภาพคล่องอย่างรุนแรงจากการหยุดชะงักของภาคธุรกิจ (ประภาส ตันพิบูลย์ศักดิ์. 2563)

ในปีนี้ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจสายการบิน และธุรกิจโรงแรมจะอยู่ในภาวะที่ยากลำบาก คาดว่าจำนวนผู้ประกอบการร้านอาหารที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้จะเพิ่มขึ้น 39% จากช่วงก่อนมีการระบาด ส่วนโรงแรมขนาดเล็กและสายการบินขนาดเล็ก จำนวนผู้ประกอบการที่ต้องการสภาพคล่องจะเพิ่มขึ้น 35% และ 27% ตามลำดับ ในขณะเดียวกัน ธนาคารพาณิชย์จะมีโอกาสได้รับผลกระทบรุนแรงเช่นกันแต่เนื่องจากยังมีสภาพคล่องสูง จึงยังคงดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อเกิดสถานการณ์ดังกล่าว ธนาคารออมสินจึงมีสินเชื่อฉุกเฉิน ซึ่งเป็นสินเชื่อที่ทางธนาคารดำเนินตามนโยบายของรัฐเพื่อช่วยเพิ่มสภาพคล่องสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจาก "โควิด-19" ชื่อว่า”โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) “ โดยมีการเปิดให้เริ่มลงทะเบียนมาตั้งแต่ช่วง 15 เม.ย.63 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ที่สนใจขอสินเชื่อฉุกเฉินในโครงการนี้ยังสามารถขอ "กู้เงิน" เพื่อนำไปใช้จ่ายต่างๆ ได้ ไปจนถึงวันที่ 30 ธ.ค. 63 หรือจนกว่าจะครบวงเงินโครงการจำนวน 20,000 ล้านบาท

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้มีลูกค้าที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคระบาดของไวรัสโคโรนา มาใช้บริการขอสินเชื่อเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความล่าช้าของการให้บริการ การอำนวยความสะดวก ความคลาดเคลื่อนของการให้ข้อมูล ทำให้เกิดเรื่องร้องเรียน และการทำงานต่ำกว่าหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงทำให้เกิดการทำวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการทางด้านสินเชื่อนโยบายรัฐนี้ขึ้นมา (ศูนย์วิจัย ธนาคารออมสิน GSB RESEARCH. 2563)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อการศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี

ทฤษฎีและแนวคิด

จากการศึกษา และค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทาง และกำหนดกรอบในการศึกษาเกี่ยวกับ เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าในการรับบริการด้านสินเชื่อ สามารถจำแนกหัวข้อได้ ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic)

ประชากรศาสตร์ (Demography) คือวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากร ทั้งนี้เพราะ “Demo” หมายถึง “People” แปลว่า “ประชาชน” หรือ “ประชากร” คำว่า “Graphy” คือ “Writing Up”

หรือ “Description” แปลว่า “ลักษณะ” เมื่อแยก พิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า “Demography” มีความหมายตามที่กล่าวคือ วิชาเกี่ยวกับประชากรนั่นเอง (ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และณรงค์ เทียนส่ง, 2521, หน้า 2) ทฤษฎีกลุ่มสังคม (Social Categories Theory) ของ Defleur and Bcll-Rokeaoh (1996) อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคล เกี่ยวข้องกับลักษณะต่างๆ ของบุคคล หรือลักษณะทางประชากรซึ่งลักษณะเหล่านี้อธิบายเป็นกลุ่มๆ ได้คือ บุคคลที่มีพฤติกรรมคล้ายคลึงกันมักจะ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน บุคคลที่อยู่ในลำดับชั้นทางสังคมเดียวกันจะเลือกรับ และตอบสนองต่อเนื้อหาข่าวสารในแบบเดียวกัน และทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาจากแนวความคิดเรื่องสิ่งเร้าและการตอบสนอง (Stimulus-Response) หรือทฤษฎีเอส-อาร์ (S-R Theory) ในสมัยก่อน และได้นำมาประยุกต์ใช้อธิบายเกี่ยวกับ การสื่อสารว่าผู้รับสารที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน จะมีความสนใจต่อข่าวสารที่แตกต่างกัน ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542, หน้า 44-52) ได้กล่าวถึงแนวความคิดด้าน ประชากรนี้เป็นทฤษฎีที่ใช้หลักการของความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือพฤติกรรมพฤติกรรมต่างๆ ของ มนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อที่ว่า คนที่มีคุณสมบัติทางประชากร ที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ (Satisfaction)

ความพึงพอใจ (satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรม เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกด้านบวกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเกิดขึ้นจากความคาดหวัง หรือเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถ ตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลได้ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยน แปลงได้ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล (ประกายดาว ดำรงพันธ์. 2536)

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการบริการ (Service)

การบริการคือการกระทำหรือกระบวนการผลิตใดๆ ที่ฝ่ายหนึ่งนำเสนอต่ออีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้และไม่เกิดผลในความเป็นเจ้าของ โดยกระบวนการนั้นอาจจะ เกี่ยวข้องกับสินค้าทางกายภาพหรือไม่ก็ได้(Kotler, 2003: 444) ซึ่งสอดคล้องกับ Gronroos (1990, อ้างใน ธีรกิติ นวรัตน ณ อยุธยา, 2547: 6) ที่กล่าวว่า การบริการ คือกิจกรรม หรือชุดของกิจกรรมที่ โดยทั่วไปมิอาจจับต้องได้ ซึ่งตามปกติมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการติดต่อกันระหว่างลูกค้ากับพนักงานผู้ ให้บริการและ/หรือทรัพยากรที่มีตัวตนหรือสินค้า และ/หรือระบบของผู้ให้บริการนั้น ซึ่งเป็นการ แก้ปัญหาให้กับลูกค้านั่นเอง

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ (Service Quality)

คุณภาพการให้บริการ เป็นมโนทัศน์และปฏิบัติการในการประเมินของผู้รับบริการโดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการบริการที่คาดหวัง (expectation service) กับการบริการที่รับรู้จริง (perception service) จากผู้ให้บริการ ซึ่งหากผู้ให้บริการสามารถให้บริการที่สอดคล้องตรงตาม

ความต้องการของผู้รับบริการหรือสร้างการบริการที่มีระดับสูงกว่าที่ผู้รับบริการได้คาดหวัง จะส่งผลให้การบริการดังกล่าวเกิดคุณภาพการให้บริการซึ่งจะทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจจากบริการที่ได้รับเป็นอย่างมาก (วีรพงษ์ เฉลิมจิรรัตน์. 2543, 14-15)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวม ข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและจะนำไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้ คือ

วิธีการเก็บข้อมูล (Data Collection)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาศึกษาครั้งนี้ คือลูกค้าของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ มีจำนวนทั้งสิ้น 492 ราย (ข้อมูลจำนวนลูกค้าของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ ในช่วงเวลาในที่ดำเนินโครงการสินเชื่อเพื่อผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากไวรัสโควิด-19 ณ เดือนสิงหาคม 2563 ถึง เดือนกันยายน 2563 จากระบบ Core Bank System (CBS))

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดจำนวนตามค่าสัดส่วนของประชากรจาก สูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% คือ

$N = N/(1+Ne^2)$ วิธีการคำนวณ $n = 492/(1+(492x(0.05)^2))$

เมื่อ n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง $n = 220.63$

N = จำนวนประชากรทั้งหมด (492 ราย) กลุ่มตัวอย่าง หรือที่ยอมรับได้ (0.05)

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จาก

ผลการคำนวณ พบว่า จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 492 ราย ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และความคลาดเคลื่อน +5 ได้กลุ่มตัวอย่าง (n) เป็นจำนวน 221 ตัวอย่าง

วิธีการคัดเลือกตัวอย่าง มีรายละเอียดการดำเนินการคัดเลือกตัวอย่าง ดังนี้ โดยเทียบสัดส่วนจำนวนประชากรกับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตาราง Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อน 5% เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 221 ราย การคัดเลือกตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ โดยสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เฉพาะลูกค้าที่มาติดต่อใช้บริการ ที่ธนาคารออมสินสาขาตลาดบ้านอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้ แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ เป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยยึดแบบสอบถามของ Parasuraman และคณะ (Parasuraman, Zeithamland Berry, 1994) ที่ได้กำหนดเครื่องมือ

ในการวัดคุณภาพ การให้บริการ (Service Quality) ประกอบด้วยปัจจัยการประเมินคุณภาพการบริการ 5 ด้าน ใช้ในแบบสอบถามในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเป็นการสอบถามลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบคำถาม ที่เป็นคำถาม ปลายปิด (Close Ended Question) มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ คำถามส่วนนี้ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดคุณภาพบริการ 5 ด้าน ที่คาดว่าจะมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโดยผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนค่าเรตติ้ง สแควร์ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert’s Scale) ซึ่ง มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ดังนี้

ระดับความสำคัญของปัจจัยมากที่สุด ได้ 5 คะแนน
ระดับความสำคัญของปัจจัยมาก ได้ 4 คะแนน
ระดับความสำคัญของปัจจัยปานกลาง ได้ 3 คะแนน
ระดับความสำคัญของปัจจัยน้อย ได้ 2 คะแนน
ระดับความสำคัญของปัจจัยน้อยที่สุด ได้ 1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อนโยบายรัฐบาล ภายใต้โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนค่าเรตติ้ง สแควร์ (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert’s Scale) ซึ่ง มี 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

โดยในการแปลความหมายข้อมูลจะมีการแบ่งข้อมูลด้วยวิธีการคำนวณความกว้างของ แต่ละช่วง ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = 5 - 1\ 5 = 0.8$$

จากผลการคำนวณจะได้อันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8 ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของความสำคัญ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.80	1.81-2.60	2.61-3.40	3.41-4.20	4.21-5.00
ระดับความสำคัญ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด

และกำหนดความหมายของระดับความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 แสดงว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 แสดงว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ อยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 แสดงว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 แสดงว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ อยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 แสดงว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ อยู่ในระดับ มากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามโดยใช้เว็บไซต์ Google forms ที่ Link : https://forms.gle/MXTsKBwmp81U7CCv8 ตั้งแต่วันที่ 14 กันยายน 2563 ถึงวันที่ 18 กันยายน 2563 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม 221 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อแสดงผลถึงความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการ ให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ ซึ่งประประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อให้ทราบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล และความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ

2. การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Test)

สรุปผลการวิจัย

	จำนวน (คน)	**ร้อยละ**
เพศ		
หญิง	123	55.7
ชาย	98	44.3
รวม	221	100.0
อายุ		
น้อยกว่า 20 ปี	9	4.1
20-30 ปี	69	31.2
31-40 ปี	82	37.1

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
41 ปี ขึ้นไป	61	27.6
รวม	221	100.0
สถานภาพ		
โสด	96	43.4
สมรส	102	46.2
หย่าร้าง	23	10.4
รวม	221	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	15	6.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	36	16.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	38	17.2
อนุปริญญา/ปวส.	41	18.6
ปริญญาตรี	69	31.2
สูงกว่าปริญญาตรี	22	10
รวม	221	100.0
อาชีพ		
นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	11	5
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	45	20.4
พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง	58	26.2
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	47	21.3
ค้าขาย	36	16.3
รับจ้าง	22	10
อื่นๆ	2	1
รวม	221	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	27	12.2
10,001-20,000 บาท	69	31.2
20,001-30,000 บาท	56	25.3
30,001-40,000 บาท	42	19

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
40,001-50,000 บาท	18	8.1
50,001 บาท ขึ้นไป	9	4.1
รวม	221	100.0

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ที่เข้ามาใช้บริการเป็นเพศหญิง จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 สถานภาพ สมรส จำยงย 102 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 อาชีพส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน หรือลูกจ้าง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 ส่วนใหญ่ลูกค้าจะมาใช้บริการไม่น้อยกว่าเดือนละ 4 ครั้ง ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.1 ธุรกรรมที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุดคือ การบริการฝาก ถอนเงิน คิดเป็นร้อยละ 45.7 โดยระยะเวลาที่เป็นลูกค้าตั้งแต่ 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.5

2. การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี พบว่า ด้านบริการสถานที่/พนักงาน สถานที่ให้บริการสะดวก สบาย เช่น มีที่นั่งรอเพียงพอกับลูกค้า ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 อยู่ในระดับความพึงพอใจ มาก พนักงานธนาคารมีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย สวยงาม ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.59 อยู่ในระดับความพึงพอใจ มาก ด้านการให้ข้อมูลของพนักงาน พนักงานทาธุรกรรมของท่านโดยไม่มีข้อผิดพลาด ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.90 อยู่ในระดับความพึงพอใจ มาก พนักงานให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้อง ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.90 อยู่ในระดับความพึงพอใจ มาก ความเอาใจใส่/ดูแล พนักงานมีความใส่ใจที่จะตอบปัญหาของท่าน ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.03 อยู่ในระดับความพึงพอใจ มาก ความเชื่อมั่น/ความปลอดภัย มั่นใจว่าพนักงานปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องไม่ผิดพลาด ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับความพึงพอใจ มาก

3. การศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการด้านสินเชื่อนโยบายรัฐบาล ภายใต้โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ของธนาคารออมสาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการยื่นกู้คือ เพื่อใช้จ่ายส่วนตัวในชีวิต เช่น ค่ารักษาพยาบาล แต่งงาน ค่าเล่าเรียน คิดเป็นร้อยละ 38.5 วงเงินที่ต้องการใช้คือตั้งแต่ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.3 ระยะเวลาในการเข้ามาใช้บริการในแต่ละครั้งไม่เกิน 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 45.2 และจากการทำแบบสอบถาม พบว่า ลูกค้าได้รับข้อมูลจากสื่อ Social Media มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.8

ผลจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 221 ชุด จากผู้มาใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2563 ถึงเดือนกันยายน 2563 จำนวน 492 คน สามารถสรุป เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของลูกค้าของธนาคาร ดังนี้

1. ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงอายุที่สามารถทำงานได้มั่นคง มีความรับผิดชอบ เป็นวัยที่กำลังสร้างครอบครัว ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี มีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี เข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย

2. ส่วนใหญ่ผู้มาใช้บริการจะเป็นวัยทำงานซึ่งเป็นพนักงานบริษัทที่ค่อนข้างมีความทันสมัยทางด้านของเทคโนโลยี แต่สินเชื่อนโยบายรัฐบาลตัวนี้ เป็นสินเชื่อสำหรับผู้มีอาชีพอิสระ พ่อค้า แม่ค้า ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัส เป็นผู้ที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีจะเข้าถึงข้อมูลค่อนข้างยาก ทำให้ขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และไม่ได้เข้ามาใช้บริการ รวมทั้งพนักงานสินเชื่อสาขายังไม่ค่อยมีความเชี่ยวชาญ และผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้บริการเงินฝาก มากกว่าจะใช้บริการสินเชื่อของธนาคารออมสิน

3. ธนาคารออมสินเป็นธนาคารที่ตอบสนองนโยบายรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลมักออกนโยบายสินเชื่อเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถกู้สินเชื่อได้ในอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกว่าปกติ เช่น สินเชื่อนโยบายรัฐบาล ภายใต้โครงการสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนี้ และปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านการเงินได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

4. ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ทางด้านสินเชื่อมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากธนาคารพาณิชย์อื่นๆ มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย มีอัตราดอกเบี้ยที่ถูก มีวิวัฒนาการการบริการที่ทันสมัยและรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

จากสาเหตุดังกล่าวจะเห็นว่า ผลิตภัณฑ์ของธนาคารมีหลากหลายประเภท ทั้งในเรื่องงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และเงื่อนไขการให้สินเชื่อนั้น ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้ง่าย เมื่อมีผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ธนาคารออมสินสาขาต้องสามารถทำผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมุ่งเน้นไปด้านพนักงานบริการ และการส่งเสริมการตลาด โดยมีแนวทางแก้ไข ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์สินเชื่อให้มีประสิทธิภาพ ธนาคารออมสินเป็นธนาคารที่รับนโยบายของรัฐบาล ในแก้ไขปัญหาเรื่องความเดือดร้อนให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรน่า (COVID-19) และได้จัดให้มีสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งต้องลงทะเบียนผ่านทางเว็บไซต์ ในการประชาสัมพันธ์จึงสำคัญมาก เนื่องจากผู้ใช้บริการมีหลากหลายอาชีพ มีความรู้ที่แตกต่างกันไป การเข้าถึงเทคโนโลยีของแต่ละคนไม่เท่า การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจจึงจำเป็นอย่างยิ่ง พนักงานที่ให้บริการต้องมีความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการช่วยแก้ไขปัญหาให้กับผู้มาใช้บริการ

2. การรักษาความสัมพันธ์กับหน่วยงานและชุมชน ธนาคารออมสิน สาขาตลาดบ้านอำเภอ ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่เป็นแหล่งการท่องเที่ยว ผู้ใช้บริการมีทั้ง ผู้ประกอบกิจการส่วนตัว และพ่อค้าแม่ค้า ในชุมชน ต้องมีการเก็บข้อมมูลว่าจะสามารถเข้าไปประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ และรายละเอียดของขั้นตอนในการขอสินเชื่อสำหรับผู้ที่สนใจอย่างไร ต้องเข้าถึงผู้ใช้บริการในหน่วยงานหรือชุมชนนั้นๆ ในรูปแบบใด เพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์ และเพื่อให้เกิดความไว้ใจ ความน่าเชื่อถือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใช้บริการ

3. การพัฒนาศักยภาพของพนักงานสาขา ในการเพิ่มศักยภาพให้กับพนักงานสินเชื่อนั้น มีหลากหลายวิธี เช่น การจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น โดยต้องจัดอบรมพนักงานสินเชื่อภายในสาขา และฝึกอบรมภายนอก เพื่อให้พนักงานได้ทราบถึงวิธีการให้สินเชื่อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคการให้บริการต่างๆ รวมทั้งข้อมูลผลิตภัณฑ์สินเชื่อของธนาคารออมสินทั้งหมด มีการสอนการใช้ระบบงานสินเชื่อ เพื่อให้พนักงานทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้พนักงานสามรถที่จะรับเอกสารลูกค้ามาเพื่อพิจารณาอนุมัติได้ในเวลาอันรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ลดการเกิดข้อผิดพลาด และการเกิดข้อร้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การประชาสัมพันธ์สินเชื่อให้มีประสิทธิภาพ ประชาชนทั่วสามารถทราบผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีอาชีพอิสระที่ได้รับผลกระทบจากไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์ทั้งใน และนอกสาขา โดยผู้ใช้บริการที่เดินทางมา เมื่อได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแล้ว ก็สามารถนำไปเผยแพร่ให้กับผู้อื่นได้

2. การรักษาความสัมพันธ์กับหน่วยงานและชุมชนธนาคารได้มีสัมพันธมิตรที่ดีกับหน่วยงานและชุมชน เข้าถึงผู้ใช้บริการได้มากขึ้น หน่วยงานได้รับการบริการที่ดี ประชาชนได้รับความสะดวก ไม่ต้องเดินทางมาที่สาขาเพื่อขอรับข้อมูล

3. การพัฒนาศักยภาพของพนักงานสาขา ทำให้พนักงานสินเชื่อสาขามีความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดของผลิตภัณฑ์และระบบงานสินเชื่อมากขึ้น นำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และศักยภาพในการทำงานให้เกิดความมถูกต้องแม่นยำ และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธนาคาร เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการให้บริการลูกค้าที่ทันสมัย รวดเร็ว และสะดวกสบายมากขึ้น

บรรณานุกรม

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และณรงค์ เทียนส่ง. (2521). **ประชากรศาสตร์และประชากรศึกษา.**

ธนาคารออมสิน. (2557 ก). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธนาคารออมสิน**. สืบค้นจาก www.gsb.or.th

ธีรกิติ นวรัตน ณ อยุธยา. (2547). **การตลาดสำหรับการบริการ แนวคิดและกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษกร คำคง. (2542). **ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวของกับความสามารถในการคิดวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมืองสงขลา.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลยศรีนครินทราวิโรฒ ประสานมิตร.

ประกายดาว ดำรงพันธ์. (2536). **ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการสินเชื่อ**. กรณีศึกษาศูนย์ธุรกิจสะพานขาวธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน). ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประภาส ตันพิบูลย์ศักดิ์. (2563). **กำไรของบริษัทจดทะเบียนในไตรมาส 1 หลัง COVID-19.** สืบค้นจาก www.bangkokbiznews.com กรุงเทพธุรกิจ.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. หน้า 44-52.

วีรพงษ์ เฉลิมจิรรัตน์. (2543). **คุณภาพในงานบริการ.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น). หน้า 14-15.

ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน **GSB RESEARCH**. สืบค้นจาก www.gsbresearch.or.th

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2546). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด. หน้า 226.

De Fleur, M. L., & Ball-Rokeach, S. J. (1996). **Theories of mass communication. London: Longman.**

Engel, F. J., Blackwell, D. R., & Miniard, W. P. (1968). Consumer behavior. Hinsdale: The Dryden Press.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., and Berry, L. L. (1994). “Reassessment of Expectation of Comparison Standard in Measuring Service Quality : Implication for Further Research.” **Journal of Marketing**, 58 (January), pp. 111-124.

Received: 17 มีนาคม 2564
Revised: 10 เมษายน 2564
Accepted: 20 เมษายน 2564

เครือข่ายการค้ายาเสพติดกับการคงอยู่ในประเทศไทย
DRUG TRAFFICKING NETWORK AND PERSISTENCE IN THAILAND

พลกฤต สงวนศักดิ์[1] ไชยวัตร์ ศิริศักธิ์ดา[2] พิเชษฐ โขลนกระโทก[3]
Phonkrit Sanguansak[1] Chaiwat Sirisakda[2] phichet Khonkratok[3]

บทคัดย่อ

การเขียนบทความวิชาการในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้ทราบ และเข้าใจถึงปัญหายาเสพติด โดยมีขอบเขตของเนื้อหาเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์การค้ายาเสพติด และเครือข่ายการค้ายาเสพติด ซึ่งทำให้ทราบว่า ยาเสพติดเป็นวัตถุมีพิษชนิดหนึ่ง ที่เป็นสาร หรือยาที่ได้จากพืช หรือส่วนของพืช ที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์สารเคมี แล้วให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ ซึ่งการค้ายาเสพติดมีการแผ่ขยายออกไปเป็นวงกว้าง โดยมีลักษณะของเครือข่ายการค้ายาเสพติด ที่เป็นกลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เป็นความสัมพันธ์ในทุกๆ ด้าน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันในกลุ่ม และมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่างๆ จึงเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการหรือเครือข่ายการค้ายาเสพติด ประกอบด้วยเครือข่ายการค้ายาเสพติด เครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ เครือข่ายการค้ายาเสพติดพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ) เครือข่ายการค้าส่งยาเสพติดในพื้นที่ และเครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ

คำสำคัญ: การค้า, การคงอยู่, เครือข่าย, ยาเสพติด

Abstract

This academic article writing aims to make readers aware. And understand the drug problem With the scope of the content to understand the phenomenon of drug trafficking And a network of drug trafficking Which showed that Drugs are a type of toxic substance that is a substance or drug obtained from plants. Or plant part That is a natural product Or from chemical synthesis Then yielding a harmful drug In which drug trafficking has spread widely With the nature of the drug trafficking network That is a

[1] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 5
Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 5
Corresponding author, e-mail: ponlagit10@gmail.com
[2] สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน/ Learning Institute For Everyone

group of people Which all relationships of those groups It is a relationship in every way with a division of responsibilities among the groups. And having behaviors that cause various relationships It can be called a process or a drug trafficking network consisting of a drug trafficking network. International network of drug trafficking Drug trafficking network in border areas (North region) Drug trafficking network in the area And a network of drug trafficking in prisons

Keywords: Trade,Persistence,Network,drug

บทนำ

สถานการณ์ยาเสพติด ซึ่งเป็นภัยคุกคามที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อมวลมนุษยชาติทั่วโลกมาเป็นเวลายาวนานนั้นโดยเฉพาะประเทศไทย ปัญหายาเสพติด จัดเป็นปัญหาที่ทุกประเทศกำหนดให้เป็นวาระเร่งด่วนที่ต้องมีการแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะนอกจากจะต้องสูญเสียทรัพยากรในด้านต่างๆ เป็นจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาแล้ว ยาเสพติดยังเป็นสาเหตุที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่นๆอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาโสเภณี ซ่องโจร และการพนัน ส่งผล กระทบต่อความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ และ สังคม กระบวนการค้ายาเสพติดจึงเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีการดำเนินการที่ยากต่อการเข้าถึงในการปราบปราม เพราะมีผลประโยชน์ที่มหาศาล จึงมีผู้ที่จะเข้ามาสู่กระบวนการการค้ายาเสพติดเป็นจำนวนมาก ในแต่ละประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเรื่องความรุนแรงของปัญหายาเสพติดประเทศไทยได้มีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในระดับทวิภาคี และพหุภาคีในด้านของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยแนวทางความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ บรรลุผลนั้น ทุกประเทศในกลุ่มต้องมองปัญหาร่วมกัน โดยแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ และมีการอบรมด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดร่วมกัน (กรอบยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ปี 2558, หน้า16-19)

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดจากนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวชายแดนที่มีเขตติดต่อกับประเทศ พม่า ลาว กัมพูชาและยังรวมไปถึงประเทศจีน และเวียดนามที่มีเส้นทางสาย R3A และเส้นทางสายR3B เชื่อมติดต่อกัน ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การแพร่ ระบาดยาเสพติดในประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยังคงมียาเสพติดจำนวนมากเตรียมส่งเข้ามาในประเทศไทยได้ทุกเวลา ถึงแม้ว่าจะมีการเจรจาหยุดยิงของรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านกับชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนไทยแล้วก็ตาม ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ประกอบด้วย กองทัพสหรัฐว้า UWSA (United Wa State Army) เขตปกครอง พิเศษที่ 2 กลุ่มเมืองลา (เขตปกครองพิเศษที่ 4) NDAA (National Democratic Alliance Army) กลุ่ม SSA/S ของ พลโท เจ้ายอดศึก กลุ่มกะเหรี่ยงคริสต์ KNU เหลือเพียงกลุ่ม KIA

คะฉิ่นอิสระ ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีรายได้จากการผลิตยาเสพติด โดยนำเงินที่ได้ไปซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ทางทหารมาเก็บสะสมไว้ และตลาดการค้ายาเสพติดที่สำคัญของกระบวนการค้ายาเสพติดเหล่านี้ ก็คือประเทศไทย (สถานการณ์ยาเสพติดช่วงแผนปฏิบัติการ “พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด” 2555, หน้า 1)

สำหรับสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศ และการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะปัญหาการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดไปสู่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย และทำให้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยมีความรุนแรง การลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็น เฮโรอีน ยาบ้า ไอซ์ หรือยาเสพติดประเภทอื่นๆ ส่วนใหญ่จะถูกนำเข้ามาทางภาคเหนือตอนบนของไทย การลักลอบนำเข้ายาเสพติดยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทยยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีปริมาณมาก โดยพื้นที่การลักลอบลำเลียงที่สำคัญยังคงเป็นพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ จ.เชียงราย และ จ.เชียงใหม่ เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งผลิตและพื้นที่พักยาที่สำคัญในพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยในประเทศเพื่อนบ้าน และลำเรียงลงสู่ภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ตลอดจนการเป็นทางผ่านไปยังประเทศเพื่อบ้าน

ปัจจัย หรือสาเหตุที่ทำให้ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทางภาคเหนือของไทยยังคงมีความรุนแรง และมีแนวโน้มสูงขึ้นมีหลายประการทั้งปัจจัยทางด้านสถานที่ตั้งของโรงงาน หรือแหล่งผลิตยาเสพติดของประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวย การรู้จักมักคุ้นหรือความเป็นเครือญาติกันระหว่างประชาชนทั้งของประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นแหล่งผลิตยาเสพติด และประชาชนตามชายแดนของประเทศไทยซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนเอื้อต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทางภาคเหนือของไทย ซึ่งภูมิประเทศเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ยากแก่การควบคุมและจับกุมเพราะชายแดนที่มีระยะทางยาวหลายพันกิโลเมตร อีกทั้งกำลังที่วางไว้ตามแนวชายแดนมีจำนวนจำกัด จึงทำให้มีช่องทางในการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาได้ รวมถึงลักษณะภูมิประเทศในภาคเหนือมีช่องทางเป็นป่าเขา สามารถลักลอบนำเข้ายาเสพติดได้โดยง่าย(รายงานข่าวกรองคดีสำคัญ ส่วนข่าวกรองยุทธการ สำนักปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส., 2558, หน้า 6) ซึ่งปัจจัยต่างๆเหล่านี้ล้วนเอื้อต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทางภาคเหนือตอนบนของไทยทั้งสิ้น

ปัญหายาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีการปรับเปลี่ยนการดำเนินกิจกรรมในลักษณะที่เป็นเครือข่ายโยงใยกับคนหลายกลุ่มหลายพื้นที่ที่ซับซ้อน มีการนำเทคโนโลยีชั้นสูงเข้ามาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อการสกัดกั้นและปราบปรามจับกุม ถึงแม้ว่า รัฐบาลได้ตระหนักถึงความรุนแรงของสถานการณ์ และให้ความสำคัญกับการต่อต้านการลักลอบนำยาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามาทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ที่มีส่วนสำคัญทำให้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยมีความ

รุนแรง ดังจะเห็นได้จากรัฐบาลทุกยุคสมัยได้ประกาศปัญหายาเสพติดเป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติ และยังมีการประกาศกฎหมายเพิ่มโทษในการดำเนินคดีในการกระทำผิด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกดำเนินคดีในข้อหา มีไว้ในความครอบครอง, มีไว้ในความครอบครองและจำหน่าย, มีไว้เพื่อเสพ, ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การศึกษาถึงเครือข่ายการค้ายาเสพติด เป็นเรื่องที่น่าศึกษา โดยเป็นการศึกษาที่ทำให้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ ต่อการทำความเข้าใจปัญหายาเสพติด และสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อเสนอแนะ แนวทางในการวางนโยบายทางสังคมแก่องค์กร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ต่อไป

ยาเสพติด

1. ความหมายของยาเสพติด ได้มีผู้ให้ความหมายและคำจำกัดความของยาเสพติดไว้ดังนี้

1.1 องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่ายาเสพติด คือ ยาหรือสารเคมี ซึ่งบุคคลเสพเข้าสู่ร่างกายโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง (กิน สูบ ฉีด ดม ฯลฯ) ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วทำให้มีผลต่อร่างกาย จิตใจของผู้ใช้ เกิดสภาพเป็นพิษเรื้อรัง ประกอบด้วยลักษณะพิเศษ 4 ประการ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520, หน้า 29) มีความปรารถนาหรือความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะต้องเสพยานั้นต่อไปอีกมีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณของยาที่เสพให้สูงขึ้นทุกขณะถ้าถึงเวลาไม่ได้เสพยา จะทำให้ผู้เสพเกิดอาการอยากยาหรือขาดยาที่เสพนั้นจะทำลายสุขภาพของผู้เสพทั้งทางร่างกายและจิตใจ

1.2 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 บัญญัติว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง “ยาต่างๆ ตามบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งประกาศตามพระราชบัญญัติและยาซึ่งรัฐมนตรี (สาธารณสุข) เห็นว่าอาจทำให้เสพติดแล้วให้โทษแก่ผู้บริโภค” เช่น กัญชาตามกฎหมายว่าด้วยกัญชา ฝิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่น, พืชกระท่อมตามกฎหมายว่าด้วยพืชกระท่อม, วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ตามที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นยาเสพติดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.3 พ.ร.บ. ของกระทรวงสาธารณสุข ยาเสพติด หมายถึง ยาต่างๆ ที่ประกาศใช้ราชกิจจานุเบกษา ตามบัญชีรายชื่อยาซึ่งเห็นว่าเป็นยาเสพติดให้โทษแก่ผู้เสพหรือผู้บริโภค แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ (สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย, 2543, หน้า 54)

1) ยากดประสาท (Depressant) ทำให้ประสาทมึนชา สมอง จิตใจ อารมณ์ เฉื่อยชาและหย่อนคลายลง เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน สุรา บาบิตูเรท ยานอนหลับ ยากล่อมประสาท

2) ยาหลอนประสาท (Hallucinogen) ทำให้เกิดประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง ประสาททั้งห้าของร่างกายแปรปรวน มีกริยาผิดไปจากความเป็นจริงทั้งหมด เช่น L.S.D., D.M.T. กัญชา T.H.C. และ S.T.P.

3) ยากระตุ้นระบบประสาท สมอง (Stimulant) ออกฤทธิ์กระตุ้นเร่งเร้าประสาททำให้ตื่นตัวและกระวนกระวาย ประสาทสมองไหวตัวอยู่เสมอ เช่น โคคาอิน แอมเฟตตามีน กระท่อม

1.4 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดความหมายของคำว่ายาเสพติดให้โทษไว้ดังนี้ คือ สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ผู้ที่เสพยา ต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเป็นลำดับจะเกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ ยาหรือขาดยา เกิดความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง จะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมลง

1.5 องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ยาเสพติด” หมายถึง ยา หรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติหรือทรมานเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยา ทางร่างกายแต่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งหากไม่ได้เสพจะมีอาการหงุดหงิด โมโหฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจขุ่นข้อง (โสภา ชปิลมันน์, 2537, หน้า 54)

1.6 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ได้ให้ คำนิยามของยาเสพติดให้โทษว่าหมายถึง ยาหรือสารเคมีใดก็ตาม เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกายโดย การฉีด สูบ กิน หรือดม หรือวิธีอื่นติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วจะก่อให้เกิดเป็นพิษเรื้อรัง ซึ่งจะทำให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นแก่บุคคลผู้เสพและสังคมด้วย ทั้งจะต้องทำให้ผู้เสพแสดงออกซึ่งลักษณะต่างๆ กัน คือ มีความต้องการที่จะเสพยาชนิดนั้นๆ ต่อเนื่องไป มีความต้องการปริมาณของยามากขึ้น และมีภาวะเป็นการติดยาและอยากยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักนายกรัฐมนตรี, 2525, หน้า 21)

จรัส สุวรรณเวลา (2527, หน้า 5) ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า หมายถึง สารหรือยาที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายหรือจิตใจของผู้ที่ได้รับเข้าไปสู่ร่างกาย เป็นผลทำให้ผู้นั้นอยากได้รับหรือจำเป็นต้องได้รับสารนั้นอยู่เป็นอาจิณ

ดังนั้น ความหมายและคำจำกัดความของยาเสพติด ในบทความนี้ คำว่ายาเสพติด จึงหมายถึงวัตถุมีพิษชนิดหนึ่งที่เป็นสาร หรือยาที่ได้จากพืชหรือ ส่วนของพืชที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์สารเคมี แล้วให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ เมือผู้ใดเสพเข้าสู่ร่างกาย ด้วยการรับประทาน ดม สูบ หรือและฉีดซ้ำๆ เป็นเวลานานๆติดต่อกัน จะก่อให้เกิดอาการพิษเรื้อรัง ตกเป็นทาสอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เสพเข้าไปต้องเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อขาดยาหรือหยุดเสพจะปรากฏอาการถอนยามีอาการผิดปกติร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม และเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน และการนำยาเสพติดเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่าย ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงเป็นปัญหาที่สำคัญต้องได้รับการแก้ไข

2. การค้ายาเสพติด ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้แผ่ขยายวงกว้างไปทั่วทุกหนแห่ง แพร่กระจายอย่างรวดเร็วเหมือนกับการเกิดโรคระบาด มีการคิดค้นตัวยาลักษณะแปลกใหม่ออกมาขาย ก่อให้เกิด

ปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคม ครอบครัว ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับชาติแล้วก็ตาม ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับได้มุ่งเน้นเพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติด การวางนโยบายด้านยาเสพติดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้เห็นว่ารัฐจะนำพากระบวนการยุติธรรมด้านคดียาเสพติดของประเทศไปในทิศทางใด เพราะยาเสพติดได้กลายเป็นธุรกิจที่ทำกำไรได้ดีมากตั้งแต่ยุค 1960 การขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการก่อตัวของการค้ายาเสพติดในภูมิภาคต่างๆ กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบัน ได้แก่ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1971 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1988 มีลักษณะสำคัญบางประเด็นดังต่อไปนี้

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รับเอาโดยที่ประชุมเต็มคณะครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1988 ซึ่งในภาคีแห่งอนุสัญญานี้ ตามข้อ 1 บทนิยาม เว้นแต่จะได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น หรือตามบริบทแล้วจำเป็นต้องใช้ค่านิยามเป็นอย่างอื่น ให้ใช้ค่านิยามที่กำหนดต่อไปนี้ตลอดอนุสัญญานี้

1) การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม หมายถึง วิธีการปล่อยให้สินค้ายาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยว่าเป็นสิ่งดังกล่าว ตามรายชื่อในบัญชี I และบัญชี II ที่ผนวกไว้กับอนุสัญญานี้ หรือสิ่งที่บรรจุไว้แทน ออกจาก ผ่าน หรือเข้าไปในดินแดนของประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศโดยการรับรู้และอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ของอนุสัญญานี้

2) การลักลอบค้า หมายถึง การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 3 วรรค 1 และวรรค 2 ของอนุสัญญานี้

3) ทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิดไม่ว่าจะมีรูปร่างหรือไม่มีรูปร่างเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน และเอกสารทางกฎหมายหรือตราสารที่เป็นหลักฐานแสดงการมีกรรมสิทธิ์หรือมีผลประโยชน์ในทรัพย์สินนั้น

ต่อมาในระดับภูมิภาค ยังได้มีการออกกฎหมายหรือมีข้อตกลงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำข้อตกลงอนุสัญญา หรือทำ MOU มารองรับ เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายฉบับ อันประกอบไปด้วยกฎหมายยาเสพติดประเทศญี่ปุ่น กฎหมายว่าด้วยสารเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ (The Narcotics and Psychotropics Control Law) บัญญัติขึ้นในปี พ.ศ. 2496 (ค.ศ. 1953) เพื่อควบคุมยาเสพติดวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ญี่ปุ่นมีกฎหมายแยกจากกันในการควบคุมยาเสพติดอยู่ 5 ฉบับ (Japan’s 5 Drug-related Laws) ได้แก่ 1) Narcotics and Psychotropics Control Law 2) Cannabis Control Law 3) Opium Law 4) Stimulants Control Law 5) Narcotics Special

Law โดยที่เจตนารมณ์ของกฎหมาย มุ่งควบคุมการนำเข้า ส่งออก การผลิต ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท โดยมีมาตรการเชิงป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน การให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาและส่งเสริมงานสวัสดิการสำหรับบุคคลดังกล่าว นโยบายปราบปรามจับกุม อย่างเด็ดขาดควบคู่กับนโยบายป้องกัน บำบัดรักษาแบบบังคับและให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศสิงคโปร์ มีกฎหมายการใช้ยาในทางที่ผิด พ.ศ. 2518 ได้ควบคุมยาบางชนิดและกำหนดโทษของการเสพ กฎหมายการใช้ยาในทางที่ผิดยังให้อำนาจผู้อำนวยการสำนักงานยาเสพติดกลางในการสั่งให้บุคคลใดก็ตามที่พบว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด (หรือตรวจพบร่องรอยของการใช้ยาที่ควบคุมในปัสสาวะ) เข้ารับการบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพภาคบังคับในสถาน พยาบาลที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทยนั้น มาตรการการบังคับใช้กฎหมายจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะควบคุมหรือลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถือเป็นมาตรการหลักในการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ที่ผ่านมาประเทศไทยมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมและปราบปรามยาเสพติดที่สำคัญจำนวน 5 ฉบับ คือ

1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

2) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

3) พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

4) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518

5) พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

ดังนั้น จากแนวคิดข้างต้นอันประกอบไปด้วย กฎหมายระหว่างประเทศในระดับนานาชาติ กฎหมายระดับภูมิภาคในภาคพื้นเอเชีย และกฎหมายระดับชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด จึงสรุปได้ว่า การค้ายาเสพติด คือ การขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ นำ หรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร นำ หรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งกฎหมายได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำการค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย

3. เครือข่ายการค้ายาเสพติด กระบวนการค้ายาเสพติด หรือเครือข่ายการค้ายาเสพติดนั้น นิติรัฐ พัสกรพินิจ (2552) ได้แบ่งเครือข่ายการค้ายาเสพติดในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

3.1 เครือข่ายการค้ายาเสพติด

3.1.1 เครือข่ายการผลิตที่เป็นชาวต่างชาติ ที่ผลิตเฮโรอีน และยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายเดียวกัน มีมากในรัฐฉานตะวันออกของพม่า ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษ (โกก้าง) และว้า รวมถึงพื้นที่ป่าเขาบางแห่ง ซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มไทยใหญ่และกลุ่มจีนฮ่ออิสระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดชายแดนจีน และบางส่วนติดกับชายแดนไทย เป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ลำเลียงผ่านประเทศ

ไทย และจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในพื้นที่ชายแดนไทย – พม่า ยังมีกลุ่มไทยใหญ่และจีนฮ่ออิสระ ซึ่งซื้อหัวเชื้อยาบ้ามาจากโรงงาน ใกล้ชายแดนจีน แล้วนำมาเข้าโรงงานอัดเม็ดยาบ้าส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

3.1.2 เครือข่ายผู้ผลิตชาวไทย เป็นกลุ่มที่ซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากรัฐฉาน นำเข้ามาผสมกับคาเฟอีน และอัดเม็ดในบ้านเช่าในพื้นที่ภาคกลางของไทย เพื่อนำออกจำหน่ายเป็นรายย่อย สามารถสร้างผลกำไรได้มาก

3.2 เครือข่ายการค้ายาเสพติดพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ)

เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าติดต่อค้ายาเสพติดระหว่างลูกค้าในพื้นที่ตอนในกับโรงงานผลิตนอกประเทศ บุคคลเหล่านี้สามารถสั่งยาเสพติดจากสต๊อก หรือสั่งให้มีการผลิตล่วงหน้าโดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเต็มจำนวน อาศัยสายสัมพันธ์ เครดิต ความไว้เนื้อเชื่อใจ ของกลุ่มผู้ผลิต หรือเจ้าของยาเสพติดนอกประเทศ โดยเครือข่ายเหล่านี้มีกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงจากนอกประเทศ บุคคลที่รับจ้างเก็บรักษายาเสพติดบริเวณชายแดน กลุ่มจัดการบรรจุซุกซ่อนในยานพาหนะ เพื่อลำเลียงไปส่งลูกค้าที่เป็นลูกมือสำคัญ

3.3 เครือข่ายการค้าส่งยาเสพติดในพื้นที่

เมื่อการค้ายาบ้าแพร่ขยายจากชุมชนเมืองไปถึงหมู่บ้านในชนบท พบว่า เครือข่ายการค้าส่งเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ผู้ค้ายาบ้าที่มีเงินทุนสูงมากสามารถขยายเครือข่ายหาลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นเครือข่ายใหญ่ บางคนใช้ผลกำไรจากการค้ายาบ้าเป็นทุนในการหาเสียงและพรรคพวกเพื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งใช้กำไรที่ได้เป็นทุนในการคบหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองในระดับสูง

3.4 เครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ได้แก่

3.4.1 เครือข่ายไนจีเรีย เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่มีผู้ร่วมงานและผู้รับจ้างจำนวนมากอยู่ในประเทศ อยู่ในระหว่างเส้นทาง และประเทศปลายทางทำหน้าที่ติดต่อซื้อยาเสพติด จัดการขนส่งลำเลียงยาเสพติด โดยใช้ผู้ลำเลียงหลายคน และจัดการจำหน่ายในประเทศปลายทางจนถึงระดับแพร่ระบาดในพื้นที่ จึงสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมหาศาล ให้บุคคลระดับบนและนายทุนแต่ละเครือข่ายได้ เครือข่ายไนจีเรียเคลื่อนไหวในประเทศไทย โดยการจัดหาเฮโรอีนจากไทยไปจำหน่ายในออสเตรเลียและอเมริกา ในขณะเดียวกันก็จัดหา โคเคนจากประเทศในทวีปอเมริกาใต้เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยด้วย หลายปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมกลุ่มนายทุนและกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงได้หลายรายแต่เครือข่ายเหล่านี้ ก็ยังคงเคลื่อนไหวอยู่

3.4.2 เครือข่ายชาวจีน เป็นเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่อาศัยความเป็นเชื้อสายชาวจีนที่อยู่ในประเทศต่างๆ เป็นตัวเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจ ทำให้การค้ายาเสพติดเป็นไปอย่างราบรื่น กลุ่มชาวจีนแผนดินใหญ่ จีนฮ่องกง จีนไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีนจากพม่าผ่านจีนแผ่นดินใหญ่ ไทย พม่า ลาว ไปสู่ตลาดในประเทศออสเตรเลีย แคนนาดา และอเมริกา ในขณะที่จีน

มาเลเซีย สิงคโปร์ ส่วนใหญ่ค้าเฮโรอีนจากไทยผ่านมาเลเซียไปสู่ตลาดในออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์ ขณะเดียวกันก็อาศัยเครือข่ายในเนเธอร์แลนด์จัดหายาอี หรือเอ็กซ์ตาซี แล้วลำเลียงเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยและมาเลเซีย

3.5 เครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดรายสำคัญที่ถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกควบคุมตัวในเรือนจำทั้งที่ถูกควบคุมระหว่างการพิจารณาคดี และที่เป็นนักโทษเด็ดขาด พบว่า ผู้กระทำความผิดยาเสพติดที่เป็นรายสำคัญเหล่านี้ ยังไม่หยุดยั้งพฤติการณ์ค้ายาเสพติด มีการร่วมมือกับนักโทษที่ถูกควบคุมภายในเรือนจำ ทำการติดต่อสั่งซื้อขายยาเสพติดกับผู้ค้ายาเสพติดภายนอกเรือนจำ โดยวิธีการลักลอบติดต่อทั้งจากผู้มาเยี่ยมนักโทษ จากการใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อสั่งซื้อขาย นัดแนะ ส่งมอบยาเสพติด ทั้งๆ ที่โทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ และเรือนจำมีมาตรการป้องกันตรวจค้นอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังมีการลักลอบส่ง – ใช้โทรศัพท์มือถือสั่งซื้อ – ขายยาเสพติดกันในเรือนจำ

4. ประเด็นทางด้านเครือข่ายการผลิตยาเสพติด ประกอบด้วย

4.1 เครือข่ายการผลิตที่เป็นชาวต่างชาติ ที่ผลิตเฮโรอีน และยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายเดียวกัน มีมากในรัฐฉานตะวันออกของพม่า ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษ (โกก้าง) และว้า รวมถึงพื้นที่ป่าเขาบางแห่ง ซึ่งอยู่ใต้อิทธิพลของกลุ่มไทยใหญ่และกลุ่มจีนฮ่ออิสระ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดชายแดนจีน และบางส่วนติดกับชายแดนไทย เป็นกลุ่มที่ผลิตเฮโรอีนและยาบ้า ลำเลียงผ่านประเทศไทย และจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในพื้นที่ชายแดนไทย – พม่า ยังมีกลุ่มไทยใหญ่และจีนฮ่ออิสระ ซึ่งซื้อหัวเชื้อยาบ้ามาจากโรงงาน ใกล้ชายแดนจีน แล้วนำมาเข้าโรงงานอัดเม็ดยาบ้า ส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย

4.2 เครือข่ายผู้ผลิตชาวไทย เป็นกลุ่มที่ซื้อหัวเชื้อยาบ้าจากรัฐฉานนำเข้ามาผสมกับคาเฟอีน และอัดเม็ดในบ้านเช่าในพื้นที่ภาคกลางของไทย เพื่อนำออกจำหน่ายเป็นรายย่อย สามารถสร้างผลกำไรได้มาก

4.3 เครือข่ายการค้าพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ) เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าติดต่อค้าเฮโรอีนและยาบ้าระหว่างลูกค้าในพื้นที่ตอนในกับโรงงานผลิตนอกประเทศ บุคคลเหล่านี้สามารถสั่งยาเสพติดจากสต๊อก หรือสั่งให้มีการผลิตล่วงหน้า โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินล่วงหน้าเต็มจำนวน อาศัยสายสัมพันธ์ เครดิต ความไว้เนื้อเชื่อใจ ของกลุ่มผู้ผลิต หรือเจ้าของยาเสพติดนอกประเทศ โดยเครือข่ายเหล่านี้มีกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงจากนอกประเทศ บุคคลที่รับจ้างเก็บรักษายาเสพติดบริเวณชายแดน กลุ่มจัดการบรรจุซุกซ่อนในยานพาหนะ เพื่อลำเลียงไปส่งลูกค้าที่เป็นลูกมือสำคัญ

4.4 เครือข่ายการค้าส่งในพื้นที่เมื่อการค้ายาบ้าแพร่ขยายจากชุมชนเมืองไปถึงหมู่บ้านในชนบท พบว่า เครือข่ายการค้าส่งเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ผู้ค้ายาบ้าที่มีเงินทุนสูงมากสามารถขยายเครือข่ายหาลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น จนกลายเป็นเครือข่ายใหญ่ บางคนใช้ผลกำไรจากการค้ายาบ้าเป็นทุนในการ

หาเสียงและพรรคพวกเพื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองในระดับท้องถิ่น รวมทั้งใช้กำไรเป็นทุนในการคบหาเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองในระดับที่สูงกว่า

4.5 เครือข่ายการค้าระหว่างประเทศ

1) เครือข่ายไนจีเรีย เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่มีผู้ร่วมงานและผู้รับจ้างจำนวนมากอยู่ในประเทศ อยู่ในระหว่างเส้นทาง และประเทศปลายทางทำหน้าที่ติดต่อซื้อยาเสพติด จัดการขนส่งลำเลียงยาเสพติด โดยใช้ผู้ลำเลียงหลายคน และจัดการจำหน่ายในประเทศปลายทางจนถึงระดับแพร่ระบาดในพื้นที่ จึงสามารถสร้างผลกำไรจำนวนมหาศาล ให้บุคคลระดับบนและนายทุนแต่ละเครือข่ายได้ เครือข่ายไนจีเรียเคลื่อนไหวในประเทศไทย โดยการจัดหาเฮโรอีนจากไทยไปจำหน่ายในออสเตรเลียและอเมริกา ในขณะเดียวกันก็จัดหา โคเคนจากประเทศในทวีปอเมริกาใต้เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยด้วย หลายปีที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ไทยสามารถจับกุมกลุ่มนายทุนและกลุ่มผู้รับจ้างลำเลียงได้หลายรายแต่เครือข่ายเหล่านี้ ก็ยังคงเคลื่อนไหวอยู่

2) เครือข่ายชาวจีน เป็นเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่อาศัยความเป็นเชื้อสายชาวจีนที่อยู่ในประเทศต่างๆ เป็นตัวเชื่อมโยงและสร้างความไว้วางใจ ทำให้การค้ายาเสพติดเป็นไปอย่างราบรื่น กลุ่มชาวจีนแผนดินใหญ่ จีนฮ่องกง จีนไทย ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการค้าเฮโรอีนจากพม่าผ่านจีนแผ่นดินใหญ่ ไทย พม่า ลาว ไปสู่ตลาดในประเทศออสเตรเลีย แคนนาดา และอเมริกา ในขณะที่จีนมาเลเซีย จีนสิงคโปร์ ส่วนใหญ่ค้าเฮโรอีนจากไทยผ่านมาเลเซียไปสู่ตลาดในออสเตรเลีย และเนเธอร์แลนด์ ขณะเดียวกันก็อาศัยเครือข่ายในเนเธอร์แลนด์จัดหายาอี หรือ เอ็กซ์ตาซี แล้วลำเลียงเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยและมาเลเซีย

3) เครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดรายสำคัญที่ถูกจับกุมดำเนินคดี และถูกควบคุมตัวในเรือนจำทั้งที่ถูกควบคุมระหว่างการพิจารณาคดี และที่เป็นนักโทษเด็ดขาด พบว่า ผู้กระทำความผิดยาเสพติดที่เป็นรายสำคัญเหล่านี้ ยังไม่หยุดยั้งพฤติการณ์ค้ายาเสพติด มีการร่วมมือกับนักโทษที่ถูกควบคุมภายในเรือนจำ ทำการติดต่อสั่งซื้อขายยาเสพติดกับผู้ค้ายาเสพติดภายนอกเรือนจำ โดยวิธีการลักลอบติดต่อทั้งจากผู้มาเยี่ยมนักโทษ จากการใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อสั่งซื้อขาย นัดแนะ ส่งมอบยาเสพติด ทั้งๆ ที่โทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ และเรือนจำมีมาตรการป้องกัน ตรวจค้นอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังมีการลักลอบส่ง – ใช้โทรศัพท์มือถือสั่งซื้อ – ขายยาเสพติดกันในเรือนจำ

จากการศึกษา และวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย ได้นิยามและสรุปคำว่า เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น ที่อยู่ในกลุ่มนั้นเป็นความสัมพันธ์ทุกๆ ด้าน โดยที่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันในกลุ่ม และมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่างๆ โดยมีองค์ประกอบต่างๆ เช่น มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน การนำแนวคิด

หรือประเด็นจากแนวคิดที่เกี่ยวกับเครือข่าย เพื่ออธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด อธิบายกระบวนการค้ายาเสพติด และด้านเครือข่ายยาเสพติด จึงเป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผล ประโยชน์ซึ่งกันและกันนั่นเอง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายการค้ายาเสพติด

การุณย์ บัวเผื่อน (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทยศึกษาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทยเป็นเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่มีความเข็มแข็งและมีวิธีการดำเนินการที่ซับซ้อนอย่างมาก วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาถึงระบบ รูปแบบ วิธีการดำเนินการ และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ทำหน้าที่ในการลักลอบผลิต ลักลอบนำเข้าและลักลอบจำหน่ายบาบ้าในสังคมไทย โดยศึกษาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทยเป็นเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนในองค์กร การจัดระบบ และวิธีการดำเนินการของเครือข่ายการผลิต เครือข่ายการนำเข้า ลำเลียง และเครือข่ายการจำหน่าย จึงมีรูปแบบที่ชัดเจน มีลักษณะของเครือข่ายเหมือนรากที่มีรากฝอยแตกออกมาและปลายรากฝอยเป็นเครือข่ายย่อยที่มีลักษณะเป็นใยแมงมุม มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล มีการตัดตอนทั้งแนวดิ่งและแนวนอน โดยมีการตัดตอนทุกขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของบุคคลที่เป็นนายทุนหรือหุ้นส่วนของเครือข่าย และผู้ที่ทำหน้าที่ตัดตอนจะเป็นนายหน้าหรือผู้ประสานงานหรือตัวแทนของเครือข่าย ทุกคนในเครือข่ายจะได้รับผลประโยชน์จากการทำหน้าที่ทั้งสิ้น การจัดรูปแบบของเครือข่ายยาบ้านสังคมไทยมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ต้องอาศัยการสืบสวนอย่างเป็นระบบ จึงจะทราบว่าผู้ใดทำหน้าที่อะไร ทุกคนมีตัวตายตัวแทนคล้ายมีชีวิต พร้อมที่จะเข้าทำหน้าที่แทนตนเอง ทุกคนพร้อมที่จะเสียงเพื่อผลประโยชน์ทั้งสิ้น โดยผลประโยชน์ที่ได้รับจะเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก เครือข่ายยาบ้านสังคมไทยจึงเป็นเสมือนเครือข่ายที่มีชีวิต มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยมีเป้าหมายในการเคลื่อนย้ายยาบ้าจากแหล่งผลิตไปยังผู้เสพโดยปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อให้ได้เงินซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนในเครือข่ายต้องการ

สมยศ ปัญญามาก (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่าเครือข่ายกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นกระบวนการที่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ ลักษณะของความสัมพันธ์กันภายใน เครือข่ายไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่รู้จักกัน เป็นการตัดตอนทั้งแนวดิ่งและแนวนอนในทุกขั้นตอน เพื่อความปลอดภัยของผู้อยู่เบื้องหลัง สมาชิกจะได้รับผลประโยชน์จากการทำงานเมื่อเสร็จสิ้นแล้ว ส่วนสาเหตุที่มีผลต่อกระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เกิดจากการ ถูกชักชวนของเพื่อน และการถูกล่อล่วงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อหันมาเป็นผู้ค้ายาเสพติดเสียเอง

บทสรุป

การศึกษาเครือข่ายการค้ายาเสพติด เป็นการอธิบายถึง คำว่ายาเสพติด ซึ่งเป็นวัตถุมีพิษชนิดหนึ่งที่เป็นสาร หรือยาที่ได้จากพืช หรือส่วนของพืช ที่เป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์สารเคมี แล้วให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ เมือผู้ใดเสพเข้าสู่ร่างกาย ด้วยการรับประทาน ดม สูบ หรือและฉีดซ้ำๆ เป็นเวลานานๆติดต่อกัน จะก่อให้เกิดอาการพิษเรื้อรัง ตกเป็นทาสอยู่ใต้อำนาจของสิ่งที่เสพเข้าไปต้องเพิ่มปริมาณการเสพมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อขาดยาหรือหยุดเสพจะปรากฏอาการถอนยามีอาการผิดปกติร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม และเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม ยาเสพติดจึงได้กลายเป็นธุรกิจที่ทำกำไรได้ดีมากตั้งแต่ยุค 1960 จึงทำให้เกิดการค้ายาเสพติดแผ่ขยายออกไปเป็นวงกว้าง โดยมีลักษณะของเครือข่ายการค้ายาเสพติด ที่เป็นกลุ่มของบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้งหมดของกลุ่มบุคคลนั้น เป็นความสัมพันธ์ในทุกๆ ด้าน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันในกลุ่ม และมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่างๆ โดยมีองค์ประกอบต่างๆ เช่น มีการรับรู้มุมมองที่เหมือนกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การเกื้อหนุนพึ่งพากันและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยน เครือข่ายการค้ายาเสพติดจึงประกอบด้วย เครือข่ายการค้ายาเสพติด เครือข่ายการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ เครือข่ายการค้ายาเสพติดพื้นที่ชายแดน (ภาคเหนือ) เครือข่ายการค้าส่งยาเสพติดในพื้นที่ และเครือข่ายการค้ายาเสพติดในเรือนจำ

บรรณานุกรม

การุณย์ บัวเผื่อน. (2545). **เครือข่ายยาบ้าในสังคมไทย : ศึกษาจากประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด.** บัณฑิตวิทยาลัย. สาขาวิชาอาชญาวิทยาการบริหารงานยุติธรรมและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.

จรัส สุวรรณมาลา. (2527). **การบริหารงานคลังสาธารณะ.** กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิติรัฐ พัสกรพินิจ. (2552). **การบังคับใช้กฎหมายยาเสพติด ศึกษาในกรณีการปราบปรามผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ.** วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย. (2543). **ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

โสภา ชปีลมันน์. (2543). **อาชญากรรม : ปัญหาที่ควรแก้ไขในสังคมปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2553). **ความรู้และแนวทางการป้องกันและปราบปรามแก้ไขปัญหายาเสพติด**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2557). **แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สมยศ ปัญญามาก. (2561). **กระบวนการค้ายาเสพติดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย**. (ออนไลน์) สืบค้นจาก : file:///C:/Users/Administrator/Downloads/101973-Article%20Text-452343-1-10-20181226.pdf(2020.03.11)

Received: 23 มีนาคม 2564
Revised: 20 เมษายน 2564
Accepted: 24 เมษายน 2564

การเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัลในช่วงเวลาแห่งการแพร่ระบาด และความไม่แน่นอน

Digital Disruption in period of pandemic Uncertainty

พัชร พิลึก[1] พสุ ชัยเวฬุ[2]
Patchara Piluk[1] Pasu Jayavelu[2]

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้เป็นบทความเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัลในช่วงเวลาแห่งการแพร่ระบาดและความไม่แน่นอน บทความนี้อธิบายถึง 1) การเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันทางดิจิทัล 2) ระบุองค์ประกอบที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล และ 3) อธิบายรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน โดยผู้แต่งได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1. โลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งได้ถูกกระตุ้นจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลก เกิดความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยี ส่งผลให้การให้คุณค่าของสินค้าและบริการในมุมมองของผู้บริโภครวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน

2. องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ได้แก่ นวัตกรรมทางดิจิทัล ระบบนิเวศทางดิจิทัล และเหตุผลของการให้คุณค่า

3. รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน 4 รูปแบบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านล่าง การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านบน การเปลี่ยนแปลงฉับพลันแบบบิกแบง และการเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านข้าง

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบัญชีและวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก,
E-Mail : sickzman@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบัญชีและวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก,
E-Mail : pasu@southeast.ac.th

คำสำคัญ : การเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล, นวัตกรรมทางดิจิทัล, ระบบนิเวศทางดิจิทัล, เหตุผลของการให้คุณค่า

Abstract

This article is about digital disruption in a time of epidemic and uncertainty has been conducted in purposes of 1) describing the digital sudden change, 2) identifying the key elements of digital sudden change, and 3) describing the pattern of the digital disruption. The methods used for this article are the collection from the Academic articles and research which related to digital disruption and analyze data through content analysis.

The results of the study concluded that

1. The world has entered a full digital age from the leapfrog development of technology to facilitate human daily life. This was stimulated by being impacted by the global coronavirus disease (Covid-19) situation. There is an uncertainty in the business operation. It is in line with the constant changes that arise from technology. As a result, the value of products and services from the perspective of consumers as well as the behavior of consumers have changed dramatically.

2. The elements of the disruption are digital innovation, digital ecosystem, and the value logics.

3. The 4 patterns of the disruptions model; the disruption from below, the disruption from above, the big bang disruption, and the disruption from the edge.

Keyword : Digital Disruption, Digital Innovation, Digital Ecosystem, Value Logics

บทนำ

โลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยในปี 2562 ประชากรสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนถึงร้อยละ 40 ซึ่งสินค้าและบริการหลายรายการที่ได้วางขายทั่วโลกนั้นเสมือนเป็นตลาดและสังคมเดียวกัน (วรัญญา เยาวรัตน์ ลี, ภัทรี ฟรีสตัด, และศักดิ์ชาย จันทร์เรือง, 2560) ส่งผลให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ทั่วโลกโดยมีความเสี่ยงที่ลดลง (Gregg & Parthasarathy, 2017) จากการวิจัยของ Nielsen พบว่าร้อยละ 85 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมักจะใช้

เพื่อการซื้อสินค้า และอีกร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีแผนที่จะซื้อสินค้าผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตภายใน 6 เดือน (Gregg & Parthasarathy, 2017) แสดงถึงการได้รับความนิยม และการรับโอกาสเข้าถึงผู้บริโภคทั่วโลกที่เพิ่มมากขึ้น (Elvin & Rampen, 2015) ซึ่งในอดีตเป็นโอกาสเฉพาะองค์การขนาดใหญ่เท่านั้น จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลโดยตรงต่อรูปแบบการดำเนินธุรกิจผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ต

สอดคล้องกับในปี พ.ศ.2563 ต่อเนื่องมาจนถึงช่วงต้นปี พ.ศ.2564 เป็นปีแห่งการแพร่ระบาดและความไม่แน่นอน อันเนื่องมากจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลก โดยในภูมิภาคอาเซียน พบว่า จากข้อมูลล่าสุด (วันที่ 2 มีนาคม 2564) มีผู้ป่วยยืนยันสะสม 2,463,096 ราย จำนวนผู้เสียชีวิต 53,378 ราย จำนวนผู้ป่วยที่หายแล้ว 2,193,087 ราย และผู้ป่วยที่ยังคงรับการรักษา 216,627 ราย โดยประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีจำนวนผู้ป่วยสะสมสูงสุด คือ อินโดนีเซีย รองลงมา คือ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เมียนมา และประเทศไทยตามลำดับ (ศูนย์บริหารสถานการณ์ โควิด-19, 2564) โดยเฉพาะในประเทศไทย มีจำนวนผู้ป่วยสะสมถึง 26,162 คน ซึ่งจากการแพร่ระบาดดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศต่างๆ มีมาตรการรองรับในระดับที่แตกต่างกัน โดยบางประเทศก็ได้ทำการปิดประเทศเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือในบางประเทศก็ได้ทำการควบคุมพื้นที่เสี่ยงในการแพร่ระบาด รวมถึงระงับการดำเนินกิจการของธุรกิจบางประเภทภายในประเทศของตน

อย่างไรก็ตามจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในภูมิภาคอาเซียนกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ใช้รายใหม่เพิ่มขึ้นถึง 40 ล้านคน จากจำนวน 360 ล้านคนในปี 2019 เป็น 400 ล้านคนในปี 2020 (Google & Temasek, 2020) โดยผลจากการระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัสส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ การดูแลสุขภาพ การศึกษา และความบันเทิงผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งในกลุ่มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) นับเป็นช่วงเวลาที่สื่อออนไลน์ และธุรกิจบริการจัดส่งอาหารถึงที่หมาย (Food Delivery) ได้รับผลกระทบในทางบวก โดยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การขนส่งและผู้ให้บริการด้านการเดินทาง (Online Travel Agency) รวมถึงบริการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยจากการคาดการณ์ยอดขายสินค้าออนไลน์รวม (Gross Merchandize Volume: GMV) ของ Google และ Temasek ประจำปี 2020 คาดการณ์ว่าจะมีมูลค่าสูงถึง 3,000,000 ล้านบาท เมื่อสิ้นปี 2020 และมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 9,000,000 ล้านบาทในปี 2025 ดังภาพที่ 1

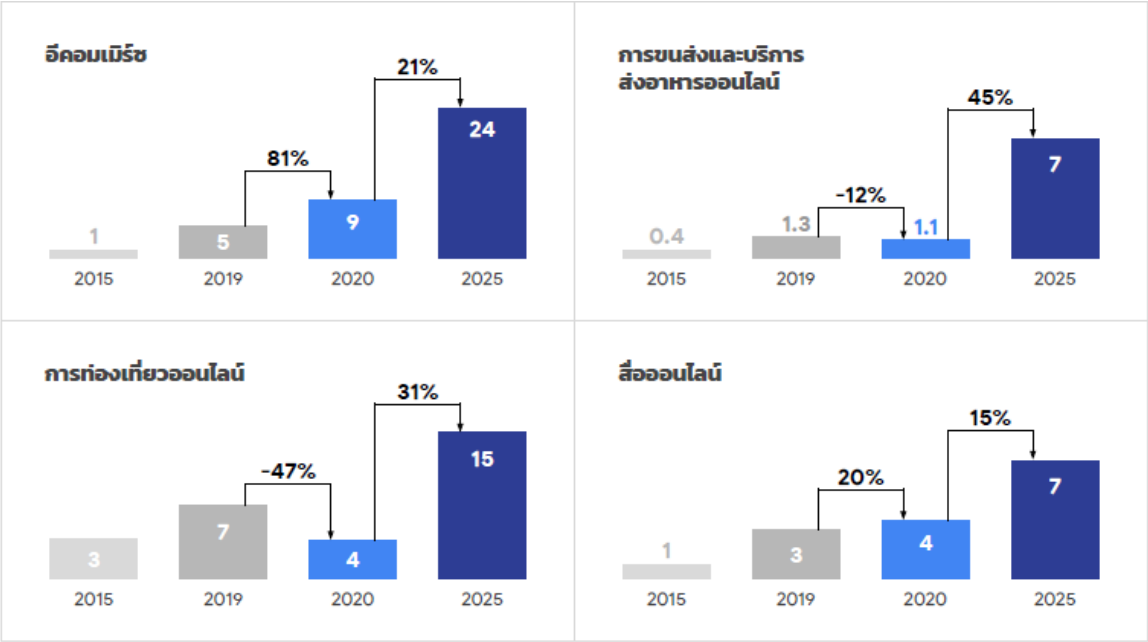

<u>ภาพที่ 1</u> การขยายตัวและมูลค่ารวมของแต่ละธุรกิจในประเทศไทย (หน่วย: พันล้านเหรียญสหรัฐ)
ที่มา : Thailand e-Conomy SEA 2020 (Google & Temasek, 2020)

จากภาพที่ 1 การขยายตัวและมูลค่ารวมของแต่ละธุรกิจในประเทศไทย ใน 4 กลุ่มธุรกิจ ได้แก่ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) การขนส่งและบริการส่งอาหารออนไลน์ (Transport & Food) การท่องเที่ยวออนไลน์ (Online Travel) และสื่อออนไลน์ (Online Media) พบว่า ธุรกิจกลุ่มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) เป็นกลุ่มที่มีมูลค่าเติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดดโดยมีมูลค่าเพิ่มจาก 1,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ในปี 2015 เพิ่มขึ้นเป็น 5,000 ล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 ซึ่งในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ระหว่างปี 2019-2020 มูลค่าเพิ่มขึ้นอีกถึงร้อยละ 81 เป็น 9,000 ล้านเหรียญสหรัฐ และคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 24,000 ล้านเหรียญสหรัฐในปี 2025 แสดงถึงการเติบโตอย่างต่อเนื่องของธุรกิจในกลุ่มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวออนไลน์ ซึ่งมีการเติบโตจากมูลค่า 3,000 ล้านเหรียญสหรัฐในปี 2015 เพิ่มเป็น 7 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 กลับได้รับผลกระทบในด้านลบ เนื่องจากการปิดประเทศและการงดเดินทางท่องเที่ยวของเหล่าประเทศคู่ค้าสำคัญ โดยมูลค่าลดลงกว่าร้อยละ 47 โดยมูลค่าลดลงเหลือ 4,000 พันล้านเหรียญสหรัฐ แต่คาดว่าหลังจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ได้ผ่านพ้นไป มูลค่าทางธุรกิจของกลุ่มการท่องเที่ยวออนไลน์จะสามารถพลิกฟื้นกลับมามีมูลค่าเพิ่มได้เป็นมูลค่า 15,000 ล้านเหรียญสหรัฐ แสดงถึงความไม่แน่นอนอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยสามารถเป็นไปได้ทั้งโอกาสและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

สำหรับในประเทศไทย เนื่องจากการล็อกดาวน์มีหลายระยะ ส่งผลให้เกิดเกิดรูปแบบการทำงานจากที่บ้าน (Work from home) และการเว้นระยะห่างทางสังคม พฤติกรรมการใช้เงินสดลดลง และเปลี่ยนมาใช้จ่ายผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น เพราะนอกจากจะรวดเร็ว และสะดวกสบายแล้ว ยังปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนาไวรัส ที่อาจจะแฝงมากับธนบัตรและเงินเหรียญ ผลที่เกิดขึ้น คือ การเข้าสู่สังคมไร้เงินสด เพราะผู้บริโภคเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมเกิดความเคยชินกับการซื้อของออนไลน์ และการทำธุรกรรมการเงินออนไลน์ จึงมีผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตจำนวนมากเริ่มลองใช้บริการดิจิทัลใหม่ๆ โดยร้อยละ 30 ของผู้ใช้บริการดิจิทัลทั้งหมดคือผู้ใช้รายใหม่ และร้อยละ 95 ของผู้ใช้บริการดิจิทัลมีความตั้งใจที่จะใช้ต่อไปหลังช่วงระบาด โดยคนไทยใช้เวลาออนไลน์ 3.7 ชั่วโมงต่อวัน (ใช้งานส่วนตัว) ในช่วงก่อนการระบาดของโคโรนาไวรัสและพุ่งขึ้นถึง 4.6 ชั่วโมงต่อวันในช่วงที่ล็อกดาวน์และตอนนี้คงที่อยู่ที่ 4.3 ชั่วโมงต่อวัน โดยผู้ใช้ 8 ใน 10 รายมองว่าเทคโนโลยีมีประโยชน์อย่างมากในช่วงการระบาดดังกล่าว (Google & Temasek, 2020) เทคโนโลยีจึงกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของผู้คน ในปัจุบัน (2564) อีคอมเมิร์ซได้ขับเคลื่อนการเติบโตในประเทศไทยอย่างมากถึงร้อยละ 81 ซึ่งทำหน้าที่ช่วยชดเชยการชะลอตัวของการท่องเที่ยวและการขนส่งออนไลน์ โดยรวมแล้วคาดว่ามูลค่าสินค้ารวม ในปี 2020 จะมีมูลค่ารวมมากว่า 54,000 ล้านบาท โดยเติบโตขึ้นร้อยละ 7 เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ซึ่งคาดการณ์ว่าในปี 2025 เศรษฐกิจดิจิทัลภายในระเทศไทยมีแนวโน้มสูงถึง 1,590,000 ล้านบาท โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 25 ต่อปี (Google & Temasek, 2020) โดยเป็นการเติบโตในกลุ่มเทคโนโลยีด้านสุขภาพ (Health Tech) และเทคโนโลยีด้านการศึกษา (Ed Tech) อย่างไรก็ตาม ภาคธุรกิจเหล่านี้ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและต้องผ่านความท้าทายต่างๆ ก่อน จึงจะสามารถสร้างผลกำไรได้อย่างต่อเนื่อง

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีส่งผลให้การให้คุณค่าของสินค้าและบริการในมุมมองของผู้บริโภครวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป เช่น การขยายช่องทางการขายสินค้าไปยังช่องทางออนไลน์สินค้าซึ่งสามารถสั่งซื้อสินค้าได้สะดวกกว่า และได้รับบริการจัดส่งถึงบ้าน แทนที่การขายผ่านช่องทางการขายแบบดั้งเดิม เป็นต้น โดยเป็นตัวกระตุ้นสำคัญที่ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล (Digital Disruption)” ซึ่งก็คือ การที่คุณค่าของสินค้าและบริการในมุมมองผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปโดยได้รับผลกระทบมาจากเทคโนโลยีหรือโมเดลทางธุรกิจรูปแบบใหม่ (ฐะนุพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์ และคณะ, 2563) โดยแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัลเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากนวัตกรรมดิจิทัลซึ่งนำไปสู่การพังทลายของขอบเขตและแนวทางที่เคยทำหน้าที่เป็นรากฐานเดิม (Karimi and Walter, 2015; Weill and Woerner, 2015 ; Rauch et al., 2016; Skog et al., 2018)

องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล

ในอดีตสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล คือ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่เอื้อให้มีการสร้างบริการหรือสินค้าใหม่ ซึ่งมีพัฒนาการเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการคิดค้นของมนุษย์ โดยเป็นไปได้ยากและใช้เวลานานมาก เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีผลิตเครื่องนุ่งห่มจากในอดีตที่เป็นการผลิตภายในครัวเรือนเป็นรายชิ้น เปลี่ยนแปลงมาเป็นการผลิตในรูปแบบโรงงานซึ่งสามารถทำให้ผลิตได้ในคราวละมากๆ โดยเริ่มจากการพัฒนาเครื่องทอผ้า ที่เรียกว่า “กี่กระตุก” ที่มีชื่อว่า "กระสวยบิน" (Flying Shuttle) ซึ่งช่วยให้ช่างทอผ้าสามารถผลิตผ้าได้มากกว่าเดิมถึง 2 เท่าในปี ค.ศ. 1733 ของจอห์น เคย์ (John Kay) รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการถ่ายภาพจากกล้องออบสคิวรา (Obscura Camera) หรือกล้องรูเข็มที่มีลักษณะเป็นกล่องเหมือนห้องมืดมีรูเล็กๆ อยู่ที่ฝาข้างหนึ่ง และเมื่อแสงผ่านรูปจะทำให้ปรากฏภาพจริงหัวกลับบนแผ่นรองรับ มาเป็นการถ่ายภาพในรูปแบบดิจิทัลจนสำเร็จ ส่งผลให้บริษัทส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมการถ่ายภาพนี้นำเทคโนโลยีนี้มาใช้จนส่งผลให้ความนิยมในการใช้เทคโนโลยีการถ่ายภาพแบบเดิมลดลงอย่างมาก เป็นต้น

ขณะที่ในปัจจุบันนี้สิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัลกลับกลายเป็นทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้ภาคธุรกิจและบริษัทต่างๆ ต้องรีบพัฒนาเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อมารองรับทัศนคติ พฤติกรรม และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้บริโภคเกิดความต้องการความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการให้บริการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชั่นในสมาร์ทโฟน และมีการดำเนินการจัดส่งให้ถึงที่บ้าน นอกจากนี้ปรากฏการณ์สำคัญทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน เช่น ภาวะการเกิดโรคระบาดจากการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัส ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อธุรกิจส่วนใหญ่ไม่ว่าขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ต้องนำเทคโนโลยีต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับธุรกิจของตนเอง รวมทั้งปรับโมเดลทางธุรกิจของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ ตัวอย่าง คือ ธุรกิจร้านอาหารที่แต่เดิมพึ่งพาการขายผ่านหน้าร้านของตนเองเป็นหลัก (Offline First) กลับต้องหันมาใช้โมเดลทางธุรกิจแบบจัดส่งสินค้าให้ลูกค้า โดยอาศัยเทคโนโลยีของเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ อินสตาแกรม มาช่วยในการรับคำสั่งซื้อของลูกค้าและให้บริการจัดส่ง โดยบางรายอาจใช้วิธีการเป็นพันธมิตรกับแอปพลิเคชันจัดส่งอาหารต่างๆ (ฐะนุพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์ อรรถศิษฐ์ พัฒนะศิริ และอัญชนา กลิ่นเทียน, 2563) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัลของธุรกิจที่ต้องเปลี่ยนแปลงมาเป็นระบบออนไลน์เป็นหลัก (Online First) และแนวโน้มของธุรกิจส่วนใหญ่ต้องวิ่งไปสู่การดำเนินธุรกิจผ่านทางช่องทางออนไลน์เป็นหลัก โดยจากการศึกษาของ Skog, Wimelius และ Sandberg ในปี 2018 ได้นำเสนอองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล ได้แก่ นวัตกรรมทางดิจิทัล (Digital Innovation) ระบบนิเวศทางดิจิทัล (Digital Ecosystem) และเหตุผลของการให้คุณค่า (Value Logics)

1) นวัตกรรมทางดิจิทัล (Digital Innovation) เป็นการให้ความหมายมุ่งเน้นที่การออกแบบระบบ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างดิจิทัลกับองค์ประกอบทางกายภาพในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่

และหมายความรวมถึง ผลลัพธ์และขั้นตอนการออกแบบ โดยเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่นำเสนอสู่ตลาดเป้าหมาย กระบวนการทางธุรกิจ หรือแบบจำลอง โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญ ที่ผลลัพธ์เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล แม้ว่านวัตกรรมทางดิจิทัลจะถูกมองว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ หรือผลลัพธ์ก็ตาม โดยทั่วไปจะถูกเข้าใจว่าเป็นการเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ในด้านที่เกี่ยวข้องกับสังคม จะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการทำให้การจัดเก็บข้อมูลแบบอะนาล็อกเป็นการเข้ารหัสแบบไบนารี (Binary code) การพัฒนาระบบการคำนวนพื้นฐาน เทคโนโลยีที่จำลองภาพเสมือน 3 มิติ (Augmented Reality: AR) เข้ามาทับซ้อนกับภาพจริงซึ่งมาใช้กับการวิเคราะห์เครื่องจักรในโรงงานได้ โดยนำมาปรับให้สามารถแสดงข้อมูลให้ผู้ควบคุมสามารถตรวจสอบเครื่องจักรผ่านเครื่องมือสื่อสารหรือคอมพิวเตอร์ได้แม้ไม่ได้อยู่หน้าเครื่องจักร เป็นต้น หรือ โดรน ที่เมื่อนำมาผสมผสานกับเทคโนโลยี RFID (Radio Frequency Identification) ก็สามารถประยุกต์ใช้กับการติดตามความคืบหน้าของโครงการก่อสร้างต่างๆ ได้รวดเร็ว สามารถเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น เป็นต้น จะเห็นได้ว่านวัตกรรมดิจิทัลนั้นถูกพัฒนาขึ้นตามความต้องการและบริบทของการใช้งาน ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการประยุกต์ใช้และนำเทคนิคการแปลงเป็นดิจิทัลมาใช้ในบริบททางสังคมในวงกว้าง

ซึ่งแนวโน้มของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (Digital infrastructures) มุ่งการกำหนดมาตรฐานสากลให้เป็นมาตรฐานเดียวกันของข้อมูล ส่งผลให้สามารถผสมผสานองค์ประกอบทางกายภาพและดิจิทัลเข้า มากกว่านวัตกรรมทางเทคโนโลยีรูปแบบอื่นๆ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นนวัตกรรมดิจิทัลที่เป็นส่วนประกอบขององค์ประกอบเดิมที่มีอยู่และสิ่งใหม่ รวมถึงเทคโนโลยีทางกายภาพ เป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ดิจิทัล ดังนั้นนวัตกรรมดิจิทัล ก็คือ กระบวนการของการรวมเข้าด้วยกันขององค์ประกอบดิจิทัลและทางกายภาพเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ หรือรูปแบบธุรกิจรวมเข้าด้วยกัน โดยเสนอเข้าไปสู่ตลาดเป้าหมาย โดยส่งผลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในวงกว้างเพื่อให้เกิดการการใช้งานอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้นวัตกรรมดิจิทัลจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและเทคโนโลยี เพื่อระบุโอกาสโดยจะใช้แนวคิดของระบบนิเวศทางดิจิทัลเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์นี้

2) ระบบนิเวศทางดิจิทัล (Digital Ecosystem) นิยามของระบบนิเวศทางดิจิทัล ได้รับการนิยามในหลากหลายรูปแบบ โดยเป็นการที่กลุ่มบริษัทซึ่งเชื่อมโยงกันโดยมีความสนใจร่วมกันในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์เพื่อสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนเอง (Selander et al., 2013) โดยวัตถุประสงค์ทางดิจิทัลเป็นการเชื่อมโยงในรูปแบบที่พึ่งพากันพึ่งพากันของข้อมูลสารสนเทศในหลายรูปแบบ ที่เกี่ยวข้องตามบริบทของการใช้งานเฉพาะ โดยที่มีศูนย์กลางอยู่ที่แพลตฟอร์มดิจิทัลเทคโนโลยี โดย Skog และคณะได้ให้คำนิยามที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นกว่าการเป็นเพียงเทคโนโลยีเฉพาะ โดยนิยามว่า ระบบนิเวศทางดิจิทัล หมายถึง เครือข่ายทางสังคมของการพึ่งพาซึ่งกันและกันของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องกันโดยขึ้นอยู่กับบริบทการใช้งานที่

เฉพาะเจาะจงของผลิตภัณฑ์หรือบริการ หรือบริบทของธุรกิจ โดยระบบนิเวศดิจิทัลลักษณะที่แตกต่างกันหลายประการ ดังนี้ ประการแรก กลายเป็นรูปแบบเว็บไซต์ที่ซับซ้อนที่มีพลวัตรของการพึ่งพาซึ่งกันและกันขององค์ประกอบทางสังคม รวมถึงเทคโนโลยีดิจิทัล บริษัท และลูกค้า ในฐานะผู้ประสานงานและลักษณะของนวัตกรรมดิจิทัลในการดำเนินงาน ประการที่สอง ระบบนิเวศดิจิทัลมักจะขยายขอบเขตของอุตสาหกรรมไปสู่ความแตกต่างในหลากหลายอุตสาหกรรม ประการที่สาม ระบบนิเวศดิจิทัลมักจะทับซ้อนกันเป็นระบบนิเวศขนาดใหญ่ที่รองรับวัตถุประสงค์ทั่วไป เช่น การกระจายสินค้า และการใช้แอปพลิเคชันมือถือ โดยในทางกลับกันประกอบด้วยระบบนิเวศที่เล็กลงและมีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น การสตรีมมิ่งเพลง ประการสุดท้าย ระบบนิเวศดิจิทัล เป็นลำดับชั้นของการส่งอิทธิพลจากศูนย์กลางแล้วกระจายตัวออกตามระดับความลึกของระบบ

3) เหตุผลของการให้คุณค่า (Value Logics) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมดิจิทัล โดยผลิตภัณฑ์ดิจิทัลเป็นเหตุผลในการจัดระบบของนวัตกรรมขององค์การ ซึ่งนวัตกรรมทางดิจิทัลทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในระบบนิเวศทางดิจิทัล จะกำหนดมาตรฐาน และบรรทัดฐานของการให้คุณค่าโดยเป็นการประสานงานร่วมกันระหว่างความสามารถที่ทำได้และข้อจำกัดของนวัตกรรมดังกล่าวซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างของระบบนิเวศทางดิจิทัล โดยรูปแบบของเหตุผลในการให้มูลค่าดังกล่าวในอุตสาหกรรมอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งอุตสาหกรรมด้านลักษณะของความสัมพันธ์ที่มั่นคงและแนวความคิดเกี่ยวกับคุณค่าและความเป็นผู้นำ ซึ่งเกิดจากเหตุผลพื้นฐานสำหรับการรวมกลุ่มในการออกแบบ และการพยายามในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางดิจิทัล เพื่อระบุมูลค่า รวมถึงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบธุรกิจและในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการนำเสนอสู่ตลาดดิจิทัล โดยการที่นวัตกรรมดิจิทัลถูกนำเข้าสู่ระบบนิเวศทางดิจิทัล และถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการตอบสนองเหตุผลของการให้คุณค่า

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงฉับพลันทางดิจิทัล ประกอบด้วย นวัตกรรมทางดิจิทัล คือ กระบวนการของการรวมเข้าด้วยกันขององค์ประกอบดิจิทัลและทางกายภาพเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ หรือรูปแบบธุรกิจรวมเข้าด้วยกัน โดยเสนอเข้าไปสู่ตลาดเป้าหมาย โดยส่งผลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในวงกว้างเพื่อให้เกิดการการใช้งานอย่างแพร่หลาย ส่วนระบบนิเวศทางดิจิทัล คือ เครือข่ายทางสังคมของการพึ่งพาซึ่งกันและกันของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเชื่อมโยงสิ่งที่เกี่ยวข้องกันโดยขึ้นอยู่กับบริบทการใช้งานที่เฉพาะเจาะจงของผลิตภัณฑ์หรือบริการ หรือบริบทของธุรกิจ และเหตุผลของการให้คุณค่า คือ กำหนดมาตรฐาน และบรรทัดฐานของการให้คุณค่าโดยเป็นการประสานงานร่วมกันระหว่างความสามารถที่ทำได้และข้อจำกัดของนวัตกรรมในการออกแบบ และการพยายามในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางดิจิทัล เพื่อระบุมูลค่า

รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน

การศึกษาขององค์ประกอบการเปลี่ยนแปลงฉับพลันของ Seba Technology พบว่า ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ จะทำให้ตลาดเกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลันประกอบด้วยโมเดลหลัก 4 แบบ ที่อธิบายสาเหตุของการเกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน (Arbib & Seba, 2017) ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านล่าง (Disruption from below) โดยที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ที่มีคุณสมบัติและศักยภาพที่ด้อยกว่าผลิตภัณฑ์หลักในตอนแรก แต่ทำการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นในราคาที่ถูกลงในอัตราที่รวดเร็ว โดยมีเทคโนโลยีเป็นปัจจัยส่งเสริม ซึ่งเมื่อเริ่มต้นจะเป็นการตอบสนองความต้องการในตลาดเฉพาะ แต่ต่อมาได้พัฒนาให้สามารถใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น และได้ขยายตัวไปยังตลาดใหม่ ซึ่งในที่สุดผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นก็จะพัฒนาจนล้ำหน้าไปข้างหน้า กลายเป็นคู่แข่งกับผลิตภัณฑ์และบริการเดิม และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับตลาด อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์

2) การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านบน (Disruption from above) คือ การที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ที่มีคุณสมบัติเหนือกว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักที่อยู่ในตลาดเดิม แต่ราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการของคู่แข่งขันมาก อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาด้วยการเปลี่ยนแปลงด้านราคาของเทคโนโลยีส่งผลให้ต้นทุนของผลิตภัณฑ์และบริการได้ลดลงจนกลายเป็นราคาที่ถูกกว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการหลัก จึงได้รับความนิยมและใช้กันแพร่หลายอย่างรวดเร็ว และส่งผลให้ตลาดเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน เช่น รถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle) ซึ่งเป็นยานพาหนะที่ขับเคลื่อนโดยมอเตอร์ไฟฟ้าแทนการใช้เครื่องยนต์ที่มีการเผาไหม้แบบสันดาป ซึ่งเป็นรถยนต์ที่มีคุณสมบัติในการลดมลพิษที่ปล่อยสู่ชั้นบรรยากาศ โดยใช้แบตเตอรีลิเทียมไอออนในการขับเคลื่อน โดยแบตเตอรีลิเทียมไอออนในปัจจุบันมีราคาสูง และมีน้ำหนักมาก ถ้าหากสามารถลดน้ำหนัก และราคาลง โดยที่สามารถเก็บไฟได้เท่าเดิม จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตถูกกว่ารถที่ขับเคลื่อนด้วยน้ำมัน

3) การเปลี่ยนแปลงฉับพลันแบบบิกแบง (Big Bang Disruption) คือ การที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการชนิดใหม่มีคุณบัติที่ดีกว่า ทำงานได้เร็วกว่า และราคาถูกกว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักที่อยู่ในตลาดเดิมได้มาแทนผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างรวดเร็วจนเกินกว่าสินค้าในตลาดเดิมๆ จะสามารถปรับตัวได้ทันจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงฉับพลัน เช่น Uber เป็นต้น

4) การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านข้าง (Disruption from the edge) โดยเป็นการที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการมีการปรับปรุงทีละเล็กทีละน้อยแต่ในทุกมิติ เช่น การผลิตและขายไฟฟ้าด้วยแผงโซลาร์เซลล์จากภาคครัวเรือน ที่มีการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยีการผลิตแผงโซลาร์ เซ็นเซอร์ แบตเตอรีเก็บไฟ การบริหารจัดการ การส่งไฟและการขายไฟ ถึงแม้ผู้ผลิตไฟรายใหญ่จะหันมาทำพลังงานแสงอาทิตย์มากขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถแข่งขันกันรายย่อยจากภาคครัวเรือนที่ติดตั้งบนบ้านพักอาศัยหลายล้านราย ซึ่งต้นทุนต่ำกว่าและใช้พื้นที่น้อยกว่ามาก

สรุป

โลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งได้ถูกกระตุ้นจากการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ที่ส่งผลกระทบไปทั่วโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2563 ต่อเนื่องมาจนถึงช่วงต้นปี พ.ศ.2564 ซึ่งเป็นปีแห่งการแพร่ระบาดและความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจ หรือแม้กระทั่งการใช้ชีวิตประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการใช้บริการผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยี ส่งผลให้การให้คุณค่าของสินค้าและบริการในมุมมองของผู้บริโภครวมถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ซึ่งมีองค์ประกอบ ได้แก่ นวัตกรรมทางดิจิทัล (Digital Innovation) ระบบนิเวศทางดิจิทัล (Digital Ecosystem) และเหตุผลของการให้คุณค่า (Value Logics) โดยมีรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน 4 รูปแบบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านล่าง คือ ทำการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นในราคาที่ถูกลงในอัตราที่รวดเร็ว รูปแบบที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านบน คือ การที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ที่มีคุณสมบัติเหนือกว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักที่อยู่ในตลาดเดิมแต่มีราคาที่ใกล้เคียงหรือถูกกว่า รูปแบบที่สาม การเปลี่ยนแปลงฉับพลันแบบบิกแบง คือ การที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการชนิดใหม่มีคุณบัติที่ดีกว่า ทำงานได้เร็วกว่า และราคาถูกกว่า โดยมีการแทนที่อย่างรวดเร็วจนเกินกว่าสินค้าในตลาดเดิมๆ จะปรับตัวทัน และรูปแบบการเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากด้านข้าง โดยเป็นการที่ผลิตภัณฑ์หรือบริการมีการปรับปรุงทีละเล็กน้อยแต่ในทุกมิติ

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันที่ได้รับการกระตุ้นจากการแพร่ระบาดในช่วงเวลาของความไม่แน่นอนในการดำเนินุรกิจ ซึ่งนักธุกิจ ผู้บริหาร เจ้าของกิจการ และบุคคลทั่วไปต่างได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันกันถ้วนหน้า ดังนั้นจึงควรเกิดความตระหนักรู้ในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวเพื่อที่จะปรับตัว รวมถึงปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดในสถานการณ์ที่ยากลำบากเพื่อรอวันที่โอกาสที่ดีได้วนรอบกลับมาอีกครั้งตามวัฏจักรของธุรกิจ

บรรณานุกรม

ฐะนุพงศ์ ศรีกาฬสินธุ์ อรรถศิษฐ์ พัฒนะศิริ และอัญชนา กลิ่นเทียน. (2563). **“Digital Disruption: เรากำลังถูกเทคโนโลยีทำลายล้างจริงหรือไม่? แล้วอะไรทำให้เกิด Digital Disruption?”**. (ออนไลน์) วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ออนไลน์) สืบค้นจาก http://cosci.swu.ac.th/news-event/information/2 0 2 0 / digital-disruption เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2564.

พัชราภรณ์ วรโชติกำจร และ สิทธิชัย วรโชติกำจร. (2563). **“การอยู่รอดจากการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัล”**. วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(ออนไลน์) สืบค้นจาก http://cosci.swu.ac.th/news-event/information/2020/digital-disruption เข้าถึง เมื่อ 9 มีนาคม 2564

วรัญญา เยาวรัตน์ ลี ภัทรี ฟรีสตัด และศักดิ์ชาย จันทร์เรือง (2560). ปัจจัยสาเหตุที่ส่งอิทธิพลต่อการพัฒนาเพื่อความอยู่รอดขององค์การธุรกิจในประเทศไทย. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี**. ฉบับที่ 11 มกราคม-พฤศภาคม 2560

ศูนย์บริหารสถานการณ์ โควิด-19. (2564). **สถานการณ์ COVID-19 ในประเทศไทย.** (ออนไลน์) สืบค้นจาก http://www.moicovid.com/ เข้าถึงเมื่อ วันที่ 2 มีนาคม 2564

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). (ออนไลน์). ค้นจาก https://www.ops.go.th/main/index.php/knowledge-base/article-pr/655 เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2564.

Arbib, J., & Seba, T. (2017). Rethinking Transportation 2020-2030. **RethinkX,** May, 143, 144.

Burton, S. L. (2021). **Technological Digital Disruption in the Age of Artificial Intelligence: A New Paradigm for Leadership**. In Cultivating Entrepreneurial Changemakers through Digital Media Education (pp. 1-35). IGI Global. DOI: 10.4018/978-1-7998- 5808-9.ch001

Carreon, J. R., & Tian, W. (2021). **Communicating Digital Disruption** by An Online Newspaper in Thailand.

Elvin, L., & Rampen, J. (2015). **Ebay millionaires: the secrets of the biggest online sellers revealed**. Mirror.

Google, Temasek and Bain. (2020). **"e-Conomy SEA 2020 At full velocity: Resilient and racing ahead"**

Gregg, D., & Parthasarathy, M. (2017). Factors affecting the long-term survival of eBay ventures: a longitudinal study. **Small Business Economics**, 49(2), 405-419.

Rauch, M., Wenzel, M., & Wagner, H. T. (2016). **The digital disruption of strategic paths: an experimental study**.

Reuschke, D., Mason, C., & Syrett, S. (2021). Digital futures of small businesses and entrepreneurial opportunity. **Futures.**

Selander L., Henfridsson O. & Svahn F. (2013). Capability search and redeem across digital ecosystems. **J Inf Technol** 28(3):183–197

Skog, D. A., Wimelius, H., & Sandberg, J. (2018). Digital disruption. **Business & Information Systems Engineering**, 60(5), 431-437.

Weill, P., & Woerner, S. L. (2015). Thriving in an increasingly digital ecosystem**. MIT Sloan Management Review,** 56(4), 27.

Received: 30 มีนาคม 2564
Revised: 21 เมษายน 2564
Accepted: 25 เมษายน 2564

พันธุมบุรี : พระพุทธศาสนาในสุพรรณบุรี
About of PhanThumburi, Buddhism in Suphanburi

พระครูสิทธิปัญญากร (ธนปญฺโญ/ศิริพฤกษ์)
Phrqa Khru Sitthipanyakorn (Dhanapañño/Siriphruek).

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอประวัติศาสตร์ของพันธุมบุรี หรือจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองโบราณ พบหลักฐานเริ่มตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ ฟูนัน อมราวดี ทวารวดี และศรีวิชัย สุพรรณบุรีเดิมมีชื่อว่า ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิ หรือ “พันธุมบุรี” ในด้านประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชชาติไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้แก่ ชัยชนะแห่งสงครามยุทธหัตถีที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ณ สมรภูมิดอนเจดีย์ พบหลักฐานภายในและรอบเมืองอู่ทอง โดยมีโบราณสถานส่วนใหญ่เหลือเพียงส่วนฐาน โบราณสถานสำคัญเช่น เจดีย์ โบราณวัตถุที่สำคัญเช่น จารึกคาถา เยธมฺมาฯ ภาษาบาลีอักษรปัลลวะ และจารึก นโมพุทฺธายะ อักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต เศียรพระพุทธรูปทองคำ พระพิมพ์ดินเผาปางสมาธิ พระพุทธรูปสำริด ลักษณะคล้ายศิลปะศรีวิชัย

คำสำคัญ: พันธุมบุรี, พระพุทธศาสนา, สุพรรณบุรี

Abstract

This academic article, the author aims to present the history of Phanthumburi or Suphanburi province. An ancient city Found evidence starting from the Suvarnabhumi period, Funan, Amrawadee, Dvaravati and Srivijaya Suphanburi was originally named Dvaravati Srisuphanphum or "Phanthomburi" In the history of salvage of Thai independence in the Ayutthaya period Such as the victory of the war, Iuthaheete, where King Naresuan the Great triumphed over Phra Maha Uparaja at the Don Chedi battlefield. Found evidence in and around U Thong city With most of the archaeological sites left only at the base Important archaeological sites such as pagodas, important artifacts such as the inscription of Yethmma, Pali language, Pali script And the inscription of Namopudhaya, Palawan, Sanskrit Golden buddha head Clay Buddha amulet Bronze Buddha Characteristics similar to Srivijaya art.

Keywords: PhanThumburi, Buddhism, Suphanburi

บทนำ

พันธุมบุรี หรือในปัจจุบันก็คือ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองโบราณ พบหลักฐานทางโบราณคดีมีอายุไม่ต่ำกว่า 3,500 - 4,000 ปี โบราณสนาน โบราณวัตถุ ที่ขุดพบมีทั้งยุคหินใหม่ ยุคสำริด ยุคเหล็ก และสืบทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ ฟูนัน อมราวดี ทวารวดี และศรีวิชัย สุพรรณบุรีเดิมมีชื่อว่า ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิหรือ **"พันธุมบุรี"** ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำท่าจีน แถบบริเวณตำบลรั้วใหญ่ไปจรดตำบลพิหารแดง ต่อมาพระเจ้ากาแตได้ย้ายเมืองมาตั้งอยู่ที่ฝั่งขวาของแม่น้ำแล้วโปรดให้มอญน้อยไปสร้างวัดสนามชัย และบูรณะวัดป่าเลไลยก์ พร้อมชักชวนให้ข้าราชการจำนวน 2,000 คนบวช จึงขนานนามเมืองใหม่ว่า **"สองพันบุรี"** ครั้งถึงสมัยพระเจ้าอู่ทอง ได้สร้างเมืองมาทางฝั่งใต้หรือทางตะวันตกของแม่น้ำท่าจีนชื่อเมืองเรียกว่า **"อู่ทอง"** จวบจนสมัยขุนหลวงพะงั่ว เมืองนี้จึงเรียกชื่อว่า สุพรรณบุรี นับแต่นั้นมา (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, ประวัติเมืองสุพรรณบุรี)

พันธุมบุรี หรือจังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้แก่ ชัยชนะแห่งสงครามยุทธหัตถีที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ณ สมรภูมิดอนเจดีย์ เป็นมหาวีรกรรมคชยุทธอันยิ่งใหญ่ที่ได้ถูกจารึกไว้ในด้านวรรณคดี เป็นเมืองต้นกำเนิดแห่งตำนาน **"ขุนช้างขุนแผน"** วรรณคดีไทยเรื่องราวและสถานที่ที่ปรากฏตามท้องเรื่องยังคงมีให้เห็นในปัจจุบัน (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, ประวัติเมืองสุพรรณบุรี)

พันธุมบุรีกับพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนาได้มีการแผ่ขยายไปทั่ว และมีการพัฒนาการจากประเทศอินเดียเข้าสู่ยังประเทศไทย จากหลักฐานที่แสดงไว้อย่างชัดเจนคือ เมืองพันธุมบุรี เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 เป็นต้นมาจนถึงสมัยรัชกาลปัจจุบันทุกๆ พระองค์ ต่างเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ถวายความอุปถัมภ์ค้ำชู เชิดชูพระพุทธศาสนาด้วยการขอแสดงพระองค์เป็นพุทธมามกะ พระพุทธศาสนาเข้าสู่แคว้นสุวรรณภูมิ เริ่มตั้งแต่สมัยทวารวดี มาจนถึงยุคปัจจุบัน พระพุทธศาสนาถือว่ามีส่วนช่วยให้ชนในประเทศได้อยู่ดีมีสุข เพราะหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์นั้น เป็นประโยชน์ต่อการประพฤติปฏิบัติ และประกอบสัมมาอาชีพในทางที่ถูกที่ควรมาจวบจนถึงยุคปัจจุบันนี้

ขอบเขตของเรื่อง

บทความงานวิจัยเรื่อง พันธุมบุรี พระพุทธศาสนาในสุพรรณบุรี ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จากเอกสารประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา และเอกสารทางพระพุทธศาสนาในสุพรรณบุรี งานเขียน งานวิจัย บทความ เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องโดยมีขอบข่ายครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่เกี่ยวกับ ประวัติความสำคัญของเมืองโบราณในจังหวัดสุพรรณบุรี 1) ศึกษา

จดหมายเหตุ 2) ศึกษาโบราณสถานในจังหวัดสุพรรณบุรี 3) ศึกษาการส่งเสริมแนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานและพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี

พันธุมบุรี : พระพุทธศาสนาในสุพรรณบุรี

พันธุมบุรี หรือจังหวัดสุพรรณบุรีปัจจุบัน ตามประวัติศาสตร์ชาติไทยและประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา นับได้ว่าเป็นเมืองโบราณคดีที่เก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย ตั้งอยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศไทย มีอายุถึงยุคหินใหม่ ประมาณ 3,500-4,000 ปี สืบต่อเนื่องกันเรื่อยมาจนถึงยุคสัมฤทธิ์และเหล็กอายุราว 2,500 ปี ล่วงเข้าสู่ยุคสุวรรณภูมิ ฟูนัน อมรวดี ทวารวดี ศรีวิชัย อู่ทอง อยุธยา และปัจจุบันนี้โบราณวัตถุ โบราณสถาน ที่พบเป็นประจักษ์พยานบ่งบอกว่าพันธุมบุรี หรือจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองที่เก่าแก่ตามประวัติความเป็นมา ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในจังหวัดสุพรรณบุรี

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ตั้งอยู่ในตำบลรั้วใหญ่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรี ถนนสมภารคง แยกจากถนนมาลัยแมน ไปประมาณ 300 เมตรในสมัยก่อนเป็นศูนย์กลางของเมืองสุพรรณภูมิ เป็นวัดคู่บ้านคู่เมือง สันนิษฐานว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 600 ปี ปรางค์องค์ประธานซึ่งเป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่ง เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ เมื่อปี พ.ศ.2456 ชาวบ้านลักลอบขุดค้นหาทรัพย์สินจนทรุดโทรมไปมาก พระพิมพ์ผงสุพรรณบุรีที่โด่งดังมาก อันเป็นหนึ่งใน “เบญจภาคี” ก็ได้ไปจากกรุในองค์พระปรางค์นี้ และพระเครื่องที่มีชื่อเสียงอื่นๆ ที่นอกเหนือจากพระผงสุพรรณ เช่น พระกำแพงศอก พระมเหศวร พระสุพรรณยอดโถ พระสุพรรณหลังผาน ตลอดจนพระเนื้อชินต่างๆ ซึ่งปัจจุบันหายาก นักโบราณคดีหลายท่านให้ความเห็นว่า น่าจะเป็นศิลปะการก่อสร้าง ในสมัยอู่ทองสุพรรณภูมิ เพราะหลักฐานการก่อสร้าง เป็นการก่ออิฐไม่ถือปูน ซึ่งเป็นวิธีการเก่าแก่ก่อนสมัยอยุธยา

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี เดิมเป็นวัดสำคัญของเมืองโบราณสุพรรณบุรีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ก่อนถูกทิ้งร้างไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อคราวสงครามเสียกรุงศรีอยุธยาตอนต้น และเมื่อสงครามครั้งที่ 2 เสียกรุงศรีอยุธยา พุทธศักราช 2310 จากนั้นจึงมีการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่อีกครั้ง ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ประวัติการสร้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี ปรากฏในจารึกบนแผ่นลานทองที่พบจากกรุพระปรางค์ และยอดนภศูล เมื่อพุทธศักราช 2156 ข้อความในจารึกระบุถึงการสร้างพระสถูป (องค์พระปรางค์) ของพระมหากษัตริย์ และการปฏิสังขรณ์โดยพระราชโอรสในสมัยต่อมา ซึ่งนักวิชาการมีความเห็นว่า พระมหากษัตริย์ผู้ทรงสร้าง อาจหมายถึงสมเด็จพระนครินทราธิราช หรืออาจหมายถึงสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) จึงนำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่า วัดพระศรีรัต

นมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี สถาปนาขึ้นช่วงต้นกรุงศรีอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ ๒๐) ระหว่างรัชกาลใดรัชกาลหนึ่ง

แผนผังสถาปัตยกรรมประกอบไปด้วย เจดีย์ทรงปรางค์เป็นประธานของวัด ด้านข้างมีปีกปรางค์หรือปรางค์ขนาดเล็กขนาบปรางค์ประธานทั้งสองข้าง ทำระเบียงคตล้อมอยู่โดยรอบ ด้านนอกระเบียงคตมีวิหารหลวงอยู่ด้านหน้าทางทิศตะวันออก และอุโบสถอยู่ด้านหลังทางทิศตะวันตก โดยสร้างอยู่แนวเดียวกับปรางค์ประธาน ตามความนิยมในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น นอกระเบียงคตยังมีวิหารราย และเจดีย์รายอีกหลายองค์รายล้อมอยู่โดยรอบ

ลักษณะทางศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมของพระปรางค์ พระปรางค์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี ก่อด้วยอิฐสอดิน ผิวด้านนอกฉาบปูนส่วนฐานทำเป็นชุดฐานบัวลูกฟัก สี่เหลี่ยมย่อมุมซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป 4 ชั้น รองรับองค์เรือนธาตุ ลักษณะมุมมีมุมประธานซึ่งมีขนาดใหญ่อยู่กลาง มุมย่อยซึ่งมีขนาดใหญ่อยู่กลาง มุมย่อยซึ่งมีขนาดเล็กกว่าขนาบทั้งสองข้าง องค์เรือนธาตุสอบโค้งเข้าหาส่วนบน ย่อมุมรับกับส่วนฐาน มีมุมซุ้มจระนำทั้ง 4 ด้าน เฉพาะด้านทิศตะวันออกทำเป็นคูหาประดิษฐานพระปรางค์จำลอง ผนังห้องคูหาทั้ง 3 ด้านฉาบปูนเรียบ เพดานบุด้วยแผ่นไม้กระดาน และมีบันไดขึ้นสู่คูหาเพียงด้านเดียว หน้าบันเรือนธาตุทำเป็นซุ้มลดซ้อนกัน 2 ชั้น ประดับลวดลายปูนปั้นเป็นรูปมกรและนาค บริเวณชั้นบัวรัดเกล้าปรากฏรูปเทพพนมระหว่างมกรและนาค บริเวณชั้นบัวรัดเกล้าปรากฏลวดลายปูนปั้นเป็นรูปอุบะและกลีบบัว อันเป็นแบบประเพณีนิยมสมัยอยุธยาตอนต้นสามารถเปรียบเทียบได้กับชั้นบัวรัดเกล้าที่พระปรางค์วัดราชบูรณะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เหนือขึ้นไปเป็นชั้นเชิงบาตรครุฑแบก ยักษ์แบก แต่ปัจจุบันปรากฏเพียงปูนปั้นรูปยักษ์บริเวณมุมย่อยเท่านั้น นอกจากนี้บริเวณหน้ากระดานของวิมานชั้นแรกยังปรากฏลวดลายปูนปั้นเป็นรูปหงส์ รูปใบไม้ ในกระจกอีกด้วย ส่วนยอดพระปรางค์ประกอบด้วยชั้นวิมานจำลองซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป ๗ ชั้น สอบโค้งเข้าหาปลายบริเวณมุมและด้านประดับด้วยกลีบขนุนและซุ้มบันแถลง ยอดพระปรางค์ประดับด้วยนภศูล

เมื่อ พ.ศ.2456 ในคราวขุดกรุพระปรางค์วัดนี้ได้พบจารึกลานทองหลายลานด้วยกัน ที่สำคัญคือ จารึกที่กล่าวถึงกษัตริย์สองพระองค์ที่ทรงสร้างและทรงซ่อมพระปรางค์องค์ดังกล่าวไว้ด้วย (จารึกหลักที่ 47) ซึ่งอายุของจารึกลานทองแผ่นนี้ นักภาษาโบราณหลายท่าน (ก่องแก้ว วีรประจักษ์, เทิม มีเต็ม, อุไรศรี วรศะริน) ให้ความเห็นว่า อักษรในจารึกลานทองแผ่นนี้เป็นรูปอักษรในราวพุทธศตวรรษที่ 24 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่เมื่อพิจารณาตามข้อความในจารึกและพระนามพระมหากษัตริย์แล้วจะเห็นว่าเป็นพระนามกษัตริย์ในสมัยอยุธยา ขัดกันกับรูปอักษรมาก ในขณะที่พิจารณาทางรูปแบบศิลปกรรมศิลปกรรมขององค์ปรางค์ก็เป็นศิลปกรรมสมัยอยุธยา จึงมีทางเป็นไปได้ว่า จารึกลานทอง หลักที่ 47 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุนี้เป็นจารึกที่สร้างขึ้นใหม่ โดยใช้อักษรข้อความลอกเลียนแบบจารึกของเดิมซึ่งชำรุด

ในปี พ.ศ.2542-2543 ฝ่ายวิชาการ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี ได้ดำเนินงานขุดค้นบริเวณวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ พบว่าบริเวณดังกล่าวนี้ปรากฏร่องรอย

กิจกรรมของมนุษย์ในอดีตมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 3710) กรมศิลปากร ประกาศขึ้นทะเบียนวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นโบราณสถานสำคัญสำหรับชาติ หลังจากนั้นได้มีการดำเนินงานขุดศึกษาโบราณคดี และบูรณะโบราณสถานบางส่วนเป็นระยะๆ และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์จนแล้วเสร็จ เมื่อพุทธศักราช 2562

เมืองอู่ทอง

ลักษณะทางกายภาพของเมืองโบราณอู่ทอง เป็นเมืองสมัยทวารวดีที่มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ โดยมีคูน้ำ 1 ชั้น มีแนวคันดินขนาบทั้งสองฝั่งคูน้ำ ผังเมืองเป็นวงรี วงตัวในแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ - ตะวันตกเฉียงใต้ มีขนาดกว้างประมาณ 750 เมตร และยาวประมาณ 1,650 เมตร เนื้อที่โดยรวมประมาณ 976 ไร่ ลักษณะพื้นที่ตั้งเมืองเป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับลอนชันไปจนถึงเทือกเขาทิศตะวันตกของตัวเมือง พื้นที่ตัวเมืองอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 6 เมตร มีแม่น้ำจระเข้สามพันไหลผ่านด้านตะวันออกของเมืองส่วนด้านตะวันตกเป็นแนวทิวเขาทอดยาวในแนวเหนือ - ใต้ ประกอบด้วย เขาทุ่งดินดำ เขาพุทอง เขาตาก้าว เขาโกปิดทอง เขาพระ เขารางกะปิดและเขาคอก เทือกเขาเหล่านี้โดยเฉพาะเขารางกะปิดและเขาคอก เป็นต้นกำเนิดของลำน้ำที่ไหลเข้าคูเมือง เช่น ลำห้วยรวก และห้วยหางนาค ก่อนไหลออกจากคูเมืองลงไปรวมกับแม่น้ำจรเข้สามพันซึ่งไหลผ่านออกไปทางตะวันออกลงไปรวมกับแม่น้ำท่าว้าทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเมือง (สุภมาศ ดวงสกุลและคณะ2562 : 5-9)

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยกึ่งก่อนประวัติศาสตร์ (ช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 12) ได้พบหลักฐานทางโบราณคดีในช่วงก่อนประวัติศาสตร์ จำพวกขวานหินขัดบริเวณเมืองโบราณอู่ทองแต่พบน้อยชิ้น การสำรวจในระยะหลังของกรมศิลปากรตรงพื้นที่ลาดเชิงเขาและพื้นที่ราบลูกคลื่นบริเวณรอบเทือกเขาทางตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองโบราณอู่ทอง เช่น เขาโกปิดทอง เขากำแพง เขาทุ่งดินดำ ได้พบขวานหินขัดกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวด้วย แสดงให้เห็นว่าในช่วงปลายสมัยหินใหม่บริเวณเชิงเขารอบเมืองอู่ทองเป็นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยของคนโบราณ ซึ่งศาสตราจารย์ชิน อยู่ดี ได้เคยกำหนดอายุขวานหินขัดที่พบในพื้นที่อู่ทองโดยการศึกษาเปรียบเทียบได้ราว 3,000 ปีมาแล้ว (ชิน อยู่ดี 2509 : 43-50)

หลักฐานการตั้งถิ่นฐานของผู้คนในระยะแรกในพื้นที่อู่ทองและรอบๆ เห็นได้ชัดเจนในช่วงสมัยโลหะ (สมัยเหล็ก) ตั้งแต่เมื่อราว 1,900-2,500 ปีที่แล้ว หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ 1-6 โดยชุมชนสมัยนี้เป็นชุมชนหมู่บ้านที่ไม่หนาแน่น ส่วนใหญ่เกาะกลุ่มกระจายตัวอยู่ตามแม่น้ำท่าว้า - ท่าคอย - จระเข้สามพัน ซึ่งได้พบเนินดินที่ฝังศพสมัยนี้จำนวนมาก เช่น ที่บ้านนาลาว บ้านดอนมะเกลือ ดอนยายก่อย โคกสำโรง ดอนคา (อู่ทอง) ดอนมะกัก ปลายน้ำ ดอนคา (ดอนเจดีย์) แต่น่าเสียดายที่แหล่งเหล่านี้ถูกขุดทำลายเพื่อหาลูกปัดเกือบทุกแหล่ง โดยแหล่งโบราณคดีร่วมสมัยนี้ที่มี

ชื่อเสียงและได้รับการขุดค้นศึกษาอย่างเป็นระบบคือ แหล่งโบราณคดีดอนตาเพชรซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปในเขตอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

จากการขุดค้นทางโบราณคดีที่แหล่งโบราณคดีบ้านนาลาว ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของเมืองโบราณอู่ทองราว 3 กิโลเมตร โดยพรชัย สุจิตต์ ในปี พ.ศ. 2525 และวสันต์ เทพสุริยานนท์ ในปี พ.ศ.2544 พบกิจกรรมการฝังศพ ขวานหินขัด ลูกปัดแก้ว ตะกรันแร่ และเครื่องมือโลหะ โดยไม่พบหลักฐานเกี่ยวกับการนับถือศาสนาเลย จึงกำหนดอายุให้อยู่ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย (สมัยเหล็ก) และอาจมีการอยู่อาศัยสืบเนื่องมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ นอกจากนี้แล้ว พจนกกาญจนจันทร ยังสำรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็กตอนปลาย จนถึงช่วงก่อนสมันทวารวดีอายุราว 1,500-2500 ปีมาแล้ว ที่แหล่งโบราณคดีบ้านวังขอนในพื้นที่ด้านตะวันออกของคูเมืองอู่ทองด้วย (วสันต์ เทพสุริยานนท์ 2545 : 127-150)

ล่วงเข้าสู่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 6-9 (1,700-1,900 ปีที่แล้ว) บริเวณที่ตั้งเมืองอู่ทองจึงเริ่มมีคนอพยพเข้ามาอยู่อาศัยกันหนาแน่นมากขึ้น ในช่วงระหว่างพุทธศตวรรษที่ 6-9 ซึ่งจัดเป็นช่วงที่เครือข่ายการค้าข้ามภูมิภาคจากอินเดีย - โรมันและจีนเติบโต ชุมชนที่เมืองอู่ทองมีพัฒนาการเป็นอย่างมากในช่วงเวลานี้ ดังหลักฐานการเข้ามาของรูปแบบภาชนะจากอินเดียในชั้นดินที่แหล่งโบราณคดีบ้านท่าม่วง อำเภออู่ทอง การพบเหรียญโรมันสมัยจักรพรรดิวิคโตรินุส (พ.ศ.812-814) รวมถึงลูกปัดกึ่งหินมีค่าแบบอินเดียที่กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 6 ในเมืองอู่ทองก็แสดงถึงการเป็นชุมชนชุมทางการค้าที่สำคัญระยะนี้ ซึ่งคล้ายกับโบราณวัตถุที่พบที่เมืองออกแก้ว ประเทศเวียดนาม และเป็นเมืองท่าสำคัญของอาณาจักฟูนัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ควอริชต์ เวลซ์ เกี่ยวกับเมืองจินหลิน

ซึ่งเป็นรัฐสมัยก่อนทวารวดี (Pre-Dvaravati state) ที่ปรากฏในจดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์เหลียงว่าน่าจะตรงกับเมืองอู่ทอง เมื่อเข้าสู่ช่วงระหว่างพุทธศตวรรษที่ 9-11 (1,500-1,700 ปีที่แล้ว) เป็นช่วงที่ขุดค้นพบภาชนะแบบทวารวดีในชั้นดินบริเวณตัวเมืองอู่ทองและรอบๆ เป็นจำนวนมากขึ้น ที่สำคัญคือการปรากฏงานศิลปกรรมในศาสนาพุทธที่ได้รับอิทธิพลศิลปะอมราวดีจากอินเดีย ได้แก่ พระสงฆ์อุ้มบาตรดินเผา 3 รูป พระพุทธรูปนาคปรกดินเผา และรูปกินรีที่สวมศิราภรณ์ หลักฐานดังกล่าวนี้แสดงถึงการเข้ามาของพุทธศาสนาที่น่าจะตั้งมั่นในเมืองนี้ เนื่องจากโบราณวัตถุข้างต้นเป็นของติดกับอาคารศาสนสถาน จึงน่าเชื่อว่าคนอู่ทองอาจนับถือพุทธศาสนาหรืออย่างน้อยก็รู้จักศาสนาแล้วตั้งแต่เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 9-10 (ชิน อยู่ดี 2509 : 43-50)

สมัยทวารวดี (ราวพุทธศตวรรษที่ 12-16) เมืองโบราณอู่ทองมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างแท้จริงในสมัยทวารวดี นักวิชาการหลายท่านจึงมีข้อสันนิษฐานว่าเมืองโบราณอู่ทองอาจเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดีในระยะแรก และหลักฐานส่วนใหญ่บ่งชี้ว่าเมืองอู่ทองอาจจะเป็นศูนย์กลางทางศาสนาที่สำคัญแห่งหนึ่งในสมัยทวารวดี หลักฐานที่พบบริเวณเมืองอู่ทอง ในเวลานี้อาจแบ่งได้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับศาสนา หลักฐานเกี่ยวกับการติดต่อกับดินแดนอื่นๆ และหลักฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง โดยแต่ละส่วนมีหลักฐานสำคัญ ดังนี้

1 หลักฐานเกี่ยวกับศาสนา ที่เมืองอู่ทองพบหลักฐานทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์เช่นเดียวกับเมืองสมัยทวารวดีแห่งอื่นๆ สำหรับศาสนาพุทธนั้น พบหลักฐานภายในและรอบเมืองอู่ทอง โดยมีโบราณสถานเนื่องในพุทธศาสนานับรวมกันได้มากกว่า 20 แห่ง ส่วนใหญ่เหลือเพียงส่วนฐาน ตัวอย่างโบราณสถานสำคัญเช่น เจดีย์หมายเลข 1,2,10 และ 11 โบราณวัตถุที่สำคัญเช่น จารึกคาถาเยธมฺมาฯ ภาษาบาลีอักษรปัลลวะ และจารึกนโมพุทฺธายะ อักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 “**ธรรมจักร**” อิทธิพลศิลปะอินเดียแบบคุปตะ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12-13 เศียรพระพุทธรูปทองคำ จากการขุดแต่งเจดีย์หมายเลข 2 อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12-14 แผ่นพระพิมพ์ดินเผาปางสมาธิ พุทธรูปสำริด และประติมากรรมสำริดพระโพธิสัตว์ปัทมปาณี ลักษณะคล้ายศิลปะศรีวิชัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14

ส่วนหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์นั้นพบอยู่นอกเมืองโบราณอู่ทอง โดยพบรูปเคารพเนื่องในศาสนาพราหมณ์ไศวนิกาย เช่น เอกมุขลึงค์ อายุราวศตวรรษที่ 12-13 ที่คอกช้างดินตรงเชิงเขาคอก พื้นที่นี้มีประวัติการค้นพบศิวลึงค์อีกชิ้นหนึ่ง และมีเทวสถานหลายแห่งตั้งเรียงรายอยู่ริมห้วยน้ำตกพุม่วง จารึกแผ่นทองแดง ตราประทับ ดินเผารูปตรีศูล และเนื่องในไวษณพนิกายเช่น ประติมากรรมพระวิษณุ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 (อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2545 : 75)

2. หลักฐานเกี่ยวกับการติดต่อกับดินแดนอื่นๆ นอกเหนือจากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับศาสนาแล้ว เมืองโบราณอู่ทอง ในสมัยทวารวดียังพบหลักฐานการติดต่อกับดินแดนอื่นๆ ทั้งจีน อินเดีย อาหรับและเปอร์เซีย โดยพบภาพดินเผาหรือภาพปูนปั้นรูปชาวต่างชาติ เหรียญตราต่างประเทศ เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ถัง และเครื่องถ้วยเคลือบจากตะวันออกกลาง (เปอร์เซีย)

3. หลักฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การพบเหรียญเงินมีจารึกอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต กำหนดอายุราวพุทธศาสนาที่ 12 จำนวน 3 เหรียญ ที่โบราณสถานคอกคอกช้างดิน ซึ่งยอร์ช เซเดส์ เคยอ่านจารึกแบบนี้บนเหรียญที่เคยพบจากเมืองนครปฐมว่า “ศรีทวารวดี ศวรปุณยะ” แปลว่า “บุญกุศลของพระราชาแห่งศรีทวารวดี” และจารึกบนแผ่นทองแดง อักษรหลังปัลลวะ ภาษาสันสกฤต กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-14 กล่าวถึงพระเจ้าหรรษวรมัน ซึ่งศาสตราจารย์ช็องบวสเซอลิเยร์ สันนิษฐานว่าเป็นพระนามของกษัตริย์แห่งทวารวดี อาจแสดงให้เห็นว่าเมืองอู่ทองมีกษัตริย์เป็นผู้ปกครอง ล่าสุดกรมศิลปากรขุดค้นพบพระพิมพ์ดินเผามีจารึกอักษรหลังปัลลวะ ภามอญโบราณ ความว่า “บุญนี้ (เป็นของ) กษัตริย์มะระตา (ผู้สร้าง) พระพุทธรูป” ที่โบราณสถานพุหางนาค หมายเลข 2 บนยอดเขารางกะปิด ได้ช่วยยืนยันการมีอยู่ของกษัตริย์ผู้ปกครองที่เมืองอู่ทองแห่งนี้ (ปรัชญา รุ่งแสงทอง, 2560 : 29)

หลังสมัยทวารวดี (หลังพุทธศตวรรษที่ 16) เมืองอู่ทองน่าจะซบเซาลงหลังสมัยทวารวดีโดยการขุดค้นชั้นดินภายในเมืองพบหลักฐานชัดเจนว่า เมืองนี้แทบไม่มีหลักฐานการอยู่อาศัยในสมัยหลังทวารวดี แต่คงไม่ได้เป็นเมืองร้างไปเสียทีเดียวเนื่องจากยังคงปรากฏศิลปกรรมที่กำหนดอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17 ที่มีอิทธิพลของเขมรเข้ามาดังเห็นได้จากเศียรปูนปั้น รูปยักษ์ และรูปบุคคลที่มี

ไรพระมัสสุแบบเขมร อย่างไรก็ตามนักวิชาการบางท่านเห็นว่าที่เมืองอู่ทองยังไม่พบหลักฐานที่แน่ชัดนักเกี่ยวกับอิทธิพลศิลปะเขมรในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 เมืองอู่ทองเริ่มปรากฏหลักฐานการใช้งานพื้นที่อีกครั้งเมื่อถึงสมัยอยุธยา โดยพบร่องรอยการอยู่อาศัยรอบตัวเมืองอู่ทอง และหลักฐานการเข้ามาบูรณะศาสนสถาน ที่เจดีย์หมายเลข 1 (วัดปราสาทร้าง) โดยเป็นการก่อเจดีย์ใหม่บนฐานเจดีย์เดิมสมัยทวารวดี และยังปรากฏร่องรอยการบูรณะซ่อมแซมเจดีย์หลายแห่งบนยอดเขาด้วย เช่น ที่วัดเขาพระ วัดเขาทำเทียม วัดเขาดีสลัก เป็นต้น (สมศักดิ์ รัตนกุล 2545 : 151) ในพระราชพงศาวดารเหนือกล่าวไว้ว่าพระเจ้ากาแต เป็นเชื้อมาแต่นเรศว์หงษาวดี ได้มาบูรณะวัดโปรดสัตว์ วัดภูเขาทอง วัดใหญ่ แล้วให้มอญน้อยออกไปสร้าง วัดสนามไชย แล้วมาบูรณะ วัดพระป่าเลไลยก์ ในวัดลานมะขวิด แขวงเมืองพันธุมบุรี ขนานนามเมืองใหม่ว่า สองพันบุรี พระองค์อยู่ในราชสมบัติ 40 ปี จึงสวรรคต เมื่อปี จ.ศ.565

พระพุทธศาสนาในเมืองพันธุมบุรี (สุพรรณบุรี)

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา และโบราณคดีของเมืองพันธุมบุรี หรือสุพรรณบุรีนั้น นักวิชาการทั้งชาวไทยและต่างชาติต่างก็ให้ความสนใจศึกษาค้นคว้ากันมานาน และเป็นที่ยอมรับกันว่าเมืองพัธุมบุรี หรือสุพรรณบุรี ได้เริ่มต้นการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินใหม่ แล้วพัฒนามาเป็นรัฐแรกเริ่มในสมัยทวารวดี โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองอู่ทอง จนเมื่อเมืองอู่ทองเสื่อมสลายลงในราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 ดินแดนจังหวัดสุพรรณบุรีก็ไม่ร้างราผู้คนไปแต่อย่างใด หากได้ปรากฏร่องรอยชุมชนโบราณและศาสนสถานที่ได้รับอิทธิพลศิลปกรรมของเขมรหลายแห่ง ที่สำคัญคือเนินทางพระ ในเขตอำเภอสามชุก ซึ่งได้พบศาสนสถานในพุทธศาสนาแบบมหายาน จนกระทั่งในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 18 ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 จึงได้ปรากฏชื่อรัฐอิสระในนาม “สุพรรณภูมิ” ขึ้น โดยมีศูนย์กลางอยู่ในบริเวณที่เป็นตัวจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน

จากการศึกษาร่องรอยจากภาพถ่ายทางอากาศบริเวณตัวจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน ปรากฏร่องรอยเมืองโบราณที่มีคูน้ำและกำแพงเมืองล้อมรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรีให้เห็นอย่างชัดเจน ซ้อนทับอยู่บนเมืองรุ่นแรก ที่มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรี สันนิษฐานว่าเมืองรุ่นแรกนี้เองที่รู้จักกันในนาม สุพรรณภูมิ ซึ่งเป็นเมืองร่วมสมัยกับสุโขทัย เมืองนี้ดำรงฐานะเป็นเมืองอิสระจนถึงสมัยอยุธยาตอนต้น เมื่อสมเด็จพระนครินทราธิราชแห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิเสด็จขึ้นครองราชย์ ณ กรุงศรีอยุธยา จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าอ้ายพระยาพระราชโอรสพระองค์แรกมาครองเมืองสุพรรณภูมิ เมืองนี้จึงมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงของกรุงศรีอยุธยา เชื่อว่าในสมัยนี้เองที่เมืองนี้ถูกลดขนาดลงเหลือเพียงฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรี และเมื่อกรุงศรีอยุธยาทำสงครามกับพม่า เมืองนี้ก็มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านรับศึกพม่าด้วย จนในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงได้โปรดฯ ให้รื้อกำแพงเมืองนี้ลงเสียเพื่อป้องกันไม่ให้พม่ายึดเป็นฐานตีกรุงศรีอยุธยาได้ (สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี)

ที่ตั้งเมืองสุพรรณบุรี ที่สร้างขึ้นในสมัยอู่ทองนั้น ตั้งอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำสุพรรณบุรี (ท่าจีน) ยังมีคูและกำแพงเมืองปรากฏอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ แต่ตัวเมืองในปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลท่าพี่เลี้ยง ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำ สันนิษฐานว่าคงย้ายมาเมื่อสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เพราะในสมัยกรุงธนบุรีกำลังมีศึกพม่าเข้ามาประชิดติดพัน ยังไม่มีเวลาว่างที่จะทรงคิดในเรื่องการสร้างบ้านเมืองใหม่ขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก็แสดงว่าเมืองที่ย้ายมาตั้งขึ้นใหม่นี้ ยังคงเป็นป่าเปลี่ยวอยู่ บ้านเรือนราษฎรก็มีแต่เฉพาะตามริมแม่น้ำเท่านั้น ลึกจากลำน้ำเข้าไปยังเป็นป่าอยู่แทบทั้งสิ้น ตามที่สุนทรภู่กวีเอกของไทยไปเที่ยวเมืองพันธุมบุรี หรือเมืองสุพรรณบุรีในปัจจุบัน ยังพรรณาไว้ในโคลงนิราศสุพรรณว่า “ได้พบเสืออยู่ในบริเวณเมืองสุพรรณบุรีนี้”

สรุป

พันธุมบุรี หรือในปัจจุบันก็คือ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองโบราณ พบหลักฐานทางโบราณคดีมีอายุไม่ต่ำกว่า 3,500-4,000 ปี เริ่มตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ ฟูนัน อมราวดี ทวารวดี และศรีวิชัย สุพรรณบุรีเดิมมีชื่อว่า ทวารวดีศรีสุพรรณภูมิหรือ “พันธุมบุรี” ในด้านประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชชาติไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้แก่ ชัยชนะแห่งสงครามยุทธหัตถีที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชา ณ สมรภูมิดอนเจดีย์

ตามประวัติศาสตร์ชาติไทย เมืองอู่ทองอาจจะเป็นศูนย์กลางทางศาสนาที่สำคัญแห่งหนึ่งในสมัยทวารวดี ศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ เช่นเดียวกับเมืองสมัยทวารวดีแห่งอื่นๆ สำหรับศาสนาพุทธนั้น พบหลักฐานภายในและรอบเมืองอู่ทอง โดยมีโบราณสถานเนื่องในพุทธศาสนานับรวมกันได้มากกว่า 20 แห่ง ส่วนใหญ่เหลือเพียงส่วนฐาน ตัวอย่างโบราณสถานสำคัญเช่น เจดีย์ โบราณวัตถุที่สำคัญเช่น จารึกคาถา เยธมฺมาฯ ภาษาบาลีอักษรปัลลวะ และจารึก นโมพุทฺธายะ อักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤต อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 เศียรพระพุทธรูปทองคำ พระพิมพ์ดินเผาปางสมาธิ พระพุทธรูปสำริด และประติมากรรมสำริด พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี ลักษณะคล้ายศิลปะศรีวิชัย

พระราชพงศาวดารเหนือ พระเจ้ากาแต เป็นเชื้อมาแต่นเรศว์หงษาวดี ได้มาบูรณะวัดโปรดสัตว์ วัดภูเขาทอง วัดใหญ่ แล้วให้มอญน้อยออกไปสร้าง วัดสนามไชย แล้วมาบูรณะ วัดพระป่าเลไลยก์ ในวัดลานมะขวิด แขวงเมืองพันธุมบุรี ขนานนามเมืองใหม่ว่า สองพันบุรี พระองค์อยู่ในราชสมบัติ 40 ปี จึงสวรรคต

บรรณานุกรม

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. **ประวัติเมืองสุพรรณบุรี** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา. http://www.suphanburi.go.th/suphan/ProvinceHistory.php [28 ตุลาคม 2563].

ชิน อยู่ดี. 2509. “เรื่องก่อนประวัติศาสตร์ที่อำเภออู่ทอง.” ใน **โบราณวิทยาเรื่องเมืองอู่ทอง**. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 หน้า 3710, [วันที่ 8 มีนาคม 2478].

ปรัชญา รุ่งแสงทอง. (พฤษภาคม-มิถุนายน, 2560). “โบราณสถานพุหางนาคคือหินตั้งจริงหรือ.” **ศิลปากร 60**, 3 .

พระวิเชียรปรีชา (น้อย). **พงศาวดารเหนือ**. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ มหาเสวกเอก เจ้าพระยาศรีพิพัฒน์รัตนราชโกษาธิบดี (ม.ร.ว.มูล ดารากร) ณ สุสานหลวง วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2503 (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยเขษม) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา. https: //www.baanjomyut.com (7 กันยายน 2563). [10 มกราคม 2564].

วสันต์ เทพสุริยานนท์. (2545). “อู่ทอง: พัฒนาการก่อนพุทธศตวรรษที่ 12.” ใน **โบราณคดีเมืองอู่ทอง**. นนทบุรี: โรงพิมพ์ สหมิตพริ้นติ้ง.

สมศักดิ์ รัตนกุล. (2545). “รายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถาน เมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี” ใน **โบราณคดีคอกช้างดิน**. กรุงเทพมหานคร: ฟันนี่ พับบลิชชิ่ง.

สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี. **ประวัติเมืองสุพรรณบุรี** [ออนไลน์] แหล่งที่มา. http://www.suphanburi.go.th [28 ตุลาคม 2563].

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 2 สุพรรณบุรี. “**โบราณคดีและประวัติศาสตร์เมืองสุพรรณบุรี**.” D-Library | National Library of Thailand, accessed 7 กันยายน 2020.

สุภมาศ ดวงสกุล และคณะ. (2562). **ศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างบนเทือกเขาศักดิ์สิทธิ์ เมืองอู่ทอง**. สมุทรสาคร: บริษัท บางกอกอินเฮ้าส์ จำกัด.

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2545). “โบราณวัตถุชิ้นสำคัญของเมืองอู่ทอง.” ใน **โบราณคดีเมืองอู่ทอง**. (นนทบุรี: โรงพิมพ์สหมิตรพริ้นติ้ง.

Received: *30 มีนาคม 2564*
Revised: *21 เมษายน 2564*
Accepted: *25 เมษายน 2564*

พัฒนาการของวัดในสังคมไทย
Development of temples in Thai society

พระครูชยพัฒนาทร (สุนทโร/น้ำแก้ว)[1]
Phrakhruchayapattanathorn (sundaro/namkaew)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพัฒนาการของวัดในพระพุทธศาสนา วัดในพระพุทธศาสนามีการพัฒนามาแต่ครั้งโบราณกาล จากพื้นที่ที่เป็นป่ามาปรับเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยที่สงบสงัด และได้เพิ่มเติมสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นและเอื้อต่อการปฏิบัติพระพฤติพรหมจรรย์ของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งต่อมาได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาได้สร้างถาวรวัตถุขึ้นภายในวัด โดยการมุ่งประโยชน์ใช้สอยทางศาสนาเป็นหลัก และถือว่าการสร้างสิ่งเหล่านี้ เป็นการบำเพ็ญบุญตามวิธีการทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: พัฒนาการ, วัด, สังคมไทย

Abstract

This academic article aims to present the development of temples in Buddhism. Buddhist temples have been developed since ancient times. From wooded areas to peaceful habitats And added buildings that are necessary and conducive to the practice of chastity of the monks Which later, there were devout Buddhists who built Thawornwatthu within the temple By focusing mainly on religious utility And considered the creation of these things Is a merit-making practice according to the Buddhist method.

Keywords: Development, Temples, Thai society

บทนำ

วัดในพระพุทธศาสนา เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญนับตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน รูปแบบของวัดในสมัยพุทธกาล ในระยะแรกคือที่พักตามโคนไม้ หรือถ้ำ เป็นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติเพื่อทำความเพียร ต่อมาทรงอนุญาตให้มีอารามในพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยและประกอบ

[1] นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ศาสนกิจของพระสงฆ์ ทำให้มีความ เหมาะสมในการดำรงเพศพรหมจรรย์และเพื่อความเจริญมั่นคงของพระพุทธศาสนา การสร้างวัดถวายไวในพระพุทธศาสนานั้น จุดประสงค์ก็เพื่อใช้ เป็นสถานที่พำนักของพระสงฆ์ผู้สละแล้วจากการเป็นอยู่อย่างคฤหัสถ์ พระสงฆ์ผู้ปรารภความเพียรเพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน วัดจึงต้องมีบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของพระสงฆ์ และเพื่อเสริมสร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดขึ้นกับบุคคลทั้งหลายผู้ได้มาสัมผัส วัดจึงเป็นสัญลักษณ์ของความสงบ รื่นรมย์ เพราะเป็นที่พักของผู้มีบาปกรรมอันสงบระงับแล้ว เป็นที่อยู่ของผู้เห็นภัยในวัฏฏะ ห่างไกลจากความชั่วทุกรูปแบบ เป็นที่อาศัยของผู้ที่มีความบริสุทธิ สะอาดทางกาย วาจา ใจ เป็นพื้นฐาน (อุทัย สติมั่น 2555 : 23) ในส่วนของประเทศไทย วัดเป็นสถาบันหลักสถาบันหนึ่งของชาติ ทำหน้าที่ในการสืบทอดทางพระพุทธศาสนาและการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามแก่พุทธศาสนิกชนและประชาชน จากชนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งสืบเนื่องจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาช้านาน เพราะวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธโดยมีพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัด เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเชื่อถือและความร่วมมือ เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม เป็นเบ้าหล่อหลอมวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ ซึ่งนับได้ว่าวัดเป็นสถานที่ทำประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างมาก (ฐิติพร สะสม 2553 : 13)

จะเห็นได้ว่า วัดในพระพุทธศาสนามีการพัฒนามาแต่ครั้งโบราณกาล จากพื้นที่ที่เป็นป่ามาปรับเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัยที่สงบสงัด และได้เพิ่มเติมสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นและเอื้อต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์ของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งต่อมาได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธาได้สร้างถาวรวัตถุขึ้น ภายในวัดโดยการมุ่งประโยชน์ใช้สอยทางศาสนาเป็นหลัก และถือว่าการสร้างสิ่งเหล่านี้เป็นการบำเพ็ญบุญตามวิธีการทางพระพุทธศาสนา (ฐิติพร สะสม 2553 : 21) พัฒนาการของวัดในพระพุทธศาสนานับตั้งแต่พระเจ้าพิมพิสารราชาแห่งแคว้นมคธถวายวัดเวฬุวันสวนป่าไผ่เป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนาเมื่อครั้งพุทธกาล

การสร้างวัดในพระพุทธศาสนา

ในสมัยพุทธกาลระหว่างเวลา 45 ปี แห่งการบำเพ็ญพุทธกิจ พระพุทธเจ้าได้เสด็จไปประทับจำพรรษา ณ วัดต่างๆ หรือพระวิหารต่างๆ ซึ่งพอจะประมวลไว้ได้ดังนี้ พระวิหารที่ 1 พระเวฬุวัน เป็นป่าไผ่ สวนที่ประพาสพักผ่อนของพระเจ้าพิมพิสารอยู่ไม่ใกล้ไม่ไกลจากพระนคร ราชคฤห์นครหลวงของแคว้นมคธ เป็นสถานที่ร่มรื่นสงบเงียบ มีทางไปมาสะดวก พระเจ้าพิมพิสารถวายเป็นสังฆาราม พระพุทธเจ้าทรงประทับจำพรรษาที่ 2-3-4 และพรรษที่ 17 กับ 20 ภายหลังจากตรัสรู้พระเวฬุวันวิหารนับเป็นอารามในระยะกาลประดิษฐานพระศาสนาระยะแรกเริ่ม กูฏาคาร เป็นพระอารามที่ประทับในป่ามหาวัน เป็นป่าใหญ่ใกล้เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี ในพรรษาที่ 5 ภายหลังจาก ตรัสรู้พระพุทธเจ้าทรงประทับจำพรรษา ณ กูฏาคารในป่ามหาวัน นครเวสาลี เชตวันมหาวหารเป็นมหาวิหารที่ประทับของพระพุทธเจ้า และพระภิกษุสงฆ์ตั้งอยู่ทางใต้ของนครสาวัตถี เมืองหลวงของแคว้นโกศล เป็นสถานที่ซึ่งพระพุทธเจ้าประทับจำพรรษานานที่สุดในระหว่างเวลา 45 ปี แห่งการบำเพ็ญพุทธกิจ ชีวกัมพวัน หมอชีวกโกมารภัจจ์แพทย์ประจำประองค์พระพุทธเจ้า และประจำพระภิกษุสงฆ์

หมอชีวกโกมารภัจจ์เป็นมหาอุบาสกสำคัญได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะในบรรดาอุบาสกผู้เลื่อมใสในบุคคล หมอชีวกได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันและด้วยศรัทธาในพระพุทธเจ้าปรารถนาจะไปเฝ้า วันละ 2-3 ครั้ง ในกาลนั้น พระพุทธเจ้าทรงประทับจำพรรษา ณ วัดเวฬุวันวิหาร พระนครราชคฤห์ หมอชีวกเห็นว่าวัดเวฬุวันไกลเกินไป จึงสร้างวัดถวายในอัมพวัน คือสวนมะม่วงของตน เรียกกันว่า ชีวกัมพวัน (อัมพวันของหมอชีวก) อยู่ในกรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ บุพพารามเป็นพระวิหารที่อยู่ใกล้เคียงกับมหาวิหารเชตวันทางใต้ของนครสาวัตถี เมืองหลวงของแคว้นโกศล นางวิสาขามิคารมารดามหาอุบาสิกาผู้เป็นเอตทัคคะในบรรดาทายิกาทั้งปวงเป็นผู้สร้างถวาย โฆสิตาราม เป็นชื่อวัดสำคัญในกรุงโกสัมพี แคว้นวังสะในพรรษาที่ 9 ภายหลัง จากตรัสรู้พระพุทธเจ้าทรงประทับจำพรรษา ณ พระอารามแห่งนี้อันเป็นอารามที่โฆสกเศรษฐีสร้างถวาย จันทนศาลาเป็นศาลาไม้จันทน์แดงในมกุฬการาม แคว้นสนาปรันตะ พระมหาสาวกปุณณสุนาปรันตะ ซึ่งจำพรรษาที่วัดมกุฬการาม ได้แนะนำให้น้องชายของท่านและ พ่อค้ารวม 500 คน แบ่งไม้จันทร์แดงที่มีค่าสูงสร้างถวายพระพุทธเจ้า แล้วทูลอาราธนาเสด็จมายังแคว้นสุนาปรันตะ พระพุทธเจ้าได้ประทับรอยพระบาทไวที่ริมฝั่งแม่น้ำนัมมทา และที่ ภูเขาสัจจพันธ อันนับว่าเป็นการเกิดขึ้นของรอยพระพุทธบาท นิโครธาราม เป็นพระอารามที่พระญาติสร้างถวายพระพุทธเจ้าอยู่ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์ นครหลวงของแคว้นสักกะ ในพรรษาที่ 15 หลังจากตรัสรู้ พระพุทธเจ้าทรงประทับจำพรรษาที่นิโครธาราม อัคคาฬวเจดีย์วิหาร อยู่ ในเมืองอาฬวี ในพรรษาที่ 16 ภายหลังตรัสรู้ระหว่างเวลา 45 ปี แห่งการบำเพ็ญพุทธกิจพระพุทธเจ้าได้เสด็จไปประทับจำพรรษา ณ วิหารแห่งนี้ (ภัทรวรรณ วันทนชัยสุข 2546 : 120)

พัฒนาการของวัดในสังคมไทย

การเกิดวัดขึ้นในประเทศไทย มีมูลเหตุเดียวกับการเกิดวัดขึ้นในสมัยพุทธกาล คือเมื่อพุทธศาสนาจากอินเดียได้แพร่หลายเข้ามาสู่ประเทศไทยครั้งแรกโดยชาวอินเดียเป็นผู้นำพระพุทธศาสนาเข้าไปทำการสั่งสอนให้ชาวไทยโดยทั่วไปจนเกิดความศรัทธาเลื่อมใสและประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนในศาสนาเมื่อจำนวนศาสนิกชนมากพอสมควรแล้วก็ได้ไปขอพระบรมสารีริกธาตุและคณะสงฆ์มาจากอินเดียแล้วสร้างพุทธเจดีย์ที่บรรจุพระบรมธาตุ และผู้ศรัทธาที่ประสงค์จะบวชก็ขอบรรพชาอุปสมบทต่อพระสงฆ์ที่มาจากอินเดีย จึงเกิดมีการสร้างวัดและสังฆมณฑลขึ้น จึงมีการบริหารกิจการพระศาสนาตามมาภายหลัง (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2503 : 14) และวัดในเมืองไทยได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นในชุมชนที่ขาดเสียมิได้ ทุกชุมชนต้องมีวัดประจำเป็นของตนเอง เพราะถ้าไม่มีวัดประจำชุมชน เมื่อต้องการจะทำบุญ หรือฟังธรรม ก็ต้องไปที่วัดของชุมชนอื่นซึ่งเป็นการไม่สะดวก เนื่องจากชุมชนไปพึ่งพาวัด ไม่เพียงแต่ในทางด้านกิจกรรมศาสนาเท่านั้น แต่รวมไปถึงกิจการทางด้านสังคมด้วย พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 236 สมัยเดียวกันกับประเทศลังกา ด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่างๆ 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดียในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวาง มีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ไม่น้อยกว่า 7 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา ญวน กัมพูชา ลาวมาเลเซีย ซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัด

นครปฐมของไทย เนื่องจากได้พบโบราณวัตถุที่สำคัญ เช่นพระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรกวางหมอบเป็นหลักฐานสำคัญแต่พม่าก็สันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่เมืองสะเทิมภาคใต้ของพม่าพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สุวรรณภูมิในยุคนี้ นำโดยพระโสณะและพระอุตตระ พระเถระชาวอินเดีย เดินทางมาเผยแผ่พุทธศาสนาในแถบนี้จนเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ (สุชีพ ปุญญานุภาพ 2540 : 209)

จุดประสงค์ของการสร้างวัดเพื่อเอื้อต่อการกระทำศาสนพิธี และเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นผลสืบเนื่องจากเนื้อหาคำสอนใน “ไตรภูมิ” พระราชนิพนธ์ของพระยาลิไท กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัยในราวปี พ.ศ. 1888 ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องที่พรรณนาเกี่ยวกับสวรรค์และนรกเป็นอย่างมากจึงกระตุ้นให้เกิดุความกลัวในเรืองของการทำความชั่ว และเร่งสร้างบุญความดี เพื่อจะได้ขึ้นไปเสวยสุขบนแดนสวรรค์หรือได้เกิดใหม่ในชาติภพหน้าที่เพียบพร้อมด้วยฐานันดรศักดิ์ที่สูงส่งหรือเพื่อสั่งสมบุญสำหรับไปเกิดในยุคเดียวกับพระศรีอาริยเมตตรัย การทำบุญที่ให้ได้มาถึงซึ่งอานิสงส์มากที่สุดก็คือการสร้างวัดนั่นเอง เหตุนี้คนไทยจึงนิยมสร้างวัดกันมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัยวัดที่สร้างขึ้นในประเทศไทยในสมัยทวารวดีนั้นมีเพียงสถูปจดีย์ มีพระปรางค์และมณฑปที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และพระโพธิสัตว์ไว้เป็นหลักสำหรับวัดดังปรากฏที่พิมาย ลพบุรี และไชยา เป็นต้น ต่อมาในสมัยสุโขทัยเป็นราชทานีมีการสร้งโบสถ์ใหญ่ขึ้น และถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในวัด ซึ่งในยุคนี้เกิดมีตินิยมฝ่ายคะฤหัสถ์ว่า ที่บรรจุอัฐิธาตุของวงศ์สัสกุลนั้นควรสร้างป็นเจดีย์อุทิศต่อพระศาสนา เมื่อผู้เป็นต้นตระกูลมรณลง จึงมักสร้างพระสถูปเจดีย์บรรจุพระธาตุหรือพระพุทธรูปไว้เบื้องบนใต้นั้นใช้บรรจุอัฐิ ส่วนด้านหน้าจะสร้างวิหารไว้สำหรับเป็นที่ทำบุญ เป็นวัดประเภทอนุสาวรีเกิดขึ้นมา และวัดประเภทนี้ไม่มีพระอุโบสถและกุฎีสงฆ์สำหรับเป็นที่อยู่ ดังเช่นวังในเมืองสวรรคโลก และสุโขทัย การสร้างวัดในประเทศไทยนั้นมีมูลเหตุอยู่หลายประการด้วยกันกล่าวคือ

1. สร้างเพื่อให้เป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมือง เช่น วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร, วัดช้างล้อม อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

2. สร้างเพื่อให้เป็นวัดประจำวัง เช่น วัดเจดีย์เจ็ดแถว จังหวัดสุโขทัย, วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระนครศรีอยุธยา

3. สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นวัดประจำรัชกาล เช่น วัดเบ็ญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร, วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร

4. สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ เช่น วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วัดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนนทบรี

5. สร้างขึ้นบนพื้นที่เดิมซึ่งเคยเป็นที่ถวายพระเพลิงพระศพ หรือพระบรมศพ เช่น วัดพระราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. สร้างขึ้น ณ ทีปรากฏเหตุการณ์สำคัญเพราะเป็นวัดที่ประดิษฐานพระบรมธาตุใจกลางพระนคร เป็นสถานที่จัดพระราชพิธีต่างๆ และเป็นที่พำนักของสมเด็จพระสังฆราช เช่น วัดมหาธาตุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

7. สร้างขึ้นตามคติประเพณีนิยมบางประการ เช่น วัดกุฎีดาว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วัดสมณโกษฐ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ 2472)

การสร้างวัดที่มีมาก่อนตั้งแต่อดีตนั้นมีแนวความคิดในการจัดวางสิ่งก่อสร้างภายในวัดซึ่งทำให้เกิดรูปแบบของแผนผังวัดในลักษณะต่างๆ นั้นเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างแนวความคิดในการจัดวางสิ่งก่อลร้างภายในศาสนสานของสกุลช่าง บวกกับแนวคิด และคติความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อคนไทยในแต่ละยุคสมัยช่วงเวลาหนึ่งๆ อันก่อให้เกิดรูปแบบแผนผังของวัดที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาสืบต่อพร้อมกับการรับอิทธิพลจากสกุลช่างอื่นๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบเฉพาะของตนเอง จึงปรากฏเป็นแผนผังของวัดในแต่ละยุคสมัยในลักษณะแตกต่างกันออกไป ดังนี้

วัดในสมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 12-16) อาณาจักรทวารวดีนั้นเริ่มใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.2427 เพื่อเรียกอาณาที่มีบันทึกตามนักพรตจีนนามว่า เฮี้ยนจัง ซึ่งในบันทึกได้กล่าวถึงอาณาจักรที่ตั้งอยู่ระหว่างอานาจักรศรีเกษตร (พม่า) หรือเมียนมา ในปัจจุบัน กับอานาจักรอิสานปุระ (เจนละ) โดยมีต้นเค้ามาจากคำว่า โถโลโปตี ตามคำเรียกของหลวงจีนเฮี้ยนจัง (ช็อง บวสเซอรีเย่ 2511 : 35-36) ซึ่งอานาจักรทวารวดีนี้ดูเหมือนว่าได้ถูกยืนยันให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ใน พ.ศ. 2506 เมื่อศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดย์ สามารถอ่านจารึกบนเหลียนเงินที่พบในจังหวัดนครปฐม มีใจความว่าทวารวดี ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการศึกษาทางด้านโบราณคดีจะยังไม่สามารถยืนยันได้ถึงศูนย์กลางของอาณาจักรทวารวดี แต่หลักฐานทางด้านศิลปกรรมสมัยทวารวดีนั้น ต่างก็แสดงให้เห็นถึงความเป็นศิลปะวัฒนธรรมร่วมที่เกิดขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 12-16 ในช่วงแรกจะรับอิทธิพลศิลปะคุปตะจากอินเดียในราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 อันเป็นยุคเสื่อมของศิลปะทวารวดี ร่องรอยแผนผังของวัดและศิลปกรรมในสมัยสมัยทวารวดีพบในหลายภูมิภาคของประเทศไทย (สงวน รอดบุญ, 2529 : 48-49) ภาคกลาง พบที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี สระบุรี อุทัยธานี ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ ภาคตะวันออก พบที่จังหวัดปราจีนบุรี และชลบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบที่จังหวัดชัยภูมิ ขอนแก่น อุดรธานี กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม บุรีรัมย์ นครราชสีมา ภาคเหนือ พบที่จังหวัดลำพูล และเชียงใหม่ ภาคใต้ พบที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และปัตตานี เป็นต้น วัดในสมัยทวารวดีส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่าสร้างขึ้นในพุทธศาสนานิกายเถรวาท หลักฐานที่พบจะเป็นส่วนของซากฐานอาคารก่อด้วยอิฐหรือศิลาแลงมีแผนผังรูปร่างแตกต่างกันไป คือแผนผังรูปกลม รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปย่อมุม รูปย่อเก็จ และรูปฐานแปดเหลี่ยม ทำให้ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงระเบียบของการจัดวางแผนผังของวัดได้อย่างชัดเจน เพราะที่พบเป็นเพียงรากฐานอาคารกระจัดกระจายโดยไม่มีขอบเขตที่แน่ชัด บางแห่งมีเพียงแห่งเดียว เช่นวัดพระเมรุ และวัดเจดีย์จุลปะโทน ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นการสร้างเจดีย์ที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยม ตรงกลางของแต่ละด้านจะมีบันไดขึ้นไปสู่ลานประทักษิณ ฐานเจดีย์เป็นรูปสี่เหลียมซึ่งตรงกลางและที่มุมแต่ละด้านจะยื่นล้ำออกมาเป็นกระเปาะหรือเรียกว่าย่อเก็จ และมีสถูปทรงกลมขนาดเล็กอยู่ที่บริเวณมุมทั้ง 4 ของฐาน (พิริยะ ไกรฤกษ์, 2528 : 227-229) ตลอดถึงลักษณะของการประดับพระพุทธรูปประทับยืนภายในซุ้มและลักษณะการสร้างฐานสี่เหลี่ยมซ้อนกันขึ้นไปเป็นชั้นๆ แล้วเจาะช้องในแต่ละด้านประดิษฐานพระพุทธรูปยืนนี้ล้วนเป็นลักษณะของสถาปัตยกรรมอินเดียสมัยปาละรุ่นหลัง ราวพุทธศตวรรษที่ 14-15 (ประยูร อุลุชาฏะ, 2516 : 13-17) ซึ่งพัฒนาสืบต่อมาจากศิลปะคุปตะ และยังสืบต่อไปยังเจดีเหลี่ยมกู่กุดวัดจามเทวี ในจังหวัดลำพูล เป็นต้น

วัดในสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-18) ในดินแดนทางภาคใต้ของประเทศไทยตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีถึงจังหวัดสงขลาปรากฏแผนผังของวัดและศิลปกรรมแบบหนึ่งมีลักษณะคร้ายคลึงกับที่พบบนเกาะชวาและเกาะสุมาตรา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะคุปตะ หลังคุปตะ และปาละ-เสนะ ของอินเดียที่มีอยู่ในดินแดนแถบนี้ส่วนใหญ่เป็นของที่สร้างขึ้นในแบบพุทธศาสนานิกายมหายาน นักโบราณคดีกำหนดเรียกกันว่า ศิลปะศรีวิชัย ตามชื่อของอานาจักร เจลิโฟเซ ที่ปรากฏในจดหมายเหตุจีนราชวงศ์ถัง หรืออานาจักร ซันโฟซี ในจดหมายเหตุราชวงศ์ซ้อง อันเป็นอาณาจักรที่ถูกปกครองโดยราชวงศ์ไศเลนทร์ ซึ่งยังไม่ทราบศูนย์กลางของอาณาจักรที่ชัดเจนว่าอยู่ที่ภาคกลางของชวา ปาเลมบัง ในเกาะสุมาตรา หรือทางตอนใต้ของประเทศไทย อันเป็นประเด็นที่ยังหาข้าสรุปไม่ได้ในปัจจุบัน หลักฐานทางพระพุทธศาสนาในศิลปะศรีวิชัยทางภาคใต้ของประเทศไทยที่เหลืออยู่ในปัจจุบันพบมากในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลา แต่ไม่สามารถกำหนัดแผนผังของบริเวณหรือขอบเขตของวัดหรือพระอารามเดิมได้ ต่างจากในเกาะชวาบางแห่งยังมีแนวของระเบียงคด (เสนอ นิลเดช 2541 : 49) เพราะทางภาคใต้ของไทยนั้นส่วนใหญ่เหลือร่องรอยเพียงรากฐานอาคาร ซึ่งเข้าใจว่าเป็นฐานของเจดีย์หรือมณฑป (กรมศิลปากร 2533 : 78) เช่น พระบรมธาตุไชยา วัดแก้ว วัดหลง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเจดีย์วัดเขาน้อย วัดสิหยัง ในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารสี่เหลี่ยมซ้อนกัน 3 ชั้น ตั้งอยู่บนฐานยกเก็จ และมีเสาอิงประดับ ที่มุมทั่งสี่ของชั้นหลังคาจะมีการประดับด้วยเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็ก (สถูปิกะ) อันเป็นลักษณะของเจดีย์ศรีวิชัย (เสนอ นิลเดช 2541 : 49) ส่วนหลักฐานเกี่ยวกับซากอาคารที่เป็นวิหารและอุโบสถไม่ปรากฏพบร่วมกับซากฐานของเจดีย์ในสมัยศรีวิชัยนอกจากซากฐานของอาคารที่ได้รับการสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา

วัดสมัยลพบุรี (พุทธศตวรรษที่ 16-18) ในภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย ปรากฏศิลปกรรมแบบหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับศิลปะของเขมรในประเทศกัมพูชาในปัจจุบันสำงนักโบราณคดีกำหนดเรียกว่า “ศิลปะแบบลพบุรี” ตามชื่อเมืองลพบุรีหรือเมืองละโว้ ซึ่งเป็นเมืองซึ่งเป็นเมืองสำคัญในเวลานั้น (สุภัทรดิศ ดิศกุล 2534 : 16) ศิลปะลพบุรีเป็นศิลปะที่เกี่ยวเนื่องในศาสนาพุทธนิกายมหายาน และศาสนาพราหมณ์ หลักฐานทางด้านพุทธสถาน (วัด) สมัยลพบุรีจะมีระเบียบการวางแผนผังการก่อสร้างตามแบบเทว สถานในประเทศกัมพูชา ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาดแผนผังเทวาลัยและศิขรของศาสนาพราหมณ์ตามสถาปัตยกรรมแบบอินเดียใต้ (เสนอ นิลเดช 2541: 55) ลักษณะการวางแผนผังของตัวอาคารจะเป็นรูปกากบาท มีระเบียงคดล้อมรอบ อาคารประธาน มีแผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมย่อมุม หลังคาจะเป็นชั้นๆ ยอดแหลม เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ปรางค์” และเหตุที่มีระเบียบในการจัดวางแผนผังของวัดในสมัยลพบุรีน่าจะสร้างตามแบบเทวาลัยในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งสร้างเป็นห้องปดิษฐานรูปเคารพในศาสนา ไม่ได้จัดเป็นระเบียบแบบพระอาราม (วัด) ตามที่เข้าใจกันในปัจจุบัน ทำให้เป็นการยากที่จะกำหนดหน้าที่หรือตำแหน่งของอาคารต่างๆ ภายในผังบริเวณได้ว่านอกจากปรางค์ประธานแล้ว ส่วนใดเป็นวิหารส่วนใดเป็นอุโบสถ ดังเช่นแผนผังของวัดในพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน วัดในสมัยลพบุรีก็ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของการจัดวางแผนผังของวัดในยุคต่อมา ในกลุ่มของแผนผังวัดที่มีระเบี่ยงคดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่เห็นชัดเจนคือแผนผังของวัดขนาดใหญ่ในสมัยอยุธยาตอนต้น ซึ่งส่วนใหญ่มี

ความสำคัญในฐานะที่เป็นวัดกษัตริย์สร้าง อันแสดงให้เห็นว่าแนวความคิดในการจัดวางแผนผังของวัดแบบคติจักรวาล ซึ่งคลี่คลายมาจากสถาปัตยกรรมในศาสนาพราหมณ์อีกต่อหนึ่ง โดยการสร้างวิหารหรืออุโบสถ ซึ่งเป็นอาคารที่สนองตอบประโยชน์การใช้สอยของพุทธศาสนิกชนเพิ่มเติมขึ้นนองจากองค์ปรางค์ประธาน โดยการจัดวางให้เชื่อมติดอยู่กับระเบียงคดและวางเรียงอยู่บนแนวแกนประธานของแผนผัง นอกจากนี้ยังมีการจัดวางองค์ประกอบของกลุ่มปรางค์ขนาดย่อมขนาบปรางค์ประธาน เช่น ปรางค์แขก พระปรางค์สามยอด และปรางค์ประธานวัดมหาธาตุ จังหวัดลพบุรี ก็สะท้อนให้เห็นถึงต้นเค้าของการจัดวางกลุ่มอาคารหลักของการจัดวางแผนผังของวัดในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยาอีกด้วย

วัดในสมัยล้านนา (ราวพุทธศตวรรษที่ 18-23) ในล้านนาที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่สร้างในสมัยหลังราวรัชกาลพ่อขุนมังรายสร้างนครเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 1840 ลงมา เป็นสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา (เสนอ นิลเดช 2541 : 60) การศึกษาแผนผังบริเวณของวัดในสมัยล้านนาไม่สามารถจะศึกษาได้อย่างชัดเจนนัก เนื่องจากมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในอดีต ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งที่ตั้งของตัวอาคารต่างๆ และบางส่วนก็ถูกรื้อถอนออกไป และสร้างอาคารใหม่ขึ้นทดแทนตามความเหมาะสมของพื้นที่ตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง การศึกษาแนวความคิดในการวางแผนผังของวัด ตำแหน่งของอาคารต่างๆ เป็นเพียงการตั้งข้อสันนิฐาน เท่านั้น กล่าวคือวัดในสมัยล้านนาจะวางแผนผังของวัดเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัยโดยจะให้ความสำคัญกับสถูปหรือพระธาตุเจดีย์ โดยจะสร้างเป็นหลักประธานใหญ่ของวัด อยู่ในตำแหน่งที่สำคัญ เช่น กึ่งกลางบริเวณวัด โดยสัมพันธ์กับตำแหน่งการสร้างวิหาร ที่ต้องสร้างอยู่ทางทิศตะวันออกของเจดีย์ประธาน ส่วนอุโบสถจะอยู่ในเขตพุทธาวาส แต่ไม่นิยมสร้างกันมากนักเมื่อเทียบกับการสร้างวิหาร จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้อุโบสถในสมัยล้านนามีขนาดเล็ก และไม่มีกฎเกณฑ์หรือทิศทางตำแหน่งที่ตั้งของอุโบสถที่แน่นอน จนมาได้รับอิทธิพลจากกรุงศรีอยุธยาเข้ามาจึงมีจึงมาการสร้างอุโบสถแพร่หลายมากขึ้น (สันติ เล็กสุขุม 2538 : 75) รูปแบบการจัดวางแผนผังของวัดในสมัยล้านนาจะมีรูปแบบต้างๆ กันตามอิทธิพลของศิลปะที่มีความสัมพันธ์ในช่วงระยะเวลานั้นๆ เช่น วัดบุปผาราม (วัดสวนดอก) จังหวัดเชียงราย มีแผนผังของวัดที่ผู้สร้างอาจหมายให้เป็นศูนย์กลางของเมือง เพราะการวางตำแหนงของเจดีย์ประธานและเจดีย์บริวารรายรอบอยู่ทั้ง 8 ทิศ คล้ายคลึงกับแผนผังของวัดพระศรีมหาธาตุ ในจังหวัดสุโขทัยและวัดพระธาตุลำปางหลวง ในจังหวัดลำปาง มีระเบียงคดล้อมรอบพุทธสถานอันน่าจะเป็นความนิยมที่แพร่หลายขึ้นมาตามแบบของกรุงศรีอยุธยา ก็เป็นได้

วัดในสมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19-20) แผนผังของวัดในระยะแรกของสุโขทัยจะนิยมสร้างพระปรางค์เป็นหลักของวัด มีระเบียงล้อมรอบ วิหารจะสร้างอยู่ด้านหน้ามีส่วนท้ายจระนำของวิหารยื่นล้ำเข้าไปมีบันไดเชื่อมติดกับระเบียงคดนั้น เช่น วัดมหาธาตุ วัดพระพายหลวง วัดเจ้าจันทร์และวัดศรีสวาย เป็นต้น เมื่อสุโขทัยได้รับพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์จากประเทศลังกาเข้ามาในราวพุทธศตวรรษที่ 19 แผนผังของวัดจะมีหลักฐานเกี่ยวกับการจัดวางแผนผังและระเบียบของวัดที่ค่อนข้างเด่นชัด แบงเป็นเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสโดยมีแนวกำแพงแก้วกั่น (กรมศิลปากร 2533: 80) บริเวณส่วนใหญ่มักจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีการขุดคูน้ำล้อมรอบ การจัดวางอาคารต่างๆ

ภายในแผนผังจะสร้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก โดยด้านหน้าของวัดจะอยู่ทางทิศตะวันออกให้ความสำคัญกับเจดีย์หรือพระธาตุโดยจะสร้างไว้เป็นประธานหลักของวัดในบริเวณกลางหรือค่อนไปทางพื้นที่ส่วนในทางด้านทิศตะวันตกโดยให้สัมพันธ์กับตำแหน่งของวิหารที่สร้างอยู่ทางทิศตะวันออกด้านหน้าของเจดีย์ประธานในแนวแกนประธานแนวเดียวกันอันเป็นหลักสำคัญในการจัดวางตำแหน่งของอาคารอื่นๆ ภายในแผนผังของวัด ถึงแม้ว่างานก่อสร้างที่เพิ่มเติมในภายหลังจะทำให้ระเบียบของแผนผังเดิมของวัดเปลี่ยนแปลงไป เกิดความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นแต่ก็ยังแสดงให้เห็นถึงการจำลองระเบียบของแผนผังหลักของวัดมาเป็นต้นแบบในการสร้าง คือการสร้างเจดีย์ขนาดใหญ่และมีวิหารต่อเนื่องออกมาทางทิศตะวันออกในแนวเดียวกัน เช่น แผนผังของวัดพระศรีมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งนองจากจะประกอบด้วยแผนผังหลัง คือเจดีย์ประธานและวิหารแล้วยังมีการสร้างเจดีย์บริวารรอบตำแหน่งสำคัญทั้ง 8 ทิศ เพื่อเน้นความสำคัญของพระศรีมหาธาตุซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของเมือง อันเป็นรูปแบบหนึ่งของแผนผังวัดที่นิยมสร้างในสมัยสุโขทัย โดยแผนผังในลักษณะดังกล่าวจะปรากฏในเขตเมืองศรีสัชนาลัย ที่สำคัญได้แก่แผนผังวัดเจดีย์แถว ศรีสัชนาลัย ซึ่งนอกจากจะมีการสร้างเจดีย์บริวาร 8 ทิศตามแนวคิดที่เน้นความสำคัญของเจดีย์ประธานแล้ว ทางด้านซ้ายและขวาของวิหารยังมีการสร้างเจดีย์รายอย่างเป็นระเบียบทำให้เกิดความสมดุลของพื้นที่นับเป็นแผนผังที่มีความสมบูรณ์ที่สุดของวัดในสมัยสุโขทัย ส่วนพระอุโบสถ (โบสถ์) ไม่ได้สร้างกันในยุคแรกๆ ดังที่ปรากฏข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 ที่กล่าวถึงการสร้างวัดในรัชกาลพ่อขุนรามคำแหงซึ่งระบุไว้แต่วิหาร เช่นคำว่ามีพิหารอันใหญ่ มีพิหารอันราม สันนิษฐานว่าอาจใช้คูน้ำที่ขุดไว้ล้อมรอบวัดสมติเป็นนทีสีมา เพื่อให้พื้นที่ภายในเขตวัดหรือพื้นที่ในเขตวงล้อมของคูน้ำเป็นบริเวณนทีสีมาสำหรับพระสงฆ์ทำสังฆกรรมได้ในวิหาร เช่น พิธีบรรพชาอุปสมบท จึงไม่จำเป็นต้องสร้างอาคารโรงอุโบสถ (โบสถ์) โรงอุโบสถที่ปรากฏอยู่ปัจจุบันในวัดเก่าสมัยสุโขทัยนั้นเป็นการสร้างเพิ่มเติมภายหลังคือถือเอาประเพณีการสร้างโบสถ์ที่นิยมในกรุงสุโขทัยที่แผ่ขยายเข้ามาจึงมีการสร้างโบสถ์ขึ้นมา เช่นที่วัดนางพญา ในเมืองศรีสัชนาลัย หรือบางแห่งก็สร้างทับวิหารเดิม โดยวิธีการวางศิลาฤกษ์ใหม่ เช่นที่วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย หรือบางแห่งก็ใช้วิธีเปลี่ยนวิหารเป็นโบสถ์ โดยใช้วิธีปักเขตสีมา เช่นที่วัดพระแก้ว เมืองกำแพงเพชร เป็นต้น

วัดในสมัยอู่ทอง (ราวพุทธศตวรรษที่ 17-20) อู่ทองเดิมเชื่อกันว่าศูนย์กลางของอาณาจักรอยู่ที่อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี แต่จากการที่ในปัจจุบันพบว่าเมืองอู่ทองได้ร้างไปก่อนที่สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 จะสร้างกรุงศรีอยุธยาขึ้นราว 300 ปี คำเรียกศิลปะที่เกิดขึ้นในเขตภาคกลางในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17-20 จึงไม่ควรเรียกว่า ศิลปะอู่ทอง ควรเรียกว่าศิลปะอโยธยา เพราะเชื่อว่ามีศูนย์กลางอาณาจักรอู่ทองอยู่ตรงข้ามกับฝั่งเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ในบริเวณที่เรียกว่า เมืองอโยธยา แต่บางที่ก็เรียกชื่องานศิลปะว่าเป็นฝีมือของสกุลช่างสุพรรณบุรีและสกุลช่างสรรคบุรี ในจังหวัดชัยนาท ที่เรียกแบบนั้นก็เพราะเชื่อว่าพระพุทธรูปแบบอู่ทองได้ค้นพบมากที่สุดอยู่ที่ 2 แห่งนี้ ในเมืองอู่ทองพบศิลปะที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาเถรวาท มีอิทธิพลของศิลปะแบบทวารวดีตอนปลายผสมผสานกับศิลปะลพบุรี และลังกา (กรมศิลปากร 2533 : 83) โดยจะพบว่ามีการสร้างโบสถ์ วิหาร และเจดีย์ในลักษณะต่างๆ เช่น เจดีย์วัดพระบรมธาตุวรวิหาร จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นเจดีย์แบบ

อู่ทองที่ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะศรีวิชัย และเจดีย์ลักษณะฐาน 8 เหลี่ยม มีมุมจระนำรับฐานบัวลูกแก้วและองค์ระฆัง อันเป็นลักษณะเฉพาะของเจดีย์ศิลปะอู่ทอง ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปภายในวัดต่างๆ ในเมืองสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และในจังหวัดสุพรรณบุรี (เสนอ นิลเดช 2541 : 70) การวางแผนผังของวัดในสมัยอู่ทองนี้มีความคล้ายคลึงกับสมัยสุโขทัย มีการแบงเขตวัดออกเป็นสองส่วน คือเขตพุทธาวาส และสังฆาวาส โดยภายในเขตพุทธาวาสจะมีความสำคัญมากที่สุด วิหารจะมีความสำคัญรองลงมา ส่วนอุโบสถจะมีขนาดเล็ก และสร้างอยู่เป็นเอกเทศจากตัวอาคารอื่น เช่น ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดลพบุรี วัดพระศรีมหาธาตุ วัดพระรูป จังหวัดสุพรรณบุรี วัดพระแก้ว จังหวัดชัยนาท เป็นต้น

วัดในสมัยอยุธยา แนวความคิดในการจัดวางสิ่งก่อสร้างภายในวัดสมัยอยุธยา ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบของแผนผังของวัดในลักษณะต่างๆ นั้นเกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างแนวควานคิดในการจัดวางสิ่งก่อลร้างภายในศาสนสถานของสกุลช่างที่มีมาก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา กับคติความเชื่อและแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อชาวกรุงศรีอยุธยาในแต่ละช่วงเวลาหนึ่งๆ อันทำให้เกิดรูปแบบแผนผังที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาสืบต่อพร้อมกับการรับอิทธิพลจากสกุลช่างอื่นๆ เพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบเฉพะของตนเอง ที่เห็นชัดเจนได้แก่ รูปแบบของแผนผังของศาสนสถานในศิลปะเขมร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในเรื่องคติจักรวาล และแผนผังวัดในสมัยสุโขทัยซึ่งเป็นอาณาจักรที่เกิดขึ้นก่อนกรุงศรีอยุธยาและอยู่ร่วมสมัยกันกับกรุงศรีอยุธยา ถือได้ว่ามีรูปแบบแผนผังที่มีความสัมพันธ์กรุงศรีอยุธยามากที่สุด ทั้งทางด้านการเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม

วัดในสมัยรัตนโกสินทร์ เนื่องจากพื้นฐานทางความเชื่อของไทยนั้นได้รับอิทธิพลทางศาสนาจากประเทศอินเดียทั้งทางตรงและผ่านทางประเทศศรีลังกา ทำให้แบบแผน และแนวความคิดรวมทั้งคติความเชื่อต่างๆ สะท้อนออกมาถึงวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานหรือต้นกำเนิด ถึงแม้ว่าระเบียบแบบแผนต่างๆ ที่ได้รับมานั้นจะมีการคลี่คลายมากมายในหลายลักษณะตามยุคตามสมัยที่มีแบบแผนนิยมแตกต่างกัน แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานเค้าโครงเดิมที่เป็นแม่แบบ และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับต้นแบบ วัดในสมัยรัตนโกสิน ลักษณะเด่นของการวางแผนผังของวัดคือมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. เขตพุทธาวาส หมายถึงพื้นที่สมมุติใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของสงฆ์และฆารวาสเป็นที่ตั้งของ สถูป เจดีย์ วิหาร อุโบสถ หอไตร หอกลอง-หอระฆัง ซุ้มโขง และศาลาบาตร เป็นต้น ภายในเขตพุทธาวาสส่วนใหญ่มี พระธาตุเจดีย์ หรือพระวิหาร เป็นประธานของวัด ซึ่งภายในวิหารจะประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ส่วนภายในองค์พระธาตุเจดีย์จะเป็นที่บรรจุอัฏฐิธาตุของพระพุทธเจ้าหรือพระ สาวก ซึ่งอาคารสองหลังนี้ทำหน้าที่เสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ในฐานะประธานของพุทธศาสนา ซึ่งจะรับรู้ในทุกกิจกรรมทางศาสนาที่เกิดขึ้นภายในวัด สอดคล้องกับความหมายของคำว่า พุทธาวาส ซึ่งมาจากคำว่า พุทธ + อาวาส อันหมายถึง สถานที่ประทับของพระพุทธเจ้านั่นเอง ลักษณะแผนผังของวัด ในเขตพุทธาวาส ที่กล่าวมาข้างต้นเชื่อว่า เป็นการออกแบบที่แฝงไว้ด้วยแนวคิดที่มาจากคติความเชื่อเรื่องจักรวาล ซึ่งแนวคิดดังกล่าว น่าจะได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดู โดยเนื้อหาหลักของแนวคิดนี้ เป็นคติในการสร้างความสมดุลระหว่างโลก

มนุษย์กับจักรวาลโดยเชื่อว่าหาก จักรวาลเล็กซึ่งหมายถึงโลก เกิดความสมดุลย์กับจักรวาลใหญ่แล้ว จะเกิดความอุดมสมบูรณ์และความสงบสุขขึ้นในโลกมนุษย์ จึงนิยมออกแบบให้ผังวัดหรือศาสนสถาน เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตตุรัสอันเป็นตัวแทนของความสมดุล

แนวคิดเรื่องจักรวาลเชื่อว่าศูนย์กลางของจักรวาล จะประกอบไปด้วย เขาพระสุเมรุ ใน ศาสนสถานของเขมรจะแทนด้วย ปรางค์ประธานซึ่งเป็นที่อยู่ของเทพสูงสุด คือพระศิวะ ส่วนในพุทธศาสนาจะแทนด้วย พระธาตุเจดีย์หรือพระวิหาร ในแนวคิดเดียวกันแต่เปลี่ยนเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้า ซึ่งศูนย์กลางจักรวาลนี้จะเป็นเสมือนตัวแทนอำนาจของพระมหากษัตริย์ไปด้วยใน เวลาเดียวกัน ในแนวคิดที่เชื่อว่ากษัตริย์คือสมมติเทพที่อวตารมาจากเทพสูงสุดส่วนทางพุทธ ศาสนาก็เปรียบพระมหากษัตริย์เสมือนธรรมราชาซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า องค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่อยู่ในผัง ล้วนสร้างโดยมีแนวคิดสอดคล้องกับคติจักรวาลทั้งสิ้น อาทิเช่น กำแพงสี่เหลี่ยมเปรียบเสมือนกำแพงจักรวาล พื้นรอบ เปรียบเสมือนทะเลศรีทันดร ซุ้มประตู คือทางเข้าของป่าหิมพานต์ ปราสาทเฟื้องบนสันหลังคาของพระวิหาร เปรียบเสมือนเขาสัตตบริภัณฑ์เจ็ดชั้น เป็นต้น ซึ่งการอุปมาอุปมัยดังกล่าวล้วนเป็นเรื่องราวที่จำลองแผนผังของจักรวาลตาม ความเชื่อทางพุทธศาสนาลงมาไว้ในโลกมนุษย์เพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ และแผนผังของวัดตามคติจักรวาลดังกล่าวนี้ ถือเป็นส่วนสำคัญที่สุด เป็นเสมือนสิ่งที่กำหนดบทบาทความเชื่อและวิถีชีวิตไปด้วยในขณะเดียวกัน เนื่องจาก เมื่อเขตพุทธวาสหมายถึง พุทธภูมิ หรือที่อยู่พระพุทธเจ้าผู้ที่บริสุทธิ์ หรือผู้ที่รู้แจ้งแล้ว และเชื่อว่าการเข้าสู่เขตพุทธวาส เป็นการเข้าสู่พื้นที่บริสุทธิ์

2. เขตสังฆาวาส มาจากคำว่า สังฆ + อาวาส หมายถึงพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของอาคารอันเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมและวัตรปฏิบัติของสงฆ์ ได้แก่ กุฏิ ศาลา หอฉัน โรงครัว ที่สรงน้ำ เวจกุฎี (สุขา) เป็นต้น ส่วนใหญ่มักแยกกันจากเขตพุทธาวาสอย่างเด็ดขาด แต่มักมีทางเชื่อมถึงกันได้โดยง่าย ในอดีตเขตสังฆาวาสอาจใช้เป็นทั้งที่อยู่อาศัยของภิกษุสงฆ์ สามเณร และเป็นที่เรียนของเด็กวัดไปด้วยในขณะเดียวกัน

3. เขตธรณีสงฆ์ หมายถึงพื้นที่สาธารณะ ที่สามารถใช้ได้ร่วมกันทั้งสงฆ์และฆารวาส ลานวัดหรือที่ว่างด้านหน้าวัดมีความสำคัญเป็นอย่างมาก วัดสำคัญๆ มักมีลานขนาดใหญ่ไว้ทางด้านทิศตะวันออก ใช้เป็นที่รวมพลและสร้างขวัญกำลังใจของทหารก่อนทำศึกสงคราม นอกจากนั้นยังเป็นจุดแวะพักของนักเดินทางหรือขบวนคารวานสินค้าต่างๆ บริเวณนี้จึงมักมีบ่อน้ำใช้ รวมถึงมีต้นไม้ใหญ่เพื่อให้ร่มเงา ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตย์ของสิ่งเหนือธรรมชาติที่เป็นอารักษ์ของวัด นอกจากนี้ในช่วงที่มีเทศกาล ลานหน้าวัดมักจะถูกใช้เป็นที่ทำกิจกรรมรื่นเริงประจำปีต่างๆ อีกด้วย (กรมศิลปากร 2533 : 35)

แผนผังของวัดในประเทศไทยอาศัยกฎเกณฑ์ของการวางแผนผังนับแต่พุทธศตวรรษที่ 11 ตรงกับสมัยทวาราวดีเป็นต้นแบบสืบมาจนถึงปัจจุบัน บนความเปลี่ยนแปลงและคลี่คลายแบบอย่างของแผนผังที่มีอาคารหลัก คือเจดีย์ ปรางค์, มณฑป วิหาร และอุโบสถ ในลักษณะต่างๆ กัน 5 แบบ ดังนี้

1. แผนผังแบบแนวแกนเดี่ยว หมายถึงการออกแบบผังพุทธาวาสที่มีพระเจดีย์ และพระวิหาร หรือพระเจดีย์ และพระอุโบสถ หรือทั้งพระเจดีย์ พระอุโบสถและพระวิหารวางเรียงอยู่บนแนวแกนหลักประธานเพียงแนวเดียว เช่น วัดราชประดิษฐ์ กรุงเทพมหานคร (พระวิหาร และพระเจดีย์), วัดกุฎีดาว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (อุโบสถ เจดีย์ และวิหาร)

2. แผนผังแบบแนวแกนคู่ หมายถึง การออกแบบแผนผังพุทธาวาส โดยการสร้างแนวแกนประธาน 2 แนวขนานคู่กัน ทั้งนี้เพื่อหมายให้แนวแกนทั้ง 2 มีความสำคัญเท่าๆ กันแล้วกำหนดวางอาคารหลักสำคัญลงบนแนวแกนทั้ง 2 นั้น เช่น ผังวัดสุวรรณาราม ธนบุรี

3. แผนผังแบบแนวขนาน 3 แกน หมายถึง การออกแบบแผนผังพุทธาวาส โดยการสร้างแกนประธานขึ้น 3 แนวขนานกัน หรือการสร้างแนวแกนหลักประธานขึ้นแกนหนึ่งแล้วสร้างแนวแกนย่อยหรือแกนรอง ประกบขนานอีก 2 ข้างแนวแกนนั้น ก่อนวางอาคารหลักสำคัญแต่ละแนวแกน เช่น ผังวัดเทพธิดาราม กรุงเทพมหานคร, ผังวัดเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนนทบุรี

4. แผนผังแบบแนวแกนฉาก หมายถึง การออกแบบแผนผังพุทธาวาส โดยการสร้างแนวแกนประธานขึ้นแกนหนึ่งแล้วสร้างแนวแกนย่อยวางขวางในทิศทางที่ ตั้งฉากกับแกนประธาน มีพระวิหารอยู่หน้าเจดีย์ประธาน อุโบสถวางขวางในทิศทางตั้งฉากในตอนท้ายของเจดีย์ เช่น ผังวัดนางพญา จังหวัดสุโขทัย, ผังวัดมกุฎกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร

5. แผนผังแบบกากบาท หมายถึง การออกแบบแผนผังพุทธาวาส โดยการสร้างแนวแกนประธานขึ้นแกนหนึ่งแล้วสร้างแนวแกนย่อยอีกแนว วางขวางในทิศทางที่ตั้งฉากตัดกับแกนประธาน ผังลักษณะนี้มักเป็นวัดที่มีพระวิหารหลวง พระวิหารทิศและพระระเบียงชักเป็นวงล้อมพระเจดีย์หรือพระปรางค์ประธาน เช่น ผังวัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม กรุงเทพมหานคร

การทำแผนผังของวัดนั้นนิยมวางกำหนดหลักเกณฑ์การปลูกสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ภายในวัดแยกออกเป็น 4 เขต คือ

1. เขตพุทธาวาส คือ เขตเป็นที่สร้างอุโบสถ วิหาร เป็นต้น

2. เขตสังฆาวาส คือ เขตเป็นที่สร้างกุฏิ หอสวดมนต์ หอฉัน เป็นต้น

3. เขตสาธารณสงเคราะห์ คือ เขตที่ธรณีสงฆ์ซึ่งจัดแยกไว้เพื่อสงเคราะห์ประชาชนสำหรับสร้างโรงเรียนประชาบาล สุขศาลา ฌาปนสถาน ศาลาบำเพ็ญกุศล เป็นต้น

4. เขตจัดผลประโยชน์ คือ ที่ธรณีสงฆ์ที่เหลือ นิยมจัดผลประโยชน์หารายได้บำรุงวัดวัดทุกวัดที่กำลังจะพัฒนาหรือที่กำลังเริ่มทำการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ภายในวัดสมควรจะได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างเจ้าอาวาส กรรมการวัดและพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงเจ้าคณะจังหวัดเป็นอย่างน้อย เพื่อจะได้ตกลงการให้แน่นอนมว่าจะสร้างตัวอาคารถาวรวัตถุอะไร ที่ไหนอย่างไรจึงจะเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม น่าดูน่าชม โดยเชิญท่านผู้มีความรู้มีความชำนาญในการวางแผนผัง มาร่วมปรึกษาหารือถวายความคิดเห็นด้วยเมื่อตกลงกันแล้วควรมอบให้นายจ้างจัดการเขียนแผนผังวัด หรือจัดทำรูปหุ่นตุ๊กตาจำลองตัวอาคารต่างๆ พร้อมทั้งประมาณราคาก่อสร้างกำกับไว้ด้วย การอิงหลักธรรมในการสร้างวัดที่เห็นได้ชัดคือวัดช้างล้อม เป็นเจดีย์ทรงลังกาบนฐานสี่เหลี่ยม มีช้างปูนปั้นล้อมรอบ 37 เชือก หมายถึง พระโพธิปักขิยธรรม 37 ประการ เป็นต้น

ความปรากฏในกฎกระทรวงว่าด้วยการสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. 2559 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง และมาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และมาตรา 32 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว

นอกจากที่ปรากฏในกฎกระทรวงแล้วยังมีแผนผังของวัดตามคติโบราณที่มีปรากฏอยู่ตามเอกสารต่างๆ ที่พอจะนำมาเป็นแม่แบบในการจัดทำแผนผังของวัดตามความเหมาะสมได้อีก มีคำอธิบายถึงการจัดวางเสนาสนะตามหลักภูมิธรรมภูมิปัญญาล้านนา ว่าด้วยเรื่องการวางผังสร้างวัดกุฏิพระสงฆ์สามเณรในล้านนา เป็นตำราเก่าพึงใช้สติปัญญาพิจารณาเพื่อความเรียบร้อยดีงาม ดังนี้

1. ทิศตะวันออก “ตกมรณะ” ควรเป็นที่โล่ง เป็นสนามหน้าวัด ซุ้มประตูวัด ไม่ควรก่อสร้างกุฏิพระเณร เพราะอยู่มักป่วยใข้หรือตายได้ เพราะพระพุทธรูปอยู่ทิศตะวันตกหันพระพักษ์มาทางตะวันออกจึงไม่ควรมาสร้างกุฏิพระเณรในทิศนี้

2. ทิศตะวันตกเฉียงใต้ “ตกศาลา” คือที่พักชั่วคราว พระเณรอยู่ไม่นาน แค่มาพักหลบร้อนหลบหนาวหายเหนื่อยก็จากไป วัดชอบร้างไม่มีพระอยู่ประจำมีแต่พระสัญจรไปมาชั่วคราว ควรใช้เป็นที่ก่อสร้างศาลา หรือสนามหญ้า

3. ทิศทักษิณใต้ “ตกป่าช้า” ควรใช้เป็นพื้นที่สร้างกุฏิพระเณรจะอยู่ดีมาก เพราะพระเณรปกติก็อยู่ป่าช้าเป็นวัตร จะมีความสงบเรียบร้อยดี

4. ทิศตะวันตกเฉียงใต้ “ตกลาภะ” หรือ ลาภดี แต่ต้องระวังถ้าเป็นพระจิตดี ดีมากเจริญ แต่ถ้าพระเจ้าอาวาสจิตเศร้าหม่อง คือมีความโลภต้องระวัง ถ้าลาภสักการะมาก ปัญหาหลายด้านก็จะตามมา ก็ควรจะระวังอยู่ที่เจ้าของกุฏิ (พระ) จะปฏิบัติอย่างไร ต้องไม่ติดกับลาภสักการะต่างๆ ของโลกธรรมต้องเป็นผู้เสียสละ

5. ทิศตะวันตก “ตกโกลาหน” ทิศนี้ส่วนมากจะมีความวุ่นวายแก่เจ้าอาวาสพระเณรมีเรื่องให้คิดกังวลอยู่บ่อยๆ ทั้งนอกวัดในวัด ไม่ควรสร้างกฎีอยู่ทิศนี้ ควรใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลหรือฌาปนสถาน

6. ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ “ตกมัชฌิมา” พอประมาณปานกลางไม่ดีไม่ร้าย อยู่เดินสายกลางดีไม่โลภวัดเจริญ ควรใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างกุฎี ศาลาปฏิบัติธรรม

7. ทิศเหนือ “ตกปราชิก” ไม่เหมาะในการก่อสร้างกุฎี เพราะเจ้าอาวาสและพระเณรอยู่ทิศเหนือของพระพุทธเจ้าหรือพระพระพุทธรูป จะเป็นภัยแก่ตนเองไม่ดี ควรใช้เป็นสนามหญ้า หรือลานจอดรถ

8. ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ “ตกอุตมะ” หรือ อุดม ทิศนี้ถ้าเจ้าอาวาสมีบุญญาบารมีธรรมสูงอยู่ได้ ถ้าเจ้าอาวาสหนุ่มน้อยอายุกาลพรรษาไม่แก่ก็เป็นภัยแก่ตัวเองครูบาอาจารย์บอกว่าทิศนี้ไม่สมควรอยู่ ควรใช้เป็นที่ปลูกป่า หรือลานธรรม

ตำราสร้างกุฏิให้เจ้าอาวาส และพระเณรอยู่ในวัด เป็นตำราโบราณล้านนา เพราะบางวัดพระเณรอยู่ไม่ติด อยู่ไม่ได้ บางทีมีพวกมนุษย์ อมนุษย์ มารบกวน บางทีเจ้าอาวาสบวชไม่นาน พรรษากาล

ยังน้อย หากได้อยู่เรียนรู้กับครูบาอาจารย์ มีท่านผู้รู้คอยแนะนำก็ถือว่าเป็นบุญ แต่หากไม่มีครูบาอาจารย์ ไม่ได้ศึกษาปฏิบัติ คนเมืองล้านนาว่า “บ่แป๊เปิ้น” จึงมักได้ยินคำว่า ดูที่ ดูทาง ดูทิศ ดูทาง เรื่องนี้เป็นของเก่าที่สืบทอดมา ปากฏในหนังสืองานหลวงพ่อวัดล่ามช้าง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ต่อมาได้ปรากฏบนเวปพลังจิต และ Facebook วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของท้องถิ่นล้านนา

กล่าวโดยภาพรวม ด้วยเหตุที่หลักฐานอันเกี่ยวเนื่องกับวัดในพระพุทธศาสนาที่หลงเหลืออยู่ในประเทศไทยในยุคแรกๆ เช่น สมัยทวารวดี ศรีวิชัย และลพบุรี นั้นไม่ปรากฏร่องรอยของอาคารต่างๆ อย่างชัดเจน จึงไม่สามารถกำหนดได้ว่าเป็นซากของอาคารประเภทใดบ้าง ที่เห็นชัดเจนมีเพียงรากฐานของสถูปกระจัดกระจายโดยไม่มีขอบเขต (กำแพงวัด) บางแห่งมีเพียงองค์เดียว ทำให้พอจะสันนิษฐานได้ว่า “วัด” ในระยะแรกนั้นอาจเป็นเพียงวัดอนุสาวรีย์ ซึ่งสร้างสถูปหรือเจดีย์เป็นที่ระลึกหรือเป็นที่สักการะ โดยพระสงฆ์อาจจำพรรษาอยู่ในถ้ำ หรืออาจปลูกสร้างเป็นกุฎีที่ไม่ได้ใช้วัสดุที่แข็งแรงมากนักเป็นที่พออยู่จำพรรษาได้เท่านั้น ส่วนหลักฐานในการจัดวางแผนผังของวัดนั้นเริ่มปรากฏชัดเจนในสมัยสุโขทัยเป็นต้นมา โดนจะมีการแบ่งเป็นเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาสที่แน่นอน ภายในเขตพุทธาวาสนั้นจะมีการจัดวางอาคารต่างๆ ภายในผังบริเวณซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างอิทธิพลของ ลังกา ขอม และอิทธิพลความเชื่อของไทยที่มีอยู่ก่อนแล้ว และได้รับการปรับเปลี่ยนสืบทอดไปในสมัยหลังตามคตินิยมที่แพร่หลายเข้ามาในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ แต่ส่วนใหญ่ยังคงแสดงให้เห็นถึงต้นเค้าหรือที่มาของรูปแบบซึ่งล้วนสร้างขึ้นจากการศึกษาแผนผังของวัดสมัยอยุธยา การก่อสร้างตัวอาคารถาวรวัตถุต่างๆ เช่น อุโบสถ ศาลาการเปรียญ วิหาร และ กุฏิ เป็นต้น นิยมมีขนาดพอเหมาะพอควรแก่ความจำเป็น พอเหมาะพอควรแก่ท้องถิ่น ไม่นิยมก่อสร้างให้ใหญ่โตจนเกินความจำเป็นแก่ท้องถิ่น และนิยมใช้วัสดุอุปกรณ์เครื่องก่อสร้างความเหมาะพอควรแก่ท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ไม่นิยมสร้างเพื่ออวดบุญญาธิการของเจ้าอาวาส เพื่ออวดสมรรถนะภาพของเจ้าอาวาสสร้างเพื่อประดับบารมีของเจ้าอาวาส เพราะเงินทุกบาทหยวนเป็นเงินที่ได้มาจากแรงศรัทธาของชาวบ้าน ชาวบ้านเขาบริจาคทำบุญมาด้วยศรัทธาเลื่อมใส หวังจะบำรุงพระศาสนาให้มีถาวรวัตถุอำนวยประโยชน์ให้แก่พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ เจ้าอาวาสจึงสมควรจะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การสร้างถาวรวัตถุอันเหมาะสมภายในวัดนั้น เจ้าอาวาสและกรรมการวัดจะต้องพยายามรักษาความเป็นระเบียบ โดยจัดการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ตามแบบแปลนแผนผังที่ได้ตกลงกันไว้เป็นหลักเกณฑ์แล้วนั้นทุกประการ หากจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากแบบแปลนแผนผังเดิมเพื่อความเหมาะสมประการใดจะต้องเรียนปรึกษาหารือรับความเห็นชอบจากพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นดังกล่าวแล้ว รูปทรงลักษณะถาวรวัตถุที่จะทำการก่อสร้างนั้นนิยมรูปทรงมีลักษณะเป็นสถานที่อันเป็นลักษณะทางพระพุทธศาสนา เมื่อผู้ที่ผ่านไปมามองเห็นเข้าก็รู้ได้ทันทีว่าเป็นสถานที่วัดพระพุทธศาสนา และเป็นสถานที่วัดพระพุทธศาสนาประเทศไทยโดยเฉพาะซึ่งมีเอกลักษณ์พิเศษต่างจากวัดพระพุทธศาสนาของประเทศอื่นๆ เช่น ลักษณะพิเศษของอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ เป็นต้น นิยมสร้างรูปทรงลักษณะตามแบบศิลปะประจำท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะเพื่อการรักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้เป็นมรดกตกทอดถึงชนรุ่นหลังต่อไป การก่อสร้าง

ถาวรวัตถุภายในวัดนั้น นิยมสร้างอาคารถาวรวัตถุต่างๆ ที่มีความจำเป็นจะต้องใช้มากก่อน แล้วจึงสร้างถาวรวัตถุที่มีความจำเป็นจะต้องใช้น้อยลงมาตามลำดับ ส่วนกุฏิเจ้าอาวาสนั้น สมควรทำการก่อสร้างเป็นอันดับสุดท้ายเพื่อเป็นการแสดงให้ศรัทธาประชาชนทั้งหลายได้เห็นความเสียสละประโยชน์สุขส่วนตัวของเจ้าอาวาส อันจะเป็นเหตุทำให้ศรัทธาประชาชนทั้งหลาย เกิดศรัทธาเลื่อมใสบริจาคทำบุญร่วมในการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ ให้สำเร็จได้โดยเร็ว

ฉะนั้นชุมชนทุกแห่งจึงต้องมีวัด แม้จะเป็นวัดขนาดเล็กๆ มีแต่โบสถ์หรือวิหารแต่อย่างเดียว ไม่ได้สร้างอย่างใหญ่โตหรูหราเพราะเป็นการช่วยกันสร้างคือสร้างไปตามฐานะและกำลังศรัทธาของคนในชุมชนนั้น ไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบที่หรูหราหรือความสวยงามเท่าใดนักแต่ถ้ามีกำลังเพียงพอที่จะสร้างให้ใหญ่โตหรูหราได้ ก็สร้างไปตามความสามารถที่มีอยู่โดยเฉพาะลักษณะของวัดที่เหมาะสมนั้นปรากฏอยู่ในพระราชดำริของพระเจ้าพิมพิสารซึ่งทางหาสถานทีๆ เหมาะที่จะให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์นั้นโดยได้แสดงถึงลักษณะของวัดที่ดี

สรุป

วัดในสมัยพุทธกาลนั้นเริ่มแรกมีเพียงการถวายที่ดินและส่วนป่าไผ่ ต่อมามีผู้สร้างกุฎีถวาย แล้วพัฒนาการมาเป็นสร้างศาลาโรงธรรม ศาลาโรงไฟ สร้างสถูป สร้างเจดีย์ รวมถึงกำแพง และซุ้มประตูอีกด้วย หลังจากที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ศาสนาสถานต่างๆ ได้แก่ โบสถ์ วิหาร เจดีย์ สีมา หอไตร ศาลาการเปรียญ และกุฏิ เป็นต้น ก็มีพัฒนาการทางลักษณะศิลปกรรมตามรูปแบบเฉพาะ โดยขึ้นอยู่กับประโยชน์ใช้สอยเป็นพื้นฐาน โดยวัดเหล่านี้มีต้นกำเนิดควบคู่มากับพุทธประวัติ ศาสนาสถานต่างๆ เริ่มมีพัฒนาการมากยิ่งขึ้นตาม ความสำคัญของแต่ละประเทศ ที่มีพระพุทธศาสนาแพร่ไปถึง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม ของประเทศนั้นๆ ก็ตามแต่จะยังคงเค้ารูปแบบจากต้นกำเนิดเดิมนั่นเอง การสร้างวัดมีมาแต่โบราณกาล เมื่อประชาชนมีจิตศรัทธาในพุทธศาสนาได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใดก็ตามมักจะสร้างวัดขึ้นแล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปพำนักอยู่อาศัยเพื่อบำเพ็ญกุศลประกอบสาสนกิจตามประเพณีสืบต่อกันมา ครั้นประชาขนมีจำนวนมากขึ้น การสร้างวัดก็มีจำนวนมากตามไปด้วย ทำให้เกิดปัญหายุ่งยากในทางปกครอง เพราะไม่มีระเบียบแบบแผนเป็นแนวยึดถือปฏิบัติ จึงมีกฎหมายเกี่ยวกับคณะสงฆ์ตราขึ้นเป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆ ไว้

การสร้างวัดนั้นต้องได้รับพระบรมราชานุญาตก่อน วัดได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างเช่นนี้ เรียกว่า ที่สำนักสงฆ์ เป็นวัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว เรียกว่า อาราม ถ้าเป็นวัดหลวงเรียกว่า พระอารามหลวง ถ้าเป็นวัดราษฎร์เรียกว่า อารามราษฎร์ ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พุทธศักราช 2484 ตราขึ้นเป็นฉบับที่สองใช้แทนฉบับแรกกฎหมายฉบับที่สองนี้ให้มีกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอน วิธีการสร้างวัด และตั้งวัดไว้ โดยให้คณะกรรมการอำเภอออกใบอนุญาตให้สร้างวัด กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ออกประกาศการตั้งวัด ภายหลังจากที่ได้ใช้กฎหมายฉบับที่ 2 มาเป็นเวลานานพอสมควร ได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบันตราขึ้นมาเป็นฉบับที่ 3 แทนฉบับที่ 2 การสร้างและตั้งวัดให้ดำเนินการตามกฎกระทรวงเช่นเดียวกับฉบับก่อน แต่การสร้างวัดกรมการศาสนาจะเป็นผู้ออกหนังสืออนุญาต ส่วนการตั้งวัดยังคงให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ออกประกาศเช่นเดิม

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. 2533. ประวัติพุทธสถานในประเทศไทย. ใน**วิวัฒนาการพระพุทธสถานไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอัมรินร์พริ้นติ้งกรุ๊พจำกัด,

คะนึงนิตย์ จันทบุตร. 2553. **ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด: ศึกษากรณีวัดป่า นานาชาติ อำเภอวารินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟิก จำกัด.

ฐิติพร สะสม. 2553. **ศึกษาระบบการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา : วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดนาน.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2472. **ปาฐกถาที่สามัคยาจารย์สมาคม เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2471**. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร,

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). 2551. **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสนา "คำวัด".** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา,

พระมหามิตร ฐิตปญฺโญ. 2561. **พระพุทธศาสนาในศรีลังกา.** ขอนแก่น : มหาจุฬาลงกรณราชวิยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น,

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. (2535). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2535**.

ภัทรวรรณ วันทนชัยสุข. 2556. **ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ภูมิปัญญา,

สันติ เล็กสุขุม. 2538. **ศิลปะภาคเหนือ: หริภุญไชย ล้านนา.** กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์,

สุภัทรดิศ ดิศกุล. 2534**. ศิลปะในประเทศไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด,

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. **มติชนสุดสัปดาห์** ฉบับวันที่ 2-8 กันยายน 2559. สำนักพิมพ์มติชน, 15 กันยายน 2559.

เสนอ นิลเดช. 2541. **ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

อุทัย สติมั่น. 2555. **พัฒนาการของการบริหารจัดการวัดในพระพุทธศาสนา. สารนิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

Received: 30 มีนาคม 2564
Revised: 2 เมษายน 2564
Accepted: 9 เมษายน 2564

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง “พระเทวทัต ต้นตำรับฆ่าตัดตอน”

The story of The Original Thewathut, Killed and excerpted.

พระครูสิทธิปัญญากร (ธนปญฺโญ/ศิริพฤกษ์)
Phra Khru Sitthipanyakorn (Dhanapañño/Siriphruek)

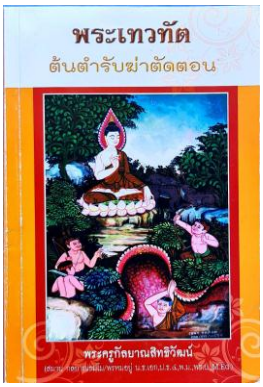

ผู้เขียน พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์
จำนวนหน้า 112
ปีที่พิมพ์ 2555
พิมพ์ครั้งที่ ครั้งแรก
สถานที่พิมพ์ กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

ฆ่าตัดตอน เดิมทีเรียกว่า ฆ่าปิดปาก เพื่อไม่ให้ซัดทออดมาถึงผู้สั่งหรือผู้บงการ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอำนาจทางด้านการเงิน มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงทั้งในวงข้าราชการ และตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่ก็เป็นผู้มีอำนาจในท้องถิ่น คนเหล่านี้ถ้าใครทำให้ไม่พอใจหรือขัดผลประโยชน์ ก็จะถูกผู้มีอำนาจเหล่านี้สั่งเก็บ คือฆ่าให้ตาย ก่อนที่ตำรวจจะเข้าจับกุม หลายคนถูกผู้บงการสั่งฆ่าปิดปาก เพื่อป้องกันมิให้สืบสวนมาถึงตน ปัจจุบันเรื่องอย่างนี้ในประเทศไทยของเราเกิดขึ้นบ่อย จึงทำให้นึกถึงครั้งพุทธกาลก็เคยเกิดขึ้นมาแล้ว โดยเฉพาะเกิดขึ้นกับองค์พระบรมศาสดาเอง ซึ่งผู้บงการก็มิใช่ใครอื่น คือ พระเทวทัต คู่อาฆาตของพระพุทธองค์นั่นเอง ใช้วิธีการสั่งฆ่าตัดตอนเหมือนปัจจุบัน แสดงว่าวิธีการนี้มีใช้กันมานานนับพันปีแล้ว ผู้ใดก็ตามที่ทำอย่างนี้จึงถือว่า ปฏิบัติการตามหรือเลียนแบบวิธีการของพระเทวทัต

Abstract

Killing extermination was originally called a gag kill. So as not to let Saddoh come to the commander or mastermind Most of them are financial authorities. Have high job positions in both the civil servant circle And political position Or is it a local authority These people if anyone offends or conflicts of interest. It will be ordered by these authorities to kill and kill before the police arrest. Many of them were silenced by the commanders. In order to prevent the investigation from reaching him Today,

things like this in our country are frequent. Therefore it reminds me of the time of the Buddha era which had already happened Especially happened to the King himself Which the mastermind was none other than the mortal monk Devadat of the Buddha itself Using the same methods of killing excerpts This means that this method has been used for thousands of years. Whoever does this is considered Follow or imitate the methods of Phra Devadat.

บทนำ

คำว่า “ฆ่าตัดตอน” ปัจจุบันมีคนพูดถึงกันมาก ทั้งในวงการข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ จะพบคำนี้แทบทุกวัน ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาช่วงระยะเวลาไม่นาน มีคนตายเพราะถูกฆ่าตัดตอน มีหลายพันศพ และทุกศพทางสื่อต่างๆ ก็จะเสนอตรงกันว่า “ถูกฆ่าตัดตอน” ทั้งนั้น และคำพูดนี้ก็ถูกใช้ตลอดมาอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันเรื่องอย่างนี้ในประเทศไทยของเราเกิดขึ้นบ่อย จึงทำให้นึกถึงครั้งพุทธกาลก็เคยเกิดขึ้นมาแล้ว โดยเฉพาะเกิดขึ้นกับองค์พระบรมศาสดาเอง ซึ่งผู้บงการก็มิใช่ใครอื่น คือ พระเทวทัตนั่นเอง และใช้วิธีการ “สั่งฆ่าตัดตอน” เหมือนปัจจุบัน ซึ่งแสดงว่าวิธีการนี้มีใช้กันมานานนับพันปีแล้ว หรืออาจจะมีก่อนพุทธกาลก็ได้ เทวทัตจึงทำตามอย่าง เมื่อวาระสุดท้ายของชีวิตพระเทวทัตสำนึกผิด จึงมาเฝ้าพระบรมศาสดาเพื่อขอให้พระพุทธองค์ทรงอดโทษประทานอภัยให้ แต่ก็สายเกินไปถูกแผ่นดินสูบลงสู่มหานรกอเวจีไปเสียก่อน (พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์, 2555)

ส่วนเนื้อเรื่อง “พระเทวทัต ต้นตำรับฆ่าตัดตอน”

หนังสือเรื่อง “พระเทวทัต ต้นตำรับฆ่าตัดตอน” ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บรรณาธิการ

ในส่วนบรรณาธิการนี้ ทางสำนักพิมพ์ได้กล่าวถึงประวัติย่อของพระครูกัลป์ยาณสิทธิวัฒน์ น.ธ.เอก,ป.ธ.4,พ.ม.,พธ.บ.,M.Ed. ผู้เขียน และความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้

ส่วนที่ 2 คำนำ

ผู้เรียบเรียงเห็นว่า เรื่องตัดตอนดังกล่าวมีอยู่คู่กับสังคมมนุษย์มานานแล้ว พระเทวทัตอาจทำตามอย่างคนรุ่นก่อนๆ แต่ไม่มีเรื่องเล่าขานสืบกันมา ส่วนเรื่องของพระเทวทัตมีประวัติชัดเจน จึงนำเรื่องของท่านมาแสดงให้ทราบในวงกว้าง และเปิดประเด็นให้คิดว่า นอกจากพระเทวทัตแล้ว มีใครบ้างที่ปฏิบัติตามแบบอย่างพระเทวทัต

ส่วนที่ 3 พระเทวทัตจองเวรพระโพธิสัตว์

พระเทวทัตกับพระโพธิสัตว์เกิดร่วมชาติ ต้นเหตุแห่งการผูกจิตจองเวรต่อตถาคต พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพ่อค้าเร่ชื่อว่าเสรีวะ ในครั้งนั้น พระเทวทัตเกิดเป็นพ่อค้าเร่อยู่ในเมืองเดียวกัน ทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าชนิดเดียวกันและบ่อยครั้งไปค้าขายที่ถนนสายเดียวกัน ในหมู่บ้านเดียวกัน แต่พระโพธิสัตว์จะทำการค้าด้วยความซื่อสัตย์ ส่วนพ่อค้าอีกคนหนึ่งนั้นไม่ซื่อสัตย์

ถูกพ่อค้าเจ้าเล่ห์หลอก

วันหนึ่ง พ่อค้าเจ้าเล่ห์ผ่านมาร้องขายสินค้า หลานสาวอยากได้เครื่องประดับ จึงอ้อนวอนให้ยายซื้อให้ แต่ยายเป็นคนจน หลานอ้อนวอน ยายจึงเรียกพ่อค้าเจรจาขอแลกเครื่องประดับกับถาดที่มีอยู่ พ่อค้าเจ้าเล่ห์รับถาดใบนั้นมาก็รู้ว่าเป็นทองคำ ความเจ้าเล่ห์จึงพูดว่า “ยายถาดใบนี้ไม่มีค่าเลย คิดเป็นเงินไม่ถึงครึ่งมาสก เอามาแลกของไม่ได้หรอกยายเอาคืนไปเถอะ” แล้วเดินจากไป แต่ในใจคิดว่า “เย็นนี้จะกลับมาหลอกเอาถาดใบนี้เปล่าๆ ให้ได้”

ยายหลานกลายเป็นเศรษฐี

บ่ายวันเดียวกัน พ่อค้าโพธิสัตว์ก็มาร้องขายประดับสวยๆ ราคาถูกๆ หลานสาวได้ฟังพ่อค้าคนใหม่ร้องประกาศจึงเชิญเข้าในบ้าน แล้วส่งถาดให้พ่อค้าดูก็รู้ว่าเป็นถาดทองคำมีค่ามาก จึงบอกกับยายและหลาน “คุณยาย ถาดใบนี้มีค่านับแสนกหาปณะ พระโพธิสัตว์ จึงมอบเงินและสินค้าที่มีอยู่ให้แก่ยายหลาน ยายกับหลานก็สุดจะดีใจ ต่อไปนี้ชีวิตก็คงไม่ลำบากอีกแล้ว

พ่อค้าเจ้าเล่ห์กระอักเลือดตาย

ฝ่ายพ่อค้าเจ้าเล่ห์ หลังออกจากบ้านคุณยายมาแล้วจิตใจก็เฝ้าห่วงคิดถึงแต่ถาดใบนั้นไม่มีจิตใจจะขายสินค้า ด้วยความเสียดายที่พลาดโอกาสได้ถาดทอง ทำให้เกิดความเสียใจจนไม่อาจตั้งสติได้ถึงกับสลบลงตรงนั้น ความเสียดายที่ถาดเป็นของพ่อค้าคู่แข่ง เลือดจุกแน่นในลำคอ และแล้วเลือดแห่งความแค้นก็พุ่งกระฉูดดุจน้ำพุออกมาอีก แล้วขาดใจตายลง ณ ตรงนั้น

ส่วนที่ 3.1 พระดาบสผู้สร้างขันติปรมัตถบารมี

พระบรมศาสดาประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน เมืองสาวัตถีทรงปรารภภิกษุขี้โกรธรูปหนึ่ง จึงตรัสเล่าเรื่องพระเทวทัตถูกแผ่นดินสูบในอดีตชาติ เพื่อเป็นอุทาหรณ์สอนเธอว่า “พระฤาษีผู้เป็นบัณฑิตในกาลก่อนแม้ถูกเฆี่ยนตีนับพันครั้ง ถูกตัดมือตัดเท้า และถูกตัดหูตัดจมูก ก็ยังอดทนไม่แสดงอาการโกรธเลย”

บรรพบุรุษของเราสั่งสมทรัพย์ไว้มากมาย แต่เมื่อตายแล้วก็ไม่มีใครนำไปได้ ทรัพย์เหล่านี้เลี้ยงชีพเราได้เฉพาะชาตินี้เท่านั้น ถ้าจะให้ดี เราควรจะแปลงสภาพทรัพย์ อันได้ชื่อว่าเป็นทรัพย์ภายนอกเหล่านี้ให้เป็นทรัพย์ภายใน ที่สามารถนำไปสู่ภพหน้าได้จะประเสริฐกว่า

พระราชาจอมโหดเงื้อพระขรรค์ขึ้นพร้อมตรัสว่า “เราจะตัดศีรษะเจ้าฤาษีชฎิลโกงในบัดนี้” ครั้นตรัสแล้ว สั่งให้นายเพชฌฆาต “เอาแส้หวายเฆี่ยนทั้งข้างหน้าและข้างหลังและข้างซ้ายข้างขวาให้ครบ 2,000 ที” และตัดมือตัดเท้าของไอ้ฤาษีชั่วคนนี้ออกให้หมด เลือดพระฤาษีไหลนองแดงฉาน พระฤาษีก็ถวายพระพร มหาบพิตรขันติธรรมนั้นอยู่ในจิตใจของอาตมาภาพ พระราชาจอมโหดโกรธมากกว่าเดิม จึงสั่งให้ตัดใบหูทั้งสองและจมูกของพระฤาษีออกอีก พระฤาษีก็ถวายพระพรเช่นเดิมเหมือนกัน ทรงจับที่ชฎาพระฤาษีฉุดคร่าให้นอนหงายบนพื้นแล้วใช้พระบาทกระทืบยอดอกพระฤาษีโพธิสัตว์เต็มแรงแล้วเสด็จกลับไป

พระศาสดาครั้นตรัสเล่าเรื่องนี้จบแล้ว ทรงสรุปว่า “พระเจ้ากลาปุใน มาเกิดเป็นพระเทวทัต เสนาบดี มาเกิดเป็นพระสารีบุตร ส่วนขันติวาทีดาบส ก็คือตถาคตเอง”

ส่วนที่ 3.2 จุลลธรรมปาลชาดก ผู้สร้างบารมีสูงสุดตั้งแต่เป็นทารก

จุลลธรรมปาล มีปรากฏในขุททกนิกายชาดก ปัญจกนิบาตมณิกุณฑลวรรค และมีมาในธรรมบท ภาค 1 ยมกวรรค เรื่อง เทวทัตตวัตถุกล่าวว่า พระบรมศาสดาประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน ได้สดับภิกษุทั้งหลายสนทนากันถึงพระเทวทัต คิดอุบายวางแผนทำอันตรายพระบรมศาสดาหวังจะให้สิ้นพระชนม์ จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในชาตินี้เท่านั้น แม้ในชาติก่อนพระเทวทัตก็พยายามเพื่อจะฆ่าเราเหมือนกัน แต่ในชาตินี้พระเทวทัตไม่สามารถจะทำอันตรายให้เราสะดุ้งได้

ในอดีตกาลพระเทวทัตเกิดเป็นพระราชาพระนามว่า มหาปตาปะ พระมเหสีพระนามว่า จันทาเทวี พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระโอรสของพระราชาและพระจันทาเทวีพระนามว่า ธรรมปาลกุมาร ขณะที่ธรรมปาลกุมารมีพระชนม์ได้ 7 เดือน ขณะนั้นพระราชาเสด็จมา พระนางมัวเพลิดเพลินอยู่กับพระโอรส จึงมิได้เสด็จลุกขึ้นถวายการต้อนรับพระราชารู้สึกไม่พอพระทัย พระราชารับสั่งให้ตัดศีรษะของธรรมปาลกุมารโดยเร็วพระราชาจอมโหดเหี้ยมรายนี้ยืนทอดพระเนตรอยู่ไม่ไกล

ส่วนที่ 3.3 สีลวนาคชาดก พญาช้างบำเพ็ญทานปรมัตถบารมี

สีลวชาดก ปรากฏอยู่ในขุททกนิกาย ชาดกเอกกนิบาต วรุณวรรคมีอ้างถึงหนังสือธรรมบท ภาค 1 ยมกวรรค เรื่องพระเทวทัตวัตถุว่า พระพุทธองค์ทรงปรารภพระเทวทัตเป็นคนอกตัญญู ทำกรรมหนักจนถูกแผ่นดินสูบ แล้วทรงนำเรื่องนี้มาตรัสให้ภิกษุทั้งหลายฟังมีเรื่องย่อๆ ดังนี้สมัยหนึ่ง เมื่อพระบรมศาสดาประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน ขณะนั้น ภิกษุทั้งหลายนั่งสนทนากันในธรรมสภาว่า พระเทวทัตเป็นคนอกตัญญู พระบรมศาสดาเสด็จมาตรัสว่าภิกษุทังหลาย มิใช่แต่ในชาตินี้เท่านั้น ที่พระเทวทัตไม่รู้คุณของเรา แม้ในอดีตชาติ ก็เป็นคนอกตัญญูไม่รู้คุณเราเช่นกัน

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นพญาช้างเผือกอยู่ในป่าหิมพานต์ ครั้งนั้นพรานป่าคนหนึ่งหลงทาง พระโพธิสัตว์ได้ช่วยนำไปส่งยังทางออกสู่ถิ่นมนุษย์ ช้างพระโพธิสัตว์เข้ามาใกล้แล้วถามเขาว่า ทำไมท่านจึงมานั่งร้องไห้อยู่ในป่านี้ เขาตอบว่าเพราะหลงป่าหาทางกลับบ้านไม่ได้ พญาช้างจึงให้เขานั่งบนหลังแล้วนำไปส่งที่อยู่ของตน แล้วให้เขานั่งบนหลังออกมายังปากทางสู่ถิ่นมนุษย์

ฝ่ายนายพรานป่า เมื่อกลับถึงนครพารณสีแล้ว เห็นช่างแกะสลักงาทำเป็นเครื่องประดับอยู่ เขาเกิดความสนใจและนึกไปถึงพระช้างโพธิสัตว์ เขาจึงรับที่จะนำงาช้างเป็นๆ มาขายให้ แล้วจัดเตรียมเสบียงและอุปกรณ์ๆ มีเลื่อย มีด และขวาน พบพญาช้างโพธิสัตว์แล้วพูดว่า ข้าพเจ้าเป็นคนจนอนาถา อยู่ด้วยความลำบาก จะขอตัดแบ่งงาของท่านสักครึ่งหนึ่งนำไปขายเลี้ยงชีวิต ช้างโพธิสัตว์กล่าวว่าถ้าท่านเตรียมเลื่อยมาก็จงตัดเอาเถิด พญาช้างโพธิสัตว์พูดด้วยจิตเมตตาจบก็ย่อเข่าลงเพื่อให้พรานป่าตัดงาได้สะดวก แล้วกระทำปณิธานเพื่อหวังผลพระสัพพัญญุตญาณว่า การให้งาเป็นทานในครั้งนี้ ขอจงเป็นไปเพื่อสำเร็จประโยชน์แก่การตรัสรู้พระสัพพัญญุตญาณในอนาคตกาลด้วยเถิด

ส่วนที่ 3.4 มหาปิงคลชาดก พระราชาผู้ที่ยมบาลยังกลัว

มหาปิงคลชาดก ปรากฏอยู่ในขุททกนิกายชาดก ทุกนิบาต อุปาหนวรรค มีอ้างถึงในธรรมบท ภาค 1 ยมกวรรค เรื่องเทวทัตตวัตถุว่า พระบรมศาสดาทรงปรารภการที่พระเทวทัตถูกแผ่นดินสูบ

แล้ว ประชาชนชาวเมือง พากันยินดีแจ่มใสเฉลิมฉลองกันยิ่งใหญ่เมื่อพระเทวทัตผูกอาฆาตจองเวรพระศาสดา จนแผ่นดินสูบท่านจมลงไปสู่มหานรกอเวจีใกล้ซุ้มประตูพระวิหารเชตวัน

ประชาชนทั่วแว่นแคว้นและชาวเมืองสาวัตถี ต่างยินดีร่าเริงแจ่มใสดีใจว่า พระเทวทัตผู้เป็นเสี้ยนหนามมุ่งปองร้ายพระบรมศาสดา ทำบาปหนักจนถูกแผ่นดินกลืนกินไปแล้ว พระบรมศาสดาตรัส ว่า ภิกษุทั้งหลาย มิใช่แต่ในอัตภาพนี้เท่านั้น ที่พระเทวทัตตายแล้วมหาชนพากันเฉลิมฉลองด้วยความยินดีร่าเริง แม้ในอดีตชาติ พระเทวทัตตายแล้วประชาชนก็ยินดีเฉลิมฉลองอย่างนี้

ในอดีตกาล พระเทวทัตเกิดในตระกูลกษัตริย์ พระนามว่า มหาปิงคละ เป็นพระราชาดุร้ายโหดเหี้ยมไร้คุณธรรม ขูดรีดริบเงินทองของประชาชนด้วยอำนาจป่าเถื่อน เมื่อสวรรคตแล้ว ชาวแว่นแคว้นต่างอนุโมทนาสาธุการกันเซ็งแซ่ ร่าเริง ยิ้มแย้มสรวลเสเฮฮาทั้งนอกวังในวังทั่วทั้งพระนคร

ขณะนั้น มียามประตูได้ถอนใจสะอื้นร้องไห้ออกมาจากเสียงเบาๆ แล้วดังขึ้นตามลำดับ พระโพธิสัตว์ทรงสดับแล้วเห็นนายยามประตูนั้น จึงตรัสถามด้วยความแปลกพระทัย นายประตูได้ฟังพระราชาโพธิสัตว์ตรัสถามแล้วกราบทูลว่า เมื่อท้าวเธอไปเบียดเบียนรังแกนายนิรยบาลและพระยายมแล้ว พวกเจ้านายเมืองนรกเหล่านั้นจะทนไม่ไหว แล้วนำท่านกลับมาปล่อยคืนไว้ที่นี่อีก ข้าพระองค์ จึงร้องไห้ด้วยเหตุนี้

ส่วนที่ 3.5 มหาปทุมชาดก เจ้าชายผู้พ่ายมารยาหญิง

มหาปทุมชาดก เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์ พระเทวทัต และนางจิญจมาณวิกาเกิดมาร่วมชาติเดียวกัน ซึ่งเรื่องนี้มีกล่าวอ้างถึงในหนังสือพระธัมมปทัฏฐกถา ภาค 6 โลกวรรค เรื่องจิญจมาณวิกาวัตถุ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระบรมศาสดา นอกจากจะมีศัตรูคู่จองเวร เช่นพระเทวทัตแล้วก็ยังมีสุภาพสตรีสาวสวยเป็นคู่ก่อกรรมทำเวรต่อพระบรมศาสดาอีกด้วย เมื่อพระบรมศาสดาตรัสรู้แล้วทรงเทศนาสั่งสอนเวไนยสัตว์ทั้งเทวดาและมนุษย์ให้ได้บรรลุธรรมเข้าถึงความเป็นพระอริยะจำนวนมากหาประมาณได้ ลาภสักการะเกิดแก่พระพุทธองค์และพระภิกษุสงฆ์พุทธสาวกมากมาย จนพวกเดียรถีย์ลัทธิสำนักต่างๆ พากันเสื่อมลาภสักการะอดอยาก ขัดสน ต้องสร้างความผิด ความเสียหายความเสื่อมเสียให้เกิดแก่พระสมณโคดม

ครั้งนั้นสาวสวยชาวเมืองสาวัตถีคนหนึ่งชื่อจิญจมาณวิกาบวชเป็นปริพาชิกาในสำนักของเดียรถีย์เหล่านั้น นางมีความงามเป็นเลิศดุจนางเทพอัปสร ด้วยความที่นางเป็นผู้ฉลาดในมายาหญิงเมื่อมีคนถามนางก็จะบอกตรงๆ ว่าไปนอนค้างอยู่ในพระคันธกุฎีร่วมกับพระสมณโคดม ครั้นเวลาผ่านไปสี่ห้าเดือน นางนำผ้าม้วนเป็นก้อนผูกติดหน้าท้องแสดงอาการว่าตั้งครรภ์ ทำให้ปุถุชนคนไม่รู้เชื่อว่านางตั้งครรภ์กับพระสมณโคดม ครั้นเวลาผ่านไปแปดเก้าเดือนนางนำโครงไม้วงกลมผูกติดที่ท้องแล้วห่มผ้าคลุม แสดงอาการว่าท้องแก่ใกล้คลอด

ขณะที่พระบรมศาสดาทรงแสดงพระธรรมท่ามกลางพุทธบริษัท นางจิญจมาณวิกาในสภาพหญิงท้องแก่เดินอุ้ยอ้ายเข้าไปยังท่ามกลางสภาทันใดนั้นนางได้ยืนตรงพระพักตร์พระองค์ชี้หน้าด่าพระองค์ว่า บัดนี้ก็ครบกำหนดคลอดแล้ว ไฉนท่านจึงยังไม่จัดเตรียมเรือนคลอดให้ดิฉันพระองค์ทรงสดับคำของนางจิญจมาณวิกาแล้ว พระองค์ก็ทรงตรัสว่าน้องหญิง เรื่องนี้ตถาคตกับเธอสองคนเท่านั้นที่รู้ว่าคำที่เธอกล่าวออกมานั้นจริงหรือไม่จริง ขณะนั้นท้าวสักกะทราบว่านางจิญจมาณวิกากำลังด่า

และกล่าวหาพระบรมศาสดา ด้วยเรื่องลามกเลวทรามอันไม่จริง จึงเสด็จพร้อมกับเทพบุตรสี่องค์ลงมาสู่ธรรมสภา เทพบุตรเหล่านั้นแปลงร่างเป็นหนูเข้าไปกัดเชือกที่ผูกไม้วงกลม พร้อมทั้งให้มีลมพัดเปิดผ้าคลุมขึ้น ท่อนไม้กลมล่วงลงใส่หลังเท้านาง ปลายเท้าแตก สาธุชนที่ฟังธรรมอยู่เห็นดังนั้น จึงพากันรุมด่าว่า แล้วก็ช่วยกันถ่มน้ำลายใส่ศีรษะ คว้าก้อนดินท่อนไม้ขว้างขับไล่นางออกจากพระวิหารเชตวัน แผ่นดินใหญ่ก็แยกสูบนางจมลงสู่อเวจีมหานรกสมกับกรรมที่กระทำไว้

ทรงนำเรื่องอดีตชาติของนางจิญจมาณวิกามาเล่าว่าพระบรมโพธิสัตว์เสด็จอุบัติเป็นโอรสของพระองค์ทรงนามว่า ปทุมกุมาร เพราะมีพระพักตร์ดุจดอกบัวบาน เมื่อทรงเจริญวัยได้เสด็จเข้าศึกษาศิลปวิทยาในสำนักอาจารย์ทิศาปาโมกข์ สำเร็จการศึกษาพระราชบิดาทรงแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอุปราช พระราชมารดาเสด็จสวรรคตพระบิดาได้สถาปนาหญิงอื่นในตำแหน่งพระอัครมเหสีแทน

ครั้นทรงนุ่งห่มเสื้อผ้าเครื่องทรงชุดเก่าๆ ใช้เล็บขีดข่วนร่างกายให้เกิดร่องรอยเหมือนถูกทำร้ายแล้ว เรียกบรรดาสาวรับใช้มาตรัสสั่งกำชับว่า “พวกเจ้าจงจำไว้ว่า ถ้าพระราชา ตรัสถามถึงเราก็จงกราบทูลว่าเราเป็นไข้” เมื่อทรงทราบว่าทรงประชวรจึงรีบเสด็จเข้าไปหาในห้องบรรทมแล้วตรัสถามพระอากร “เสด็จพี่ ปทุมกุมารมายังที่อยู่ของหม่อมฉัน แม้หม่อมฉันจะห้ามว่าอย่าทำอย่างนี้ ฉันเป็นแม่ของท่านก็ไม่ยอมฟัง กลับพูดว่า ในที่นี้มีเพียงเราสองคน เรามาหาความสุขสำราญกันเถิด แล้วจับหม่อมฉันที่มวยผมรากดึงไปมา เมื่อหม่อมฉันไม่ยินยอมก็ทุบตีจนบาดเจ็บดังที่ปรากฏอยู่นี้”

ปทุมกุมารโพธิสัตว์ทราบดีว่านี่เป็นการกระทำของพระเทวี เราต้องรับโทษหนักโดยที่มิได้ทำผิดอะไรเลย ส่วนชาวพระนครทั้งหลายทราบดีว่าพระกุมารถูกใส่ร้าย พากันร้องไห้พิไรรำพันด้วยความรักและสงสารพระราชกุมาร ปทุมกุมารโพธิสัตว์ พยายามอ้อนวอนพระราชบิดาเพื่อขอให้ไว้ชีวิตเพราะตนเองไม่มีความผิด ขอให้ทรงพิจารณาไต่สวนให้รอบคอบก่อน แต่ท้าวเธอก็ไม่ทรงเอื้อเฟื้อ

ครั้นทรงดำริดังนี้แล้ว รับสั่งให้จับพระกุมารที่เท้าทั้งสองให้พระเศียรห้อยลง แล้วโยนลงเหวนรกลึกหลายชั่วลำตาลทันที ด้วยอนุภาพแห่งเมตตาภาวนาของปทุมกุมาร เทวดาที่สิงสถิตอยู่ ณ ภูเขาแห่งนั้น ได้ยื่นพระหัตถ์ออกมารองรับพระกุมารไว้แล้วมอบให้พญานาคนำไปสู่นาคพิภพ ทรงประทับอยู่ที่นั่นได้หนึ่งปี แล้วบอกลาพญานาคขอกลับยังโลกมนุษย์เพื่อออกบวชบำเพ็ญศีล

ตอนที่ 3.6 เวสสันดรชาดรชาดก ผู้บำเพ็ญบารมีมีครบสมบูรณ์

เวสสันดรชาดก เป็นอดีตชาติพระบรมโพธิสัตว์ พระเทวทัตและนางจิญจมาณวิกา เกิดมาร่วมชาติเดียวกัน แต่ในชาตินี้มิได้ปฏิบัติการรุนแรงเหมือนชาติอื่นๆ ในอดีต แต่กลับช่วยให้พระบรมโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญบารมีครบสมบูรณ์

เมื่อพระบรมโพธิ์สัตว์ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระเจ้าสุทโธทนะ พุทธบิดาทรงตั้งพระทัยคอยว่า พระพุทธองค์จะเสด็จมาโปรดพระประยูรญาติ ณ นครกบิลพัสดุ์ พระองค์จึงส่งอำมาตไปอาราธนาพระบรมศาสดา และฟังธรรมแล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทูลขอบวชกันทั้งหมด ได้ฟังพระธรรมเทศนาจบลงแล้ว ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์และได้อุปสมบทกันทั้งหมดแล้ว เสด็จโปรดพระพุทธบิดาและพระประยูรญาติ ณ นครกบิลพัสดุ์

พระประยูรญาติต่างมีมานะทิฐิแรงกล้า พระบรมศาสดาทรงเข้าจตุถฌานกระทำอภินิหาริย์เหาะขึ้นบนอากาศ ลอยเหนือพระเศียรพระประยูรญาติ ทำให้หมดทิฐิมานะพากันยกพระหัตถ์

นมัสการด้วยความเคารพ และต่างสรรเสริญพุทธคุณกันเซ็งแซ่ ฝนโบกขรพรรษ ได้ตกลงมาในหมู่พระประญาติเป็นที่น่าอัศจรรย์ เพราะฝนชนิดนี้มีลักษณะเป็นหยาดน้ำสีแดงเรื่อ ผู้ใดปรารถนาจะให้เปียกก็จะเปียก ถ้าไม่ปรารถนาจะให้เปียกก็ไม่เปียก ด้วยอานุภาพที่บันดาลให้ฝนชนิดนี้ตกลงมา ภิกษุสงฆ์ทั้งหลายกราบทูลขอให้ทรงเล่าเรื่องเวสสันดรโพธิสัตว์ให้ฟัง พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องพระเวสสันดรชาดก ตั้งแต่พระนางผุสดีเป็นมเหสีท้าวสักกะบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วจุติลงมาเป็นมเหสีพระเจ้ากรุงสญชัยในเมืองสีพี ได้เป็นพระมารดาพระเวสสันดรโพธิสัตว์ ซึ่งชาดกเรื่องนี้มีความยาวมากที่สุด มีเนื้อหาที่เป็นพระคาถาถึง 1,000 พระคาถา

พระนางผุสดีอุบัติเป็นเทพธิดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ได้เป็นมเหสีของท้าวสักกะมีนาวว่า ผุสดี ท้าวสักกะทรงทราบว่า พระนางจะต้องจุติในอีกไม่ช้า ให้โอกาสนางขอพรได้ 10 ประการ ท้าวสักกะทรงสดับที่พระนางทูลขอแล้ว ทรงพระราชทานให้ตามประสงค์ทุกประการ

เมื่อพระโพธิสัตว์ประสูติจากพระครรภ์ พระวรกายบริสุทธิ์สะอาดมิได้มีมลทินแปดเปื้อน ทรงลืมพระเนตรแล้วแบพระหัตถ์ยื่นตรงพระพักตร์พระมารดา ในวันที่พระโพธิสัตว์ประสูตินั้นมีนางช้างเผือกเชือกหนึ่งซึ่งมีฤทธิ์สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ นางได้นำลูกช้างเผือกเพศผู้เชือกหนึ่งมาไว้ในโรงช้างต่อมาได้นามว่าปัจจัยนาเคนทร์เป็นช้างคู่พระบารมีและราชพาหนะพระโพธิสัตว์

กาลต่อมา แคว้นกาลิงครัฐเกิดทุพภิกขภัยข้าวยากหมากแพง พระราชาส่งราชทูตไปขอช้างปัจจัยนาเคนทร์แห่งเมืองเชตุดร พระองค์ทรงพระราชทานให้ตามที่ทูลขอชาวเมืองสีพีทราบว่าพระเวสสันดรพระราชทานช้างคู่บ้านคู่เมืองให้แก่เมืองกลิงครัฐไป จึงพากันโกรธเคืองแล้วไปกราบทูลพระเจ้ากรุงสญชัยให้ลงโทษเนรเทศพระเวสสันดร ให้เสด็จไปอยู่เขาวงกต แล้วทรงพาพระนางมัทรีและชาลีกัณหา แล้วเสด็จไปบวชเป็นฤาษีจำศีลภาวนาอยู่ที่เขาวงกต

ขณะที่พระเวสสันดรทรงบำเพ็ญศีลภาวนาอยู่นั้น มีพราหมณ์เฒ่าชื่อว่า “ชูชก” ได้มากราบทูลขอสองกุมารคือ ชาลีและกัณหา ซึ่งพระบรมโพธิสัตว์ก็พระราชทานให้ด้วยหวังพระโพธิญาณในอนาคตกาล เฒ่าชูชก ได้ใช้เถาวัลย์ผูกพระหัตถ์สองกุมารเข้าด้วยกันแล้วเฆี่ยนตีต่อพระพักตร์พระบิดาฉุดกระชากรากออกไปจากบริเวณพระอาศรม เดินทางรอนแรมไปในป่า สองกุมารได้รับความลำบากจากการเดินทาง อาศัยบุญกุศลเก่าที่สั่งสมมาบันดาลให้รุกเทวดาช่วยคุ้มครองรักษาตลอดการเดินทาง

พระเจ้ากรุงสญชัย เมื่อพระราชทานทรัพย์ไถ่ตัวพระนัดดาหลานรักทั้งสองให้เป็นอิสระแล้ว พร้อมทั้งให้จัดอาหารอันประณีตให้พราหมณ์ชูชกบริโภคอย่างเต็มที่ ชูชกไม่เคยได้ลิ้มรสอาหารอันเลิศรสเช่นนี้ จึงบริโภคเกินขนาดจนไฟธาตุไม่สามารถจะย่อยอาหารได้จึงถึงแก่สิ้นชีวิตในเวลาต่อมา

พระเจ้ากรุงสญชัย ตกลงพระทัยจะเสด็จไปรับพระเวสสันดรกลับคืนพระนคร โดยมีพระชาลีราชกุมารนำทางเสด็จ ถึงเขตเขาวงกต เสียงกึกก้องของกองทัพดังไปถึงอาศรม พระเวสสันดรได้สดับแล้วตกพระทัยกลัว พาพระนางมัทรีหลบหนีขึ้นไปอยู่บนภูเขาสูงเพื่อหลบภัย เมื่อแน่ใจว่าเป็นกองทัพของพระเจ้ากรุงสญชัยจริงๆ จึงเสด็จกลับลงมายังพระอาศรม

พระกุมารทอดพระเนตรเห็นพระมารดาก็ทรงวิ่งเข้าไปสวมกอดด้วยความปิติยินดี ส่วนพระนางมัทรีทรงกรรแสงให้อัดอั้นตันพระทัยถึงกับวิสัญญีภาพสลบลง ณ ตรงนั้น พระนางผุสดีราช

ชนนีทอดพระเนตรเห็นเหตุการณ์ดังนั้น ทรงกรรแสงร่ำให้สลบไปด้วย เหล่าพระสนมกำนันทั้งหลายก็พากันสลบไปหมดทั้งสิ้น ขณะนั้น ท้องฟ้าและแผ่นดินก็เกิดโกลาหลกัมปนาทหวั่นไหวทั่วพิภพ ท้าวสักกเทวราช ทราบเหตุอันเศร้าสลดของหกกษัตริย์ จึงบันดาลให้ฝนโบกขรพรรษตกลงมาในที่ประชุมนั้น กษัตริย์ทั้งหกพระองค์ทั้งหมู่นางสนมและข้าราชบริพารต่างก็ฟื้นคืนสติดังเดิมโดยทั่วกัน

พระเวสสันดร ทรงปกครองไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ให้ได้รับความผาสุกทั่วหน้า ด้วยทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม และได้ทรงบำเพ็ญทานบารมีอย่างเต็มที่ตามพระประสงค์ จนสิ้นพระชนมายุขัย 120 พรรษา เสด็จสวรรคตแล้วทรงอุบัติเป็นเทพบุตร ณ สวรรค์ชั้นดุสิต นามว่า “สันดุสิตเทพบุตร”

ตอนที่ 3.7 พระเทวทัต ชาติสุดท้ายแห่งการจองเวร

ตามคัมภีร์มหาวงศ์ ธัมมปทัฏฐกถา คือ อรรถกถาธรรมบทภาค 5 กล่าวว่า ท่านเป็นเจ้าชายแห่งโกลิยวงศ์ นครเทวทหะ ทรงเป็นโอรสของพระเจ้าสุปปพุทธะกับพระนางอมิตา พระกนิษฐภคินีของพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดา เจ้าชายเทวทัต มีพระกนิษฐภคินีหนึ่งพระองค์นามว่า พระนางยโสธรา หรือพิมพา ซึ่งต่อมาได้รับการอภิเษกเป็นชายาของเจ้าชายสิทธัตถะ

คัมภีร์สายสันสกฤต กล่าวว่า พระบิดาส่งไปศึกษาในสำนักอาจารย์วิศวามิตร เช่นเดียวกับเจ้าชายสิทธัตถะ วิชาที่ทรงศึกษาได้แก่วิชาพิชัยสงครามว่าด้วยยุทธศาสตร์ ทุกวิชาทรงศึกษาได้อย่างรวดเร็ว จัดอยู่ในระดับต้นๆ เจ้าชายสิทธัตถะมีความชำนาญด้านการยิงธนูเป็นพิเศษ

เจ้าชายเทวทัตมีกำลังมากเท่ากับช้าง 5 เชือก ในวันที่เจ้าชายสิทธัตถะประลองศิลปวิทยานั้น เจ้าชายเทวทัตคู่แข่ง ได้เสด็จออกไปยังสนามประลองก่อนเจ้าศากยะอื่นๆ เจ้าชายเทวทัตทะนงตนว่าทรงพลังมาก จึงเอื้อมหัตถ์จับงวงช้างเชือกหนึ่งซึ่งมีขนาดใหญ่แล้วใช้พระหัตถ์ตบลงไปที่ศีรษะ เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ช้างเชือกนั้นถึงกับชักดิ้นสิ้นใจตายทันที ในการประลองการใช้อาวุธทุกชนิดเจ้าชายเทวทัตยิงธนูมีความชำนาญเป็นพิเศษ สามารถยิงถูกเป้าที่อยู่ไกลถึง 8 กิโลเมตรได้อย่างแม่นยำ

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบวชได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว ได้เสด็จมาโปรดพระยูรญาติ ณ นครกบิลพัสดุ์ พระประยูรญาติให้โอรสของตนออกบวชติดตามจำนวนมาก จึงให้อนุรุทธะบวช และได้ไปชวนพระสหายอีก 5 พระองค์ คือ พระเจ้าภัททิยะ เจ้าชายภัคคุ เจ้าชายกิมพิละ เจ้าชายอานนท์ และฝ่ายโกลิยวงศ์หนึ่งพระองค์ คือเจ้าชายเทวทัตร่วมบวชด้วย จึงรวมเป็น 6 พระองค์ ขออุปสมบทพระพุทธองค์ทรงประทานด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา

เจ้าชายเทวทัตประทับบนหลังช้างอันตกแต่งด้วยเครื่องประดับอย่างสวยงาม เมื่อถึงประตูพระนคร ยอดมงกุฎกระทบซุ้มประตูหักลงมา ประชาชนเห็นแล้วพากันหัวเราะ แต่บรรดาโหรทั้งหลายทำนายว่าเป็นลางร้าย เจ้าชายเทวทัตจะไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

พระเทวทัต แม้จะได้สำเร็จบรรลุคุณธรรมขั้นมีฤทธิ์ที่สามารถเนรมิตสิ่งต่างๆ ที่ปุถุชนทั้งหลายไม่สามารถทำได้ แต่ท่านก็ยังไม่พ้นวิสัยปุถุชน ที่ยังมีกิเลศ คือ โลภ โกรธ หลง อยู่ ดังนั้นการปฏิบัติของท่านบางครั้งก็เป็นไปตามอำนาจกิเลศ และท่านเองก็ไม่พยายามบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุคุณธรรมเบื้องสูงขึ้นไป การปฏิบัติของท่านหลายครั้งจึงถูกเพื่อนภิกษุติเตียน

ในที่นั้นมีอุบาสกผู้ฉลาดคนหนึ่ง เข้าไปหาพระเถระกราบอาราธนาพระภิกษุสงฆ์ให้มาฉันภัตตาหารในวันรุ่งขึ้น เมื่อพระเถระรับอาราธนาแล้ว เขาเข้าไปในหมู่บ้านประกาศชักชวนให้นำวัตถุ

สิ่งของมี ข้าวสาร ผัก ผลไม้ น้ำมัน น้ำอ้อย เนยใสและงา เป็นต้น มารวมในที่เดียวกัน แล้วช่วยกันจัดช่วยกันจัดช่วยกันปรุงอาหารสำหรับภิกษุ 10,000 รูป แล้วปรึกษาว่าเราจะถวายผ้าผืนนี้แก่พระคุณเจ้ารูปใดดี มีคนเสนอว่าควรถวายแก่พระสารีบุตรเถระ ส่วนใหญ่ต้องการให้ถวายแก่พระเทวทัต พวกเขาจึงได้ถวายผ้ากาสาวะเนื้อดีมีค่ามากผืนนั้นแก่พระเทวทัต

พระเทวทัต รับผ้านั้นมาแล้วตัด ย้อม เย็บ เป็นไตรจีวรนุ่งห่มเที่ยวไปหมู่ชนทั้งหลายเห็นแล้วกล่าวว่า “ผ้าผืนนี้ ไม่สมควรแก่พระเทวทัต ย่อมสมควรแก่พระสารีบุตร พระเทวทัตนุ่งห่มผ้าที่ไม่สมควรแก่ตนเลย”

พระบรมศาสดาทรงนำอดีตชาติของพระเทวทัตมาตรัสให้ภิกษุทั้งหลายฟังว่า นายพรานเฝ้าสังเกตกิริยาของช้างแล้วรู้ชัดว่า ช้างทำความเคารพ เพราะเห็นผ้ากาสาวพัสตร์ ขณะที่พระปัจเจกพุทธเจ้าลงสรงน้ำในสระ เขาได้โอกาสขโมยผ้ากาสาวพัสตร์มาชุดหนึ่ง ครั้นได้มาแล้วเขาถือหอกมั่นในมือนั่งคลุมโปงด้วยผ้ากาสาวพัสตร์อยู่ริมทางที่ช้างผ่านไปมา เมื่อฝูงช้างผ่านมาและทำความเคารพด้วยคิดว่าเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า เขาก็จัดการฆ่าช้างตัวที่เดินท้ายสุด นำงา หนัง เนื้อไปขายเลี้ยงชีพ ทรงสรุปว่านายพรานนั้นกลับชาติมาเกิดเป็นพระเทวทัต ส่วนช้างจ่าโขลงคือ ตถาคตเอง

สมัยหนึ่ง สมเด็จพระบรมศาสดาเสด็จจาริกไปประทับที่เมืองโกสัมพี ลาภสักการะเกิดกับพระบรมศาสดาและภิกษุสงฆ์จำนวนมาก พุทธบริษัททั้งหลายนำเครื่องสักการะมีผ้าจีวร อาหารบิณฑบาต เภสัชและน้ำปานะต่างๆ ไม่มีใครสักคนเลยที่จะถามถึงพระเทวทัตๆ พยายามอดกลั้นที่จะไม่คิดอะไร แต่ก็ไม่วายที่จะเกิดความโทมนัสน้อยใจตามวิสัยปุถุชน

ด้วยอำนาจกิเลศตัณหาพระเทวทัตคิดไปว่า “เราควรจะเป็นผู้ว่ากล่าวปกครองภิกษุสงฆ์ทั้งปวง” พร้อมกับความคิดที่เกิดขึ้นเพียงเท่านั้น ฤทธิ์ที่ตนมีอยู่ก็สูญสิ้นไปทันที ท่านต้องเดินทางด้วยเท้าเพื่อไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคที่พระเวฬุวนาราม ด้วยวัตถุประสงค์จะกราบทูลขอให้พระองค์ทรงมอบอำนาจหน้าที่การปกครองดูแลพระภิกษุสงฆ์ให้ตนดำเนินการแทน พระบรมศาสดาทรงสดับแล้วตรัสห้ามว่า “อย่าเลยเทวทัต” แล้วมิทรงอนุญาตตามที่ทูลขอ พระเทวทัต รู้สึกละอายเป็นอย่างยิ่ง จึงผูกจิตคิดอาฆาตในพระศาสดาตั้งแต่บัดนั้นว่า “เราจะทำอันตรายแก่พระสมณโคดมให้พินาศให้จงได้”

พระเทวทัตเข้าไปเฝ้าเจ้าชายอชาตศรัตรูในพระตำหนักแล้วออกอุบายเกลี้ยกล่อมยุยงว่า “มหาบพิตร ถ้าหากว่าพระองค์สิ้นพระชนม์ก่อนพระราชบิดาตั้งแต่อยู่ในวัยหนุ่ม พระองค์ก็จะไม่มีโอกาสได้รับการราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์สืบต่อไป พระองค์จงปลงพระชนม์พระราชบิดาเสียแล้วสถาปนาพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์เสียแต่บัดนี้ ส่วนอาตมาเองก็จะปลงพระชนม์พระสมณโคดมตั้งตนเป็นพระศาสดาจารย์ บริหารงานปกครองดูแลบรรดาพระภิกษุสงฆ์สาวกสืบต่อไป”

พระเจ้าพิมพิสารนั้น ทรงทราบอนาคตเช่นนี้ก็ด้วยเหตุการณ์เมื่อคราวที่พระนางโกศลเทวีพระนางทรงมีอาการแพ้ท้องปรารถนาจะดื่มพระโลหิตจากเข่าข้างขวาของพระสามีที่แลงกล้า โหรได้ทำนายว่า “พระราชโอรสพระองค์นี้ เมื่อประสูติและเจริญเติบโตขึ้นแล้ว จะปลงพระชนม์พระราชบิดาแล้วขึ้นครองราชสมบัติ” ครั้นสดับดังนี้แล้ว ทรงใช้พระขรรค์เฉือนพระชานุ (เข่า) เบื้องขวาแล้วรองพระโลหิตให้พระราชเทวี เมื่อครบกำหนดพระนางก็ประสูติพระราชโอรส

อชาตศรัตรูราชกุมาร เจริญวัยตามลำดับ ทรงพระทัยเบาหลงเชื่อคำเกลี้ยกล่อมยุยงของพระเทวทัต แต่ด้วยแรงยุยงให้หลงผิด ประกอบด้วยโมหจิตศรัทธาที่เลื่อมใสในพระเทวทัต ในที่สุดก็ตัดสินพระทัยสั่งให้จับพระบิดาคุมขังไว้ในคุก ห้ามบุคคลอื่นเข้าเยี่ยมเด็ดขาด ยกเว้นพระมารดาเพียงผู้เดียว สั่งห้ามพระมารดานำอาหารและน้ำเข้าไปให้

พระเจ้าอชาตศรัตรูทราบว่าพระราชบิดายังไม่สิ้นพระชนม์ ทรงดำรงชีพอยู่ได้ด้วยสมาธิภาวนาและเดินจงกรม จึงรับสั่งให้ช่างกัลบก (ช่างตัดผม) นำมีดโกนไปเฉือนพระบาทและใช้เกลือทาเพื่อมิให้เดินจงกรมได้อีกต่อไป เสวยทุกขเวทนาแสนสาหัส จนในที่สุดไม่สามารถจะทนความเจ็บปวดได้ จึงสิ้นพระชนม์หลังจากนั้นไม่นาน

พระเจ้าอาชาตศัตรู ได้เสวยราชสมบัติมีพระราชอำนาจในแผ่นดินแล้ว พระเทวทัตจึงได้เข้าไปเฝ้าพระเจ้าอชาตศัตรูแล้วถวายพระพรว่า “มหาบพิตร ขอนักแม่นธนูไปปลงพระชนม์พระสมณโคดมด้วยเถิด” พระเจ้าอชาตศัตรูจึงตรัสสั่งนักแม่นธนูว่า “พวกท่านจงปฏิบัติตามคำสั่งของพระเทวทัตทุกประการ”

พระเทวทัตเมื่อได้นักแม่นธนูมาตามต้องการแล้ว “ท่านไปปลงพระชนม์พระองค์แล้ว จงหลบหนีกลับมาทางนี้” ครั้นสั่งแล้วส่งนักแม่นธนู 2 คนไปดักซุ่มรออยู่พร้อมสั่งว่า “พวกท่านจงฆ่าชายคนหนึ่งซึ่งจะเดินทางมาทางนี้ ทั้งนี้ ก็เพื่อฆ่าปิดปากตัดตอนตามลำดับ มิให้สืบทราบสาวมาถึงตนได้

พระเทวทัตจึงวางแผนขั้นต่อไป ด้วยการแอบลอบขึ้นไปหลบซ่อนอยู่บนภูเขาคิชฌกูฏ เมื่อพระบรมศาสดาเสด็จขึ้นไปบนภูเขานั้นพระเทวทัตก็กลิ้งหินก้อนใหญ่หวังจะให้ทับพระศาสดา แต่หินกลิ้งไปผิดทาง มีแต่สะเก็ดหินก้อนเล็กๆ แตกออกมากระทบพระบาทของพระองค์จนพระโลหิตห้อขึ้น พระพุทธองค์ทรงเงยพระพักตร์ขึ้นตรัสกับพระเทวทัตว่า เธอสั่งสมบาปไว้มากนัก

ในครั้งที่สามได้ทราบว่า ช้างนาฬาคิรีซึ่งเป็นช้างทรงของพระเจ้าอชาตศัตรู กำลังตกมันดุร้ายมาก จึงตีสนิทกับควาญช้าง ให้ใช้สุรามอมเมาช้างนาฬาคิรีถึง 16 หม้อ เพื่อเพิ่มความดุร้ายยิ่งขึ้น ในขณะที่ช้างวิ่งพุ่งเข้าใส่พระพุทธองค์นั้น พระบรมศาสดาทรงแผ่พระเมตตาไปยังช้างนาฬาคิรีนั้นด้วยอำนาจแห่งพระเมตตาช้างนาฬาคิรี ได้สร่างเมาหมดความดุร้ายคลายพยศ ย่อเข่าทรุดกายลงหมอบถวายบังคมพระบรมศาสดา ด้วยอาการอันสงบ

พระเทวทัต เมื่อความชั่วร้ายของตนปรากฏแก่มหาชนทั่วไปแล้วก็เสื่อมจากลาภสักการะ เพื่อแสดงว่าตนเป็นผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย จึงเข้าไปกราบทูลขอ “วัตถุ 5 ประการ” พระบรมศาสดาไม่ทรงอนุญาต ทรงให้ปฏิบัติไปตามกำลังศรัทธา พระเทวทัตโกรธเคืองอย่างมาก และประกาศต่อพระสงฆ์ว่า “ท่านคิดว่าหลักคำสอนของใครจะประเสริฐกว่ากัน เป็นข้อปฏิบัติที่เคร่งครัดกว่าท่านผู้ใดเห็นสอดคล้องกับเราก็จงไปอยู่กับเราเถิด” พระภิกษุบวชใหม่ยังไม่เข้าใจหลักธรรมคำสอนที่แท้จริง ก็พากันหลงเชื่อ ยอมตนเป็นสาวกพระเทวทัต เมื่อพระบรมศาสดาทรงทราบเหตุ จึงตรัสห้ามว่า “เทวทัตเธออย่าทำอย่างนั้นเลย อันสังฆเภททำลายสงฆ์แบ่งแยกหมู่สงฆ์นี้ เป็นกรรมหนักยิ่งนัก”

เนื่องจากพระสงฆ์ทั้ง 500 รูปนั้น เป็นศิษย์ของพระสารีบุตร พระบรมศาสดาทรงทราบเหตุ จึงทรงมีพระบัญชาให้พระสารีบุตรกับพระมหาโทคคลานะไปนำภิกษุเหล่านั้นกับคืนมา แนะนำ

พร่ำสอนภิกษุเหล่านั้นให้กลับใจด้วยอำนาจเทศนาปฏิหาริย์และอิทธิปฏิหาริย์ต่างๆ ให้ภิกษุเหล่านั้นบรรลุอมฤตธรรมแล้วนำกลับ

พระเทวทัตตั้งแต่ถูกศิษย์คนสนิททำร้าย อาการอาพาธไม่สามารถรักษาหาย กลับหวนระลึกถึงพระบรมศาสดา ปรารถนาจะเข้าเฝ้าในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต เพื่อให้ทรงอดโทษให้ในความผิดที่ตนกระทำต่อพระองค์ เมื่อพระพุทธองค์ทรงสดับแล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พระเทวทัตได้ทำกรรมอันหนักมาก ในอัตภาพนี้เธอไม่มีโอกาสได้เห็นตถาคตอีกแล้ว”

ภิกษุผู้เป็นศิษย์วางเตียงลงแล้ว พระเทวทัตได้ยันกายลุกขึ้นนั่ง ห้อยเท้าทั้งสองลงเหยียบพื้นดิน ขณะที่เท้าทั้งสองของพระเทวทัตแตะพื้นปฐพีๆ ก็ยุบลง ร่างพระเทวทัตค่อยๆ จมลงสู่แผ่นดินจนถึงคาง จึงตั้งจิตอธิษฐาน กล่าวคาถาบูชาพระผู้มีพระภาค และถวายกระดูกคางต่างเครื่องสักการะ เมื่อกล่าวคาถาจบลง ร่างของพระเทวทัตก็จมลงหายไปในปฐพีต่อหน้าบรรดาศิษย์ทั้งหลาย

พระเทวทัต เมื่อพ้นจากนรกอเวจีแล้ว ด้วยอานิสงส์แห่งการที่ท่านได้ถวายกระดูกคางของท่านก่อนจมลงสู่แผ่นดินนั้น จะเป็นปัจจัยให้ท่านได้ตรัสรู้เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้านามว่า “อัฏฐิสสระ” ในอนาคตกาลหลังจากชดใช้กรรมในอเวจีนั้นแล้ว

ตอนที่ 3.8 เรื่องนางกาฬยักษิณี เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร

นางกาฬยักษิณีนี้มีมาในหนังสือพระธัมมปทัฏฐกถาภาค 1 เรื่องที่ 4 ชื่อเรื่อง “กาฬยักขินีวัตถุ” แปลว่า “การเกิดขึ้นของนางกาลียักษิณี” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจองของหญิง 2 คน ผลัดกันฆ่าทั้งลูกทั้งแม่อยู่หลายชาติ จนสุดท้ายคนหนึ่งไปเกิดเป็นนางยักษ์ อีกคนหนึ่งไปเกิดเป็นลูกสาวตระกูลหนึ่งในกรุงสาวัตถี ก็ยังจองเวรกันอยู่

บุตรชายเศรษฐีตระกูลหนึ่ง เมื่อบิดาถึงแก่กรรม ได้ปรนนิบัติเลี้ยงดูมารดาอย่างดี มารดาเกิดสงสารลูกชายว่า จะนำหญิงสาวที่มีทรัพย์และชาติตระกูลเสมอกันมาให้แต่งงานด้วย เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระ จึงไปขอหญิงสาวที่ตนพอใจมาแต่งงานด้วย แต่เมื่อแต่งงานแล้วหญิงนั้นเป็นหมัน มารดาของเขาเกรงว่า ตระกูลที่ไม่มีทายาททรัพย์จะเสื่อมสลาย นางจึงหาหญิงคนใหม่ที่สามารถมีบุตรได้มาให้

กาลเวลาผ่านไปภรรยาน้อยเริ่มตั้งครรภ์จึงบอกให้หญิงหมันนั้นทราบทำประหนึ่งปรารถนาดี สั่งไม่ให้เธอทำงานหนักเกรงจะกระทบลูกในครรภ์ให้พักผ่อนมากๆ พร้อมกันนั้นก็ช่วยจัดอาหารประณีตให้กินด้วยตนเอง เพื่อปกปิดแผนร้ายที่คิดไว้ ต่อมานางได้โอกาสจึงผสมยาสำหรับทำลายทารกในครรภ์ให้เธอกิน และแล้วลูกของเธอก็ถูกทำลาย เธอต้องเสียลูกไป เมื่อนางตั้งครรภ์อีกจึงไม่บอกให้หญิงหมันทราบ เมื่อครรภ์โตขึ้นหญิงหมันเห็นแล้วรู้สึกโกรธจนครรภ์แก่เต็มที่หญิงหมันแอบผสมยาทำลายเด็กให้นางกิน เพราะครรภ์แก่เด็กจึงไม่แท้ง

ชาติต่อมานางมาเกิดเป็นแมวและไก่ ไม่นานแม่ไก่ก็ไข่ออกมาครั้งละฟอง ฟักเป็นลูกไก่แล้วนางแมวเข้ามากินลูกไก่นั้นจนหมด แม้ในครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 นางแมวก็มากินหมดเหมือนเดิม ด้วยความโกรธแค้นนางแมวร้ายไม่รู้จะทำอะไรนางแมวได้ เมื่อสิ้นชีวิตลง ไปเกิดเป็นแม่เสือเหลือง ส่วนนางแมวไปเป็นเนื้ออยู่ในป่าเดียวกัน เมื่อแม่เนื้อตกลูกออกมา แม่เสือก็ตามมากินลูกของมันถึง 3 ครั้งเช่นกัน

นางยักษิณีอันเวรกรรมเก่าบันดาลให้นางได้ทราบว่านางกุลธิดานั้นคลอดบุตรแล้ว นางยักษิณีจึงตามหาจนพบ แล้วแสดงความรักเอ็นดูเด็กน้อยขออุ้ม เมื่อแม่ส่งลูกน้อยให้อุ้ม นางยักษิณีก็กินเด็กทันที นางเสียใจร้องไห้ด้วยความรัก เมื่อนางตั้งครรภ์คลอดลูกคนที่ 2 ก็ถูกนางยักษิณีจับลูกของนางกินอีกเวรของทั้งสองก็จะดำเนินต่อไปชั่วกัปชั่วกัลป์เหมือนเวรของงูเห่ากับพังพอน

บทวิจารณ์

เนื้อความในหนังสือ “พระเทวทัตต้นตำรับฆ่าตัดตอน”ของพระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์ เมื่อได้อ่านแล้วพบว่ามีจุดเด่นและจุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น

รูปแบบหนังสือมีความสวยงาม สารบัญบอกเรื่อง หน้า ชัดเจน รูปแบบการนำเสนอ แบ่งเป็นเรื่องๆ ทำให้เข้าใจง่าย และทำความเข้าใจได้ง่าย เนื้อเรื่องกระชับมีรายละเอียดครบถ้วน ซึ่งเมื่อได้อ่านหนังสือนี้แล้วทำให้มองเห็นภาพที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมา เสมือนว่าได้นั่งฟังผู้เขียนกำลังบรรยายอยู่ตรงหน้า แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีจุดด้อยอยู่บ้างกล่าวคือ

จุดด้อย

หนังสือเรื่อง “พระเทวทัตต้นตำรับฆ่าตัดตอน” มีจุดด้อยอยู่บ้างคือ ในหนึ่งๆ มีข้อย่อยมากเกินไปในบางเรื่อง อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความกังขาได้ว่าเป็นคนละเรื่องหรือไม่ และข้อย่อยในหลายๆ เรื่องก็ไม่ได้อ้างอิงเชิงอรรถว่าได้นำมาจากคัมภีร์อะไร เพื่อว่าเมื่อมีข้อกังขา สงสัยจักได้ไปสืบค้นในคัมภีร์ต้นเพื่อให้เข้าใจกระจ่างได้

นอกจากจุดเด่นจุดด้อยดังกล่าวแล้ว ผู้วิจารณ์ยังมีความเห็นด้วย และเห็นต่างกับผู้เขียนหนังสือเรื่อง “พระเทวทัตต้นตำรับฆ่าตัดตอน” ดังนี้

แนวคิดเห็นด้วย

ตามประวัติ พระเทวทัตกลับใจเมื่อวาระสุดท้ายของชีวิตมาถึง เกิดสำนึกถึงบาปกรรมความผิดที่ตนทำไว้ จึงอ้อนวอนให้ลูกศิษย์หามมาเฝ้าพระบรมศาสดา เพื่อขอให้พระพุทธองค์ทรงอดโทษประทานอภัยให้ แต่ก็สายเกินไปถูกแผ่นดินสูบลงสู่มหานรกอเวจีไปเสียก่อน พระเทวทัตตามประวัติตั้งแต่อดีตชาติที่เกิดมาจองเวรจองกรรมกับพระโพธิสัตว์ทุกชาติ ทำให้พระโพธิสัตว์ได้รับความเดือดร้อน เจ็บปวด ทุกข์ทรมาน และมีหลายชาติที่ถูกกระทำถึงสิ้นชีวิตอย่างโหดเหี้ยมอำมหิตผิดมนุษย์ แต่การกระทำดังกล่าวของพระเทวทัตนั้น ถ้ามองอีกมุมหนึ่งจะเห็นว่า เป็นการช่วยให้พระโพธิสัตว์ได้สร้างบารมีขั้นสูงสุดคือ “ปรมัตถบารมี” ทำให้พระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีจนครบสามสิบทัตสำเร็จคบบริบูรณ์ และนำไปสู่การสำเร็จพระโพธิญาณในที่สุด (พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์, 2555) จึงสอดคล้องกับ ปุ้ย แสงฉาย กล่าวไว้ในหนังสือนิทานธรรมบท ฉบับพิศดาร และยังสอดคล้องกับพระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ (2550) กล่าวไว้ในหนังสือ ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย หน้า

71-88 เรื่องเกี่ยวกับการฆ่าตัดตอน และยังสอดคล้องกับ ครูเหม เวชกร กล่าวไว้ในหนังสือ สมุดภาพพระมหาเวสสันดรชาดก (ครูเหม เวชกร, มปป.)

แนวคิดไม่เห็นด้วย

คำว่าฆ่าตัดตอนเดิมทีเรียกว่าฆ่าปิดปากเพื่อไม่ให้ซัดทอดมาถึงผู้สั่ง หรือผู้บงการ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอำนาจทางด้านการเงิน มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงทั้งในวงข้าราชการ และตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่ก็เป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เรียกกันว่าคนเหล่านี้ถ้าใครทำให้ไม่พอใจ หรือขัดผลประโยชน์ก็จะถูกคนเหล่านี้สั่งเก็บ คือฆ่าให้ตาย เมื่อคนรับคำสั่งปฏิบัติการสำเร็จแล้ว ก่อนที่ตำรวจจะเข้าจับกุม หลายคนถูกผู้บงการสั่งฆ่าปิดปาก เมื่อครั้งพุทธกาลก็เคยเกิดขึ้นมาแล้ว โดยเฉพาะเกิดขึ้นกับองค์พระบรมศาสดาเอง ซึ่งผู้บงการก็มิใช่ใครอื่น คือ พระเทวทัต คู่อาฆาตของพระพุทธองค์นั่นเอง และใช้วิธีการ สั่งฆ่าตัดตอนเหมือนปัจจุบัน ซึ่งแสดงว่าวิธีการนี้มีใช้กันมานานนับพันปีแล้ว หรืออาจจะมีก่อนพุทธกาลก็ได้เทวทัตจึงทำตามอย่าง (พระครูกัลป์ยาณสิทธิวัฒน์, 2555) ซึ่งในหนังสือเล่มนี้เองก็กล่าวไว้หลายตอนในเรื่องของการฆ่าตัดตอนที่มีมาก่อนพระเทวทัต เสียอีกเช่นเรื่องนางยักษิณีเป็นต้น จึงสอดคล้องกับ ปุ้ย แสงฉาย กล่าวไว้ในหนังสือนิทานธรรมบท เรื่องนางยักษิณี (ปุ้ย แสงฉาย, มปป.) และยังสอดคล้องกับพระสุตตันปิฎก เล่มที่ 27 ขุทฺทกนิกาย ภาค 1 จุลลธรรมปาลชาดก (ขุทฺทกนิกายชาฎก 27) และสอดคล้องกับพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี) ในหนังสือชาดกในธรรมบท (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี), 2554)

สรุป

ฆ่าตัดตอน เดิมทีเรียกว่า ฆ่าปิดปาก เพื่อไม่ให้ซัดทออดมาถึงผู้สั่ง หรือผู้บงการ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอำนาจทางด้านการเงิน มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงทั้งในวงข้าราชการ และตำแหน่งทางการเมือง หรือไม่ก็เป็นผู้มีอำนาจในท้องถิ่น คนเหล่านี้ถ้าใครทำให้ไม่พอใจหรือขัดผลประโยชน์ ก็จะถูกผู้มีอำนาจเหล่านี้สั่งเก็บ คือฆ่าให้ตาย เมื่อคนรับคำสั่งปฏิบัติการสำเร็จแล้ว ก่อนที่ตำรวจจะเข้าจับกุม หลายคนถูกผู้บงการสั่งฆ่าปิดปาก เพื่อป้องกันมิให้สืบสวนมาถึงตน ปัจจุบันเรื่องอย่างนี้ในประเทศไทยของเราเกิดขึ้นบ่อย จึงทำให้นึกถึงครั้งพุทธกาลก็เคยเกิดขึ้นมาแล้ว โดยเฉพาะเกิดขึ้นกับองค์พระบรมศาสดาเอง ซึ่งผู้บงการก็มิใช่ใครอื่น คือ พระเทวทัต คู่อาฆาตของพระพุทธองค์นั่นเอง และใช้วิธีการ “สั่งฆ่าตัดตอน” เหมือนปัจจุบัน ซึ่งแสดงว่าวิธีการนี้มีใช้กันมานานนับพันปีแล้ว หรืออาจจะมีก่อนพุทธกาลก็ได้ เทวทัตจึงทำตามอย่าง ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่ทำอย่างนี้ จึงถือว่า ปฏิบัติการตามหรือเลียนแบบวิธีการของพระเทวทัต ย่อมได้ชื่อว่าเป็นสาวกของพระเทวทัต

บรรณานุกรม

ขุทฺทกนิกายชาฎก 27/737-742.

ครูเหม เวชกร. **สมุดภาพพระมหาเวสสันดรชาดก**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

ปุ้ย แสงฉาย. **นิทานธรรมบท** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ลูก ส.ธรรมภักดี

พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์. 2555. พระเทวทัตต้นตำรับฆ่าตัดตอน, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์. 2555. **พระเทวทัตต้นตำรับฆ่าตัดตอน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี). **ชาดกในธรรมบท,** พิมพ์มุทิตาพระราชวิสุทธิเวที (สายชล) วัดสามพระยา 2554. หน้า 127-136.

พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ. **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย**. กรุงเทพมหานคร: หจก. เม็ดทรายพริ๊นติ้ง 2550.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย,** ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.

Received: 30 มีนาคม 2564
Revised: 2 เมษายน 2564
Accepted: 9 เมษายน 2564

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง ศาสนาและสงคราม
Religion and war

พระครูชยพัฒนาทร (สุนทโร/น้ำแก้ว)
Phrakhruchayapattanathorn (sundaro/namkaew)

ผู้เขียน: พินิจ รัตนกุล
จำนวนหน้า: 104 หน้า
ปีที่พิมพ์: 2555
ครั้งที่พิมพ์: 1
สถานที่พิมพ์: ธิงค์ บียอนด์

บทคัดย่อ

หนังสือเรื่อง “ศาสนาและสงคราม” แบ่งเนื้อหาของหนังสือออกเป็นตอนๆ โดยกล่าวถึงศาสนาหลักของโลกจำนวน 4 ศาสนา ได้แก่ 1 ศาสนาพุทธ 2 ศาสนายูดาย 3 ศาสนาคริสต์ 4 ศาสนาอิสลาม และสุดท้ายกล่าวถึงหนทางสู่สันติภาพ จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้เพื่อช่วยให้ผู้ที่สนใจศาสนาเข้าใจจุดยืนของศาสนาในเรื่องสงคราม และสันติภาพ รวมถึงวิธีการที่ศาสนิกชนจะใช้ในการหาคำตอบที่เราเห็นว่าสงครามครูเสดในยุโรปยุคกลางระหว่างชาวอิสลามกับชาวคริสเตียน และสงครามระหว่างชาวคริสต์ทั้งสองนิกายว่าศาสนาใช้สงครามขยายอานาจักร หรือว่าสงครามใช้ศาสนาทำให้ความรุนแรงกลายเป็นความชอบธรรมโดยอ้างหลักการทางศาสนากันแน่

Abstract

Story book “Religion and War” divide the contents of the book into sections. It mentions four major world religions: 1 Buddhism, 2 Judaism, 3 Christianity, 4 Islam, and finally, the road to peace. The aim of this book is to help religious enthusiasts understand the position of religion on war and peace. As well as the methods that the sacraments would use to find out, we saw that the medieval European Crusades

between Islam and Christians would And war between the two Christian denominations that religion uses war to expand the Church Or does war use religion to justify violence based on religious principles.

ส่วนนำ

รองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ รัตนกุล นับว่าท่านเป็นบุคลสำคัญคนหนึ่งในด้านการศึกษาเกี่ยวกับภาควิชาศาสนาเปรียบเทียบเพราะท่านเป็นผู้ก่อตั้งภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ท่านจบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยเยล สหรัฐอเมริกา และท่านได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล หนังสือ เรื่อง “ศาสนาและสงคราม” ตามข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์ เมื่อปี พ.ศ.2555 มีจำนวน 104 หน้า จำหน่าย ราคา 140 บาท

หนังสือเรื่อง “ศาสนาและสงคราม” แบ่งเนื้อหาของหนังสือออกเป็นตอนๆ โดยกล่าวถึงศาสนาหลักของโลกจำนวน 4 ศาสนา ได้แก่ 1 ศาสนาพุทธ 2 ศาสนายูดาย 3 ศาสนาคริสต์ 4 ศาสนาอิสลาม และสุดท้ายกล่าวถึงหนทางสู่สันติภาพ

จุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้เพื่อช่วยให้ผู้ที่สนใจศาสนาเข้าใจจุดยืนของศาสนาในเรื่องสงครามและสันติภาพ รวมถึงวิธีการที่ศาสนิกชนจะใช้ในการหาคำตอบที่เราเห็นว่าสงครามครูเสดในยุโรปยุคกลางระหว่างชาวอิสลามกับชาวคริสเตียน และสงครามระหว่างชาวคริสต์ทั้งสองนิกายว่าศาสนาใช้สงครามขยายอานาจักร หรือว่าสงครามใช้ศาสนาทำให้ความรุนแรงกลายเป็นความชอบธรรมโดยอ้างหลักการทางศาสนากันแน่

ส่วนเนื้อ

หนังสือเรื่อง “ศาสนาและสงคราม” ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บรรณาธิการ

ในส่วนบรรณาธิการนี้ ทางสำนักพิมพ์ได้กล่าวถึงประวัติย่อของรองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ รัตนกุล ผู้เขียน และความภาคภูมิใจที่มีโอการได้จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้

ส่วนที่ 2 คำนำ

ผู้เขียนได้อธิบายถึงความสำคัญของศาสนาตลอดถึงมีการตั้งคำถามว่าแต่ละศาสนามีจุดมุ่งหมายอย่างไร มีคุณคามีประโยชน์ต่อมนุษยชาติอย่างไร ศาสนาเป็นสาเหตุของการเกิดสงครามหรือสงครามเป็นเหตุแห่งการเกิดศาสนา และผู้เขียนยังบอกอีกว่ามีคำตอบดังกล่าวอยู่ในหนังสือเล่มนี้

ส่วนที่ 3 ศาสนาหลัก 4 ศาสนา และเส้นทางสู่สันติภาพ

ผู้เขียนยกเอาศาสนาหลักมาเขียนอธิบายไว้ในหนังสือเล่มนี้ จำนวน 4 ศาสนา ซึ่งในแต่ละศาสนาก็มีที่เกิดในดินแดนที่แตกต่างกัน มีหลักการ วิธีการแตกต่างกันและศาสนาทุกศาสนาเกิดขึ้น

ท่ามกลางความคิดที่ขัดแย้งกัน ทั้งเรื่องเชื้อชาติ หลักคิด อุดมการณ์ และวรรณะของกลุ่มคนในถิ่นนั้นๆ และสุดท้ายได้นำเสนอเส้นทางสู่สันติภาพเอาไว้ในตอนท้ายของหนังสืออีกด้วย

3.1 ศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาได้เพราะความเมตตากรุณาของเพราะพุทธจ้า ที่ทรงนำความรู้จากการตรัสรู้มาสอน เพื่อช่วยเหลือมนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลายให้พ้นทุกข์และมีความสุข ตลอดระยะเวลายาวนานถึง 45 ปี พระพุทธเจ้าเสด็จไปสอนคนทุกประเภททั่วประเทศอินเดียที่กว้างใหญ่ไพศาล

คำสอนของพระพุทธองค์ช่วยให้คนจำนวนมากสามารถพัฒนาตนจากการเป็น “ปุถุชน” มาเป็น “อริยบุคคล” และบรรลุโมกขธรรมได้ในที่สุดความเมตตาของพระพุทธศาสนามีคุณค่าต่อมนุษยชาติอย่างใหญ่หลวง สามารถขัดเกลาจิตใจของคนที่เคยเป็นคนแข็งกระด้างให้อ่อนโยนลงได้ ดังเช่นที่เคยเปลี่ยน พระทัยของพระจักรพรรดิอโศกมหาราช ผู้เคยเป็นกษัตริย์กระหายสงครามจนเลือดท่วมท้องช้าง ให้เปลี่ยนเป็นพระจักรพรรดินักบุญผู้อุปถัมภ์พุทธศาสนา และวางพระแสงดาบโดยเด็ดขาด พร้อมทั้งทรงอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนแต่อย่างเดียว เมื่อพุทธศาสนาขยายไปยังดินแดนมองโกเลียและทิเบตทางเหนือของประเทศจีน ซึ่งเป็นที่อยู่ของชนชาตินักรบ คำสอนเรื่องความเมตตากรุณาสามารถทำให้หัวหน้าเผ่านักรบทั้งหลายวางดาบหันหน้ามาเจรจากันโดยสันติวิธีแทน พวกไชโยต และพวกคัลที่เป็นชาวมองโกลซึ่งอาศัยอยู่ในดินแดนเลยทิเบตไป และเป็นเชื้อสายของจักรพรรดินักรบเจงกิสข่าน ที่เกรียงไกรจะกลับกลายเป็นเผ่าที่รักสงบไปได้ เพราะอิทธิพลของพุทธศาสนาในคริสต์ศตวรรษที่ 13 กุบไลข่าน จักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ของจีนได้ใช้กุสโลบายส่งเสริมพุทธศาสนาในทิเบตเป็นเรื่องกีดกันความเกลียดชัง และความรุนแรงที่ชาวทิเบตมีต่อชาวจีนผู้ยึดครอง ต่อมาไม่นานในประเทศจีนเมื่อพุทธศาสนาเผยแผ่ไปถึง ปรากฏว่ามีนายทหารคนสำคัญของจีนหลายคนพากันลาออกจากราชการเพื่อหลีกเลี่ยงการทำสงครามรบพุ่งฆ่าฟันผู้คน จนกระทั่งนายพลผู้บังคับบัญชาถึงกับกล่าวว่า ถ้าหากขืนปล่อยให้ทหาร นับถือศาสนาพุทธหมดก็จะไม่เหลือทหารอยู่ในกองทัพเลย ดังนั้นจึงดำเนินนโยบายส่งเสริมลัทธิชาตินิยมด้วยการบูชาชาติให้สูงและเด่นกว่าพุทธศาสนา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ในประวัติศาสตร์อันยาวนานของพุทธศาสนาไม่ปรากฏว่ามีการรบราฆ่าฟันกันระหว่างชาวพุทธด้วยกันมีอยู่หลายครั้ง เช่น สงครามระหว่างไทยกับพม่า

ทุกครั้งสงครามมักเกิดจากสาเหตุทางการเมืองและเศรษฐกิจ ไม่ได้มีศาสนาเป็นประเด็นหลัก เราควรต้องยอมรับว่า ในประวัตศาสตร์ของพุทธศาสนา การนำศาสนามาใช้เป็นสาเหตุของสงครามมีอยู่บ้าง เช่นในกรณีของประเทศศรีลังกา สมัยพระเจ้าแผ่นดิน ชื่อทุษคามินีที่เป็นชาวพุทธ พระองค์ทรงทำสงรามสู้รบกับศัตรูต่างศาสนาเพื่อป้องกันประเทศ ในสงครามนี้มีพระสงฆ์ที่สึกออกมาร่วมเป็นทหารด้วยจำนวนมาก เพื่อต้องการป้องกันพุทธศาสนาไม่ให้ถูกทำลาย เหตุการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่าถึงแม้ว่าพุทธศาสนาจะไม่ได้ส่งเสริมสงครามเลย แต่เนื่องด้วยพุทธศาสนาต้องอยู่ร่วมโลกกับผู้นิยมสงครามจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม พุทธศาสนายังถือว่าวิธีการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา หลักจริยธรรมของศาสนาพุทธที่พระพุทธเจ้าทรงสอนและทรงนำมาใช้เป็นตัวอย่างคือการต่อสู้กับความชั่วด้วยความดี และต่อสู้กับความรุนแรงด้วยความไม่รุนแรง เพราะความรุนแรงย่อมทำให้เกิดความรุนแรงตามมาเป็นปฏิกิริยาลูกโซ่ ชาวพุทธจำนวนมากในปัจจุบันยังนิยมนำหลักจริยธรรมนี้มาใช้เป็นรากฐานของการต่อต้านความชั่วร้ายด้วยสันติวิธี เช่น กรณีที่ชาวพุทธทั่วโลกประท้วงรัฐบาลตาลีบันที่ทำลายพระพุทธรูปใหญ่ที่สุดในโลกและเก่าแก่หลายพันปี การประท้วงดังกล่าวทำไปด้วยความเมตตาต่อรัฐบาลตาลีบันที่หลงผิดจนกล้าทำลายสิ่งที่เคารพบูชาของชาวพุทธทั่วโลก การประท้วงนี้ไม่ได้เกิดจากความเกลียดชัง หรือความเคียดแค้น ดังนั้น จึงไม่มีความรุนแรงแม้แต่น้อยเกิดขึ้น เช่น ไม่มีการเผาหุ่นของผู้นำตาลีบัน หรือแม้แต่การกล่าวคำผรุสวาทก็ไม่มี พุทธศาสนิกชนบางคนเข้าใจว่า การทำร้ายตนเองด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการฆ่าตัวตายเป็นวิธีการต่อสู้ด้วยสันติวิธีอย่างหนึ่ง

แต่เมื่อกล่าวถึงการประท้วงรัฐบาลโง-ดิน-เดียม ของชาวพุทธนิกายมหายานในเวียดนามในปี พ.ศ. 2506 พระสงฆ์ชาวเวียดนามชื่อ ทิช-วัน-ดุก และพระสงฆ์อีกหลายรูปเผาตัวเองตายท่ามกลางพระสงฆ์ทั้งหลายที่มองดูด้วยความสงบ นักวิชาการพุทธศาสนาบางคน เช่น พระสงฆ์ชาวเวียดนามคือ ท่านติช-นัท-ฮันห์ อธิบายความตายของพระสงฆ์ทิช-วัน-ดุก ว่าเป็นการต่อต้านรัฐบาลด้วยสันติวิธี และไม่ใช่เป็นการทำผิดศีลข้อแรกเหมือนกรณีอัตตวินิบาตกรรมทั่วไป เพราะมีเจตนาที่แตกต่างกัน แต่การกระทำของพระสงฆ์ทิช-วัน-ดุก เกิดจากความเมตตาเป็นหลักคือ ความต้องการช่วยเหลือให้ชาวเวียดนามได้รับความยุติธรรม และมีเสรีภาพ ไม่ต้องตกอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลทรราชที่กดขี่ทำลายเสรีภาพของประชาชน

ในประเทศเกาหลีพระสงฆ์จำนวนนับพันร่วมต่อสู้กับศัตรูที่รุกรานประเทศหลายครั้งหลายครา เช่น สู้รบต่อต้านพวกมองโกลในศตวรรษที่ 14 ทหารญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 16 พวกเจิร์ทเชอร์ในตวรรษที่ 17 และพวกแมนจูในศตวรรษที่ 17 ในประเทศจีนสมัยราชวงศ์ซุง พระสงฆ์เข้าร่วมสู้รบกับพวกมองโกลที่รุกรานประเทศนอกจากนั้น ในประเทศญี่ปุ่นสมัยโชกุนเป็นใหญ่ พระสงฆ์นิกายเซนมีส่วนช่วยฝึกนักรบซามูไรให้มีจิตใจแน่วแน่เป็นหนึ่งและไม่หวาดกลัวความตาย ตัวอย่างต่างๆ เหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า คำสอนของนิกายมหายานที่มีการใช้ความรุนแรงเพื่อประโยชน์ที่สูงส่ง แต่ในขณะเดียวกันก็เน้นความสำคัญของการมีความเมตตาต่อศัตรูด้วย

พระสงฆ์นิกายเถรวาทนิยมใช้การแผ่เมตตาเป็นวิธีสำคัญในการสู้กับศัตรู เหมือนกับที่พระพุทธเจ้าทรงสยบช้างนาฬาคิรีที่พระเทวทัตส่งมาทำร้ายพระองค์ด้วยอำนาจความเมตตา

3.2 ศาสนาศาสนายูดาย

ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ดูเหมือนจะไม่มีชนชาติใดที่ต้องเผชิญกับความทุกข์ยากลำบากแสนสาหัสเท่ากับชาวยิว (หรือชาวฮิบรู หรือชาวอิสราเอล) เริ่มตั้งแต่เป็นทาสในอียิปต์เป็นเวลา 400 ปี มีชีวิตร่อนเร่อยู่เกือบตลอดเวลาในทะเลทรายเป็นเวลา 40 ปี ก่อนที่จะมีดินแดนอาระเบีย เพื่อความ อยู่รอดของชนชาติยิว หลังจากอาณาจักรของตนที่เคยเจริญรุ่งเรืองในสมัยกษัตริย์

เดวิดและโซโลมอนล่มสลายลงในปี 546 ก่อนคริสตกาล ชาวยิวต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติต่างๆ ที่ผลัดกันมา ยึดครองกรุงเยรูซาเลมและดินแดนปาเลสไตน์ เริ่มจากพวกอัสสิเรียน บาบิโลเนียน และเปอร์เซียน ไปจนถึงพวกกรีกและโรมัน สงครามทำให้ชาวยิวแม้เกิดมาเป็นชนชาติเดียวกันก็ตามต้องอยู่ห่างไกลกัน ต้องแตกกระจัดกระจายไปตั้งหลักแหล่งในดินแดนต่างๆ ทั่วทวีปยุโรป ในสมัยกลางเกิดสงครามครูเสดที่เป็นการรบระหว่างชาวมุสลิมและชาวคริสเตียน ชาวยิวผู้บริสุทธิ์จำนวนหลายล้านคนถูกทำทารุณกรรมอย่างอเนจอนาถ และตลอดระยะเวลา 600 ปี ที่คริสตจักรมีอำนาจยิ่งใหญ่ในยุโรป ชาวยิวจำนวนมากถูกคริสตจักรกวาดล้างด้วยการถูกนำตัวขึ้นศาลศาสนา และลงโทษเผาทั้งเป็นในสมัยปัจจุบันชะตากรรมร้ายแรงที่สุดของชาวยิวเกิดขึ้นในสงครามโลกครั้งที่สอง ที่ชาวยิวจำนวน 6 ล้าน ถูกทหารนาซีฆ่าตายตามนโยบายเชิดชูเผ่าอารยันของฮิตเลอร์

ศาสนายูดายมีศูนย์กลางที่พระเจ้า หรือที่เรียกว่า พระยะห์เวห์ (ไม่ใช่ “พระยะโฮวา” ที่กล่าวไว้ ในหนังสือหลายเล่ม ในภาษาฮีบรู คำว่า “ยะห์เวห์” หมายถึง ผู้สร้าง) ซึ่งชาวยิวยึดถือเป็นสรณะมาตั้งแต่สมัยอับราฮัม บรรพบุรุษนแรกของตน ตามประวัติศาสตร์ของชนชาติยิว และของศาสนายูดายมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างแน่นสนิท

คัมภีร์โตราของศาสนายูดาย หรือที่เรียกว่า พันธสัญญา ที่รวมอยู่ในคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์ เล่าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ดังกล่าวอย่างละเอียด เริ่มตั้งแต่สมัยที่ชาวยิวยังเป็นชนเผ่าเร่รอน มีอับราฮัมเป็นหัวหน้า เมื่อตกเป็นทาสในอียิปต์มีโมเสสเป็นผู้มาปลดปล่อยและนำออกจากอียิปต์ จนมาถึงสมัยที่ชาวยิวรวมตัวกันจัดตั้งอาณาจักรของตนขึ้นในดินแดนปาเลสไตน์ มีกรุงเยรูซาเลมเป็นเมืองหลวง และสมัยที่มหาวิหารเป็นศาสนสถานสำคัญของศาสนายูดายถูกทำลายถึง 2 ครั้ง และชาวยิวแตกแยกกระจัดกระจายไปตามดินแดนต่างๆ หลังจากการล่มสลายของอาณาจักรนั้น

พระเจ้าของชาวยิวที่ปรากฏในคัมภีร์โตรา เป็นพระเจ้าแห่งความรัก และถึงแม้ว่าพระองค์จะไม่ทรงเห็นด้วยกับการกระทำทุกอย่างของชาวยิว แต่พระองค์ก็ไม่ได้ทรงทอดทิ้งชาวยิวให้อยู่ตามลำพัง เช่น ทรงส่งศาสนทูต (นะวี) ต่างๆ มาเตือนชาวยิวไม่ให้หลงผิดหลายครั้งหลายคราว แต่เมื่อไม่ได้รับการตอบสนอง พระองค์จึงทรงลงโทษชาวยิวผู้ละเมิดบัญญัติต่างๆ ด้วยความรัก การลงโทษของพระองค์เป็นการสอนมากกว่าอย่างอื่น เช่นเดียวกับการที่บิดา/มารดาลงโทษบุตร เพราะมีเจตนาที่จะสอนลูกให้เป็นคนดี จะได้มีชีวิตเจริญก้าวหน้าต่อไป

คัมภีร์โตรามีทั้งคำสอนที่สนับสนุนและที่ต่อต้านสงครามแต่สาระสำคัญที่สุดของคำสอนในคัมภีร์นี้คือ สอนไม่ให้มนุษย์ใช้ความรุนแรงหรือสงครามแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะถือว่าอาวุธสร้างได้แต่สงคราม และสิ่งเดียวที่สงครามนำมาให้แก่มนุษย์คือ ความหายนะของทั้งสองฝ่ายที่สู้รบกัน เช่น ที่พูดกันว่าในสงครามไม่มีผู้ชนะ มีแต่ผู้แพ้เท่านั้น

การที่โมเสสสามารถนำชาวยิวออกจากอียิปต์และข้ามทะเลแดงมาได้นั้น เป็นเพราะฤทธานุภาพของพระเจ้า ไม่ใช่เพราะโมเสสมีอาวุธหรือกำลังทหารเหนือฟาโรห์ การที่โจซัวผู้นำชาวยิวต่อจาก

โมเสส สามารถยึดครองดินแดนปาเลสไตน์จากเผ่าทั้ง 7 ได้ ไม่ใช่เพราะโจซัวมีกองทัพที่เข้มแข็ง แต่เพราะฤทธา นุภาพของพระเจ้าเช่นกัน

ดังนั้น ศาสนายูดายจึงสอนให้ชาวยิวยึดมั่นในพระเจ้ามากกว่าอาวุธหรือกำลังทหาร บรรดาศาสนทูตต่างๆ ที่พระเจ้าทรงส่งมา เช่น อีไลจาห์ และอามอส ต่างเตือนชาวยิวไม่ให้หลงผิดเชื่อว่าอาวุธเท่านั้นที่สามารถสร้างความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่ชีวิตได้ การสร้างสันติภาพให้มีอยู่ในมวลมนุษย์เป็นคำสอนสำคัญที่สุดของศาสนายูดาย และสะท้อนให้เห็นง่ายๆ ในคำทักทายของชาวยิวว่า ชาลอม (สันติภาพ) และในความหมายของเจรูซาเล็ม ในภาษาฮีบรู (ภาษาดั้งเดิมของชาวยิว) เจรูซาเล็มหมายถึง นครแห่งสันติภาพ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ที่พระเจ้ามีพระประสงค์จะให้เป็นสวรรค์ในโลก ที่ชาวยิวและชนเผ่าต่างๆ ที่สืบเชื้อสายมาจากอับราฮัมอยู่กันด้วยสันติสุขฉันพี่น้อง และไม่มีการใช้ความรุนแรงต่อกันเลย

ศาสนายูดายไม่ได้ให้ความสำคัญกับสันติภาพในจิตใจมากเท่ากับสันติภาพของโลก เพราะถือว่าสันติภาพเป็นสัญลักษณ์สำคัญของโลกที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้นมาให้มนุษย์ดูแลปกปักรักษา ดังนั้น ถ้าหากไม่มีสันติภาพของโลกเราคงจะต้องโทษตัวเองที่ไม่รักษาสิ่งที่ได้รับจากพระเจ้าให้อยู่ในสภาพที่ดี สันติภาพจะมีอยู่ได้ต้องมีความยุติธรรมเป็นพื้นฐาน เช่นเดียวกับความรักและความยุติธรรมที่แยกออกจากกันไม่ได้

อาจสรุปได้ว่า ศาสนายูดายเป็นศาสนาของชาวยิวศาสนาที่มีความสัมพันธ์สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษคนแรกของชาวยิว และถึงแม้ว่าประวัติศาสตร์ของชาวยิว จะเป็นประวัตอศาสตร์ของการต่อสู้ดิ้นรนให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ท่ามกลางศัตรู แต่พระเจ้าของชาวยิวกลับมีลักษณะตรงข้ามกับสภาพชีวิตของชาวยิว กล่าวคือ แทนที่จะเป็นพระเจ้าแห่งสงรามเหมือนพระเจ้าของชนเผ่าต่างๆ ในสมัยโบราณ แต่กลับเป็นพระเจ้าแห่งความรัก พระเจ้าแห่งสันติภาพ และพระเจ้าแห่งความยุติธรรม

3.3 ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งความรัก คำสอนสำคัญที่สุดในศาสนาคริสต์คือ คำสอนเกี่ยวกับความรัก พระเจ้าทรงส่งพระบุตรของพระองค์มาเกิดเป็นพระเยซู เพราะมีประสงค์จะช่วยเหลือมวลมนุษย์ให้พ้นทุกข์ และมีโอกาสมีชีวิตนิรันดร์ ความรักที่พระเยซูทรงมีต่อมนุษย์มีลักษณะเช่นเดียวกันกับความรักของพระเจ้าคือ เป็นความรักที่มุ่งถึงความสุขของมนุษย์เป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่พระเยซูทรงยอมถูกตรึงกางเขนเพื่อไถ่บาปให้แก่มนุษย์ทั้งปวง รูปไม้กางเขน หรือรูปพระเยซูถูกตรึงกางเขน จึงเป็นสัญลักษณ์สำคัญของศาสนาคริสต์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของความรักในคริสต์ศาสนา ที่ประกอบไปด้วยการยอมทนทุกข์ทรมานเพื่อประโยชน์และความสุขของผู้อื่น การยอมเสียสละชีวิตเพื่อให้ผู้อื่นมีชีวิตอยู่ได้ การให้อภัยแก่ศัตรูผู้มุ่งร้าย และการหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบและทุกกรณี ชีวิตของพระเยซูเป็นแบบฉบับของความรักที่กล่าวมา พระเยซูทรงกล่าวเสมอว่า พระองค์ไม่ได้เกิดมาเพื่อที่จะช่วยเหลือคนดีเท่านั้น แต่เพื่อที่จะช่วยเหลือคนจนและคนชั่วหรือคนบาปเป็นสำคัญ

เมื่อตอนที่พระองค์อยู่เกธเสเมเน และพวกนักบวชส่งคนมาจับพระองค์ไปดำเนินคดี พระเยซูยังห้ามสาวกที่ห้อมล้อมพระองค์และที่ซักดาบจะต่อสู้ป้องกันพระองค์ ไม่ให้ต่อสู้ ทั้งๆ ที่มีทางที่จะชนะได้ เพราะไม่ต้องการที่จะให้มีการฆ่าฟันกันเกิดขึ้น เพราะพระองค์เป็นต้นเหตุ และตระหนักดีว่าความรุนแรงย่อมนำไปสู่ความรุนแรงมากขึ้น หรือแม้แต่การต่อสู้เพื่อป้องกันตนเองก็ไม่อนุญาต พระเยซูสอนเสมอว่า ผู้ใดใช้อาวุธกับผู้อื่น ผู้นั้นจะต้องตายด้วยคมอาวุธเช่นกัน นอกจากนั้น ก่อนที่จะสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขน พระเยซูยังอ้อนวอนพระเจ้าให้ ให้อภัยไม่ถือโทษทหารโรมันที่ตรึงพระองค์บนไม้กางเขน

คริสตจักรในสมัยเริ่มแรก 300 ปี ในสมัยที่จักรวรรดิโรมันเรืองอำนาจครอบครองยุโรป ได้ชื่อว่าเป็นคริสตจักรแห่งความรัก มุ่งสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลกตามคำสอนของพระเยซู ชาวคริสเตียนในสมัยนั้นต้องเผชิญกับความทุกข์ยากลำบากนานาประการ ที่เกิดจากการกวาดล้างสังหารอย่างทารุณ รวมทั้งถูกจับเอาไปต่อสู้กับสิงโตในสนามกีฬาโคลีเซี่ยม

ชาวคริสเตียนจำนวนมากที่ใฝ่สันติดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของพระเยซู ต้องสูญเสียชีวิตเพราะไม่ยอมจับอาวุธต่อสู้ทหารโรมัน และไม่ยอมเป็นทหารใช้จักรวรรดิโรมัน ประเพณีที่ไม่นิยมเป็นทหาร และไม่ต้องการมีส่วนร่วมในสงคราวของชาวคริสเตียน ในสมัยเริ่มแรกยังคงสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะบรรดาชาวคริสเตียนนิกายโรมันโปรเตสแตนต์ หรืออีกหลายนิกาย เช่น เครกเกอร์ เป็นต้น

ในสมัยต่อมาเมื่อศาสนาคริสต์กลายเป็นศาสนาของจักรวรรดิโรมัน ตั้งแต่สมัยพระเจ้าคอนสแตนตินเป็นต้นมา คริสตจักรเริ่มเข้าไปเกี่ยวข้องกับรัฐมากขึ้น มีผลให้ต้องเผชิญกับความรุนแรงในสงครามระหว่างทหารโรมันกับพวกอารยชน เช่น พวกก็อธ จากดินแดนที่เป็นประเทศเยอรมนีเป็นต้น

สงครามดังกล่าวมีผลกระทบต่อความมั่นคงของคริสตจักรอยู่ไม่น้อย ถ้าหากคริสตจักรไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามเลยทำตัวอยู่เหนือปัญหา คริสตจักรก็คงจะอยู่รอดไม่ได้ นักวิชาการศาสนาคริสต์ จึงค้นหาวิธีการที่จะนำคำสอนในศาสนาคริสต์มาใช้เป็นพื้นฐานของการสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับสงครามขึ้นมา เพื่อสนับสนุนสงครามบางรูปแบบที่เป็นการป้องกันประเทศชาติ และ/หรือศาสนาคริสต์ นักวิชาการเหล่านี้บางคนเป็นนักบวช บางคนเป็นฆราวาส พยายามตีความหมายคำเทศน์บนภูเขาของพระเยซูใหม่ เพื่อให้มีที่สำหรับสงครามที่ถูกต้องเป็นธรรมด้วย

บุคคลสำคัญที่บุกเบิกเรื่องนี้ ได้แก่ เซนต์ออกัสติน และเซนต์ทอมมัส อะไควนัส เซนต์ออกัสตินได้นำแนวคิดเกี่ยวกับสงครามชอบธรรม ของนักปราชญ์ชาวโรมันชื่อ ซิเซอโรมันมาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับคำสอนของศาสนาคริสต์ปรากฏอยู่ทั้งในคัมภีร์ใหม่ และคัมภีร์เก่า ในทัศนะของออกัสติน การใช้กำลังต่อสู้ป้องกันคนอ่อนแอไม่ให้ถูกข่มเหงทำร้ายนั้น ไม่ขัดกับคำสอนของพระเยซูที่ต้องการให้ช่วยเหลือคนอ่อนแอ คนด้อยโอกาส และคนจนเป็นสำคัญ

เซนต์ทอมมัส อะไควนัส ขยายความคิดของเซนต์ออกัสตินเกี่ยวกับการป้องกันตนเองออกไปด้วยการเชื่อมโยงความคิดนี้เข้ากับสิทธิของมนุษย์ที่จะป้องกันตนเอง โดยเน้นว่า ถึงแม้การป้องกัน

ตนเองในบางกรณีอาจนำไปสู่การทำลายชีวิตคนอื่นได้ ความคิดดังกล่าวของเซนต์ออกัสติน และเซนต์ทอมมัส อะไควนัส ปูพื้นฐานให้กับนักวิชาการคริสต์ศาสนาในสมัยต่อมา เช่น นักวิชาการชื่อ กราเทียน เดอวิเทอเรียน และซูอาเรส์ ทำให้สามารถสร้างทฤษฎีเรื่องสงครามชอบธรรมในกรอบของศาสนาคริสต์ขึ้นมา ให้ชาวคริสเตียนเชื่อว่า สงครามป้องกันตนเองและศาสนา ไม่ได้ขัดกับคำสอนในศาสนาคริสต์ที่มีอยู่ในคัมภีร์ทั้งสองเพื่อว่าชาวคริสเตียนจะได้ไม่รู้สึกบาปเมื่อเข้าร่วมในสงครามประเภทนี้ ทฤษฎีของซูอาเรส์กำหนดว่า สงครามชอบธรรมจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ คือ

(1) ประกาศโดยผู้มีอำนาจทางกฎหมาย

(2) มีสาเหตุที่สูงส่ง เช่น เพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม/โลก หรือเพื่อคุ้มครองศาสนา

(3) ผู้ทำสงครามมีเจตนาดี ไม่ได้คิดแค้น หรือต้องการประโยชน์ส่วนตัว

(4) ใช้อาวุธที่เหมาะสมทำสงคราม ไม่ใช่อาวุธที่มีอนุภาพการทำลายร้ายแรงมหาศาล

(5) เป็นการทำสงครามต่อศัตรูโดยตรง

(6) ไม่ทำอันตรายแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ เช่น เด็กผู้หญิง คนชรา และผู้ไม่เกี่ยวข้องกับสงคราม ด้วยการทำให้บุคคลเหล่านี้สูญเสียสิ่งที่ทดแทนไม่ได้ เช่น ชีวิต

(7) เป็นวิธีสุดท้าย ไม่มีทางเลือกอื่น

(8) มีทางประสบความสำเร็จได้

ทฤษฎีนี้ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในบรรดานักวิชาการศาสนาคริสต์ ทั้งชาวคาทอลิก และชาวโปรเตสแตนต์ มาติน ลูเธอร์ ผู้มีบทบาทสำคัญในการตั้งนิกายโปรเตสแตนต์ขึ้นมา อธิบายเพิ่มเติมว่า คำสอนของพระเยซูที่ต่อต้านการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบนั้น ไม่ได้ผูกมัดชาวคริสเตียนไม่ให้ทำการสู้รบป้องกันตนเอง เช่นเดียวกับการที่พระเยซูไม่มีครอบครัว และมีอาชีพเป็นช่างไม้ ไม่ได้ผูกมัดให้ชาวคริสเตียนมีชีวิตเช่นนั้น การเป็นทหารจึงไม่ขัดกับคำสอนของพระเยซู เพราะเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทางโลกที่จะปกป้องคุ้มครองประชาชน

นักวิชาการสมัยใหม่ชาวเยอรมันในสมัยนาซีชื่อ ดิทริช บอนฮอฟเฟอร์ มีความเห็นเพิ่มเติมว่าในกรณีที่ความชั่วร้ายมีอำนาจใหญ่หลวงจนสันติวิธีใช้ไม่ได้ สงครามเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ บอนฮอฟเฟอร์ร่วมมือกับฝ่ายต่อต้านฮิตเลอร์ พยายามลอบฆ่าผู้นำนาซีผู้นี้ เพราะถือว่าฮิตเลอร์เป็นคนที่ชั่วร้ายเหนือคนชั่วร้ายทั้งหลายมากมาย จนไม่มีวิธีอื่นใดจะหยุดยั้งฮิตเลอร์ได้นอกจากสงคราม สงครามจะนำสิ่งที่ดีมาแทนสิ่งที่ชั่วร้าย แต่ความพยายามดังกล่าวไม่สำเร็จ บอนฮอฟเฟอร์ถูกจับได้และถูกประหารชีวิต

การที่คริสตจักรให้อภิสิทธิ์มากมายแก่นักรบชาวคริสเตียน เช่น ไม่ต้องเสียภาษีบางประเภท เมื่อทำผิดมีสิทธิ์ได้รับการพิจารณาคดีในศาลศาสนา ไม่ใช่ศาลทางโลก และให้ความมั่นใจแก่นักรบเหล่านี้ว่า เมื่อสิ้นชีวิตเพราะสงคราม บาปที่ทำไว้ตลอดชีวิตจะได้รับการยกเว้น และได้ไปสวรรค์นั้นเป็นการดึงศาสนามารับใช้การเมือง และสนับสนุนการฆ่าฟันระหว่างผู้นับถือศาสนาต่างกัน

การที่พระสันตะปาปาไปยุ่งเกี่ยวกับสงครามครูเสด ทำให้มีผู้คนสงสัยถึงบทบาทของพระสันตะปาปาว่า การนำศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามครูเสดนั้น มีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด เพราะเห็นว่า การกระทำดังกล่าวขัดกับคำสอนของศาสนาคริสต์ที่เกี่ยวกับความรักโดยสิ้นเชิง และทำให้คริสตจักรไม่เป็นคริสตจักรแห่งสันติภาพอีกต่อไป ดังนั้น การที่คริสตจักรเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงคราม ครูเสด จึงมีผลเสียต่อภาพพจน์ของคริสตจักรเอง

อาจสรุปได้ว่า จุดยืนของคริสตจักรเกี่ยวกับสงครามมีดังนี้ ในระยะแรกนั้นคริสตจักรต่อต้านสงครามตามคำสอนของพระเยซู แต่ต่อมาภายหลังจุดยืนของคริสตจักรเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อคริสตจักรเข้าไปเกี่ยวข้องกับรัฐในสมัยกลางของยุโรป คริสตจักรสร้างความคิดเรื่องสงครามครูเสด หรือสงครามศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมา เพื่อระดมชาวคริสเตียนให้มาต่อสู้รบกับชาวมุสลิม โดยอ้างว่าเป็นสงครามเพื่อพระเจ้า

3.4 ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามถือว่าสันติภาพเป็นของพระเจ้า และการผูกพันเข้าใกล้ชิดกับพระเจ้านำสันติภาพมาสู่มนุษย์ ผู้ที่เอาตัวเองออกห่างจากพระเจ้าจะไม่มีสันติภาพเหลืออยู่ การทักทายของชาวมุสลิม อัสสะลามุอะลัยกุม หรือ “ขอให้สันติภาพของพระเจ้าจงอยู่กับท่าน” เป็นการเตือนชาวมุสลิมให้นึกถึงพระเจ้าและสันติภาพตลอดเวลา ในสมัยนั้นศัตรูของศาสดามูฮัมมัดอยู่ในเมืองเมกกะ ศัตรูเหล่านี้เคยกลั่นแกล้ง และทำร้ายพระศาสดามูฮัมมัดด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งการวางแผนทำลายชีวิตพระองค์มาก่อน และเคยทำทารุณกรรมแก่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม แต่ถึงแม้จะเกลียดชังพระศาสดามากเพียงใด ศัตรูเหล่านั้นก็หันมาขอความช่วยเหลือจากพระศาสดาเมื่อเผชิญกับความอดอยากที่เกิดจากความแห้งแล้งและการขาดแคลนอาหาร เพื่อนของพระศาสดาบางคนแนะนำไม่ให้พระศาสดาให้ความช่วยเหลือดังกล่าว และปล่อยคนเหล่านั้นให้อดอยากตายไปเอง พระศาสดาทราบดีว่า คนเหล่านี้เป็นคนชั่วที่ทำร้ายพระองค์มาแล้วหลายครั้งในเมืองเมกกะ และจะไม่หยุดยั้งที่จะทำร้ายพระองค์และญาติมิตรของพระองค์ต่อไป แต่พระศาสดาไม่มีความมุ่งร้ายต่อคนเหล่านั้นเลย ถือว่าเป็นการช่วยเหลือคนที่ยากลำบากให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ และการป้องกันตลอดถึงการช่วยเหลือไม่ให้มีภัย

ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในดินแดนที่มีการรบราฆ่าฟันเสมอ ชนชาติต่างๆ ในดินแดนอาระเบียเป็นเผ่านักรบ นิยมสงครามและการใช้ความรุนแรงแก้ปัญหาการขัดแย้งระหว่างเผ่า การเผยแผ่ศาสนาอิสลามของพระศาสดา มีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในดินแดนนี้ ให้ชนเผ่านักรบวางอาวุธ และหันมาใช้วิธีการทูตแก้ไขข้อขัดแย้งต่างๆ สำหรับตัวพระศาสดาเป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยน รักสงบ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนทุกคน ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ในระยะแรกตอนที่พระศาสดาอยู่ในเมืองเมกกะถูกกลั่นแกล้งและถูกทำร้ายจากศัตรูที่ทำทารุณกรรมแก่ญาติมิตรของพระองค์และผู้นับถือศาสนาอิสลาม แต่ไม่ว่าจะถูกกลั่นแกล้งหรือถูกทำร้ายมากเพียงใด พระศาสดาก็ตั้งมั่นอยู่ในความสุภาพอดทนอดกลั้นตลอดเวลา ไม่ต้องการใช้ความรุนแรง ต่อมาเมื่อพระศาสดาเห็นว่า ศาสนาอิสลามตั้งมั่นเป็นปึกแผ่นพอสมควร และชาวมุสลิมปลอดภัยจากการตามไล่ล่าของศัตรู

พระศาสดาจึงอุทิศชีวิตช่วงสุดท้ายให้กับงานที่ยิ่งใหญ่คือการเปลี่ยนดินแดนอาระเบียที่เต็มไปด้วยสงครามให้เป็นดินแดนแห่งความสงบสุข

พระศาสดาส่งเสริมและสนับสนุนทุกวิถีทางให้ชนเผ่าต่างๆ ที่นิยมสงครามเลิกใช้ความรุนแรงต่อกัน และให้อยู่ร่วมกันฉันพี่น้องได้สำเร็จ จะมีผลให้ดินแดนอาระเบียเป็นดินแดนสงบสุข อย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์ จีฮัดหรือที่เข้าใจกันว่าเป็นสงครามศาสนานั้น เป็นคำที่ใช้ครั้งแรกในสมัยการสู้รบระหว่างชาวมุสลิมกับชาวเมกกะที่ต่อต้านพระศาสดา และการเผยแผ่ศาสนาอิสลามถือว่าเป็นสงครามศาสนา เพราะเป็นการสู้รบโดยมีศาสนาเป็นสาเหตุสำคัญ การเลือกศึกษาคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานบางบริบทเท่านั้นก็เป็นสาเหตุหลักอย่างหนึ่งที่อาจทำให้เข้าใจผิดได้ว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่สนับสนุนสงครามแต่อย่างเดียว และชาวมุสลิมเป็นคนใจคับแคบกระหายสงคราม การที่ชาวมุสลิมบางกลุ่มเลือกคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน ที่ดูเหมือนสนับสนุน ความรุนแรงมาสนับสนุนลัทธิการเมืองที่นิยมความรุนแรงนั้น มีส่วนสำคัญให้เกิดความเข้าใจผิดนี้ ในความหมายดั้งเดิม จีฮัดเป็นการต่อสู้เพื่อเป้าหมายสูงสุด เช่น ต่อสู้เพื่อเอาชนะความชั่วร้ายในจิตใจ ต่อสู้เพื่อให้สังคมมีความยุติธรรมและ/หรือต่อสู้เพื่อเผยแผ่ศาสนาอิสลาม กฎหมายอิสลามซาเรียห์ แบ่งจีฮัดออกเป็น 4 ประเภท ตามที่มาคือ ใจ ลิ้น ปาก และอาวุธ (ดาบ)

จีฮัดประเภทที่หนึ่ง เป็นการต่อสู้กับสิ่งไม่ดีในจิตใจคนแต่ละคน ที่ทำให้ผู้นั้นแยกตัวเองออกจากพระเจ้า เป็นผลให้เป็นคนดื้อรั้นไม่ปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์

ประเภทที่สองและที่สาม เป็นการต่อสู้โดยใช้การพูดและการเขียนเผยแผ่ศาสนาอิสลาม รวมทั้งแก้ไขสิ่งผิดให้ถูกและส่งเสริมความถูกต้องให้เกิดขึ้น

ส่วนจีฮัดประเภทที่สี่ หมายถึง การทำสงครามกับคนนอกศาสนาที่เป็นศัตรูของศาสนาอิสลาม จีฮัดประเภทหลังไม่ได้เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ใด แต่เป็นหน้าที่ร่วมกันของชาวมุสลิม (หรืออุมมา) อัลกุรอานไม่ได้รวมจีฮัลประเภทนี้เข้าเป็นหน้าที่ทางศาสนาของชาวมุสลิมเหมือนกับการละหมาดหรือการถือศีลอด จึงเห็นได้ว่า จีฮัดในศาสนาอิสลามมีลักษณะสำคัญอยู่ 2 อย่างคือ มีทั้งส่วนที่เป็นศาสนาที่เกี่ยวข้องกับจิตใจภายในตัวและส่วนที่เป็นการใช้ความรุนแรงหรือสงครามต่อสู้กับศัตรูภายนอก

ส่วนแรกเป็นเรื่องส่วนตัวของคนแต่ละคน ส่วนที่สองเป็นเรื่องของชุมชน (อุมมา) จีฮัดที่เป็นสงครามกับคนต่างศาสนานั้น ไม่ใช่เป็นการสู้รบเหมือนในสงครามทั่วไป เพราะมีเงื่อนไขหลายประการ คือ

(1) ผู้ประกาศสงครามมีอำนาจทางกฎหมาย เช่นรัฐบาล

(2) ไม่ฆ่าฟันพลเรือน เชลยสงคราม หรือผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสงคราม

(3) ไม่ใช่อาวุธที่ทำให้ศัตรูสิ้นชีวิตด้วยความทุกข์ทรมาน

(4) ไม่ทำลายเมือง/ดินแดนของศัตรูที่แพ้สงคราม รวมทั้งไม่ฆ่าคนพื้นเมือง สัตว์เลี้ยง และไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติของเมือง/ดินแดนนั้นเสื่อมโทรม

(5) ไม่ข่มขืนผู้หญิงที่เป็นเชลย เงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้มีขึ้นเพื่อให้จีฮัดมีลักษณะแตกต่างจากสงครามทั่วไปที่สร้างความหายนะอย่างใหญ่หลวงให้แก่คู่กรณีและสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นสงครามที่อยู่นอกกรอบจริยธรรม

นักวิชาการศาสนาอิสลามปัจจุบันมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องจีฮัด บางคนไม่เห็นด้วยกับการที่ชาวมุสลิมจะถือว่าการทำสงครามกับคนไม่นับถือศาสนาอิสลามเป็นภารกิจทางศาสนาของชาวมุสลิมทุกคนเพราะจะทำให้ศาสนาอิสลามเลิกเป็นศาสนาแห่งสันติภาพเช่นที่เคยเป็นมาตั้งแต่ดั้งเดิม

แต่ชาวมุสลิมบางกลุ่มเชื่อว่า จีฮัดหมายรวมถึงสงครามกับชาวมุสลิมด้วยกัน ที่ไม่ได้ดำเนินชีวิตตามคำสอนในศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด และทำตัวให้ตกต่ำราวกับตนไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม การกระทำเช่นนั้นนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาอิสลาม โดยนัยนี้จีฮัดจึงหมายถึงการต่อสู้ให้ศาสนาอิสลามบริสุทธิ์ และเพื่อทำให้สังคมมุสลิมเป็นชุมชนศาสนาอย่างแท้จริงตามคำสอนในศาสนาอิสลาม ชาวมุสลิมเหล่านี้นิยมใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือให้บรรลุอุดมการณ์ของตน นอกจากกลุ่มบินลาดินแล้ว กลุ่มอิสลามมิคจีฮัด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีผู้กล่าวถึงมากเช่นกัน และเชื่อว่าเป็นกลุ่มที่ลอบสังหารอันวาร์ ซาดัต อดีตประธานาธิบดีอียิปต์ ซึ่งเป็นผู้ลงนามในสัญญาสันติภาพระหว่างอาหรับกับอิสราเอล ในปี พ.ศ. 2534

การที่อะยา โตลลาห์ โคไมนี ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวมุสลิมในอิหร่าน สามารถล้มล้างรัฐบาลทางโลกของพระเจ้าชาร์และสร้างรัฐบาลอิสลามขึ้นมาแทนที่ได้นั้น ชาวมุสลิมที่เคร่งครัดศาสนาถือว่าเป็นตัวอย่างความสำเร็จของชาวมุสลิมในการต่อสู้กับวัฒนธรรมตะวันตก

3.5 หนทางสู่สันติภาพ

ศาสนาเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยมนุษย์ให้พ้นทุกข์และมีความสุข ดังนั้นจึงมุ่งสอนมนุษย์ให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในโลกด้วยสันติสุข

สำหรับศาสนายูดาย ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เอกภาพของมนุษย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีบรรพบุรุษร่วมกัน และการเป็น “ลูกของพระเจ้า” ด้วยกัน

สำหรับศาสนาพุทธ ความต้องการร่วมกันของมนุษย์ที่จะหนีทุกข์มีสุข และการมีชะตากรรมร่วมกันของมนุษย์คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกัน เป็นพื้นฐานสำคัญของเอกภาพนี้ ดังนั้น ศาสดาทั้งหลายจึงสร้างชุมชนศาสนาขึ้นมาให้เป็นแบบฉบับของสังคมมนุษย์

ชุมชนศาสนานี้มีชื่อเรียกต่างกัน เช่นเรียกว่า สังฆะ ในพุทธศาสนา ซินากอก ในศาสนายูดาย คริสตจักร ในศาสนาคริสต์ และอุมมา ในศาสนาอิสลาม โดยเหตุนี้ชุมชนศาสนาเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของสังคมเพราะต้องอยู่ในโลกต่างยุคต่างสมัย ชุมชนศาสนาจึงต้องประสบกับสิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายคำสอนในศาสนาอยู่เสมอ ในบรรดาสิ่งท้าทายเหล่านี้ สงครามเป็นสิ่งท้าทายศาสนามากที่สุดนับตั้งแต่หลังจากสมัยศาสดามาจนถึงปัจจุบัน

ในสมัยพุทธกาล ศัตรูที่ประทุษร้ายต่อพระพุทธเจ้า มีเพียงพระเจ้าอชาติศัตรู และพระเทวทัต แต่ไม่มีใครสามารถทำร้ายพระองค์ได้ตามประสงค์ พระพุทธเจ้าทรงสยบช้างดุร้าย ที่พระเจ้าอชาติ

ศัตรูทรงส่งมาทำร้ายพระองค์ได้ด้วยความเมตตา และด้วยพระบารมีของพระองค์ พระเทวทัตจึงไม่สามารถทำร้ายพระองค์ได้ร้ายแรงมากไปกว่าเพียงทำให้พระบาทห้อพระโลหิตสงครามประเภทเดียวที่พระพุทธเจ้าทรงเกี่ยวข้องคือ สงครามระหว่างพระญาติของพระองค์ ที่ต้องการใช้ความรุนแรงแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างกัน พระพุทธเจ้าทรงทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยถึง 3 ครั้ง แต่ทั้งสองฝ่ายไม่ยอมปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ และทำสงครามกันจนต้องเสียอาณาจักรให้แก่กษัตริย์ราชวงศ์อื่นในที่สุด

ในกรณีของโมเสส พระเจ้าทรงช่วยเหลือโมเสสตลอดเวลาและด้วยฤทธานุภาพของพระเจ้าโมเสสจึงสามารถนำชาวยิวออกจากอียิปต์ได้สำเร็จ สำหรับกรณีของพระเยซู ศัตรูของพระองค์ไม่ใช่ผู้ปกครองชาวโรมันที่มีอำนาจ แต่เป็นกลุ่มนักบวชชาวยิว ดังนั้น การเผยแผ่ศาสนาของพระองค์จึงไม่ต้องเผชิญกับการต่อต้านที่รุนแรงเหมือนกับที่เกิดขึ้นกับชาวคริสเตียนในสมัยจักรวรรดิโรมันการต่อสู้ระหว่างสาวกพระเยซูกับกลุ่มนักบวชที่มาจับพระองค์ไปขึ้นศาลโรมันจะเกิดขึ้น ถ้าหากพระเยซูไม่ห้ามสาวกเสียก่อน

ส่วนพระศาสดามูฮัมมัดนั้น การเผยแผ่ศาสนาอิสลามในสมัยของพระองค์เป็นไปด้วยความยากลำบากกว่าพระพุทธเจ้าและพระเยซู พระองค์และสาวกถูกศัตรูในเมืองเมกกะทำร้ายหลายครั้ง บางครั้งพระองค์ถูกขว้างปาด้วยเศษขยะ สิ่งปฏิกูล และก้อนหิน และญาติมิตรของพระองค์ถูกทำทารุณกรรมด้วยวิธีต่างๆ เช่น บางคนถูกขัง ถูกเฆี่ยนตี และอดข้าวอดน้ำจนถึงแก่ความตายและบางคนถูกโยนลงไปในเตาร้อนระอุ เมื่อชาวมุสลิมถูกศัตรูจากเมืองเมกกะไล่ฆ่าฟันมากขึ้น พระศาสดาจึงจำเป็นต้องอนุญาตให้ชาวมุสลิมทำการต่อสู้กับศัตรูเหล่านั้นด้วยอาวุธ เพื่อเป็นการป้องกันตนเองและศาสนาอิสลาม สงครามที่เกิดขึ้นต่อมาในสมัยของพระศาสดา จึงมีลักษณะเป็นสงครามป้องกันตัวมากกว่าอย่างอื่น

บทวิจารณ์

จากเนื้อความในหนังสือเรื่อง “ศาสนาและสงคราม” ของรองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ รัตนกุล ทำให้พบจุดเด่นและจุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น

จุดเด่นของหนังสือเรื่องศาสนาและสงคราม คือ รูปแบบของสารบัญมีความแตกต่างจากหนังสืออื่น การแบ่งแยกเรื่องภายในเล่มชัดเจน รวมถึงการเขียนอธิบายยกเนื้อเรื่องเหตุการณ์สงครามที่เกิดขึ้นและดึงเอาศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามได้อย่างชัดเจนครบถ้วนในทุกศาสนา ซึ่งทำให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อจากเนื้อความในทุกบท เสมือนหนึ่งว่าได้นั่งฟังผู้เขียนกำลังบรรยายเรื่องต่างๆ อยู่ตรงหน้า

จุดด้อย

จุดด้อยของหนังสือเรื่องศาสนาและสงคราม คือในหนังสือนี้ไม่ได้พูดถึงชื่อคัมภีร์สำคัญๆ ของพระพุทธศาสนา เช่นพระไตรปิฎก อรรถกถา วรรณกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา หรือแม้แต่ข้อ

ปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 เป็นต้น และอีกประการหนึ่งหนังสือนี้ไม่มีเชิงอรรถอ้างอิง ไม่มีบรรณานุกรมให้สืบค้นเพิ่มเติมอีกด้วย

นอกจากจุดเด่นจุดด้อยดังกล่าวแล้วผู้วิจารณ์ยังมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยและเห็นต่างกับผู้เขียนหนังสือเรื่องศาสนาและสงคราม ดังนี้

แนวคิดเห็นด้วย

ศาสนาเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยมนุษย์ให้พ้นทุกข์และมีความสุข ดังนั้นจึงมุ่งสอนมนุษย์ให้มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในโลกด้วยสันติสุข

สำหรับศาสนายูดาย ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เอกภาพของมนุษย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีบรรพบุรุษร่วมกัน และการเป็น “ลูกของพระเจ้า” ด้วยกัน

สำหรับศาสนาพุทธ ความต้องการร่วมกันของมนุษย์ที่จะหนีทุกข์มีสุข และการมีชะตากรรมร่วมกันของมนุษย์คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกัน เป็นพื้นฐานสำคัญของเอกภาพนี้ (พินิจ รัตนกุล 2555 : 86) ดังนั้น ศาสดาทั้งหลายจึงสร้างชุมชนศาสนาขึ้นมาให้เป็นแบบฉบับของสังคมมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวไว้ในหนังสือศาสนาเปรียบเทียบ (สุชีพ ปุญญานุภาพ 2551: 256-285) เรื่องของจริยศาสตร์และคำสอนในศาสนาต่างๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไร และสอดคล้องกับนายแพทย์สุวัฒน์ จันทรจำนง กล่าวไว้ในหนังสือปรัชญาและศาสนาในบทที่ 6เรื่องความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับศาสนา ตลอดถึงกำเนิดและการดำรงอยู่ของศาสนา (สุวัฒน์ จันทรจำนง 2540)

แนวคิดไม่เห็นด้วย

ในส่วนที่ไม่เห็นด้วยคือการที่ผู้เขียนหนังสือเรื่องศาสนาและสงครามกล่าวยกย่องเฉพาะในส่วนที่เป็นคุณความดีของแต่ละศาสนา โดยไม่ได้พูดถึงจุดที่ก่อให้เกิดการตีความจุดมุ่งหมายของศาสนาผิดไปหรือกล่าวถึงน้อยมาก จึงสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวไว้ในหนังสือพระพุทธศาสนาในเอเชียว่า ในแต่ละศาสนามีองค์ประกอบและมีคัมภีร์สำคัญที่เป็นคัมภีร์หลัก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) 2555) และยังสอดคล้องกับชูชีพ ปุญญานุภาพ ในหนังสือศาสนาเปรียบเทียบ โดยได้กล่าวถึงคัมภีร์หลักของทุกศาสนาไวในบทที่ 2 เกี่ยวกับข้อเปรียบเทียบเรื่องคัมภีร์ศาสนา (ชีพ ปุญญานุภาพ 2551: 84)

สรุป

หนังสือเรื่อง “ศาสนาและสงคราม” ของรองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ รัตนกุล มีเนื้อหารสาระที่ชี้ให้เห็นหลักการและเป้าหมายของศาสนา ตลอดถึงการที่แต่ละศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามเพราะเหตุใดบ้าง เมื่อได้อ่านแล้วก็พบว่าศาสนาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามได้หลายทาง ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การพานิช ศาสนาก็สามรถเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสงครามได้

ดังนั้น ศาสนิกชนของทุกศาสนาจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องรักษาสันติภาพให้มีอยู่ในโลกตลอดไป ด้วยเหตุนี้ศาสนิกชนจึงต้องร่วมมือกันทำภารกิจนี้ให้บรรลุความสำเร็จให้สมกับที่เป็นผู้มีศาสนาเป็นสรณะ เพื่อช่วยเหลือให้มนุษย์ทุกคนมีความสุขหลุดพ้นจากความทุกข์ สิ่งนี้เป็นเป้าหมายร่วมกันของศาสนาต่างๆ วิธีการรักษาสันติภาพของโลกมีด้วยกันหลายวิธี

วิธีสำคัญที่เป็นหน้าที่โดยตรงของศาสนิกชนคือการทำสงครามส่วนตัวกับสิ่งเลวร้ายต่างๆ ที่มีอยู่ในตัว เช่น ความโลภ ความโกรธ และความหลง ในศานาพุทธและความปรารถนาที่จะแยกตัวออกจาก พระเจ้า ในศาสนายูดาย ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เพื่อให้เกิดสันติภาพภายในตัว นอกจากนั้น ศาสนิกชนยังต้องทำสงครามกับความยากจน ความอยุติธรรม ความไม่เสมอภาค และความรุนแรงในสังคมควบคู่กันไป เพราะถ้าหากไม่ได้รับการแก้ไขให้ทันเวลา สิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจเป็นเหตุปัจจัยของสงครามได้ ศาสนิกชนต้องเป็นผู้นำในเรื่องนี้เพื่อประโยชน์และความสุขของมวลมนุษย์

บรรณานุกรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). **พระพุทศาสนาในเอเชีย.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา, 2555.

รองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ รัตนกุล. **ศาสนาและสงคราม**. นนทบุรี : ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์, 2555.

สุวัฒน์ จันทรจำนง. **ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ พิมพ์ที่โรงพิมพ์ อลีนเพรส, 2540.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **ศาสนาเปรียบเทียบ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551.